E. G. White

DEN STORE STRID

Oversat fra
The Great Controversy

ISBN 87-990923-0-1

Kristen Informationstjeneste
Solberg, 3522 Bjoneroa, Norge
www. Endtime.net

Kontaktperson i Danmark: Frode Andersen
Ørslevklostervej 79, 7840 Højslev.

INDHOLD

FORFATTERINDENS FORORD 5
1. JERUSALEMS ØDELÆGGELSE 8
2. FORFØLGELSE I DE FØRSTE ÅRHUNDREDER 21
3. EN ÅNDELIG MØRKETID 27
4. VALDENSERNE 35
5. JOHN WICLIF 46
6. HUS OG HIERRONYMUS 57
7. LUTHERS ADSKILLELSE FRA ROM 71
8. LUTHER FOR RIGSDAGEN 86
9. ZWINGLI, REFORMATOR I SCHWEIZ 102
10. REFORMATIONENS FREMGANG I TYSKLAND 110
11. FYRSTERNES PROTEST 118
12. REFORMATIONEN I FRANKRIG 127
13. REFORMATIONEN I NEDERLANDENE OG SKANDINAVIEN 143
14. SENERE ENGELSKE REFORMATORER 148
15. BIBELEN OG DEN FRANSKE REVOLUTION 160
16. PÅ FLUGT TIL FRIHED 174
17. TEGN PÅ HERRENS GENKOMST 180
18. EN AMERIKANSK REFORMATOR 190
19. LYS I MØRKET 206
20. EN STOR RELIGIØS VÆKKELSE 213
21. EN ADVARSEL FORKASTES 225
22. OPFYLDTE PROFETIER 235
23. HVAD ER HELLIGDOMMEN 245
24. I DET ALLERHELLIGSTE 254
25. GUDS UFORANDERLIGE LOV 260
26. ET REFORMARBEJDE 270
27. VÆKKELSER I NYERE TID 276
28. DEN UNDERSØGENDE DOM 287
29. DET ONDES OPRINDELSE 295
30. FJENDSKAB MELLEM MENNESKET OG SATAN 303
31. ONDE ÅNDERS VÆRK 307
32. SATANS SNARER 311
33. DET FØRSTE STORE BEDRAG 319
34. KAN VI TALE MED DE DØDE 330
35. SAMVITTIGHEDENSFRIHEDEN TRUET 337
36. DEN FORESTÅENDE KAMP 349
37. VORT ENESTE SIKRE VÆRN 356
38. DEN SIDSTE ADVARSEL 362
39. TRÆNGSELSTIDEN 368
40. GUDS FOLKS BEFRIELSE 381
41. JORDEN LÆGGES ØDE 391
42. STRIDEN ENDT 396
NOTER 406

FORFATTERINDENS FORORD

Før syndefaldet nød Adam den forret at tale ansigt til ansigt med sin skaber; men da mennesket skilte sig fra Gud ved at overtræde hans bud, mistede menneskeheden dette store privilegium. Frelsesplanen har dog skabt mulighed for, at jordens beboere stadig kan stå i forbindelse med Himmelen. Gud har meddelt sig til menneskene ved sin Ånd, og verden er blevet gjort delagtig i guddommeligt lys ved hjælp af de åbenbarelser, som Gud har givet sine udvalgte tjenere. ”Drevet af Helligånden udtalte mennesker, hvad de fik fra Gud.” 2 Pet. 1, 21.

Bibelen oplyser, at Gud er dens forfatter; men den er skrevet af mennesker, og de forskellige forfatteres særpræg afspejles i bøgernes forskelligartede stil. De sandheder, den indeholder, er alle sammen ”indblæst af Gud.” (2 Tim. 3,16), men de er formuleret i menneskeligt sprog. Den almægtige Gud har oplyst sine tjeneres sind og hjerte ved sin Helligånd. Han har givet drømme og syner, symboler og billeder, og derefter har de, som sandheden blev åbenbaret for, selv iklædt tanken menneskeligt sprog.

Gud forkyndte selv de ti bud og nedskrev dem med sin egen hånd. De er ikke affattet af mennesker, men af Gud. Bibelen og dens guddommelige sandheder, som er udtrykt på menneskenes sprog, er en forening af det guddommelige og det menneskelige. Der forekom en lignende forening i Kristi natur. Han var Guds Søn og Menneskesønnen. Det gælder derfor både om Bibelen og om Kristus, at ”Ordet blev kød og tog bolig iblandt os.” Joh. 1, 14.

Gud har i sit ord meddelt menneskene den kundskab, som er nødvendig for deres frelse, og den hellige skrift bør betragtes som en autoritativ, ufejlbarlig åbenbaring af Guds vilje. Skriften er forbilledet for karakterdannelsen. Den indeholder den kristne lære, og det er ud fra skriften, at menneskene skal Bedømme deres erfaringer. ”Ethvert skrift, som er indblæst af Gud, er også gavnligt til at belære, til at irettesætte, til at genoprejse, til at optugte i retfærdighed, så at Gudsmennesket kan blive fuldt beredt, vel skikket til al god gerning.” 2 Tim. 3, 16 17.

Men skønt Gud har åbenbaret sin vilje for menneskene i sit ord, er Helligåndens stadige nærværelse og vejledning ikke overflødig – tværtimod. Vor frelser lovede, at Ånden ville oplade ordet for hans tjenere, kaste lys over det og vise, hvorledes det skulle anvendes i praksis. Da det er Guds Ånd, der har indblæst Bibelen, kan der umuligt være uoverensstemmelse mellem Åndens og ordets undervisning.

Ånden blev ikke givet og kan aldrig nogen sinde blive givet for at erstatte Bibelen, for skriften siger tydeligt at Guds ord er det grundlag, som al lære og alle erfaringer skal bedømmes ud fra. Apostlen Johannes siger: ”Tro ikke enhver ånd, men prøv ånderne, om de er af Gud; thi mange falske profeter er draget ud i verden.” 1. Joh. 4,1. Esajas siger: ”Til ordet og til vidnesbyrdet! Dersom de ikke taler i overensstemmelse med dette ord, så er der ingen lys i dem.” Es. 8,20 (Norsk overs.)

I overensstemmelse med Guds ord skulle Guds Ånd fortsætte sin virksomhed i hele den evangeliske tidsalder. I det tidsrum, hvor Det gamle og Det nye Testamente blev til, meddelte Helligånden stadig lys til privatpersoner ud over de åbenbaringer, som skulle

med i den hellige skrift. Selve Bibelen fortæller, hvorledes mennesker ved Helligåndens hjælp blev advaret, irettesat, vejledet og undervist, uden at dette havde nogen forbindelse med skriftens tilblivelse. Skriften nævner også, at der har levet profeter, af hvis udsagn intet er nedskrevet. Helligånden skulle fortsætte sin virksomhed, efter at den hellige skrifts kanon var afsluttet, og vedblivende oplyse, advare og trøste Guds børn.

Jesus gav sine disciple dette løfte: ”Når han, sandhedens Ånd, kommer, skal han vejlede jer til hele sandheden; det, der kommer, skal han forkynde jer.” Joh. 16, 13. Skriften lærer tydeligt, at disse løfter langtfra er begrænset til apostlenes dage, men at det gælder Kristi menighed til alle tider. Frelseren har givet sine efterfølgere denne forsikring: ” Jeg er med jer alle dage indtil verdens ende.” Matt. 28, 20. Paulus siger at Åndens gaver og gerning blev skænket menigheden ”for at gøre de hellige fuldt beredte til deres tjenestegerning, at opbygge Kristi legeme, indtil vi alle når frem til at være èt i troen på og erkendelsen af Guds Søn, til mands modenhed og det mål af vækst, da vi kan rumme Kristi fylde”. Ef. 4, 12. 13.

Efter Helligåndens vidunderlige åbenbarelse på pinsedagen opfordrede Peter folket til at omvende sig og lade sig døbe i Kristi navn til syndernes forladelse. Han tilføjede: ”Så skal I få Helligånden som gave. Thi jer gælder forjættelsen, jer og jeres børn og alle dem, som er langt borte, så mange som Herren vor Gud vil kalde.” Ap. G. 2, 38. 39.

Herren har ved profeten Joel lovet en speciel udgydelse af sin Ånd i umiddelbar forbindelse med begivenhederne på Guds store dag. Joel 3, 1. 2. Denne profeti gik delvis i opfyldelse ved Helligåndens udgydelse på pinsedagen; men den vil blive opfyldt i sin fulde udstrækning, når Gud udøser sin nåde i forbindelse med evangeliets afslutning.

Begivenhederne i den lange kamp mellem godt og ondt er blevet oprullet for mig på disse sider ved Helligåndens hjælp. Fra tid til anden har jeg fået lov at se slagets gang i forskellige tidsafsnit i den store krig mellem Kristus, livets fyrste – vor frelses ophavsmand – og Satan, ondskabens fyrste – syndens ophavsmand og den første overtræder af Guds hellige lov. Satans had til Kristus er også gået ud over Kristi efterfølgere. Igennem hele historien kan man spore det samme had til Guds lovs principper og det samme bedrag, som går ud på at få vildfarelse til at se ud som sandhed, erstatte Guds lov med menneskers love og få menneskene til at tilbede skabningen i stedet for Skaberen. Satan har til alle tider hårdnakket bestræbt sig på at fremstille Guds karakter i et falsk lys for at give menneskene en forkert opfattelse af Skaberen og få dem til at frygte og hade ham i stedet for at elske ham. Han har hele tiden arbejdet på at omstøde Guds lov og få menneskene til at anse sig for at være løst fra dens krav, og han har til alle tider forfulgt dem, der har vovet at modsætte sig hans bedrag. Vi kan se disse bestræbelser i patriarkernes, profeternes, apostlenes, martyrernes og reformatorernes historie.

I det sidste store slag vil Satan benytte samme fremgangsmåde, lægge den samme ånd for dagen og stræbe hen imod det samme mål som i fortiden. Historien vil gentage sig, blot med den forskel, at den forestående kamp vil blive udkæmpet med en voldsomhed, som verden aldrig før har set. Satans bedrag bliver mere listigt, og hans angreb bliver mere hårdnakket. Hvis det var muligt, ville han endog føre de udvalgte vild. Mark. 13,22.

Efter at Guds Ånd har vist mig de store sandheder i Guds ord, og oprullet fortidens og fremtidens begivenheder for mig, har jeg fået besked på at gøre andre bekendt med

det, som er blevet åbenbaret for mig. Jeg har fået overdraget den opgave at skildre historien i fortiden og bestræbe mig på at gøre det på en måde, at der bliver kastet lys over den kamp, som hurtigt nærmer sig. Under fuldbyrdelsen af dette hverv har jeg bestræbt mig på at udvælge og sammenstille forskellige begivenheder fra kirkens historie således, at der er blevet givet en skildring af, hvorledes verden til forskellige tider har fået kendskab til de store afgørende sandheder, som er kommet for dagens lys – sandheder, som har vakt Satans vrede og en verdslig kirkes fjendskab, og som er blevet holdt i hævd af mennesker, som ikke havde ”deres liv for kært til at gå i døden”.

I disse historiske begivenheder kan vi se et varsel om den kamp, der venter os. Når vi betragter dem i lyset af Guds ord og under Helligåndens vejledning, bliver vi i stand til at se den Ondes anslag og de farer, som vi skal undgå, hvis vi ønsker at være ”dadelfri” for Herren ved hans komme.

De store begivenheder, som har markeret reformværkets fremadskriden i fortiden, er historiske kendsgerninger, som er velkendte og almindeligt anerkendte i den protestantiske verden. Det er kendsgerninger, som ingen kan modsige. Jeg har skildret dette historiske stof ganske kort i overensstemmelse med bogens sigte og dens kortfattethed, som nødvendigvis må iagttages. Disse kendsgerninger er blevet begrænset så meget, som det var muligt, uden at det er gået ud over deres anvendelighed. Når en historiker har sammenstillet begivenheder på en sådan måde, at han har givet et stort overblik i få ord, eller har sammenfattet enkeltheder på en bekvem måde, er han citeret direkte. I visse tilfælde er der ikke opgivet nogen bestemt kilde, da citaterne ikke er benyttet på grund af forfatterens autoritet, men fordi han har givet en praktisk og fyldig fremstilling af emnet. Værket af nulevende ledere inden for reformarbejdet er benyttet på samme måde ved omtale af disse personers erfaringer og synspunkter.

Hensigten med denne bog er ikke så meget at kaste nyt lys over fortidens kampe som at fremhæve kendsgerninger og principper, der har tilknytning til kommende begivenheder. Men når fortidens begivenheder betragtes som en del af striden mellem lysets og mørkets magter, får de ny betydning. Så bliver de et middel til at kaste lys over fremtiden og den vej, som ligger foran de mennesker, der vil blive kaldet til at vidne om Guds ord og Jesu vidnesbyrd ligesom fortidens reformatorer, selv om det skal koste dem alt i verden.

Det er hensigten med denne bog at skildre begivenhederne i den store kamp mellem sandhed og vildfarelse, at afsløre Satans rænker og påvise, hvorledes man kan bekæmpe dem; endvidere at påpege en tilfredsstillende løsning på det ondes store problem og belyse syndens opkomst og endelige udryddelse på en sådan måde, at læseren tydeligt ser, at Gud har behandlet sine skabninger retfærdigt og nådigt. Endelig er det bogens hensigt at vise, at Guds lov er hellig og uforanderlig. Det er min inderlige bøn, at denne bogs indflydelse må bidrage til, at sjæle bliver udfriet af mørkets magt og får ” del i de helliges arvelod i lyset”, til pris for ham som elskede os og gav sig selv for os.

E. G. W.

1. JERUSALEMS ØDELÆGGELSE

"Vidste blot også du på denne dag, hvad der tjener til din fred! Men nu er det skjult for dine øjne. Thi dage skal komme over dig, da dine fjender skal kaste en vold op omkring dig og indeslutte dig og trænge dig fra alle sider; og de skal jævne dig med jorden og dine børn i dig og ikke lade sten på sten tilbage i dig, fordi du ikke agtede på din besøgelsestid". Luk. 19, 42-44.

Jesus så ud over Jerusalem fra Oliebjergets top. Det var et smukt og fredfuldt syn. Det var påske, og Jakobs børn var kommet sammen fra alle lande for at fejre den store nationale fest. De terrasseformede høje, de prægtige paladser og de massive fæstninger i Israels hovedstad knejsede over haverne og vingårdene og de grønne skråninger, hvor pilgrimmenes telte lå tæt. Zions datter synes at udbryde i stolthed: "Jeg sidder som en dronning, og sorg skal jeg ingenlunde se." Hun var lige så fager nu og anså sig for at være lige så sikker på Himmelens gunst, som da den kongelige skjald århundreder i forvejen sang: "Smukt løfter sig hans hellige bjerg, al jordens fryd, Zions bjerg, ... den store Konges by." Sl. 48, 2. Templets prægtige bygninger lå udbredt for hans blik. Den nedgående sols stråler belyste dets snehvide marmormure og gav genskin i dets gyldne porte og i dets tårne og tinder. Således fremtrådte "skønhedens krone," jødefolkets stolthed. Hvilken israelit kunne betragte dette skue uden at blive grebet af glæde og beundring!

Men det var ganske andre tanker, der fyldte Jesu sind. "Da han kom nærmere og så byen, græd han over den." Luk. 19, 41. Midt i sejrstogets jubel, da man svingede med palmegrene, da glade hosiannaråb gav genlyd mellem højene, og da tusinder af stemmer udråbte ham til konge, blev verdens frelser pludselig overvældet af en uforklarlig sorg. Guds Søn, Israels Forjættede, han, hvis magt havde besejret døden og kaldt dens fanger ud af graven græd; og det var ikke en almindelig sorg, der fyldte ham, men en overvældende sjælekval, som han ikke kunne skjule.

Jesus græd over Jerusalem

Han græd ikke over sig selv, skønt han meget vel vidste, hvor hans vej førte hen. Foran ham lå Getsemane, hvor han skulle udkæmpe sin sjælekamp. Han kunne også se Fåreporten, som man i århundreder havde ført offerdyrene ind igennem. Den ville også blive åbnet for ham, når han skulle "føres hen at slagtes" "som et lam." Es.53,7. Golgata, hvor korsfæstelsen skulle finde sted, lå heller ikke langt borte. Når Jesus hengav sin sjæl som et syndoffer, ville rædselens tætte mørke indhylle den sti, som han snart skulle betræde. Det var dog ikke tanken om alt dette, der kastede en skygge over ham i denne glædestime. Det var ikke tanken om hans overmenneskelige sjæleangst, der sænkede sig som en sky over hans uselviske ånd. Han græd over de tusinder af domfældte mennesker i Jerusalem; han græd, fordi de mennesker, som han var kommet for at velsigne og frelse, var blinde og ubodfærdige.

Over tusind års historie oprulledes for Jesu blik. I dette tidsrum havde det udvalgte folk nydt Guds særlige gunst og beskyttelse. Der lå Morija bjerg, hvor løftets søn blev bundet til alteret som et frivilligt offer for at symbolisere

ofringen af Guds søn. Der var velsignelsens pagt – den herlige forjættelse om Messias - blevet stadfæstet for de troendes fader. 1.Mos. 22,9. 16 -18. Der havde offerbålet, hvis flammer steg op mod himlen fra Ornans tærskeplads, standset dødsenglens sværd – et passende billede på Frelserens offer og midlertjeneste for syndere. (1.Krøn.21.) Gud havde æret Jerusalem mere end hele den øvrige jord. Herren havde "udvalgt Zion ønsket sig det til bolig." Sl.132,13. Der havde hellige profeter forkyndt deres advarselsbudskaber gennem århundreder. Der havde præsterne svunget deres røgelseskar, og her var røgelsesskyen steget op til Gud sammen med de tilbedendes bønner. Der blev de slagtede lams blod daglig ofret som et forbillede på Guds Lam. Der havde Herren åbenbaret sin nærværelse i herlighedens sky over nådestolen. Der stod den hemmmelighedsfulde stige, som forbandt jorden med Himlen - den stige, som Guds engle steg ned og op ad, og ad hvilken vejen til det allerhelligste blev åbnet for verden.(1.Mos.28,12 Joh.1,51.) Hvis Israel som et folk var forblevet trofaste over for Himlen, ville Jerusalem – Guds udvalgte by – have bestået til evig tid. Jer. 17, 21 – 25. Men dette begunstigede folks historie var en lang beretning om frafald og oprør. De afslog Himmelens nåde, misbrugte deres privilegier og lod hånt om deres anledninger.

Skønt Israel "spottede Guds sendebud, lod hånt om hans ord og gjorde sig lystig over hans profeter," (2 Krøn. 36, 16) optrådte Gud stadig over for dem som "Herren, Gud, som er barmhjertig og nådig, langmodig og rig på miskundhed og trofasthed." 2 Mos.34, 6. Skønt de gentagne gange forkastede ham, blev han i sin nåde ved med at tale til dem. Gud havde vist dem mere ømhed og kærlighed end en fader, der forbarmer sig over sin søn. Han "sendte tidligt og silde manende ord til dem ved sine sendebud, fordi han ynkedes over sit folk og sin bolig." 2.krøn.36,15. Da advarsler, overtalelser og irettesættelser ikke hjalp, sendte han dem Himmelens bedste gave, ja mere: Han udøste hele Himmelen i denne ene gave.

Guds egen Søn blev sendt ned for at tale til den ubodfærdige by. Det var Kristus, der havde ført Israel ud af Ægypten som en god vinstok. Sl.80, 9. Med sin egen hånd havde han uddrevet hedningerne foran folket. Han havde plantet det "på en frugtbar høj." Hans omsorg havde været et gærde omkring det, og han sendte sine tjenere for at pleje det. "Hvad mere var at gøre ved vingården, hvad lod jeg ugjort?" udbryder han. Es. 5,1-4. Men da han ventede på, at den skulle bære druer, bar den vilde druer. Han vedblev dog at nære det inderlige håb, at den ville bære frugt, og kom selv til sin vingård for at se, om den måske kunne reddes fra ødelæggelse. Han gravede om sit vintræ, beskar og plejede det. Han udfoldede de utrætteligste bestræbelser for at redde det vintræ, som han selv havde plantet.

I tre år var lysets og herlighedens Herre gået ind og ud blandt sit folk. Han "drog omkring og gjorde vel og helbredte alle dem, der var overvældet af djævelen." Han trøstede de fortvivlede, gav de bundne deres frihed og de blinde deres syn. Han gav de lamme deres førlighed og de døve hørelsen; han rensede de spedalske, oprejste de døde og forkyndte evangeliet for de fattige. Ap.g.10, 38; Luk.4, 18; Matt.11, 5. Den nådige indbydelse lød til alle befolkningsgrupper: "Kom hid til mig, alle I, som er trætte og tyngede af byrder, og jeg vil give jer hvile." Matt.11,28.

Skønt de gengældte hans godhed med ondskab og hans kærlighed med had,

fortsatte han trofast sin barmhjertige mission. Sl.109, 5. Han afviste aldrig de mennesker, der søgte hans nåde. Han var selv hjemløs, og forsmædelse og fattigdom var hans daglige lod; men han levede for at hjælpe menneskene og lindre deres smerter og trygle dem om at tage mod livets gave. Når nådens bølger blev kastet tilbage af de forhærdede hjerter, strømmede de ud over dem igen i en endnu større fylde af øm, usigelig kærlighed. Men Israel havde vendt sig bort fra sin bedste ven og eneste hjælper. Hans kærlige henstillinger var blevet foragtet, hans råd afslået og advarsler latterliggjort.

Jesus forudsiger Jerusalems ødelæggelse

Håbets og nådens dag nærmede sig hurtigt sin afslutning. Gud havde længe holdt vreden tilbage, men hans vredesbæger var næsten fuldt. Ulykkesskyerne, som var trukket sammen gennem frafaldets og oprørets århundreder, var ildevarslende sorte, og uvejret ville snart bryde løs over det skyldige folk. Jesus var den eneste, der kunne redde dem fra den truende dom, men han var blevet ringeagtet, hånet og forkastet og ville snart blive korsfæstet. Da Kristus hang på Golgatas kors, ophørte Israel med at være Guds begunstigede og velsignede folk. Tabet af blot en enkelt sjæl er så stor en ulykke, at det ikke kan erstattes af de fordele og værdier, som en hel verden rummer; men da Kristus så ud over Jerusalem, så han den skæbne, der ville ramme en hel by, ja, et helt folk - den by og det folk, som Gud en gang havde udvalgt til at være sin særskilte ejendom.

Profeterne havde grædt over Israels frafald og de frygtelige ødelæggelser, som de blev hjemsøgt af for deres synders skyld. Jermias ønskede, at hans øjne var en tårekilde, for at han kunne græde dag og nat over sit folks datters ihjelslagne og over Herrens hjord, som var ført i fangenskab. Jer. 9,1;13,17. Hvilken sorg må da ikke have fyldt ham, hvis profetiske blik ikke blot spændte over år, men over århundreder! Han så dødsengelen med sværdet hævet imod den by, der så længe havde været Herrens bolig. Fra Oliebjergets top – det selv samme sted, som senere blev besat af Titus og hans hær - så han ud over dalen og betragtede de hellige forgårde og buegange, og med tårefyldte øjne så han som i et frygteligt syn murene omringet af fremmede hære. Han hørte fodtrinene af hære, som stillede op til slag. Han hørte mødre og børn råbe på brød i den belejrede by. Han så dens hellige og smukke tempel og dens paladser og tårne blive flammernes bytte, og han så de rygende ruiner, hvor de engang havde ligget.

Han kastede blikket ind i fremtiden og så pagtsfolket adspredt i alle lande ”som vragrester på en ørkenstrand”. Han vidste, at den timelige straf, som snart ville ramme byens indbyggere, kun var det første drag af den vredesskål, som de skulle drikke til sidste dråbe i den endelige dom. Hans guddommelige medynk og inderlige kærlighed kom til udtryk i de sørgmodige ord: ”Jerusalem, Jerusalem! Du som ihjelslår profeterne og stener dem, der er sendt til dig ! hvor ofte har jeg ikke villet samle dine børn, som hønen samler kyllingerne under sine vinger! Og I ville ikke.” Havde du blot som den højt begunstigede nation du er, kendt din besøgelsestid og vidst, hvad der tjener til din fred! Jeg har holdt retfærdighedens engel tilbage og anmodet dig om at angre, men forgæves. Det er ikke blot tjenere, sendebud og profeter, du har afvist og forkastet, men Israels Hellige, din genløser. Hvis du går til grunde, bærer du alene skylden. ”Og dog vil I ikke komme til mig for at få liv.” Matt. 23, 37; Joh. 5, 40.

Jerusalems skæbne – spejlbillede på verden

Kristus betragtede Jerusalem som et symbol på en verden, der er forhærdet i vantro og oprør og med stormskridt iler Guds gengældelses dag i møde. Den faldne menneskeslægts ulykker hvilede som en tung byrde på hans sjæl og fremtvang det dybt fortvivlede råb fra hans læber. Han så syndens spor i menneskenes sorg, tårer og blod. Hans hjerte blev grebet af en usigelig medfølelse med jordens hjemsøgte og lidende beboere. Han brændte af længsel efter at hjælpe dem alle sammen; men ikke engang hans hånd formåede at standse den menneskelige elendigheds flodbølge. Kun få ville søge hen til ham, som var den eneste, der kunne hjælpe. Han var villig til at udøse sin sjæl til døden for at bringe frelsen inden for deres rækkevidde, men kun få ville komme til ham for at få liv.

Himmelens Majestæt græd! Den almægtige Guds Søn var bevæget i ånden og nedbøjet af sjæleangst. Hele Himmelen forundres over dette syn. Dette viser os, hvor frygtelig synden er. Det viser, hvor vanskeligt det er, selv for den almægtige Gud, at frelse de skyldige fra følgerne af deres overtrædelse af Guds lov. Idet Jesus kastede blikket ind i fremtiden og betragtede den sidste slægt, så han verden indviklet i et bedrag af samme art som det, der forårsagede Jerusalems ødelæggelse. Jødefolkets store synd var, at de forkastede Kristus, og kristenhedens store synd vil komme til at bestå i, at den vil forkaste Guds lov, som er grundlaget for hans regering i Himmelen og på jorden. Herrens bud vil blive foragtet og fuldstændig forkastet. Millioner af syndens fanger - Satans slaver som var dømt til at lide den anden død – ville nægte at lytte til sandhedens ord, når de havde deres besøgelsestid. Hvilken frygtelig blindhed! Hvilken besynderlig forblindelse!

En dødsdømt by

To dage før påske gik Kristus atter med sine disciple ud på Oliebjerget og satte sig sammen med dem på den grønne skråning, hvorfra der var udsigt over byen. På det tidspunkt havde han fordømt de jødiske rådsherrers hykleri og forladt templet for sidste gang. Han betragtede endnu engang templets mure, tårne og paladser og lod øjet dvæle ved dets blændende skønhed – en skønhedens krone, som prydede det hellige bjerg.

Tusind år tidligere havde Salmisten lovsunget Gud, fordi han havde vist Israel den gunst at gøre dets hellige tempel til sin bolig: ”Salem er hans hytte, hans bolig er på Zion.” ”Han udvalgte Judas stamme, Zions bjerg, som han elsker; han byggede sit tempel himmelhøjt.” Sl. 76, 2; 78, 68. 69. Det første tempel blev opført i Israels glansperiode. Kong David havde samlet vældige skatte til dens opførelse, og tegningerne blev udarbejdet under guddommelig inspiration. 1 Krøn. 28, 12. 19. Salomon den viseste af Israels konger, fuldførte arbejdet. Templet var det prægtigste bygningsværk, som verden nogen sinde har set. Til trods herfor lod Herren profeten Haggaj sige om det andet tempel: ”Dette hus’ kommende herlighed bliver større end den tidligere.” ”Jeg vil ryste alle folkene, og da skal alle folkenes skatte komme hid, og jeg fylder dette hus med herlighed, siger Hærskarers Herre.” Haggaj 2, 9. 7.

Da Nebukadnezar havde ødelagt templet, blev det genopbygget fem hundrede år før Kristi fødsel af et folk, som var vendt tilbage til et øde og næsten folketomt land efter et livslangt fangenskab. Iblandt dem var der gamle mænd, som havde

set Salomos tempels herlighed. Da de så grundstenen blive lagt til den nye bygning, græd de, fordi den ville blive ringere end den første. Profeten giver en malende skildring af de følelser, som kom til udtryk: "Er der nogen tilbage iblandt eder af dem, der har set dette hus i dets fordums herlighed ? Hvorledes tykkes det eder da nu? Er det ikke som intet i eders øjne?" Hagg. 2, 3; Esra 3, 12. Og nu fik de det løfte, at det sidste hus' herlighed skulle overgå det førstes.

Men det andet tempel kunne ikke måle sig med det første i pragt. Det blev heller ikke helliget af de samme synlige tegn på Guds nærværelse som det første tempel. Der blev ikke udfoldet guddommelig kraft ved dets indvielse. Den nyopførte helligdom blev ikke fyldt af herlighedens sky. Der faldt heller ikke ild ned fra himmelen for at fortære offeret på alteret. Shekina dvælede ikke længere mellem keruberne i det allerhelligste. Arken, nådestolen og vidnesbyrdets tavler var der heller ikke. Der lød ingen røst fra Himmelen for at give Guds vilje til kende, når præsten bad om oplysning.

Jøderne havde i århundreder forgæves forsøgt at påvise, hvorledes Guds løfte til Haggaj var gået i opfyldelse; men de var så forblindede af stolthed og vantro, at de ikke kunne se den sande betydning af profetens ord. Det andet tempel blev ikke hædret med Herrens herligheds sky, men af selve den person, i hvem hele guddomsfylden bor legemlig - af ham, som var Gud åbenbaret i kød. Han, som var hele menneskehedens store håb, var i sandhed kommet til sit tempel, da Manden fra Nazaret lærte og helbredte i dets hellige forgårde. Det var Kristi nærværelse og den alene, der gjorde det andet tempels herlighed større end det førstes. Men Israel afslog den gave, som Himmelen tilbød. Da den ydmyge lærer hin dag gik ud gennem dets gyldne port, forlod herligheden templet for stedse. Frelserens ord: "Se, jeres hus bliver forladt og overladt til jer selv!" var allerede gået i opfyldelse. Matt. 23, 38.

Disciplene blev fyldt med undren og hellig rædsel, da Kristus forudsagde templets tilintetgørelse, og de ønskede at få en nærmere forklaring på hans ord. I over fyrre år havde man ofret både penge, arbejdskraft og arkitektonisk dygtighed for at forskønne det. Herodes den Store havde rundhåndet skænket både romerske og jødiske skatte til det, og selv verdens kejser havde beriget det med sine gaver. En del af bygningen bestod af massive hvide marmorblokke af en næsten utrolig størrelse. De var hentet helt i Rom til dette formål. Disciplene henledte deres Mesters opmærksomhed på disse og sagde: "Mester, se, hvilke sten og bygninger!" Mar. 13,1

Jesus gav det højtidelige og overraskende svar: "Sandelig siger jeg jer: her skal ikke lades sten på sten tilbage, alt skal brydes ned." Matt. 24, 2.

Disciplene satte Jerusalems ødelæggelse i forbindelse med de begivenheder, som skulle indtræffe ved Kristi personlige komme i timelig herlighed, når han ville bestige tronen og tiltræde verdensherredømmet, straffe de ubodfærdige jøder og befri nationen for det romerske åg. Herren havde fortalt dem, at han ville komme igen. De kom derfor til at tænke på hans genkomst, da han nævnte straffen over Jerusalem, og mens de var samlet om Frelseren på Oliebjerget, spurgte de:" Sig os, når skal dette ske? Og hvad er tegnet på dit komme og verdens ende?" Matt.24,3.

Disciplene blev nådigt skånet for at kende fremtiden. Hvis de til fulde havde forstået de to frygtelige begivenheder - Frelserens lidelse og død og byens og templets ødelæggelse - ville de være blevet grebet af rædsel. Kristus skildrede de

vigtigste begivenheder, som skulle finde sted før verdens ende. De forstod ikke helt, hvad han mente dengang; men hans folk ville komme til at forstå det når de havde brug for det.

Hans profeti havde en dobbelt betydning. Det var både en skildring af Jerusalems ødelæggelse og af rædslerne på den sidste store dag.

Jesus fortalte de opmærksomme disciple om de straffedomme, som ville ramme det frafaldne Israel, og især om den gengældelse, som ville komme over dem, fordi de forkastede og korsfæstede Messias. Der ville indtræffe umiskendelige tegn før den forfærdelige afslutning. Den frygtelige time ville komme pludselig og brat. Frelseren gav sine efterfølgere denne advarsel: "Når I da ser" ødelæggelsens vederstyggelighed," hvorom der er talt ved profeten Daniel, stå på hellig grund (den, som læser det, han give agt!), så skal de, der er i Judæa, flygte ud i bjergene." Matt. 24, 15.16 Luk. 21, 20.

Når romernes hedenske bannere blev plantet på den hellige grund, som strakte sig nogle stadier uden for byens mure, skulle Kristi efterfølgere redde sig ved flugt. Når de så faresignalet, måtte de der ville flygte, ikke tøve. Både i Judæa og selve Jerusalem skulle de øjeblikkelig give agt på tegnet til at flygte. Den, der tilfældigvis var på taget, måtte ikke gå ned i huset for at redde sine dyrebareste ejendele.

De der arbejdede på markerne eller i vingårdene, måtte ikke tage tid til at gå tilbage efter det tøj, som de havde taget af, mens de arbejdede i dagens hede. De måtte ikke tøve et eneste øjeblik, for at de ikke skulle omkomme under byens ødelæggelse.

Frafaldet når sit klimaks

Jerusalem var ikke blot blevet meget forskønnet under Herodes regering, men der var blevet opført tårne, mure og fæstninger, som sammen med den naturlige beskyttelse, byen havde i kraft af sin beliggenhed, tilsyneladende gjorde den uindtagelig. Hvis der var nogen der på dette tidspunkt offentligt havde forudsagt byens ødelæggelse, ville han være blevet betegnet som en forrykt ulykkesprofet ligesom Noa. Men Kristus havde sagt: "Himmelen og jorden skal forgå, men mine ord skal ingenlunde forgå." Matt. 24, 35. Der var blevet fældet dom over Jerusalem på grund af dens synder, og dommen ville blive fuldbyrdet på grund af byens hårdnakkede vantro.

Herren havde sagt ved profeten Mika: "Hør det, I Jakobs huses høvdinger, I dommere af Israels hus, I som afskyr ret og gør alt, som er lige, kroget, som bygger Zion med blod og Jerusalem med uret. Dets høvdinger dømmer for gave, dets præster kender ret for løn; dets profeter spår for sølv og støtter sig dog til Herren: "Er Herren ej i vor midte? Over os kommer intet ondt." Mika 3, 9-11.

Disse ord gav et sandfærdigt billede af de demoraliserede og selvretfærdige indbyggere i Jerusalem. De bekendte sig til at holde Guds lov til punkt og prikke, men de overtrådte alle dens principper. De hadede Kristus, fordi hans renhed og hellighed åbenbarede deres synd og gav ham skylden for alle de vanskeligheder, som de kom ud for på grund af deres synder. Skønt de vidste, at han var syndfri, havde de sagt, at hans død var nødvendig af hensyn til nationens sikkerhed. "Hvis vi lader ham blive sådan ved, vil alle tro på ham, og romerne vil komme og tage både land og folk fra os." Joh.11,48. Hvis Kristus blev ofret, kunne de måske endnu engang blive et stærkt, forenet folk. Således ræsonnerede de, og

de samtykkede i deres ypperstepræsts erklæring om, at det var bedre, at èn mand døde for folket, end at hele folket gik til grunde.

Således havde jødernes øverster bygget "Zion med blod og Jerusalem med uret." Mika 3, 10. Og dog var de så selvretfærdige, at de betragtede sig som Guds udvalgte folk og ventede, at Herren ville befri dem for deres fjender, skønt de dræbte deres frelser, fordi han irettesatte dem for deres synder. "For deres skyld skal derfor Zion pløjes som en mark, Jerusalem blive til grushobe, tempelbjerget til krathøj," fortsatte profeten. Mika 3, 12.

Herren ventede næsten fyrre år med at lade sine straffedomme falde over byen og folket, efter at Kristus havde forkyndt dommen over Jerusalem. Gud viste en vidunderlig langmodighed med de mennesker, som havde forkastet hans evangelium og dræbt hans Søn. Lignelsen om det ufrugtbare træ var et billede på Guds handlemåde med jødefolket. Der var givet den befaling: "Hug det om; hvorfor skal det tilmed tage kraften af jorden;" (Luk, 13, 7) men i sin barmhjertighed sparede Herren det endnu en lille tid. Der var endnu mange jøder, som intet kendskab havde til Kristi karakter og hans værk. Børnene havde heller ikke haft de samme anledninger eller modtaget det samme lys, som deres forældre havde foragtet. Gud ville lade lyset skinne på dem ved apostlenes og deres medarbejderes forkyndelse. Han ville give dem lejlighed til at se, hvorledes profetien var gået i opfyldelse ved Kristi fødsel og levned, død og opstandelse. Børnene blev ikke fordømt for forældrenes synder; men da de havde fået kendskab til alt det lys, som deres forældre havde fået, og de også forkastede det lys, som de selv fik i tilgift, blev de delagtige i forældrenes synder og fyldte deres uretfærdigheds bæger.

Guds langmodighed med Jerusalem bidrog blot til at gøre jøderne endnu mere forhærdede og ubodfærdige. Ved deres had og grusomhed over for Jesu disciple forkastede de det sidste tilbud om nåde. Da tog Gud sin beskyttelse fra dem og fjernede de skranker, som han havde sat for Satan og hans engle, og nationen blev overladt til den leder, som den havde valgt. Jøderne havde foragtet Kristi nåde, som ville have sat dem i stand til at holde deres onde tilbøjeligheder nede, og nu fik disse overtaget. Satan opflammede sjælens heftigste og laveste lidenskaber. Menneskene tænkte ikke; de var blottet for fornuft og lod sig beherske af deres indskydelser og et blindt raseri. De blev djævelske i deres grusomhed. Mistanke, misundelse, uenighed, oprør og mord florerede i familien og i nationen, blandt høj og lav. Der var ingen tryghed nogen steder. Venner og slægtninge forrådte hinanden. Forældre dræbte deres børn og børn deres forældre. De styrende havde ikke kontrol over sig selv. Deres utøjlede lidenskaber gjorde dem til tyranner. Jøderne havde benyttet sig af falsk vidnesbyrd for at kunne dømme Guds uskyldige Søn. Nu gjorde falske anklager livet usikkert for dem selv. De havde længe sagt ved deres handlinger: "Lad os være i fred for Israels Hellige!" Es. 30, 11. Nu fik de deres ønske opfyldt. Frygten for Gud foruroligede dem ikke længere. Satan stod i spidsen for nationen, og de højeste borgerlige og kirkelige myndigheder var i hans magt.

De stridende parters ledere sluttede sig til tider sammen for at udplyndre og pine deres ulykkelige ofre for derpå at bekæmpe hinandens tilhængere og dræbe uden skånsel. Selv templets hellighed formåede ikke at lægge en dæmper på deres frygtelige vildskab. De tilbedende blev hugget ned foran alteret, og helligdommen blev besmittet af de dræbtes lig. Og dog vovede hovedmændene

i dette djævelske ødelæggelse – blinde, gudsbespottelige og formastelige som de var - at sige offentligt, at de ikke nærede frygt for, at Jerusalem ville blive ødelagt, fordi den var Guds egen by. For at styrke deres magt endnu mere bestak de falske profeter til at sige, at folket skulle vente på Guds befrielse. På det tidspunkt belejrede de romerske legioner allerede templet. Skarerne troede til det sidste, at den Allerhøjeste ville gribe ind og slå deres fjender. Men Israel havde kastet vrag på Guds beskyttelse, og nu havde de intet forsvar mere. Jerusalem befandt sig i en frygtelig situation. Byen var svækket på grund af indbyggernes indbyrdes stridigheder, gaderne var farvet røde af blodet af indbyggere, som var faldet for hinandens hånd, og mens dette stod på, nedbrød de fremmede hære dens fæstninger og dræbte dens soldater.

Alle Kristi forudsigelser om Jerusalems ødelæggelse gik bogstaveligt i opfyldelse. Jøderne erfarede sandheden i hans ord: "Det mål, I måler med, med det skal I selv få tilmålt." Matt. 7, 2.

Der viste sig tegn og undere, som varslede ulykke og dom. Ved midnat skinnede der et unaturligt lys over templet og alteret. I aftenskyerne viste der sig billeder af stridsvogne og soldater, som stillede op til kamp. De præster, som gjorde tjeneste i helligdommen om natten, blev skræmt af mystiske lyde. Jorden rystede, og et kor af stemmer råbte: "Lad os drage bort herfra." Den store østport, som var så tung, at tyve mand næppe kunne lukke den, - den var fastgjort med svære jernstænger, som gik dybt ned i den solide stenbrolægning - blev åbnet ved midnat af usynlige kræfter. - *Milman: The Historie of the Jews, book 13.*

I syv år vedblev en mand at gå op og ned ad Jerusalems gader og råbe om de ulykker, der ville ramme byen. Dag og nat sang han den dystre sørgesang: "En røst fra øst! En røst fra vest! En røst fra de fire vinde! En røst imod Jerusalem og imod templet! En røst imod brudgommene og brudene! En røst imod hele folket!" – *Samme book 13.* Denne mærkelige person blev fængslet og pisket, men der gik ikke en klagelyd over hans læber. Når han blev hånet og mishandlet, svarede han blot: "Ve, ve Jerusalem!" Ve, ve dens indbyggere!" Hans varselsråb forstummede ikke, før han blev dræbt under den belejring, som han havde forudsagt.

På flugt fra døden

Der omkom ikke en eneste kristen under Jerusalems ødelæggelse. Kristus havde advaret sine disciple, og alle de, der, troede på hans ord, gav agt på det tegn, som han havde lovet dem. "Når I ser Jerusalem omringet af krigshære," sagde Jesus," så skal I vide, at dens ødelæggelse er nær. Da skal de, der er i Judæa, flygte op i bjergene; og de der er inde i byen, skal drage ud ad den." Luk. 21, 20. 21. Da romerne havde omringet byen under ledelse af Cestius og alt syntes klart til stormangreb, hævede de pludselig belejringen. De belejrede, som havde opgivet håbet om at kunne yde virkningsfuld modstand, skulle lige til at overgive sig, da den romerske general trak sine tropper tilbage tilsyneladende uden ringeste grund. Men Gud ledede i sit nådige forsyn begivenhederne til bedste for sit folk. De ventende kristne havde fået det lovede tegn, og nu fik alle de, der ville, lejlighed til at efterkomme Frelserens opfordring. Forholdene blev lagt således til rette, at hverken jøderne eller romerne hindrede de kristnes flugt. Da Cestius trak sig tilbage, gjorde jøderne udfald fra Jerusalem og forfulgte hans

hær under tilbagetrækningen. Da de to hære var optaget af at holde hinanden i skak, kunne de kristne forlade byen. På dette tidspunkt var der heller ikke fare for, at deres flugt ville blive hindret af fjender ude i landet. Under belejringen var jøderne samlet i Jerusalem for at fejre løvhyttefesten, og de kristne i hele landet kunne derfor flygte uantastet. Uden tøven bragte de sig i sikkerhed i byen Pella i Perea på den anden side af Jordan.

De jødiske soldater, der forfulgte Cestius og hans hær, kastede sig over fjendens bagtrop med et sådant raseri, at han blev truet med fuldstændig tilintetgørelse. Det var med den største vanskelighed, at det lykkedes romerne at trække sig tilbage. Jøderne led næsten ingen tab og vendte sejrsstolte tilbage til Jerusalem med deres bytte; men den tilsyneladende sejr blev kun til skade for dem. Den opflammede dem nemlig til at yde hårdnakket modstand mod romerne, hvilket resulterede i, at den domfældte by blev udsat for usigelige lidelser.

Byen belejres og jævnes med jorden

Der skete frygtelige ting i Jerusalem, da byen blev belejret af Titus. Byen blev omringet ved påsketid, da der var samlet millioner af jøder inden for dens mure. Der ville have været levnedsmidler til flere års forbrug, hvis de var blevet opbevaret omhyggeligt, men forrådene var allerede blevet ødelagt på grund af de stridende parters skinsyge og hævntørst. Indbyggerne gennemgik nu alle hungersnødens rædsler. Et mål hvede blev solgt for en talent. Hungerens kvaler var så frygtelige, at mændene gnavede på læderet på deres bælter og sandaler og på betrækket på deres skjolde. Et stort antal af indbyggerne listede sig uden for murene om natten for at samle vilde planter, men mange af dem blev fanget og dræbt under de frygteligste pinsler. Det skete heller ikke sjældent, at de, der kom tilbage i god behold, blev berøvet det, som de havde samlet under så stor fare. Magthaverne benyttede de mest umenneskelige pinsler for at tvinge de nødlidende indbyggere til at udlevere de sidste knappe forråd, som de måtte have skjult. Disse grusomheder blev ofte begået af mænd som ikke manglede noget, men ville samle forråd til fremtiden.

Tusinder omkom af sult og pest. Menneskene syntes at være fuldstændig blottede for naturlige følelser. Mændene stjal fra deres hustruer og hustruerne fra deres mænd. Børnene rev maden ud af munden på deres gamle forældre. Profetens spørgsmål: ”Glemmer en kvinde sit diende barn?” blev bekræftet inden for den domfældte bys mure. ”Blide kvinders hænder kogte deres børn; da mit folks datter brød sammen, blev de dem til føde.” Es. 49, 15. Klages. 4, 10. Nu opfyldtes den profeti, som var fremsat fjorten hundrede år i forvejen: ”og den mest forvænte og blødagtige af dine kvinder, som aldrig har prøvet at træde med sin fod på jorden for blødagtighed og forvænthed, skal se skævt til sin mand, der hviler i hendes favn, og til sin søn og datter; …. men i mangel på alt fortærer hun dem [børnene] selv i løndom under den trængsel og nød, din fjende bringer over dig inden dine porte.” 5 Mos. 28, 56. 57.

De romerske officerer søgte at skræmme jøderne til at overgive sig. De, der gjorde modstand ved tilfangetagelsen, blev pisket, pint og korsfæstet foran byens mur. Der blev daglig dræbt flere hundrede på denne måde, og disse grusomheder fortsatte, til der var rejst så mange kors langs Josafats dal og på Golgata, at der næppe var plads til, at et menneske kunne færdes imellem dem. Så grusomt gik

det til, da den frygtelige forbandelse, som blev udtalt foran Pilatus domstol, gik i opfyldelse: "Hans blod komme over os og vore børn!" Matt. 27, 25.

Titus ville hellere end gerne gøre ende på rædslerne og skåne Jerusalem for at tømme vredesbægeret til bunds. Han fyldtes af gru, da han så ligene ligge i dynger i dalene. Han var som fortryllet, da han stod på Oliebjerget og betragtede det prægtige tempel. Han gav ordre til, at der ikke måtte røres en eneste sten i det. Inden han forsøgte at indtage denne fæstning, anmodede han indtrængende de jødiske ledere om ikke at tvinge ham til at besmitte det hellige sted med blod. Hvis de ville komme ud og kæmpe et hvilket som helst andet sted, skulle romerne ikke krænke templets hellighed. Selve Josefus rettede en glødende appel til jøderne og tryglede dem om at overgive sig for at redde sig selv, deres by og deres tempel; men han fik kun bitre forbandelser til svar. Han var det sidste menneske, der mæglede, og mens han søgte at overtale dem, slyngede de kastespyd efter ham. Jøderne havde ladet hånt om Guds Søns henstillinger, og nu gjorde alle overtalelsforsøg dem blot endnu mere besluttede på at yde modstand til det sidste. Det var forgæves, at Titus forsøgte at redde templet. En person, der var større end Titus, havde sagt, at der ikke skulle lades sten på sten tilbage.

De jødiske lederes blinde raseri og de afskyelige forbrydelser, som blev begået i den belejrede by, vakte romernes rædsel og harme, og Titus besluttede til sidst at tage templet med storm. Men hvis det var muligt, skulle det skånes fra ødelæggelse. Hans befaling blev ikke efterkommet. Da han havde trukket sig tilbage til sit telt om aftenen, gjorde jøderne udfald fra templet og angreb soldaterne udenfor. Under kampen kastede en soldat et brændende træstykke ind gennem døråbningen, og i næste øjeblik stod de cedertræs beklædte kamre, som omgav den hellige bygning, i flammer. Titus styrtede hen til templet, fulgt af sine generaler og legionærer, og befalede, at soldaterne skulle slukke ilden. Ingen agtede på hans ord. I deres raseri kastede soldaterne brændende træstykker ind i de kamre, der stødte op til templet, og huggede ned for fode blandt de mennesker, der havde søgt tilflugt der. Blodet flød i strømme ned ad templets trapper. I tusindvis af jøder omkom. Over kamptummelen lød der røster, som råbte: "Ikabod!" – Herligheden er borte!

Titus havde ingen mulighed for at bremse soldaternes raseri. Han gik ind i templet sammen med sine officerer og tog den hellige bygnings indre i øjesyn. Dens herlighed fyldte ham med forundring. Flammerne var endnu ikke nået ind til det hellige, og han gjorde nu et sidste forsøg på at redde det. Han sprang frem og befalede atter soldaterne at slukke ilden. Høvedsmanden Liberalis forsøgte at skabe respekt med sin embedsstav, men selv ærbødigheden for kejseren måtte vige for det rasende fjendskab til jøderne, kampens vildskab og krigernes umættelige higen efter bytte. Soldaterne så alt omkring sig funkle af guld, som skinnede med en blændende glans i det vilde lys fra flammerne. De troede, at der var skjult ufattelige rigdomme i templet. En soldat kastede ubemærket en tændt fakkel hen mellem dørens hængsler, og på et øjeblik stod hele bygningen i flammer. Røgen og ilden tvang officererne til at trække sig tilbage, og den prægtige bygning blev overladt til sin skæbne.

Det var et frygteligt syn for romerne – men hvordan må det ikke have virket på jøderne? Hele toppen af det bjerg, der dominerede byen, flammede som en vulkan. En for en styrtede bygningerne sammen med et vældigt brag

og forsvandt i flammehavet. Cedertræslofterne stod i lys lue, de gyldne spir skinnede som glødende spydspidser, og porttårnene sendte høje ild og røgsøjler til vejrs. De nærliggende høje var fuldt oplyste, og mørke klynger af mennesker fulgte skrækslagne ødelæggelsens fremadskridende værk. På murene og i de højere liggende kvarterer i den øvre bydel var der tæt med ansigter; nogle var blege af den dybeste fortvivlelse, andre havde hævntørst malet i blikket. Råbene fra de romerske soldater, som løb frem og tilbage, og skrigene fra de oprørere, som omkom i flammerne, blandede sig med lyden fra de brølende flammer og braget fra det nedstyrtende bjælkeværk. Bjergene gav ekko af skrigene fra de mennesker, som befandt sig på højene. Langs murene lød der skrig og gråd. Mennesker, som var lige ved at segne af sult, samlede deres sidste kræfter til et angstfyldt, fortvivlet skrig.

Myrderiet inde i byen var endnu grusommere end det, der foregik udenfor. Mænd og kvinder, gamle og unge, oprørere og præster, mennesker, der kæmpede, og mennesker, der bad om nåde, blev hugget ned uden forskel. Tallet på de dræbte overgik tallet på dem, der dræbte. Legionærerne måtte klatre over dynger af lig for at fortsætte tilintetgørelsesværket." - *Milan: The History of the Jews, book 16.*

Da templet var blevet ødelagt, faldt hele byen hurtigt i romernes hænder. De jødiske ledere forlod deres uindtagelige tårne, og Titus fandt dem rømmede. Han stirrede forundret på dem og sagde, at det var Gud, der havde ladet dem falde i hans hånd, for selv de kraftigste krigsmaskiner kunne intet have formået over for disse vældige fæstningsværker. Både byen og templet blev revet ned til grunden, og den plads, hvor helligdommen havde ligget, blev pløjet "som en mark." Jer. 26, 18. Under belejringen og det efterfølgende myrderi omkom over en million af indbyggerne. De overlevende blev ført bort som fanger, solgt som slaver, slæbt til Rom for at kaste glans over sejrherrernes triumftog, kastet for de vilde dyr i amfiteatrene eller adspredt over hele jorden, hvor de fristede tilværelsen som hjemløse.

Jøderne havde selv smedet deres lænker. De havde selv fyldt hævnens bæger. Den totale ødelæggelse, der overgik dem som et folk, og alle de ulykker, som hjemsøgte dem i adspredelsen, var blot høsten af det, som de havde sået med deres egne hænder. Profeten siger: "Israel, … du faldt ved din brøde." Hos. 14, 1. Deres lidelser omtales, ofte som en straf, der kom over dem på Guds direkte befaling. På denne måde forsøger den store bedrager at dække over sine egne gerninger. Det var jødernes hårdnakkede forkastelse af den guddommelige kærlighed og nåde, der var årsagen til, at Gud ikke længere kunne beskytte dem, og at Satan fik lov at herske over dem efter sin vilje. De frygtelige grusomheder, som blev begået ved Jerusalems ødelæggelse, var et udslag af Satans had til dem, der underkaster sig ham.

Jerusalems skæbne og verdens fremtid

Vi gør os ikke noget begreb om, hvor meget vi skylder Kristus for den fred og beskyttelse, som vi nyder. Det er, fordi Gud holder igen, at menneskeheden undgår at komme fuldstændig i Satans vold. De ulydige og utaknemmelige har al mulig grund til at være taknemmelige over for Gud, fordi han i sin nåde og langmodighed holder den Ondes grusomme, ødelæggende kræfter i skak. Men når menneskene overskrider den guddommelige tålmodigheds grænse,

griber Gud ikke længere ind. Gud er ikke en bøddel, der står parat for at straffe synderen for hans overtrædelse; men han overlader dem, der forkaster hans nåde, til sig selv og lader dem høste det, de har sået. Enhver lysstråle, som forkastes, enhver advarsel, som foragtes eller får lov at gå upåagtet hen, enhver lidenskab, som man hæger om, samt al overtrædelse af Guds lov er en udsæd, som bringer sin uundgåelige høst. Når man bliver ved at stå Guds Ånd imod, forlader han til sidst synderen. Fra det øjeblik er der ingen magt, som holder sjælens onde lidenskaber under kontrol, og intet, som beskytter mennesket imod Satans ondskab og fjendskab. Jerusalems ødelæggelse er en frygtelig og alvorlig advarsel til alle dem, der omgås letsindigt med tilbudet om Guds nåde og nægter at lytte til Hans røst. Der er aldrig blevet givet et tydeligere vidnesbyrd om Guds had til synden og om den usvigelige straf, som vil blive tildelt de skyldige.

Frelserens profeti om de straffedomme, der ville ramme Jerusalem, vil gå i opfyldelse igen; men Jerusalems ødelæggelse giver blot et svagt begreb om det, der skal komme. Den skæbne, der overgik den udvalgte by, er et billede på den straf, som vil ramme en verden, der har forkastet Guds nåde og gjort hans lov ugyldig. De menneskelige lidelser udgør et dystert kapitel i syndens århundredlange herredømme på denne jord. Hjertet bliver sygt, og det svimler for tanken, når man tænker herpå. Det har fået frygtelige følger at forkaste Himmelens myndighed, men fremtiden er endnu mørkere. Hvad er fortidens historie med dens lange række af oprør, kampe, revolutioner, støvler, ”der tramper i striden, og kappen, der søles i blod” (Es. 9, 5), imod rædslerne på den dag, da Guds Ånd, som holder igen, bliver draget fuldstændig bort fra de onde og ikke længere holder de menneskelige lidenskaber og Satans vrede i tømme! Da vil verden som ingen sinde før komme til at se følgerne af Satans herredømme.

Men på den dag vil Guds folk blive befriet, ligesom de blev under Jerusalems ødelæggelse – ”enhver, der er indskrevet til livet.” Es. 4, 3. Kristus har sagt, at han vil komme igen for at hente sine trofaste. ”Da skal alle folkestammer på jorden jamre sig, og de skal se ”Menneskesønnen komme på himmelens skyer” med kraft og megen herlighed. Og han skal sende sine engle ud med mægtig basunklang, og de skal samle hans udvalgte sammen fra de fire verdenshjørner og fra himlens yderste grænser.” Matt. 24, 30. 31. Da vil de, der ikke adlyder evangeliet, blive fortæret med et åndepust af hans mund og tilintetgjort af den kraft, som udfoldes ved hans komme. 2 Tess. 2, 8. De gudløse ødelægger sig selv ligesom Israel fordum. De omkommer på grund af deres egen uretfærdighed. På grund af deres syndige levned er de kommet fuldstændigt ud af harmoni med Gud, og deres natur er blevet så fordærvet af det onde, at åbenbarelsen af hans herlighed er en fortærende ild for dem.

Menneskene bør vise den største agtpågivenhed, for at de ikke skal gå glip af den undervisning, som Kristi ord indeholder. Han fortalte på forhånd disciplene, at Jerusalem ville blive ødelagt, og gav dem et tegn på byens forestående fald for at give dem lejlighed til at flygte. På samme måde har han oplyst verden om den endelige ødelæggelses dag og givet den tegn på dens nærhed for at give alle dem, der ønsker det, anledning til at flygte for den kommende vrede. Jesus siger: ”Der skal ske tegn i sol og måne og stjerner, og på jorden skal folkene ængstes i rådvildhed.” Luk. 21, 25; Matt. 24, 29; Mark. 13, 24 – 26; Åb. 6, 12 –17. De,

der ser disse varsler om hans komme, skal vide, at ”han er nær for døren.” Matt. 24, 33. Derfor lyder hans formaning: ”Våg derfor!” Mark. 13, 35. De, der retter sig efter advarslen, vil ikke blive efterladt i mørke, så denne dag kommer over dem som en snare. Men for dem, der ikke våger, kommer Herrens dag ”som en tyv om natten”. 1 Tess. 5, 2 – 5.

Verden er ikke mere villig til at tro på det budskab, der gælder denne tid, end jøderne var til at give agt på Frelserens ord om Jerusalem. Guds dag vil komme bag på de gudløse, uanset hvordan den kommer. Mens livet går sin sædvanlige gang; mens menneskene er optaget af fornøjelser, af forretninger, af at handle og tjene penge; når de religiøse ledere lovpriser fremgangen og oplysningen i verden og menneskene dysses ind i en falsk tryghedsfølelse – da kommer undergangen pludselig over de ligegyldige og gudløse, ligesom tyven lister sig ind i den ubevogtede bolig ved midnat, ”og de skal ingenlunde undslippe.” 1 Tess. 5, 3.

2. FORFØLGELSE I DE FØRSTE ÅRHUNDREDER

Da Jesus fortalte sine disciple om Jerusalems skæbne og begivenhederne i forbindelse med sit andet komme, forudsagde han også de erfaringer, som hans folk ville komme ud for, fra det øjeblik han blev taget fra dem, til han kom igen i magt og herlighed for at befri dem. Fra Oliebjerget så Frelseren de storme, som apostelmenigheden ville blive udsat for. Idet han lod blikket trænge endnu længere ind i fremtiden, så han de heftige, ødelæggende orkaner, der ville feje hen over hans efterfølgere under de kommende århundredes mørke og forfølgelse. I nogle få korte, men overmåde betydningsfulde sætninger forudsagde han den behandling, som verdens herskere ville give Guds menighed. Matt. 24, 9. 21. 22. Kristi disciple skulle vandre på den samme ydmygelsens, vanærens og lidelsens sti som deres Mester. Alle de, der kom til troen på hans navn, ville blive udsat for det samme had, som verdens frelser blev mødt med.

Forfølgelse under romermagten

Den nystiftede menigheds historie viser, at Frelserens ord gik i opfyldelse. Jordens og helvedes magter bekrigede Kristus i hans efterfølgeres skikkelse. Hedenskabets repræsentanter forudså, at de hedenske templer og altre ville blive tilintetgjort, hvis evangeliet sejrede. Derfor samlede de deres kræfter for at komme kristendommen til livs. Forfølgelsens flammer tændtes. De kristne blev berøvet deres ejendom og jaget bort fra deres hjem. De "udholdt mangen en lidelsesfuld kamp". Hebr. 10, 32. De "måtte udstå spot og pisk, ja lænker og fængsel." Hebr. 11, 36. Store skarer beseglede deres vidnesbyrd med deres blod. Adelsmænd og slaver, rige og fattige, lærde og ulærde blev dræbt uden skånsel.

Disse forfølgelser, der begyndte under kejser Nero ved den tid, Paulus led martyrdøden, fortsattes med større eller mindre heftighed i århundreder. De kristne blev med urette anklaget for de frygteligste forbrydelser og beskyldt for at fremkalde store ulykker – hungersnød, jordskælv og pest. Når de blev gjort til genstand for folkets had og mistanke, var der straks nogle, der stod parat til at forråde de uskyldige for vindings skyld. De blev stemplet som oprørere af imperiet, fjender af religionen og en pest i samfundet. Et stort antal blev kastet for de vilde dyr eller brændt levende i amfiteatrene. Nogle blev korsfæstet, andre indsvøbt i skindet fra vilde dyr og kastet ind på arenaen, hvor de blev revet ihjel af hunde. Deres henrettelse udgjorde ofte den vigtigste del af underholdningen ved de offentlige fester. Folk kom i skarevis for at nyde dette syn, og ofrenes sidste angstskrig blev hilst med latter og klapsalver.

Kristi efterfølgere blev jaget som vilde dyr overalt, hvor de søgte tilflugt. De var tvunget til at skjule sig på ensomme og øde steder. De "led nød og trængsel og blev mishandlet, dem var verden ikke værd; de flakkede om i ørkener og bjerge og i jordens huler." Hebr. 11, 37. 38. Tusinder fandt ly i katakomberne, under højene uden for Rom var der gravet lange gange i jorden og klippegrunden. Denne mørke labyrint strakte sig flere kilometer uden for byens mure. I disse underjordiske tilflugtssteder begravede Kristi efterfølgere deres døde, og her fandt de et hjem, når de blev mistænkt og gjort fredløse. Når Livgiveren kalder

på dem, som har stridt den gode strid, vil mangt et menneske, som har lidt martyrdøden for Kristi skyld, komme ud af disse skumle huler.

Martyrernes blod var kristendommens udsæd

Jesu vidner bevarede deres tro ubesmittet under de frygteligste forfølgelser. Skønt de blev berøvet alle bekvemmeligheder og måtte undvære sollys og indrette sig et hjem i jordens mørke, men gæstfrie skød, beklagede de sig ikke. De indgød hinanden tro, tålmodighed og håb og opmuntrede hinanden til at udholde nød og afsavn. End ikke tabet af alle jordiske goder kunne få dem til at fornægte troen på Kristus. Prøvelser og forfølgelser tjente som trappetrin, der bragte dem nærmere hvilen og belønningen.

Ligesom Guds tjenere fordum blev de "lagt på pinebænk og tog ikke imod befrielse for således at opnå en bedre opstandelse." Hebr. 11, 35. De mindedes deres Mesters ord om, at de skulle glæde og fryde sig, når de blev forfulgt, for deres løn skulle blive stor i Himmelen; thi således var profeterne blevet forfulgt før dem. De glædede sig over, at de blev agtet værdige til at lide for sandhedens skyld, og midt i de knitrende flammer opsteg deres sejrssange. Med troens øje så de Kristus og englene læne sig ud over Himmelens brystværn og følge dem med den dybeste interesse og betragte deres trofasthed med billigelse. Fra Guds trone hørte de en røst, som sagde: "Vær tro indtil døden, så vil jeg give dig livets sejrskrans." Åb. 2, 10.

Den Ondes bestræbelser for at ødelægge Kristi menighed med vold var frugtesløse. Den store strid, i hvilken Jesu disciple ofrede livet, ophørte ikke, da disse trofaste bannerførere var faldet på deres post. De sejrede i nederlaget. Guds arbejdere blev dræbt, men hans værk gik stadig fremad. Evangeliet vandt mere og mere udbredelse, og antallet på dets tilhængere forøgedes. Det trængte ind i egne, hvor selv Roms ørne ikke kunne nå frem. En kristen, som gik i rette med de hedenske embedsmænd, der fremskyndede forfølgelsen, sagde: I kan "dræbe os, pine os, fordømme os … Jeres uretfærdighed er beviset på, at vi er uskyldige … Jeres grusomhed … gavner heller ikke jer." Det bidrog blot endnu mere til at få andre til at antage deres tro. "Jo oftere I mejer os ned, jo mere vokser vort antal. De kristnes blod er en udsæd." – *Tertullian: Apology, paragraph 50.*

Tusinder blev fængslet og dræbt, men andre trådte til for at udfylde deres plads. De, der blev martyrer for troens skyld, var Kristi ejendom for bestandig og regnedes af ham for sejrvindere. De havde stridt den gode strid og ville modtage herlighedens krone ved Kristi genkomst. De kristnes lidelser førte dem nærmere hinanden og nærmere deres forløser. Det eksempel, de viste, mens de levede, og det vidnesbyrd, som de aflagde, når de døde, var en stadig anbefaling til gunst for sandheden. Og hvor man mindst skulle vente det, trådte Satans undersåtter ud af hans rækker og gik ind under Kristi banner.

Hedenskabet infiltrerer menigheden

For at opnå større resultater i krigen mod Guds rige besluttede Satan at plante sit banner i den kristne kirke. Hvis det blot kunne lykkes at vildlede de kristne og få dem til at mishage Gud, ville de miste deres styrke og frimodighed og blive et let bytte.

Den store modstander søgte nu at opnå det ved list, som det ikke var lykkedes

ham at opnå ved magt. Forfølgelsen ophørte og blev afløst af de farlige fristelser, som hedder timelig fremgang og verdslig ære. Afgudsdyrkere blev tilskyndet til at antage visse dele af den kristne tro, mens de forkastede andre og væsentlige sandheder. De bekendte sig til at tro på Jesus som Guds Søn og på hans død og opstandelse, men de havde ingen syndserkendelse og indså ikke nødvendigheden af at angre og få et nyt hjerte. De gjorde selv visse indrømmelser og foreslog, at de kristne også skulle gøre indrømmelser, så at de alle sammen skulle forenes i troen på Kristus.

Nu befandt menigheden sig i en frygtelig fare. Fængsel, tortur, bål og sværd var velsignelser i sammenligning hermed. Nogle af de kristne stod fast og sagde, at de ikke kunne indgå noget kompromis. Andre var stemt for at fire lidt eller tillempe visse dele af deres tro og slutte sig sammen med de mennesker, som delvis havde antaget den kristne tro. De hævdede, at dette måske ville bidrage til, at disse personer blev fuldstændig omvendt. Det var en kvalfuld tid for Kristi trofaste efterfølgere. Satan var ved at snige sig ind i kirken under kristendommens kappe for at fordærve de kristnes tro og lede deres sind bort fra sandhedens ord.

Til sidst gik flertallet af de kristne ind for at sænke kravene, og kristendommen og hedenskabet indgik forbund. Skønt afgudsdyrkerne påstod, at de var omvendt, og sluttede sig til kirken, blev de ved at holde fast ved deres afgudsdyrkelse. De ombyttede blot deres afgudsbilleder med billeder af Jesus, ja, selv af Maria og helgenerne. Afgudsdyrkelsens farlige surdej, som nu var kommet ind i kirken, vedblev at øve sit ødelæggelsesværk. Usund lære, overtroiske skikke og afguderiske ceremonier blev gjort til en del af kirkens tro og gudstjeneste.

Da Kristi efterfølgere sluttede sig sammen med afgudsdyrkerne, blev den kristne tro fordærvet, og kirken mistede sin renhed og kraft. Der var dog nogle, som ikke lod sig lede på vildspor. De blev ved at være tro imod sandhedens ophavsmand og tilbad Gud alene.

Kristi bekendende efterfølgere har altid bestået af to grupper. Den ene betragter Frelserens liv og bestræber sig omhyggeligt på at rette deres mangler og komme til at ligne det store forbillede; den anden gruppe søger at komme uden om de tydelige, praktiske sandheder, som afslører deres vildfarelser. Selv da forholdene i kirken var bedst, bestod dens medlemmer ikke udelukkende af trofaste, rene og oprigtige mennesker. Vor frelser lærte, at mennesker, som synder med forsæt, ikke skal optages i menigheden; og dog udvalgte han mænd med en mangelfuld karakter og lod dem nyde godt af sin undervisning og sit eksempel for at give dem lejlighed til at se deres fejl og rette dem. Der fandtes en forræder imellem de tolv apostle. Judas blev ikke valgt på grund af sine karaktermangler, men på trods af dem. Han blev optaget blandt disciplene, for at han skulle lære af Kristi undervisning og eksempel, hvori en kristelig karakter består, og blive tilskyndet til at indse sine fejl, angre og ved Guds nåde lutre sin sjæl "i lydighed imod sandheden." Men Judas vandrede ikke i det lys, som Gud i sin nåde lod skinne på ham. Han åbnede vejen for Satans fristelser ved at hæge om synden. Hans onde karaktertræk blev det fremherskende hos ham. Han lod mørkets magter få kontrollen over sit sind og blev vred, når han blev irettesat for sine fejl. Dette førte til, at han begik den frygtelige forbrydelse at forråde sin Mester. Alle de mennesker, der hæger om det onde, samtidig med at de skjuler sig under en kappe af gudfrygtighed, hader dem, der forstyrrer deres fred ved at

fordømme deres syndige vandel. Når der byder sig en gunstig anledning, bærer de sig ad akkurat ligesom Judas og forråder dem, der har forsøgt at rette deres fejl til deres eget bedste.

Apostlene stødte også på menighedsmedlemmer, som bekendte sig til at være gudfrygtige, samtidig med at de hemmeligt plejede synden. Ananias og Safira optrådte som bedragere, da de foregav at bringe Gud et udelt offer, mens de begærligt beholdt en del selv. Sandhedens Ånd afslørede disse hykleres sande karakter for apostlene, og Guds domme fjernede denne mørke plet fra menigheden. Dette umiskendelige bevis på, at Kristi Ånd ransagede menigheden, slog hyklere og syndere med rædsel. De kunne ikke blive ved at færdes sammen med mennesker, som i vandel og karakter til stadighed repræsenterede Kristus. Da Kristi efterfølgere blev udsat for prøvelser og forfølgelser, var det kun de mennesker, der var villige til at ofre alt for sandhedens skyld, der ønskede at være hans disciple. Menigheden var derfor forholdsvis ren, så længe forfølgelsen stod på. Da den standsede, blev der optaget nyomvendte, som ikke var så oprigtige og gudhengivne, og nu kunne Satan få fodfæste.

Men der er ingen overensstemmelse mellem lysets fyrste og mørkets fyrste, og der kan heller ingen overensstemmelse være mellem deres efterfølgere. Da de kristne indvilgede i at slutte forbund med mennesker, som kun var delvist omvendt fra hedenskabet, betrådte de en sti, som førte længere og længere bort fra sandheden. Satan jublede over, at det var lykkedes ham at bedrage så mange af Kristi efterfølgere. Nu lagde han pres på disse og tilskyndede dem til at forfølge de øvrige, der vedblev at være tro imod Gud. Der var ingen, der bedre forstod at modarbejde den sande kristentro end de mennesker, der en gang havde været dens forsvarere. Disse frafaldne kristne forenede sig nu med deres halvt hedenske meningsfæller og rettede deres våben imod de vigtigste dele af Kristi lære.

De, der ville forblive tro, måtte kæmpe en fortvivlet kamp imod de vildfarelser og vederstyggeligheder, som blev indført i kirken i gejstlig forklædning. Bibelen blev ikke anerkendt som troens rettesnor. Religionsfrihedens princip blev betegnet som kætteri, og dens talsmænd blev hadet og landsforvist.

Efter en lang og hård kamp besluttede de få trofaste, at de ville afbryde forbindelsen med den frafaldne kirke, hvis den forsat nægtede at forkaste løgnen og afgudsdyrkelsen. De var klar over, at et brud var uundgåeligt, hvis de skulle adlyde Guds ord. De turde ikke se gennem fingre med vildfarelser, som var skæbnesvangre for deres egen sjæl, og vise et eksempel, som ville bringe deres børns og børnebørns tro i fare. De var villige til at gøre en hvilken som helst indrømmelse, der var forenelig med deres troskab imod Gud, for at bevare freden og enheden; men de havde den overbevisning, at selv freden var for dyrt købt, hvis det skete på bekostning af principperne. Hvis enheden kun kunne opnås ved at ofre sandhed og retfærdighed, måtte der hellere være uenighed, ja krig.

Når de kristne bliver forfulgt

Det ville gavne både kirken og verden, hvis de principper, der besjælede disse trofaste sjæle, atter blev vakt til live i hjertet hos de mennesker, der bekender sig til at tjene Gud. Der råder en forfærdende ligegyldighed med hensyn til de læresætninger, som er kristentroens søjler. Den opfattelse vinder mere og

mere indpas, at disse principper ikke har nogen væsentlig betydning, når alt kommer til alt. Dette forfald giver Satans redskaber vind i sejlene, og følgen er, at falske teorier og skæbnesvangre vildfarelser, som trofaste mennesker før i tiden bekæmpede og afslørede med fare for deres liv, i dag betragtes med velvilje af tusinder, som hævder, at de er Kristi efterfølgere.

De kristne fra kirkens første dage var i sandhed et særegent folk. Deres ulastelige vandel og deres urokkelige tro virkede som en stadig irettesættelse, der forstyrrede synderens fred. Skønt de var få i tal og hverken havde penge, rang eller høje titler, var de en skræk for de gudløse, hvor deres karakter og tro blev kendt. Derfor hadede de gudløse dem, ligesom den gudløse Kain hadede Abel. De mennesker, der søgte at frigøre sig for Helligåndens hæmmende bånd, dræbte Guds folk af samme grund, som Kain dræbte Abel. Det var også af den årsag, at jøderne forkastede og korsfæstede Frelseren. De betragtede hans rene og hellige karakter som en stadig irettesættelse på grund af deres egenkærlighed og fordærvelse. Lige fra Kristi tid til i dag har Kristi trofaste disciple lagt sig for had hos de mennesker, der elsker synden og går på dens veje.

Hvorledes kan evangeliet så kaldes et fredsbudskab? Da Esajas forudsagde Messias fødsel, sagde han, at Messias skulle kaldes "Fredsfyrste." Da englene forkyndte for hyrderne, at Kristus var født, sang de over Betlehems marker: "Ære være Gud i det højeste! Og på jorden fred i mennesker, der har hans velbehag!" Luk. 2, 14. Disse profetiske udtalelser synes at være i strid med Kristi ord: "I må ikke mene, at jeg er kommen for at bringe fred på jorden; jeg er ikke kommen for at bringe fred, men sværd." Matt. 10, 34. Ret forstået er der dog fuldkommen overensstemmelse mellem disse udsagn. Evangeliet er et fredsbudskab. Hvis kristendommen blev antaget og efterlevet, ville den bringe fred, harmoni og lykke på hele jorden. Kristi religion vil skabe et broderskab mellem alle dem, der anerkender dens lære. Det var Jesu opgave at forsone menneskene med Gud og dermed med hinanden. Men som helhed står verden under Satans – Kristi værste fjendes – kontrol. Evangeliet indeholder livsprincipper, som står i skarp modsætning til verdens menneskers vaner og ønsker, og derfor gør de oprør imod det. De hader den renhed, der afslører og fordømmer deres synder, og forfølger og dræber dem, der opfordrer dem til at rette sig efter evangeliets retfærdige og hellige krav. Det er i denne betydning – fordi dets ophøjede sandheder fremkalder had og strid – at evangeliet kaldes et sværd.

Det uudgrundelige forsyn, som tillader, at de gudløse forfølger de retfærdige, har været en gåde for mange, som er svage i troen. Der er endog nogle, som er parate til at kaste troen på Gud over bord, fordi han lader det gå de mest gudløse godt, mens de bedste og reneste pines og plages af de gudløse. Hvorledes, spørger de, kan en retfærdig, nådig og almægtig Gud tillade, at der begås en sådan uret, og at der finder en sådan undertrykkelse sted? Dette er et spørgsmål, som vi ikke skal befatte os med. Gud har givet os tilstrækkelige beviser på sin kærlighed, og vi skal ikke tvivle på hans godhed, fordi vi ikke kan fatte hans forsyns styrelse. Da Frelseren forudså den tvivl, som hans disciple ville blive plaget af i deres prøvende og mørke stunder, sagde han: "Kom det ord i hu, som jeg har sagt jer: En tjener er ikke større end sin herre. Har de forfulgt mig, vil de også forfølge jer." Joh. 15, 20. Jesus led mere for os, end nogen af hans efterfølgere kan komme til at lide på grund af onde menneskers grusomhed. De

mennesker, der bliver udsat for tortur og gjort til martyrer, følger blot i Guds kære Søns spor.

”Herren nøler ikke med at opfylde forjættelsen.” 2 Pet. 3, 9. Han glemmer eller forsømmer ikke sine børn, men han giver de gudløse anledning til at vise deres sande ansigt, for at de, der ønsker at gøre hans vilje, ikke skal tage fejl af dem. Der er dog også en anden hensigt med, at de retfærdige bliver anbragt i prøvelsens ildovn; det tjener til at lutre dem. Endvidere skal de ved deres eksempel overbevise andre om, at deres tro og gudfrygtighed er ægte, og endelig skal deres retskafne vandel tjene til at fordømme de gudløse og vantro.

Gud tillader, det går de gudløse godt, og at de afslører deres had til ham, for at alle kan se, at han er retfærdig og nådig, når han tilintetgør dem, efter at de har fyldt deres syndebæger. Gengældelsens dag nærmer sig med stormskridt. Da vil alle de, der har overtrådt hans lov og undertrykt hans folk, få deres retfærdige straf for de gerninger, som de har gjort, og al grusomhed og uretfærdighed over for Guds folk vil blive straffet, som om det var forøvet over for Kristus.

Der er et andet og vigtigere spørgsmål, som burde optage kirken i dag. Apostlen Paulus siger, at ”alle de, som vil leve et gudfrygtigt liv i Kristus Jesus,” vil ”blive forfulgt”. 2 Tim. 3, 12. Hvad er da grunden til, at forfølgelsen for en stor del synes at være ophørt? Den eneste grund hertil er, at kirken har tilpasset sig verdens skikke og derfor ikke vækker modstand. Den gængse kristendom i vor tid er ikke af den rene og hellige art, som udmærkede kristentroen på Kristi og apostlenes tid. Kristendommens tilsyneladende popularitet i verden skyldes ene og alene, at den er gået på akkord med synden, at man betragter de store sandheder i Guds ord med ligegyldighed, og at der er så lidt levende gudsfrygt i kirken. Lad blot den samme tro og kraft, som karakteriserede kirken. Lad dens første tid, blive vakt til live igen, så vil forfølgelsen blusse op på ny og bålene vil atter blive tændt.

3. EN ÅNDELIG MØRKETID

I sit andet brev til tessalonikerne forudsagde apostlen Paulus det store frafald, som ville føre til pavedømmets oprettelse.

Han sagde, at før Herrens dag oprinder, ”må jo frafaldet komme, og lovløshedens menneske, fortabelsens søn, åbenbares, han, som sætter sig imod og ophøjer sig over alt, hvad der hedder Gud og helligdom, så han tager sæde i Guds tempel og udgiver sig selv for at være Gud.” Apostlen oplyser endvidere sine brødre om, at ”lovløshedens hemmelighed er allerede i virksomhed.” 2 Tess. 2, 3. 4. 7. Allerede på dette tidlige tidspunkt så han, at der sneg sig vildfarelser, som ville bane vej for pavedømmets udvikling, ind i menigheden.

Lidt efter lidt øvede ”lovløshedens hemmelighed” sin forførende og gudsbespottelige gerning. Til at begynde med foregik det i det skjulte, men efterhånden som den tog til i styrke og fik kontrol over menneskers sind, arbejdede den mere åbenlyst. Hedenske skikke trængte næsten umærkeligt ind i den kristne kirke. Tilbøjeligheden til at gå på akkord blev for en tid modarbejdet af de heftige forfølgelser, som menigheden blev udsat for under hedenskabet; men da forfølgelsen ophørte og kristendommen fandt vej op til kongernes hoffer og ind i de kongelige slotte, ombyttede den Kristi og apostlenes beskedenhed og ydmyghed med de hedenske præsters og herskeres stolthed og pragt og erstattede Guds befalinger med menneskelige teorier og traditioner. Konstantins såkaldte omvendelse (280 – 337) vakte megen glæde, og nu trådte verden ind i kirken iført en foregiven retfærdigheds kappe. Fra nu af bredte fordærvelsen sig hurtigt. Hedenskabet sejrede, da den så ud til at være besejret. Dens ånd beherskede kirken, og dens læe, ceremonier og overtro blev gjort til en del af Kristi bekendende efterfølgeres tro og gudstjeneste.

En enevældig kirkefyrste

Dette kompromis mellem hedenskab og kristendom førte til udviklingen af det ”lovløshedens menneske,” der omtales i profetien som den magt, der sætter sig op imod og ophøjer sig over Gud. Dette gigantiske falske religionssystem er et mesterværk fra den Ondes hånd – et vidnesbyrd om hans bestræbelse for at anbringe sig selv på tronen for at styre jorden i overensstemmelse med sin vilje.

Satan forsøgte engang at slutte forlig med Kristus. Han opsøgte Guds Søn i ørkenen, viste ham alle verdens riger og deres herlighed og tilbød at give ham det alt sammen, hvis han blot ville anerkende mørkets fyrstes overhøjhed. Kristus afviste den formastelige frister og tvang ham til at forsvinde; men Satan har større held med sig, når han benytter de samme fristelser over for mennesket. For at opnå verdslige fordele og verdslig ære lod kirken sig forføre til at skaffe sig jordens store mænds gunst og støtte, og da den derved havde forkastet Kristus, lod den sig påvirke til at vise Satans repræsentant - biskoppen i Rom – lydighed.

Det er en af de vigtigste læresætninger i den romersk - katolske kirke, at paven er det synlige overhoved for Kristi kirke på jorden, og at han er udrustet med den øverste myndighed over biskopper og præster i alle dele af verden. Men

man går endnu videre: Man har givet paven selve Guddommens titler. Han er blevet kaldt "Gud Herren paven" *(se noter: TITLER).* Og er erklæret for ufejlbarlig *(se noter: UFEJLBARLIGHEDEN).* Han forlanger at blive hyldet af alle mennesker. Satan stiller det samme krav gennem romerkirken, som han stillede i ørkenen, og store skarer bringer ham deres hyldest.

Men de mennesker, som frygter og ærer Gud, besvarer hans himmelråbende forlangende på samme måde, som Kristus besvarede den listige fjendes krav: "Du skal tilbede Herren din Gud og tjene ham alene." Luk. 4, 8. Gud har aldrig så meget som antydet i sit ord, at han har udpeget et menneske til at være kirkens overhoved. Læren om pavens overhøjhed er i direkte strid med skriftens lære. Paven har ikke anden magt over Kristi kirke end den, han har tilranet sig.

Romerkirkens tilhængere har til stadighed beskyldt protestanterne for, at de er kættere, og at de med vilje har udskilt sig fra den sande kirke; men disse anklager passer bedre på dem selv. Det er dem, der har svigtet Kristi banner og er afveget fra "den tro, som en gang for alle er blevet overgivet de hellige." Jud. 3.

Satan var udmærket klar over, at menneskene kunne afsløre hans bedrag og stå hans magt imod ved hjælp af den hellige skrift. Det var ved ordets hjælp, at selve verdens frelser havde imødegået hans angreb. Hver gang Kristus blev angrebet, løftede han den evige sandheds skjold og sagde: "Der står skrevet." Han afviste alle fjendens forslag med ordets visdom og kraft. Hvis det skulle lykkes Satan at beholde sin magt over menneskene og at hævde den pavelige magtraners myndighed, var det en bydende nødvendighed, at han forhindrede, at de fik kendskab til skriften. Bibelen ville ophøje Gud og anbringe det skrøbelige menneske på dets rette plads. Derfor skulle dens hellige sandheder skjules og undertrykkes. Det var denne fremgangsmåde, romerkirken benyttede. I århundreder var det forbudt at udbrede Bibelen. Folk måtte ikke læse den eller have den i deres hjem, og skruppelløse præster og prælater tolkede dens lære for at støtte deres egne krav. På denne måde blev paven anerkendt som Guds viseregent næsten overalt på jorden og udstyret med myndighed over kirke og stat.

Da den bog, som afslører vildfarelse, var blevet skaffet af vejen, gennemførte Satan sin vilje. Ifølge profetien skulle pavedømmet "sætte sig for at ændre tider og lov" (Dan. 7, 25), og det varede ikke længe, før det gjorde forsøg herpå. For at give de mennesker, som var blevet omvendt fra hedenskabet, en erstatning for billeddyrkelsen og dermed lette deres formelle overgang til kristendommen, gjorde man gradvis tilbedelse af billeder og relikvier til en del af den kristne gudstjeneste. Dette afguderi blev til sidst anerkendt på et almindeligt kirkemøde (*se noter: BILLEDTILBEDELSE*). Rom fuldbyrdede sin helligbrøde ved at driste sig til at fjerne det andet bud fra Guds lov – det bud, som forbyder billeddyrkelse – og at dele det tiende bud for at bevare det oprindelige antal.

En ny hviledag

Tendensen til at gøre indrømmelser over for hedenskabet førte til endnu en krænkelse af Himmelens myndighed. Satan benyttede verdslige ledere inden for kirken som sine redskaber og pillede ved det fjerde bud. Han prøvede på at afskaffe den gamle sabbat – den dag, som Gud havde velsignet og helliget (1

Mos. 2, 2. 3.) – og erstatte den med den festdag, som hedningerne fejrede som "solens ærværdige dag." Til at begynde med gik man ikke åbenlyst til værks. I de første århundreder havde alle de kristne holdt den sande sabbat. De var nidkær for Guds ære og værnede omhyggeligt om Guds lovs hellighed, fordi de anså loven for at være uforanderlig. Satan arbejdede med megen list gennem sine redskaber for at nå sit mål. For at henlede folkets opmærksomhed på søndagen gjorde man den til en festdag til minde om Kristi opstandelse. Der blev holdt gudstjeneste på denne dag. Man benyttede den dog også til hvile og adspredelse, og man helligholdt stadig sabbaten.

Satan beredte vejen for de reformer, som han havde besluttet at indføre, ved at tilskynde jøderne til at behæfte sabbaten med de strengeste krav i tiden før Kristi komme, så sabbatshelligholdelsen blev en byrde. Nu drog han fordel af, at sabbaten var blevet stillet i et falsk lys, og kastede vrag på den som en jødisk helligdag. Samtidig med, at de kristne i almindelighed fejrede søndagen som festdag, tilskyndede han dem til at gøre sabbaten til en fastedag, som var omgivet af sorg og dysterhed, for på den måde at vise deres had til jødedommen.

Kejser Konstantins søndagslov

I begyndelsen af det fjerde århundrede udsendte kejser Konstantin et dekret, som gjorde søndagen til offentlig festdag i hele det romerske imperium. (*se noter: KONSTANTINS SØNDAGSLOV.*) Solens dag blev æret af både hans hedenske undersåtter og af de kristne. Kejserens politik gik ud på at forene hedenskabets og kristendommens modstridende interesser. Kirkens biskopper tilskyndede ham til at gøre det. Deres motiv var ærgerrighed og tørst efter magt, og de var klar over, at hvis både kristne og hedninger holdt den samme helligdag, ville det lette hedningernes formelle antagelse af kristendommen, og kirken ville gå frem i magt og herlighed. Skønt mange gudfrygtige kristne gradvis blev tilskyndet til at indrømme, at søndagen var forenet med en vis grad af hellighed, vedblev de at betragte den sande sabbat som Herrens helligdag og at helligholde den i overensstemmelse med det fjerde bud.

Ærkeforføreren var ikke færdig med at gennemføre sine planer. Han havde besluttet at samle den kristne verden under sit banner og at udøve sin magt gennem sin viceregent, den stolte pave, der udgav sig for at være Kristi repræsentant. Han nåede sit mål ved hjælp af halvt omvendte hedninger, ærgerrige prælater og verdslige kirkemænd. Med visse mellemrum blev der afholdt store kirkemøder, som blev overværet af fremtrædende kirkemænd fra hele verden. Ved næsten hvert eneste kirkemøde blev sabbaten, som Gud havde indstiftet, skubbet lidt mere til side, mens søndagen blev ophøjet tilsvarende. Således gik det til, at denne hedenske festdag til sidst blev æret som en guddommelig indstiftet helligdag, mens den bibelske sabbat blev betegnet som et levn fra jødedommen og dens tilhængere forbandede.

Det var lykkedes den store forfører at ophøje sig selv "over alt, hvad der hedder Gud og helligdom." 2 Tess. 2, 4. Han havde dristet sig til at ændre det eneste af den guddommelige lovs bud, som umiskendeligt henviser hele menneskeheden til den sande og levende Gud. I det fjerde bud skildres Gud som himmelens og jordens Skaber, og det er denne titel, der adskiller ham fra alle falske guder. Den syvende dag blev helliget og sat til side som hviledag for mennesket, for at den skulle være et minde om skaberværket. Den skulle for

bestandig minde menneskene om, at den levende Gud er kilden til alt liv, og at de bør ære og tilbede ham. Satan bestræber sig på at få menneskene til at undlade at være tro imod Gud og adlyde hans lov. Det er af denne grund, at han særlig retter sine angreb imod det bud, som henviser til Gud som skaberen.

Protestanterne hævder, at søndagen er blevet gjort til hviledag, fordi den er Kristi opstandelsesdag; men dette kan ikke bevises ud fra skriften. Hverken Kristus eller hans apostle skænkede denne dag en sådan ære. Søndagens indførelse som en kristelig hviledag skal søges i "lovløshedens hemmelighed," (2 Tess. 2, 7.) som allerede var i virksomhed på Paulus tid. Hvor og hvornår tog Herren dette barn af pavedømmet til sig? Hvorledes kan man give en gyldig grund for denne forandrings gennemførelse, når den ikke har hjemmel i skriften ?

De mørke århundreder

I det sjette århundrede havde pavedømmet befæstet sin magt. Kejserstaden blev dets hovedkvarter, og Roms biskop blev erklæret for at være overhovedet for hele kirken. Hedenskabet havde veget pladsen for pavedømmet. Dragen havde givet dyret "sin kraft og sin trone og stor magt." Åb. 13, 2. Nu begyndte den pavelige magtperiode på 1260 år, som var forudsagt i profetierne i Daniels bog og Åbenbaringen. Dan. 7, 25; Åb. 13, 5-7. (*se noter: PROFETISKE DATA.*) De kristne blev tvunget til at træffe valget imellem at gå på akkord med retten og gå ind for de pavelige ceremonier og den pavelige gudsdyrkelse eller at hensygne i fængslerne, lide døden på pinebænken, på bålet

eller falde for bøddelens økse. Nu gik Jesu ord i opfyldelse: "I skal endog forrådes af forældre og brødre og slægtninge og venner, og nogle af jer skal de slå ihjel. Og I skal blive hadet af alle for mit navns skyld." Luk. 21, 16. 17. De trofaste blev udsat for heftigere forfølgelser end nogen sinde tidligere, og verden blev en eneste stor slagmark. I flere hundrede år måtte Kristi menighed søge tilflugt på ensomme og ukendte steder. Profeten siger herom: "Kvinden flygtede ud i ørkenen hvor hun har et sted beredt af Gud, for at man der skal sørge for hende et tusinde og to hundrede og tresindstyve dage." Åb.12,6

Da romerkirken kom til magten, tog den mørke tidsalder sin begyndelse. Mørket blev tættere, efterhånden som kirkens magt tiltog. Nu blev troen overført fra Kristus, den sande grundvold, til paven i Rom. I stedet for at sætte deres lid til at Guds søn ville skænke dem syndernes forladelse og tilvejebringe evig frelse, rettede folk blikket imod paven og mod præsterne og prælaterne som han udstyrede med myndighed. De blev oplært til at tro, at paven var deres mellemmand på jorden, og at ingen kunne komme til Gud uden først at henvende sig til paven. Man lærte også folket, at paven var Guds repræsentant over for dem, og at han derfor skulle adlydes ubetinget. Hvis nogen undlod at rette sig efter ham, ville de blive straffet hårdt på legeme og sjæl. Således blev menneskenes tanker ledet bort fra Gud hen til fejlende, grusomme mennesker, ja, mere end det, hen til selve mørkets fyrste, som udøvede sin magt igennem dem. Synden optrådte i hellighedens forklædning. Når skriften forbydes og mennesket anser sig selv for at være øverste myndighed, kan man ikke vente andet end svig, bedrag og syndighed. Da menneskelige love og traditioner blev sat i højsædet, indtrådte de fordærvelige tilstande, som altid er en følge af Guds lovs tilsidesættelse. Det var en farefuld tid for Kristi menighed. Tallet på de

trofaste bannerførere var få. Skønt sandheden aldrig manglede vidner, så det til tider ud til, at vildfarelse og overtro ville tage fuldstændig overhånd og at den sande gudstro ville blive udryddet på jorden. Evangeliet blev ladt ude af betragtning, de religiøse ceremoniers antal blev forøget, og der blev pålagt folket strenge krav.

De blev ikke blot oplært til at betragte paven som deres

mellemmand, men også til at tro, at de skulle sone deres synd ved deres egne gerninger. Det blev krævet, at de skulle foretage lange pilgrimsrejser, gøre bodsøvelser, tilbede relikvier, bygge kirker, helgenskrin og altre og betale store summer til kirken for at formilde Guds vrede og sikre hans gunst. Som om Gud var et menneske, der bliver vred over småting og formildes af gaver og bodsøvelser!

Kirken øger sin magt

Romerkirkens indflydelse syntes at tiltage, skønt lasten gik i svang selv blandt kirkens ledende mænd. Hen imod slutningen af det ottende århundrede hævdede pavekirkens repræsentanter, at de romerske biskopper havde haft den samme åndelige magt i kirkens første århundreder som nu. For at underbygge denne påstand måtte man finde en eller anden metode for at give den et skær af autoritet. Løgnens fader var mere end villig til at stille forslag. Munkene forfalskede de gamle skrifter. Man fandt hidtil ukendte konciliebeslutninger, som bekræftede pavens universelle overhøjhed fra de tidligste tider, og en kirke, som havde forkastet sandheden, greb med begærlighed disse forfalskninger. (*Se noter: FORFALSKEDE DOKUMENTER.*)

De få trofaste, som byggede på den sande grundvold, (1. Kor. 3,10.11.) blev rådvilde og hæmmet i deres arbejde, fordi den falske læres murbrokker lå dem i vejen. Nogle af dem var tilbøjelige til at sige ligesom arbejderne på Jerusalems mur på Nehemias tid: ”Lastdragernes kræfter svigter, og grusdyngerne er for store; vi kan ikke bygge på muren!” Neh. 4.10. Nogle af de trofaste bygmestre mistede modet, fordi de til stadighed måtte kæmpe med forfølgelse, bedrag, uretfærdighed og alle mulige andre hindringer som Satan kunne finde på for at standse deres gerning. For at få fred og redde deres ejendele og liv forlod de den sikre grundvold. Andre lod sig imidlertid ikke kue af fjendens modstand, men sagde frygtløst: ”Frygt ikke for dem! Kom den store frygtelige Gud i hu” (14. vers), og de fortsatte arbejdet med deres sværd bundet til siden. Ef. 6,17.

Guds fjender har været besjælet af det samme had og den samme modvilje mod sandheden til alle tider, og hans tjenere har altid måttet udvise den samme årvågenhed og troskab. Kristi ord til de første disciple gælder hans efterfølgere lige til verdens ende: ”Hvad jeg siger til jer, det siger jeg til alle: våg!” Mar. 13,17.

Mørket syntes at blive tættere. Billedtilbedelsen vandt større udbredelse. Der blev tændt lys foran billederne og opsendt bønner til dem. Man praktiserede de mest urimelige og overtroiske skikke. Overtroen havde en sådan magt over sindene, at fornuften syntes at være sat helt ud af spillet. Når præsterne og bisperne var forlystelsessyge, sanselige og fordærvede, kunne man ikke vente andet, end at folket, som søgte råd hos dem, sank ned i uvidenhed og laster.

Pavedømmet tilranede sig endnu mere magt, da pave Gregor VII i det ellevte århundrede proklamerede romerkirkens fuldkommenhed. En af hans påstande

gik ud på, at kirken, ifølge skriften aldrig havde taget fejl, og at den heller aldrig ville tage fejl. Men hans påstand blev ikke ledsaget af beviser fra skriften. Den stolte pave hævdede også, at han havde magt til at afsætte kejsere, og udtalte, at ingen kunne omstøde, hvad han havde bestemt, men at det var hans forret at omstøde alle andres beslutninger. (*Se noter: HILDEBRANDS DICTATUS.*)

De tyranniske tilbøjeligheder hos denne forkæmper for ufejlbarligheden kommer tydelig til udtryk i hans behandling af den tyske kejser Henrik IV. Kejseren blev erklæret for udstødt af kirken og afsat, fordi han ikke ville anerkende pavens myndighed. Henrik blev bange, da han blev svigtet og truet af sine egne fyrster, som gjorde oprør imod ham på pavens befaling, og anså det for nødvendigt at slutte fred med Rom. Sammen med sin hustru og en trofast tjener drog han over Alperne midt om vinteren for at ydmyge sig over for paven. Da han kom til det slot, hvor Gregor havde taget ophold, blev han ført ind i en forgård uden ledsagelse af sin livvagt. Her måtte han blive i vinterens kulde, uden hovedtøj og uden sko på fødderne og kun iført de nødtørftigste klæder, mens han afventede pavens tilladelse til at blive lukket ind. Paven nedlod sig først til at benåde ham, da han havde fastet og bekendt sine synder i tre dage. Da de var gået, skete det endda kun på betingelse af, at kejseren ventede med at iføre sig sine værdighedstegn og udøve sin kejserlige magt, til han havde fået pavens billigelse. Gregor blev hovmodig over denne sejr og pralede med, at det var hans pligt at knægte kongernes stolthed.

Hvor er der stor forskel mellem denne hovmodige paves stolthed og Kristi ydmyghed og mildhed. Kristus siger, at han står ved hjertedøren og banker for at få lov at komme ind og skænke nåde og fred. Han lærte også sine disciple: ”Den, som vil være den første blandt jer, han skal være jeres træl.” Matt. 20, 27.

Hedensk lære får indpas i menigheden

I århundredernes løb blev der stadig indført flere vildfarelser i romerkirkens lære. Allerede før pavedømmets oprettelse vakte hedenske filosoffers lære opmærksomhed i kirken og øvede indflydelse her. Mange holdt fast ved deres hedenske anskuelser, skønt de bekendte sig til at være omvendt.

De vedblev ikke blot at studere den hedenske filosofi selv, men opfordrede også andre til at gøre det samme for at øve større indflydelse blandt hedningerne. På denne måde trængte der alvorlige vildfarelser ind i den kristne tro. Blandt de mest fremtrædende var troen på menneskets medfødte udødelighed og dets bevidsthed i døden. Det var på dette grundlag, at Rom byggede læren om helgenpåkaldelsen og tilbedelsen af Jomfru Maria. Fra samme kilde stammer vildfarelsen om, at de ubodfærdige skal pines for evigt. Denne lære blev på et tidligt tidspunkt gjort til en bestanddel af det pavelige læresystem.

Nu var vejen banet for endnu et hedensk påfund. Rom kaldte det skærsilden og benyttede det til at skræmme de godtroende og overtroiske masser. Denne vildfarelse går ud på, at der eksisterer et pinested, hvor de sjæle, der ikke har fortjent evig fordømmelse, skal straffes for deres synder. Når de er blevet renset for deres urenhed, går de derfra til Himmelen. (*Se noter: SKÆRSILDEN.*)

Rom havde brug for endnu et påfund for at kunne udnytte sine tilhængeres frygt og laster. Dette fik man i læren om afladen. Alle de, der lovede at deltage i pavens krige for at udvide hans verdslige herredømme, straffe hans fjender

eller udrydde dem, der vovede at benægte hans åndelige overhøjhed, fik løfte om fuld tilgivelse for fortidens, nutidens og fremtidens synder og eftergivelse af alle de straffe, som de havde gjort sig fortjent til. Folk blev også oplært til at tro, at de kunne frigøre sig for synden og udfri deres afdøde venners sjæle fra skærsildens flammer ved at indbetale penge til kirken. Det var sådanne metoder, Rom benyttede til at fylde sine skattekister og skaffe sig midler, for at de mennesker, der foregav at være disciple af ham, som ikke havde det sted, hvor han kunne lægge sit hoved til hvile, kunne leve i pragt, luksus og laster. (*Se noter: AFLADEN.*)

Herrens nadver, som er påbudt i skriften, blev erstattet af det afguderiske messeoffer. De pavelige præster foregav ved deres meningsløse komediespil at forvandle almindeligt brød og almindelig vin til Kristi virkelige "legeme og blod." - *Kardinal Wiseman, The Real Presence of the Body and Blood of Our Lord Jesus Christ in the Blessed Eucharist, Proved From Scripture, lecture 8, sec. 3, par. 26.* Med gudsbespottelig formastelse hævdede de åbenlyst, at de havde magt til at skabe Gud, alle tings Skaber. Det blev forlangt af de kristne, under trussel om dødsstraf, at de skulle bekende deres tro på denne frygtelige, gudsbespottelige vranglære. Alle de, der nægtede det, blev brændt på bålet. (*Se noter: MESSEN.*)

Forfølgelse og frafald

I det trettende århundrede fik pavedømmet det frygteligste af alle sine instrumenter i hænde, nemlig inkvisitionen. Mørkets fyrste arbejdede sammen med de ledende mænd i det pavelige hierarki. Når de holdt deres hemmelige rådslagninger, havde Satan og hans engle kontrollen over de onde mænds sind. I deres midte stod en usynlig engel fra Gud og nedskrev den frygtelige beretning om deres syndige beslutninger. Han optog rapport over handlinger, som var for grusomme til at blive set af mennesker. "Babylon, den store" var "beruset af de helliges blod." Millioner af martyrers lemlæstede legemer råbte til Gud om hævn over denne frafaldne magt.

Pavedømmet var blevet verdens despot. Konger og kejsere bøjede sig for den romerske paves befalinger. Han syntes at have menneskenes skæbne i sin magt for tid og evighed. Roms læresætninger var blevet anerkendt viden om og adlydt ubetinget i hundredevis af år, de romersk-katolske ritualer var blevet overholdt med ærbødighed og de romersk-katolske fester fejret overalt. Den romersk-katolske gejstlighed blev æret, og folket skænkede rige gaver til deres underhold. Den romersk- katolske kirkes værdighed, pragt og storhed har aldrig været større.

Men "pavedømmets middagstime var verdens midnat." - *J. A. Wylie: The History of Protestantism, b. 1, ch. 4.* Kendskabet til den hellige skrift var yderst ringe, ikke blot blandt folket, men også blandt præsterne. Pavekirkens ledende mænd hadede det lys, som ville afsløre deres synder, akkurat som farisærene gjorde på deres tid. Da Guds lov, som er retfærdighedens målestok, var blevet fjernet, havde de ubegrænset herredømme og kunne øve deres laster uhindret. Bedrageri, havesyge og ryggesløshed sad i højsædet. Menneskene gik ikke af vejen for nogen forbrydelse, som kunne skaffe dem rigdom og magt. Pavernes og prælaternes paladser var skuepladsen for de værste udskejelser. Nogle af paverne gjorde sig skyldige i så frygtelige forbrydelser, at de verdslige regenter søgte at afsætte disse kirkelige ledere, fordi deres uhyrligheder ikke kunne

tåles længere. I århundreder skete der ingen fremskridt inden for oplysningen, kunsten eller civilisationen i Europa. Kristendommen var blevet lammet moralsk og intellektuelt.

Forholdene i verden under det romerske regimente var en frygtelig og slående opfyldelse af profeten Hoseas ord: ”Mit folk skal gå til grunde, fordi det er uden kundskab. Da du har vraget kundskab, vrager jeg dig; … du glemte din Guds åbenbaring, så glemmer og jeg dine sønner.” ”Ej er der troskab, ej godhed, ej kender man Gud i landet. Man sværger og lyver, myrder og stjæler, horer, gør indbrud, og blodskyld følger på blodskyld.” Hos. 4, 6. 1. 2. Dette var følgen af at forkaste Guds ord.

4. VALDENSERNE

Sandhedens lys kunne dog ikke slukkes fuldstændig i det mørke, som indhyllede jorden i den lange periode, pavedømmet havde magten. Gud har haft sine vidner i alle tidsperioder – mennesker, der troede på Kristus som den eneste mellemmand mellem Gud og mennesket, betragtede Bibelen som den eneste rettesnor i livet og helligholdt den sande sabbat. Efterslægten vil aldrig få at vide, hvor meget verden skylder disse mennesker. De blev brændemærket som kættere, deres bevæggrunde blev draget i tvivl, deres karakter blev sværtet til, deres skrifter bekæmpet, fortolket forkert eller ødelagt. Men de var urokkelige og bevarede århundrede efter århundrede troens renhed som en hellig arv til kommende slægter.

Guds folks historie i de mørke århundreder, som fulgte efter Roms magtovertagelse, står skrevet i Himmelen, men den har ikke fået megen plads i menneskenes historiebøger. Der findes kun få spor efter disse mennesker, når man ser bort fra deres forfølgeres anklageskrifter. Det var romerkirkens politik at bekæmpe den mindste afvigelse fra dens læresætninger og dekreter. Romerkirken søgte at udrydde alt, hvad der havde karakter af kætteri, og det gjaldt både mennesker og skrifter. Hvis nogen så meget som betvivlede de pavelige dogmers gyldighed, bragte de sig i livsfare uden hensyn til, om de var rige eller fattige, høje eller lave. Romerkirken søgte også at tilintetgøre alle spor efter den grusomhed, som den viste over for anderledes troende. De pavelige koncilier bestemte, at bøger og skrifter, som indeholdt oplysninger herom, skulle brændes. Før bogtrykkerkunstens opfindelse fandtes der kun få bøger, og de egnede sig ikke særlig godt til opbevaring. Romerkirkens repræsentanter havde derfor ikke svært ved at nå deres mål.

Ingen af de kirker, der lå inden for det område, hvor romerkirken havde overhøjheden, fik lov at nyde samvittighedsfriheden ret længe. Pavedømmet havde næppe fået magten, før det rakte sine arme ud og knuste alle dem, der nægtede at anerkende dets herredømme, og en efter en underkastede kirkerne sig.

Storbritannien under pres fra Rom

Den uforfalskede kristendom havde slået rødder i Storbritannien på et meget tidligt tidspunkt. Det evangelium, som englænderne antog i de første århundreder, var ikke fordærvet af det romerske frafald. De hedenske kejseres forfølgelse, som nåede helt op til disse fjerne kyster, var den eneste gave, som de første menigheder i Storbritannien modtog fra Rom. Mange af de kristne søgte tilflugt i Skotland, når de blev forfulgt i England. Fra Skotland blev sandheden bragt videre til Irland, og i alle disse lande tog man imod den med glæde.

Da sakserne gjorde indfald i Storbritannien, fik hedenskabet overtaget. Erobrerne ville ikke lade sig undervise af deres slaver, og de kristne var tvunget til at søge tilflugt i bjergene og de øde hedestrækninger. Lyset var skjult for en tid, men det gik ud. Hundrede år senere skinnede det med en sådan klarhed i Skotland, at det nåede ud til fjerne lande. Fra Irland kom den fromme Columba og hans medarbejdere. De samlede de adspredte troende på den ensomme ø Iona

og gjorde den til midtpunkt for deres missionsarbejde. En af disse evangelister holdt den bibelske sabbat, og herved fik folket kendskab til denne sandhed. Der blev oprettet en skole på Iona, og derfra udgik der ikke blot missionærer til Skotland og England, men også til Tyskland og Schweiz, ja helt til Italien.

Men Rom havde fæstet sine øjne på Storbritannien og besluttede at lægge det ind under sit magtområde. I det sjette århundrede gik romerske missionærer i gang med at omvende de hedenske saksere. Missionærerne blev gunstigt modtaget af de stolte barbarer, og mange tusinder blev overtalt til at antage romerkirkens lære. Under deres videre arbejde stødte de pavelige udsendinge og tilhængere på de mennesker, der havde antaget den uforfalskede kristendom. Der var en slående kontrast imellem dem. De sidstnævnte var beskedne og ydmyge, og deres karakter, lære og vandel var i overensstemmelse med skriften. De andre, derimod, var præget af den overtro, pragt og det hovmod, som var karakteristisk for pavedømmet. Den romerske udsending forlangte, at disse kristne menigheder skulle anerkende pavens overhøjhed. Englænderne svarede beskedent, at de gerne ville elske alle mennesker men at paven ingen ret havde til at øve overhøjhed inden for kirken, og at de kun kunne vise ham den samme underdanighed, som tilkom enhver anden af Kristi disciple. Der blev gjort flere forsøg på at få dem til at vise troskab over for Rom; men de ydmyge kristne, som var forbavsede over den stolthed, som disse udsendinge lagde for dagen, svarede bestemt, at de ikke havde nogen anden herre end Kristus. Nu viste pavedømmet sit sande ansigt. Romerkirkens repræsentant sagde: "Hvis I ikke vil tage imod brødre, som kommer med fred, skal I komme til at tage imod fjender, som kommer med krig. Hvis I ikke vil slutte jer til os for at vise sakserne livets vej, skal I få dødsstødet fra dem." – *J. W. H. Merle D`Aubigne`: History of the Reformation the Sixteenth Century, b. 17 sh. 2.* Det var ikke tomme trusler. Krig intriger og bedrag var de midler, man tog i anvendelse for at bekæmpe de mennesker, der vidnede om den bibelske tro, og til sidst var menighederne i Storbritannien enten tilintetgjort eller tvunget til at underkaste sig pavens myndighed.

I lande som lå uden for romerkirkens magtområde, levede der i flere århundrede grupper af kristne, som praktisk talt var uberørte af pavedømmets fordærv. De var omgivet af hedninger til alle sider og kom også under hedensk indflydelse; men de vedblev at betragte Bibelen som den eneste rettesnor for troen og holdt fast ved mange af dens sandheder. Disse kristne troede på Guds lovs fortsatte gyldighed og holdt sabbaten i overensstemmelse med det fjerde bud. Der fandtes menigheder, som hyldede denne lære og praksis, i Centralafrika og blandt armenierne i Asien.

Valdenserne

Blandt dem, der modsatte sig pavedømmets overgreb, stod valdenserne i første række. Pavedømmets vranglære og fordærv blev mødt med den heftigste modstand i netop det land hvor pavemagten havde oprettet sit hovedkvarter. Menighederne i Piemonte beholdt deres uafhængighed i flere århundreder, men til sidst forlangte Rom, at de skulle underkaste sig. Efter forgæves kampe imod romerkirkens tyranni anerkendte disse kirkers ledere modstræbende, at den magt, som hele verden syntes at hylde, havde overhøjheden. Der var dog nogle, som nægtede at anerkende pavernes eller prælaternes myndighed.

De var fast besluttede på at vise Gud troskab og på at bevare deres rene, enfoldige tro. Disse grupper udskilte sig nu fra hinanden. De mennesker, som holdt fast ved den gamle tro, trak sig tilbage. Nogle af dem forlod deres hjem i Alperne og plantede sandhedens banner i fremmede lande; andre trak sig tilbage til bjergenes fæstninger og de ensomme, trange dale, hvor de havde frihed til at tilbede Gud.

Den tro, som de kristne valdensere holdt fast ved og udbredte i århundreder, stod i skarp modsætning til de falske lærdomme, som havde deres oprindelse i Rom. Valdensernes tro var bygget på Guds skrevne ord, kristendommens sande trosgrundlag. Men de beskedne bønder, som havde slået sig ned i naturens ensomhed langt borte fra den store verden, og som til daglig måtte arbejde hårdt for at vogte deres hjorde og passe deres vinhaver, havde ikke selv fundet sandheden, som stod i modsætning til den frafaldne kirkes dogmer og vildfarelser. Deres tro var ikke ny; den var gået i arv fra deres forfædre. De kæmpede for apostelmenighedens tro;" den tro, som en gang for alle er blevet overgivet de hellige." Jud. 3. Det var ikke det stolte præsteskab på tronen i verdens store hovedstad, men "menigheden i ørkenen", der var Guds sande menighed og vogteren af de dyrebare sandheder, som Gud har overdraget sit folk, for at de skal gøre verden delagtige i dem.

En af hovedårsagerne til den sande menigheds udskillelse fra Rom var romerkirkens had til den bibelske sabbat. Pavedømmet kastede sandheden til jorden, som det blev forudsagt i profetien. Guds lov blev trådt under fode, mens menneskelige traditioner og skikke blev ophøjet. De kirker, som pavedømmet havde magten over, blev på et tidligt tidspunkt tvunget til at ære søndagen som helligdag. Midt i tidens vildfarelser og overtro blev mange, selv blandt Guds trofaste folk, så forvirrede, at de undlod at arbejde om søndagen, selv om de helligholdt sabbaten. Men pavedømmets ledere var stadig ikke tilfredse. De forlangte ikke blot, at søndagen skulle helligholdes, men at sabbaten skulle vanhelliges, og fordømte i de kraftigste vendinger de mennesker, der vovede at vise ærbødighed for denne dag. Man kunne kun adlyde Guds lov uforstyrret ved at flygte for Roms magt.

Valdenserne var nogle af de første europæere, der fik en oversættelse af den hellige skrift. (*Se noter: VALDESISKE UDGAVER AF BIBELEN.*) De havde Bibelen i manuskript på deres modersmål flere hundrede år før reformationen. De havde den uforfalskede sandhed, og det var derfor, de blev hadet og forfulgt. De sagde, at romerkirken var det faldne Babylon, som omtales i Åbenbaringen og kæmpede imod dens fordærv med fare for deres liv. Under de langvarige forfølgelser var der nogle, der gik på akkord med deres tro og lidt efter lidt opgav de særprægede trossandheder, men der var andre, der holdt fast ved troen. I mørkets og frafaldets tid var der valdensere, som nægtede at anerkende romerkirkens overhøjhed, og som betegnede billeddyrkelsen som afgudsdyrkelse og holdt den sande sabbat. (*Se noter: VALDESERNE OG SABBATEN.*) De holdt fast ved troen under den heftigste modstand. Skønt romerkirken og savojgarden fòr frem imod dem med ild og sværd, vedblev de at forsvare Guds ord og Guds ære.

Valdenserne fandt et skjulested i bjergene, som altid har ydet de forfulgte og undertrykte beskyttelse. Her blev sandhedens lys holdt brændende midt i middelalderens mørke og her bevarede sandhedens vidner den gamle tro

gennem tusind år.

Gemmested i bjergene

Gud havde skænket sit folk en imponerende helligdom, der på en værdig måde repræsenterede de ophøjede sandheder, som han havde betroet sine børn. For disse trofaste flygtninge var bjergene et symbol på Herrens uforanderlige retfærdighed. De viste deres børn de tinder, som knejsede over dem i uforanderlig majestæt, og talte til dem om ham, hos hvem der ikke er forandring eller skygge, der kommer og går, og hvis ord er lige så urokkeligt som de evige høje. Gud havde grundfæstet bjergene og udstyret dem med vælde, og ingen anden end den Almægtige formår at rokke dem. Han har også givet sin lov, som danner grundlaget for hans regering i Himmelen og på jorden. Menneskene kunne pågribe deres medmennesker og berøve dem livet; men de formår lige så lidt at forandre et eneste bud i Herrens lov eller at udslette et eneste af hans løfter til dem, der gør hans vilje, som de formår at rive bjergene bort fra deres grundvold og kaste dem i havet. Guds tjeneres troskab over for Guds lov burde være lige så urokkelig som de evige høje.

Bjergene, som omkransede disse menneskers beskedne hjem i dalene, var et stadigt vidnesbyrd om Guds skaberkraft og en urokkelig forsikring om hans beskyttelse og omsorg. Disse pilgrimme lærte at elske de tavse symboler på Herrens nærværelse. De beklagede sig ikke over deres hårde skæbne og følte sig aldrig ensomme mellem de øde bjerge. De takkede derimod Gud, fordi han havde givet dem et tilflugtssted, hvor de kunne søge ly for menneskenes vrede og grusomhed. De glædede sig over, at de frit kunne tilbede ham. De massive bjerge blev ofte deres redning, når de blev forfulgt af deres fjender. De sang Guds pris fra mangen knejsende klippetop, og Roms hære kunne ikke bringe deres lovsang til tavshed.

En forstandig livsstil

Disse kristnes fromhed var karakteriseret af renhed, enfold og inderlighed. De satte større pris på sandhedens principper end på huse og marker, venner og slægtninge, ja, selve livet. De bestræbte sig alvorligt på at indskærpe disse principper hos ungdommen. Børnene og de unge blev undervist i skriften og oplært til at vise ærbødighed for Guds lov lige fra den tidligste barndom. Der fandtes kun få eksemplarer af Bibelen, og de lærte derfor dens dyrebare budskab udenad. Mange af dem kunne citere store dele af både Det gamle og Det nye Testamente. Både den majestætiske natur og de små daglige velsignelser henledte deres tanker på Gud. Børnene lærte fra ganske små at takke Gud for alle hans gaver og velsignelser.

De kærlige forældre elskede deres børn alt for højt til at forvænne dem. Der ventede dem et liv med prøvelser og vanskeligheder, ja, måske martyrdøden. Lige fra barnsben af blev de vænnet til at tåle modgang og til at adlyde, men samtidig til at tænke og handle selvstændigt. De lærte tidligt at bære ansvar, at være forsigtige med, hvad de sagde, og at forstå betydningen af tavshed. Hvis de sagde et ubemærket ord, mens deres fjender hørte på det, ville de ikke blot bringe deres eget liv, men hundrede af deres trosfællers liv i fare; for sandhedens fjender var som glubske ulve over dem, der vovede at kræve religionsfrihed.

Valdenserne havde givet afkald på deres jordiske ejendom for sandhedens

skyld og arbejdede tålmodigt og hårdt for at tjene til det daglige brød. De udnyttede på det omhyggeligste hver eneste plet dyrkbar jord mellem bjergene. De opdyrkede også bjergsiderne, hvor der ikke var så frugtbart, samt dalene. Børnenes eneste arv var den nøjsomhed og selvfornægtelse, som forældrene opdrog dem i. De lærte, at det er Guds hensigt, at livet skal være en skole, og man kun kan skaffe sig, hvad man har brug for, ved personligt arbejde, omtanke, tro og omhu. Det var en lang og trang vej, men det var sundt for dem. Det er netop, hvad mennesket trænger til efter syndefaldet. Det er i denne skole, Gud ønsker, at mennesket skal uddannes og udvikles. Skønt der blev lagt så megen vægt på at vænne de unge til hårdt arbejde, blev deres intellektuelle udvikling ikke forsømt. De lærte, at alle deres evner tilhørte Gud, og at de skulle opøves og udvikles for at benyttes i hans tjeneste.

I deres renhed og enkelhed lignede valdensermenighederne apostelmenigheden. De forkastede pavens og præsteskabets overhøjhed og betragtede Bibelen som deres eneste øverste, ufejlbare myndighed. I modsætning til de hovmodige præster i Rom fulgte valdensernes præster deres Mesters eksempel. Han kom ikke for at "lade sig tjene, men for selv at tjene." De vogtede Guds hjord og ledede den til hans hellige ords grønne vange og levende vandkilder. Valdenserne holdt deres sammenkomster langt borte fra menneskenes stolte bygningsværker. De samledes ikke i prægtige kirker eller store katedraler. De mødtes i bjergenes skygge, i alpedalene eller – når der var fare på færde – i en eller anden bjergfæstning for at høre Kristi tjenere fremholde sandhedens ord. Deres præster forkyndte ikke blot evangeliet; de besøgte også de syge, underviste børnene, formanede de vildfarne og bestræbte sig på at bilægge stridigheder og fremme harmoni og broderkærlighed. I fredstider blev de understøttet af menighedens frivillige offergaver, men ligesom teltmageren Paulus lærte de alle sammen et eller andet håndværk, så de kunne underholde sig selv, hvis det blev nødvendigt.

De unge blev undervist af valdenserpræsterne. Man søgte at bibringe dem almene kundskaber, men Bibelen var den vigtigste lærebog. De lærte Mattæus evangeliet og Johannes evangeliet og mange af de nytestamentlige breve udenad. De blev også sat til at afskrive Bibelen. Enkelte manuskripter indeholdt hele Bibelen, andre kun udvalgte, korte stykker, der var forsynet med letfattelige tekstforklaringer, som var tilføjet af folk, der var i stand til at udlægge skriften. På denne måde kom sandhedens skatte, der så længe havde været skjult af mennesker, som forsøgte at ophøje sig selv på Guds bekostning, frem for dagens lys.

Da Bibelen var en forbudt bog

Ved tålmodigt, utrætteligt arbejde blev den hellige skrift afskrevet vers for vers og kapitel for kapitel. Arbejdet foregik til tider i jordens dybe, mørke huler ved lyset fra brændende fakler. Således skred arbejdet fremad, og Guds åbenbarede vilje skinnede som purt guld. Kun de, der var beskæftiget med denne opgave, ved, hvor meget klarere og kraftigere det skinnede på grund af de prøvelser, som disse mennesker måtte gennemgå for ordets skyld. Engle fra Himmelen slog kreds om disse trofaste arbejdere.

Satan havde tilskyndet de pavelige præster til at begrave sandhedens ord under vildfarelser, vranglære og overtro, men i hele den mørke tidsalder blev ordet bevaret uforfalsket på den mest vidunderlige måde. Det bar ikke menneskers

men Guds præg. Menneskene har udfoldet de mest ihærdige bestræbelser for at fordunkle skriftens klare, ligefremme ord og for at få skriften til at modsige sig selv, men Guds ord rider stormen af ligesom arken på de rullende bølger. Ligesom der findes rige gange skjult i guld- og sølvminerne, så at man må grave for at komme ned til de kostbare metaller, således indeholder den hellige skrift sandhedsrigdomme, der kun bliver fundet af den oprigtige, ydmyge gransker, som studerer under bøn. Det var Guds tanke, at Biblen skulle være en lærebog for hele menneskeheden i barndommen, ungdommen og manddommen, og at den skulle granskes igennem hele jordens historie. Han har åbenbaret sig selv for menneskene i sit ord. Hver gang et menneske får øjnene op får en ny sandhed, lærer det den bibelske forfatters karakter bedre at kende. Gud har besluttet, at menneskene skal bringes i nærmere forbindelse med deres Skaber og tilegne sig en klarere forståelse af hans vilje ved at læse skriften. Denne er kontaktleddet mellem Gud og mennesket.

Skønt valdenserne betragtede Herrens frygt som visdoms begyndelse, var de ikke blinde, for at det havde en betydning for sindets og opfattelsesevnens udvikling, at de kom i forbindelse med verden og lærte menneskene og det praktiske liv at kende. Fra skolerne i bjergene blev nogle af de unge valdensere sendt til højre læreanstalter i de franske eller italienske byer, hvor der var større muligheder for at studere, tænke og gøre iagttagelser end i deres hjem i alperne. Disse unge mennesker blev udsat for fristelser; de blev vidne til laster og kom i berøring med Satans listige håndlangere, som søgte at få dem til at tro på de mest udspekulerede vranglærdomme og de farligste vildfarelser. Men takket være den opdragelse, som de havde fået fra barndommen, var de forberedt til at imødegå alt dette.

De måtte ikke betro sig til nogen i de skoler, hvor de studerede. Deres tøj var syet på sådan en måde, at det kunne benyttes som skjulested for det dyrebareste de ejede – de uvurderlige bibelmanuskripter. Disse var frugten af måneders og års arbejde, og når det kunne gøres uden at vække mistanke, overlod de nogle af disse manuskripter til mennesker, som syntes at være modtagelige for sandheden. De unge valdensere var netop blevet opdraget med dette for øje, lige fra de sad på deres moders knæ. De forstod deres opgave og løste den med troskab. Nogle af eleverne på disse læreanstalter blev vundet for den sande tro, og det var ikke sjældent, at denne tros principper gennemsyrede hele skolen. Til trods herfor var det umuligt for de pavelige repræsentanter at finde ud af, hvor den "såkaldte" fordærvelige vranglære havde sit udspring.

Hemmelig oplæring

Kristi ånd er en missionsånd. Det nyomvendte hjerte føler sig allerførst tilskyndet til at føre andre til Frelseren. Det var denne ånd, der drev de kristne valdensere. De forstod, at Gud krævede mere af dem end at bevare sandheden ren og pur i deres egne menigheder, og at der påhvilede dem det højtidelige ansvar at lade lyset skinne for dem, der sad i mørke. Med Guds ords vældige kraft søgte de at løse de lænker, som romerkirken havde smedet. De valdensiske prædikanter blev uddannet som missionærer, og alle, der havde planer om at uddanne sig til prædikanter, skulle først gennemgå en læretid som evangelister. Man skulle arbejde tre år på en eller anden missionsmark, før man fik betroet en menighed derhjemme. Dette arbejde krævede fra første færd selvfornægtelse

og offer og var en passende forberedelse til en sjælesørgers liv i de tider, hvor menneskenes sjæle blev så hårdt prøvet. De unge mænd, der blev ordineret til det hellige embede, kunne ikke se frem til jordisk rigdom og ære, men til et liv med slid og farer, ja, måske martyrdøden. Missionærerne drog ud to og to ligesom Jesu disciple. Der blev for det meste sendt en ung og en ældre, erfaren ud sammen. Den ældre skulle vejlede den unge og var ansvarlig for hans uddannelse, og den unge skulle lade sig belære af den ældre. De fulgtes ikke ad hele tiden, men mødtes ofte for at bede og rådslå sammen, så de kunne styrke hinandens tro.

Hvis de havde røbet deres mission for nogen, ville den være slået fejl. De skjulte derfor omhyggeligt, hvem de var. Prædikanterne var enten uddannet som handelsmænd eller håndværkere, og under udførelsen af deres arbejde gav missionærerne det udseende af, at de havde borgerligt erhverv. De valgte som oftest at være købmænd eller handelsrejsende. "De forhandlede silkestoffer, juveler og andre ting, som man kun kunne købe på fjerne markeder på den tid, og hvor man ville have foragtet dem, hvis de var kommet som missionærer, bød man dem velkommen som købmænd." - *Wylie, b. 1, ch. 7.* Alt imens bad de Gud om visdom til at bringe mennesker en skat, som var mere kostbar end guld og ædelstene. De medbragte hemmeligt bibler eller bibeldele, og når der bød sig en anledning, henledte de deres kunders opmærksomhed på de bibelmanuskripter, de havde medbragt. Det lykkedes dem ofte at skabe interesse for Guds ord hos kunderne, og når disse ønskede det, overlod missionærerne dem med glæde et eksemplar.

Det arbejde, som disse missionærer udførte, tog sin begyndelse på sletterne og i dalene ved foden af de bjerge, hvor de boede; men det nåede langt uden for disse egne. Med bare fødder og iført grove og slidte klæder ligesom deres Mester drog de gennem store byer og nåede frem til fjerne lande. Overalt spredte de den dyrebar sæd. Der stiftedes menigheder, hvor de kom frem, og martyrernes blod vidnede om sandheden. På Herrens dag vil det blive åbenbaret, at disse trofaste mænds arbejde har båret rige frugter i form af frelste sjæle. Således gik Guds ord i det skjulte sin stille vej gennem kristenheden og blev modtaget med glæde i menneskenes hjem og hjerter.

Sandhedens budbærere

Valdenserne betragtede ikke blot skriften som en beretning om Guds handlemåde med mennesker i fortiden og en skildring af de ansvar og pligter, som påhvilede samtidens mennesker, men også som en åbenbaring af de farer og herlige begivenheder, som lå forude. De troede, at alle tings afslutning var meget nær, og når de læste i Bibelen under bøn og tårer, gjorde dens dyrebare ord et dybt indtryk på dem, og det stod dem endnu mere klart, at det var deres pligt at gøre andre bekendt med dens frelsende sandheder. De så en tydelig skildring af frelsesplanen i den hellige bog og hentede trøst, håb og fred i troen på Jesus. Når lyset trængte ind i deres eget sind og glædede deres hjerte, opstod der en længsel hos dem efter at gøre mennesker, som befandt sig i de pavelige vildfarelsers mørke, delagtige i dets stråler.

De så, at i skarevis af mennesker, som var under pavens og præsternes ledelse, forgæves stræbte efter at få syndsforladelse ved at pine deres legeme på grund af sjælens synder. De var oplært til at tro, at deres gode gerninger

kunne frelse dem, og rettede bestandig blikket indad imod sig selv. Deres tanker dvælede ved deres egen syndige tilstand; de følte, at Guds vrede var rettet imod dem, og plagede både deres sjæl og legeme – alt sammen uden at finde fred. Således var samvittighedsfulde sjæle bundet af romerkirkens læresætninger. Tusinder af mennesker tog afsked med slægtninge og venner og tilbragte resten af livet i klosterceller. I tusindvis af mennesker forsøgte forgæves at få fred i sindet ved hyppige faster og grusomme piskninger, ved at overvære natlige gudstjenester ved at ligge i timevis på de kolde, fugtige sten i deres dystre celler, ved at foretage lange pilgrimsrejser og ved at udføre ydmygende bodshandlinger og pine sig på det frygteligste. Nedbøjet af skyldfølelse og plaget af frygten for Guds vrede, blev mange ved med at lide, indtil menneskenaturen brød sammen og de sank i graven uden en eneste lysstråle.

Valdenserne længtes efter at bryde livets brød for disse hungrende sjæle og efter at tolke fredsbudskabet i Guds løfter for dem og vise dem hen til Kristus som det eneste håb for deres frelse. Efter deres opfattelse var læren om, at gode gerninger kan sone overtrædelsen af Guds lov, baseret på et falsum. Ved at stole på menneskets egne fortjenester fordunkler man Kristi uudgrundelige kærlighed. Jesus blev ofret for menneskets skyld, fordi den faldne menneskehed intet kan gøre for at vinde Guds yndest. Den korsfæstede og opstandne frelsers fortjenester udgør grundlaget for den kristne tro. Sjælen er lige så afhængig af Kristus som lemmerne af legemet, og forbindelsen mellem sjælen og Kristus må være lige så intim som grenen og vintræet.

Pavernes og præsternes lære havde fået menneskene til at betragte Gud, ja selv Kristus, som strenge, frastødende og usympatiske. Man hævdede, at Frelseren var så blottet for medfølelse med mennesket i dets syndige tilstand, at det var nødvendigt at bede præster og helgener om at være mæglere. De mennesker, som var oplyst af Guds ord, længtes efter at vise disse sjæle hen til Jesus som deres medfølende, kærlige Frelser, der står med åbne arme og indbyder alle til at komme til ham med deres synd, bekymringer og træthed. De længtes efter at rydde alt det af vejen, som Satan havde stablet op for at hindre menneskene i at se Guds løfter og komme direkte til Gud, bekende deres synder og finde tilgivelse og fred.

Valdensermissionæren forklarede med brændende iver evangeliets dyrebare sandheder for de søgende sjæle. Med den største forsigtighed tog han de omhyggeligt afskrevne bibelmanuskripter frem fra deres skjulested. Det var hans største glæde at fortælle, at der var håb for den samvittighedsfulde, syndbetyngede sjæl, der kun betragtede Gud som en hævner, der stod parat til at fuldbyrde dommen. Med skælvende læber og tårefyldte øjne viste han sine brødre de dyrebare løfter, som viser synderen hans eneste håb. På denne måde trængte sandhedens lys ind i mangt et formørket sind, den sorte sky blev fordrevet, og Retfærdighedens Sol skinnede i hjertet med lægedom under sine vinger. Det hændte ofte, at det samme afsnit af skriften blev læst om og om igen, fordi den, som lyttede, ville forvisse sig om, at han havde hørt rigtigt. Folk blev aldrig trætte af at høre disse ord: ”Jesu, hans Søns, blod renser os fra al synd.” 1 Joh. 1, 9. ”Ligesom Moses ophøjede slangen i ørkenen, sådan må Menneskesønnen ophøjes, for at enhver, som tror, skal have evigt liv i ham.” Joh. 3, 14. 15.

Der var mange, som ikke lod sig føre bag lyset af romerkirkens krav. De

indså, at mennesker eller engle umuligt kan mægle på synderens vegne. Når det sande lys skinnede i deres hjerte, råbte de med glæde: "Kristus er min præst, hans blod er mit offer, hans alter er min skriftestol." De stolede helt og fuldt på Jesu fortjenester og gentog ordene: "Uden tro er det umuligt at have hans velbehag." Hebr. 11, 6. "Der er ikke under himmelen givet mennesker noget andet navn, hvorved vi kan frelses." Ap. g. 4, 12.

Nogle af disse stakkels mennesker, der var blevet kastet omkring som skibe på et stormfuldt hav, var ude af stand til at tro på forsikringen om en frelsers kærlighed. De betragtede det som så stor en befrielse og var så overvældede af alt det lys, som skinnede på dem, at de følte sig som bortrykket til himmelen. De lagde tillidsfuldt deres hænder i Kristi hånd, og deres fødder blev anbragt på den evige klippe. Al dødsfrygt forsvandt. Nu ville de med glæde vælge fængslet eller bålet, hvis de kunne ære deres forløsers navn derved.

Således blev Guds ord taget frem og læst på hemmelige steder. Somme tider var der kun en enkelt sjæl til stede, til andre tider var der en gruppe, som længtes efter lys og sandhed. Det skete ikke så sjældent, at hele natten gik på denne måde. Tilhørerne var så grebne, at barmhjertighedens sendebud ofte måtte gøre en pause i oplæsningen for at give dem tid til at fatte frelsens budskab. Man kunne hyppigt høre ord som disse: "Vil Gud virkelig tage imod *mit offer*? Vil han smile til *mig*? Vil han tilgive *mig*?" Som svar herpå læste missionæren: "Kom hid til mig, alle I, som er trætte og tyngede af byrder, og jeg vil give jer hvile." Matt. 11, 28.

Troen tilegnede sig løftet, og nu lød det glade svar: "Nu skal vi ikke foretage flere lange pilgrimsrejser eller flere møjsommelige rejser til hellige steder. Jeg kan komme til Jesus, just som jeg er, syndig og vanhellig, og han vil ikke forsmå min bøn, når jeg beder i anger. "Dine synder forlades dig." Mine, ja, mine synder kan blive tilgivet!"

Hjertet strømmede over af hellig glæde, og Jesu navn blev ophøjet med tak og pris. Disse lykkelige sjæle rejste hjem for at gøre andre meddelagtige i lyset og fortælle deres nye erfaring, så godt de kunne. De fortalte, at de havde fundet den sande og levende vej. Skriftens ord rummede en mærkelig og højtidelig kraft, som talte direkte til de sandhedshungrende menneskers hjerte. Det var Guds røst, og de som lyttede, blev overbevist.

Sandhedens sendebud gik videre, men folk talte ofte om hans beskedne optræden, hans oprigtighed, hans alvor og ægte fromhed. I mange tilfælde spurgte tilhørerne ham ikke, hvor han kom fra, eller hvor han gik hen. De var blevet så overvældede, dels af overraskelse, dels af taknemlighed og glæde, at de slet ikke tænkte på at spørge ham. Når de bad ham gå med hjem, svarede han, at han skulle besøge de fortabte får af hjorden. Var det en engel fra Himmelen? spurgte de.

Korstog mod valdenserne

I mange tilfælde så de aldrig sandhedens sendebud mere. Han var rejst til andre lande eller hentæredes i et ukendt fængsel, eller hans knogler lå og hvidnede på det sted, hvor han havde vidnet om sandheden. Men de ord, som han havde talt, kunne ikke gå til grunde. De gjorde deres virkning i menneskenes hjerte, men de velsignede frugter vil først blive kendt i dommen.

Valdensermissionærerne trængte ind i Satans rige, og mørkets magter

blev mere årvågne. Ondskabens fyrste lagde mærke til ethvert forsøg på at fremme sandhedens sag og satte frygt i sine redskaber. Pavens repræsentanter betragtede det arbejde, der blev udført af disse beskedne handelsfolk, som en fare for deres sag. Hvis sandhedens lys fik lov at skinne uhindret, ville det fordrive vildfarelsens skyer, som indhyllede folket. Følgen ville blive, at menneskenes tanker blev ledet hen til Gud alene, og så ville det være slut med romerkirkens overhøjhed.

Disse menneskers blotte eksistens var et stadigt vidnesbyrd om romerkirkens frafald, fordi de holdt oldkirkens tro i hævd. Derfor blev de bittert hadet og heftigt forfulgt. Romerkirken tålte heller ikke, at de nægtede at aflevere skriften. Den besluttede at udrydde dem fra jorden. Nu blev der iværksat nogle frygtelige korstog imod Guds folk i deres hjem i bjergene. Inkvisitorerne blev sat på sporet af dem, og verden oplevede nu mangen gang, at den uskyldige Abel faldt for den morderiske Kains hånd.

Gang på gang blev deres frugtbare marker lagt øde og deres boliger og bedehuse jævnet med jorden, så at der kun var en ørken tilbage, hvor et uskyldigt, flittigt folk før havde deres hjem og deres frugtbare marker. Ligesom rovdyrets raseri tiltager, når det smager blod, gjorde ofrenes lidelser pavekirkens repræsentanter endnu mere rasende. Mange af den sande tros vidner blev jaget over bjergene og ned i dalene, hvor de fandt ly i de vældige skove og mellem klipperne.

De fredløse kunne ikke anklages for deres vandel. Selv deres fjender sagde, at de var fredelige, stille og fromme mennesker. Deres store brøde bestod i, at de ikke ville tjene Gud, som paven ønskede det. Det var denne forbrydelse, der gjorde at de blev udsat for alle de ydmygelser, krænkelser og pinsler, som mennesker og djævle kunne finde på.

Da romerkirken havde besluttet at udrydde den forhadte sekt, udstedte paven en bulle, som fordømte dem som kættere og udleverede dem til døden. (*Se noter: EDIKTET MOD VALDESERNE.*) De blev ikke anklaget for at være lediggængere, bedragere eller urostiftere; men anklagen lød på, at de optrådte med en fromhed og en hellighed, som forførte ”fårene i den sande hjord.” Derfor befalede paven, at ”denne ondartede og afskyelige sekt af ond-

sindede individer … skulle knuses som giftslanger,” hvis de ”nægtede at afsværge deres tro.” *Wylie, b. 16, ch. 1.* Ventede denne hovmodige magthaver at møde disse ord igen? Vidste han, at de blev nedtegnet i Himmelens bøger, og at de vil møde ham igen i dommen? ”Hvad I har gjort imod en af mine mindste brødre der, har I gjort imod mig,” sagde Jesus. Matt. 25, 40.

Denne bulle opfordrede alle kirkens medlemmer til at deltage i korstoget imod kætterne. For at anspore dem til at tage del i denne frygtelige aktion ”eftergav den alle kirkelige straffe, almindelige og specielle. Den løste alle dem, der tog del i korstoget, fra edsaflæggelse. Den lovfæstede deres ret til ejendom, som de måtte have tilegnet sig på uretmæssig vis, og lovede alle dem, der dræbte en kætter, syndsforladelse. Den annullerede alle kontrakter, som kom valdenserne til gode, pålagde deres tjenestefolk at forlade dem, forbød alle personer at yde dem nogen som helst hjælp og bemyndigede alle personer til at tage deres ejendom i besiddelse.” *Wylie, b. 16, ch.. 1.* Dette dokument viser med al ønskelig tydelighed, hvilken mesterhjerne der står bag det. Det er dragens brøl og ikke Kristi røst, som lyder her.

Pavekirkens ledere ville ikke indrette deres liv efter Guds lovs store forbillede.

De opstillede en norm, som passede dem, og besluttede at tvinge alle til at rette sig efter denne, fordi romerkirken ville det således. Der udspilledes de frygteligste tragedier, som kan tænkes. Fordærvede og gudsbespottende præster og paver udførte de handlinger, som Satan tildelte dem. De var blottede for barmhjertighed. Den ånd, som korsfæstede Kristus og dræbte apostlene, og som fik den blodtørstige Nero til at dræbe de trofaste på hans tid, bestræbte sig på at rydde de mennesker, som Gud elskede, bort fra jorden.

Disse gudfrygtige mennesker bar de forfølgelser, som rasede i flere århundreder, med en tålmodighed og en standhaftighed, som kastede ære over deres forløser. Skønt der blev sendt korstog imod dem og de blev nedsablet på den mest umenneskelige måde, fortsatte de med at sende missionærer ud med den dyrebare sandhed. De blev jaget til døde, men deres blod vandede den sæd, der var sået, og frugten udeblev ikke. På denne måde vidnede valdenserne om Gud flere hundrede år før Luthers fødsel. I de lande, hvor de var adspredt, såede de, de frø som senere udviklede sig til den reformation, det begyndte på Wiclifs tid, voksede sig stor og stærk på Luthers tid og skal forsættes til verdens ende af dem, der er villige til at ofre alt ”for Guds ords og Jesu vidnedsbyrds skyld.” Åb. 1, 9.

5. JOHN WICLIF

Før reformationen fandtes der i visse perioder kun meget få eksemplarer af Bibelen; men Gud tillod ikke, at hans ord blev fuldstændig tilintetgjort. Dets sandheder skulle ikke være skjult for evigt. Det var lige så let for ham at løse de lænker, der bandt livets ord, som det var at åbne fængselsdøre og løsne portslåer for at frigive hans tjenere. I flere lande i Europa tilskyndede Guds Ånd forskellige mænd til at søge efter sandheden som efter en skjult skat. Forsynet ledede dem hen til den hellige skrift, som de læste med den dybeste interesse. De var besluttede på at følge lyset, hvad det end skulle koste. Skønt de ikke havde et klart begreb om alt, lykkedes det dem at finde mange sandheder, som længe havde været skjult. Disse mænd drog ud som Himmelens sendebud, sønderrev vildfarelsens og overtroens lænker og opfordrede mennesker, der havde levet i et langvarigt slaveri, til at stå op og forsvare deres frihed.

Når man ser bort fra valdenserne, som havde skriften på deres eget sprog, havde Guds ord i lange tider været utilgængeligt for alle andre end de lærde, fordi det kun fandtes på sprog, som disse forstod; men nu var tiden kommet til, at skriften skulle oversættes og bringes ud til folket i de forskellige lande på deres eget sprog. Verdens midnatstime var forbi. Nattemørket var ved at blive fortrængt, og i mange lande så man de første tegn på morgengryet.

I det fjortende århundrede fremstod "reformationens morgenstjerne" i England. John Wiclif var ikke blot reformationens forløber i England, men i hele kristenheden. Den heftige protest, som han fik anledning til at rette imod romerkirken, skulle aldrig forstumme. Den gav stødet til den kamp, som førte til individernes, kirkernes og nationernes frigørelse.

Wiclif fik en alsidig uddannelse, og for ham var Herrens frygt visdoms begyndelse. På universitetet var han kendt for sin inderlige gudsfrygt, sine fremragende evner og sine gode kundskaber. I sin kundskabstørst stræbte han efter at gøre sig bekendt med alle grene inden for videnskab. Han havde studeret skolastisk filosofi og kanonisk og civil ret, især sit eget lands civilret. Den uddannelse, han fik i sin ungdom, satte tydelige spor i hans senere virksomhed. Takket være sit grundige kendskab til samtidens spekulative filosofi var han i stand til at afsløre dens vildfarelser, og hans kendskab til kirkeretten og sit lands civile love gjorde ham skikket til at kaste sig ind i den store kamp for borgerlig og religiøs frihed. Ved siden af sin færdighed i at bruge de våben, som findes i Guds ord, besad han de intellektuelle kundskaber, som han havde erhvervet sig i skolerne, og forstod skolastikernes taktik. Hans store begavelse og hans omfattende og grundige viden aftvang ham respekt hos både ven og fjende. Hans tilhængere bemærkede med tilfredshed, at deres leder indtog en førerstilling blandt landets åndelige elite, og hans fjender havde ingen mulighed for at ringeagte reformationens sag under henvisning til dens leders uvidenhed eller svaghed.

Wiclif gik endnu på universitetet, da han kastede sig over studiet af skriften. I de tider, hvor Bibelen kun forelå på de klassiske sprog, var det forbeholdt de studerende at finde vej til sandhedens kilde. Denne vej var spærret for de befolkningsgrupper, som ingen uddannelse havde. Vejen var således allerede

banet for Wiclifs fremtid som reformator. Under studiet af Guds ord havde kundskabsrige mænd fundet den store sandhed om Guds frie nåde. I deres undervisning gjorde de andre delagtige i denne sandhed og tilskyndede dem til at granske det levende ord.

Da Wiclifs opmærksomhed var blevet henledt på skriften, gav han sig til at studere den, med den samme grundighed, som havde sat ham i stand til at beherske studierne i skolerne. Han havde hidtil følt et stort savn, som de skolastiske studier og kirkens lære ikke havde formået at stille. Nu fandt han det, som han hidtil havde søgt forgæves, i Guds ord. Det var gennem ordet, han lærte frelsesplanen at kende og så Kristus skildret som menneskets eneste talsmand. Fra nu af trådte han i Kristi tjeneste og besluttede at forkynde de sandheder, som han havde fundet.

Kirkens vranglære blev afsløret

Wiclif havde det tilfælles med de senere reformatorer, at han ikke var klar over fra begyndelsen, hvad hans gerning ville føre til. Det var ikke hans hensigt at gå imod romerkirken; men hans sandhedskærlighed bevirkede, at han ikke kunne undgå at komme i strid med uretfærdigheder. Jo mere kendskab han fik til pavedømmets vildfarelser, jo mere energisk forkyndte han Bibelens lære. Han blev klar over, at romerkirken havde ophøjet menneskelige traditioner på bekostning af Guds ord. Han var ikke bange for at beskylde præsteskabet for at have skubbet skriften til side og krævede, at Bibelen atter blev gjort tilgængelig for folket, og at kirken på ny anerkendte dens autoritet. Han var en dygtig og alvorlig lærer og en veltalende prædikant og praktiserede de sandheder, som han forkyndte, i det daglige liv. Hans kendskab til skriften, hans skarpe logik, hans rene vandel, hans retskaffenhed og hans ukuelige mod bevirkede, at han nød almindelig agtelse og tillid. En stor del af befolkningen blev utilfredse med deres hidtidige tro, da de så de synder, som blev begået inden for romerkirken. De lagde ikke skjul på, at de var glade for de sandheder, som Wiclif havde bragt frem for dagens lys. Pavekirkens repræsentanter blev imidlertid rasende, da de opdagede, at denne reformator øvede større indflydelse end de selv.

Wiclif havde en veludviklet evne til at afsløre vildfarelser, og han gik frygtløs til kamp mod mange af de misbrug, som romerkirkens ansvarlige ledere billigede. Mens han var hofkappelan, erklærede han sig, som en absolut modstander af at den engelske konge betalte skat til paven, og påviste, at den myndighed, som paven havde skaffet sig over de verdslige regenter, var i strid med både fornuften og åbenbaringen. Pavens krav havde vakt megen harme, og Wiclifs teorier bidrog til at påvirke indstillingen hos de ledende mænd i landet. Kongen og adelen var enige om at benægte pavens krav om verdslig myndighed og afslog at betale skat til ham. Dette bevirkede, at der blev rettet et føleligt slag imod pavens overhøjhed i England.

Reformatoren førte også en lang og hårdnakket kamp imod et andet onde, nemlig tiggermunkene. Disse færdedes over hele England og underminerede landets storhed og velstand. Munkevæsenet virkede hæmmende på flid, uddannelse og moralen i almindelighed. Munkenes uvirksomhed og lediggang var ikke blot en hård belastning for befolkningen i finansiel henseende, men den bevirkede også, at nyttigt arbejde blev bragt i miskredit. Ungdommen blev demoraliseret og fordærvet. Mange tog ved lære af munkene og gik i kloster, og

dette skete ikke blot uden forældrenes billigelse, men uden deres vidende og imod deres vilje. En af de første kirkefædre, som hævdede, at munkeløftet stod over den kærlighed og forpligtelse, som børn skyldte deres forældre, havde sagt: "Skønt din fader lå og græd og klagede sig foran din dør, og selv om din moder viste dig det legeme, som bar dig, og de bryster, som du diede, bør du træde dem under fode og ufortøvet fortsætte din vandring hen til Kristus." Denne "uhyrlige umenneskelighed," som Luther senere kaldte det, "det mindede mere om ulven og tyrannen end om en kristen og et menneske," bevirkede, at børnene gjorde deres hjerte hårdt over for forældrene. – *Barnas Sears: The Life of Luther, pp. 70. 69.* På denne måde satte de pavelige repræsentanter Guds bud ud af kraft med deres traditioner ligesom farisæerne i sin tid. Børnene forlod hjemmene, og forældrene blev berøvet samværet med deres sønner og døtre.

Selv universitetsstudenterne lod sig føre bag lyset af munkenes bedrag og sluttede sig til deres ordener. Der var mange, der fortrød dette skridt, da det gik op for dem, at de havde ødelagt livet for sig selv og bragt deres forældre sorg; men da de først sad i fælden, var det umuligt for dem at få deres frihed igen. Der var mange forældre, der ikke ville sende deres sønner til universiteterne, fordi de var bange for munkene. Dette bevirkede et stort fald i tilgangen af studenter ved de store uddannelsescentrer. Skolerne gik i forfald, og uvidenheden bredte sig.

Paven havde bemyndiget disse munke til at tage folk til skrifte og give syndsforladelse. Dette kom der meget ondt ud af. Munkene var opsat på at tjene så meget som muligt og var så ivrige efter at give folk syndsforladelse, at de blev opsøgt af alle slags forbrydere. Dette resulterede i, at de værste laster hurtigt tog til. De syge og fattige fik lov at lide, og munkene fik de gaver, som skulle have været benyttet til at hjælpe de nødstedte. Munkene afkrævede under trusler folket almisser og fordømte dem som ugudelige, hvis de ikke ville skænke munkeordenerne deres penge. Skønt munkene foregav at være fattige, voksede deres rigdomme stadig, og deres prægtige bygninger og overdådige borde dannede en stadig skarpere kontrast til landets fattigdom. Mens munkene selv levede i luksus og vellyst, udsendte de uvidende mænd, som kun kunne fortælle mærkværdige historier, legender og morsomheder for at underholde folket, som på den måde blot blev bedraget endnu mere af munkene. Disse beholdt deres magt over de overtroiske folkemasser og fik dem til at tro, at hele deres religiøse pligt bestod i at anerkende pavens overhøjhed, tilbede helgenerne og give munkene gaver, og at dette var tilstrækkeligt til at sikre dem en plads i Himmelen.

Lærde og fromme mænd havde forgæves søgt at reformere disse munkeordener, men med sit klare syn på tingene bekæmpede Wiclif ondets rod og erklærede, at selve systemet var forkert og burde afskaffes. Nu blev problemet sat under debat. Når munkene rejste igennem landet og solgte syndsforladelse fra paven, begyndte folk at spørge, om det nu også var muligt at købe tilgivelse for penge, og om man ikke rettere burde søge tilgivelse hos Gud end hos paven i Rom. (*Se noter: AFLADEN.*) Der var adskillige, der følte sig ilde berørt af munkenes gridskhed, som syntes umættelig. "Roms munke og præster," sagde de, "fortærer os som kræft. Gud må befri os, ellers går folket til grunde." *D`Aubigne`, b. 17, ch. 7.* For at skjule deres gerrighed påstod tiggermunkene, at de fulgte Frelserens eksempel, og hævdede, at Jesus og hans disciple også blev underholdt af folkets

gaver. Hermed skadede de dog blot deres egen sag, for det resulterede i, at mange søgte til Bibelen for at finde ud af, hvad der var sandhed, og dette var romerkirken mindst af alt interesseret i. Menneskene fik opmærksomheden henledt på sandhedens kilde, som romerkirken netop var opsat på at skjule.

Wiclif begyndte at skrive og udgive traktater imod munkene. Det var ikke først og fremmest hans hensigt at komme i klammeri med dem, men at henlede folks tanker på Bibelen og dens forfatter. Han hævdede, at paven ikke har mere magt til at forlade synder eller lukke nogen ud af kirken end de almindelige præster, og at ingen for alvor er udelukket, medmindre han pådrager sig Guds fordømmelse. Han kunne ikke have fundet en mere effektiv metode til at omstyrte det åndelige og verdslige herredømmes kolossale bygningsværk, som paven havde opført, og hvor millioners sjæle og legemer blev holdt fangne.

Trosfrihedens talsmand

Wiclif blev atter udset til at forsvare den engelske krones rettigheder over for Roms overgreb. Han blev udnævnt til kongelig gesandt og tilbragte to år i Nederlandene for at forhandle med de pavelige gesandter. Her kom han i forbindelse med gejstlige fra Frankrig, Italien og Spanien og fik lejlighed til at se bag kulisserne og skaffe sig oplysninger om mange forhold, som han ikke havde kendskab til i England. Han lærte meget, som gjorde hans arbejde senere hen mere effektivt. Mens han færdedes sammen med disse repræsentanter fra pavehoffet, blev han klar over hierarkiets sande karakter og hensigter. Da han kom tilbage til England, forfægtede han sine tidligere synspunkter mere åbenlyst og med større iver og erklærede, at begærlighed, stolthed og bedrageri var Roms guder.

I en af de traktater, hvori han skrev om paven og hans pengeopkrævere, stod der: ”De rejser ud af vort land med de penge, som fattige folk skal leve af, og hvert år drager de af sted med mange tusinde mark af kongens penge for sakramenter og åndelige ting, som er fordømt kætteri og simoni, og får hele kristenheden til at bifalde og understøtte dette kætteri. Ja, visselig, hvis der var et helt bjerg af guld i vort land, og der ikke var andre, der tog af det, end denne stolte, verdslige præsts opkræver, ville dette bjerg i tidens løb svinde ind, for han tager ustandselig penge med sig ud af vort land og sender intet andet end Guds forbandelse tilbage for dette simoni.” – *John Lewis: History of the Life and Sufferings of J. Wiclif, p. 37.*

Kort efter sin tilbagevenden til England modtog Wiclif kongelig udnævnelse til præst i Lutterworth. Dette var et vidnesbyrd om, at kongen i det mindste ikke havde taget anstød af hans utvetydige standpunkt. Wiclifs indflydelse satte både sit præg på hoffets handlinger og på folkets tro.

Pavens hævnaktion skabte splid

Det varede ikke længe, før paven sendte sine tordenkiler imod ham. Der blev sendt tre buller til England – en til universitetet, en til kongen og en til de gejstlige – og i dem alle tre blev der stillet krav om, at der øjeblikkelig skulle træffes foranstaltninger til at bringe den kætterske lærer til tavshed. *(Augustus Neander: General History of the Christian Religion and church, period 6, sec. 2, pt. 1, par. 8. Se endvidere noterne.)* Før bullerne kom, havde biskopperne i deres iver stævnet Wiclif for deres domstol, men to af rigets mægtigste fyrster

ledsagede ham til domstolen, og da folket slog kreds om bygningen og styrtede ind i den, blev dommerne bange; retssagen blev udsat, og Wiclif fik lov at gå i fred. Kort efter døde Edward III, som på sine gamle dage blev tilskyndet af de gejstlige til at bekæmpe reformatoren. Ved kongens død blev Wiclifs tidligere beskytter rigets konge.

De pavelige buller pålagde på det bestemteste hele England at arrestere og fængsle kætteren. Disse ordrer pegede direkte mod bålet. Det så ud til at skulle ende med, at Wiclif blev et offer for Roms hævn; men han, der engang i en fjern fortid sagde til et menneske: "Frygt ikke … jeg er dit skjold" (1. Mos. 15,1), rakte atter sin hånd ud og beskyttede sin tjener. Det var ikke reformatoren, men den pave der havde dødsdømt ham, der døde. Gregor XI afgik ved døden, og de gejstlige, der var trådt sammen for at dømme Wiclif, rejste hjem igen.

Guds forsyn ledede stadig begivenhedernes gang, således at der blev skabt forudsætninger for reformationens fortsættelse. Ved Gregors død blev der valgt to rivaliserende paver. Nu gjorde to modstridende magter, der begge hævdede at være ufejlbare, krav på lydighed. *(Se noter: UFEJLBARLIGHEDEN.)* Begge opfordrede de loyale til at hjælpe til med at bekrige modparten, og begge understregede deres krav med frygtelige forbandelser over modstanderne og løfter om belønninger i Himmelen til forbundsfællerne. Disse begivenheder bidrog stærkt til at svække pavedømmet. De rivaliserende parter havde fuldt op at gøre med at angribe hinanden, og Wiclif fik fred indtil videre. Paverne slyngede bandlysninger og gensidige beskyldninger imod hinanden, og der blev udgydt strømme af blod i bestræbelserne på at støtte de modstridende krav. Kirken blev oversvømmet af forbrydelser og skandaler. Mens alt dette stod på, levede reformatoren stille og roligt i sit sogn i Lutterworth og udfoldede de flittigste bestræbelser for at få menneskene til at lade de stridende paver ude af betragtning og rette blikket imod fredsfyrsten Jesus.

Splittelsen med al den strid og fordærvelse, som fulgte med, banede vejen for reformationen ved at åbne folks øjne for pavedømmets sande karakter. Wiclif udgav en traktat med titlen ,,On the Schism of Popes," og heri opfordrede han folk til at overveje, om de to præster ikke talte sandhed, når de betegnede hinanden som antikrist. Han skrev: " Gud ville ikke længere lade fjenden herske i en præst af denne type, men … lavede splittelse imellem dem, for at menneskene i Kristi navn lettere kan overvinde dem begge." – *R. Vaugham: Life and Opinions of John de Wicliffe, vol. 2, p. 6.*

Wiclif satte dybe spor i britisk kristenhed

Wiclif forkyndte evangeliet for de fattige ligesom sin Mester. Det var ham ikke nok at lyset blev spredt i deres beskedne hjem i hans eget sogn i Lutterworth, men han besluttede, at det skulle nå ud over hele England. For at nå dette mål organiserede han en gruppe prædikanter. Det var beskedne, fromme mænd, som elskede sandheden og så det som deres højeste mål at udbrede den. Disse mænd færdedes overalt. De lærte på torvene, på gaderne i de store byer og på landevejene. De opsøgte de gamle, de syge og de fattige og fortalte dem det glade budskab om Guds nåde.

Wiclif var professor i teologi i Oxford og forkyndte i denne egenskab Guds ord på universitetet. Han underviste sine studenter i sandheden med så megen omhu, at han fik titlen "den evangeliske doktor." Hans livs største bedrift skulle

dog blive oversættelsen af Bibelen til engelsk. I et værk, som hed *On the Truth and Meaning of Scripture,* skrev han, at det var hans hensigt at oversætte Bibelen, så at hvert eneste menneske på sit modersmål kunne læse om Guds vidunderlige gerninger.

Pludselig blev han standset i sit arbejde. Skønt han ikke havde nået de tres endnu, havde hans uophørlige slid, hans studier og fjendernes angreb tæret stærkt på hans kræfter og gjort ham gammel før tiden. Han pådrog sig en alvorlig sygdom. Munkene blev jublende glade, da de fik det at vide. Nu mente de, at han bittert ville angre det onde, som han havde forvoldt kirken, og skyndte sig hen til hans sygeværelse for at høre ham skrifte. Der kom repræsentanter fra de fire religiøse ordener samt fire embedsmænd fra de borgerlige myndigheder. Disse samledes nu omkring den tilsyneladende døende mand. "Døden er på dine læber," sagde de, "fortryd dine fejl og tilbagekald i vor nærværelse alt, hvad du har sagt til vor skade." Reformatoren lyttede i tavshed. Derpå bad han sin tjener anbringe ham i siddende stilling i sengen. Så stirrede han stift på de mennesker, som stod og ventede på hans tilbagekaldelse, og sagde med den samme myndige, sikre røst, som så ofte havde fået dem til at skælve: "Jeg skal ikke dø, men leve og atter afsløre munkenes onde gerninger." – *D`Aubigne, b. 17, ch. 7.* Da han havde sagt det, skyndte munkene sig overraskede og beskæmmede ud af værelset.

Wiclifs ord gik i opfyldelse. Han levede så længe, at han nåede at give sine landsmænd det kraftigste af alle våben imod romerkirken – Bibelen, som er Himmelens middel til at befri, oplyse og evangelisere folket. Der skulle overvindes mange og store forhindringer, før dette mål var nået. Wiclif var hæmmet af sin skrøbelighed. Han vidste, at han kun kunne arbejde nogle få år endnu. Han var også klar over, at han ville møde megen modstand; men han gik uforfærdet videre i tillid til Guds ords løfter. Ved Guds særlige styrelse blev han bevaret og skikket til sit livs største opgave, mens han endnu var fuldstændig åndsfrisk og sad inde med sin rigeste erfaring. Mens hele kristenheden var i oprør, helligede reformatoren sig sin tildelte opgave i præsteboligen i Lutterworth uden at ænse uvejret, som rasede udenfor.

Til sidst var opgaven løst – den første engelske bibeloversættelse, som nogen sinde var lavet. Guds ord var blevet gjort tilgængeligt for England. Nu frygtede reformatoren hverken fængsel eller bålet. Han havde skænket det engelske folk et lys, som aldrig ville blive slukket. Ved at give sine landsmænd Bibelen gjorde han mere for at sønderrive uvidenhedens og lasternes lænker og for at befri og højne sit land, end der nogen sinde er blevet udrettet ved de mest strålende sejre på slagmarken.

Bogtrykkerkunsten var endnu ikke opfundet, og det var derfor en langsommelig og vanskelig opgave at mangfoldiggøre Bibelen. Men interessen for at få bogen var så stor, at mange frivilligt tilbød at hjælpe til med at afskrive den. Alligevel havde afskriverne det største besvær med at dække efterspørgslen. Nogle af de mere velhavende købere ønskede at få hele Bibelen, andre købte kun en del af den. I mange tilfælde anskaffede flere familier sig et eksemplar i fællesskab, og Wiclifs Bibel blev hurtigt spredt i hjemmene.

Da der nu blev appelleret til folks fornuft, underkastede de sig ikke længere blindt pavens dogmer. Fra nu af forfægtede Wiclif de læresætninger, som er særegne for protestantismen, nemlig frelse ved tro på Kristus og skriftens

ufejlbarlighed. De prædikanter, som han havde sendt ud, udbredte Bibelen og reformatorens skrifter, og deres arbejde bar så rig frugt, at næsten halvdelen af det engelske folk antog den nye tro.

De kirkelige myndigheder blev forfærdede, da den nye udgave af Bibelen forelå. Her stod de over for en magt, som var stærkere end Wiclif, og over for denne formåede deres våben kun lidet. På dette tidspunkt fandtes der ingen love, som forbød Bibelen i England, for den havde aldrig før været udgivet på folkets sprog. Men der blev senere udstedt sådanne love, og de blev strengt håndhævet. Indtil videre var det dog muligt at udbrede Guds ord til trods for præsternes modstand.

Sandhedens forsvarer for britisk domstol

De pavelige repræsentanter smedede på ny rænker for at bringe reformatorens røst til tavshed. Han blev stævnet for tre forskellige domstole, men uden resultat. Først erklærede en synode af biskopper hans skrifter for kætterske. Det lykkedes dem at få den unge konge Rikard II over på deres side, og der blev udstedt et kongelig dekret, som idømte alle dem, der hyldede den forkætrede lære, fængselsstraf.

Wiclif appellerede synodens kendelse til parlamentet. Han klagede uforfærdet til landets lovgivende forsamling over præsteskabet og forlangte, at der blev skredet ind over for de kolossale misbrug, som kirken billigede. Han skildrede med overbevisende kraft pavestolens overgreb og korruption. Der opstod forvirring blandt hans fjender. Wiclifs venner og tilhængere var blevet tvunget til at bøje sig, og man var fuldstændig overbevist om, at den gamle ensomme og venneløse reformator ville underkaste sig kongens og pavens forenede autoritet. Men det var tværtimod de pavelige repræsentanter, der led nederlag. Wiclifs gribende appeller vakte parlamentet op til dåd. Det tilbagekaldte det edikt, som bestemte, at Wiclif og hans tilhængere skulle forfølges, og reformatoren fik atter sin frihed.

Under den tredje retssag blev han stillet for landets højeste gejstlige domstol. Her ville man ikke vise skånsel over for vranglære. Nu ville romerkirken endelig sejre, og reformatorens virksomhed ville blive bragt til ophør. Det mente de pavelige repræsentanter i alt fald. Hvis de blot kunne nå deres hensigt, ville Wiclif enten blive tvunget til at afsværge sin lære eller også blive sendt på bålet.

Men Wiclif tilbagekaldte intet. Han ville ikke hykle. Uden at vakle holdt han fast ved sin lære og tilbageviste sine forfølgeres anklager. Han så fuldstændig bort fra sig selv, fra sin stilling og fra sine omgivelser. Han stævnede sine tilhørere for Guds domstol og stillede deres spidsfindigheder og bedrag op imod den evige sandhed. Helligåndens kraft var mærkbart til stede i retssalen. Tilhørerne var som fastnaglede af Guds kraft. De syntes ude af stand til at forlade stedet. Reformatorens ord gennemborede deres hjerter som pile fra Herrens kogger. De havde beskyldt ham for kætteri, men nu slyngede han beskyldningen tilbage til dem selv med overbevisende kraft. Hvordan vovede de at udbrede deres vildfarelser, spurgte han. Hvor turde de drive handel med Guds nåde for vindings skyld?

Til slut sagde han: ”Hvem tror I, at I kæmper imod? Mod en gammel mand på gravens rand? Nej! Mod sandheden - sandheden, som er stærkere end I, sandheden, som vil overvinde jer.” – *Wylie, b. 2, ch. 13.* Da han havde sagt det,

trak han sig tilbage fra forsamlingen, og ikke en eneste af hans modstandere forsøgte at forhindre ham deri.

Wiclifs gerning var næsten til ende. Sandhedens banner, som han havde holdt højt så længe, skulle snart falde ud af hans hånd. Men han skulle endnu engang vidne om evangeliet. Sandheden skulle forkyndes fra selve vildfarelsens riges højborg. Wiclif blev indstævnet for den pavelige domstol i Rom, som så ofte havde udgydt de helliges blod. Han var ikke blind for den fare, som truede ham, men ville gerne være kommet, hvis ikke en lammelse havde hindret ham i at foretage rejsen. Men skønt hans røst ikke ville komme til at lyde i Rom, kunne han give udtryk for sin mening pr. brev, og det besluttede han at gøre. Fra sin præstegård sendte reformatoren paven et brev. Det var skrevet i en høflig tone og en kristelig ånd, men var en skarp kritik af den pomp, pragt og stolthed, som fandtes ved pavestolen.

"Det er mig en sand glæde," skrev han, "at bekende den tro, som jeg hylder, for hvert eneste menneske og i særdeleshed for biskoppen af Rom. Da jeg anser denne tro for at være sund og sand, vil han beredvilligt bekræfte denne min tro, men hvis den er forkert, da rette på den.

For det første tror jeg, at Kristi evangelium er hele summen af Guds lov. … Eftersom biskoppen af Rom er Kristi stedfortræder her på jorden, anser jeg ham for at være bundet til evangeliets lov frem for alle andre mennesker. For storheden blandt Kristi disciple bestod ikke i verdslig værdighed eller æresbevisninger, men i en inderlig og nøjagtig efterfølgelse af Kristus i hans liv og vandel. … Under sin vandring her var Kristus en yderst fattig mand, som foragtede og forkastede alt verdsligt herredømme og al verdslig ære…

Intet trofast menneske bør følge hverken paven selv eller nogen af de hellige mænd på andre end de områder, hvor de har fulgt Herren Jesus Kristus; for Peter og Zebedæus` sønner vakte anstød, da de ønskede verdslig ære i strid med Kristi eksempel, og derfor bør man ikke følge dem i disse vildfarelser. … Paven burde overlade alt timeligt herredømme til de verdslige myndigheder og tillige kraftigt vække og formane hele sit præsteskab; for det gjorde Kristus, især ved sine apostle. Hvis jeg derfor har taget fejl på nogle af disse punkter, vil jeg i ydmyghed lade mig tilrettevise, ja, gå i døden, om nødvendigt. Og hvis jeg kunne handle efter min egen vilje eller mit eget ønske, ville jeg visselig fremstille mig for biskoppen i Rom; men Herren har på anden måde hjemsøgt mig i modsat retning og lært mig at adlyde Gud mere end mennesker."

I sine afsluttende bemærkninger skrev han: "Lad os bede vor Gud om, at han således vil vække vor pave Urban VI op, som han begyndte, så han med sit præsteskab må efterligne Herren Jesus Kristus i liv og vandel, og at de må oplære folket med kraft, og at de ligeledes må følge dem deri med troskab." - *John Foxe: Acts and Monuments, vol. 3, pp. 49. 50.*

Således åbenbarede Wiclif Kristi ydmyghed og sagtmodighed for paven og hans kardinaler og påviste ikke blot over for dem, men over for hele kristenheden, hvilken forskel der var mellem dem og den Mester, hvis repræsentanter de bekendte sig til at være.

Et udødeligt livsværk

Wiclif var fuldt ud forberedt på, at hans troskab kunne komme til at koste ham livet. Kongen, paven og biskopperne var enige om at komme ham til livs, og

det syntes uundgåeligt, at han ville blive ført til bålet i løbet af nogle få måneder. Men intet formåede at rokke hans mod. "Hvorfor taler I om at søge martyrkronen i det fjerne?" sagde han. "Forkynd Kristi evangelium for de stolte prælater, og I kan ikke undgå martyrdøden. Hvad! Skulle jeg leve og forholde mig tavs? … Aldrig! Lad blot slaget falde, jeg venter det." – *D´Aubigne`, b. 17, ch. 8.*

Men Gud beskyttede stadig sin tjener. Den mand, der havde forsvaret sandheden tappert hele sit liv og daglig været i fare, skulle ikke blive et offer for sandhedens fjenders had. Wiclif havde aldrig søgt at beskytte sig selv, men Herren havde været hans værn. Da hans fjender var sikre på deres bytte, bragte Gud ham uden for deres rækkevidde. Lige før han skulle til at uddele nadveren i sin kirke i Lutterworth, blev han lam og døde kort efter.

Gud havde tildelt Wiclif hans gerning. Han lagde sandhedens ord i munden på ham og satte vagt omkring ham, for at hans ord skulle nå ud til folket. Hans liv blev bevaret, og hans arbejde fortsatte, indtil grundvolden var lagt til det store reformationsværk.

Wiclif levede i middelalderens mørke. Han havde ingen forløber at tage ved lære af, da han arbejdede med sine reformer. Han fremstod ligesom Johannes Døber for at udføre en speciel gerning. Han indvarslede en ny tid. Og dog var den måde, som han fremholdt sandheden på, præget af en enhed og en fuldkommenhed, som ikke blev overgået af de efterfølgende reformatorer, ja, nogle nåede ikke engang så langt hundrede år senere. Grundvolden var så solid og selve bygningen så stærk og sand, at det ikke var nødvendigt for dem, der kom efter ham, at bygge den om.

Den store åndskæmpe

Den store bevægelse, som Wiclif startede – den skulle komme til at frigøre samvittigheden og åndsevnerne og befri lande, der så længe havde været lænket til Roms sejrsvogn - havde sit udgangspunkt i Bibelen. Den var kilden til den strøm af velsignelser, der som livgivende vand er blevet ved at flyde ned igennem tiderne lige fra det fjortende århundrede. Wiclif troede ubetinget på den hellige skrift og betragtede den som den inspirerede åbenbaring af Guds vilje og som en fuldgyldig rettesnor for tro og vandel. Han var blevet oplært til at betragte romerkirken som en guddommelig, ufejlbarlig autoritet og til at vise uforbeholden ærbødighed for de lærdomme og skikke, som var blevet vedtaget igennem tusind år. Men han vendte sig bort fra alt dette for at kunne lytte til Guds hellige ord. Det var dets autoritet, som han formanede folket til at anerkende. Han sagde, at den eneste sande autoritet var Guds røst, som lød gennem ordet, og ikke kirkens røst, som lød gennem paven. Han lærte ikke blot, at Bibelen er en fuldkommen åbenbaring af Guds vilje, men at Helligånden er dens eneste fortolker, og at det enkelte menneske selv skal finde ud af, hvad der er dets pligt, ved at studere Bibelen. På denne måde ledte han menneskenes sind bort fra paven og romerkirken og hen til Guds ord.

Wiclif var en af de største af reformatorerne. Kun få af dem, der fulgte efter, kom op på siden af ham i begavelse, i tankeklarhed, i ufravigelig troskab over for sandheden og i dristighed, når det gjaldt om at forsvare den. Renhed i liv og vandel, utrættelig flid i granskning og i arbejde, ubestikkelig retskaffenhed forenet med kristelig kærlighed og troskab i tjenesten kendetegnede denne første af reformatorerne. Han besad disse egenskaber til trods for det åndelige

mørke og den moralske fordærvelse, som rådede på hans tid.

Wiclifs karakter er et vidnedsbyrd om den hellige skrifts evne til at udvikle og forvandle et menneske. Det var Bibelen, der gjorde ham til det, han var. De anstrengelser, man udfolder for at fatte de store sandheder, som er åbenbaret i Bibelen, virker forfriskende og styrkende på alle evnerne. De udvikler sindet, skærper opfattelsesevnen og modner dømmekraften. Bibelstudium forædler alle tanker, følelser og al higen mere end noget andet studium. Det skænker målbevidsthed, tålmodighed, mod og sjælsstyrke. Det adler karakteren og helliger sjælen. Hvis skriften blev gransket med flid og ærbødighed, så sindet blev bragt i direkte berøring med den Eviges tanker, ville det bevirke, at der blev skænket verden mænd med klarere og mere aktive åndsevner og ædlere principper, end den bedste uddannelse i menneskelig filosofi nogen sinde har formået at frembringe. "Tydes dine ord, så bringer de lys, de giver enfoldige indsigt," siger Salmisten. Sl. 119, 130.

Wiclifs venner blev forfulgt

Den lære, som Wiclif havde fremholdt, vandt udbredelse en tid endnu. Hans tilhængere, som kaldtes lollarder, drog ikke blot igennem hele England, men rejste også til andre lande for at forkynde evangeliet. Efter deres leders bortgang arbejdede prædikanterne med endnu større nidkærhed, og folk strømmede til i skarevis for at lytte til deres forkyndelse. Blandt tilhængerne taltes nogle af adelen, ja, selv kongens hustru. Der blev mange steder gennemført iøjnefaldende reformer i folks sæder og skikke, og katolicismens afgudssymboler blev fjernet fra kirkerne. Men det varede ikke ret længe, før forfølgelsens ubarmhjertige uvejr brød løs over dem, der vovede at vælge Bibelen til vejleder. De engelske konger var ivrige efter at styrke deres magt ved hjælp af Roms støtte og betænkte sig ikke på at bringe reformatorerne af vejen. For første gang i Englands historie tog man bålet i brug over for evangeliets tilhængere. Den ene efter den anden led martyrdøden. Sandhedens forkæmpere blev jaget og pint og kunne ikke gøre andet end opsende deres skrig til Herren Zebaot. De blev forfulgt som fjender af kirken og forrædere af landet, men fortsatte med at prædike på hemmelige steder. De skjulte sig, så godt de kunne, i de fattiges beskedne hjem, og gemte sig ofte i huler og grotter.

Trods forfølgelsens rasen lød der gennem århundreder en stilfærdig, oprigtig, alvorlig og tålmodig protest mod troens forvanskning. Datidens kristne havde kun et delvist kendskab til sandheden, men de havde lært at elske og adlyde Guds ord og led tålmodigt for ordet skyld. Mange fulgte de troendes eksempel i den apostoliske tid og gav afkald på deres jordiske ejendele for Kristi skyld. De, der fik lov at blive boende i deres hjem, gav med glæde deres forfulgte brødre husly, og når de selv blev forfulgt, fandt de sig gladelig i de udstødtes lod. Det er sandt, at tusinder lod sig skræmme af forfølgernes raseri og sikrede sig friheden på bekostning af deres tro. Da de forlod fængslerne, var de iført bodsdragter for at tilkendegive, at de havde tilbagekaldt. Men der var heller ikke få – og de talte både mennesker af høj byrd og ringe stand - der frygtløs vidnede om sandheden i fængselsceller, i "lollardtårne," i torturkamre og på bålet, og som glædede sig over, at de blev regnet for værdige til at kende "fællesskabet med ham i hans lidelser."

Det var ikke lykkedes for pavens tilhængere at få deres vilje med Wiclif,

mens han levede, og deres had blev ved at ulme, så længe hans legeme hvilede uforstyrret i graven. På kirkemødet i Konstanz blev det besluttet, at hans ben skulle graves op fyrre år efter hans død og brændes offentligt, og at asken skulle kastes i en bæk i nærheden. ”Denne bæk,” siger en gammel forfatter, ”har ført hans aske ud i Avon, Avon har ført den ud i Severn, og Severn har ført den ud i Bristolkanalen, og herfra er den blevet ført ud i det store hav. Således er Wiclifs aske et symbol på hans lære, som nu er spredt ud over hele verden.” – *T.Fuller: Church Histiry of Britain, b. 4, sec. 2, par. 54.* Hans fjender forstod kun i ringe grad betydningen af deres ondskabsfulde handling.

Det var ved at læse Wiclifs skrifter, at Johan Hus i Bøhmen blev tilskyndet til at forkaste mange af romerkirkens vildfarelser og at gå i gang med reformarbejdet. Således blev sandhedens sæd sået i disse to lande, der lå så langt fra hinanden. Fra Bøhmen bredte bevægelsen sig til andre lande. Menneskenes tanker blev henledt på Guds ord, som havde været glemt så længe. En guddommelig hånd var ved at berede vejen for den store reformation.

6. HUS OG HIERRONYMUS

Evangeliet havde fæstet rod i Bøhmen så tidligt som i det niende århundrede. Bibelen var blevet oversat til folkets sprog, som også benyttedes til gudstjenesten. Men jo mere magt paven fik, jo mere blev Guds ord fordunklet. Gregor VII, som havde påtaget sig den opgave at ydmyge de stolte konger, var lige så besluttet på at gøre folket til slaver. I overensstemmelse med denne politik blev der udstedt en bulle, som forbød, at der blev holdt offentlig gudstjeneste på bøhmisk. Paven erklærede, at "det behagede den Almægtige, at han blev tilbedt på et ukendt sprog, og at mange onder og vildfarelser var opstået som følge af, at denne regel ikke var blevet overholdt." – *Wylie, b. 3, ch. 1.* Således påbød romerkirken, at Guds ords lys skulle slukkes, og at folket skulle holdes i mørke. Men Himmelen benyttede andre midler til at bevare menigheden. Mange af de valdensere og albigensere, som var blevet fordrevet fra deres hjem i Frankrig og Italien på grund af forfølgelse, kom til Bøhmen. Skønt de ikke turde undervise åbenlyst, arbejdede de ivrigt i det skjulte. På denne måde blev den sande tro bevaret i århundrede efter århundrede.

Før Hus` tid fordømte forskellige mænd i Bøhmen åbenlyst fordærvelsen inden for kirken og den lave moral blandt befolkningen. Deres virksomhed skabte interesse viden om. Nu blev præsteskabet bange, og der blev iværksat en forfølgelse af evangeliets tilhængere. De var tvunget til at dyrke Gud i skovene og bjergene, de blev forfulgt af soldater, og mange af dem blev dræbt. Senere blev det bestemt, at alle de, der adskilte sig fra romerkirkens gudstjenesteform, skulle brændes. Men når de kristne gik i døden, så de frem til den dag, da deres sag ville sejre. En af dem, der "lærte, at man kun kan opnå frelse ved troen på den korsfæstede Frelser," sagde i sin dødsstund: "I dag sejrer sandhedens fjenders raseri over os, men det vil det ikke blive ved med. Der skal fremstå èn fra det jævne folk, uden sværd eller myndighed, men ham vil de ikke kunne besejre." – *Samme, b. 3, ch. 1.* Luthers tid lå endnu langt forude, men der var allerede ved at fremstå en person, hvis ord imod Rom ville bringe røre blandt nationerne.

Fremtiden tegnede lyst

Johan Hus kom fra et fattigt hjem, og han blev tidlig faderløs. Hans gudfrygtige moder betragtede uddannelse og gudsfrygt som det værdifuldeste for et menneske og søgte at sikre sin søn denne arv. Hus gik først på en provinsskole og søgte derefter ind på universitetet i Prag, hvor han fik friplads. Hans moder fulgte ham derind. Hun var en fattig enke og kunne ikke skænke sin søn timelig rigdom, men da de nærmede sig den store by, knælede hun ned ved siden af den faderløse unge mand og bad deres himmelske Fader velsigne ham. Moderen havde ingen anelse om, hvorledes hendes bøn ville blive besvaret.

Ved universitetet udmærkede Hus sig snart ved sin utrættelige flid og sine store fremskridt. Samtidig vandt han almindelig agtelse ved sit ulastelige levned og sin venlige, vindende opførsel. Han var en oprigtig romersk katolik og stræbte ihærdigt efter de åndelige velsignelser, som romerkirken foregiver at kunne skænke. I anledning af et jubilæum gik han til skriftemål, betalte

de sidste få skillinger, han ejede, og sluttede sig til optoget for at få del i den lovede syndsforladelse. Da han havde fuldendt sin uddannelse, blev han præst. Han opnåede hurtigt anseelse og blev snart knyttet til kongens hof. Han blev udnævnt til professor og blev senere rektor for det universitet, hvor han var uddannet. I løbet af nogle få år var den uanseelige fripladselev blevet sit lands stolthed, og hans navn var kendt i hele Europa.

Wiclif viste vej

Men det var på et andet område, at Hus begyndte reformarbejdet. Nogle år efter at han var blevet ordineret til præst, blev han knyttet til Betlehemskapellet. Grundlæggeren af dette kapel havde hævdet, at det var af overordentlig stor betydning, at skriften blev forkyndt på folkets eget sprog. Trods romerkirkens modstand var denne skik aldrig blevet fuldstændig afskaffet i Bøhmen. Men der rådede stor uvidenhed angående Bibelen, og de værste laster gik i svang i alle samfundslag. Hus fordømte skånselsløst disse onder og henviste til Guds ord for at indskærpe de sandhedens og renhedens principper, som han fremholdt.

En mand fra Prag ved navn Hieronymus – han blev senere nært knyttet til Hus - havde ved sin hjemkomst fra England medbragt Wiclifs skrifter. Den engelske dronning, som havde antaget Wiclifs lære, var en bøhmisk prinsesse, og hendes indflydelse bevirkede, at denne reformators værker fik stor udbredelse i hendes fædreland. Hus læste disse skrifter med megen interesse. Han troede, at deres forfatter var en alvorlig kristen, og var tilbøjelig til at se med velvilje på de reformer, som han slog til lyd for. Skønt Hus ikke selv var klar over det, var han slået ind på en vej, der skulle føre ham langt bort fra Rom.

Omtrent ved denne tid kom der to fremmede personer til Prag fra England. Det var lærde mænd, som havde taget imod lyset og var kommet for at bringe det til dette fjerne land.

De begyndte med at rette et åbenlyst angreb på pavens overhøjhed, men myndighederne bragte dem hurtigt til tavshed. De ville dog ikke opgive deres forehavende, men tyede til andre midler. Da de både var kunstnere og prædikanter, begyndte de at gøre brug af deres kunstneriske evne. De tegnede to billeder på en offentlig tilgængelig plads. Det ene forestillede Kristi indtog i Jerusalem, ”sagtmodig og ridende på et æsel” (Matt. 21,5). Han ledsagedes af sine disciple, som var barfodede og iført klæder som var slidte efter deres rejser. Det andet billede forestillede en pavelig procession. Paven kom ridende på en overdådigt udstyret hest. Han var iført sine prægtige klæder og sin tredobbelte krone. Foran ham gik trompetblæsere, og bagefter fulgte prælater og præster i al deres pragt.

Dette var en prædiken, som vakte opmærksomhed, i alle befolkningslag. Der kom store skarer for at se billederne. Ingen kunne undgå at forstå moralen, og modsætningen mellem Kritus, Mesterens, sagtmodighed og ydmyghed og pavens, hans foregivne tjeners, stolthed og hovmod gjorde et dybt indtryk på mange. Der blev stort røre i Prag, og efter nogen tids forløb så de fremmede sig nødsaget til at rejse af hensyn til deres sikkerhed. Men deres undervisning blev ikke i glemt. Billederne gjorde et dybt indtryk på Hus og tilskyndede ham til at læse Bibelen og Wiclifs skrifter med større grundighed. Skønt han endnu ikke var parat til at godkende alle de reformer, som Wiclif slog til lyd for, havde han fået et klarere indblik i pavedømmets sande væsen, og han fordømte med desto

større nidkærhed præsteskabets hovmod, ærgerrighed og korruption.

Fra Bøhmen blev lyset bragt til Tyskland; hundreder af tyske studenter rejste nemlig hjem fra universitetet i Prag på grund af uroligheder her. Mange af dem havde fået deres første kendskab til Bibelen fra Hus, og disse forkyndte nu evangeliet i deres fædreland efter deres hjemkomst.

Postyr i Prag

Da man blev klar over i Rom, hvad der foregik i Prag, blev Hus anmodet om at give møde hos paven. At efterkomme ordren var den visse død. Kongen og dronningen af Bøhmen samt universitetet, repræsentanter for adelen og nogle af regeringens embedsmænd anmodede paven om, at Hus måtte blive i Prag og sende en stedfortræder til Rom. I stedet for at imødekomme denne anmodning arbejdede paven videre for at få Hus stillet for retten og dømt, hvorefter han belagde Prag med interdikt.

På den tid vakte en sådan dom frygt viden om. De ceremonier, som fulgte med interdiktet, var velegnede til at sætte skræk i et folk, der troede, at paven repræsenterede Gud selv, havde Himmelens og helvedes nøgler og besad magt til at nedkalde timelige såvel som åndelige straffe. Man troede, at Himmelens porte var lukkede for den egn, som var belagt med interdikt, og at de døde var udelukkede fra de saliges boliger, indtil det måtte behage paven at ophæve bandet. Denne frygtelige ulykke blev tilkendegivet ved, at alle religiøse handlinger blev aflyst. Kirkerne blev lukket, vielserne foregik ude på kirkegården, og de døde, der ikke måtte stedes til hvile i indviet jord, blev begravet uden ceremonier i grøfterne eller på markerne. Det var ved hjælp af sådanne foranstaltninger, som appellerede til fantasien, at romerkirken søgte at bevare magten over menneskenes samvittighed.

Der blev et vældigt røre i Prag. Et stort antal af byens indbyggere gav Hus skylden for alle deres ulykker og krævede, at han blev udleveret til Roms hævn. For at få uvejret til at lægge sig trak reformatoren sig for en tid tilbage til sin fødeby. Han skrev til sine venner, som blev tilbage i Prag: ”Når jeg har trukket mig tilbage fra jer, er det for at følge Jesu Kristi befaling og eksempel, således at ildesindede mennesker ikke skal få anledning til at pådrage sig evig fordømmelse og for ikke at bringe trængsel og forfølgelse over de fromme. Jeg har også trukket mig tilbage af frygt for, at ugudelige præster i længere tid skulle forbyde, at Guds ord forkyndes iblandt jer; men jeg har ikke forladt jer for at fornægte den guddommelige sandhed, for hvilken jeg med Guds hjælp er villig til at dø.” – *Bonnechose: The Reformers Before the Reformation, vol.1, p. 87.* Hus afbrød ikke sit arbejde, men rejste om i omegnen og prædikede for interesserede skarer. De forholdsregler, som paven greb til for at bekæmpe evangeliet, blev således et middel til dets videre udbredelse. ”Thi vi formår ikke noget mod sandheden, kun for sandheden.” 2. Kor. 13,8.

Bibelen står over kirken

”Det ser ud, som om Hus har været ude i svære indre kampe på dette stadium af sin karriere. Skønt kirken søgte at overvælde ham med sine bandstråler, havde han ikke forkastet dens autoritet. Han betragtede stadig romerkirken som Kristi brud og paven som Guds repræsentant og stedfortræder. Hvad Hus kæmpede imod, var magtmisbruget, ikke selve princippet. Dette fremkaldte en

frygtelig kamp mellem fornuftens og samvittighedens stemme. Hvis autoriteten var retfærdig og ufejlbarlig, som han anså den for at være, hvorfor så han sig så nødsaget til at være ulydig over for den? Han anså det for at være synd at adlyde, men hvorfor skulle lydighed mod en ufejlbarlig kirke føre sådanne problemer med sig. Dette problem kunne han ikke løse. Det var denne tvivl, der pinte ham time efter time. Den mest nærliggende løsning, han kunne finde var at der var sket det samme som på Frelserens tid, - kirkens præster var blevet ugudelige mennesker, som brugte deres lovlige myndighed på en ulovlig måde. Dette førte til, at han som rettesnor for sig selv – og gennem sin forkyndelse også for andre – antog den grundsætning, at skriftens ord, som kommer til os gennem forstanden, skal vejlede samvittigheden; med andre ord, at Guds tale i Bibelen og ikke kirkens tale gennem præsteskabet er den eneste ufejlbare vejleder." – *Wylie, b. 3, ch. 2.*

Da ophidselsen i Prag havde lagt sig, vendte Hus tilbage til Betlehemskapellet for at forkynde Guds ord med endnu større iver og frimodighed. Hans fjender var aktive og mægtige, men dronningen og mange af de adelige var hans venner, og en stor del af befolkningen stod på hans side. Mange betragtede

det som en ære at stå på hans side, når de sammenlignede hans rene, ophøjede lære og hellige vandel med de demoraliserende dogmer, som romerkirkens repræsentanter forkyndte, og med disse mænds gerrighed og udsvævelser.

Hus og Hieronymus i fællesskab

Hidtil havde Hus været alene om sit arbejde, men nu sluttede Hieronymus sig til reformationsbevægelsen. Hieronymus havde antaget Wiclifs lære under sit ophold i England. Disse to mænd stod sammen resten af livet, og selv i døden blev de ikke skilt. Hieronymus besad en sjælden begavelse, veltalenhed og lærdom – netop egenskaber, som er velegnede til at vinde folket. Med hensyn til karakterstyrke blev han dog overgået af Hus. Dennes rolige omdømme lagde en dæmper på den impulsive Hieronymus, som med sand ydmyghed forstod Hus` store betydning og bøjede sig for hans råd. Under deres forenede bestræbelser gik reformarbejdet hurtigt fremad.

Gud skænkede disse udvalgte mænd et stort lys og afslørede mange af romerkirkens vildfarelser for dem. De fik dog ikke hele det lys, som skulle meddeles verden. Gud benyttede disse tjenere til at føre folket ud af katolicismens mørke; men der var mange og store hindringer, som skulle overvindes, og Herren ledte dem fremad skridt for skridt, efterhånden som de kunne tåle det, de var ikke modne til at få hele lyset på en gang. Hvis det var sket, ville det blot have bevirket, at de havde vendt sig bort fra det ligesom mennesker, der kommer ud i den stærke middagssol efter at have opholdt sig i mørke gennem længere tid. Han skænkede derfor lederne lidt ad gangen, efterhånden som folket blev i stand til at tage imod det. Århundrede efter århundrede ville der fremstå andre trofaste mænd, som ville lede folket fremad på reformationens vej.

Kirkemødet i Konstanz

Splittelsen inden for kirken fortsatte. Nu var der tre paver, som kæmpede om overherredømmet, og striden imellem dem fyldte kristenheden med forbrydelser og forvirring. De nøjedes ikke med at lyse hinanden i band, men greb til våben. Alle tre var optaget af, hvorledes de kunne købe våben og hverve soldater. Det

kostede naturligvis penge, og for at skaffe disse solgte de kirkens gaver, embeder og velsignelser. *(Se noter: AFLADEN.)* Præsterne fulgte deres overordnedes eksempel og gjorde brug af simoni og krig for at ydmyge deres modkandidater og styrke deres egen magt. Med stadig større dristighed tordnede Hus imod de vederstyggeligheder, som blev tålt i religionens navn, og folket sagde åbenlyst, at de romerske ledere var skyld i den elendighed, som overgik kristenheden.

Atter en gang syntes Prag at være på randen af en blodig strid. Nu som fordum var det Guds tjener, der fik skylden for at "bringe ulykke over Israel." 1 Kong. 18, 17. Byen blev endnu en gang belagt med interdikt, og Hus vendte tilbage til sin fødeby. Nu var det vidnesbyrd, som han så trofast havde aflagt fra sit Betlehemskapel, afsluttet. Inden han gav sit liv som et vidne for sandheden, skulle han tale til hele kristenheden fra et endnu højere sted.

For at afhjælpe de onder, som voldte splittelse i Europa, blev der indkaldt til et almindeligt kirkemøde i Konstanz. Det blev sammenkaldt af en af de tre rivaliserende paver, Johannes XXIII, på begæring af kejser Sigismund. Kravet om et kirkemøde kom alt andet end belejligt for pave Johannes, hvis personlighed og politik dårligt tålte en nøjere undersøgelse, selv af prælater, hvis moral var lige så lav som kirkens mænd i almindelighed på den tid. Han vovede dog ikke at sætte sig op imod Sigismunds vilje. *(Se noter: KIKEMØDET I KONSTANZ.)*

Kirkemødets hovedformål var at hele bruddet inden for kirken og at udrydde kætteriet. Man indkaldte derfor de to modpaver samt den førende talsmand for de nye ideer, Johan Hus. Paverne mødte ikke personligt af hensyn til deres sikkerhed, men lod sig repræsentere af befuldmægtigede. Skønt pave Johannes var den officielle indbyder til kirkemødet, var det med bange anelser, at han kom. Han nærede mistanke om, at kejseren i hemmelighed havde besluttet at afsætte ham. Han frygtede også for at blive krævet til regnskab for de udskejelser, hvormed han havde kastet vanære over pavekronen, og for de forbrydelser, som han havde begået for at sikre sig den. På trods heraf holdt han sit indtog i Konstanz med stor pragt, ledsaget af de højeste gejstlige og en skare hofmænd. Hele gejstligheden og alle byens ledende mænd samt en kolossal menneskemængde gik ud for at byde ham velkommen. Fire af de øverste embedsmænd bar en gylden tronhimmel over hans hoved. Foran ham bar man hostien, og kardinalernes og adelsmændenes prægtige dragter bidrog til at kaste glans over hele optoget.

Hus rejser til Konstanz

Der var også en anden person på vej til Konstanz. Hus kendte de farer, som truede ham. Hans afsked med vennerne formede sig på en måde, som om han aldrig skulle mødes med dem mere. Han begyndte rejsen med en følelse af, at han var på vej til bålet. Skønt kongen af Bøhmen gav ham frit lejde og kejser Sigismund sendte ham et lejdebrev, mens han var undervejs, traf han alle sine forberedelser med den mulighed for øje, at han skulle dø.

Han skrev i et brev, som var adresseret til hans venner i Prag: "Mine brødre, … jeg rejser med lejdebrev fra kongen for at møde mine talrige dødsfjender … Jeg sætter hele min lid til den almægtige Gud, til min frelser. Jeg stoler på, at han vil høre jeres inderlige bønner og lægge sin klogskab og visdom i min mund, så at jeg kan stå dem imod, og at han vil skænke mig sin Helligånd for at styrke mig i sin sandhed, så jeg kan få mod til at møde fristelser, fængsel

og om nødvendigt en grusom død. Jesus Kristus led for dem, som han elskede. Bør vi derfor forundres over, at han har efterladt os et eksempel, for at også vi med tålmodighed skal tåle alt for vor frelses skyld? Han er Gud, og vi er hans skabninger. Han er Herren, og vi er hans tjenere. Han er verdens hersker, vi er kun nogle foragtelige dødelige mennesker – men alligevel led han! Hvorfor skulle vi da ikke også lide, især når lidelsen tjener til at lutre os? Derfor, I elskede, hvis min død bør bidrage til hans ære, så bed om, at den må komme hurtigt, og at han vil hjælpe mig at bære alle mine trængsler med standhaftighed. Men hvis det er bedst, at jeg kommer tilbage til jer, så lad os bede Gud om, at jeg må vende uplettet tilbage - det vil sige, at jeg ikke må fordølge et gran af evangeliets sandhed, men give mine brødre et godt eksempel til efterfølgelse. Det er derfor sandsynligt, at I aldrig kommer til at se mit ansigt i Prag mere. Men skulle det være den Almægtiges vilje at lade mig komme tilbage til jer, så lad os gå fremad med styrket hjerte i kundskaben om og kærligheden til hans lov." - *Bonnechose, vol. 1, pp. 147. 148.*

I et andet brev, som var skrevet til en præst, der havde antaget evangeliet, skrev Hus med stor ydmyghed om sine egne fejl. Han beskyldte heri sig selv "for at have følt tilfredsstillelse ved at gå med kostbare klæder og for at have brugt nogle timer på en upassende måde." Så føjede han disse gribende formaninger til: "Måtte Guds ære og sjæles frelse optage dit sind og ikke erhvervelsen af præstekald og ejendomme. Vogt dig for at pryde dit hus mere end din sjæl, og vis frem for alt omhu for din åndelige opbyggelse. Vær gudfrygtig og ydmyg over for de fattige, og bortød ikke, hvad du ejer, ved at holde gilder. Dersom du ikke forbedrer dit levned og afstår fra det, der er overflødigt, frygter jeg for, at du vil blive hårdt revset ligesom jeg selv. … Du kender min lære, for du er blevet undervist af mig fra barndommen. Det er derfor ikke nødvendigt for mig at skrive mere til dig. Men jeg beder dig så indtrængende, som jeg kan, om ved Herrens nåde at undlade at efterfølge mig i noget af de tomme ting, som du har set mig henfalde til." På kuverten tilføjede han: "Jeg besværger dig, min ven, at du ikke bryder dette segl, før du har skaffet dig vished for, at jeg er død." –*Samme, vol. 1, pp. 148. 149.*

På hele rejsen så Hus vidnesbyrd om sin læres udbredelse og om den velvilje, som blev vist hans sag. Folk strømmede ud for at møde ham, og i nogle af byerne ledsagede embedsmændene ham gennem gaderne.

Fængslet og forhørt

Da Hus ankom til Konstanz, lod man ham være på fri fod. Paven føjede en personlig forsikring om beskyttelse til kejserens lejdebrev. Men de højtidelige løfter blev brudt, og reformatoren blev kort efter arresteret efter ordre fra paven og kardinalerne og kastet i et afskyeligt fængsel. Senere blev han overført til en fæstning på den anden side af Rhinen og holdt i fangenskab der. Paven fik intet ud af sit bedrag, men blev kort efter selv indsat i det samme fængsel. – *Samme, vol. 1 p. 247.* Kirkemødet havde kendt paven skyldig i de groveste forbrydelser – foruden mord, simoni og hor havde han begået "synder, som ikke egner sig til at blive nævnt." Det var kirkemødets egen dom, og til sidst blev han frataget pavekronen og kastet i fængsel. Man afsatte også modpaverne og valgte en ny pave.

Skønt selve paven havde gjort sig skyldig i større forbrydelser, end Hus nogen

sinde havde beskyldt præsterne for og krævet afskaffet ved reformer, besluttede det samme kirkemøde, som afsatte paven, at tilintetgøre reformatoren. Hus` fængsling vakte stor harme i Bøhmen. Mægtige adelsmænd indsendte kraftige protester til kirkemødet på grund af denne voldshandling. Kejseren ville ikke gå med til, at lejdet blev brudt, og var modstander af, at der blev ført sag imod ham; men reformatorens fjender var ondskabsfulde og ville ikke bøje sig. De spillede på kejserens fordomme og frygt og henviste til hans nidkærhed for kirken. De fremførte omfattende argumenter for at bevise, at "man ikke behøver at holde sit ord til kættere eller til personer, som mistænkes for kætteri, selv om de har fået frit lejde fra kejseren og fra konger." - *Jacqes Lenfant: History of the Council of Constance, vol. 1, p. 516.* På denne måde gennemtvang de deres vilje.

Da Hus til sidst blev ført frem for kirkemødet, var han svækket af sygdom og opholdet i fængslet. Den fugtige luft i fængslet havde fremkaldt en feber, som nær havde kostet ham livet. Nu stod han i sine lænker foran kejseren, som havde givet sit æresord på at ville beskytte ham. Under den lange retssag holdt han urokkelig fast ved sandheden, og i overværelse af de forsamlede standspersoner fra kirke og stat nedlagde han en højtidelig protest imod gejstlighedens korruption. Da han blev stillet over for valget mellem at tilbagekalde sin lære eller at lide døden, valgte han martyrens skæbne.

Guds nåde holdt ham oppe. I de kvalfulde uger, der gik, inden den endelige dom blev afsagt, fyldtes hans sjæl af himmelsk fred. Han skrev til en ven: "Dette brev skriver jeg i mit fængsel og med min lænkede hånd. Jeg venter min dødsdom i morgen. ... Når vi ved Jesu Kristi bistand mødes igen, i det tilkommende liv med dets herlige fred, skal du få at vide, hvor barmhjertig Gud har været imod mig, og hvor kraftigt han har stået mig bi i mine fristelser og prøvelser" - *Bonnechose, vol. 2, p. 67.*

I sit dystre fængsel forudså han den sande tros sejr. Han vendte i sine drømme tilbage til kapellet i Prag, hvor han havde forkyndt evangeliet, og her så han paven og hans biskopper i færd med at udviske de billeder af Kristus, som han havde malet på dets vægge. "Dette syn pinte ham, men den næste dag så han mange malere beskæftiget med at male endnu flere billeder og i endnu klarere farver. Lige så snart de havde fuldendt deres arbejde, udbrød disse malere, som var omgivet af en vældig menneskemængde: "Lad nu paverne og biskopperne komme; de kan aldrig udviske dem mere!" Da reformatoren fortalte sin drøm, sagde han: "Jeg hævder bestemt, at Kristi billede aldrig vil blive udvisket . Det har været deres ønske at ødelægge det, men det vil blive malet på ny i alles hjerter af prædikanter, som er langt dygtigere end jeg." - *DAubigne`, b. 1, ch. 6.*

Hus blev nu ført frem for kirkerådet for sidste gang. Det var en stor og prægtig forsamling. Her var kejseren, rigets fyrster, de kongelige udsendinge, kardinaler, biskopper, præster og en kolossal menneskemængde, som var kommet for at overvære dagens begivenheder. Der var kommet mennesker fra alle dele af kristenheden for at være vidne til, at denne mand faldt som det første store offer i den lange kamp, der ville ende med samvittighedens sejr.

Da Hus blev opfordret til at give udtryk for sin endelige beslutning, erklærede han, at han ikke ville tilbagekalde, og idet han fæstede sit gennemtrængende blik på den monark, hvis løfte var blevet brudt på så skammelig en måde, sagde han: "Jeg besluttede af egen fri vilje at komme til stede ved dette kirkemøde under offentlig beskyttelse og med frit lejde fra kejseren, som er til stede her."

– *Bonnechose, vol.2,p. 84.* Sigismund blev blussende rød i ansigtet, da alle de tilstedeværende rettede øjnene imod ham.

Hus bliver martyr

Da dommen var afsagt, begyndte degraderingen. Biskopperne iførte deres fange præstedragten. Idet han tog den på, sagde han. "For at håne vor Herre Jesus Kristus kastede man en hvid kappe over ham, da Herodes lod ham føre frem for Pilatus." – *Samme, vol. 2, p. 86.* Da han endnu en gang blev opfordret til at tilbagekalde, svarede han, idet han vendte sig imod folket: "Hvordan ville mit ansigt da se ud, når jeg skuede op mod himmelen? Hvorledes skulle jeg kunne se på de skarer, som jeg har forkyndt det rene evangelium for? Nej, jeg agter deres frelse højere end dette usle legeme, som nu er viet til døden. "Præsteklæderne blev nu taget af ham stykke for stykke, mens hver enkelt biskop udtalte en forbandelse, idet han udførte sin del af ceremonien. Til sidst "satte de en hætte eller pyramideformet bispehue af papir på hovedet af ham. Der var påmalet frygtelige billeder af djævle, og foran var der skrevet "ærkekætter" med kraftige bogstaver. Hus sagde: "Jeg vil med glæde bære denne smædekrone for din skyld, o Jesus, for du bar en tornekrone for min skyld."

Da man havde iført ham dette, "sagde prælaterne: "Nu overlader vi din sjæl til djævelen." Hus svarede, idet han vendte øjnene imod himmelen: "Og jeg betro min ånd i dine hænder, o Herre Jesus, for du har genløst mig." - *Wylie, b. 3, ch. 7.*

Han blev nu overgivet til de borgerlige myndigheder og ført til retterstedet. Der fulgte en vældig procession efter ham. Der var hundrede af soldater, der var præster og biskopper i kostbare dragter og endelig Konstanz` indbyggere. Da martyren var bundet til pælen og alt var rede til at tænde bålet, blev han endnu engang opfordret til at redde sig ved at tilbagekalde sine vildfarelser. "Hvilke vildfarelser skal jeg tilbagekalde?" spurgte Hus. "Jeg ved ikke af, at jeg er skyldig i nogen. Jeg kalder Gud til vidne på, at alt, hvad jeg har skrevet og talt, har haft til formål at frelse sjæle fra synd og fortabelse. Jeg vil derfor med glæde udgyde mit blod for at bekræfte den sandhed, som jeg har skrevet og prædiket." - *Samme, b. 3, ch. 7.* Da flammerne slog op omkring ham, begyndte han at synge: "Jesus, du Davids Søn, vær mig nådig." Han vedblev at synge, til hans røst forstummede for bestandig.

Hans heltemodige optræden gjorde indtryk selv på hans fjende. En ivrig katolik, som beskrev, hvorledes Hus og lidt senere Hieronymus led martyrdøden, udtalte: "De bevarede begge deres sjælsstyrke, da deres sidste time nærmede sig. De forberedte sig til at gå på bålet, som om de skulle til en bryllupsfest. De udstødte intet smertensskrig. Da flammerne slog op omkring dem, begyndte de at synge salmer, og ildens heftighed formåede næppe at standse deres sang." *Samme, b. 3, ch. 7.*

Da Hus` legeme var fuldstændig fortæret, blev hans aske og den jord, som den havde ligget på, samlet op og kastet i Rhinen og ført ud i havet. Hans forfølgere tog fejl, da de troede, at de havde udryddet de sandheder, han forkyndte. De drømte ikke om, at den aske, som hin dag blev ført ud i havet, ville blive som sædekorn, der blev udstrøet i alle jordens lande, og at den ville give en rig høst i form af sandhedsvidner i hidtil ukendte lande. Den stemme, som havde talt i rådssalen i Konstanz, havde frembragt et ekko, som ville blive

hørt i de kommende århundreder. Hus levede ikke mere, men de sandheder, som han døde for, kunne aldrig gå til grunde. Det eksempel, han gav på tro og standhaftighed, har tilskyndet mangfoldige mennesker til at holde fast ved sandheden trods pinsler og død. Hans henrettelse viste hele verden Roms troløshed og grusomhed. Sandhedens fjender havde uden at vide det fremmet den sag, som de forgæves søgte at bekæmpe.

Hieronymus bliver fængslet

Der skulle blive tændt endnu et bål i Konstanz. Endnu en mand skulle vidne om sandheden med sit blod. Da Hieronymus tog afsked med Hus ved dennes afrejse til kirkemødet, formanede han ham til at vise mod og trofasthed. Han sagde til ham, at hvis han kom i fare, ville han selv komme ham til undsætning. Da den trofaste discipel hørte, at reformatoren var blevet kastet i fængsel, gjorde han sig øjeblikkelig rede til at indfri sit løfte. Han begav sig til Konstanz med kun èn ledsager og uden lejde. Ved ankomsten dertil blev han klar over, at han blot havde bragt sig selv i fare, og at han intet kunne gøre for at befri Hus. Han flygtede bort fra byen, men blev arresteret på hjemvejen og ført lænket tilbage under bevogtning af en flok soldater. Da han blev ført frem for kirkemødet for første gang, blev hans forsøg på at besvare de anklager, som blev rettet imod ham, mødt med råbene: "På bålet med ham! På bålet!" – *Bonnechose, vol. 1, p. 234.* Han blev kastet i et fangehul, hvor han blev lænket på en sådan måde, at det voldte ham store lidelser. Han fik kun brød og vand. Efter nogle måneders ophold i det frygtelige fængsel pådrog Hieronymus sig en sygdom, som truede med at berøve ham livet. Da hans fjender var bange for, at han skulle dø for dem, behandlede de ham med mindre strenghed, men lod ham sidde fængslet i et år.

Katolikkerne havde ikke opnået det ønskede resultat ved Hus` død. Det havde vakt en storm af harme, at hans lejde blev brudt. Kirkemødet ville derfor gå mere forsigtigt til værks nu og besluttede om mulig at tvinge Hieronymus til at tilbagekalde i stedet for at brænde ham. Han blev ført frem for forsamlingen og fik valget imellem at tilbagekalde eller dø på bålet. Ved begyndelsen af hans fængsling ville døden have været langt at foretrække frem for de frygtelige lidelser, som han kom til at gennemgå; men på det nuværende tidspunkt - Hieronymus var svækket af sygdom og det strenge ophold i fængslet; han var plaget af ængstelse og uvished; han var skilt fra sine venner og nedbøjet af sorg over Hus` død - svigtede hans sjælsstyrke, og han indvilligede i at bøje sig for kirkemødet. Han lovede at holde fast ved den katolske tro og godkende kirkemødets fordømmelse af Wiclifs og Hus` lære med undtagelse af de "hellige sandheder," som de havde forkyndt. – *Samme, vol. 2, p. 141.*

På denne måde søgte Hieronymus at neddysse samvittighedens stemme og at undgå sin skæbne. Men da han kom tilbage til sin ensomme celle, blev han klar over, hvad han havde gjort. Han tænkte på Hus` mod og troskab og sammenlignede disse egenskaber med hans egen fornægtelse af sandheden. Han tænkte på sin guddommelige Mester, som han havde lovet at tjene, og som for hans skyld led døden på korset. Før sin tilbagekaldelse havde han midt i sine lidelser fundet trøst i forvisningen om Guds velvilje; men nu blev hans sjæl pint af samvittighedsnag og tvivl. Han vidste, at han skulle tilbagekalde endnu mere, før han kunne få fred med Rom. Den vej, han var ved at slå ind på, kunne

kun ende med fuldstændigt frafald. Så traf han sin beslutning. Han ville ikke fornægte sin Herre for at undgå en kort tids lidelse.

Modig forsvarstale

Efter en kort tids forløb blev han atter fremstillet for kirkemødet. Dommerne havde ikke fundet hans tilbagekaldelse tilfredsstillende. De var blevet mere blodtørstige efter Hus` død og krævede nye ofre. Hieronymus kunne kun redde livet ved at give uforbeholdent afkald på sandheden; men han havde besluttet at holde fast ved sin tro og følge sin martyrbroder til bålet.

Han frafaldt sin tidligere tilbagekaldelse og bad højtideligt om at måtte forsvare sig, inden han døde. Prælaterne frygtede for den virkning, hans ord kunne få, og krævede, at han blot skulle bekræfte eller benægte rigtigheden af de beskyldninger, som var blevet rettet imod ham. Hieronymus protesterede imod denne grusomme og uretfærdige behandling. "I har holdt mig indespærret i et rædselsfuldt fængsel i tre hundrede og fyrretyve dage," sagde han, "omgivet af snavs, uhumskheder og stank. Jeg har lidt mangel på det mest nødvendige. Derefter kalder I mig frem for jer og nægter at høre på mig, mens I låner ører til mine dødsfjender ... Dersom I virkelig er forstandige mænd, og dersom I er verdens lys, så vogt jer for at synde imod retfærdigheden. Jeg er kun et skrøbeligt menneske. Mit liv har kun ringe betydning, og når jeg formaner jer til ikke at afsige en uretfærdig dom, taler jeg mindre min egen sag end jeres." – *Samme, vol. pp. 146. 147.*

Hans forlangende blev til sidst imødekommet. I dommernes nærværelse faldt Hieronymus på knæ og bad om, at Guds Ånd måtte lede hans tanker og hans ord, så han ikke sagde noget, der var i strid med sandheden, eller som kunne vanære hans Mester. Guds løfte til de første disciple blev opfyldt på ham den dag: "Også for landshøvdinger og konger skal i føres for min skyld. .... Men når man stiller jer for retten, skal I ikke bekymre jer for, hvorledes eller hvad I skal tale; thi det skal gives jer i samme stund, hvad I skal tale." Matt 10, 18 – 20.

Hieronymus` ord vakte forbavselse og beundring selv hos hans fjender. Han havde været indespærret i et fangehul et helt år uden at kunne læse eller endog se. Han havde haft store fysiske lidelser og gennemgået sjælelige anfægtelser; men til trods herfor fremførte han sine argumenter med en sådan klarhed og kraft, at man skulle tro at han havde haft anledning til uforstyrret studium. Han mindede sine tilhørere om den lange række hellige mænd, der var blevet dømt af uretfærdige dommere. I næsten hvert eneste slægtled havde der levet nogle, som var blevet smædet og forkastet, fordi de søgte at højne deres samtids mennesker; men eftertiden har vist, at de gjorde sig fortjent til hæder. Kristus selv blev dømt som en forbryder af en uretfærdig domstol.

Ved sin tilbagekaldelse havde Hieronymus indrømmet, at dommen over Hus var retfærdig. Nu gav han udtryk for sin anger og vidnede om martyrens uskyld og hellighed. "Jeg har kendt ham fra barndommen," sagde han. "Han var et ypperligt menneske, retfærdig og hellig; men han blev dømt på trods af sin uskyld. ... Jeg – jeg er også rede til at dø. Jeg vil ikke vige tilbage for den pine, som mine fjender og falske vidner har beredt mig. De skal en dag aflægge regnskab over for den store Gud for deres svig, og han lader sig ikke føre bag lyset af noget." *Bonnechose, vol. 2, 151.*

Hieronymus bebrejdede sig selv, at han havde fornægtet sandheden, og

forsatte: ”Af alle de synder, jeg har begået fra min ungdom, er der ingen, der hviler så tungt på mit sind og piner min samvittighed så meget som den, jeg begik, da jeg på dette skæbnesvangre sted bifaldt den uretfærdige dom, som blev fældet over Wiclif og over den hellige martyr Johan Hus, min mester og ven. Ja, jeg bekender det af ganske hjerte og siger med gru, at jeg optrådte vanærende og frygtagtigt, da jeg af frygt for døden fordømte deres lære. Jeg bønfalder derfor … den almægtige Gud om at forlade mig mine synder og da navnlig denne, den afskyeligste af dem alle.” Idet han pegede på sine dommere, sagde han bestemt: ”I fordømte ikke Wiclif og Hus, fordi de havde rokket ved kirkens lære, men simpelt hen fordi de fordømte de skandaler, som gejstligheden lavede – dens pragt, dens stolthed og alle prælaternes og præsternes laster. De ting, som de har påtalt, og som er uigendrivelige, tror og hævder jeg ligesom de.”

Hans tale blev afbrudt. Prælaterne dirrede af raseri og råbte: ”Hvorfor skal vi føre flere beviser? Vi ser med vore egne øjne den mest hårdnakkede af alle kættere!”

Uanfægtet af stormen udbrød Hieronymus: ”Hvad! Tror I, at jeg frygter for at dø? I har holdt mig bevogtet i et frygteligt fængsel, som er værre end døden, i et helt år. I har behandlet mig grusommere end en tyrk, en jøde eller en hedning, og mit kød er bogstavelig talt rådnet af mine ben i levende live. Dog beklager jeg mig ikke, for det sømmer sig ikke for en mand med mod og styrke at beklage sig; men jeg kan ikke undlade at udtrykke min forundring over, at man viser så stor grusomhed imod en kristen.” – *Samme, vol. 2, pp. 151 – 153.*

Endnu en martyr

Raseriet brød løs på ny, og Hieronymus blev skyndsomt ført tilbage til fængslet. Men i forsamlingen var der nogle, som var blevet stærkt grebet af hans ord, og som ønskede at redde hans liv. Højtstående mænd inden for kirken besøgte ham og opfordrede ham til at bøje sig for kirkemødets vilje. Man stillede ham den mest strålende belønning i udsigt, hvis han ville standse sin kamp imod Rom. Men Hieronymus stod fast ligesom sin Mester, da denne fik tilbudt verdens herlighed.

”Bevis ud fra den hellige skrift, at jeg tager fejl,” sagde han, ”så vil jeg afsværge vildfarelsen.”

”Den hellige skrift!” udbrød en af dem, der fristede ham. ”Skal alting da bedømmes ud fra den? Hvem kan forstå skriften, før kirken har fortolket den?”

”Er menneskenes overleveringer mere troværdige end vor frelsers evangelium?” svarede Hieronymus. ”Paulus opfordrede ikke dem, han skrev til, til at lytte til menneskenes overleveringer, men han sagde : ”Ransag skrifterne.”

”Kætter!” lød svaret. ”Jeg er ked af, at jeg har talt med dig så længe. Jeg kan se, at djævelen står bag dig.” – *Wylie, b. 3, ch. 10.*

Kort efter blev dødsdommen afsagt. Han blev ført til det samme sted, hvor Hus havde givet sit liv. Han gik syngende og med ansigtet oplyst af glæde og fred. Hans blik var fæstet på Kristus, og han frygtede ikke længere døden. Da bøddelen, som skulle tænde bålet, trådte hen bag ham, råbte martyren: ”Træd blot frimodigt frem. Tænd ilden i mit påsyn. Hvis jeg havde været bange, ville jeg ikke have været her.”

De sidste ord, han udtalte, da flammerne slog op omkring ham, var en bøn. ”Herre, almægtige Fader,” råbte han, ”forbarm dig over mig og tilgiv mig mine

synder, for du ved, at jeg altid har elsket din sandhed." – *Bonnechose, vol. 2, p. 168.* Hans røst forstummede, men hans læber vedblev at bevæge sig i bøn. Da ilden havde fuldført sit værk, blev martyrens aske og den jord, som den havde ligget på, samlet op og kastet i Rhinen ligesom Hus` aske.

Krig i Bøhmen

Således omkom Guds trofaste lysbærere; men lyset fra de sandheder, som de havde forkyndt – lyset fra deres heltemodige eksempel – kunne ikke slukkes. Menneskene kunne lige så godt forsøge at få solen til at gå baglæns på sin bane som at standse det daggry, som allerede på det tidspunkt var ved at bryde frem over verden.

Hus` henrettelse havde vakt en storm af harme og forfærdelse i Bøhmen. Hele nationen følte, at han var blevet et bytte for præsternes ondskab og kejserens forræderi. Han blev betegnet som en trofast forkynder af sandheden, og kirkemødet, som havde afsagt dødsdommen, blev anklaget for mord. Nu vakte hans lære større opmærksomhed end nogen sinde. De pavelige edikter havde fordømt Wiclifs skrifter til at brændes, men nu blev de skrifter, som havde undgået ødelæggelsen, taget frem fra deres skjul og gransket sammen med Bibelen eller de dele af den, som folket kunne få fat i. På denne måde blev mange tilskyndet til at antage den reformerte tro.

Hus` mordere stod ikke stille og så på , at hans sag gik sejrende fremad. Paven og kejseren sluttede sig sammen for at knuse bevægelsen, og Sigismunds hære blev sendt imod Bøhmen. Men der fremstod en befrier. Bøhmerne blev anført af Zizka, som blev fuldstændig blind kort efter krigens udbrud, men som til trods herfor var en af samtidens dygtigste hærførere. I tillid til Guds hjælp og deres sags retfærdighed klarede dette folk sig i kampen mod de største hære, som man kunne sende imod dem. Kejseren samlede gang på gang nye hære og gjorde indfald i Bøhmen, blot for at lide det ene vanærende nederlag efter det andet. Husitterne var hævet over dødsfrygt, og ingen kunne stå sig imod dem. Nogle få år efter krigens udbrud døde den tapre Zizka, men han blev erstattet af Prokopius, der var en lige så tapper og dygtig hærfører og i visse henseender en mere fremragende leder.

Bøhmernes fjender, som vidste, at den blinde kriger var død, anså nu tidspunktet for gunstigt til at genvinde det, de havde tabt. Paven proklamerede et korstog imod husitterne, og der blev atter sendt en vældig hærstyrke ind i Bøhmen, men blot for at lide et frygteligt nederlag. Der blev proklameret et nyt korstog. I alle de katolske lande i Europa blev der samlet mænd, penge og våben. Store skarer flokkedes under den pavelige fane. De var overbevist om, at det nu endelig skulle lykkes at gøre ende på de husitiske kættere. Den vældige hær drog sejrssikker ind i Bøhmen. Befolkningen sluttede sig sammen for at slå den tilbage. De to hære nærmede sig hinanden, og til sidst var der kun en flod imellem dem. "Korsfarernes hær var langt den største, men i stedet for at sætte over floden og begynde at kæmpe imod husitterne, som de havde rejst så langt for at bekrige, stod de tavse og betragtede deres modstandere." – *Wylie, b. 3, ch. 17.* Pludselig blev den store skare grebet af en mystisk rædsel. Uden at foretage et eneste angreb opløstes og spredtes den store hær, som om den var blevet splittet af en usynlig magt. Et stort antal blev dræbt af husitterhæren, som forfulgte de flygtende soldater, og sejrherrerne tog et vældigt bytte, så at

krigen berigede bøhmerne i stedet for at forarme dem.

Nogle få år senere blev der iværksat endnu et korstog under en ny pave. Ligesom tidligere blev der samlet mænd og midler i alle de katolske lande i Europa. Der blev givet store løfter til dem, der ville tage del i dette farlige foretagende. Hver enkelt korsfarer sikrede sig fuldstændig tilgivelse for de afskyeligste forbrydelser. Alle, der faldt i krigen, fik løfte om en rig belønning i Himmelen, og de overlevende ville høste rigdom og hæder på valpladsen. Der blev atter samlet en vældig hær, som drog over grænsen og gjorde indfald i Bøhmen. De hussitiske styrker trak sig tilbage for fjenden og lokkede invasionshæren længere og længere ind i landet. Fjenden betragtede allerede sejren som vundet. Til sidst standsede Prokopius` hær, gjorde front imod fjenden og drog frem til kamp. Korsfarernes hær, som nu havde opdaget sin fejltagelse, lå i sin lejr og afventede angrebet. Endnu inden husitterne var i sigte, hørte fjenden lyden af en fremtrængende hær og blev grebet af panik. Fyrster, generaler og menige kastede deres våben og flygtede i alle retninger. Den pavelige gesandt, som ledede invasionshæren, søgte forgæves at samle sine panikslagne styrker, som var kommet i uorden. Skønt han gjorde sig de største anstrengelser, blev han selv revet med af de flygtende masser. Nederlaget var fuldstændigt, og også denne gang faldt der et vældigt bytte i sejrherrernes hænder.

For anden gang var en vældig hær, som var sendt af sted af de mægtigste lande i Europa – en hær af tapre krigere, som var uddannede og udrustede til krig – flygtet uden slag for de soldater, som forsvarede et lille og hidtil svagt land. Dette var en åbenbarelse af Guds magt. Angriberne blev grebet af en overnaturlig frygt. Den Gud, der styrtede Faraos hær i Det røde Hav, og som slog Midjans hære på flugt foran Gideon og hans tre hundrede mand og på èn nat gjorde det af med det stolte Assyriens styrker, havde endnu engang udrakt sin hånd for at lamme en undertrykkers magt. ”Af rædsel gribes de da, hvor ingen rædsel var; thi Gud adsplitter din belejrers ben; de bliver til skamme, thi Gud forkaster dem.” Sl. 53, 6.

Pavelig diplomati

Pavekirkens ledende mænd, som ikke længere gjorde sig håb om at kunne sejre ved magt, søgte til sidst at benytte sig af diplomati. Der blev indgået et kompromis, som tilsyneladende skaffede bøhmerne samvittighedsfrihed, men i virkeligheden forrådte dem i Roms hænder. Bøhmerne havde stillet fire betingelser for at ville slutte fred med Rom: Bibelen skulle forkyndes uhindret; hele menigheden skulle have lov til at nyde både brødet og vinen ved nadveren; modersmålet skulle benyttes ved gudstjenesten; gejstligheden skulle udelukkes fra alle verdslige embeder og al verdslig myndighed, og i tilfælde af forbrydelser skulle de civile domstole dømme både gejstlige og lægfolk. De pavelige myndigheder gik til sidst med til, at ”hussitternes fire artikler blev anerkendt, men at retten til at fortolke dem, d. v. s. forklare deres nøjagtige betydning, skulle tilkomme kirkemødet – med andre ord paven og kejseren.” – *Wylie, b. 3, ch. 18.* På dette grundlag blev der sluttet en traktat, og romerkirken opnåede ved forstillelse og svig, hvad den ikke havde kunnet opnå ved kamp. Når den nemlig selv skulle fortolke de hussitiske artikler – ligesom den selv fortolkede Bibelen – kunne den fordreje deres betydning, som det passede den.

Et stort antal mennesker i Bøhmen var klar over, at dette var ensbetydende

med en forrådelse af deres frihed, og ville ikke gå ind på traktaten. Der opstod uenighed og splittelse, som førte til indbyrdes stridigheder og blodsudgydelse. I denne strid faldt den ædle Prokopius, og bøhmerne mistede deres frihed.

Sigismund, der havde forrådt Hus og Hieronymus, blev nu konge i Bøhmen. Uden at tage hensyn til den ed, han havde aflagt på at ville respektere bøhmernes rettigheder, begyndte han at styrke pavedømmet. Men han fik kun liden glæde af at gå Roms ærinde. Han havde gennemlevet tyve møjsommelige og farefulde år. Under den lange og resultatløse krig var hans hære svundet ind og hans rigdomme blevet opbrugt. Han regerede kun et år til, så døde han. På dette tidspunkt befandt hans rige sig på randen af borgerkrig, og hans navn gik over i historien plettet af vanære.

Uroen, kampen og blodsudgydelsen fortsatte. Fremmede hære gjorde atter indfald i Bøhmen, og landet hærgedes af indre stridigheder. De, der var tro imod evangeliet, blev udsat for en blodig forfølgelse.

Dagen gryer

Da de mennesker, som sluttede pagt med Rom, tilegnede sig romerkirkens vildfarelser, dannede deres tidligere brødre, som holdt fast ved den gamle tro, deres egen kirke og tog navnet "de bøhmiske brødre." Dette bevirkede, at de blev overøst med forbandelser fra alle sider; men de lod sig ikke rokke. De blev tvunget til at søge tilflugt i skove og huler, men vedblev at samles for at læse Guds ord og holde gudstjeneste.

De sendte hemmeligt folk af sted til forskellige lande og erfarede gennem disse, at der her og der fandtes "spredte tilhængere af sandheden, nogle få i èn by og nogle få i en anden – mennesker, der blev forfulgt ligesom de selv. De fik også at vide, at der i Alperne fandtes en gammel menighed, som byggede på skriftens grund og protesterede imod romerkirkens afgudsdyrkelse." *Wylie, b. 3, sh. 19.* Denne oplysning vakte megen glæde, og der kom en brevveksling i stand med de valdensiske kristne.

Bøhmerne holdt fast ved evangeliet og holdt ud igennem forfølgelsens nat. I den mørkeste time vedblev de at holde blikket rettet imod horisonten som mænd, der venter på morgenen. "De levede i en ond tid, men … de huskede de ord, som først blev udtalt af Hus og senere gentaget af Hieronymus, at der skulle gå et århundrede, før dagen gryede. Disse ord betød det samme for taborritterne [husitterne], som Josefs ord betød for stammerne i trællehuset: "Jeg dør snart, men Gud vil se til jer og føre jer fra landet her." … *Samme, b. 3, ch. 19.* I den sidste del af det femtende århundrede voksede antallet på de bøhmiske brødres menigheder langsomt, men sikkert. Skønt de langtfra fik lov at leve uforstyrret, havde de forholdsvis ro. Ved begyndelsen af det sekstende århundrede havde de to hundrede menigheder i Bøhmen og Mæhren." - *Ezra Hall Gillett: Life and Times of John Huss, vol. 2, p. 570.* "Så stor var den rest, som undgik ildens og sværdets ødelæggende raseri og oplevede at se det daggry, som Hus havde forudsagt." *Wylie, b. 3, ch. 19.*

7. LUTHERS ADSKILLELSE FRA ROM

Forrest blandt dem, der fik kald til at føre kirken fra pavevældets mørke ind i en renere tros lys, stod Martin Luther. Nidkær, brændende og selvopofrende, uden at kende til anden frygt end gudsfrygt og uden at erkende nogen anden grundvold for kristentro end den hellige skrift, var Luther netop den mand, der behøvedes. Ved ham fuldførte Gud et stort værk til kirkens reformation og verdens oplysning.

Opvækst og studieår

Ligesom evangeliets første forkyndere stammede Luther fra fattige forhold. Sine barneår tilbragte han i et beskedent tysk bondehjem. Ved dagligt slid som minearbejder tjente hans fader de nødvendige penge til hans uddannelse. Han havde tænkt sig, at sønnen skulle være jurist, men det var Guds hensigt at gøre ham til medarbejder på det store tempel ,som langsomt hævede sig i århundredernes løb. Genvordigheder, savn og streng opdragelse var den skole, hvorigennem den alvise Gud forberedte Luther til hans livs betydningsfulde opgave.

Luthers fader var en stærk og handlekraftig natur og meget karakterfast, ærlig beslutsom og redelig. Han veg aldrig fra, hvad han anså for sin pligt, hvad følgerne så end kunne blive. Hans helt igennem sunde fornuft fik ham til at betragte klostervæsnet med mistillid. Han var meget utilfreds med, at Luther uden hans samtykke lod sig optage i et munkekloster, og det varede to år, før faderen forsonede sig med sin søn, og selv da, blev hans opfattelse ved at være den samme.

Luthers forældre var meget omhyggelige med deres børns opdragelse og uddannelse. De bestræbte sig for at oplære dem i kundskab om Gud og udøvelse af kristelige dyder. Ofte lød faderens bøn i hans søns påhør, for at barnet skulle huske Herrens navn og engang være med til at fremme hans sandhed. Dette forældrepar udnyttede med største iver alt, hvad der var fordelagtigt for deres moralske og åndelige vækst, og som de trods det strenge arbejdsliv kunne få del i. Med alvor og udholdenhed stræbte de efter at opdrage deres børn til et fromt og nyttigt liv. Måske var de somme tider for strenge på grund af deres faste og urokkelige natur. Men skønt reformatoren selv var klar over, at de i nogle henseender havde begået fejl, fandt han mere grund til at rose end at fordømme deres opdragelsesmetode.

I den skole, hvortil Luther blev sendt som barn, blev han behandlet hårdt, ja, ligefrem brutalt, hans forældre var så fattige, at han på vej fra sit hjem til skolen i en anden by en tid var nødt til at synge ved dørene for at skaffe sig føden, og ofte led han sult. De mørke og overtroiske forestillinger om gudsfrygt, som dengang var almindelige, opfyldte ham med skræk. Tit lå han om natten med et sorgfuldt sind og så med bæven frem til en mørk fremtid, i stadig rædsel ved tanken om Gud som en streng, ubønhørlig dommer, snarere som en grusom tyran end en kærlig himmelsk fader.

Men trods så mange og store hindringer hastede Luther standhaftigt fremad mod det høje mål af moralsk og åndelig fuldkommenhed, som virkede dragende

på hans sjæl. Han tørstede efter viden, og hans alvorlige og praktiske natur ansporede ham til at foretrække det grundige og nyttige frem for det overfladiske og det, som tog sig ud.

Da han som attenårig kom ind på universitetet i Erfurt, var hans forhold gunstigere og hans udsigter lysere end i hans tidligste ungdom. Hans forældre var ved sparsommelighed og flid kommet i gode kår og var nu i stand til at yde ham al den hjælp, han behøvede, og kloge og skønsomme venners indflydelse havde i nogen grad mindsket den tungsindighed, der skyldtes hans opdragelse. Han studerede flittigt de bedste forfattere, gemte deres mest værdifulde tanker i sit hjerte og gjorde deres visdom til sin. Selv under sine forrige læreres strenge tugt havde han tidligt vist tegn til at udmærke sig, og under den gunstige indflydelse udviklede hans ånd sig hastigt. En pålidelig hukommelse, en livlig fantasi, stærk dømmekraft og utrættelig flid bragte ham snart frem i forreste række blandt hans kammerater. Åndelig disciplin, modnede hans forståelse og vækkede en tankens virksomhed og en skarp opfattelsesevne, som gjorde ham egnet til hans livs kampe.

I Luthers hjerte boede gudsfrygten, som satte ham i stand til at holde fast ved det mål, han havde sat sig, og fik ham til at vise dyb ydmyghed over for Gud. Han havde en aldrig svigtende følelse af at være afhængig af den guddommelige hjælp, og han glemte aldrig at begynde hver dag med bøn, mens hans sjæl bestandig bønfaldt om ledelse og støtte. Tit sagde han: "Den vigtigste halvdel af studiet er at bede rigtigt." – *D`Aubigne, b. 2, ch. 2.*

Mens Luther en dag undersøgte bøgerne i universitetets bibliotek, opdagede han en latinsk bibel. En sådan bog havde han aldrig før set. Han vidste ikke engang, at den eksisterede. Han havde hørt dele af evangelierne og brevene, som blev læst højt for folk ved den offentlige gudstjeneste, og han troede, at dette var hele Bibelen. Nu så han for første gang Guds ord i sin helhed. Med en blandet følelse af ærefrygt og undren vendte han de hellige blade. Med hastig puls og bankende hjerte læste han livets ord for sig selv, idet han nu og da standsede for at udbryde: "O, om Gud ville give mig selv en sådan bog!" – *Samme, b. 2, ch. 2.* Himmelens engle var ved hans side, og lysende stråler fra Guds trone åbenbarede sandhedens skatte for hans forståelse. Han havde altid været bange for at fortørne Gud, men nu greb den dybe overbevisning om hans syndige tilstand ham som aldrig før.

Munken bliver professor

Til sidst førte et inderligt ønske om at blive befriet for sin synd og finde fred med Gud ham til at gå i kloster og vie sig til munkelivet. Her blev han sat til at udføre det ringeste og groveste arbejde og til at tigge fra hus til hus. Han var nu i en alder, hvor man i høj grad higer efter agtelse og påskønnelse, og disse ringe hverv sårede hans naturlige følelser dybt; men tålmodigt udholdt han ydmygelsen, fordi han troede, at den var nødvendig på grund af hans synder.

Hvert eneste øjeblik, han kunne afse fra sine daglige pligter, anvendte han til studier, idet han nægtede sig selv søvn og næppe undte sig den tid, der gik med til de knappe måltider. Frem for alt glædede han sig ved studiet af Guds ord, han havde fundet en bibel, der ved en kæde var fastgjort til klostermuren, og ofte vendte han tilbage til den. Efterhånden som hans syndsbevidsthed blev dybere, søgte han at opnå tilgivelse og fred ved sine egne gerninger. Han levede

et meget strengt liv og forsøgte ved faste, vågen og revselser at undertrykke sin naturs slette tilbøjeligheder, som munkelivet ikke havde befriet ham for. Intet offer var ham for stort, hvis han derved kunne opnå den hjertets renhed, der ville gøre ham skikket til at vinde Guds velbehag. "I sandhed var jeg en from munk," sagde han senere, "og jeg fulgte mine ordensregler strengere, end jeg kan sige. Hvis nogen sinde en munk kunne vinde Himmelen ved munkegerninger, så ville jeg i sandhed have været berettiget til den. … Hvis det havde varet meget længere, ville selve døden havde gjort ende på min spægelse." – *Samme, b. 2, ch. 3.* Som følge af denne pinefulde selvtugt mistede han sine kræfter og led af krampeanfald, fra hvis eftervirkninger han aldrig helt blev helbredt. Men trods alle anstrengelser fandt hans tyngede sjæl ingen lettelse. Til sidst bragte det ham til den yderste fortvivlelse.

Da det forekom Luther, at alt var tabt, skaffede Gud ham en ven og hjælper. Den fromme Staupitz lukkede Luthers sind op for Guds ord og bød ham se bort fra sig selv, holde op med altid at tænke på den evige straf for at have krænket Guds lov og se hen til Jesus, hans tilgivende frelser. "I stedet for at plage dig selv på grund af dine synder, så kast dig i Frelserens arme. Stol på ham, på hans livs retfærdighed, på forsoningen ved hans død. … Lyt til Guds Søn. Han blev menneske for at give dig forvisningen om Guds nåde." "Elsk ham, som elskede dig først." – *Samme, b. 2, ch. 4.* Således talte dette nådens sendebud. Hans ord gjorde dybt indtryk på Luther. Efter mangen en kamp med længe nærede vildfarelser blev det ham muligt at gribe sandheden, og hans plagede sjæl fik fred.

Luther blev ordineret til præst og blev fra klosteret kaldet til en lærestol ved universitetet i Wittenberg. Her kastede han sig over studiet af skrifterne på originalsprogene. Han begyndte at holde forelæsninger over Bibelen, og Davids Salmer, evangelierne og brevene blev udlagt forståeligt for skarer af glade tilhørere. Staupitz, hans ven og overordnede, tilskyndede ham til at bestige prædikestolen og prædike Guds ord. Luther tøvede, fordi han følte sig uværdig til at tale til folket i Kristi sted. Det var først efter en lang kamp, at han gav efter for sine venners anmodninger. Allerede nu var han stærk i skriftens ord, og Guds nåde hvilede over ham. Hans veltalenhed betog hans tilhørere, den klarhed og kraft, hvormed han fremstillede sandheden, overbeviste dem, og hans varme rørte deres hjerte.

Luther var stadig pavekirkens ægte søn og drømte ikke om, at han nogen sinde skulle blive andet. Ved Guds forsyn blev det lagt således til rette, at han kom til at besøge Rom. Han foretog rejsen til fods og boede undervejs i munkeklostrene. I et kloster i Italien blev han fyldt af undren over den rigdom, pragt og overdådighed, som han blev vidne til. Munkene, som var betænkt med en fyrstelig indtægt, boede i pragtfulde værelser, klædte sig i de rigeste og kostbareste dragter og gjorde sig til gode ved et overdådigt bord. Med bange anelser sammenlignede Luther dette syn med sit eget livs selvfornægtelse og besværligheder. Han følte sig forvirret.

Til sidst øjnede han i det fjerne byen på de syv høje. I dyb bevægelse kastede han sig til jorden og udbrød: "Hellige Rom, jeg hilser dig!" – *Samme, b. 2, ch. 6.* Han gik ind i byen, besøgte kirkerne, lyttede til de næsten utrolige historier, som præster og munke fortalte og udførte alle de formaliteter, som var foreskrevet. Alle vegne så han optrin, som fyldte ham med forundring og rædsel. Han

så uretfærdigheden trives inden for alle klasser af præsteskabet. Han hørte usømmelig spøg fra prælaterne og blev rædselsslagen over deres forfærdelige blasfemi, selv under messen. Når han færdedes iblandt munke og borgere, mødte han udsvævelser og uordentlig levned. Hvor han end vendte sig hen, mødte han bespottelse i stedet for fromhed. "Ingen kan forestille sig," skrev han, "hvilke synder og skændige gerninger der begås i Rom. Man må se dem og høre dem for at tro det. Således har de for vane at sige "Hvis der findes et helvede, er Rom bygget oven på det: det er en afgrund, hvorfra der opstiger al slags synd." – *Samme b. 2, ch. 6.*

Ved et nyt dekret havde paven lovet aflad til alle, der på deres knæ ville stige op ad "Pilatus` trappe," om hvilken man sagde, at ad den skulle vor Frelser være gået ned, da han forlod den romerske retssal, og at den på vidunderlig måde var blevet ført til Rom fra Jerusalem. Luther klatrede en dag fromt op ad disse trin, da pludselig en tordenlignende røst syntes at sige til ham: "Den retfærdige skal leve af tro." Rom. 1, 17. Han sprang op og skyndte sig bort derfra, opfyldt af skam og rædsel. Denne bibeltekst mistede aldrig sin magt over hans sjæl. Fra den tid så han klarere end nogen sinde vildfarelsen ved at stole på, at menneskegerninger kan frelse, og nødvendigheden af bestandig tro på Kristi fortjeneste. Hans øjne var blevet åbnet, og aldrig mere skulle de tillukkes for pavevældets bedrag. Da han vendte sit ansigt bort fra Rom, var også hans hjerte vendt bort derfra, og fra den tid blev adskillelsen stadig større, indtil han helt afbrød forbindelsen med pavekirken.

Oprør i Wittenberg

Efter Luthers hjemkomst fra Rom modtog han doktorgraden i teologi ved universitetet i Wittenberg. Nu stod det ham frit for som aldrig før at hellige sig de skrifter, som han elskede. Han havde aflagt et højtideligt løfte om nøje at studere og med troskab prædike Guds ord – ikke pavernes ord og læresætninger – alle sit livs dage. Han var ikke længere blot munk eller lærer, men havde myndighed som Bibelens forkynder. Han var blevet kaldet til som hyrde at vogte Guds hjord, der hungrede og tørstede efter sandheden. Med fasthed erklærede han, at kristne mennesker ikke burde tage mod nogen anden lære end den, som bygger på de hellige skrifters autoritet. Disse ord ramte selve grundvolden for pavens overhøjhed. De rummede reformationens væsentlige grundsætning.

Luther så faren ved at ophøje menneskelige teorier over Guds ord. Uden frygt angreb han skolastikernes spekulative vantro og imødegik den filosofi og teologi, som så længe havde haft magt over folket. Han fordømte den slags studier som ikke blot værdiløse, men meget skadelige, og søgte at vende sine tilhøreres sind fra filosoffernes og teologernes spidsfindigheder til de evige sandheder, som profeter og apostle havde forkyndt.

Det var et vidunderligt budskab, som han bragte de ivrige skarer der lyttede til hans ord. Aldrig havde en sådan lære nået deres ører. Det glade budskab om en frelsers kærlighed, forvisningen om tilgivelse og fred ved hans forsonende blod frydede deres hjerte og indgav dem et udødeligt håb. I Wittenberg tændtes et lys, hvis stråler skulle nå ud til jordens fjerneste lande, og som skulle vokse i klarhed indtil tidernes ende.

Men lys og mørke kan ikke trives sammen. Mellem sandhed og vildfarelse er der en uophørlig strid, for at opretholde og forsvare det ene er at angribe og

kuldkaste det andet. Vor frelser erklærede selv: "Jeg er ikke kommen for at bringe fred, men sværd." Matt. 10, 34. Og Luther sagde nogle år efter reformationens begyndelse: "Gud fører mig ikke, han skubber mig fremad, han bærer mig af sted. Jeg er ikke min egen herre. Jeg vil gerne leve et fredeligt liv; men jeg bliver kastet midt ud i oprør og revolutioner." – *D`Aubigne`, b. 5, ch. 2.* Nu var han ved at blive drevet ind i kampen.

Afladshandel

Romerkirken havde gjort Guds nåde til en handelsvare. Vekselerernes borde (Matt. 21, 12.) var blevet stillet op ved siden af dens altre, og luften genlød af køberes og sælgeres råb. Under foregivende af at skulle skaffe penge til opførelsen af Peterskirken i Rom blev der med pavens bemyndigelse offentligt udbudt afladsbreve til salg. For prisen for forbrydelser skulle et tempel opføres til Guds ære, - hjørnestenen lægges for syndens løn! Men netop de midler, der blev godkendt til Roms ophøjelse, fremkaldte det mest dødbringende slag mod dets magt og storhed. Det var dem, der vækkede den mest afgjorte og foretagsomme af pavemagtens fjender og førte til den strid, som fik pavestolen til at ryste og den tredobbelte krone på pavens hoved til at vakle.

Den embedsmand, som blev valgt til at lede salget af afladsbreve i Tyskland – Tetzel hed han - var blevet kendt skyldig i de laveste forbrydelser mod samfundet og mod Guds lov; men da han var sluppet for den straf, hans forbrydelser havde fortjent, blev han udset til at fremme pavens samvittighedsløse forretningsplaner. Med den største frækhed gentog han de mest skamløse løgne og fortalte forbavsende historier for at narre det uvidende, lettroende og overtroiske folk. Hvis de havde været i besiddelse af Guds ord, ville de ikke således have ladet sig narre. Det var for at holde dem under pavedømmets kontrol, for stadig at kunne forøge de ærgerrige lederes magt og rigdom, at Bibelen var blevet forholdt dem. *(Se John C. L. Gieseler: A Compendium of Ecclesiastical history, per. 4, sec. 1, par. 5.)*

Når Tetzel drog ind i en by, gik et sendebud foran ham og forkyndte: "Guds og den hellige faders nåde er ved jeres porte."– *D`Aubigne`, b. 3, ch. 1.* Og folket bød den blasfemiske hykler velkommen, som om han var Gud selv, der var steget ned fra Himmelen til dem. Den afskyelige handel foregik i kirken, og Tetzel steg op på prædikestolen og hævede afladshandelen til skyerne som Guds dyrebare gave. Han erklærede, at ved hans afladsbreves kraft ville alle de synder, som køberen senere måtte ønske at begå, være ham tilgivet, og at "end ikke anger er nødvendig." *Samme, b. 3, ch. 1.* Og endvidere forsikrede han sine tilhørere, at afladsbrevene havde magt til at frelse ikke blot de levende, men også de døde; at i samme øjeblik pengene klang mod bunden af hans kiste, ville den sjæl, for hvem de var blevet betalt, slippe ud af skærsilden og være på vej til Himmelen. *(Se K. R. Hagenbach: History of the Reformation, vol. 1, p. 96.)*

Dengang troldkarlen Simon tilbød at købe fra apostlene deres magt til at udføre mirakler, svarede Peter ham: "Gid dit sølv må gå til grunde og du selv med, siden du mener at kunne købe Guds gave for penge." Ap. g. 8, 20. Men Tezels tilbud blev med iver grebet af tusinder. Guld og sølv strømmede ind i hans kasse. En frelse, som kunne købes for penge, var langt lettere at opnå end den, som krævede anger, tro og flittige bestræbelser for at modstå og overvinde synden. *(Se noter: AFLADEN.)*

Læren om afladen var blevet imødegået af lærde og fromme mænd inden for romerkirken, og der var mange, som ikke havde nogen tillid til et forehavende, der var så stik imod både fornuften og den hellige skrift. Ingen prælat turde dog hæve sin røst mod denne skændige handel; men menneskers sind var ved at blive forvirrede og bekymrede, og mange spurgte ivrigt, om Gud dog ikke kunne fremskaffe en hjælp til atter at rense sin kirke.

Skønt Luther stadig var katolik af den strengeste slags, blev han grebet af rædsel over afladskræmmernes gudsbespottelige anmasselse. Mange af hans egen menighed havde købt afladsbreve, og snart begyndte de at komme til deres præst for at skrifte deres forskellige synder og få absolution, ikke fordi de angrede og gerne ville forbedre sig, men på grund af afladen. Luther nægtede dem absolution og foreholdt dem, at hvis de ikke ville angre og omvende sig måtte de dø i deres synder. I største forvirring vendte de tilbage til Tetzel og klagede over, at deres skriftefader havde afvist hans afladsbreve. Nogle var endog så dristige at kræve deres penge tilbage. Munken blev aldeles rasende. Han fremkom med de frygteligste forbandelser, lod bål tænde på torvene og erklærede, at han " havde modtaget befaling fra paven om at brænde alle kættere, der havde den dristighed at modsætte sig hans allerhelligste afladsbreve." – *D`Aubigne`, b. 3, ch. 4.*

Luthers kamp mod afladshandelen

Nu tog Luther kækt fat på sit arbejde som sandhedens forkæmper. Fra prædikestolen lød hans stemme alvorligt og højtideligt advarende. Han foreholdt folket syndens afskyelighed og lærte dem, at det for et menneske var umuligt ved egne gerninger at mindske sin skyld eller undgå straffen for den. Kun anger over for Gud og tro på Kristus kan frelse en synder. Kristi nåde kan ikke købes, den er en fri gave. Han rådede folk til ikke at købe afladsbreve, men i tro se hen til den korsfæstede frelser. Han fortalte om sine egne smertelige erfaringer ved forgæves gennem ydmygelse og bod at ville erhverve frelse, og han forsikrede sine tilhørere, at det var ved at se bort fra sig selv og tro på Kristus, at han havde fundet fred og glæde.

Da Tetzel fortsatte med sin handel og sit ugudelige hykleri, besluttede Luther sig til en mere virkningsfuld protest mod disse himmelråbende misbrug. Der tilbød sig snart en lejlighed. Slotskirken i Wittenberg ejede mange relikvier, som på visse helligdage blev fremvist for folk, og fuld syndsforladelse blev givet til alle, som da besøgte kirken og skriftede. Som følge heraf kom på disse dage mange mennesker derhen. Nu nærmede en af de vigtigste sig – "allehelgensdag." Dagen før havde Luther, som sluttede sig til de skarer, der allerede var på vej til kirken, på kirkedøren opslået et papir med fem og halvfemsindstyve sætninger imod læren om aflad. Han erklærede sig villig til at forsvare disse næste dag på universitetet mod enhver, som fandt for godt at angribe dem.

Hans læresætninger tiltrak sig almindelig opmærksomhed. De blev læst og atter læst og gentaget alle vegne. Der blev stor ophidselse på universitetet og i hele byen. Ved disse "teser" gjordes det klart, at magten til at tildele syndsforladelse og ophæve syndens straf aldrig var overdraget til paven eller til noget andet menneske. Hele foretagendet var en farce – et kunstgreb for at fravriste folk penge ved at benytte sig af deres overtro - et påfund af Satan for at fordærve alle deres sjæle, der ville fæste lid til det løgnagtige hykleri. Det fremgik også klart,

at Kristi evangelium er kirkens mest dyrebare klenodie, og at Guds nåde, som åbenbares deri, frit skænkes til alle, som søger den ved anger og tro.

Tyskland rystes

Luthers teser fremkaldte diskussion, men ingen vovede at modtage udfordringen. I løbet af få dage spredtes de spørgsmål, han havde forelagt, over hele Tyskland, og i løbet af nogle få uger havde de givet genlyd over hele kristenheden. Mange fromme romerske katolikker, der havde set og sørget dybt over de frygtelige misgerninger, der havde fået overhånd inden for kirken, men som ikke havde vidst, hvordan man skulle standse deres fremtrængen, læste læresætningerne med stor glæde, fordi de kendte Guds røst i dem. De følte, at Herren nådigt havde udstrakt sin hånd for at standse den hastigt voksende bølge af fordærvelse, der udgik fra pavestolen i Rom. Fyrster og myndigheder glædede sig hemmeligt over, at der ville blive sat en bremse på den hovmodige magt, som nægtede èn retten til indsigelser mod dens beslutninger.

Men den overtroiske mængde, som elskede synden, blev forfærdet, da de spidsfindigheder, som havde dulmet deres frygt, blev fejet bort. Snu personer inden for gejstligheden, der blev afbrudt i deres bestræbelser for at billige forbrydelser, og som så deres vinding i fare, blev rasende og sluttede sig sammen for at opretholde deres hykleri. Reformatoren måtte møde hårde anklagere. Nogle beskyldte ham for at have handlet overilet og efter en pludselig indskydelse. Andre anklagede ham for anmasselse og erklærede, at han ikke havde ladet sig lede af Gud, men handlede i hovmod og frækhed. ”Hvem ved ikke,” svarede han, ”at et menneske sjældent fremkommer med en ny tanke, uden at det kan se ud som hovmod og uden at blive beskyldt for at vække strid? … Hvorfor blev Kristus og alle martyrerne dræbt? Fordi de synes at være hovmodige foragtede af deres tids visdom, og fordi de fremkom med noget nyt uden først ydmygt at have søgt råd, hos dem der forsvarede de gamle meninger.”

Og atter erklærede han: ”Hvad jeg end gør, vil det blive gjort, ikke ved menneskers klogskab, men efter Guds råd. Hvis værket er Guds, hvem kan så standse det? Hvis det ikke er det, hvem kan så fremme det? Ikke min vilje, heller ikke deres, heller ikke vor, men din vilje, hellige Fader, som er i Himlene.” - *Samme. B. 3, ch. 6.*

Alene mod overmagten

Skønt Luther af Guds Ånd var blevet drevet til at begynde sit værk, skulle han ikke komme til at føre det igennem uden hård kamp. Fjendernes dadel, deres forvanskning af hans hensigter og deres uretfærdige og ondsindede kritik af hans person og bevæggrunde skyllede ind over ham som en mægtig strøm, og de var ikke uden virkning. Han havde stolet på, at folkets ledere, både inden for kirken og i skolerne, med glæde ville forene sig med ham i hans bestræbelser for at reformere. Opmuntrende ord fra højtstående personer havde indgivet ham håb og glæde. I forventningen havde han allerede set en lysere dag gry for kirken; men opmuntringen var blevet forvandlet til bebrejdelser og fordømmelse. Mange stormænd, både inden for kirke og stat, var overbevist om sandheden i hans læresætninger; men snart så de, at det ville medføre store forandringer, hvis disse sandheder skulle godtages. At oplyse og reformere folket ville i virkeligheden sige det samme som at undergrave Roms myndighed, at standse tusinder af

de kilder, som nu strømmede ind i Roms skatkammer, og således i høj grad begrænse de pavelige lederes ødselhed og luksus. Og desuden: at lære folket at tænke og handle som ansvarlige individer, der kun så hen til Kristus for at blive frelst, ville omstøde pavens trone og muligvis også deres egen myndighed. Af denne grund afslog de at modtage den kundskab, som Gud tilbød dem, og sluttede sig sammen mod Kristus og sandheden ved deres modstand mod den mand, som han havde sendt for at oplyse dem.

Luther skælvede ved at se sig selv – ene mand imod de stærkeste magter på jorden. Undertiden tvivlede han om, hvorvidt han virkelig var blevet ført af Gud til at sætte sig op mod kirkens myndighed. "Hvem er jeg," skriver han, "siden jeg kunne sætte mig op mod pavens majestæt, han, for hvem … jordens konger og hele verden skælvede … Ingen kan ane, hvad mit hjerte led i disse første to år, og i hvilket mismod, for ikke at sige hvilken fortvivlelse, jeg var nedsunken." - *Samme, b. 3, ch. 6.* Men han var ikke så forladt, at han helt tabte modet. Når menneskers støtte svigtede, så han hen til Gud alene og lærte at han med fuldkommen sikkerhed kunne støtte sig til den Almægtiges arm.

Til en af reformationens venner skrev Luther: "Vi kan ikke nå til forståelse af skriften hverken ved studier eller forstand.

Din første pligt er at begynde med bøn. Bønfald Herren om af sin store nåde at skænke dig den sande forståelse af sit ord. Der findes ingen anden fortolker af Guds ord end forfatteren af dette ord, som han selv har sagt: "Alle dine børn bliver oplært af Herren." Gør dig ikke håb om noget ved dit eget slid, ved din egen forståelse: stol kun på Gud og hans Ånds medvirken. Tro dette på en mands ord, som har gjort sine erfaringer." – *Samme, b. 3, ch. 7.* Heri er en lære af livsvigtig betydning for dem, der føler, at Gud har kaldet dem til at meddele andre denne tids alvorlige sandheder. Disse sandheder vil opvække Satans fjendskab og også deres, som elsker de opdigtede historier, han har opfundet. I kampen mod de onde magter behøves der noget mere end en klar forstand og menneskelig visdom.

Når fjenderne påberåbte sig skikke og overleveringer eller pavens påstande og autoritet, imødegik Luther dem med Bibelen og Bibelen alene. Her var argumenter, som de ikke kunne imødegå; derfor krævede formalismens og overtroens slaver højlydt hans blod, ligesom jøderne havde krævet Jesu blod. "Han er en kætter," råbte de romersk-katolske fanatikere. "Det er højforræderi mod kirken at tillade en så skrækkelig kætter at leve blot en time længere. Lad skafottet straks blive rejst for ham!" – *Samme, b. 3, ch. 9.* Men Luther blev ikke bytte for deres raseri. Gud havde en gerning til ham at gøre, og Himmelens engle blev udsendt for at beskytte ham. Men dog blev mange, som ved Luther havde modtaget det kostelige lys, ofre for Satans forbitrelse og led pinsler og død for sandhedens skyld.

Luthers lærdomme tildrog sig opmærksomhed fra tænkende sjæle i hele Tyskland. Fra hans prædikener og skrifter udgik der stråler af lys, som vækkede og oplyste tusinder af mennesker. En levende tro trådte i stedet for den døde formalisme, som så længe havde præget kirken. For hver dag mistede folket tilliden til romerkirkens overtroiske forestillinger. Fordommenes skranker faldt sammen. Guds ord, hvorved Luther prøvede enhver læresætning og ethvert krav, var som et tveægget sværd, der skar sig ind i folkets hjerte. Alle vegne vågnede der et ønske om åndelig fremgang. Alle vegne var der en sådan hunger og tørst

efter retfærdighed, som man i lange tider ikke havde kendt. Folkets øjne, som så længe havde været rettet mod menneskelige ritualer og jordiske mellemmænd, vendte sig nu i bod og tro til Kristus og ham korsfæstet.

Forhøret i Augsburg

Denne vidtrækkende interesse vakte i endnu højere grad de pavelige myndigheders frygt. Luther modtog en befaling om at fremstille sig i Rom for at besvare anklagen for kætteri. Denne stævning fyldte hans venner med skræk. De kendte udmærket godt den fare, som truede ham i den fordærvede by, der allerede havde drukket Jesu martyrers blod. De protesterede mod hans rejse til Rom og bad om, at han måtte blive forhørt i Tyskland.

Denne ordning blev endelig gennemført, og pavens legat blev udnævnt til at overvære retssagen. I de instrukser, som paven meddelte denne embedsmand, blev det fastslået, at Luther allerede var erklæret for kætter. Det blev derfor pålagt legaten "uden tøven at anklage og tvinge." Hvis Luther skulle forblive standhaftig og det ikke skulle lykkes legaten at sikre sig hans person, blev han bemyndiget til "at erklære ham fredløs i enhver del af Tyskland; at forvise, bandlyse og udelukke af kirken alle, der har sluttet sig til ham." – *Samme, b. 4, ch. 2.* Og desuden befalede paven sin legat, for helt at udrydde dette pestagtige kætteri, at bandlyse alle, hvilken værdighed de end indtog i stat eller kirke, kejseren alene undtagen, der ville undlade at pågribe Luther og hans tilhængere og udlevere dem til Roms hævn.

Her viser pavekirkens sande ånd sig. Ikke det mindste spor af kristelige principper eller blot almindelig retfærdighed spores i hele dette dokument. Luther var langt borte fra Rom; han havde ikke haft nogen anledning til at forklare eller forsvare sin stilling; og dog blev han, før hans sag var undersøgt, kort og godt erklæret for en kætter og på samme tid formanet, anklaget, dømt og fordømt, og alt dette af den selvbestaltede hellige fader, den eneste allerhøjeste, ufejlbarlige myndighed inden for kirke eller stat!

På dette tidspunkt, hvor Luther i så høj grad trængte til en sand ven, blev ved Guds forsyn Melanchthon sendt til Wittenberg. Skønt ung af år og beskeden og frygtsom af væsen, vandt dog Melanchthons sunde dømmekraft, store kundskaber og vindende veltalenhed, i forbindelse med hans rene og retskafne sind, ham almindelig agtelse og beundring. Hans strålende begavelse var ikke mere karakteristisk for ham end hans milde sindelag. Han blev snart en inderlig ven af evangeliet og Luthers mest betroede ven og værdifulde støtte. Hans blidhed, forsigtighed og nøjagtighed passede godt sammen med Luthers dristighed og energi. Deres forening i arbejdet gav styrke til reformationen og var en kilde til stor opmuntring for Luther.

Man havde bestemt Augsburg til at være skueplads for retssagen, og reformatoren begav sig af sted til fods for at rejse derhen. Man nærede alvorlig frygt for hans sikkerhed. Der var åbenlyst fremkommet trusler om, at han ville blive pågrebet og myrdet undervejs og hans venner bad ham om ikke at vove forsøget. De bønfaldt ham om for en tid at forlade Wittenberg og søge sikkerhed hos dem, som så gerne ville beskytte ham. Men han ville ikke forlade den stilling, hvor Gud havde sat ham. Han måtte vedblive med trofast at opretholde sandheden hvor meget stormene end rasede om ham. Han sagde sådan: "Jeg er ligesom Jeremias en stridens og kampens mand; men jo mere de forøger deres

trusler, jo større er min glæde. ... De har allerede ødelagt min ære og mit rygte. Kun en ting er tilbage; det er mit elendige legeme; lad dem kun tage det, de vil på den måde forkorte mit liv med nogle få timer. Men hvad min sjæl angår, så kan de ikke tage den. Den som ønsker at forkynde Kristi ord for verden, må vente døden hvert øjeblik." - *Samme, b. 4, ch. 4.* Efterretningen om Luthers ankomst til Augsburg var en stor tilfredsstillelse for den pavelige legat. Denne besværlige kætter, som vakte hele verdens opmærksomhed, syntes nu at være i Roms magt, og legaten besluttede, at han ikke skulle få lov at undslippe. Reformatoren havde forsømt at sikre sig ved et frit lejde. Hans venner tilskyndede ham til ikke at vise sig for Legaten uden dette, og de påtog sig selv at fremskaffe det fra kejseren. Det var legatens hensigt at tvinge Luther til om muligt, at tilbagekalde sine ord, eller hvis dette ikke lykkedes, da at få ham ført til Rom for at dele skæbne med Hus og Hyeronymus. Derfor forsøgte han gennem sine hjælpere at overtale Luther til at træde frem uden sikkert lejde og stole på hans barmhjertighed. Dette afslog reformatoren bestemt. Først da han havde modtaget det dokument, der skaffede ham kejserens beskyttelse, trådte han frem for den pavelige udsending.

Som et politisk træk havde de romersk-katolske besluttet at prøve at vinde Luther ved tilsyneladende mildhed. Legaten gav i sine samtaler med ham udtryk for stor venlighed, men han krævede, at Luther ubetinget skulle bøje sig for kirkens autoritet og uden drøftelse eller spørgsmål give efter på ethvert punkt. Han havde ikke forstået at vurdere karakteren hos den mand, han havde med at gøre. Som svar udtrykte Luther sin ærbødighed for kirken, sit ønske om at holde sig til sandheden, sin beredvillighed til at besvare alle indvendinger mod, hvad han havde lært andre, og at underkaste sine læresætninger en afgørelse fra forskellige ledende universiteter. Men samtidig protesterede han mod den fremgangsmåde, som kardinalen benyttede ved at forlange, at han skulle tilbagekalde, uden at det var bevist, at han havde fejlet.

Det eneste svar lød: "Tilbagekald, tilbagekald!" Reformatoren vidste, at hans standpunkt fandt støtte i skriften, og erklærede med fasthed, at han ikke kunne fornægte sandheden. Legaten, der ikke var i stand til at svare på Luthers bevisførelse, overvældede ham med en strøm af bebrejdelser, stiklerier og smiger, blandet med citater fra overleveringerne og udtalelser af fædrene, så han ikke gav reformatoren nogen mulighed for at komme til orde. Da Luther så, at forhandlingerne på denne måde ville være fuldstændig værdiløse, opnåede han til slut en modstræbende tilladelse til at overgive sit svar skriftligt.

"Ved at gøre dette," skrev han i et brev til en ven, "vinder de undertrykte dobbelt! For det første kan det, der er skrevet, underkastes andres dom, og for det andet har man bedre mulighed for at benytte sig af frygten, om end ikke af samvittigheden, hos en hovmodig og plaprende despot, der ellers ville overvælde èn med sin bydende måde at tale på." - *Martyn: The Life and Times of Luther, pp. 271. 272.*

Ved det næste møde fremkom Luther med en klar, kortfattet og kraftig fremstilling af sine synspunkter, helt igennem støttet med citater fra Bibelen. Dette papir rakte han, efter at have læst det højt, til kardinalen, der imidlertid foragteligt kastede det til side, idet han erklærede, at det var en mængde tomme ord og sagen uvedkommende citater. Luther, som nu var fyr og flamme, mødte den stolte prælat på hans egen grund - kirkens traditioner og lære - og kuldkastede fuldstændig hans påstande.

Da prælaten så, at det ikke var muligt at give svar på Luthers begrundelser, mistede han helt besindelsen og råbte i sit raseri: "Tilbagekald! Eller jeg sender dig til Rom, så du dèr kan blive stillet for de dommere, som er udnævnt til at undersøge din sag. Jeg vil ekskommunicere dig og alle dine tilhængere og alle, som nogen sinde støtter dig, og jeg vil udelukke dem af kirken." Og til slut erklærede han hovmodigt og vredt: "Tilbagekald, eller kom ikke mere igen." – *D`Aubignè, London ed., b. 4, ch. 8.*

Reformatoren trak sig straks tilbage sammen med sine venner, idet han således tydeligt erklærede, at man ikke måtte vente nogen tilbagekaldelse fra ham. Det var ikke dette, som havde været prælatens hensigt! Han havde smigret sig med, at han ved voldsomhed kunne skræmme Luther til underkastelse. Nu, da han var efterladt alene med sine tilhængere, så han fra den ene til den anden i den største ærgrelse over, at hans planer så uventet var slået fejl.

Luther anstrengelser ved denne lejlighed var ikke uden gode resultater. Den store forsamling, som var til stede, havde lejlighed til at sammenligne de to mænd og selv dømme om den ånd, som boede i dem, ligesom om deres stillings styrke og sandfærdighed. Modsætningen var iøjnefaldende! Reformatoren, naturlig, beskeden, men urokkelig, trådte frem i Guds kraft, fordi han havde sandheden på sin side; pavens repræsentant, selvbevidst, overmodig, hovmodig og urimelig, uden en eneste begrundelse fra bibelen, råbte kun lidenskabeligt: "Tilbagekald, eller du bliver sendt til Rom for at blive straffet."

På trods af, at Luther havde sikret sig frit lejde, lagde de romersk-katolske planer om at gribe og fængsle ham. Hans venner hævdede, at da det ikke var til nogen nytte for ham at forlænge sit ophold, burde han vende tilbage til Wittenberg uden at tøve, og at den største forsigtighed måtte udvises for at skjule hans planer. Derfor forlod han Augsburg før daggry, til hest og kun ledsaget af en fører, som øvrigheden havde skaffet ham. Med mange forudanelser begav han sig hemmeligt gennem byens mørke og tavse gader. Vagtsomme og grusomme fjender lagde råd op om at dræbe ham. Kunne han undgå de snarer, der var lagt for ham? Dette var øjeblikke fulde af ængstelse og inderlig bøn. Han nåede en lille låge i bymuren. Den blev åbnet for ham, og sammen med sin fører kom han uden hindringer igennem den. Da flygtningene først var i sikkerhed udenfor, påskyndede de deres flugt, og førend legaten fik nys om Luthers afrejse, var han uden for sine forfølgeres rækkevidde. Satan og hans udsendinge havde tabt slaget. Den mand, som de havde ment at have i deres magt, var borte, undsluppet som en fugl af fuglefængerens snare.

Ved meddelelsen om Luthers flugt blev legaten overvældet af forbavselse og vrede. Han havde regnet med at modtage stor ære for den klogskab og fasthed, hvormed han havde optrådt over for kirkens forstyrrer; men hans håb var blevet skuffet. Han gav udtryk for sin harme i et brev til kurfyrst Frederik af Sachsen, hvori han bittert anklagede Luther og forlangte, at Frederik skulle sende reformatoren til Rom eller forvise ham fra Sachsen.

Som forsvar hævdede Luther, at legaten eller paven ud fra Bibelen måtte påvise ham hans vildfarelser, og forpligtede sig på den højtideligste måde til at frafalde sine læresætninger, hvis de kunne bevises at være i modstrid med Guds ord. Og han udtrykte sin taknemlighed mod Gud, fordi han var agtet værdig til at lide for så hellig en sag.

Kurfyrsten forsvarer Luther

Kurfyrsten havde endnu kun ringe viden om reformationens læresætninger, men Luthers oprigtighed, kraft og klarhed gjorde dybt indtryk på ham, og indtil det kunne bevises, at reformatoren havde begået fejl, besluttede Frederik at optræde som hans beskytter. "Siden doktor Martin er mødt frem for jer i Augsburg, burde I være tilfreds. Vi havde ikke ventet, at I ville bestræbe jer for at få ham til at tilbagekalde uden at have overbevist ham om hans vildfarelser. Ingen af de lærde i mit fyrstendømme har underrettet mig om, at Martins lære er ugudelig, antikristelig eller kættersk." "Fyrsten afslog tillige at sende Luther til Rom eller at forvise ham fra sine riger." – *D`Aubignè, b. 4, ch. 10.*

Kurfyrsten så, at der var almindeligt forfald i samfundets moralske forhold. Der behøvedes et stort reformarbejde. De indviklede og kostbare foranstaltninger for at hindre og straffe forbrydelser ville være unødvendige, hvis mennesker blot erkendte og adlød Guds krav, og hvad en oplyst samvittighed sagde til dem. Han så, at Luther arbejdede for gennemførelse af dette, og hemmeligt frydede han sig over, at man mærkede en bedre indflydelse i kirken.

Han så også, at Luther i høj grad havde held med sig som professor ved universitetet. Der var kun gået et år, siden reformatoren opslog sine teser på slotskirken, men dog var der allerede stor tilbagegang i antallet af de pilgrimme, som besøgte kirken ved allehelgensdagsfesten. Rom var blevet berøvet dyrkere og offergaver, men i stedet for var det en anden slags mennesker, som nu kom til Wittenberg. Det var ikke pilgrimme, som kom for at tilbede relikvierne, men studenter, som fyldte undervisningslokalerne. Luthers skrifter havde alle vegne vakt ny interesse for den hellige skrift, og ikke blot fra alle dele af Tyskland, men fra andre lande, flokkedes studerende ved universitetet. Unge mænd, der for første gang fik Wittenberg i sigte, "løftede deres hænder mod himmelen og priste Gud, fordi han havde ladet sandhedens lys skinne fra denne by, ligesom i gamle dage fra Zion, hvorfra det spredte sig til de fjerneste lande." – *Samme, b. 4, ch. 10.*

Rom øger presset mod Luther

Luther var endnu kun delvis omvendt fra romerkirkens vildfarelser. Men når han sammenlignede Guds ord med de pavelige forordninger og indstiftelser, fyldtes han af undren. "Jeg læser," skrev han, "pavernes forordninger, og … jeg ved ikke, om paven er selve antikrist eller hans apostel, et så forfærdeligt falsk billede bliver der givet af Kristus, og han bliver atter korsfæstet ved dem." – *Samme, b. 5, ch. 1.* Dog støttede Luther endnu romerkirken og havde ingen tanke om nogen sinde at skille sig fra den.

Reformatorens skrifter og lære nåede ud til hvert folk inden for kristenheden. Arbejdet bredte sig i Schweiz og Holland. Kopier af hans skrifter fandt vej til Frankrig og Spanien. I England blev hans lære modtaget som selve livets ord. Sandheden nåede også til Belgien og Italien. Tusinder vågnede op fra deres dødlignende sløvhedstilstand til glæden og håbet ved et liv i tro.

Rom blev mere og mere ophidset ved Luthers angreb, og det blev erklæret af nogle af hans fanatiske modstandere, selv af doktorer ved katolske universiteter, at den, som dræbte den oprørske munk, ikke syndede derved. En dag nærmede en fremmed sig reformatoren med en pistol skjult under kappen og spurgte

ham, hvorfor han gik så alene. ”Jeg er i Guds hånd,” svarede Luther, ”han er min styrke og mit skjold. Hvad kan et menneske gøre mig?” - *Samme, b. 6, ch. 2.* Ved at høre disse ord blegnede den fremmede og flygtede bort, som om han havde mødt Himmelens engle.

Rom var fast besluttet på at tilintetgøre Luther, men Gud var hans værge. Hans lære hørtes alle vegne. – ”I hytter og klostre … i adelens borge, på universiteterne og i kongernes slotte;” og fornemme mænd stod alle vegne frem for at støtte ham i kampen. *Samme, b. 6, ch. 2.*

Det var ved denne tid, at Luther, som havde læst Johan Hus` værker, opdagede, at den store sandhed om retfærdiggørelse ved tro, som han selv søgte at opretholde og lære, var blevet hævdet af den bøhmiske reformator. ”Vi har alle,” sagde Luther, ”både Paulus, Augustin og jeg selv, uden at vide det, været hussiter.” ”Gud vil sikkert hjemsøge jorden,” fortsatte han, ”fordi sandheden blev prædiket for den for hundrede år siden, og blev brændt!” – *Wylie, b. 6, ch. 1.*

I en henvendelse til kejseren og den tyske adel om hjælp til kristenhedens reformation skrev Luther angående paven: ”Det er frygteligt at se den mand, som kalder sig Kristi stedfortræder, udfolde en pragt, som ingen kejser kan opvise magen til. Er dette at ligne den fattige Jesus eller den ydmyge Peter? Man siger, han er verdens herre! Men Kristus, hvis stedfortræder han praler af at være, har sagt: ”Mit rige er ikke af denne verden.” Kan en stedfortræders besiddelser være større end hans herres?” *D`Aubignè, b. 6, ch. 3.*

Han skrev således om universiteterne: „Jeg er meget bange for, at universiteterne vil vise sig at være de store porte ind til helvede, medmindre de flittigt arbejder på at udlægge den hellige skrift og indskrive den i ungdommens hjerter. Jeg råder ingen til at anbringe deres børn et sted, hvor skrifterne ikke hersker over alt andet. Enhver institution, hvor mennesker ikke uophørligt beskæftiger sig med Guds ord, må blive fordærvet.” *Samme, b. 6, ch. 3.*

Denne henvendelse cirkulerede hurtigt i hele Tyskland og øvede en vældig indflydelse på folket. Der blev rusket op i hele nationen, og en mængde blev vakt til at samles om reformationens banner. Luthers modstandere, som brændte af hævntørst, tilskyndede paven til at tage afgørende forholdsregler imod ham. Det blev påbudt, at hans lære øjeblikkelig skulle fordømmes. Tresindstyve dage blev tilstået reformatoren og hans tilhængere; hvis de derefter ikke højtideligt havde tilbagekaldt, skulle de alle lyses i band.

Luther bryder helt med Rom

Dette var en frygtelig krise for reformationen. I århundreder havde Roms bandbulle slået mægtige herskere med rædsel, den havde fyldt vældige riger med kval og ødelæggelse. De, der blev ramt af dens bandlysning, blev i almindelighed betragtet med skræk og rædsel; de var afskåret fra samkvem med deres kammerater og behandledes som fredløse, der kunne jages, til de var udryddet.

Luther var ikke blind for den storm, der var ved at bryde løs over ham; men han stod fast, i tillid til, at Kristus var hans støtte og skjold. Med en martyrs mod og tro skrev han: ”Hvad der nu skal ske, ved jeg ikke og jeg bryder mig heller ikke om at vide det … Lad slaget blot falde, hvor det vil, jeg frygter ikke. Ikke så meget som et blad falder uden vor Faders vilje. Hvor meget mere vil han

ikke sørge for os! Det er en let sag at dø for ordets skyld, da det ord, som blev kød, selv døde. Hvis vi dør med ham, skal vi leve med ham; og når vi gennemgår det, som han har gennemgået før os, så skal vi være, hvor han er, og bo hos ham for evigt." - *Samme, (3d London ed., Walther, 1840), b. 6, ch.9.*

Da den pavelige bandbulle nåede Luther, sagde han: "Jeg foragter og angriber den som ugudelig og falsk. ... Det er Kristus selv, som fordømmes deri. ... Jeg fryder mig over at måtte tåle så meget ondt for den bedste sag. Jeg føler mig allerede mere fri i mit hjerte, for nu ved jeg endelig, at paven er antikrist, og at hans trone er selve Satans." - *D`Aubignè, b. 6, ch. 9.*

Dog var mandatet fra Rom ikke virkningsløst. Fængsel, tortur og sværd var våben, der havde magt til at tvinge til lydighed. De svage og overtroiske skælvede for pavens dekret, og skønt der var almindelig sympati for Luther, følte mange, at livet var for dyrebart til at voves for reformationens skyld. Alt syntes at pege hen imod, at reformatorens værk var ved at være afsluttet.

Men Luther var stadig uden frygt. Rom havde slynget sine forbandelser imod ham, og verden så til uden at tvivle om, at han måtte omkomme eller lade sig tvinge til at give efter. Men med frygtelig kraft slyngede han denne dom tilbage mod Rom selv og bekendtgjorde offentligt sin beslutning om for evigt at forlade romerkirken. I overværelse af en flok studenter, doktorer og borgere af alle samfundsklasser brændte Luther pavens bulle sammen med kirkelovene, dekreterne og visse skrivelser, som støttede den pavelige magt. Han sagde: "Mine fjender har ved at brænde mine bøger været i stand til at skade sandhedens sag hos det jævne folk og at nedbryde deres sjæle; af denne grund har jeg til gengæld tilintetgjort deres bøger. En alvorlig strid er netop begyndt. Hidtil har jeg kun leget med paven. I Guds navn har jeg begyndt dette arbejde; det vil blive fuldført uden mig og ved hans kraft." - *Samme, b. 6, ch. 10.*

Når hans fjender hånede ham, fordi hans sag stod så svagt, svarede Luther: "Hvem ved, om ikke Gud har udvalgt og kaldet mig, og om de ikke burde frygte for, at de ved at foragte mig foragter Gud selv? Moses var alene om at føre Israel ud af Ægypten; Elias var alene, da kong Akab regerede; Esajas var ene i Jerusalem. Ezekiel ene i Babylon ... Gud har aldrig til sin profet valgt hverken ypperstepræsten eller nogen anden stormand, men i almindelighed valgte han de ringe og foragtede, endog hyrden Amos. I enhver tidsalder har de hellige mænd været nødt til at dadle de store, både konger, fyrster, præster og vise mænd, med fare for deres liv. ... Jeg siger ikke, at jeg er en profet; men jeg siger, at de burde frygte, netop fordi jeg er alene, og de er så mange. Dette er jeg sikker på: at Guds ord er med mig, og at det ikke er med dem." - *Samme, b. 6, ch. 10.*

Dog var det ikke uden voldsom kamp med sig selv, at Luther besluttede sig til den endelige adskillelse fra kirken. Det var ved denne tid, at han skrev: "For hver dag føler jeg mere og mere, hvor vanskeligt det er at lægge de betænkeligheder til side, som man har indsuget i sin barndom. O, hvor har det voldt mig meget smerte, skønt jeg havde skriften på min side, at retfærdiggøre for mig selv, at jeg skulle vove at træde op imod paven og omtale ham som antikrist! Hvilke trængsler har mit hjerte ikke gennemgået! Hvor mange gange har jeg ikke med bitterhed stillet mig selv dette spørgsmål, som så ofte lød fra katolikkernes læber: "Er du alene klog? Er det muligt, at alle andre tager fejl? Hvordan vil det gå, hvis det, når alt kommer til alt, er dig, der har uret, og som drager så mange sjæle med dig i din vildfarelse, som derfor vil blive evigt fordømt?" Det var således, at

jeg kæmpede med mig selv og med Satan, indtil Kristus ved sit eget ufejlbarlige ord styrkede mit hjerte mod denne tvivl." – *Martyn, pp. 372.-373.*

Paven havde truet Luther med bandlysning, hvis han ikke tilbagekaldte, og nu blev truslen fuldbyrdet. En ny bulle blev udsendt, som erklærede reformatoren for endeligt udelukket af den romerske kirke, fordømte ham som forbandet af Himmelen og indesluttede alle dem, der tog imod hans lære, i den samme fordømmelse. Den vældige strid var i fuld gang.

Sandheden vækker modstand

Modstand er alle deres lod, som Gud bruger til at fremsætte sandheder, som særlig gælder for deres tid. I Luthers dage var der en sandhed, som særlig gjaldt hans tid - en sandhed, som var af særlig betydning på den tid. Der findes også en sandhed, som på en særlig måde har bud til menigheden i dag. Han, som virker alt i overensstemmelse med sin egen viljes beslutning, har ønsket at lade mennesker leve under forskelligartede forhold og har pålagt dem pligter, som er særegne for de tider, hvori de lever, og de forhold, som gælder for dem. Hvis de ville vurdere det lys som bliver givet dem, ville der åbne sig videre udsyn over sandheden for dem. Men sandheden er ikke mere eftertragtet af flertallet i dag, end den var det af de katolikker, der modvirkede Luther. Der findes den samme tilbøjelighed til at antage menneskers teorier og traditioner i stedet for Guds ord ligesom i tidligere tider. De der forkynder sandheden for denne tid, bør ikke forvente at blive modtaget med større velvilje end tidligere tiders reformatorer. Den store strid mellem sandhed og vildfarelse, mellem Kristus og Satan, vil vokse i styrke indtil afslutningen på denne verdens historie.

Jesus sagde til sine disciple: "Var I af verden, så ville verden elske sit eget; men fordi I ikke er af verden, men jeg har udvalgt jer af verden, derfor hader verden jer. Kom det ord i hu, som jeg har sagt jer: En tjener er ikke større end sin herre. Har de forfulgt mig, vil de også forfølge jer; har de holdt fast ved mit ord, vil de også holde fast ved jeres." Joh. 15, 19. 20. Og på den anden side forkyndte vor Herre tydeligt: "Ve jer, når alle mennesker taler godt om jer; thi på samme måde gjorde deres fædre ved de falske profeter." Luk. 6, 26. Verdens ånd stemmer ikke mere overens med Kristi ånd i dag end i tidligere tider, og de der prædiker Guds ord fuldkommen rent, vil ikke blive modtaget med større gunst nu end dengang. Modstanden mod sandheden kan forme sig forskelligt, fjendskabet kan være mindre åbent, fordi det er listigere; men den samme modstand eksisterer stadig og vil åbenbare sig indtil tidernes ende.

8. LUTHER FOR RIGSDAGEN

En ny kejser, Karl V, havde besteget Tysklands trone, og Roms udsendinge skyndte sig med at overbringe deres lykønskninger og forsøgte at bevæge monarken til at bruge sin magt mod reformationen. På den anden side bønfaldt kurfyrsten af Sachsen, til hvem Karl stod i stor taknemmelighedsgæld for sin krone, ham om ikke at foretage sig noget skridt imod Luther, før han havde forhørt ham. Kejseren var således kommet i en meget forvirrende og ubehagelig situation. Katolikkerne ville ikke lade sig nøje med mindre end et kejserligt edikt, der dømte Luther til døden. Kurfyrsten havde med megen fasthed erklæret, at "hverken Hans kejserlige Majestæt eller nogen anden havde bevist, at Luthers skrifter var blevet gendrevet;" derfor anmodede han om, "at doktor Luther måtte få frit lejde, så han kunne fremstilles for et råd af lærde, fromme og upartiske dommere." – *D`Aubignè, b. 6, ch. 11.*

Alle parters opmærksomhed rettedes nu mod den forsamling fra de tyske stater, som var trådt sammen i Worms kort efter Karls tronbestigelse som kejser. Der var vigtige politiske spørgsmål og interesser, som der måtte tages hensyn til i dette råd. For første gang skulle Tysklands fyrster møde deres unge hersker i en rådsforsamling. Fra alle kanter af fædrelandet var kirkens og statens stormænd kommet. Fornemme, verdslige herrer, højbårne, mægtige og skinsygt vågende over deres nedarvede rettigheder; kirkefyrster, sejrsstolte i bevidstheden om deres overlegenhed i rang og magt; høviske riddere og deres bevæbnede undergivne og gesandter fra fjerne og fremmede lande – alle forsamledes i Worms. Og dog var det emne, som i denne store forsamling vakte den dybeste interesse, retssagen mod den sachsiske reformator.

Karl havde i forvejen befalet kurfyrsten at bringe Luther med sig til rigsdagen, idet han sikrede ham sin beskyttelse og lovede ham fri drøftelse af stridsspørgsmålene med kvalificerede personer. Luther var ivrig efter at træde frem for kejseren. Ved denne tid var hans helbred meget dårligt, men dog skrev han til kurfyrsten: "Hvis jeg ikke kan drage til Worms ved godt helbred, så vil jeg lade mig bære derned, syg som jeg er. For hvis kejseren kalder på mig, kan jeg ikke tvivle om, at det er Guds eget kald. Hvis de ønsker at bruge vold imod mig, og det er meget sandsynligt, (for det er ikke til deres belæring, at de befaler mig at komme,) så lægger jeg sagen i Guds hånd. Endnu lever og regerer han, som bevarede de tre unge mænd i den brændende, glødende ovn. Hvis han ikke vil frelse mig, betyder mit liv kun lidt. Lad os blot hindre, at evangeliet bliver genstand for spot fra de onde, og lad os udgyde vort blod for det, for at de ikke skal triumfere. Det er ikke mig, som skal afgøre, om mit liv eller min død mest vil bidrage til menneskers frelse. … I kan vente jer alt fra mig … undtagen flugt og tilbagekaldelser. Flygte kan jeg ikke og endnu mindre tilbagekalde noget." – *Samme, b. 7. ch. 1.*

Forsøger at hindre Luther i at møde

Da det rygtedes i Worms, at Luther skulle stilles for rigsdagen, vakte det almindelig ophidselse. Aleander, den pavelige legat, hvem denne sag var blevet særligt betroet, blev forfærdet og rasende. Han forudså, at resultatet ville blive

katastrofalt for den pavelige sag. At anstille undersøgelser i en sag, hvor paven allerede havde afsagt sin dom, ville være at vise foragt for den regerende paves myndighed. Desuden var han ængstelig for, at denne mands veltalende og mægtige argumenter skulle få held til at få mange af fyrsterne til at forkaste pavens sag. Derfor gjorde han de mest indtrængende indvendinger over for Karl mod, at Luther kom til Worms. Netop på dette tidspunkt var den bulle, som erklærede Luther for bandlyst, blevet offentliggjort, og dette, i forbindelse med legatens forestillinger, fik kejseren til at indvillige. Han skrev til kurfyrsten, at hvis Luther ikke ville tilbagekalde sine udtalelser, måtte han blive i Wittenberg.

Men Aleander var ikke tilfreds med denne sejr, men arbejdede med al sin magt og list på at sikre sig Luthers domfældelse. Med en ihærdighed, som var en bedre sag værdig, bestormede han derfor fyrster, prælater og andre medlemmer af forsamlingen, idet han beskyldte reformatoren for "ophidselse til oprør, ugudelighed og blasfemi." Men den heftighed og lidenskab, som legaten lagde for dagen, afslørede alt for tydeligt, af hvilken ånd han blev drevet frem. "Han lader sig mere lede af had og hævntørst," lød det mellem folk, "end af nidkærhed og fromhed." Flertallet af rigsdagen var mere end nogen sinde tilbøjeligt til at se velvilligt på Luthers sag.

Med forøget iver påpegede Aleander kejserens pligt til at bringe de pavelige edikter til udførelse. Men efter Tysklands love kunne dette ikke lade sig gøre uden fyrsternes medvirken, og Karl, som til sidst blev overvundet ved legatens påtrængenhed, bød ham forelægge sagen for rigsdagen. "Det var en stolt dag for den pavelige gesandt. Forsamlingen var stor - sagen var dog endnu større. Aleander skulle være talsmand for Rom, ... alle kirkers moder og herskerinde." Han skulle hævde Peters fyrsteværdighed over for kristenhedens forsamlede fyrstemagter. "Han havde veltalenhedens gave, og han hævede sig til situationens storhed. Forsynet havde villet, at Rom skulle træde frem og føre sin sag ved den dygtigste af sine store talere og i nærværelse af den mest ophøjede rådsforsamling, før det blev dømt." - *Wylie, b. 6, ch. 4.* Med bange anelser så de, som var stemt for at støtte reformatoren, hen til virkningen af Aleanders tale. Kurfyrsten af Sachsen var ikke til stede, men på hans foranledning overværede nogle af hans rådsherrer mødet for at lægge mærke til den pavelige legats tale.

Med hele lærdommens og veltalenhedens kraft gik Aleander i gang med at omstyrte sandheden. Han slyngede den ene anklage efter den anden mod Luther, som han kaldte en fjende af kirken og staten, af de levende og de døde, af gejstlighed og lægfolk, rådsforsamlinger og enkelte kristne. "I Luthers vildfarelser findes der nok," erklærede han, til at berettige, at "hundrede tusinde kættere bliver brændt."

Til slut søgte han at fremkalde foragt for tilhængerne af reformationen. "Hvad er alle disse lutheranere for nogle? En flok frække skolemestre, demoraliserede præster, udsvævende munke, uvidende jurister og fornedrede adelsmænd, foruden de jævne mennesker, som de har vildledt og forført. Hvor langt over dem står ikke det katolske parti i antal, duelighed og magt! En enstemmig kendelse fra denne højbårne forsamling vil oplyse de enfoldige, virke afgørende for de vaklende og give de svage styrke." - *D`Aubignè, b. 7, ch. 3.*

Det er med den slags våben, at sandhedens forkæmpere til alle tider er blevet angrebet. De samme argumenter fremføres stadig mod alle, som i modstrid med de fastslåede vildfarelser vover at fremkomme med Guds tydelige og klare ords

lære. ”Hvem er dog disse som prædiker en ny lære?” udbryder de, der ønsker en almindeligt yndet religion. ”De er ulærde, få i antal og hører til den ubemidlede klasse. Alligevel hævder de at sidde inde med sandheden og at være Guds udvalgte folk. De er uvidende og har ladet sig narre. Hvor er dog vor kirke dem langt overlegen i antal og indflydelse! Hvor mange store og lærde mænd findes der ikke iblandt os! Hvor langt større magt er der ikke på vor side!” Det er disse argumenter, som har en virkningsfuld indflydelse på verden, men de er ikke mere overbevisende nu end på reformatorens tid.

Reformationen endte ikke, som mange tror, med Luther. Den skal fortsættes til dagenes ende, Luther havde en stor gerning at gøre ved over for andre at genspejle det lys, som Gud havde ladet skinne på ham; men han modtog dog ikke alt det lys, som skulle gives til verden. Fra den tid indtil nu er der bestandig faldet nyt lys over skriften, og der er stadig blevet åbenbaret nye sandheder.

Legatens tale gjorde dybt indtryk på rigsdagen. Der var ingen Luther til stede, som med Guds ords klare og overbevisende sandheder kunne besejre pavens forkæmper. Der blev ikke gjort nogen forsøg på at forsvare reformatoren. Øjensynligt var der almindelig tilbøjelighed til ikke blot at fordømme ham og den lære, han var fremkommet med, men om muligt at rykke kætteriet op med rode. Rom havde nydt godt af den mest gunstige lejlighed til at forsvare sin sag. Alt, hvad der kunne siges til dets egen retfærdiggørelse, var blevet sagt. Men den tilsyneladende sejr var signalet til nederlag. Fra nu af ville modsætningen mellem sandhed og vildfarelse vise sig mere tydeligt, fordi de måtte rykke ud i åben kamp. Fra denne dag ville Rom aldrig mere komme til at stå så sikkert som før.

Skønt de fleste af rigsdagens medlemmer ikke ville have tøvet med at overgive Luther til Roms hævn, var der mange af dem, der så og beklagede den bestående fordærvelse inden for kirken og ønskede afskaffelse af de misbrug, som det tyske folk måtte lide under på grund af gejstlighedens korruption og begærlighed. Legaten havde fremstillet det pavelige styre i det gunstigste lys. Nu bevægede Herren et medlem af rigsdagen til at give en sandfærdig skildring af virkningerne af pavens tyranni. Med ædel fasthed rejste hertug Georg af Sachsen sig i den fyrstelige forsamling og fortalte med frygtelig nøjagtighed om pavekirkens bedrag og afskyeligheder og deres forfærdelige virkninger. Til slut sagde han:

”Der er nogle af disse misbrug, som råber til Himmelen mod Rom. Man har bidt hovedet af al skam, og deres eneste formål er … penge, penge, penge, … så at de præster, som skulle forkynde sandheden, ikke fremkommer med andet end løgne, og de bliver ikke blot tålt, men belønnet, fordi jo større deres løgne er, jo større er gevinsten. Det er fra denne urene kilde, at der flyder den slags forgiftet vand! Udskejelser og havesyge rækker hinanden hånden … ak, det er den forargelse, som præsterne vækker, som styrter så mange stakkels sjæle i evig fortabelse. Der må iværksættes en gennemgribende reform!” - *Samme, b. 7, ch. 4.*

En mere kyndig og kraftig fordømmelse af de pavelige misbrug kunne end ikke Luther selv være fremkommet med, og den kendsgerning, at taleren var en afgjort fjende af reformatoren, gav hans ord forøget virkning.

Hvis forsamlingens øjne var blevet åbnet, ville de have set Guds engle iblandt dem sprede lys gennem vildfarelsens mørke og åbne sind og hjerte for

sandheden. Det var sandhedens og visdommens Guds kraft, som styrede selv reformationens modstandere og således beredte vejen for det store værk, som var ved at blive fuldført. Martin Luther var ikke til stede, men en større stemme end Luthers havde ladet sig høre i forsamlingen.

Der blev straks af rigsdagen udpeget en komité til at forberede en opregning af den pavelige undertrykkelses metoder, som hvilede så tungt på det tyske folk. Denne liste, som indeholdt èt hundrede og èt særlige forhold blev overrakt kejseren med bøn om, at han snarest ville tage forholdsregler mod disse misbrug. ”Hvilket tab af kristne sjæle,” sagde ansøgerne, ”hvilke plyndringer, hvilken udsugelse på grund af den forargelse, som kristenhedens åndelige overhoved er omgivet af! Det er vor pligt at forhindre vort folks ødelæggelse og vanære. Af denne grund beder vi jer ydmygt, men meget indtrængende om at påbyde almindelig reformation og sørge for, at den bliver udført.” - *Samme, b. 7, ch. 4.*

Luther bliver indkaldt for rigsdagen

Nu forlangte rådet, at reformatoren skulle fremstilles for dem. Til trods for Aleanders bønner, protester og trusler gav kejseren til sidst sit samtykke, og Luther blev hidkaldt for at fremstilles for rigsdagen. Sammen med indkaldelsen blev der udstedt et lejdebrev, som sikrede hans tilbagevenden til et sikkert sted. Disse breve blev bragt til Wittenberg af en herold, hvem det var overdraget at føre ham til Worms.

Luthers venner var forfærdede og ulykkelige. De vidste, hvor forudindtaget og fjendtlig stemningen var imod ham, og de frygtede, at ikke engang hans lejdebrev ville blive respekteret. Derfor bønfaldt de ham om ikke at sætte sit liv i vove. Han svarede: ”Katolikkerne ønsker ikke, at jeg skal komme til Worms, men at jeg skal dømmes og dø. Det har ingen betydning. Bed ikke for mig, men for Guds ord. … Kristus vil give mig sin Ånd, så jeg kan overvinde disse vildfarelsens tjenere. Jeg foragter dem medens jeg lever, jeg skal besejre dem ved min død. De har i Worms travlt med at ville tvinge mig til at tilbagekalde mine ord, og dette skulle være min form for tilbagekaldelse: Jeg har tidligere sagt, at paven var Kristi stedfortræder. Nu vil jeg hævde, at han er vor Herres modstander og djævelens apostel.” – *Samme, b. 7, ch. 6.*

Luther skulle ikke komme til at foretage sin farefulde rejse alene. Foruden den kejserlige udsending besluttede tre af hans nærmeste venner at ledsage ham. Melanchthon nærede et oprigtigt ønske om at slutte sig til dem. Han var inderligt knyttet til Luther, og han higede efter at følge ham, om end det skulle blive til fængsel eller død. Men hans bønner blev afslået. Hvis Luther skulle dø, måtte reformationens håb samles om denne ungdommelige medarbejder. Som reformatoren sagde, da han tog afsked med Melanchthon: ”Hvis jeg ikke vender tilbage og mine fjender lader mig dræbe, så bliv ved med at lære og holde fast ved sandheden. Arbejd i mit sted. … Hvis du stadig lever, vil min død kun betyde lidt.” - *Samme, b. 7, ch. 7.* Studenter og borgere, som havde samlet sig for at være vidne til Luthers afrejse, var dybt bevægede. En stor skare, hvis hjerter var blevet grebet af evangeliet, sagde ham grædende farvel. Således drog reformatoren og hans ledsagere bort fra Wittenberg.

På rejsen mærkede de at, folk var opfyldt af bange anelser. I nogle byer blev der ikke vist dem nogen hæder. Da de standsede for at overnatte, udtrykte en venligsindet præst sin frygt ved at vise Luther et billede af en italiensk reformator,

som havde lidt martyrdøden. Næste dag fik de at vide, at Luthers skrifter var blevet fordømt i Worms. Kejserlige udsendinge bekendtgjorde kejserens bestemmelse og pålagde folk at bringe de forbudte skrifter til myndighederne. Herolden, som frygtede for Luthers sikkerhed ved rådet og mente, at hans beslutning måske allerede var rokket, spurgte om Luther stadig ønskede at drage videre. Han svarede: "Om jeg så bliver belagt med interdikt i hver eneste by, drager jeg videre." – *Samme, b. 7, ch. 7.*

I Erfurt blev Luther modtaget med æresbevisninger. Omgivet af beundrende skarer drog han gennem de gader, hvor han så ofte havde vandret med tiggerposen. Han besøgte sin klostercelle og tænkte på de kampe, ved hvilket lyset, som nu overstrømmede Tyskland, var blevet kastet over hans sjæl. Han blev indtrængende opfordret til at prædike. Det var blevet ham forbudt at gøre dette, men herolden gav ham tilladelsen, og klosterbroderen, som engang havde været den, der udførte klosterets ringeste arbejde, besteg nu prædikestolen.

For en stor forsamling talte han ud fra Kristi ord: "Fred være med eder!" "Filosoffer, doktorer og skribenter," sagde han, "har forsøgt at lære mennesker, hvordan de skal opnå et evigt liv, og det er ikke lykkedes dem. Nu skal jeg fortælle jer hvordan: … Gud har oprejst et menneske fra de døde, den Herre Jesus Kristus, for at han skulle overvinde døden, udrydde synden og lukke helvedes porte. Dette er frelsens værk. … Kristus har sejret! Dette er det glade budskab, og vi er frelst ved ham og ikke ved vore egne gerninger … Vor Herre Jesus Kristus sagde: "Fred være med eder! Se mine hænder!" Det vil sige: Se, o menneske, at det er mig, mig alene, som har borttaget din synd og løskøbt dig; og nu har du fred, siger Herren."

Han fortsatte, idet han viste dem, at sand tro må åbenbares i et helligt liv. "Da nu Gud har frelst os, så lad os indrette vore gerninger sådan, at han kan godkende dem. Er du rig? Så lad din rigdom blive benyttet til at dække de fattiges fornødenheder. Er du fattig? Så lad din tjeneste være nyttig for de rige. Hvis dit arbejde kun gavner dig selv så er den tjeneste, du foregiver at yde Gud, en løgn."

Folk lyttede som tryllebundne. Livets brød blev uddelt til disse hungrende sjæle. Kristus blev for deres øjne ligesom hævet højt op over paver, legater, kejsere og konger. Luther kom ikke med nogen hentydninger til sin egen farefulde stilling. Han gjorde ingen forsøg på at gøre sig selv til genstand for omtanke eller medlidenhed. Ved at betragte Kristus havde han tabt sig selv af syne. Han skjulte sig bag manden fra Golgata og søgte kun at fremstille Jesus som synderes frelser.

Da reformatoren fortsatte sin rejse, blev han alle vegne betragtet med stor interesse. En ivrig skare flokkedes om ham, og venlige stemmer advarede ham om katolikkernes planer. "De vil brænde dig," sagde nogle "så dit legeme bliver til aske, ligesom de gjorde ved Johan Hus." Luther svarede: "Om de så ville tænde bål hele vejen fra Worms til Wittenberg, så flammerne nåede op til himmelen, så ville jeg dog i Herrens navn vandre gennem ilden. Jeg ville træde frem for dem, jeg ville gå ind i dette uhyres gab og knuse dets tænder, mens jeg bekendte den Herre Jesus Kristus." – *Samme, b. 7, ch. 7.*

Meddelelsen om, at han nærmede sig Worms, skabte stort røre. Hans venner skælvede for hans sikkerhed, hans fjender frygtede for, at deres sag ikke skulle lykkes. Der blev gjort ihærdige anstrengelser for at fraråde ham at drage ind

i byen. På katolikkernes foranledning blev han rådet til at søge hen til en venligsindet vens borg, hvor man erklærede, at alle vanskeligheder skulle blive ordnet i mindelighed. Venner forsøgte at skræmme ham ved at beskrive de farer, der truede ham. Alle deres forsøg slog fejl. Luther, som stadig var urokkelig, erklærede: "Selv om der er lige så mange djævle i Worms, som der er tagsten på husene, så drager jeg dog derhen."- *Samme, b. 7, ch. 7.*

Ved hans ankomst til Worms havde en stor menneskemængde samlet sig for at byde ham velkommen. Der havde ikke engang været så stor en forsamling til at modtage selve kejseren. Ophidselsen var umådelig, og midt inde fra mængden lød en gennemtrængende og klagende røst, som sang en begravelssang som en advarsel til Luther om den skæbne, der ventede ham. "Gud vil være mit forsvar," sagde han, idet han steg ud af vognen.

Katolikkerne havde ikke troet, at Luther virkelig ville vove at vise sig i Worms, og hans ankomst fyldte dem med rædsel. Kejseren sammenkaldte straks sine rådgivere for at overveje, hvilken kurs man skulle følge. En af biskopperne, som var en stivsindet katolik, erklærede: "Vi har længe drøftet denne sag! Eders kejserlige Majestæt burde med det samme skaffe sig af med denne mand. Lod ikke Sigismund Johan Hus brænde? Vi har ingen forpligtigelse til hverken at give eller tage hensyn til et lejdebrev til en kætter." "Nej," sagde kejseren, "vort løfte må vi holde." Det blev derfor besluttet, at reformatoren skulle forhøres.

Alle i byen var ivrige efter at se denne mærkelige mand, og snart var hans bolig fyldt af en mængde gæster. Luther var knap kommet til kræfter efter sin nylig overståede sygdom. Han var træt efter rejsen, der havde varet fulde to uger. Han måtte forberede sig til at imødegå morgendagens skæbnesvangre begivenheder, og han trængte til ro og hvile. Men ønsket om at se ham var så stort, at han kun havde nydt nogle få timers hvile, da adelsmænd, riddere, præster og borgerfolk ivrigt flokkedes om ham. Blandt dem fandtes mange af de adelsmænd, som så dristigt af kejseren havde krævet en reform af gejstlighedens misbrug og som, siger Luther, "alle var blevet frigjort ved mit evangelium." – *Martyn , p. 393.* Både venner og fjender kom for at betragte den uforfærdede munk; men han modtog dem med urokkelig ro og besvarede alle spørgsmål med værdighed og klogskab. Hans optræden var fast og modig. Hans magre, blege ansigt, som var præget af arbejde og sygdom, havde et venligt og endog glad udtryk. Hans ords højtidelighed og dybe alvor gav ham en kraft som selv hans fjender ikke ganske kunne modstå. Både venner og fjender var opfyldt af undren. Nogle følte sig overbevist om, at en guddommelig kraft kom ham til hjælp; andre erklærede ligesom farisæerne om Kristus: "Han er besat af djævelen!"

Står frem for kejser og fyrster

Den følgende dag blev Luther tilsagt til at møde for rigsdagen. En kejserlig embedsmand fik det hverv at føre ham til audienssalen, men alligevel var det kun med vanskelighed, at han nåede derhen. Hver eneste vej var tætpakket med tilskuere, der ønskede at se denne munk, som havde vovet at trodse pavens myndighed.

Da han var lige ved at træde ind for sine dommere, sagde

en gammel general, helten fra mange slag, venligt til ham: "Stakkels munk, stakkels munk, du skal nu kæmpe for en ædlere sag, end jeg eller nogen af mine kaptajner nogen sinde har gjort i vore blodigste kampe. Men hvis din sag

er retfærdig og du er overbevist om den, så gå fremad i Guds navn og frygt intet. Gud vil ikke svigte dig!" – *D`Aubignè, b.7, ch. 8.*

Endelig stod Luther foran rådet. Kejseren sad på sin trone. Han var omgivet af rigets mest højbårne mænd. Aldrig havde noget menneske stået foran en mere imponerende forsamling end den, over for hvilken Martin Luther skulle stå til regnskab for sin tro. "Denne hans fremtræden var i sig selv en afgørende sejr over pavedømmet. Paven havde fordømt denne mand, og nu stod han for en domstol, som ved netop denne handling satte sig selv over paven. Paven havde lyst ham i band og afskaffet ham fra alt menneskeligt samkvem, og dog blev han indkaldt i et høfligt sprog og modtaget af den mest ærefrygtindgydende forsamling i verden. Paven havde dømt ham til evig tavshed, og nu skulle han til at tale i påhør af tusinder af opmærksomme tilhørere, der var kommet sammen fra de fjerneste dele af kristenheden. Således var der ved Luthers mellemkomst blevet udvirket en vældig revolution. Rom var allerede ved at stige ned fra sin trone, og det var en munks stemme, som forårsagede denne ydmygelse." – *Samme, b. 7, ch. 8.*

I nærværelse af denne mægtige og fornemme forsamling virkede reformatoren, som var af ringe herkomst, skræmt og forlegen. Nogle af fyrsterne, som havde lagt mærke til hans forvirring, gik hen til ham, og en af dem hviskede: "Frygt ikke for dem, som dræber legemet, men ikke kan dræbe sjælen!" Og en anden sagde: "Når I bliver ført for landshøvdinger og konger for min skyld, så skal det ved jeres Faders Ånd gives jer, hvad I skal tale." Således blev ved verdens stormænd Kristi ord sendt for at styrke hans tjener i prøvelsens time.

Luther blev ført hen til et sted lige foran kejserens trone. Der blev dyb tavshed i den store forsamling. Så rejste en kejserlig embedsmand sig og krævede, idet han pegede på en samling af Luthers skrifter, at reformatoren skulle besvare to spørgsmål - om han erkendte, at de var hans, og om det var hans hensigt at tilbagekalde de meninger, som han var fremkommet med i dem. Da bøgernes titler var blevet oplæst, svarede Luther, at med hensyn til det første spørgsmål erkendte han, at bøgerne var hans. "Med hensyn til det andet," sagde han, "ser jeg, at det er et spørgsmål, som angår tro og sjælenes frelse, hvori Guds ord, det største og dyrebareste klenodie både i Himmelen og på jorden, har interesse, og derfor ville jeg handle letsindigt, hvis jeg skulle svare uden nærmere overvejelse. Jeg kunne komme til at bekræfte mindre, end omstændighederne forlanger, eller mere, end sandheden kræver, og således synde mod dette ord af Kristus: "Men den, som fornægter mig over for menneskene, ham vil også jeg fornægte over for min Fader, som er i Himmelen." (Matt. 10, 33.) Af denne årsag beder jeg i den største ydmyghed jeres kejserlige Majestæt om at indrømme mig tid, så jeg kan svare uden at synde mod Guds ord." – *D`Aubignè, b. 7, ch. 8.*

Luther handlede klogt ved at fremkomme med denne anmodning. Hans fremgangsmåde overbeviste forsamlingen om, at han ikke handlede i vrede eller efter en pludselig indskydelse. En sådan ro og selvbeherskelse, som man ikke havde ventet fra èn, der havde vist sig dristig og ubøjelig, gav hans ord større vægt og satte ham senere i stand til at svare med en forsigtighed, bestemthed, klogskab og værdighed, som overraskede og skuffede hans modstander – og dadlede deres hovmod og stolthed.

En nat i bøn til Gud

Næste dag skulle han træde frem for at afgive sit endelige svar. En tid var han dybt nedtrykt, når han overvejede, hvilke kræfter der havde sluttet sig sammen mod sandheden. Hans tro vaklede, frygt og bæven kom over ham, og rædsel overvældede ham. Farerne tårnede sig op foran ham. Det var, som om hans fjender skulle triumfere og mørkets magter få overhånd. Skyerne samlede sig om ham og syntes at skille ham fra Gud. Han higede efter forvisningen om, at Hærskarers Herre ville være med ham. I sin sjælekval kastede han sig ned med ansigtet mod jorden og udøste sin sjæl i disse afbrudte, hjerteskærende råb, som ingen andre end Gud helt ud forstår.

"O, almægtige, evige Gud," tryglede han, "hvor er denne verden forfærdelig. Se, den åbner sin mund for at opsluge mig, og min tillid til dig er så svag. ... Hvis det kun er til denne verdens styrke, at jeg skal sætte min lid, så er alt forbi. ... Min sidste time er kommet, min dom er fældet. ... O Gud, hjælp du mig mod al verdens visdom. Gør dette. ... Kun du alene; ... for dette er ikke mit værk, men dit. Jeg har intet at gøre her, intet at kæmpe for med disse verdens store. ... Men det er din sag, ... og det er en retfærdig og evig sag. O Gud, hjælp mig! Trofaste og uforanderlige Gud, jeg sætter ikke min lid til noget menneske. ... Alt, hvad der er af mennesker, er usikkert, alt, hvad der stammer fra mennesker, slår fejl. ... Du har udvalgt mig til denne gerning. ... Stå mig bi, for din elskede Søns, Jesu Kristi, skyld, han, som er mit forsvar, mit skjold og min faste borg." - *Samme, b. 7, ch. 8.*

Et alvist forsyn havde ladet Luther få lov til at forstå sit ansvar, for at han ikke skulle stole på sin egen kraft og ikke overmodigt styrte sig ud i faren. Dog var det ikke frygten for personlig lidelse, ikke skræk for tortur eller død, der syntes at være nært forestående, som overvældede ham med sin rædsel. Han var nået til et vendepunkt, og han følte, at han ikke magtede at bestå prøven. Sandhedens sag kunne komme til at lide skade på grund af hans svaghed! Ikke for sin egen sikkerheds skyld, men for evangeliets sejr var det, at han kæmpede med Gud. Hans sjæleangst og strid kunne sammenlignes med Jacobs i hans natlige kamp ved den ensomme bæk, og ligesom Jacob sejrede han hos Gud. Men i hans fuldkomne hjælpeløshed styrkedes hans tro på Kristus, den mægtige frelser. Han fik kraft ved forvisningen om, at han ikke skulle stå alene foran rådet. Hans sjæl fik atter fred, og han frydede sig over, at han skulle få lov til at bære Guds ord frem for folkets herskere.

Med et sind, som hvilede i Gud, beredte Luther sig til den forestående kamp. Han overvejede, hvorledes han skulle svare, undersøgte steder i sine egne skrifter og fremdrog fra den hellige skrift beviser, som var egnede til at understøtte hans standpunkter. Og mens han lagde sin venstre hånd på den hellige bog, som lå opslået foran ham, løftede han sin højre hånd mod himmelen og svor "at forblive tro mod evangeliet og frit bekende sin tro, om han så skulle komme til at besegle sit vidnesbyrd med sit blod." - *Samme, b. 7, ch. 8.*

Her står jeg

Da han atter blev ført frem for rigsdagen, bar hans ansigt intet spor af frygt eller forvirring. Rolig og fredfyldt, men strålende kæk og ædel stod han som et vidne for Gud mellem denne verdens store. De kejserlige embedsmand forlangte nu hans afgørelse med hensyn til, om han ønskede at tilbagekalde sine læresætninger. Luther svarede med dæmpet og beskeden røst, uden heftighed

eller lidenskab. Hans optræden var ærbødig og uden selvsikkerhed, men dog udviste han en tillidsfuldhed og glæde, som undrede forsamlingen.

"Allerhøjeste kejser, høje fyrster, nådige herrer," sagde Luther, "på denne dag står jeg for jer i overensstemmelse med den befaling, som jeg fik i går, og for Guds barmhjertigheds skyld beder jeg indtrængende jeres Majestæt og jeres Højheder om nådigt at lytte til forsvaret af en sag, som jeg er overbevist om er retfærdig og sand. Hvis jeg af uvidenhed skulle komme til at forsynde mig mod, hvad der er skik og brug ved hoffet, beder jeg jer tilgive mig for jeg er ikke oplært i kongers slotte, men i et klosters ensomhed." – *Samme, b. 7, ch. 8.*

Derefter gik han over til selve spørgsmålet og erklærede, at hans udgivne værker ikke alle var af samme art. I nogle af dem havde emnet været tro og gode gerninger, og selv hans fjender havde erklæret dem for ikke blot uskadelige, men nyttige. At tilbagekalde disse ville være at fordømme sandheder, som alle parter var enige om. Den næste kategori bestod af skrifter, som afslørede pavevældets fordærvelse og misbrug. At tilbagekalde disse skrifter ville styrke Roms tyranni og bane vej for megen og stor ugudelighed. I den tredje art af sine bøger havde han angrebet personer, som havde forsvaret bestående onder. Med hensyn til disse indrømmede han frimodigt, at han havde optrådt mere voldsomt, end det var passende. Han ville ikke hævde at være uden fejl, men selv disse bøger kunne han ikke tilbagekalde, for en sådan fremgangsmåde ville gøre sandhedens fjender dristigere, og de ville så gribe lejligheden til at underkue Guds folk med endnu større grusomhed.

"Men jeg er jo kun et almindeligt menneske og ikke Gud," forsatte han, derfor må jeg forsvare mig, ligesom Kristus gjorde: "Har jeg talt usømmeligt, så bevis, at det er usømmeligt." … For Guds barmhjertigheds skyld besværger jeg jer, allerhøjeste kejser, og jer, store og høje fyrster, og alle mennesker i alle stillinger om ud fra profeternes og apostlenes skrifter at bevise, at jeg har fejlet. Så snart jeg er blevet overbevist om dette, vil jeg tilbagekalde enhver vildfarelse og være den første til at tage mine bøger og kaste dem i ilden.

Jeg håber, at hvad jeg lige har sagt, tydeligt viser, at jeg omhyggeligt har bedømt og overvejet de farer, som jeg udsætter mig for; men langt fra at være forfærdet glæder jeg mig over at se, at evangeliet nu ligesom tidligere giver anledning til uro og uenighed. Således er Guds ords natur, sådan er dets skæbne. "Jeg er ikke kommet for at bringe fred, men sværd," sagde Jesus Kristus. Guds råd er underfulde og frygtelige. Vogt jer, at I ikke for at undertrykke meningsforskel kommer til at forfølge Guds hellige ord og nedkalde en frygtelig syndflod af uoverstigelige farer, af øjeblikkelige ulykker og evig ødelæggelse over jer selv. … Jeg kunne fremføre mange eksempler fra Guds ord. Jeg kunne tale om Faraonerne, om kongerne i Babylon og også i Israel, hvis bestræbelser aldrig mere virkningsfuldt bidrog til deres egen ødelæggelse, end når de efter råd, som forekom klogest, ville styrke deres magt. "Gud flytter bjergene, og de ved det ikke." - *Samme, b. 7, ch. 8.*

Luther havde talt på tysk. Nu blev han anmodet om at gentage de samme ord på latin. Skønt han var udmattet efter den forudgående anstrengelse, indvilligede han og holdt atter sin tale med samme klarhed og kraft som første gang. Det var Guds forsyn, som bragte dette i stand. Mange af fyrsternes sind var så forblindede af vildfarelser og overtro, at de ikke så styrken i Luthers bevæggrunde første gang, men gentagelsen bevirkede, at de tydeligt fattede

hovedpunkterne i det, som var blevet fremholdt.

De, der stædigt lukkede øjnene for lyset og besluttede ikke at lade sig overbevise om sandheden, blev rasende over myndigheden i Luthers ord. Da han holdt op med at tale, sagde ordføreren for rigsdagen vredt: "I har ikke besvaret det spørgsmål, der blev stillet jer. ... I blev anmodet om at give et klart og utvetydigt svar. Vil I eller vil I ikke tilbagekalde?"

Reformatoren svarede: "Siden jeres allerhøjeste Majestæt og jeres Højheder kræver et klart, enkelt og utvetydigt svar, så vil jeg give jer det, og det lyder således: Jeg kan ikke gøre min tro afhængig af hverken paven eller kirkemøderne, fordi det er klart som dagen, at de ofte er faret vild og har modsagt hinanden. Hvis ikke jeg derfor overbevises af skriftens vidnesbyrd eller ved den klareste bevisførelse, hvis jeg ikke bliver overbevist ved de afsnit, jeg har citeret, og medmindre de således binder min samvittighed ved Guds ord, kan og vil jeg ikke tilbagekalde noget, thi det er ikke rådeligt for en kristen at tale mod sin samvittighed. Her står jeg! Jeg kan ikke andet! Gud hjælpe mig! Amen ." – *Samme, b. 7, ch. 8.*

Således stod denne retfærdige mand på Guds ords sikre grundvold. Himmelens lys strålede fra hans ansigt. Hans sinds storhed og renhed, hans fred og hjertens glæde åbenbaredes for alle, mens han vidnede mod vildfarelsens magt og aflagde vidnesbyrd om, hvor mægtig den tro er, som overvinder verden.

En tid var hele forsamlingen målløs af forbavselse. I sit første svar havde Luther talt med dæmpet stemme og optrådt ærbødigt, næsten ydmygt. Katolikkerne havde fortolket dette som et bevis på, at hans mod var ved at svigte. De havde anset hans anmodning om udsættelse for at være forspillet til hans tilbagekaldelse. Karl selv, som halvt foragteligt havde bemærket munkens hærgede ydre og simple dragt og enfoldigheden i hans henvendelse, havde erklæret: "Denne munk får aldrig gjort mig til kætter." Det mod og den fasthed, som han nu lagde for dagen, tilligemed hans bevæggrundes kraft og klarhed, virkede overraskende på alle parter. Kejseren udbrød næsten begejstret: "Denne munk taler af et uforfærdet hjerte og urokkeligt mod." Mange af de tyske fyrster betragtede med stolthed og glæde denne repræsentant for deres folk.

Roms tilhængere var blevet besejret. Deres sag var kommet i et meget ugunstigt lys. De søgte nu at opretholde deres magt, ikke ved at påberåbe sig skriftens ord, men ved at tage deres tilflugt til trusler – Roms aldrig svigtende argument. Som rigsdagens ordfører sagde: "Hvis I ikke tilbagekalder, vil kejseren og rigets stater rådslå om, hvilken fremgangsmåde man skal bruge over for en uforbederlig kætter."

Luthers venner, som med den største glæde havde lyttet til hans værdige forsvarstale, skælvede ved disse ord, men doktoren selv sagde roligt: "Så må Gud være min hjælper, for jeg kan intet tilbagekalde." – *Samme b. 7, ch. 8.*

Han fik påbud om at trække sig tilbage fra rigsdagen, mens fyrsterne rådslog. Man følte, at sagen var kommet til et vigtigt vendepunkt. Luthers hårdnakkede afslag på at underkaste sig kunne komme til at få betydning for kirkens historie gennem århundreder. Man besluttede at give ham endnu en mulighed for at tilbagekalde. For sidste gang blev han ført ind for forsamlingen. Atter blev der stillet det spørgsmål, om han ville tilbagekalde sine læresætninger. "Jeg kan ikke give noget andet svar," sagde han, "end det, som jeg allerede har givet." Det var øjensynligt, at han hverken ved løfter eller trusler kunne overtales til at give efter for Roms mandat.

De pavelige repræsentanter ærgrede sig over, at deres magt, som havde fået konger og adelsmænd til at skælve, således blev ringeagtet af en ganske almindelig munk. De længtes efter at lade ham føle deres harme ved at pine ham til døde. Men Luther, som forstod den fare, han var i, havde talt til alle med kristelig værdighed og ro. Hans ord havde været blottet for hovmod, vrede og usandhed. Han havde tabt sig selv af syne og tænkte heller ikke på de fornemme mænd, som omgav ham, men følte kun, at han stod over for Èn, som var uendelig højt hævet over paver, prælater, konger og kejsere. Gennem Luthers vidnesbyrd havde Kristus talt med en kraft og storhed, som i øjeblikket indgød både venner og fjender ærefrygt og undren. Guds Ånd havde været til stede i dette råd og havde gjort indtryk på rigets øverste mænd. Flere af fyrsterne erkendte dristigt, at Luthers sag var retfærdig. Mange var blevet overbevist om sandheden, men hos nogle var de modtagne indtryk ikke varige. Der var også andre, som ikke dengang gav udtryk for deres overbevisning, men som, da de selv havde undersøgt skrifterne, blev uforfærdede forkæmpere for reformationen.

Kurfyrst Frederik havde med ængstelse set frem til Luthers møde for rigsdagen, og med dyb bevægelse havde han lyttet til hans tale. Med glæde og stolthed var han vidne til doktorens mod, fasthed og selvbeherskelse, og han besluttede endnu mere afgjort at tage hans forsvar. Han sammenlignede de stridende parter og så, at pavers, kongers og prælaters visdom var blevet tilintetgjort ved sandhedens magt. Romerkirken havde lidt et nederlag, som ville kunne føles blandt alle folkeslag og til alle tider.

Luthers skæbne i vægtskålen

Da legaten blev klar over den virkning, Luthers tale havde gjort, frygtede han som aldrig før for den romerske kirkes magtstilling og besluttede med alle de midler, der stod til hans rådighed, at bevirke reformatorens fald. Med al den veltalenhed og det diplomatiske snilde, hvorved han i sjælden grad udmærkede sig, foreholdt han den unge kejser, hvor tåbeligt og farligt det ville være for en ubetydelig munks skyld at ofre den mægtige pavestols venskab og støtte.

Hans ord var ikke virkningsløse. Dagen efter, at Luther havde afgivet sit svar, lod Karl et budskab forelægge rigsdagen, hvori han kundgjorde sin beslutning om at videreføre sine forgængeres politik ved at opretholde og beskytte den katolske religion. Da Luther havde afslået at opgive sine vildfarelser, skulle der anvendes de kraftigste forholdsregler imod ham og de kætterske lærdomme, som han fremkom med. ”En enkelt munk, som er vildledt af sin egen dårskab, har gjort oprør mod kristenhedens tro. For at standse en sådan ugudelighed ville jeg ofre mine riger, mine skatte, mine venner, mit legeme, mit blod, min sjæl og mit liv. Jeg er i færd med at sende augustinermunken Luther bort med forbud mod at forårsage den ringeste uro blandt folk. Derefter vil jeg forfølge ham og hans tilhængere som ulydige kættere, med udelukkelse af kirken, med interdikt og med alle midler, som er egnet til deres udryddelse. Jeg opfordrer landets medlemmer til at optræde som tro kristne.” – *Samme, b. 7, ch. 9.* Uanset dette erklærede kejseren, at Luthers lejdebrev måtte respekteres, og at han måtte have tilladelse til at nå hjem i sikkerhed, før der kunne indledes proces imod ham.

Nu fremkom to modstridende meninger fra rigsdagens medlemmer. Pavens udsendinge og repræsentanter krævede, at der ikke skulle tages hensyn til

reformatorens lejdebrev. De sagde: "Rhinen burde have hans aske, ligesom den fik Johan Hus` for hundrede år siden." – Samme, b. 7, ch. 9. Men der var tyske fyrster, som skønt de selv var katolikker og åbent erklærede sig for fjender af Luther, protesterede mod et sådant offentligt tillidsbrud og betegnede det som en plet på nationens ære. De gjorde opmærksom på de ulykker, som var fulgt efter Hus` død, og erklærede, at de ikke vovede at nedkalde en gentagelse af disse skrækkelige begivenheder over Tyskland og over den unge kejsers hoved.

Karl sagde selv som svar på dette nedrige forslag: "Om end ære og tro skulle være forvist fra hele verden, så burde de finde tilflugt i fyrsternes hjerte." – *Samme, b. 7, ch. 9.* Han blev stadig af den bitreste af Luthers pavelige fjender tilskyndet til at behandle reformatoren, som Sigismund havde behandlet Hus – overlade ham til kirkens barmhjertighed – men da Karl V genkaldte sig den scene, hvor Hus i offentlighedens påsyn havde peget på sine lænker og mindet monarken om hans højtidelige løfte, erklærede han: "Jeg har ikke lyst til at måtte rødme som Sigismund!" – *Lenfant, vol. 1, p. 422.*

Dog havde Karl koldblodigt forkastet de sandheder, som Luther fremkom med. "Jeg er fast besluttet på at efterfølge mine forfædres eksempel," skrev monarken. – *D`Aubignè, b. 7, ch. 9.* Han havde besluttet ikke at vige fra den tilvante sti, ikke engang for at vandre på sandhedens og retfærdighedens veje. Fordi hans fædre havde gjort det, ville også han opretholde pavevældet med al dets grusomhed og fordærvelse. Sådan tog han sit parti og nægtede at tage imod noget lys, ud over hvad hans forfædre havde modtaget, eller at påtage sig nogen pligt, som de ikke havde påtaget sig.

Også i dag er der mange, der på samme måde klamrer sig til deres fædres vaner og traditioner. Når Herren sender dem nyt lys, afslår de at modtage det, fordi det ikke blev skænket til og modtaget af deres fædre. Vi står ikke på samme sted som vore fædre; følgelig er vore pligter og vort ansvar ikke de samme som deres. Det vil ikke vinde Guds bifald, hvis vi ser hen til vore fædres eksempel som målestok for vor pligt i stedet for at søge i sandhedens ord. Vort ansvar er større end vore forfædres. Vi er ansvarlige for det lys, som de modtog og efterlod til os som en arv, og vi er også ansvarlige for det lys som nu skinner på os fra Guds ord.

Kristus sagde om de vantro jøder: "Var jeg ikke kommen og havde talt til dem, havde de ikke synd; men nu har de ingen undskyldning for deres synd." Joh. 15, 22. Den samme guddomskraft havde talt gennem Luther til kejseren og Tysklands fyrster, og idet lyset strålede frem fra Guds ord, talte Ånden for sidste gang til mange i den forsamling. Ligesom Pilatus for århundrede siden havde givet hovmod og trang til popularitet, lov til at lukke hans hjerte for verdens frelser; ligesom den vaklende Felix bød sandhedens sendebud: "Gå for denne gang; når jeg får tid, vil jeg lade dig kalde;" lige som den stolte Agrippa indrømmede: "Der mangler kun lidt i, at du får mig overtalt til at blive en kristen" (Ap. g. 24, 25; 26, 28.), sådan havde Karl V, ved at give efter for, hvad verdslig stolthed og politik dikterede ham, besluttet at forkaste sandhedens lys.

Et hårdt pres mod Luther

Rygter om anklagerne mod Luther spredtes viden om og vakte stor ophidselse i hele byen. Reformatoren havde fået mange venner, som kendte Roms forræderiske grusomhed mod alle, der vovede at afsløre dets fordærvelse,

og besluttede, at han ikke skulle blive offer for den. Hundreder af adelsmænd forpligtede sig til at beskytte ham. Ikke så få erklærede åbenlyst det kejserlige budskab for at være bevis på en svag underdanighed over for Roms herskermagt. På husenes porte og på de offentlige pladser blev der slået plakater op, hvoraf nogle fordømte og andre støttede Luther. På en af dem stod blot vismandens betydningsfulde ord: "Ve dig, du land, hvis konge er en dreng!" Præd. 10, 16. Folkets begejstring for Luther i hele Tyskland overbeviste både kejseren og rigsdagen om, at enhver uretfærdighed mod ham ville bringe rigets fred i fare, ja, selve tronens sikkerhed.

Frederik af Sachsen vedligeholdt en beregnet tilbageholdenhed, hvorved han omhyggeligt skjulte sine virkelige følelser for reformatoren, mens han samtidig med utrættelig vagtsomhed overvågede ham og vogtede på alle hans fjenders bevægelser. Men der var mange, som ikke gjorde forsøg på at skjule deres sympati for Luther. Han fik besøg af fyrster, grever, baroner og andre fornemme personer, både lægfolk og gejstlige. "Doktorens lille kammer," skrev Spalatin, "kunne ikke rumme alle de besøgende, som mødte op." - *Martyn, vol. 7, p. 404.* Folk stirrede på ham, som om han var mere end et menneske. Selv de, som ikke havde tiltro til hans læresætninger, kunne ikke lade være med at beundre den ophøjede retskaffenhed, som tilskyndede ham til hellere at trodse døden end handle mod sin samvittighed.

Der blev gjort store anstrengelser for at opnå Luthers samtykke til et forlig med Rom. Både adelsmænd og fyrster foreholdt ham, at hvis han blev ved med at sætte sin egen mening op mod kirkens og kirkemødernes, ville han snart blive forvist fra riget, og så var intet forsvar muligt. Hertil svarede Luther: "Kristi evangelium kan ikke prædikes uden at vække anstød. … Hvorfor skulle så frygten eller ængstelsen for fare skille mig fra Herren og fra det guddommelige ord, som alene er sandheden? Nej, hellere vil jeg give mit legeme, mit blod og mit liv." – *D`Aubignè, b. 7, ch. 10.*

Atter trængte man ind på ham for at få ham til at underkaste sig kejserens dom; så ville han ikke have noget at frygte. "Jeg samtykker af ganske hjerte i," sagde han, "at kejseren, fyrsterne og selv de ringeste kristne skal kunne undersøge og dømme mine skrifter; men på èn betingelse: at de tager Guds ord til rettesnor! Mennesker har intet andet at gøre end at adlyde det! Øv ikke vold mod min samvittighed, som er bundet og lænket til den hellige skrift." – *Samme, b. 7, ch. 10.*

Til en anden henvendelse sagde han: "Jeg samtykker i at give afkald på mit lejde. Jeg overgiver mig selv og mit liv i kejserens hænder, men Guds ord – aldrig!" - *Samme, b. 7, ch. 10.* Han erklærede sig villig til at underkaste sig afgørelsen fra et almindeligt kirkemøde, men kun på betingelse af, at det skulle kræves af det, at afgørelsen skulle stemme overens med skriftens ord. "Med hensyn til, hvad der angår Guds ord og troen," tilføjede han, "er enhver kristen en lige så god dommer, som paven kan være for ham, om han så støttes af en million kirkeråd." – *Martyn, vol. 1, p. 410.* Både venner og fjender blev til sidst overbevist om, at yderligere bestræbelser for en forsoning ville være unyttige.

Hvis reformatoren havde givet efter på èt eneste punkt, ville Satan og hans hær have vundet sejr. Men hans urokkelige fasthed var midlet til at frigøre kirken og begynde en ny og bedre tidsalder. Denne ene mand, som vovede at tænke og handle for sig selv i religiøse spørgsmål, skulle få indflydelse på kirken

og verden ikke blot i sin egen tid, men i alle fremtidige slægtled. Hans fasthed og troskab ville lige til tidernes ende komme til at styrke alle, der måtte gennemgå de samme erfaringer. Guds magt og majestæt hævede sig over menneskers råd, over Satans vældige magt.

I sikkerhed på Wartburg

På kejserens foranledning fik Luther snart befaling til at vende hjem, og han vidste, at denne ordre hurtigt ville efterfølges af hans domfældelse. Truende skyer hang over hans vej, men da han forlod Worms, var hans hjerte fyldt af lov og pris. Han sagde: "Djævelen selv bevogtede pavens fæstning, men Kristus har lavet en breche i muren, og Satan var nødt til at indrømme, at Herren var stærkere end han." - *D`Aubignè, b. 7, ch. 11.*

Luther, som stadig ønskede, at hans fasthed ikke fejlagtigt skulle antages for oprørskhed, skrev efter sin afrejse til kejseren: „Gud, som ransager hjerterne, er mit vidne, at jeg er rede til af ganske hjerte at adlyde jeres Majestæt, i ære eller i vanære, i liv eller i død, og uden anden undtagelse end Guds ord, ved hvilket mennesket lever. I alle dette livs forehavender skal min troskab være urokkelig; men at tabe eller vinde her er uden betydning for frelsen. Men når det drejer sig om evighedens anliggender, så vil Gud ikke, at et menneske skal underkaste sig et andet menneske. Da den slags underkastelse i åndelige anliggender er en sand dyrkelse og bør ikke tilkomme andre end Skaberen." - *Samme, b. 7, ch. 11.*

På rejsen fra Worms var modtagelsen af Luther endnu mere hjertelig, end da han rejste derhen. Fyrstelige, og gejstlige bød den bandlyste munk velkommen, og civile myndigheder ærede den mand, som kejseren havde fordømt. Han blev indtrængende opfordret til at prædike, og på trods af det kejserlige forbud besteg han atter prædikestolen. "Jeg har aldrig forpligtet mig til at lænkebinde Guds ord," sagde han, "og vil heller ikke gøre det." – *Martyn, vol. p. 420.*

Han havde ikke været borte fra Worms længe, før de pavelige trængte ind på kejseren for at få ham til at udstede et edikt imod ham. I denne forordning blev Luther anklaget som "Satan selv i menneskeskikkelse og klædt i munkekutte." - *D`Aubignè, b. 7, ch. 11.* Det blev befalet, at så snart hans frie lejde udløb, skulle der tages forholdsregler for at standse hans arbejde. Det blev forbudt alle at huse ham, at give ham mad og drikke eller i ord og gerning, offentligt eller privat, at hjælpe eller støtte ham. Han skulle pågribes, hvor han end var, og udleveres til myndighederne. Hans tilhængere skulle også fængsles og deres ejendomme konfiskeres. Hans skrifter skulle tilintetgøres, og endelig skulle alle, som vovede at handle i modstrid med dette dekret, indbefattes i fordømmelsen. Kurfyrsten af Sachsen og de fyrster, som var Luther mest venligt stemt, havde forladt Worms kort efter hans afrejse, og kejserens dekret blev stadfæstet af rigsdagen. Nu jublede katolikkerne! De anså reformationens skæbne for at være beseglet!

I denne dødsensfarlige time havde Gud beredt sin tjener en vej til at undslippe. Et vågent øje havde fulgt Luthers bevægelser, og et trofast og ædelt hjerte havde besluttet at redde ham. Det var tydeligt, at Rom ikke ville lade sig nøje med mindre end hans død. Kun ved at skjule sig kunne han bevares fra løvens gab. Gud gav Frederik af Sachsen visdom til at udtænke en plan til at frelse reformatoren. Kurfyrstens plan blev udført ved sande venners medvirken, og

Luther blev grundigt skjult for både venner og fjender. På rejsen hjem blev han grebet, skilt fra sine ledsagere og i største hast ført gennem skoven til borgen Wartburg, en ensom klippefæstning. Både hans pågribelse og hans skjulested var i den grad omgivet af hemmelighedsfuldhed, at selv Frederik i lang tid ikke vidste, hvor han var ført hen. Denne uvidenhed var ikke tilfældig; så længe kurfyrsten ikke kendte Luthers opholdssted, kunne han ikke røbe noget. Han var tilfreds med at vide at reformatoren var i sikkerhed, og denne viden var ham nok!

Foråret, sommeren og efteråret gik hen, vinteren kom, og Luther var stadig fange. Aleander og hans tilhængere glædede sig højligt, da evangeliets lys syntes at være udslukt. Men tværtimod fyldte reformatoren sin lampe fra sandhedens forrådskammer, og dens lys skulle stråle frem med klarere glans.

Inden for Wartburgs venlige mure glædede Luther sig en tid ved at være befriet fra kampens hede og tummel. Men længe kunne han ikke føle sig tilfredsstillet ved ro og hvile! Vant som han var til et liv i virksomhed og hårde kampe, kunne han kun dårligt udholde at være ledig. I disse ensomme dage tegnede kirkens tilstand sig for ham, og han udbrød fortvivlet: ”Ak! Der er ingen på denne Guds vredes sidste dag, som kan stå som en mur for Herren og frelse Israel!” - *Samme, b. 9, ch. 2.* Atter drejede hans tanker sig om ham selv, og han blev bange for at blive beskyldt for fejhed, fordi han havde trukket sig ud af kampen. Så bebrejdede han sig sin dovenskab og nydelsessyge. Dog udrettede han samtidig mere, end det syntes muligt for et enkelt menneske. Hans pen hvilede aldrig. Mens hans fjender smigrede sig med, at han var bragt til tavshed, blev de forbavsede og forvirrede ved at få håndgribelige beviser på, at han stadig var handlekraftig. I massevis af traktater, som stammede fra hans pen, cirkulerede i hele Tyskland. Han udførte også et meget betydningsfuldt arbejde for sine landsmænd ved at oversætte Det ny Testamente til tysk. Fra sit klippefulde Patmos vedblev han i næsten et helt år med at forkynde evangeliet og dadle tidens synder og vildfarelser.

Men det var ikke blot for at bevare Luther fra hans fjenders vrede, heller ikke for at skaffe ham en rolig tid til disse vigtige arbejder, at Gud havde fjernet sin tjener fra det offentlige livs skueplads. Der skulle opnås endnu dyrebarere resultater. I sit bjergopholdssteds ensomhed og ubemærkethed var Luther fjernet fra jordisk bistand og udelukket fra menneskelig ros. Således blev han reddet fra den stolthed og selvtillid, som så ofte er følgen af succes. Gennem lidelser og ydmygelser blev han atter beredt til at vandre sikkert på de svimlende højder, hvortil han så pludselig var blevet hævet.

Når mennesker fryder sig over den frihed, som sandheden bringer dem, er de tilbøjelige til at hæve dem til skyerne, som Gud har benyttet til at sønderbryde vildfarelsens og overtroens lænker. Satan søger at vende menneskers tanker og kærlighed fra Gud og at få dem til at hæfte sig ved de menneskelige stedfortrædere. Han får dem til at ære den, som blot er redskabet, og glemme den hånd, som styrer alle forsynets begivenheder. Alt for ofte mister religiøse ledere, som således bliver rost og æret, deres afhængighed af Gud af syne, og kommer til at stole på sig selv. Som følge heraf søger de at gøre sig til herrer over de menneskers tanker og samvittighed, som er tilbøjelige til at se hen til dem efter hjælp, i stedet for at vende sig til Guds ord. Reformeringsarbejdet bliver ofte sinket, fordi denne ånd tåles af dets opretholdere. Det var fra denne fare, at

Gud ville bevare reformationens sag. Han ville, at dette arbejde skulle præges ikke af mennesker, men af Gud. Menneskers øjne havde vendt sig mod Luther som sandhedens fortolker; han blev fjernet, for at alles øjne måtte rettes mod sandhedens evige Fader

9. ZWINGLI, REFORMATOR I SCHWEIZ

I valget af redskaber til reformering af kirken ses den samme guddommelige plan som i valget af redskaber ved kirkens grundlæggelse. Den himmelske Lærer forbigik verdens stormænd og de rige, som var vant til at få ros og hyldest som folkets ledere. De var så stolte og selvtillidsfulde og følte sig så højt hævet over andre, at de ikke kunne bevæges til at sympatisere med deres medmennesker og samarbejde med den ydmyge mand fra Nazaret. Det var til de ulærde, hårdt arbejdende fiskere fra Galilæa, at Kristus sagde: "Kom og følg mig, så vil jeg gøre jer til menneskefiskere." Matt. 4,19. Disse disciple var ydmyge og lærevillige. Jo mindre de var blevet påvirket af tidens falske lære, des lettere kunne Kristus undervise og uddanne dem til at tjene ham. Således var det også på reformationens tid. De store reformatorer var jævne mænd. De var fuldstændig blottet for rangklassernes stolthed, og upåvirket af skinhellighed og præsteligt rænkespil. Gud benytter ydmyge redskaber til opnåelse af store resultater. Så gives æren ikke til mennesker, men til ham, som arbejder gennem dem efter sin vilje og sit behag.

Zwinglis opvækst og uddannelse

Få uger efter at Luther var blevet født i en bjergværksarbejders hytte i Sachsen, blev Ulrich Zwingli født i en vogters hytte i Alperne. Hans barndom og første uddannelse var velegnet til at berede ham til hans senere mission. Han voksede op i en meget naturskøn og storslået egn og fik hurtigt en stærk følelse af Guds storhed, magt og majestæt. Beretningerne om de modige handlinger, som var blevet udført i hans hjemlands bjerge, vakte hans ungdommelige ærgerrighed. Han lyttede også opmærksomt til de få bibelske fortællinger, som hans fromme bedstemoder fortalte, og som hun havde samlet blandt kirkens legender og traditioner. Med stor iver lyttede han til beretningerne om patriarkernes og profeternes store gerninger, om hyrderne, der vogtede deres hjorde på Palæstinas høje, hvor engle talte til dem, og barnet fra Betlehem og manden på Golgata.

Ligesom Hans Luther ønskede Zwinglis fader, at hans søn skulle have en god uddannelse, og drengen blev i en tidlig alder sendt hjemmefra. Han var højt begavet, og det blev snart vanskeligt at finde lærere, som var i stand til at undervise ham. Da han var tretten år gammel, blev han sendt til Bern, som på det tidspunkt havde Schweiz` bedste skole. Her skete der imidlertid noget, som nær kunne have forandret hele hans liv. Munkene gjorde sig store anstrengelser for at få ham til at gå i kloster. Dominikanermunkene og Franciskanermunkene kappedes om folkets gunst. De forsøgte at vinde popularitet ved hjælp af deres kirkers pompøse udsmykninger, deres cermoniers pragt og deres berømte relikvier og undergørende helgenbilleder.

Dominikanerne i Bern var klar over, at de ville opnå både økonomisk gevinst og ære, hvis de kunne sikre sig denne begavede unge studerende. Hans ungdom, hans evner som taler og skribent og hans store talent for musik og poesi ville i højere grad end al deres pomp og pragt kunne trække folk til deres gudstjenester og forøge deres ordens indtægter. Ved hjælp af smiger og bedrag forsøgte de at

få Zwingli til at blive klosterbroder. Mens Luther studerede, havde han begravet sig i en klostercelle, og han ville være gået tabt for verden, hvis Gud ikke havde sørget for, at han kom ud. Zwingli blev forskånet for denne fare. Hans fader fik meddelelse om munkenes planer, og ønskede ikke, at hans søn skulle føre en munks ørkesløse og værdiløse tilværelse. Han indså, at sønnens hele fremtid stod på spil, og befalede ham straks at vende hjem.

Drengen adlød, men han blev hurtigt ked af at være hjemme, og efter nogen tids forløb genoptog han sine studier i Basel. Her hørte han for første gang evangeliet om Guds frie nåde. Thomas Wyttenbach, som underviste i de antikke sprog, havde fattet stor interesse for den hellige skrift, mens han studerede græsk og hebraisk, og han var skyld i, at stråler af guddommeligt lys trængte ind i de studerendes sind og hjerte. Han hævdede, at der fandtes en sandhed, som var ældre og langt mere værdifuld end de teorier, som skolastikkerne og filosofferne forfægtede. For Zwingli var disse ord den første lysstråle, der forkynder daggryet.

En ivrig bibelgransker

Zwingli forlod snart Basel for at påbegynde sin livsgerning. Hans første arbejdsmark var et alpesogn i nærheden af hans hjemegn. Da han var blevet præst, "hengav han sig af hele sin sjæl til at søge efter den guddommelige sandhed; for han var klar over," siger en anden reformator, at "den, til hvem Kristi hjord er betroet, må vide meget." *Wylie, b. 8, ch. 5.* Jo mere han granskede Bibelen, des tydeligere så han modsætningen mellem dens sandheder og romerkirkens vranglærdomme. Han selv bøjede sig kun for Bibelens, Guds ord, den eneste fyldestgørende og ufejlbarlige målestok. Han forstod, at Bibelen må være sin egen fortolker. Han vovede ikke at forsøge at udlægge Bibelen for at opretholde en forudfattet teori eller læresætning. Han anså det for sin pligt at forkynde Bibelens direkte og umiskendelige lære. Han søgte på alle måder at få fuld og korrekt forståelse af dens mening, og han påkaldte Helligånden, som han erklærede ville åbenbare Bibelen for alle, som søgte i oprigtighed og med bøn.

"Den hellige skrift," sagde Zwingli, "kommer fra Gud, ikke fra mennesker, og den Gud, som giver oplysning, vil også lade dig forstå, at talen kommer fra Gud. Guds ord … kan ikke svigte; det er klart, det forkynder sig selv, det åbenbarer sig selv, det giver sjælen frelse og nåde, trøster den i Gud, ydmyger den, så at den mister og fortaber sig selv og omfavner Gud." Zwingli havde selv erfaret sandheden af disse ord. Da han senere udtalte sig om sin erfaring på denne tid, skrev han: "Da … jeg begyndte helt at hengive mig til studiet af den hellige skrift, begyndte filosofi og *(skolastisk)* teologi altid at komme til mig med indvendinger. Til sidst nåede jeg så vidt, at jeg tænkte: "Du må lade dette ligge og udelukkende lære Guds mening af hans eget ligefremme ord." Så begyndte jeg at bede Gud give mig sit lys, og den hellige skrift syntes mig langt lettere at forstå." – *Samme, b. 8, ch. 6.*

Zwingli havde ikke fået den lære, han forkyndte, fra Luther. Det var Kristi lære. "Hvis Luther forkyndte Kristus," sagde den schweiziske reformator, "gør han det samme som jeg. De som han har ført til Kristus, er mere talrige end de, som jeg har ført til ham. Men dette betyder intet. Jeg vil ikke bære andet navn end Kristi navn. Jeg er hans soldat, og han er min eneste herre. Jeg har aldrig

skrevet et ord til Luther, og Luther har aldrig skrevet et ord til mig. Og hvorfor? … For at det kunne bevises, i hvor høj grad Guds Ånd er i harmoni med sig selv, siden vi begge, uden hemmelig forståelse, forkynder Kristi lære med så stor ensartethed." – *D`Aubigné, b. 8, ch. 9.*

Forkynder evangeliet i Einsiedeln

I 1516 blev Zwingli indbudt til at blive præst i klostret i Einsiedeln. Her fik han nøjere kendskab til romerkirkens fordærvelse, og her kom han til at udøve en indflydelse som reformator, som skulle få virkning langt ud over hans lands grænser. I Einsiedeln fandtes et Mariabillede, som sagdes at være undergørende. Over porten til klostret stod der: "Her kan erhverves fuldstændig syndsforladelse." – *Samme, b. 8. ch. 5.* På alle tider af året søgte pilgrimme til Marias billede, og til den årlige fest, som blev holdt til ære for det, kom der store menneskemængder fra alle dele af Schweiz samt Frankrig og Tyskland. Zwingli, som blev dybt bedrøvet ved synet, benyttede lejligheden til at forkynde frihed ved evangeliet for disse overtroens slaver.

"Tro ikke," sagde han, "at Gud er i dette tempel frem for i nogen anden del af det, han har skabt. I hvilket land I end opholder jer, er Gud omkring jer og hører jer. … Kan unyttige gerninger, lange pilgrimsrejser, offergaver, billeder, påkaldelse af Maria eller helgenerne sikre jer Guds nåde? … Hvad nytter de mange ord, med hvilke vi iklæder vore bønner? Hvad virkning har en skinnende munkekutte, et glatraget hoved, en lang og folderig kappe eller guldbroderede sko? … Gud ser på hjertet, og vore hjerter er langt borte fra ham" "Kristus," sagde han, "som en gang blev ofret på korset, er det offer, som har gjort fyldest for de troendes synder i al evighed." – *Samme, b. 8, ch. 5.*

Disse ord vakte ikke alles billigelse. Mange følte sig bittert skuffede over at høre, at deres lange rejse havde været forgæves. De forstod ikke den tilgivelse, som blev dem frit tilbudt ved Kristus. De var godt tilfredse med den gamle vej til Himmelen, som romerkirken havde afstukket for dem. De gøs tilbage for tanken om at skulle søge noget bedre. Det var lettere at betro præsterne og paven ansvaret for deres frelse end at søge hjertets renhed.

Men en anden gruppe hørte forkyndelsen om frelse ved Kristus med stor glæde. De regler og ceremonier, som romerkirken indskærpede, havde ikke bragt sjælefred, og disse mennesker anerkendte i tro Frelserens blod som deres forsoning. Da de var vendt hjem, fortalte de andre om, hvad de havde lært. Således blev sandheden bragt fra flække til flække, fra by til by, og antallet af pilgrimme, som søgte til det undergørende Mariabillede, dalede betydeligt. Der blev også givet færre offergaver, og dette førte til at Zwinglis indtægter blev mindre, for han blev lønnet med en del af offergaverne. Dette var ham dog kun en glæde, for det var et tegn på at fanatismens og overtroens magt var ved at blive brudt.

Kirkens ledere var ikke blinde for det arbejde, Zwingli udførte, men foreløbig afholdt de sig fra at gribe ind. De håbede stadig at vinde ham for deres sag, og derfor forsøgte de at lokke ham til sig ved hjælp af smiger. Imidlertid fik sandheden stærkere og stærkere tag i det menige folks hjerte.

Til domkirken i Zürich

Zwinglis tid i Einsiedeln havde gjort ham skikket til at udføre et endnu mere

betydningsfuldt arbejde, og det skulle snart tage sin begyndelse. Efter tre års ophold i Einsiedeln blev han udnævnt til præst ved domkirken i Zürich. Denne by var den vigtigste i hele den schweiziske forbundsstat, og den indflydelse, som blev udøvet herfra, ville få lang rækkevidde. De gejstlige, som havde opfordret ham til at komme til Zürich, ønskede imidlertid ikke, at der skulle indføres noget nyt, og de tog straks fat på at instruere ham om hans pligter.

"De må anstrenge Dem til det yderste," sagde de, "for at undgå, at domkapitlet går glip af selv den mindste del af sine indtægter. De skal formane de trofaste, både fra prædikestolen og ved skriftemålet, til at betale alle afgifter og tiender og ved deres offergaver vise deres kærlighed til kirken. De må bestræbe Dem på at forøge de indtægter, som stammer fra de syge, fra messerne og i det hele taget fra enhver kirkelig forordning." "Det er også Deres pligt at uddele sakramenterne, at prædike og at drage omsorg for hjorden," tilføjede hans læremestre, "men disse pligter, navnlig pligten til at prædike, har De lov til at overlade til en stedfortræder. De selv bør kun give sakramenterne til folk af betydning og anseelse, og kun når De bliver opfordret dertil. Det er Dem forbudt at undlade at skelne mellem folk af betydning og folk uden betydning." - *Samme, b. 8, ch. 6.*

Zwingli lyttede i tavshed til disse formaninger, og derefter gav han udtryk for sin taknemmelighed over den ære, de havde vist ham ved at give ham et så fornemt embede. Derpå gjorde han rede for den kurs, han havde tænkt at følge. Han sagde: "Kristi liv har alt for længe været holdt skjult for folket. Jeg har i sinde at prædike over hele Mattæus evangeliet, ... jeg vil kun øse af den hellige skrifts kilder, lodde dens dybder, sammenligne afsnit med afsnit og søge forståelse gennem uafladelige og inderlige bønner. Jeg vier min gerning til Guds forherligelse, til hans Søns pris, til sjælenes sande frelse og til deres opbyggelse i den sande tro." – *Samme, b. 8, ch. 6.* Skønt nogle af de gejstlige misbilligede hans plan og søgte at bringe ham på andre tanker, holdt han fast ved sit. Han erklærede, at han ikke havde i sinde at indføre en ny metode, men at han ville benytte den metode, som kirken havde anvendt i ældre og renere tider.

Der var allerede stor interesse for de sandheder, han forkyndte, og folket strømmede til for at høre ham prædike. Mange, som for længst var holdt op med at gå i kirke, begyndte nu atter at indfinde sig. Han indledte sin forkyndelse med at slå op i evangeliet og læse og forklare den inspirerede beretning om Kristi liv, lære og død. Ligesom i Einsiedelh understregede han, at Guds ord var den eneste ufejlbare autoritet, og at Kristi død var det eneste fyldestgørende offer. Han sagde: "Det er til Kristus, jeg vil føre jer – til Kristus, den sande kilde til frelse." - *Samme, b. 8, ch. 6.* Omkring ham flokkedes folk af alle samfundslag, lige fra statsmænd og lærde til håndværkere og bønder. De lyttede til hans ord med den største interesse. Han nøjedes ikke med at forkynde tilbudet om gratis frelse, men angreb frygtløst tidens ondskab og fordærvelse. Mange lovpriste Gud, når de forlod domkirken. "Denne mand," sagde de, "forkynder sandheden. Han skal være vor Moses og føre os bort fra dette ægyptiske mørke."

Men skønt man til at begynde med var begejstret for det arbejde, han udførte, varede det ikke længe, før han mødte modstand. Munkene søgte at forhindre hans arbejde og fordømme hans forkyndelse. Mange hånede og spottede ham, og andre kom med trusler og uforskammede bemærkninger. Men Zwingli bar det med tålmod og sagde: "Hvis vi ønsker at lede de ugudelige til Jesus Kristus, må vi lukke vore øjne for mangt og meget." – *Samme, b. 8, ch. 6.*

På dette tidspunkt begyndte et nyt redskab at arbejde på reformationens fremme. I Basel boede der en tilhænger af den reformerte tro, han sendte en person ved navn Lucian til Zürich med nogle af Luthers skrifter, da han mente, at salget af disse kunne bidrage til at udbrede sandheden. Han skrev til Zwingli: "Undersøg først, om denne mand er tilstrækkeligt forsigtig og dygtig. Hvis dette er tilfældet, bør De lade ham bringe Luthers skrifter og især hans udlægning af Fadervor, skrevet for lægfolk, fra by til by, fra landsby til landsby, ja, fra hus til hus. Jo større kendskabet til dem bliver, des flere købere vil de finde." - *Samme, b. 8, ch. 6.* Således fik lyset indpas.

Når Gud gør forberedelser til at sønderbryde uvidenhedens og overtroens hæmmende bånd, gør Satan sig særlig umage for at hylle menneskene i mørke og lænke dem endnu fastere. Da mænd i forskellige lande trådte frem og tilbød folk tilgivelse og retfærdiggørelse ved Kristi blod, fortsatte romerkirken med forøget energi at tilbyde aflad mod betaling.

Hver synd havde sin pris, og selv forbrydere kunne slippe fri for straf, hvis kirkens skatkammer blev fyldt tilstrækkeligt. Således gik de to bevægelser fremad – den ene tilbød syndstilgivelse for penge, den anden tilbød forladelse ved Kristus. Romerkirken gav bevilling til synd og gjorde synden til en indtægtskilde; reformatorerne fordømte synden og udpegede Kristus som forsoneren og befrieren.

Afladshandel i Schweiz

I Tyskland var salget af afladsbreve lagt i hænderne på dominikanermunkene, og en af de bedst kendte afladskræmmere var den berygtede Tetzel. I Schweiz var det franciskanermunkene, som solgte afladsbreve, og det var den italienske munk Samson, som ledede salget. Han havde allerede været til stor nytte for kirken, for han havde sørget for, at enorme summer var vandret fra Tyskland og Schweiz til pavens skatkammer. Nu gennemrejste han Schweiz, samlede store skarer omkring sig, plyndrede de fattige bønder for deres spareskillinger og afpressede de rige store pengegaver. Men reformationens indflydelse gjorde sig allerede gældende, og salget af afladsbreve dalede, selv om det ikke helt ophørte. Zwingli var stadig i Einsiedeln, da Samson kort efter sin ankomst til Schweiz rejste til en nærliggende by med sine varer. Da reformatoren hørte om hans mission, besluttede han straks at modarbejde ham. De to mænd mødtes ikke, men Zwingli afslørede munkens forehavende så effektivt, at han var nødt til hurtigst mulig at begive sig andetsteds hen.

I Zürich tordnede Zwingli mod afladskræmmerne, og da Samson nærmede sig byen, blev han modtaget af en udsending fra myndighederne. Denne lod ham forstå, at man regnede med, at han ikke gjorde ophold i Zürich. Ved hjælp af list lykkedes det ham dog at komme ind i byen, men han blev sendt af sted uden at have solgt et eneste afladsbrev, og kort tid efter forlod han Schweiz.

Pesten fremskynder reformationen

Den pestepidemi som hærgede Schweiz i 1519, kom til at betyde et vældigt fremstød for reformationen. Mange af de mennesker, som nu stod ansigt til ansigt med døden, følte, at de afladsbreve, som de havde købt for penge, var værdiløse, og de begyndte at længes efter et sikrere trosgrundlag. Zwingli fik selv pest og var så syg, at man opgav håbet om, at han kunne komme sig.

Der gik rygter om, at han allerede var død. I denne prøvelsens stund var hans tillid og håb uforandret. Han satte sin lid til korset på Golgata og stolede på den store forsoner. Da han vendte tilbage fra dødens port, begyndte han at forkynde evangeliet med endnu større kraft end før, og hans ord vakte genklang. Folk tog henrykte mod deres elskede præst, som var vendt tilbage til dem fra gravens rand. De havde selv plejet de syge og døende, og som aldrig før forstod de evangeliets betydning.

Zwingli var kommet til en dybere forståelse af evangeliets sandheder og havde personligt erfaret dets fornyende kraft. Syndefaldet og Guds plan til menneskenes frelse var de emner, han helst dvælede ved. Han sagde: "I Adam er vi alle døde og nedsunket i fordærv og fordømmelse." – *Wylie, b. 8, ch. 9.* "Kristus … har skaffet os evig frelse … Hans lidelse er … et evigt offer, som for evigt er i stand til at helbrede; det tilfredsstiller for evigt det guddommelige krav om retfærdighed til bedste for dem, som stoler på det med fast og urokkelig tro." Samtidig understregede han, at Kristi nåde på ingen måde berettiger menneskene til at fortsætte med at synde." Gud er, hvor der er tro på Gud; og hvor Gud er, er der også en magt, som tvinger menneskene til at gøre gode gerninger." - *D`Aubignè, b. 8, ch. 9.*

Interessen for Zwinglis forkyndelse var så stor, at domkirken altid var stuvende fuld, når han prædikede. Efterhånden som hans tilhørere blev i stand til at følge ham, åbenbarede han mere og mere af sandheden for dem. I begyndelsen passede han omhyggeligt på ikke at berøre emner, som kunne forskrække dem og skabe fordomme. Hans opgave var at vinde deres hjerte for Kristi lære, at blødgøre deres hjerte ved Kristi kærlighed og at få dem til at betragte Kristi eksempel. Når de først forstod evangeliets principper, ville de utvivlsomt give slip på deres overtro.

I opposition

Skridt for skridt gik reformationen fremad i Schweiz. Dens modstandere forfærdedes og gik til aktiv modstand. Et år tidligere havde munken fra Wittenberg sagt nej til paven og kejseren i Worms, og nu tydede alt på, at der også i Zürich ville blive sagt nej til de pavelige krav. Der blev rettet mange angreb på Zwingli. I de katolske kantoner hændte det, at evangeliets disciple blev brændt på bålet, men dette var ikke Zwinglis fjender tilstrækkeligt; han måtte selv bringes til tavshed. Derfor sendte biskoppen af Konstanz tre deputerede til myndighederne i Zürich, og disse mænd beskyldte Zwingli for at tilskynde folk til at overtræde kirkens love, således at ro og orden bragtes i fare. Hvis kirkens autoritet blev tilsidesat, hævdede han, ville resultatet blive almindeligt anarki. Zwingli svarede, at han i fire år havde forkyndt evangeliet i Zürich, "som var mere stilfærdig og fredelig end nogen anden by i forbundsstaten." Han tilføjede: "Tyder dette ikke på, at kristendommen er den bedste garanti for den almindelige sikkerhed?" – *Wylie, b. 8, ch. 11.*

De tre udsendinge havde formanet rådsforsamlingens medlemmer til at forblive i kirken, "uden for hvilken der ikke fandtes frelse." Zwingli svarede: "Lad ikke denne påstand gøre indtryk på jer. Kirkens grundlag er den samme klippe, den samme Kristus, som gav Peter hans navn, fordi han trofast bekendte sig til ham. I hvert folk er enhver, som af hele sit hjerte tror på vor Herre Jesus, kærkommen for Gud. Her er den kirke, uden for hvilken ingen kan opnå frelse."

– *D`Aubigné, London ed. B. 8, ch. 11.* Resultatet af mødet var, at en af biskoppens udsendinge gik over til den reformerte tro.

Da rådsforsamlingen afslog at anlægge sag mod Zwingli, gav romerkirken sig til at forberede et nyt angreb på ham. Da reformatoren fik meddelelse om sine fjenders planer, udbrød han: "Lad dem blot komme an; jeg frygter dem lige så lidt, som klippen frygter de bølger, der tordner ved dens fod." – Wylie, b. 8, ch. 11. Gejstlighedens forsøg på at skade Zwingli førte kun til, at den sag, som de hadede og frygtede, gjorde nye fremskridt. Sandheden blev ved at gå fremad. I Tyskland fattede protestanterne, der havde været stærkt nedtrykte over Luthers forsvinden, nyt mod, da de så evangeliets fremgang i Schweiz.

Da reformationen blev indført i Zürich, sås dens frugter tydeligst i lasternes afskaffelse og indførelsen af ro og orden. "Freden har bolig i vor by," skrev Zwingli, "her er ingen strid, intet hykleri og ingen misundelse. En sådan enighed kan kun komme fra Herren og fra vor lære, som fylder os med fred og fromhed." – *Samme,b. 8, ch. 15.*

Debat om troens fundament

De sejre reformationen vandt, fik katolikkerne til at gøre endnu kraftigere forsøg på at tilintetgøre den. Da de ikke havde opnået noget ved at forbyde Luthers skrifter i Tyskland, besluttede de nu at forsøge at slå reformationen med dens egne våben. De ville holde en disputation med Zwingli, og da det var dem selv, der skulle stå for arrangementet, kunne de sikre sig sejren ved selv at vælge både stedet for disputationen og de dommere, som skulle dømme mellem de disputerende. Hvis de først fik Zwingli i deres magt, skulle de nok sørge for, at han ikke slap løs igen. Når lederen var bragt til tavshed, ville bevægelsen hurtigt kunne knuses. Denne hensigt holdt de dog omhyggeligt skjult.

Disputationen blev holdt i Baden, men Zwingli var ikke tilstede. Zürichs rådsforsamling, som havde mistanke om katolikkernes planer og var blevet advaret af de kætterbål, hvorpå mange reformerte var blevet brændt i de katolske kantoner, forbød Zwingli at udsætte sig for så stor en risiko. I Zürich kunne han møde alle de deputerede, kirken ville sende, men at tage til Baden, hvor der for ganske nylig var udgydt martyrblod, ville være ensbetydende med den visse død. Oecolampadius og Haller blev udset til at repræsentere de reformerte, mens den berømte teolog von Eck, som yderligere skulle have støtte af en hærskare af lærde doktorer og prælater, skulle repræsentere romerkirken.

Skønt Zwingli ikke selv var til stede ved disputationen, var hans indflydelse umiskendelig. Sekretærerne blev alle valgt af katolikkene, og ingen andre måtte tage notater; enhver, der gjorde det, ville blive dømt til døden. Alligevel modtog Zwingli hver dag en omfattende rapport over, hvad der blev sagt i Baden. En ung studerende, som overværede disputationen, udarbejdede hver aften en rapport over de argumenter, som var fremkommet i dagens løb. Disse papirer blev bragt til Zürich af to andre studerende, som også medbragte de daglige breve fra Oecolampadius til Zwingli. Reformatoren skrev svar, som var fulde af gode råd og forslag. Han skrev disse breve om natten, og de blev næste morgen bragt til Baden af de unge mænd. For at narre de vagter, som var opstillet ved byporten, medbragte de unge mænd også kurve med fjerkræ, og derved lykkedes det dem at få adgang til byen.

Således ledede Zwingli slaget mod de snu modstandere. Han "har udrettet

mere," sagde Myconius, "med sine meditationer, sine søvnløse nætter og de gode råd, han har sendt til Baden, end han kunne have udrettet ved personligt at disputere med sine fjender." – *D`Aubignè b. 11, ch. 13.*

Katolikkerne, der følte sig sikre på sejren, var ankommet til Basel iført deres kostbareste klæder og strålende af juveler. De levede luksuriøst; deres borde bugnede af de dyreste delikatesser og de mest udsøgte vine. Deres gejstlige pligters byrde blev lettet af munterhed og vellevned. De dannede en skarp modsætning til reformatorerne, der af mange nærmest betragtedes som en flok tiggere, som kun tilbragte en såre kort tid ved spisebordet for at indtage deres tarvelige måltider. Oecolampadius` vært, som benyttede anledningen til at iagttage ham på hans værelse, fandt ham altid i færd med at studere eller bede. Dette havde undret ham meget, og han udtalte, at kætteren i hvert fald var "meget gudfrygtig."

I disputationssalen "gik Eck stolt op på en talerstol, der var pragtfuld udsmykket, mens den beskedne Oecolampadius, som var tarveligt klædt, måtte nøjes med at tage plads på en groft udskåret stol over for sin modstander." – *Samme, b. 11, ch. 13.* Ecks kraftige røst og selvsikkerhed svigtede ikke et øjeblik. Hans nidkærhed var stimuleret af hans håb om både guld og ære, for troens forsvarer skulle belønnes med en betydelig sum. Da bedre argumenter svigtede, benyttede han sig af fornærmelser og endda eder.

Den beskedne Oecolampadius, som ganske manglede selvtillid, havde ikke ønsket at deltage i disputationen, og han begyndte sit indlæg med disse højtidelige ord: "Jeg anerkender ingen anden dommer end Guds ord." – *Samme, b. 11, ch. 13.* Han var blid og høflig, men samtidig viste han sig at være uforfærdet og ubøjelig. Da katolikkerne efter deres sædvane hævdede de kirkelige skikkes autoritet, holdt deres modstander stædigt fast ved Bibelens ord. "Skikke," sagde han, "er uden betydning i Schweiz, medmindre de stemmer overens med grundloven; og i trosspørgsmål er Bibelen vor grundlov." *Samme, b. 11, ch. 13.*

Forskellen mellem de to disputerende var ikke uden virkning. Reformatorens blidhed og beskedenhed og hans rolige og klare resonnementer gjorde et dybt indtryk på alle dem, som følte sig ilde berørt af Ecks pralende og støjende optræden.

Diskussionen varede i atten dage. Da den omsider var forbi, gjorde katolikkerne tillidsfuldt krav på at have sejret. De fleste af de deputerede tog parti for katolikkerne, og landdagen erklærede reformatorerne slået og udstødt af kirken sammen med deres leder Zwingli. Men resultaterne af dysten viste, hvem der havde vundet ved den. Den protestantiske bevægelse fik stor fremgang, og det varede ikke længe, før Bern og Basel, to meget betydningsfulde byer, gik ind for reformationen.

10. REFORMATIONENS FREMGANG I TYSKLAND

Luthers hemmelighedsfulde forsvinden vakte bestyrtelse i hele Tyskland. Alle vegne hørte man forespørgsler om ham. Der gik de vildeste rygter, og mange troede, at han var blevet myrdet. Der blev sørget dybt, ikke blot af dem, der havde erklæret sig for hans venner, men af tusinder, som ikke åbent havde taget standpunkt for reformationen. Mange forpligtede sig ved en højtidelig ed til at hævne hans død.

Luther savnet af mange

Katolikkerne så med skræk, til hvilken højde følelserne imod dem var steget. Skønt de til at begynde med jublede over Luthers formodede død, ønskede de snart at kunne skjule sig for folkets harme. Hans fjender havde ikke været nær så bekymrede over hans dristige handlinger, mens han var iblandt dem, som de nu var over hans forsvinden. De, der i deres raseri havde søgt at tilintetgøre den modige reformator, var fulde af frygt nu, hvor han var blevet en hjælpeløs fange. "Den eneste måde, hvorpå vi nu kan redde os," sagde en af dem, "er med tændte fakler at lede efter Luther i hele verden for så at give ham tilbage til det folk, som råber på ham." *D`Aubignè, b. 9, ch. 1.* Kejserens edikt syntes at være magtesløst. De pavelige legater var vrede, da de så, at det vakte langt mindre opmærksomhed end Luthers skæbne.

Meddelelsen om, at han var i sikkerhed, skønt fange, beroligede folkets frygt, mens det i endnu højere grad vakte deres begejstring for ham. Hans skrifter blev læst med endnu større begærlighed end nogen sinde tidligere. I stadig større antal sluttede man op om den heltemodige mands sag, han som havde kæmpet en så ulige kamp for at forsvare Guds ord. Reformationen tiltog stadig i styrke. Den sæd, som Luther havde sået, spirede frem alle vegne. Hans fraværelse udrettede noget, som hans nærværelse ikke ville have været i stand til. Hans medarbejdere følte et nyt ansvar, nu da deres store fører var borte. Med ny tro og alvor gik de fremad for at gøre alt, hvad der stod i deres magt, for at det værk, som var begyndt så herligt, ikke skulle standses af noget.

Fanatisme skader reformationen

Men Satan spildte ikke tiden. Nu forsøgte han, ligesom han har forsøgt det ved enhver reformatorisk bevægelse, at narre og ødelægge mennesker ved at prakke dem en efterligning på i stedet for det ægte arbejde. Ligesom der i den kristne kirkes første århundrede var falske Messias`er, sådan fremstod der falske profeter i det sekstende århundrede.

Nogle mænd, der var dybt betaget af røret i den religiøse verden, bildte sig ind at have modtaget særlige åbenbaringer fra Himmelen og hævdede at have fået guddommeligt pålæg om at fuldføre reformationen, som de erklærede kun var blevet påbegyndt i det små af Luther. I virkeligheden ødelagde de netop det arbejde, som han havde udført. De forkastede den store grundsætning, som var selve reformationens grundvold – at Guds ord er den eneste fuldgyldige rettesnor for troen og dens udøvelse – og erstattede denne ufejlbarlige vejviser med deres egne følelsers og indtryks foranderlige og usikre målestok. Da den

store kender af falskhed og vildfarelser således var tilsidesat, stod vejen åben for Satan til efter eget forgodtbefindende at herske over sjælene.

En af disse profeter hævdede at være blevet belært af englen Gabriel. En student som sluttede sig til ham, holdt op med sine studier, idet han erklærede, at han af Gud selv var blevet begavet med visdom til at udlægge hans ord. Andre, som havde naturlig tilbøjelighed til fanatisme, sluttede sig til dem. Disse sværmeres optræden skabte ikke ringe ophidselse. Luthers prædiken havde alle vegne vakt mennesker til at føle nødvendigheden af en reform, og nu blev nogle virkelig ærlige folk vildledt af de nye profeters falske fremstilling.

Bevægelsens ledere drog til Wittenberg og bestormede Melanchton og hans medarbejdere med deres krav. De sagde: "Vi er sendt af Gud for at belære folket. Vi har haft fortrolige samtaler med Herren; vi ved, hvad der skal ske; kort sagt, vi er apostle og profeter og indanker vor sag for dr. Luther."- *Samme, b. 9, cv. 7.*

Reformatorerne blev forbavsede og forvirrede. Noget sådant havde de aldrig før stødt på, og de vidste ikke, hvilken vej de skulle følge. Melanchthon sagde: "Der er i sandhed en usædvanlig ånd i disse mennesker, men hvad er det for en ånd? På den ene side må vi vogte os for at udslukke Guds ånd, og på den anden for at lade os vildlede af Satans ånd." – *Samme, b. 9,ch. 7.*

Nu åbenbarede den nye læres frugter sig. Mennesker blev forledt til at forsømme Bibelen eller helt kaste den til side. Der kom forvirring i skolerne. Studenter, som med foragt afviste al disciplin, opgav deres studier og forlod universitetet. De mænd som mente sig kvalificerede til at genoplive og lede reformationen, havde kun held til at bringe den til ødelæggelsens rand. Nu genvandt katolikkerne deres selvtillid og udbrød begejstret: "Endnu en sidste kraftanstrengelse, og sejren er vor." – *Samme, b. 9, ch.7.*

Luthers uro over udviklingen

I Wartburg hørte Luther, hvad der var sket, og sagde dybt bekymret: "Jeg har altid ventet, at Satan ville sende os denne pest." *Samme b. 9, ch. 7.* Han gennemskuede disse foregivne profeters sande karakter og så den fare, som truede sandhedens sag. Pavens og kejserens modstand havde ikke voldt ham så stor bekymring og sorg som den, han nu erfarede. Fra reformationens erklærede venner var dens værste fjender fremstået. De samme sandheder, som havde bragt ham så stor glæde og trøst, blev nu benyttet til at skabe strid og forvirring i kirken

I det reformeringsarbejde, hvortil Luther var blevet drevet frem af Guds Ånd, var han blevet ført videre, end han havde tænkt sig. Det havde ikke været hans hensigt, at indtage den stilling, som han gjorde, eller at foretage så radikale forandringer. Han havde kun været redskabet i den Almægtiges hånd. Alligevel bævede han ofte for resultatet af sit værk. Han havde engang sagt: "Hvis jeg vidste, at min lære skadede èt eneste menneske, hvor ringe og ukendt han end var, - men det kan den ikke, for den er selve evangeliet – så ville jeg hellere dø ti gange end ikke tilbagekalde den." – *Samme, b. 9, ch. 7.*

Og nu var selve Wittenberg, det egentlige midtpunkt for reformationen, ved hurtigt at ligge under for fanatismens og lovløshedens magt. Denne frygtelige tilstand var ikke frugten af Luthers lære; men i hele Tyskland gav hans fjender ham skylden for den. I sit hjertes bitterhed spurgte han undertiden: "Kan

reformationens store værk da virkelig ende på denne måde?" - *Samme, b. 9, ch. 7.* Men når han så havde kæmpet med Gud i bøn, strømmede freden atter ind i hans sjæl. "Denne gerning er ikke min, men din egen." sagde han, "du vil ikke tillade, at den fordærves af overtro eller fanatisme." Men tanken om længere at holde sig uden for kampen i en sådan krisesituation blev ham uudholdelig. Han besluttede at vende tilbage til Wittenberg.

Uden tøven begav han sig ud på sin farefulde færd. Han var under rigets band. Det stod fjenderne frit for at tage hans liv, og det var hans venner forbudt at hjælpe eller huse ham. De kejserlige myndigheder traf de strengeste forholdsregler mod hans tilhængere. Men han så, at ordets gerning var i fare, og i Guds navn drog han ud uden frygt for at kæmpe for sandheden.

I et brev til kurfyrsten skrev Luther, efter at have meddelt ham sin hensigt om at forlade Wartburg: "Jeres Højhed skal vide, at jeg drager til Wittenberg under en langt stærkere beskyttelse, end fyrster eller kurfyrster kan give mig. Jeg tænker ikke på at trygle om jeres Højheds støtte, og det er så langt fra mig at begære jeres beskyttelse, at jeg hellere selv ville beskytte jer. Hvis jeg vidste, at jeres Højhed kunne eller ville beskytte mig, ville jeg aldeles ikke drage til Wittenberg. Der findes intet sværd, som kan fremme denne sag. Gud alene må udrette alt, uden menneskers hjælp eller medvirken. Den, som har den stærkeste tro, er den som bedst er i stand til at beskytte."- *Samme, b. 9, ch. 8.*

I et andet brev, som er skrevet på vejen til Wittenberg, tilføjede Luther: "Jeg er rede til at pådrage mig jeres Højheds mishag og hele verdens vrede. Er Wittenbergs borgere ikke mine får? Har Gud ikke betroet dem til mig? Og hvis det er nødvendigt, bør jeg så ikke udsætte mig for døden for deres skyld? Desuden frygter jeg for, at der skal komme et frygteligt oprør i Tyskland, hvormed Gud vil straffe vort folk." *Samme, b. 9, ch. 7.* Med stor forsigtighed og ydmyghed, men dog med beslutsomhed og fasthed, påbegyndte han sit arbejde. "Ved ordets kraft," sagde han, "må vi omstyrte og ødelægge det, som er bygget op med vold. Jeg vil ikke gøre brug af magt over for de overtroiske og vantro … Ingen må tvinges. Frihed er selve indbegrebet af tro." - *Samme, b. 9, ch. 8.*

Luthers kamp mod fanatikerne

Snart rygtedes det i Wittenberg, at Luther var vendt tilbage, og at han skulle prædike. Folk flokkedes fra alle kanter, og kirken fyldtes til bristepunktet. Da han havde besteget prædikestolen, lærte formanede og dadlede han med megen visdom og mildhed. Han berørte også fremgangsmåden hos nogle, der havde taget deres tilflugt til voldsomme midler for at afskaffe messen, og sagde:

"Messen er noget ondt. Gud kendes ikke ved den, og den bør afskaffes. Gerne så jeg, at den i hele verden blev erstattet med evangeliets nadver. Men ingen bør rives bort fra den med vold. Vi må lægge sagen i Guds hånd. Det er hans ord og ikke os, der skal handle. Og hvorfor det? vil I spørge. Fordi jeg ikke holder menneskers hjerter i min hånd, som pottemageren holder leret. Vi har ret til at prædike, men vi har ikke ret til at handle. Lad os prædike – resten hører Gud til. Hvad ville jeg vinde, hvis jeg ville anvende magt? Grimasser, ydre form, efterligninger, menneskelige forordninger og hykleri. …Men der ville ikke være nogen hjertets oprigtighed og heller ikke tro eller kærlighed. Hvis disse tre mangler, mangler alt, og jeg ville ikke give en pærestilk for et sådant resultat ….Gud virker mere ved sit ord alene end I og jeg og hele verden ved vore forenede

kræfter. Gud griber om hjertet, og når hjertet er taget, så er alt vundet."...

"Jeg vil prædike, drøfte og skrive, men jeg vil ikke tvinge nogen, for tro er en frivillig handling. Se, hvad jeg har gjort. Jeg trådte op mod paven, mod afladsbreve og katolikker, men uden voldsomhed og uroligheder. Jeg fremlagde Guds ord; jeg prædikede og skrev – dette var alt, hvad jeg gjorde. Og alligevel, ... det ord, som jeg havde prædiket, besejrede pavevældet, mens jeg sov, så at hverken fyrster eller kejseren har gjort det så stor skade. Og dog gjorde jeg ingenting; ordet alene udrettede alt. Hvis jeg havde ønsket at tage min tilflugt til magt, havde hele Tyskland måske været oversvømmet af blod. Men hvad ville resultatet være blevet? Undergang og ødelæggelse for både legeme og sjæl. Derfor holdt jeg mig i ro og overlod det til ordet alene at fare ud over verden." *Samme, b. 9, ch.8.*

Dag efter dag, en hel uge igennem, vedblev Luther at prædike for lydhøre skarer. Guds ord brød den fanatiske ophidselses trolddom. Evangeliets magt førte det vildledte folk tilbage til sandhedens vej. Luther nærede intet ønske om at møde de sværmere, hvis fremfærd havde forårsaget så meget ondt. Han vidste, at de var mennesker med usund dømmekraft og utøjlede lidenskaber, som, mens de hævdede at være særlig oplyste af Himmelen, ikke ville tåle den mindste modsigelse eller selv den venligste bebrejdelse eller råd. De tiltog sig selv den øverste myndighed og krævede, at alle uden at stille spørgsmål skulle gå ind på deres krav. Men da de forlangte en sammenkomst med ham, indvilligede han i at møde dem; og det lykkedes ham så godt at afsløre dem, at bedragerne med det samme forlod Wittenberg.

Fanatismen blusser op igen

Fanatismen var dæmpet for en tid; men nogle år efter brød den atter ud med endnu større voldsomhed og med frygteligere resultater. Luther sagde med hensyn til lederne af denne bevægelse: "For dem er den hellige skrift kun døde bogstaver, og de gav sig alle til at råbe: "Ånden! Ånden!" Men èt er sikkert: jeg vil ikke følge derhen, hvor deres ånd fører dem. Måtte Gud i sin barmhjertighed bevare mig fra en kirke, hvori der ikke findes andre end helgener. Jeg ønsker at bo hos de ringe, de svage, de syge, som kender og føler deres synder, og som stadig stønner og råber til Gud fra deres hjertes dyb for at opnå hans trøst og hjælp." – *Samme, b. 10, ch. 10.*

Thomas Münzer, som var den mest aktive af sværmerne, var en mand med betydelige evner, som, hvis de var blevet rigtigt anvendt, ville have hjulpet ham til at gøre meget godt; men han havde ikke lært de første grundsætninger i sand gudstro. "Han var besat af ønsket om at reformere verden og glemte, som alle fanatikere, at reformationen måtte begynde med ham selv." – *Samme, b. 9, ch. 8.* Han var ærgerrig efter at opnå stilling og indflydelse og var uvillig til at være nummer to, selv efter Luther. Han erklærede, at reformatoren ved at erstatte pavens myndighed med skriftens kun oprettede en anden slags katolsk lære. Han hævdede, at han selv havde fået guddommelig befaling til at indføre den sande reformation. "Den, som har denne ånd," sagde Münzer, "ejer den sande tro, om han så aldrig i sit liv skulle få skriften at se." - *Samme, b. 10, ch. 10.*

Disse fanatiske lærere lod sig beherske af indskydelser, idet de anså enhver tanke og impuls for at være Guds røst; følgelig gik de til farlige yderligheder. Nogle

brændte endog deres bibler, mens de råbte: ”Bogstavet slår ihjel, men Ånden gør levende.” Münzers lære talte til menneskers begær efter det vidunderlige, mens den tilfredsstillede deres hovmod ved faktisk at stille menneskelige tanker og meninger over Guds ord. Tusinder tog imod hans lære. Snart fordømte han al orden inden for offentlig gudstjeneste og erklærede, at lydighed mod fyrster var et forsøg på at tjene både Gud og Belial.

Folk som allerede var begyndt at frigøre sig af pavevældets åg, var også ved at blive utålmodige under de borgerlige myndigheders tvang. Münzers revolutionære lære som hævdede at have guddommelig stadfæstelse, forledte dem til at bryde ud fra al kontrol og give deres fordomme og lidenskaber frie tøjler. Der fulgte de frygteligste optrin med oprør og strid, og Tysklands marker blev gennemvædede af blod.

Den sjæleangst, som Luther for så længe siden havde følt i Erfurt, knugede ham nu med fordoblet kraft, da han så, at reformationen blev anklaget for følgerne af sværmeriet. De katolske fyrster erklærede – og mange var parat til at sætte lid til erklæringen – at opstanden var den naturlige følge af Luthers lære. Skønt denne anklage savnede ethvert grundlag, måtte den nødvendigvis volde reformatoren stor sorg. At sandhedens sag således skulle vanæres ved at ligestilles med den laveste fanatisme, syntes mere, end han kunne bære. På den anden side hadede opstandens ledere Luther, fordi han ikke blot havde modsat sig deres lære og benægtet deres hævdelse af guddommelig inspiration, men han havde erklæret dem for oprørere mod de borgerlige myndigheder. Som hævn erklærede de ham for en ussel hykler. Det var, som om han havde pådraget sig både fyrsternes og folkets fjendskab.

Katolikkerne var begejstrede og ventede snart at opleve reformationens fald. De anklagede Luther for netop de vildfarelser, som han mest alvorligst havde søgt at rette. Sværmernes parti havde ved løgnagtig hævdelse af at være blevet behandlet med stor uretfærdighed haft held til at vinde sympati hos en stor del af folket, og som det ofte går dem, der vælger det forkerte, lykkedes det dem at blive betragtet som martyrer. På denne måde blev de, som satte alle kræfter ind på at skade reformationen, beklagede og lovpriste som ofre for grusomhed og undertrykkelse. Dette var Satans værk, fra den samme oprørsånd, som først åbenbarede sig i Himmelen.

Satan prøver stadig at føre mennesker bag lyset og få dem til at kalde synd for retfærdighed og retfærdighed for synd. Hvor er dette lykkedes godt for ham! Hvor ofte lyder ikke dom og bebrejdelser mod Guds trofaste folk, fordi de uden frygt tager sandheden i forsvar! Mennesker, som kun er Satans hjælpere, bliver rost og smigret og endog betragtet som martyrer, mens de, som burde æres og hjælpes på grund af deres troskab mod Gud, får lov at stå ene, mistænkte og uden menneskers tillid.

Falsk hellighed, uægte fromhed udøver stadig sit bedrag. Under forskellige forklædninger viser den samme ånd som i Luthers dage sig stadig, vender sjælene bort fra skriften og bringer mennesker til hellere at følge deres egne følelser og indskydelser end til i lydighed at rette sig efter Guds lov. Dette er et af Satans heldigste påfund for at bringe vanære over renhed og sandhed.

Uden frygt forsvarede Luther evangeliet mod de angreb, som kom fra alle sider. Guds ord viste sig at være et våben, som var mægtigt i enhver strid. Med dette ord førte han krig mod pavens tilranede myndighed og mod skolastikernes

rationalistiske filosofi, mens han stod fast som en klippe mod de sværmere, der søgte at forene sig med reformationen.

Hvert eneste af disse modstridende elementer ville på sin egen måde tilsidesætte den hellige skrift og ophøje menneskelig visdom til at være kilden til religiøs sandhed og viden. Rationalismen har fornuften til afgud og gør denne til religionens kendetegn. Katolicismens, som hævder, at dens pavefyrste har en inspiration, som i lige linje er nedarvet fra apostlene og uforanderlig til alle tider, giver rig lejlighed til, at alle slags udskejelser og fordærvelse kan skjules under det apostolske embedes ukrænkelighed. Den inspiration, som Mùnzer og hans fæller hævdede at have, stammede ikke fra nogen renere kilde end fantasiens påfund, og dens indflydelse var nedbrydende for al myndighed, både menneskelig og guddommelig. Sand kristendom modtager Guds ord som det største skatkammer for åndelig sandhed som prøvestenen for al inspiration.

Reformationen fremmes ved Luthers bibelovers.

Ved hjemkomsten fra Wartburg fuldendte Luther sin oversættelse af Det nye Testamente, og snart efter blev evangeliet givet til det tyske folk på deres eget sprog. Denne oversættelse blev modtaget med stor glæde af alle, som elskede sandheden, men den blev med foragt avist af dem, som foretrak menneskelige overleveringer og menneskers bud.

Præsterne var forfærdede ved tanken om, at jævne folk nu skulle blive i stand til at diskutere Guds ords forskrifter med dem, og at deres egen uvidenhed på den måde skulle afsløres. Deres verdslige tankegangs våben var magtesløse mod Åndens sværd. Rom opbød al sin myndighed for at forhindre skriftens udbredelse, men bandlysning og tortur var lige frugtesløse. Jo mere Rom fordømte og forbød Bibelen, jo ivrigere blev folk efter at vide, hvad den egentlig lærte. Enhver, som kunne læse, higede efter selv at studere Guds ord. De førte det med sig overalt og læste det om og om igen og var ikke tilfredse, før de havde lært store dele af det udenad. Da Luther så, med hvilken glæde Det nye Testamente blev modtaget, begyndte han straks på en oversættelse af Det gamle Testamente og udgav de enkelte dele, så hurtigt som han fik dem færdig.

Luthers skrifter blev modtaget med lige stor glæde i byer og landsbyer. ”Hvad Luther og hans venner forfattede, satte andre i omløb. Munke, som var overbevist om munkeløfternes ulovlighed, som ønskede at ombytte et langt liv i dovenskab med et i travl anspændelse, men som var for uvidende til at forkynde Guds ord, rejste rundt i provinserne og besøgte små landsbyer og hytter, hvor de solgte Luthers og hans venners bøger. Det vrimlede snart med disse modige kolportører i Tyskland.” - *Samme, b. 9, ch. 11.*

Disse bøger blev studeret med dyb interesse af rige og fattige, af lærde og ulærde. Ved nattetid læste landsbyskolernes lærere dem højt for små grupper, som havde samlet sig om den hjemlige arne. Hver eneste gang blev nogle sjæle overbevist om sandheden, og når de med glæde havde modtaget ordet, blev det deres tur at fortælle andre det gode budskab.

Disse inspirerede ord blev stadfæstede: ”Tydes dine ord, så bringer de lys, de giver enfoldige indsigt.” Sl. 119, 130. Studiet af skriften frembragte en vældig forandring i folkets sjæl og hjerte. Pavedømmet havde lagt et tungt åg på sine undersåtter og derved holdt dem nede i uvidenhed og nedværdigelse. Man havde samvittighedsfuldt bevaret en overtroisk overholdelse af ydre former, men i hele

deres gudstjeneste havde hjertet og forstanden kun haft ringe del. Luthers forkyndelse, som frembragte Guds ords ligefremme sandheder, og dertil selve ordet, som blev lagt i jævne folks hænder, havde vakt deres slumrende kræfter og ikke blot renset og forædlet deres åndelige natur, men givet ny styrke og kraft til forstanden.

Man kunne møde mennesker af alle rangklasser, som med Bibelen i deres hænder forsvarede reformationens lære. Katolikkerne, som havde overladt studiet af skriften til præster og munke, hidkaldte nu disse, for at de skulle gendrive den nye lære. Men præsterne og munkene, som var lige så uvidende om skriften som om Guds magt, blev fuldstændig slået af marken af dem, som de havde erklæret for ulærde og kætterske. "Ulykkeligvis," sagde en katolsk forfatter, "havde Luther overtalt sine tilhængere til ikke at have tillid til nogen anden visdomskilde end den hellige skrift." - *D`Aubignè, b. 9, ch. 11.*

Store skarer forsamlede sig for at høre sandheden udlagt af mænd uden megen uddannelse, ja, for at høre dem diskutere den med lærde og veltalende teologer. Disse store folks skammelige uvidenhed blev afsløret, når deres argumenter blev imødegået med Guds ords enfoldige lære. Arbejdere, soldater, kvinder, ja, selv børn kendte mere til Bibelens lære end præsterne og de lærde doktorer.

Modsætningen mellem evangeliets disciple og opretholderne af den katolske overtro viste sig ikke mindre tydeligt blandt de studerende end blandt jævne mennesker. "I modstrid med præstevældets gamle forkæmpere, der havde forsømt at studere sprog og dyrke litteratur, … var der ædelt tænkende ynglinge, der hengav sig til studier, ransagede skriften og var fortrolige med antikkens mesterværker. Disse unge mænd, som var i besiddelse af en levende forstand, en ophøjet sjæl og et uforfærdet hjerte, erhvervede sig snart en sådan viden, at ingen i lange tider kunne måle sig med dem. … Når derfor disse ungdommelige forsvarere af reformationen traf de katolske doktorer i en eller anden forsamling, angreb de dem med en sådan lethed og sikkerhed, at disse uvidende mænd tøvede, blev forvirrede og udsatte sig for en foragt, som alle synes var velfortjent." - *Samme, b. 9, ch. 11.*

Da nu de katolske præster så, at deres menigheder blev mindre, påkaldte de myndighedernes hjælp, og med alle de midler, de havde til rådighed, forsøgte de at få deres tilhørere tilbage. Men folk havde i den nye lære fundet det, som tilfredsstillede deres hjertes trang, og de vendte sig bort fra dem, som så længe havde ladet dem leve af overtroens og menneskelige traditioners værdiløse avner.

Da forfølgelsen brød løs over sandhedens lærere, gav de agt på Kristi ord: "Når de forfølger jer i èn by, så flygt til en anden." Matt. 10, 23. Et eller andet sted plejede flygtningene at finde en gæstfri dør, som åbnede sig for dem, og når de blev dèr, prædikede de Kristus, undertiden i kirken, eller hvis der blev nægtet dem retten hertil, så i private hjem eller under åben himmel. Hvor som helst de kunne opnå at blive hørt, var stedet for dem et helligt tempel. Sandhedens ord, som blev forkyndt med en sådan iver og forvisning, spredtes med uimodståelig kraft.

Forgæves påkaldte man både de gejstlige og borgerlige myndigheder for at knuse kætteriet. Forgæves tog de deres tilflugt til fængsel, pinsler, ild og sværd. Tusinder af troende beseglede deres tro med deres blod, og dog skred

værket fremad. Forfølgelsen bevirkede kun, at sandheden bredte sig mere; og den fanatisme, som Satan prøvede at knytte sammen med den, gjorde forskellen mellem Satans og Guds værk endnu mere åbenbar.

11. FYRSTERNES PROTEST

Et af de største vidnesbyrd, der nogen sinde er fremkommet for reformationen, var de kristne tyske fyrsters protest ved rigsdagen i Speyer i 1529. Disse gudfrygtige mænds mod, tro og fasthed vandt frihed for tanken og samvittigheden for de kommende tider. Deres protest skaffede den nydannede kirke navnet: Den protestantiske; dens grundsætninger er "selve protestantismens kærne." - *D`Aubignè, b. 13, ch. 6.*

Tysklands fjender fremmer reformationen

Der var kommet en mørk og truende tid for reformationen. Trods ediktet fra Worms, som havde erklæret Luther fredløs og forbudt at lære eller tro på hans læresætninger, havde religiøs tolerance dog hidtil haft overtaget i riget. Guds forsyn havde holdt de kræfter, der modarbejdede sandheden, i tømme. Karl V higede efter at knuse reformationen, men skønt han ofte løftede hånden for at slå, var han blevet nødt til at rette slaget andetsteds hen. Atter og atter synes det uundgåeligt, at alle, som vovede at modsætte sig Rom, måtte gå deres undergang i møde, - men i det afgørende øjeblik dukkede enten de tyrkiske hære op ved den østlige grænse, eller kongen af Frankrig eller endog paven selv erklærede krig i misundelse over kejserens tiltagende magt. På denne måde havde reformationen midt i nationernes strid og tummel fået lov til at styrkes og udfolde sig.

Men til sidst havde dog de katolske herskere indstillet deres fejder for at kunne gøre fælles sag mod reformatorerne. Rigsdagen i Speyer havde i 1526 givet landene fuld frihed i religionsanliggender, indtil et nyt almindeligt kirkemøde trådte samme. Men ikke så snart var de farer overstået, som havde sikret denne indrømmelse, før kejseren indkaldte til et nyt rigsdagsmøde i Speyer i 1529 for at knuse kætteriet. Fyrsterne skulle, om det var muligt med fredelige midler, formås til at tage parti imod reformationen, men hvis dette slog fejl, var Karl parat til at gribe til våben.

Katolikkerne frydede sig. De optrådte i stort antal i Speyer og åbenbarede tydeligt deres fjendskab mod reformatorerne og alle, som begunstigede dem. Melanchthon sagde: "Vi er verdens udskud og fejeskarn, men Kristus vil se ned til sit stakkels folk og bevare det." - *Samme, b. 13, ch. 5.*

Rigsdagen drøfter trosfrihed

Det blev forbudt de evangeliske fyrster, som var til stede ved rigsdagen, at lade evangeliet prædike, selv i deres egne boliger. Men Speyers befolkning tørstede efter Guds ord, og trods forbudet flokkedes tusinder ved de gudstjenester, som blev holdt i kurfyrsten af Sachsens kapel.

Dette fremskyndede den afgørende krise. Et kejserligt budskab meddelte rigsdagen, at da den resolution, som bevilgede samvittighedsfrihed, havde forvoldt megen uorden, forlangte kejseren den annulleret. Denne egenmægtige handling vakte de evangeliske kristnes harme og forfærdelse. En af dem sagde: "Kristus er atter faldet i Pilatus` og Kajfas` hænder!" Katolikkerne optrådte mere voldsomt. En fanatisk katolik erklærede: "Tyrkerne er bedre end lutheranerne,

for tyrkerne overholder fastedage, og lutheranerne gør brud på dem. Hvis vi skulle vælge mellem den hellige skrift og kirkens gamle vildfarelser, så måtte vi forkaste den første." Melanchthon sagde: "Hver eneste dag kaster Faber midt i forsamlingen en eller anden ny sten efter os evangeliske." - *Samme, b. 13, ch. 5.*

Der var ved lov indført tolerance i religionsspørgsmål, og de evangeliske lande var fast besluttet på at modsætte sig enhver krænkelse af deres rettigheder. Luther, som efter ediktet i Worms stadig var bandlyst, havde ikke lov til at være til stede i Speyer, men hans plads blev erstattet ved hans medarbejdere og de fyrster, som Gud havde kaldet til at forsvare hans sag i denne farlige situation. Døden havde bortrykket den ædle Frederik af Sachsen, Luthers tidligere beskytter, men hertug Johan, hans broder og efterfølger, havde med glæde budt reformationen velkommen, og skønt han var fredsven, udviste han stor energi og meget mod i alt, hvad der angik troens sag.

Krisen i Speyer

Præsterne krævede, at de lande, som havde antaget reformationen, ubetinget skulle underkaste sig Roms domsafgørelse. Reformatorerne forlangte på den anden side den frihed, som tidligere var blevet dem indrømmet. De kunne ikke give deres samtykke til, at Rom atter skulle komme til at beherske disse stater, som med så stor glæde havde modtaget Guds ord.

Til sidst blev det foreslået som et kompromis, at dèr, hvor reformationen ikke var blevet indført, skulle ediktet fra Worms strengt håndhæves, og at "dèr, hvor folket var afveget fra det, og hvor det ikke uden fare for opstand kunne indrette sig efter det, måtte man i det mindste ikke fremkalde nogen ny reform; man måtte ikke komme ind på omstridte hovedspørgsmål, man måtte ikke modsætte sig, at messen blev højtideligholdt, man måtte ikke tillade nogen katolik at antage Luthers lære." - *Samme, b. 13, ch. 5.* Dette lovforslag gik igennem i rigsdagen - til de pavelige præsters og prælaters store tilfredshed.

Hvis dette edikt blev håndhævet, "kunne reformationen hverken brede sig ...dèr, hvor den endnu var ukendt, og heller ikke komme til at indtage en fast stilling ... dèr hvor den allerede var indført." - *Samme, b. 13, ch. 5.* Der kom forbud mod talefrihed! Ingen form for omvendelse ville være tilladt. Og det krævedes af reformationens venner, at de med det samme skulle underkaste sig disse restriktioner og forbud. Det var, som om verdens håb skulle slukkes! "Genoprettelsen af det romerske præstevælde ... ville uvægerligt føre tilbage til de gamle misbrug," og der kunne hurtigt findes en anledning til at "fuldføre nedbrydningen af et arbejde, som allerede var så voldsomt rystet ved sværmeri og uenigheder." - *Samme, b. 13, ch. 5.*

Meget står på spil

Da det evangeliske parti mødtes til rådslagning, så man på hinanden i fuldkommen forfærdelse. Fra den ene til den anden lød dette spørgsmål: "Hvad skal man gøre?" der stod vældige værdier på spil for hele verden. "Skal reformationens ledere underkaste sig og rette sig efter ediktet?" Hvor let kunne ikke reformatorerne i denne krise, som i sandhed var frygtelig, have forhandlet sig ind på en forkert vej! Hvor mange bestikkende påskud og gode

grunde kunne der ikke findes til at underkaste sig! De lutherske fyrster fik jo sikret fri religionsudøvelse. Det samme gode var udvidet til at gælde alle de af deres undersåtter, som forud for lovens fremkomst havde antaget de reformerte synspunkter. Burde dette ikke være dem nok? Hvor mange farer ville ikke kunne undgås ved eftergivenhed! I hvilken ukendt risiko og strid ville modstand ikke styrte dem? Hvem ved, hvilke muligheder fremtiden kan bringe? Lad os holde fast ved freden; lad os gribe den oliegren, som Rom rækker os, og læge Tysklands sår. Ved sådanne argumenter kunne reformatorerne måske have retfærdiggjort, om de var slået ind på en vej, som ganske sikkert inden længe ville have ført til at omstyrte deres sag.

"Heldigvis var de klar over, efter hvilket princip denne overenskomst var truffet, og de handlede i tro. Hvilket var da dette princip? Det var Roms ret til at tvinge samvittigheden og forbyde fri oplysning. Men havde da ikke både de selv og deres protestantiske undersåtter ret til at nyde religiøs frihed? Jo, som en gunst, der var særligt betinget dem i denne ordning, men ikke som deres ret. Med hensyn til alt uden for overenskomsten skulle det store myndighedsprincip herske; samvittigheden havde ingen ret til at høres. Rom var den ufejlbare domstol og måtte adlydes. Hvis den foreslåede overenskomst var blevet godkendt, ville det have betydet, at religionsfriheden skulle være begrænset til det reformerte Sachsen, og for hele den øvrige del af kristenheden skulle fri oplysning og udøvelse af den reformerte tro være forbrydelser, som måtte bekæmpes med fangehul og bål. Kunne de give deres samtykke til at begrænse religionsfriheden? Gå med til at få kundgjort, at ingen mere måtte slutte sig til reformationen? At den havde underlagt sig sit sidste stykke land? Og at hvor end Rom i denne time regerede, dèr skulle dets herredømme vare evigt? Kunne reformatorerne have hævdet, at de var uskyldige i disse hundredes og tusinders blod, der som følge af denne overenskomst ville komme til at ofre livet i de katolske lande? Dette ville i denne afgørende time have været at forråde evangeliets sag og kristenhedens frihed!" *Wylie, b. 9, ch. 15.* Hellere ville de „ofre alt, selv deres riger, deres kroner og deres liv." - *D`Aubignè, b. 13, ch. 5.*

"Lad os forkaste dette dekret," sagde fyrsterne. "Hvor det drejer sig om samvittigheden, har flertallet ingen magt." Deres repræsentanter erklærede: "Det er dekretet fra 1526, som vi står i gæld til for den fred, riget nyder, og ophævelsen af det ville fylde Tyskland med ulykke og splittelse. Rigsdagen er ikke kompetent til at gøre andet end bevare religionsfriheden, indtil kirkemødet træder sammen." - *Samme, b. 13, ch. 5.* Det er statens pligt at beskytte samvittighedsfriheden, og dette er grænsen for dens myndighed i religionsspørgsmål. Enhver verdslig regering, som forsøger at regulere eller påtvinge overholdelse af religiøse ceremonier ved borgerlig myndighed, opofrer netop den grundsætning, som de evangeliske kristne så tappert kæmpede for.

Katolikkerne besluttede at undertrykke det, som de kaldte "fræk stædighed." De begyndte med at forsøge at skabe splittelse blandt reformationens beskyttere og sprede frygt blandt alle, som ikke åbent havde erklæret sig til gunst for den. Til slut blev fristædernes repræsentanter kaldt for rigsdagen og opfordret til at tilkendegive, om de ville tiltræde forslagets betingelser. De anmodede om udsættelse, men forgæves. Da de skulle bestå prøven, tog næsten halvdelen af dem reformatorernes parti. De, der således nægtede at ofre samvittighedsfriheden og retten til selvstændig bestemmelse, vidste godt, at den stilling, de indtog,

udpegede dem til fremtidig kritik, fordømmelse og forfølgelse. En af de delegerede sagde: "Vi må enten fornægte Guds ord. eller lade os brænde." – *Samme, b. 13, ch. 5.*

Kong Ferdinand, kejserens repræsentant på rigsdagen, indså, at forordningen ville forvolde alvorlig splittelse, hvis ikke fyrsterne kunne formås til at antage og støtte den. Derfor forsøgte han sig med overtalelseskunst, da han godt vidste, at hvis man brugte magt over for mænd af denne slags, ville det kun gøre deres beslutning endnu mere fast. Han "bad indtrængende fyrsterne om at godkende dekretet og forsikrede dem, at kejseren så ville være overordentlig tilfreds med dem." Men disse tro mænd anerkendte en myndighed, som var hævet over jordiske herskeres, og de svarede roligt: "Vi vil adlyde kejseren i alt, hvad der kan bidrage til at opretholde freden og Guds ære." – *Samme, b. 13, ch. 5.*

Til sidst havde kongen i overværelse af rigsdagen meddelt kurfyrsten og hans venner, at ediktet "var ved at blive affattet i form af et kejserligt dekret," og at "deres eneste mulighed nu var at bøje sig for flertallet." Efter at have sagt dette, trak han sig tilbage fra forsamlingen uden at give reformationens tilhængere nogen mulighed for drøftelse eller svar. "Det – var formålsløst, at de sendte en deputation til kongen for at trygle ham om at vende tilbage." Hans eneste svar på deres indvendinger var dette: "Det er en afgjort sag, som alle må underkaste sig!" – *Samme, b. 13, ch. 5.*

Nu var det kejserlige parti overbevist om, at de kristne fyrster ville holde sig til den hellige skrift og betragte den som hævet over alle menneskelige læresætninger og fordringer, og de vidste, at hvor som helst dette princip blev godkendt, ville pavedømmet blive omstyrtet. Men som tusinder andre efter deres tid, som kun betragter "de synlige ting", smigrede de sig med, at kejserens og pavens sag var stærk og reformationens svag. Hvis reformatorerne kun havde været afhængige af menneskers hjælp, så ville de have været så magtesløse, som katolikkerne mente. Men skønt de var få i antal , og i strid med Rom, havde de dog styrke. De indankede deres sag "fra rigsdagens afgørelse til Guds ord, og fra kejser Karl til Jesus Kristus, kongernes konge og herrernes Herre". – *Samme, b. 13, ch. 6.*

De reformationsvenlige fyrster protesterer

Da Ferdinand havde afslået at tage hensyn til deres samvittighed og overbevisning, besluttede fyrsterne ikke at tage hensyn til hans fraværelse, men fremføre deres protest for det nationale råd uden at tøve. Derfor blev der affattet en højtidelig erklæring, som blev overrakt rigsdagen.

"Vi protesterer herved for Gud, vor Skaber, beskytter, forsoner og Frelser, som engang skal være vor dommer, såvel som for alle mennesker og alle skabninger, at vi på egne og vort folks vegne hverken samtykker eller på nogen som helst måde holder fast ved den foreslåede forordning i noget, der strider mod Gud, mod hans Hellige Ord, og mod vor samvittighed til vore sjæles frelse."

"Hvorledes! Skulle vi stadfæste denne forordning? Skulle vi hævde, at når den Almægtige Gud tilbyder en person kundskab om sig selv, så kan denne ikke engang modtage kundskaben om Gud?" "Der findes ingen anden pålidelig lære end den, som stemmer overens med Guds ord. … Herren forbyder enhver anden lære. … Den hellige skrift burde udlægges ved andre og klarere tekster; … denne hellige bog er i alle ting, som er nødvendige for en kristen, letforståelig

og beregnet til at sprede mørket. Det er vor beslutning ved Guds nåde at opretholde den rene og uforfalskede forkyndelse af hans eget ord, sådan som det indeholdes i Det gamle og Det nye Testamentes bibelske bøger uden at føje noget dertil, som kan være i modstrid med det. Dette ord er den eneste sandhed; det er den sikre rettesnor for al lære og alt liv og kan aldrig svigte eller bedrage os. Den, der bygger på denne grundvold, skal modstå alle helvedes magter, mens al menneskelig forfængelighed, som sætter sig op imod den, skal falde for Guds ansigt."

"Af denne grund afviser vi det åg, der lægges på os." "Samtidig forventer vi, at Hans kejserlige Majestæt vil handle mod os som en kristen fyrste, der elsker Gud over alle ting; og vi erklærer os rede til at yde ham, såvel som jer nådige herrer, al den hengivenhed og lydighed, som er vor rette og lovlige skyldighed." - *Samme, b. 13, ch. 6.*

Dette gjorde dybt indtryk på rigsdagen! De fleste blev opfyldt af forundring og skræk over de protesterendes dristighed. Fremtiden forekom dem stormfuld og usikker. Splittelse, strid og blodsudgydelse syntes uundgåelig. Men reformatorerne, som var overbeviste om deres sags retfærdighed og stolede på den Almægtiges arm, var "fulde af mod og beslutsomhed."

"De grundsætninger, som står skrevet i denne berømte protest, ...danner selve kernen i protestantismen. Nu modsætter denne protest sig to menneskelige misbrug i trosanliggender: det ene er de borgerlige myndigheders indblanding og det andet kirkens egenmægtige autoritet. I stedet for disse misbrug sætter protestantismen samvittigheden over myndighederne og Guds ords myndighed over den synlige kirke. I det første tilfælde forkaster den statens magt over for religiøse spørgsmål og siger, ligesom profeterne og apostlene: "Man bør adlyde Gud mere end mennesker." Over for Karl V`s krone løfter den Jesu Kristi krone! Men den går endnu videre. Den hævder det princip, at al menneskelig lære må underordne sig Guds ords visdom." *Samme, b. 13, ch. 6.* Desuden havde protestanterne hævdet deres ret til at fremkomme med deres overbevisning om sandheden. De ville ikke nøjes med at tro og adlyde, men også lære, hvad Guds ord skænker os, og de benægtede, at præst eller dommer skulle have ret til at blande sig heri. Den speyerske protest var et højtideligt vidnesbyrd mod religiøs intolerance og en hævdelse af alle menneskers ret til at dyrke Gud, efter hvad deres egen samvittighed tilsiger dem.

Nu var erklæringen afgivet! Den blev indprentet i tusinders erindring og opskrevet i Himmelens bøger, hvor ingen menneskelig magt kunne udslette den. Hele det evangeliske Tyskland vedtog protesten som udtryk for sin tro. Alle vegne så mennesker løftet om en ny og bedre tid i denne erklæring. En af fyrsterne sagde til protestanterne i Speyer: "Måtte den Almægtige, som har givet jer nåde til kraftigt, frit og uden frygt at bekende jeres tro, bevare jer i denne kristelige fasthed indtil evighedens dag." – *Samme, b. 13, ch. 6.*

Hvis reformationen efter til en vis grad at have haft heldet med sig havde samtykket i at bære kappen på begge skuldre for at sikre sig verdens gunst, så ville den have været utro over for både Gud og sig selv og ville på den måde have sikret sig sin egen udslettelse. De erfaringer, som disse ædle reformatorer gjorde, rummer en lære for alle kommende tider. Satans arbejdsmetoder mod Gud og hans ord har ikke ændret sig, det er ham stadig lige så meget imod, at skriften bliver gjort til livets rettesnor som i det sekstende århundrede. I

vore dage er man veget langt fra skriftens lære og forskrifter, og der trænges hårdt til, at man vender tilbage til de store protestantiske principper: Bibelen og Bibelen alene som det afgørende for tro og pligt! Satan arbejder stadig med alle de midler, der står til hans rådighed, for at tilintetgøre religionsfriheden. Den antikristelige magt, som protestanterne i Speyer afviste, søger nu med fornyet kraft at genoprette sit tabte herredømme. Det eneste håb for en reformering i dag er den samme, aldrig svigtende troskab over for Guds ord, som åbenbarede sig i dette for reformationen så afgørende øjeblik.

Reddet i sidste øjeblik

Der viste sig tegn på, at der var fare på færde for protestanterne, men der var også tegn på, at Guds hånd var udstrakt for at beskytte de trofaste. Det var på dette tidspunkt, at "Melanchthon hastigt førte sin ven, Simon Grünæus, gennem Speyers gader hen imod Rhinen, mens han skyndede på ham for at få ham til at sætte over floden. Grünæus var forbavset over et sådant hastværk. "Der var en gammel mand, som så alvorlig og højtidelig ud, men som jeg ikke kendte," sagde Melanchthon, "han kom hen til mig og sagde: "Om et minut vil Ferdinand sende retsbetjente hen for at fængsle Grünæus!"

Den samme dag var Grünæus blevet forarget over en prædiken af Faber, en af de ledende katolske universitetsdoktorer, og da denne var færdig med at tale, havde han bebrejdet ham, at han forsvarede "visse afskyelige vildfarelser." "Faber skjulte sin vrede, men gik straks derefter til kongen, hos hvem han opnåede en fængslingsordre mod den besværlige lærer fra Heidelberg. Melanchthon var ikke i tvivl om, at Gud havde frelst hans ven ved at sende en af sine hellige engle for at advare ham.

Uden at røre sig ventede han ved Rhinens bred, indtil denne flods vande havde reddet Grünæus fra hans forfølgere. "Endelig," udbrød Melanchthon, da han så ham på den modsatte bred, "endelig er han revet bort fra deres grusomhed, som tørster efter uskyldigt blod." Da Melanchthon kom hjem til sit hus, fik han at vide, at betjente, som var kommet for at søge efter Grünæus, havde undersøgt huset fra kælder til kvist." - *Samme, b. 13, ch. 6.*

Reformationen skulle komme i en endnu mere iøjnefaldende situation over for verdens mægtige. Kong Ferdinand havde afslået at høre på de evangeliske fyrster, men der blev tilstået dem en lejlighed til at fremstille deres sag over for kejseren og de forsamlede højeste embedsmænd inden for kirke og stat. For at skaffe ro om de splittelser, som forstyrrede rigets fred, sammenkaldte Karl V. året efter protesten i Speyer en rigsdag i Augsburg, hvor han meddelte, at det var hans hensigt personligt at præsidere. De protestantiske ledere blev stævnet derhen.

Store farer truede reformationen, men dens forkæmpere satte stadig deres lid til Gud og forpligtede sig til at holde fast ved evangeliet. Kurfyrsten af Sachsen blev af sine rådgivere rådet til ikke at vise sig ved rigsdagen. De sagde, at kejseren forlangte fyrsternes tilstedeværelse for at lokke dem i en fælde. "Ville det ikke være at sætte alt på spil at gå hen og lukke sig inde sammen med en mægtig fjende inden for en bys mure?" Men der var andre, som dristigt erklærede: "Lad kun fyrsterne optræde modigt, så er Guds sag reddet!" "Gud er trofast! Han vil ikke svigte os, sagde Luther. – Samme, b. 14, ch. 2. Kurfyrsten drog med sit følge til Augsburg. Alle var klar over de farer, som truede ham, og

mange drog nedtrykte af sted med bekymret hjerte. Men Luther, som ledsagede dem så langt som til Coburg, satte nyt liv i deres svigtende tro ved at synge den salme, han havde skrevet på denne rejse: "Vor Gud han er så fast en borg." Mange bange anelser blev fordrevet, mangt et tungt hjerte blev lettere ved lyden af de inspirerende toner.

Fyrsternes trosbekendelse

De reformerte fyrster havde besluttet i systematisk form at fremsætte en redegørelse for deres synspunkter og sammen med vidnesbyrd fra skriften forelægge rigsdagen den, og det forberedende arbejde var betroet Luther, Melanchthon og deres fæller. Denne konfession blev af protestanterne godkendt som en fremstilling af deres tro, og de forsamlede sig for at skrive under på det vigtige dokument. Det var et højtideligt og vanskeligt øjeblik. Reformatorerne var meget omhyggelige for, at deres sag ikke skulle sammenblandes med politiske spørgsmål. De følte, at reformationen ikke burde udøve nogen anden indflydelse end den, som stammer fra Guds ord. Da de kristne fyrster gik hen for at underskrive konfessionen, lagde Melanchthon sig imellem og sagde: "Det passer sig bedre for præster og teologer at forelægge disse ting; lad os gemme de mægtiges myndighed til andre sager." Johan af Sachsen svarede: "Gud forbyde, at I skulle udelukke mig! Det er min faste beslutning at gøre, hvad ret er, uden at bekymre mig om min krone. Jeg ønsker at bekende Herrens navn. Min kurfyrstelige hat og min hermelinskappe er mig ikke så dyrebar som Jesu Kristi kors." Da han havde sagt dette, skrev han sit navn under. En anden af fyrsterne sagde, idet han tog pennen: "Hvis min Herre Jesu Kristi ære kræver det, er jeg rede … til at give afkald på mit gods og mit liv." Og han vedblev: "Jeg ville hellere frasige mig mine undersåtter og mine lande, hellere forlade mine fædres jord med staven i hånd end godkende nogen anden lære end den som rummes i denne konfession." – *Samme, b.14, ch. 6.* En sådan tro og dristighed fandtes hos disse Guds mænd.

Nu kom den fastsatte tid til at træde frem for kejseren. Kejser Karl V sad på sin trone, omgivet af kurfyrster og fyrster, og gav audiens for de protestantiske reformatorer. Deres trosbekendelse blev oplæst. I denne ærefrygtindgydende forsamling blev evangeliets sandheder klart fremsat, og pavekirkens vildfarelser blev påvist. Med rette er denne dag blevet kaldt "reformationens største dag og en af de herligste i kristenhedens og menneskeslægtens historie." - *Samme, b. 14, ch. 7.*

Kun få år var forløbet, siden munken fra Wittenberg stod ene i Worms foran rigsdagen. Nu stod i hans sted de ædleste og mægtigste fyrster i hele riget! Luther havde fået forbud mod at vise sig i Augsburg, men ved sine ord og i sin bøn havde han været til stede. "Jeg er lykkelig," skrev han, "at jeg har oplevet denne time, i hvilken Kristus offentligt er blevet herliggjort ved sådanne højbårne bekendere og i en så berømmelig forsamling." – *Samme, b. 14, ch. 7.* Således opfyldtes skriftens ord: "Jeg vil tale om dine vidnesbyrd for konger uden at blues." Sl. 119, 46.

I Paulus` tid blev det evangelium, som han var blevet fængslet for, således talt for den kejserlige stads fyrster og fornemme mænd. På samme måde blev ved denne lejlighed det, som kejseren havde forbudt måtte forkyndes fra prædikestolen, kundgjort i paladset, og det, som af mange var blevet anset

for uskikket selv for tjenestefolks ører, blev nu med undren påhørt af rigets øverste mænd. Tilhørerne var konger og stormænd, de som prædikede var kronede fyrster, og prædikenen var Guds kongelige sandhed. "Siden apostlenes dage," siger en forfatter, "er der aldrig sket en større gerning eller aflagt en mere storslået bekendelse." – *D`Aubignè, b. 14, ch. 7.*

"Vi kan ikke nægte, at alt, hvad lutheranerne har sagt, er sandhed," erklærede en katolsk biskop. "Kan I med vægtige beviser gendrive kurfyrstens og hans forbundsfællers konfession?" spurgte en anden den katolske doktor Eck. "Med apostlenes og profeternes skrifter – nej!" lød svaret, "Men med kirkefædrenes og kirkemødernes – ja!" "Jeg forstår," svarede den spørgende. "Efter jeres anskuelse står lutheranerne inden for skriften, og vi står udenfor!" – *Samme, b. 14, ch. 8.*

Nogle af Tysklands fyrster blev vundet for den reformerte tro. Selv kejseren erklærede, at de protestantiske trosartikler kun var sandhed. Konfessionen blev oversat til mange sprog og udbredtes over hele Europa, og i de følgende generationer er den af millioner blevet godkendt som udtryk for deres tro.

Styrke gennem tro og bøn

Guds trofaste tjenere arbejdede ikke alene. Mens "magterne og myndighederne og ondskabens åndemagter i himmelrummet " sluttede sig sammen imod dem, svigtede Herren ikke sit folk. Hvis deres øjne var blevet åbnet, ville de have fået et lige så tydeligt bevis på guddommelig tilstedeværelse og hjælp som det, der i gamle dage blev skænket en profet, da Elisas tjener viste sin herre den fjendtlige hær, der omgav dem og afskar dem fra enhver mulighed for flugt, bad profeten: "Herre, luk hans øjne op, så han kan se." 2 Kong. 6, 17. Og se, bjerget var fuldt af ildvogne og ildheste, - Himmelens hær, som var sendt for at beskytte denne Guds mand. På samme måde vogtede englene dem, der arbejdede for reformationens store sag.

Et af de principper, som Luther med den største fasthed håndhævede, var, at man aldrig skulle tage sin tilflugt til verdslig magt for at støtte reformationen eller gribe til våben for at forsvare den. Han frydede sig over, at evangeliet blev bekendt af rigets fyrster, men da de foreslog at samles i en forsvarsliga, erklærede han, at "evangeliets lære kun burde forsvares af Gud alene. … Jo mindre mennesker blandede sig i værket, jo mere tydelig ville Guds mellemkomst vise sig til gavn for det. Alle de politiske forsigtighedsregler, som man foreslog, kunne i hans øjne tilskrives uværdig frygt og synlig mistillid." – *D`Aubignè, London ed., b. 10, ch. 14.*

Da mægtige fjender forenede sig for at kuldkaste reformationens tro og tusinder af sværd syntes at skulle drages af skeden imod den, skrev Luther: "Satan opbyder alt sit raseri; ugudelige paver lægger råd op, og man truer os med krig. Forman folket til tappert at kæmpe for Herrens trone i tro og bøn, så vore fjender bliver overvundet af Guds Ånd og tvinges til fred. Vort største behov, vort vigtigste arbejde er bøn! Lad folket vide, at de har udsat sig for sværdets æg og Satans raseri, og lad dem bede!" – *D`Aubignè, b. 10, ch. 14.*

Da Luther på et senere tidspunkt atter hentydede til det forbund, som de protestantiske fyrster havde under overvejelse, erklærede han, at det eneste våben, som skulle anvendes i denne kamp, var "Åndens sværd." Han skrev til kurfyrsten af Sachsen: "Vi kan for vor samvittigheds skyld ikke give vort bifald til den foreslåede alliance. Hellere ville vi dø ti gange end se vort evangelium

være årsag til, at en eneste blodsdråbe blev udgydt. Det tilkommer os at være som slagtefår. Kristi kors skal bæres. Jeres højhed kan være uden frygt. Vi skal udrette mere ved vore bønner end alle vore fjender ved deres pralende ord. Lad blot ikke jeres hænder plettes af jeres brødres blod. Hvis kejseren kræver, at vi skal udleveres til hans domstole, så er vi rede til at komme. I kan ikke forsvare vor tro: enhver af os må tro på eget ansvar og risiko." - *Samme, b. 14, ch. 1.*

Fra bønnens lønkammer kom den kraft, som rystede verden ved den store reformation. Dèr satte Guds tjenere med hellig tillid deres fødder på hans forjættelses klippe. Under striden i Augsburg lod Luther "ikke en dag gå hen, hvor han ikke i det mindste hengav tre timer til bøn, og det var timer, der var taget af den tid, som var bedst egnet til at studere i." Man hørte ham i hans lønkammers ensomhed udøse sin sjæl for Gud i ord "fulde af tilbedelse, frygt og håb, som når man taler med en ven!" "Jeg ved, at du er vor Fader og vor Gud," sagde han, "og at du vil adsprede dem, der forfølger dine børn, for du kommer selv i fare sammen med os. Hele denne sag er din egen, og det er kun på dit bud, at vi har rakt hånd til den. Så forsvar os da, o Fader!" - *Samme, b. 14, ch. 6.*

Til Melanchthon, der var overvældet af ængstelsens og frygtens byrde, skrev han: "Nåde og fred i Kristus – ja, i Kristus, siger jeg, og ikke i verden! Amen. Jeg hader med et stort had disse overdrevne bekymringer, som fortærer dig. Hvis denne sag er uretfærdig, så forlad den; men hvis sagen er retfærdig, hvorfor skulle vi så gøre hans løfter til skamme, han, som befaler os at sove uden frygt? … Kristus vil ikke svigte arbejdet for retfærdighed og sandhed. Han lever, han regerer! Hvad skulle vi så frygte for?" - *Samme, b. 14, ch. 6.*

Gud hørte sine tjeneres råb. Han gav fyrster og præster nåde og mod til at opretholde sandheden imod dem, som hersker over denne verdens mørke. Herren siger: "Se jeg lægger i Zion en hovedhjørnesten, udvalgt og kostelig, og den som tror på ham, skal ingenlunde blive til skamme." 1. Pet. 2, 6. De protestantiske reformatorer havde bygget på Kristus, og helvedes porte fik ikke overhånd over dem.

12. REFORMATIONEN I FRANKRIG

Protesten i Speyer og den augsburgske konfession, som markerede reformationens sejr i Tyskland, efterfulgtes af år, som var præget af strid og mørke. Protestantismen, der var svækket af uenighed mellem tilhængerne, og som blev angrebet af stærke fjender, syntes forudbestemt til at blive fuldstændig tilintetgjort. Tusinder beseglede deres vidnesbyrd med deres blod. Der udbrød borgerkrig; den protestantiske sag blev forrådt af en af dens ledende tilhængere; de ædleste af de reformerte fyrster faldt i kejserens hænder og blev slæbt som fanger fra by til by. Men i det øjeblik, da det så ud, som om kejseren havde sejret, led han nederlag. Han så byttet blive vristet ud af sin hånd, og han var omsider tvunget til at tolerere de lærdomme, som det havde været hans livs mål at tilintetgøre. Han havde sat sit rige, sine skatkamre og sit liv ind på at knuse kætteriet. Nu så han sine hære hærgede af kamp, sine skatkamre tømte og sine mange riger truet af oprør, mens den tro, som han forgæves havde forsøgt at undertvinge, udbredtes mere og mere. Karl V havde kæmpet mod en almægtig kraft. Gud havde sagt: "Der blive lys!" , men kejseren havde forsøgt at bevare mørket ubrudt. Hans hensigter var ikke lykkedes, og alt for tidlig ældet og udslidt af den lange kamp fraskrev han sig tronen og begravede sig i et kloster.

I Schweiz kom der, ligesom i Tyskland, mørke dage for reformationen. Mens mange kantoner antog den reformerte tro, holdt andre med blind hårdnakkethed fast ved romerkirkens lære. Deres forfølgelse af dem, der ønskede at tage imod sandheden, førte til sidst til borgerkrig. Zwingli og mange, som havde sluttet sig til ham, faldt på den blodige slagmark ved Kappel. Oeclampadius, der var fortvivlet over disse frygtelige ulykker, døde kort tid efter. Romerkirken triumferede og syntes mange steder at være lige ved at genvinde alt, hvad den havde tabt. Men han, hvis råd er fra evighed, havde hverken svigtet sin sag eller sit folk. Hans hånd skulle befri dem. Han havde i andre lande oprejst arbejdere, som skulle føre reformen videre.

Forløber for reformationen i Frankrig

I Frankrig var dagen allerede begyndt at gry, før Luthers navn var blevet nævnt som reformator. En af de første, som modtog lyset, var den gamle Lefèvre, en uhyre lærd mand, som var professor ved universitetet i Paris og en oprigtig og nidkær katolik. I sine studier af klassisk litteratur blev hans opmærksomhed ledet mod Bibelen, og han indførte bibelstudium blandt sine elever.

Lefèvre var en begejstret tilbeder af helgenerne, og han havde påtaget sig at skrive en helgenernes og martyrernes historie på grundlag af kirkens legender. Dette var et stort og slidsomt arbejde, men han havde allerede gjort gode fremskridt, da han fik den tanke, at han kunne få værdifuld hjælp af Bibelen, og han begyndte at granske den med dette formål for øje. Her fandt han i sandhed helgener levendegjort, men ikke sådanne, som figurerede i den romerske kalender. En strøm af himmelsk lys trængte ind i hans bevidsthed. Forbavset og fuld af væmmelse opgav han den opgave, han havde påtaget sig, og helligede sig studiet af Guds ord. Den kostelige sandhed, som han fandt der, begyndte han snart at forkynde for andre.

I 1512, før Luther og Zwingli endnu var begyndt på deres reformatoriske arbejde, skrev Lefèvre: "Det er Gud, som ved troen giver os den retfærdighed, som alene ved nåde berettiger til evigt liv." *Wylie, b. 13, ch. 1.* Dvælende ved frelsens mysterier udbrød han: „Å, den uudsigelige storhed i denne ombytning – den skyldfri fordømmes, og den skyldige går fri; velsignelsen bærer forbandelsen, og den forbandede velsignes; livet dør, og den døde lever; herligheden indhylles i mørke, og han, som ikke kendte andet end forvirring, iklædes herlighed." - *D`Aubignè, London ed., b. 12, ch. 2.*

Og mens han forkyndte, at frelsens herlighed udelukkende tilhører Gud, erklærede han også, at pligten til lydighed påhviler mennesket. "Hvis du er medlem af Kristi menighed," sagde han, "er du et af hans legemes lemmer; hvis du er en del af hans legeme, er du fuld af guddommelig natur ...Å, hvis menneskene blot kunne forstå dette privilegium. Så ville deres liv blive rent, kysk og helligt, og de ville foragte denne verdens herlighed, når de sammenlignede den med deres egen indre herlighed – den herlighed, som kødets øje ikke kan se" - *Samme, b. 12, ch. 2.*

Guillaume Farel

Blandt Lefèvres elever var der nogle, som lyttede ivrigt til hans ord, og som længe efter at lærerens stemme var bragt til tavshed, skulle fortsætte med at forkynde sandheden. Blandt dem var Guillaume Farel. Han var søn af gudfrygtige forældre og var blevet opdraget til ubetinget at stole på kirkens lære, og han kunne ligesom apostlen Paulus have sagt om sig selv: "Jeg har levet som farisæer og altså tilhørt det parti hos os, som tager det strengest med gudsdyrkelsen." – Ap. g. 26, 5. Han var romerkirken inderligt hengiven og brændte af iver efter at tilintetgøre enhver, som dristede sig til at gå imod den. "Jeg skar tænder som en rasende ulv," sagde han senere, idet han henviste til denne periode i sit liv, "når jeg hørte nogen udtale sig imod paven," – *Wylie, b. 13, ch.2.* Han havde været utrættelig i sin tilbedelse af helgenerne og havde sammen med Lefèvre besøgt alle Paris kirker, holdt andagt ved altrene og belagt helgenskrinene med gaver. Men disse ceremonier kunne ikke give sjælefred. Syndsbevidstheden nagede ham, og alle de bodsøvelser, han gjorde, kunne ikke forjage den. Han lyttede til reformatorens ord som til en røst fra Himmelen: "Frelsen gives af nåde." "Den uskyldige fordømmes, og den skyldige frikendes. "Det er kun Kristi kors, som åbner porten til Himmelen og lukker porten til helvede." – *Samme, b. 13, ch. 2.* Farel tog imod sandheden med glæde. Han blev omvendt på samme måde som Paulus og vendte sig fra overleveringens trældom til Guds sønners frihed. "I stedet for med en grådig ulvs morderiske hjerte kom han roligt tilbage." siger han, "som et sagtmodigt og uskadeligt lam, og han havde taget sit hjerte tilbage fra paven og givet det til Jesus Kristus." – *D` Aubignè, b. 12, ch. 13.*

Evangeliet får indgang

Mens Lefèvre fortsatte med at udbrede lyset blandt sine elever, gav Farel sig til at forkynde sandheden offentligt, og han var lige så nidkær i Kristi tjeneste, som han havde været i pavens. En af kirkens højtstående mænd, biskoppen af Meaux, sluttede sig snart til dem. Andre lærere, som stod højt i både dygtighed og lærdom, begyndte også at forkynde evangeliet, som vandt tilhængere i alle samfundsklasser fra bønder og håndværkere til hofmænd. En søster til Frants

I, den regerende konge, antog den reformerte tro. Kongen og enkedronningen syntes i nogen tid at betragte den med venlige øjne, og reformatorerne så forventningsfuldt frem til en tid, hvor Frankrig ville være vundet for evangeliet.

Men deres håb skulle ikke gå i opfyldelse. Prøvelser og forfølgelser ventede Kristi disciple. Dette var imidlertid barmhjertigt skjult for deres øjne. Der kom først en fredelig tid, således at de kunne samle kræfter til at møde stormen, og reformationen gjorde hurtige fremskridt. Biskoppen af Meaux arbejdede i sit eget stift energisk på at undervise både gejstligheden og folket. Uvidende og umoralske præster blev fjernet og så vidt muligt erstattet med lærde og fromme mænd. Biskoppen ønskede inderligt, at hans folk selv kunne få adgang til Guds ord, og dette ønske blev snart opfyldt. Lefèvre påtog sig at oversætte Det nye Testamente, og samtidig med at Luthers tyske bibel udkom i Wittenberg, udkom Det nye Testamente på fransk i Meaux. Biskoppen sparede ingen ulejlighed eller udgift for at bringe det ud blandt sine sognebørn. Og i løbet af kort tid var Meaux` bønder i besiddelse af Den hellige skrift.

De modtog Himmelens budskab med samme glæde som den, hvormed rejsende, der er ved at dø af tørst, hilser synet af en kilde. Bønderne på markerne og håndværkerne i værkstederne lettede deres daglige arbejdsbyrde ved at tale om Bibelens kostelige sandheder. Om aftenen gik de ikke længere på vinstue, men samledes hjemme hos hinanden for at læse Guds ord og bede sammen. En stor forandring indtrådte snart i disse sogne. Skønt disse mennesker var uoplyste og hårdt arbejdende bønder, blev deres liv præget af den guddommelige nådes forvandlende og opløftende magt. Ydmyge, kærlige og hellige stod de som eksempler på, hvad evangeliet gør for dem, der modtager det i alvor og oprigtighed.

Det lys, som var blevet tændt i Meaux, sendte sine stråler langt bort. For hver dag, der gik, voksede de omvendtes antal. Gejstlighedens raseri blev i nogen tid holdt i skak af kongen, som foragtede munkenes hule skinhellighed; men til sidst fik de katolske ledere overhånd. Nu blev bålene tændt. Biskoppen af Meaux, der blev tvunget til at vælge mellem bålet og tilbagekaldelse af sine tidligere udtalelser, valgte det letteste; men trods lederens frafald forblev hans hjord standhaftig. Mange aflagde vidnesbyrd om sandheden, mens flammerne slikkede op om dem. Ved hjælp af deres tapperhed og troskab talte disse ydmyge kristne til tusinder, som i fredens dage aldrig havde hørt deres vidnesbyrd.

Det var ikke alene de ydmyge og fattige, som trods lidelser og forhånelser vovede at vidne for Kristus. I slottenes og paladsernes fornemme sale var der kongelige sjæle, som vurderede sandheden højere end rigdom og rang – ja højere end livet. Under den kongelige rustning skjulte der sig en mere ophøjet og mere standhaftig ånd end under biskoppens kåbe og bispehue. Louis de Berquin var af adelig byrd. Foruden at være en modig og beleven ridder var han belæst og havde fine manerer og en ulastelig moral. ”Han var,” siger en skribent, ”en ivrig tilhænger af de katolske forordninger og gik ofte til messe og gudstjeneste…. Og som kronen på alle hans dyder nærede han den største afsky for Lutheranismen.” men ligesom mange andre, som af forsynet blev ledet til Bibelen, blev han forbavset over i den at finde ”ikke romerkirkens lære, men Luthers lære.” Siden ofrede han sig helt for evangeliets sag.

Han var ”den lærdeste af Frankrigs adelsmænd,” og hans geni og veltalenhed, hans ukuelige mod og heroiske nidkærhed og hans indflydelse ved hoffet – han

var en af kongens yndlinge – forårsagede, at mange betragtede ham som den, der var forudset til at være Frankrigs reformator. Beza udtalte: ”Berquin ville være blevet en anden Luther, hvis han i Frants I havde fundet en anden kurfyrste.” ”Han er værre end Luther!” råbte katolikkerne. - *Samme, b. 13, ch. 9.* Han var i hvert fald mere frygtet af Frankrigs katolikker. De kastede ham i fængsel og beskyldte ham for at være kætter, men han blev befriet af kongen. Kampen fortsatte i flere år. Frants, som vaklede mellem romerkirken og reformationen, skiftevis fandt sig i og bekæmpede munkenes heftige nidkærhed. Berquin blev tre gange fængslet af de gejstlige myndigheder, men han blev hver gang befriet af kongen, som beundrede hans geni og hans ædle karakter og derfor ikke ville lade ham blive et offer for de gejstliges ondskab.

Berquin blev ofte advaret mod de farer, som truede ham i Frankrig, og opfordret til at drage i frivillig landflygtighed og derved bringe sig i sikkerhed. Den kurs havde adskillige andre fulgt. Den frygtsomme og holdningsløse Erasmus, som trods sine store kundskaber ikke havde den moralske storhed, som sætter sandheden over liv og ære, skrev til Berquin: ”Bed om at blive sendt som ambassadør til et fremmed land eller rejs til Tyskland. I kender Beda og hans lige – han er et tusindhovedet uhyre, som sprøjter gift i alle retninger. Jeres fjender er utallige. Var din sag end bedre end Jesu Kristi sag, ville de ikke lade dig undslippe, før de havde tilintetgjort dig. Stol ikke for fast på kongens beskyttelse. Men røb i hvert fald ikke mig for det teologiske fakultet.” - *Samme, b. 13, ch. 9.*

Faren voksede, men Berquins nidkærhed voksede samtidig. I stedet for at følge Erasmus` snedige og forsigtige råd besluttede han at optræde med endnu større dristighed. Han ville ikke blot forsvare sandheden men angribe vildfarelserne. Den beskyldning for kætteri, som katolikkerne rettede mod ham, ville han rette mod dem. De mest aktive og mest forbitrede af hans modstandere var de lærde doktorer og munke ved Paris` universitets teologiske fakultet, en af de højeste gejstlige autoriteter i både byen og nationen. Fra disse doktorers skrifter valgte han tolv læresætninger, som han offentligt erklærede for at være ”i modstrid med Bibelen og kætterske;” og han bad kongen være dommer i striden.

Kongen, som ikke havde noget imod at stille de fjendtlige forkæmperes styrke og skarpsindighed op mod hinanden, og som var glad over at få en lejlighed til at ydmyge de hovmodige munke, befalede katolikkerne at forsvare deres sag på grundlag af Bibelen. De vidste godt, at dette våben ikke ville være dem til stor nytte; fængsling, tortur og bål var våben, som de bedre forstod at bruge. Nu var der vendt om på situationen, og de var på nippet til at falde i den brønd, som de havde håbet at styrte Berquin i. I deres forlegenhed begyndte de at søge efter en udvej.

”Netop på dette tidspunkt blev en statue af Jomfru Maria, som stod på et gadehjørne, skamferet.” Dette vakte stor ophidselse i byen. En mængde mennesker strømmede til, og de lagde ikke skjul på deres vrede og sorg. Også kongen var dybt bevæget. Her havde munkene en gunstig anledning, og de var ikke sene til at udnytte den. ”Dette er et resultat af Berquins lære,” råbte de. ”Alt skal omstyrtes – religion, lovene, ja, selve tronen - af denne lutheranske sammensværgelse.” - *Samme, b. 13, ch. 9.*

Til bålet

Berquin blev atter fængslet. Kongen forlod Paris, munkene fik derved frit spil. Reformatoren blev stillet for retten og dømt til døden, og for at undgå, at Frants atter skulle gribe ind for at frelse ham, blev dødsdommen fuldbyrdet samme dag, den blev afsagt. Klokken tolv middag blev Berquin ført til henrettelsesstedet. En vældig menneskemængde havde samlet sig for at overvære begivenheden, og der var mange, som var både forbavsede og bedrøvede over, at ofret var blevet valgt fra en af Frankrigs bedste og modigste adelsslægter. Forundring, harme, foragt og bittert had formørkede menneskemængdens ansigter; men på èt ansigt hvilede der ingen skygge. Martyrens tanker var langt borte fra, hvad han så; han følte kun Herrens nærværelse.

Han ænsede ikke den usle kærre, han kørte i, sine forfølgeres vrede ansigter eller den frygtelige død, som ventede ham; han, som lever og var død, som lever evigt, og som har dødens og dødsrigets nøgler, var ved hans side. Berquins ansigt strålede af himmelsk lys og fred. Han havde iført sig smukke klæder og bar "en kappe af fløjl, en trøje af silke og damask og gyldne, tætsluttende benklæder." - *D`Aubignè, History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin, b. 2, ch. 16.* Han skulle snart vidne om sin tro for kongernes Konge og det lyttende univers, og intet tegn på sorg skulle modsige hans glæde.

Mens processionen langsomt bevægede sig frem ad de tætpakkede gader, bemærkede folket med forundring hans ansigts milde fred og sejrssikre glæde. "Han ligner," sagde de, "en mand, der sidder i et tempel og tænker på hellige ting." - *Wylie, b. 13, ch. 9.*

På henrettelsesstedet forsøgte Berquin at henvende nogle ord til folket, men munkene, der frygtede resultatet, begyndte at råbe, mens soldaterne raslede med deres våben. I alt dette spektakel druknede martyrens stemme. Således satte det kultiverede Paris` højeste litterære og gejstlige autoritet i 1529 "befolkningen i 1793 et dårligt eksempel, idet de på skafottet undertrykte den døendes hellige ord." – *Samme, b. 13, ch. 9.*

Berquin blev kvalt, og hans lig blev fortæret af flammerne. Budskabet om hans død vakte sorg hos alle reformationens venner i Frankrig. Men hans gode eksempel mistede ikke sin betydning. "Også vi," sagde sandhedsvidnerne, "er rede til at møde døden med glæde og rette vort blik mod det kommende liv." - *D`Aubignè, History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin, b. 2, ch. 16.*

Farel forfulgt

Under forfølgelsen i Meaux blev den reformerte tros forkyndere frataget deres bevilling til at prædike, og de begav sig til andre egne. Efter nogen tids forløb rejste Lefèvre til Tyskland. Farel vendte tilbage til sin fødeby i det østlige Frankrig for at udbrede lyset på sin hjemegn. Der havde man allerede hørt om, hvad der skete i Meaux, og sandheden, som han forkyndte med stor nidkærhed, vandt genklang. Det varede ikke længe, før myndighederne besluttede at bringe ham til tavshed, og han blev forvist fra byen. Skønt han ikke længere kunne arbejde offentligt, gennemrejste han sletterne og landsbyerne, underviste i private hjem og på ensomt liggende enge og fandt ly i skovene og i de klippehuler, som han havde leget i som dreng. Gud beredte ham til større prøvelser. "De kors, de forfølgelser og de Satans rænker, om hvilke jeg var blevet advaret, har det ikke

manglet på," sagde han; "de er endda langt værre, end jeg selv kunne have udholdt; men Gud er min Fader; han har altid givet mig og vil altid give mig den styrke, jeg behøver." - *D`Aubignè, History of the Reformation of the Sixteenth Century, b. 12, ch. 9.*

Ligesom i apostlenes dage havde forfølgelserne "snarest fremmet evangeliet." Fil. 1, 12. Fordrevet fra Paris og Meaux drog "de, som var blevet spredt, ... omkring og forkyndte evangeliets ord." Ap. g. 8, 4. Og således fandt lyset vej til mange af Frankrigs fjerne provinser.

Calvin som reformator

Gud gjorde stadig arbejdere rede til at fremme hans sag. I en af Paris` skoler var der en tankefuld, stilfærdig yngling, som allerede havde givet beviser for, at han havde en skarp hjerne, og som udmærkede sig lige så meget ved sin dadelfrie livsførelse som ved sin ånds vingefang og sin tros styrke. Hans geni og flid gjorde ham snart til kollegiets stolthed, og alle, der kendte ham, regnede med, at Jean Calvin ville blive en af kirkens bedste og mest hædrede forsvarere. Men en stråle af guddommeligt lys gennemtrængte selv de mure af skolastik og overtro, som Calvin var omgivet af. Han hørte med en gysen om den nye lære og tvivlede ikke om, at kætterne fortjente den ild, til hvilken de blev overgivet. Men uden selv at vide det bragtes han ansigt til ansigt med kætteriet, og han blev tvunget til at afprøve den romersk katolske teologis kraft til at bekæmpe den protestantiske lære.

En slægtning af Calvin, som havde sluttet sig til reformatorerne, kom nu til Paris. De to unge mænd mødtes ofte og diskuterede det, som bragte forstyrrelse i kristenheden. "I hele verden findes der kun to religioner," sagde protestanten Olivètan. "Den ene er den, som menneskene har opfundet, og ifølge hvilken mennesket frelser sig selv ved hjælp af ceremonier og gode gerninger; den anden er den religion, som åbenbares i Bibelen, og som lærer mennesket kun at søge frelse ved Guds nåde."

"Jeg vil ikke høre på din nye lære!" udbrød Calvin. "Tror du, jeg har levet i vildfarelse alle mine dage?" - *Wylie c. 13, ch. 7.*

Men i hans sind var der blevet vakt tanker, som han ikke kunne fordrive. Når han sad alene i sit kammer, tænkte han på sin slægtnings ord. Han følte sig mere og mere som en synder og så sig selv, uden nogen forsvarer, stå foran en hellig og retfærdig dommer. Helgenernes midlertjeneste, gode gerninger og kirkens ceremonier kunne ikke sone nogen synd. Han kunne ikke se andet for sig end den evige fortvivlelses mørke. Kirkens doktorer forsøgte forgæves at lindre hans kvaler. Forgæves gik han til skrifte og gjorde bodsøvelser; det forsonede ikke hans sjæl med Gud.

Mens Calvin endnu var optaget af denne frugtesløse kamp, kom han en dag tilfældigvis til et torv, og der overværede han, at en kætter blev brændt på bålet. Han opfyldtes af forundring over det udtryk af fred, som hvilede på martyrens åsyn. Under sine frygtelige pinsler og under kirkens endnu frygteligere fordømmelse viste han en tro og et mod, som den unge studerende med smerte sammenlignede med sin egen fortvivlelse og sit eget mørke, skønt han levede i nøje overensstemmelse med kirkens påbud. Han vidste, at kættere baserede deres tro på Bibelen, og han besluttede sig til at granske den og forsøge at finde kilden til deres glæde.

I Bibelen fandt han Kristus. ”Å Fader!” udbrød han, ”hans offer har formildet din vrede; hans blod har renset mig for synd; hans kors har båret min forbandelse; hans død har givet mig soning. Vi har selv fundet på mange unyttige tåbeligheder, men du har lagt dit ord foran mig som en fakkel, og du har rørt mit hjerte, så at jeg kan afsky alle fortjenester med undtagelse af Jesus.” - *Martyn vol. 3, ch. 13.*

Calvin var blevet uddannet til præst. Da han kun var tolv år gammel, var han blevet udnævnt til kapellan ved en lille kirke, og han var blevet kronraget af biskoppen i overensstemmelse med kirkens skik. Han var dog aldrig blevet præsteviet, og han udførte heller ikke en præsts gerning, men han var medlem af præstestanden, havde sin titel og fik sit honorar.

Nu følte han, at han aldrig kunne blive præst, og han begyndte at studere jura. Efter nogen tids forløb opgav han dog dette studium og besluttede at vie sit liv til evangeliet. Men han tøvede med at stå offentligt frem som lærer og forkynder. Han var af naturen frygtsom, var tynget af det store ansvar, en sådan stilling medførte, og ønskede stadig at hengive sig til studier. Det endte dog med at han gav efter for sine venners indtrængende bønner. ”Det er vidunderligt, ,”sagde han, ”at et menneske af så lav herkomst kan blive ophøjet til så stor værdighed.” – *Wylie, b. 13, ch. 9.*

Calvin tager fat på sin livsopgave

Calvin tog stilfærdigt fat på sit arbejde, og hans ord var som duggen, der vederkvæger jorden. Han havde forladt Paris og opholdt sig nu i en provinsby under beskyttelse af prinsesse Marguerite, som elskede evangeliet og derfor beskyttede dets disciple. Calvin var stadig en ung mand med et blidt og beskedent væsen. Hans arbejde begyndte med menneskene i deres hjem. Omgivet af husstandens medlemmer læste han højt af Bibelen og lukkede op for frelsens sandheder. De, der hørte budskabet, bragte det videre til andre, og snart forlod læreren byen og begav sig til de nærliggende landsbyer og flækker. Han fik adgang til både slot og hytte, og han fortsatte sit værk og lagde grundstenen til menigheder, som frygtløst skulle vidne om sandheden.

Efter nogle få måneders forløb var han atter i Paris. Der herskede en usædvanlig ophidselse blandt de lærde mænd og studenterne. Studiet af de antikke sprog havde ført adskillige til Bibelen, og mange, hvis hjerte var uberørt af dens sandheder, diskuterede dem ivrigt og gjorde endda modstand mod romerkirkens talsmænd. Calvin var en dygtig kriger på den teologiske strids slagmark, men han havde en højere mission end disse højrøstede lærde. Menneskers sind og ånd var ved at vågne, og nu var tiden inde til at oplade sandheden for dem. Mens universitetets sale gav genlyd af teologisk ordstrid, gik Calvin fra hus til hus, åbnede Bibelen for folket og talte til dem om Kristus og korsfæstelsen.

Det var Guds vilje, at Paris endnu engang skulle opfordres til at tage imod evangeliet. Lefèvres og Farels opfordringer var blevet afvist, men nu hørtes budskabet atter af alle samfundsklasser i den store hovedstad. Kongen, som var påvirket af politiske hensyn, havde endnu ikke helt taget parti for romerkirken og imod reformationen. Marguerite klyngede sig stadig til håbet om at protestantismen ville sejre i Frankrig. Hun besluttede, at den reformerte tro skulle forkyndes i Paris. Under kongens fraværelse gav hun en protestantisk

præst befaling til at prædike i byens kirker. Da dette blev forbudt af de katolske kirkefyrster, åbnede hun paladsets døre. En af salene blev indrettet til kapel, og det blev bekendtgjort, at der hver dag på et bestemt tidspunkt ville blive holdt en prædiken, og at folk af enhver rang og enhver livsstilling var velkomne. Gudstjenesterne overværedes af mængder af mennesker. Ikke blot kapellet, men også forværelserne og salene var tæt pakkede. Hver eneste dag samledes der tusinder – adelsmænd, statsmænd, sagførere, handlende og håndværkere. I stedet for at forbyde disse møder befalede kongen, at to af Paris` kirker skulle åbnes. Aldrig før havde Guds ord gjort så dybt indtryk på byen. Livsånden fra Himmelen syntes at blive udgydt over folket. Afholdenhed, renhed, orden og flid afløste drikfældighed, tøjlesløshed, strid og dovenskab.

Men de katolske gejstlige sad ikke med hænderne i skødet. Kongen nægtede stadig at standse forkyndelsen, og derfor vendte de sig nu til befolkningen. De benyttede ethvert middel til at vække de uvidende og overtroiske massers frygt, fordomme og fanatisme. Paris gav blindt efter for de falske lærere og kendte, ligesom det gamle Jerusalem, ikke sin besøgelsestid. I to år blev Guds ord prædiket i hovedstaden; men mens der var mange, som tog imod evangeliet, var der endnu flere, som forkastede det. Kong Frantz havde kun spillet tolerant for at fremme sine egne formål, og det lykkedes katolikkerne at genvinde herredømmet. Kirkerne blev atter lukket, og martyrbålene flammede.

Calvin var stadig i Paris og forberedte sig ved studier, meditation og bøn til sit fremtidige arbejde; han fortsatte med at udbrede lyset. Til sidst blev mistanken imidlertid rettet mod ham. Myndighederne besluttede, at han skulle omkomme i flammerne. Han havde følt sig sikker i sin afsondrethed og havde ikke tænkt på nogen fare, da nogle venner i hast opsøgte ham for at meddele, at nogle officerer var på vej for at arrestere ham. I samme øjeblik blev der dundret på gadedøren. Der var ingen tid at spilde. Nogle af hans venner opholdt officererne foran døren, mens andre hjalp reformatoren med at fire sig ned fra vinduet. Derefter skyndte han sig til byens udkant. Han fandt ly i en hytte, som tilhørte en arbejder, som var en ven af reformatoren, og der forklædte han sig i arbejderens tøj, hvorefter han med en hakke på skulderen begav sig bort. Han drog mod syd og fandt ly i Marguerites lande. Se *D`Aubignè: History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin, b. 2, ch. 30.*

Her forblev han i nogle måneder, optaget af studier, og tryg under indflydelsesrige venners beskyttelse. Men hans hjerte var opfyldt af ønsket om, at evangeliet skulle prædikes for Frankrig, så han kunne ikke ret længe forblive uvirksom. Så snart stormen havde lagt sig en smule, søgte han en ny arbejdsmark i Politiers, hvor der var et universitet, og hvor de nye meninger allerede havde vundet adskillige tilhængere. Folk af alle samfundsklasser lyttede med glæde til evangeliets forkyndelse. Det var ingen offentlig forkyndelse, men i dommerens hjem, i sit eget logi og somme tider i en offentlig park forkyndte Calvin ordene om evigt liv for dem, som ønskede at lytte til ham. Efter nogen tids forløb voksede tilhørernes antal, og man vedtog af forsigtighedsgrunde at mødes uden for byen. En hule i siden af en dyb og stejl kløft, hvor træer og fremspringende klippestykker gjorde afsondretheden endnu større, blev valgt til mødested. Små grupper, som forlod byen ad forskellige veje, fandt vej dertil. På dette afsides sted blev Bibelen læst og forklaret. Her holdt Frankrigs protestanter nadver for første gang. Fra denne lille menighed blev der udsendt adskillige

trofaste evangelister.

Calvin vendte endnu engang tilbage til Paris. Selv nu kunne han ikke opgive håbet om, at hele Frankrig skulle tage imod reformationen. Men han fandt så at sige alle døre lukket. At forkynde evangeliet var at slå ind på den lige vej til bålet, og han besluttede omsider at rejse til Tyskland. Han havde næppe forladt Frankrig, før et uvejr brød løs over protestanterne; var han blevet i Frankrig, ville han utvivlsomt være blevet ramt af den almindelige ødelæggelse.

Terror og forfølgelse

De franske reformatorer, der ønskede at deres land skulle holde trit med Tyskland og Schweiz, besluttede at rette et modigt slag mod romerkirkens overtro – et slag, som skulle vække hele nationen. Plakater, der angreb messen, blev i løbet af èn nat slået op overalt i Frankrig. I stedet for at fremme reformationen bragte dette dristige men uovervejede kup ødelæggelse, ikke blot over ophavsmændene, men også over den reformerte tros tilhængere overalt i Frankrig. Det gav katolikkerne, hvad de længe havde ønsket, - et påskud til at kræve fuldstændig tilintetgørelse af kætterne, fordi disse måtte betragtes som agitatorer, der var farlige for tronens sikkerhed og nationens fred.

En eller anden – det er aldrig blevet opklaret, om det var en ubetænksom ven eller en lumsk fjende – havde slået en af plakaterne op på døren til kongens private gemak. Monarken blev opfyldt af rædsel. Denne plakat bragte hårde angreb på former for overtro, som igennem menneskealdre var blevet betragtet med ærbødighed. Den enestående dristighed, hvormed disse utvetydige og foruroligende udtalelser var bragt for kongens øjne, vakte monarkens heftige vrede. Af lutter forbavselse stod han et øjeblik skælvende og tavs. Så fandt hans raseri udløsning i disse frygtelige ord: "Lad alle uden undtagelse, som mistænkes for lutheranisme, pågribe. Jeg vil udrydde dem alle." – *Samme, b. 4, ch. 10* Terningen var kastet. Kongen havde besluttet at stille sig helt på romerkirkens parti.

Der blev straks gjort store forberedelser til at arrestere alle lutheranere i Paris. En fattig håndværker, som var tilhænger af den reformerte tro, og som plejede at kalde de troende til deres hemmelige møder, blev pågrebet, og under trussel om straks at blive brændt på bålet blev han befalet til at føre den pavelige udsending til samtlige protestanters hjem i byen. Han forfærdedes over dette skammelige forslag, men frygten for flammerne fik overtaget, og han gik ind på at forråde sine brødre. Med hostien i spidsen og omgivet af en hærskare af præster, røgelsesbærere, munke og soldater bevægede Morin, den kongelige detektiv, og forræderen sig langsomt og tavs gennem byens gader. Demonstrationen var åbenlyst til ære for det "hellige sakramente", en soning for den krænkelse, protestanterne havde tilføjet messen. Men dette optog skjulte en morderisk hensigt. Da de kom til et hus, som tilhørte en lutheraner, gjorde forræderen et tegn, men der blev ikke mælet et ord. Processionen gjorde holdt, nogle trængte ind i huset, og familien blev slæbt ud og lagt i lænker, hvorpå det frygtelige optog gik videre for at søge nye ofre. De "skånede intet hus, hverken stort eller lille, ikke engang Paris` universitets fakulteter…Morin fik hele byen til at skælve … Det var et terrorregimente." – *Samme, b. 4, ch. 10.*

Ofrene blev dræbt under frygtelige lidelser, idet det blev forlangt, at ilden

skulle være svag, så at deres pinsel kunne blive særlig langvarig. Men de døde som sejrherrer. Deres standhaftighed var urokkelig og deres fred uforstyrret. Deres forfølgere var ude af stand til at knække dem og følte sig besejrede. ”Skafotterne blev rejst overalt i Paris, og henrettelserne fandt sted dag efter dag; hensigten var at forøge rædslen for kætteri ved at sprede henrettelserne. Men evangeliet gik af med sejren .Hele Paris fik anledning til at se, hvilken slags mennesker de nye meninger kunne skabe. Der var ingen prædikestol, der stod mål med martyrbålet. Den ophøjede glæde, som oplyste disse mænds ansigter, når de kom gående … til henrettelsesstedet, deres heltemod, når de stod mellem de fortærende flammer, deres ydmyge tilgivelse af deres fjender forvandlede i mange tilfælde vrede til medlidenhed, had til kærlighed og talte med uimodsigelig veltalenhed til gunst for evangeliet.” - *Wylie, b. 13, ch. 20.*

Forfølgelsen får frygtelige følger

Præsterne, som var ivrige efter at holde pøbelens raseri usvækket, fremkom med de afskyeligste beskyldninger mod protestanterne. De beskyldte dem for at have planlagt at myrde katolikkerne, vælte regeringen og dræbe kongen. De kunne dog ikke fremføre så meget som skyggen af et bevis for disse påstandes rigtighed. Men disse onde profetier skulle gå i opfyldelse – dog under helt andre omstændigheder og af diametralt modsatte årsager. De grusomheder, som katolikkerne begik mod de uskyldige protestanter, blev et gengældelsens vægtlod, som i følgende århundreder fremkaldte den undergang, som de havde forudsagt som kongens, regeringens og undersåtternes skæbne; men den forårsagedes af vantro og af katolikkerne selv. Det var ikke protestantismen, men undertrykkelsen af protestantismen, som hen ved tre hundrede år senere førte disse ulykker ind over Frankrig.

Alle samfundsklasser martredes nu af mistro og rædsel. Midt i den almindelige ophidselse kunne det ses, hvor fast et greb den lutheranske lære havde fået i de mænd, som særligt udmærkede sig ved kundskaber, indflydelse og karakterfinhed. Høje og betroede stillinger stod pludselig ledige. Håndværkere, bogtrykkere, lærere, universitetsprofessorer, forfattere og selv hofmænd forsvandt. Mange hundrede flygtede fra Paris og forlod af egen fri vilje deres fædreland, og for manges vedkommende lod de derved for første gang skinne igennem, at de var tilhængere af den reformerte tro. Katolikkerne blev højligt forbavsede ved tanken om de kættere, som de havde tålt iblandt sig uden at mistænke dem. Deres raseri gik ud over de mindre fornemme ofre, som var i deres magt. Fængslerne var overfyldt, og selve luften syntes formørket af røgen fra de martyrbål, hvorpå evangeliets tilhængere blev brændt.

Frantz I havde været stolt over at være en af lederne for den store bevægelse for videnskabens genoplivelse, som karakteriserede det sekstende århundredes begyndelse. Det havde været ham en glæde at samle videnskabsmænd og forfattere fra alle lande ved sit hof. Den tolerance, hvormed han havde betragtet reformationen, skyldtes, i hvert fald i nogen grad, hans kærlighed til videnskaben og hans foragt for munkenes uvidenhed og overtro. Men nu var denne videnskabens beskytter opfyldt af iver efter at tilintetgøre kætteriet, og han udstedte en lov, som forbød, at noget skrift blev trykt i Frankrig. Frantz I er et af de talrige eksempler på, at videnskabelig dannelse ikke er noget bolværk mod religiøs intolerance og grusomhed.

En frygtelig seremoni

Ved en højtidelig og offentlig ceremoni forpligtede Frankrig sig til at tilintetgøre protestantismen. Præsterne krævede, at den krænkelse, som var blevet tilføjet Himmelen da messen blev angrebet, blev sonet med blod, og at kongen på sit folks vegne offentligt gav tilladelse dertil.

Den frygtelige ceremoni skulle finde sted den 21. januar 1535. Hele nationens overtroiske frygt og skinhellige had var blevet vakt. Paris` gader var tæt pakkede med folk, som var kommet fra de omkringliggende egne. Dagen skulle indledes med en stor og imponerende procession. "Husene langs ruten var behængt med sørgeflor, og mange steder var der rejst altre." Foran hver gadedør var der anbragt en tændt fakkel til ære for det "hellige sakramente". Før daggry udgik optoget fra kongeslottet. "Først kom de forskellige sognes faner og kors; derefter fulgte borgerne, som gik to og to, med tændte fakler i hænderne." Så fulgte de fire munkeordener, hver orden i sin ordensdragt. Efter dem fulgte et stort optog af berømte relikvier. Bag dem red de højeste gejstlige, som i deres lilla og skarlagenrøde kåber, der strålede af juveler, frembød et imponerende skue.

"Hostien blev båret af Paris` biskop under en pragtfuld baldakin, ... som blev båret af fire prinser af blodet. ...Bag hostien gik kongen. ... På denne dag bar Frantz 1 hverken krone eller kongekåbe." Med "utildækket hoved og nedslagne øjne og med et tændt lys i hånden" gik kongen af Frankrig "som en bodfærdig". - *Samme, b. 13, ch. 21.* Ved hvert alter bøjede han sig dybt og ydmygt – ikke på grund af de laster, som besmittede hans sjæl, og ikke på grund af det uskyldige blod, som besudlede hans hænder, men som bod for den utilgivelige synd, som nogle af hans undersåtter havde begået ved at fordømme messen. Efter ham fulgte dronningen og de højeste embedsmænd, som også gik to og to og bar tændte fakler.

En af dagens ceremonier bestod i, at kongen talte til rigets højeste embedsmænd i den store sal i biskoppens palads. Han stod foran dem med sorgfuldt ansigt, og med stor veltalenhed beklagede han "den forbrydelse, den gudsforhånelse og den sorgens og vanærens dag," som nationen måtte opleve. Og han opfordrede alle sine trofaste undersåtter til at hjælpe med til at udrydde det dødbringende kætteri, som truede Frankrig med tilintetgørelse. "Så sandt, Messieurs, som jeg er jeres konge," sagde han, "ville jeg, hvis jeg vidste, at et af mine egne lemmer var plettet eller smittet af denne afskyelige råddenskab, befale jer at skære det af ... Og hvis jeg opdagede, at et af mine børn var besmittet, ville jeg ikke skåne det. ... Jeg ville selv overgive et sådant barn til retfærdigheden og ofre det til Gud." Tårer kvalte hans stemme, og alle de tilstedeværende græd og råbte med èn røst: "Vi vil leve og dø for den katolske tro!" - *D`Aubignè: History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin, b. 4, ch. 12.*

Det mørke, som indhyllede den nation, som havde vraget sandhedens lys, var blevet frygteligt. Den nåde, "som bringer frelse," havde været tilbudt; men efter at Frankrig havde set dens magt og hellighed, efter at tusinder var blevet tiltrukket af dens guddommelige skønhed, og efter at byer og landsbyer var blevet oplyst af dens skin, havde franskmændene vendt sig bort og foretrukket mørket for lyset. De havde nægtet at modtage den himmelske gave, da den blev dem tilbudt. De havde kaldt det onde godt og det gode ondt, indtil de var blevet ofre for deres forsætlige selvbedrag. Selv om de nu muligvis troede, at de tjente

Gud ved at forfølge hans folk, kunne denne tro ikke fjerne deres skyld. Det lys, som ville have frelst dem fra bedrag og fra at plette deres sjæle med blodskyld, havde de forsætligt vraget.

Udryddelsen af protestanterne ved edsaflæggelse

Et højtideligt løfte om at tilintetgøre kætteri blev aflagt i den store domkirke, hvor "fornuftens gudinde" næsten tre hundrede år senere skulle sættes på tronen af et folk, som havde glemt den levende Gud. Atter dannedes optoget, og Frankrigs repræsentanter begav sig på vej for at begynde det arbejde, som de havde svoret at udføre. "Med korte mellemrum var der bygget skafotter, på hvilke protestantiske kristne skulle brændes levende, og det blev ordnet således, at risknipperne skulle antændes i det øjeblik, kongen kom til syne, og at processionen skulle gøre holdt og overvære henrettelsen." - *Wylie, b. 13, ch. 21.* Beskrivelsen af de pinsler, som disse Kristi vidner måtte lide, er så oprivende, at der ikke er grund til at citere dem. Det er nok at sige, at ofrene ikke vaklede. Da en af de dømte blev opfordret til at tilbagekalde sine udtalelser, svarede han: "Jeg tror kun på det, som profeterne og apostlene i sin tid forkyndte, og som alle helgenerne troede på. Min tro indbefatter en tillid til Gud, som kan modstå alle helvedes magter." - *D`Aubignè: History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin, b. 4, ch. 12.*

Atter og atter gjorde optoget holdt ved torturstederne. Da processionen nåede frem til udgangspunktet foran kongeslottet, spredtes menneskemængden, og kongen og prælaterne trak sig tilbage. De var godt tilfredse med dagens forløb og lykønskede hinanden, fordi det arbejde, som nu var begyndt, skulle fortsættes, indtil kætteriet var fuldstændig udryddet.

Det fredsevangelium, som Frankrig havde vraget, skulle kun alt for snart blive udryddet, og resultatet var frygteligt. Den 21. januar 1793, to hundrede og otte og halvtreds år efter den dag, på hvilken Frankrig forpligtede sig til at forfølge reformatorerne, skred en anden procession, som havde et helt andet formål, gennem Paris` gader. "Atter var kongen midtpunktet; atter var der tumult og skrig; atter hørtes kravet om flere ofre; atter var der sorte skafotter; og atter endte dagens skue med frygtelige henrettelser; Ludvig XVI, der satte sig til modværge mod sine vogtere og bødler, blev slæbt frem til blokken og holdt nede med magt, indtil øksen var faldet, og hans afhuggede hoved rullede hen over skafottet." - *Wylie, b. 13, ch. 21.* Kongen var ikke det eneste offer; på næsten samme sted blev to tusind otte hundrede menneskelige væsener guillotineret i rædselsregimentets blodige dage.

Reformationen havde rakt verden en åben bibel, der åbenbarede Guds lovs forskrifter og appellerede til folkets samvittighed om at adlyde dem. Gud havde i sin uendelige kærlighed vist menneskene Himmelens anordninger og principper. Gud havde sagt: "Hold dem og følg dem! Thi det skal være eders visdom og eders kløgt i de andre folks øjne. Når de hører om alle disse anordninger, skal de sige: "Sandelig, det er et viist og klogt folk, dette store folk!" 5 Mos. 4, 6. Da Frankrig nægtede at modtage gaven fra Himmelen, såede det lovløshedens og undergangens sæd; og det uundgåelige resultat af årsag og virkning blev revolutionen og rædselsregimentet.

Farel i Schweiz

Længe før den forfølgelse begyndte, som skyldtes plakaterne, havde den modige og nidkære Farel været nødsaget til at flygte bort fra sit fædreland. Han søgte ly i Schweiz, hvor han ved sin indsats byggede videre på Zwinglis arbejde og hjalp til med at vende skæbnen til gunst for reformationen. Han tilbragte resten af sit liv i Schweiz, men han vedblev at øve betydelig indflydelse på reformationen i Frankrig. I sin udlændigheds første år bestræbte han sig på at udbrede evangeliet i sit fædreland. Han brugte megen tid til at prædike for sine landsmænd i nærheden af grænsen, hvor han med utrættelig vagtsomhed iagttog kampen og hjalp sine venner med opmuntrende ord og kloge råd. Ved andre landflygtiges hjælp blev de tyske reformatorers skrifter oversat til fransk, og de blev - sammen med den franske bibel - trykt i store oplag. Disse værker blev solgt i stort antal i Frankrig ved hjælp af kolportører. De blev solgt billigt til kolportørerne, som derved blev i stand til at tjene så meget, at de kunne fortsætte deres arbejde.

Farel begyndte sit arbejde i Schweiz i en skolelærers simple forklædning. Han søgte tilflugt i et afsidesliggende sogn, hvor han viede sin tid til at undervise børn. Foruden at undervise dem i de sædvanlige fag lærte han dem forsigtigt nogle af Bibelens sandheder, idet han håbede at få forældrene i tale gennem børnene. Nogle troede på hans forkyndelse, men præsterne besluttede at sætte en stopper for hans arbejde, og den overtroiske landbefolkning blev af præsterne lokket til at blive hans modstandere. ”Det kan ikke være Kristi evangelium,” sagde præsterne, ”for dets forkyndelse bringer ikke fred men krig.” - *Wylie, b. 14, ch. 3.* Ligesom de første disciple flygtede han for forfølgelsen fra by til by. Han drog fra landsby til landsby og fra stad til stad; han gik på sine ben, led sult, kulde og træthed og var til stadighed i livsfare. Han prædikede på markederne i kirkerne og somme tider fra domkirkernes prædikestole. Undertiden fandt han kirken tom, og til andre tider blev hans forkyndelse afbrudt af skrål og spotteord. Han blev flere gange med magt revet ned fra prædikestolen. Mere end èn gang blev han overfaldet af pøbelen og pryglet næsten ihjel. Men han gav ikke op. Skønt han ofte blev drevet tilbage, fornyede han sine angreb med utrættelig energi, og han oplevede, at store og små byer, som havde været katolicismens faste borge, åbnede deres porte for evangeliet. Det varede ikke længe, før det lille sogn, hvor han arbejdede til at begynde med, antog den reformerte tro. Byerne Morat og Neuchàtel gav også slip på de romersk katolske ritualer og fjernede afgudsbillederne fra deres kirker.

Farel havde længe ønsket at plante den protestantiske fane i Genève. Hvis han kunne vinde denne by, ville den blive et centrum for reformationen i Frankrig, Schweiz og Italien. Med denne tanke for øje havde han fortsat sit arbejde, indtil mange af de nærliggende byer og flækker var blevet erobret. Så drog han ind i Genève, kun ledsaget af èn ven. Men han fik kun lov til at holde to prædikener. Præsterne, som forgæves havde forsøgt at få de civile myndigheder til at forvise ham, indkaldte ham for et gejstligt råd. Selv indfandt de sig med våben skjult under præstekjolerne, for de var fast besluttet på at dræbe ham. Udenfor havde en rasende pøbelmængde samlet sig; pøbelen var bevæbnet med køller og sværd og var fast besluttet på at slå ham ihjel, hvis det lykkedes ham at slippe fri fra rådet. Men nogle civile embedsmænd og en deling soldaters tilstedeværelse frelste ham. Tidligt næste morgen blev han og hans ledsager sejlet til et sikkert sted på den anden side af søen. Således endte hans første

forsøg på at evangelisere Genève.

Til det næste forsøg blev der valgt et ringere redskab – en ung mand, hvis udseende var så ydmygt, at han blev køligt behandlet selv af reformationens venner. Hvad kunne en sådan mand udrette på et felt, hvor Farel var blevet forkastet? Hvordan kunne en mand, der var fattig på tapperhed og erfaring, modstå et uvejr, for hvilket selv de modigste og stærkeste havde måttet flygte? "Ikke ved magt og ikke ved styrke, men ved min Ånd, siger Hærskarers Herre." Zak. 4, 6. "Det, der er svagt for verden, udvalgte Gud for at gøre det stærke til skamme." "Thi Guds dårskab er visere end menneskene, og Guds svaghed er stærkere end menneskene." 1 Kor. 1, 27. 25.

Froment begyndte som skolelærer. De sandheder, han lærte børnene i skolen, gentog de i hjemmene. Snart kom forældrene for at få Bibelen forklaret, og efterhånden fyldtes klasseværelset med opmærksomme tilhørere. Eksemplarer af Det nye Testamente og traktater blev uddelt i stort antal og nåede frem til mange af dem, der ikke turde lytte åbenlyst til den nye lære. Efter nogen tids forløb blev også denne tjener tvunget til at flygte, men de sandheder han havde forkyndt, havde slået rod i folkets hjerte. Reformationen var blevet plantet, og den fortsatte med at vokse og styrkes. Forkynderne vendte tilbage, og takket være deres gerning endte det med, at Genève blev protestantisk.

Calvin kommer til Genève

Byen havde allerede taget parti for reformationen, da Calvin efter lange vandringer og mange omskiftelser var gået ind gennem dens porte. Han havde aflagt et sidste besøg på sit fødested og var på vej til Basel, da han opdagede, at den direkte vej var besat af Karl V`s tropper, således at han var nødt til at tage ad en længere vej, der førte gennem Genève.

Farel så Guds hånd i dette besøg. Skønt Genève havde antaget den reformerte tro, var der endnu mangt og meget at udrette i byen. Det er ikke som samfund, men som enkeltpersoner, mennesker omvendes til Gud. Det genfødende arbejde må udføres i hjerte og samvittighed ved Helligåndens indflydelse – ikke ved rådsforsamlingers afgørelser. Genèves indbyggere havde ganske vist forkastet romerkirkens myndighed, men de var ikke slet så villige til at indføre evangeliets rene principper og forberede dette folk at give afkald på de laster, som havde floreret under romerkirkens regime. At indføre evangeliets rene principper og forberede folk til værdigt at indtage den plads, som forsynet syntes at have beredt dem var ikke nogen nem opgave.

Farel var sikker på, at han i Calvin havde fundet en, som han kunne samarbejde med i dette arbejde. I Guds navn bønfaldt han højtideligt den unge evangelist om at forblive og arbejde her. Calvin trak sig forskrækket tilbage. Frygtsom og fredselskende som han var, gøs han tilbage for at komme i berøring med genfernes tapre, uafhængige og ligefrem voldsomme temperament. Hans svage helbred og hans hang til studier fik ham til at foretrække et liv i ensomhed. Han mente, at han kunne tjene reformationens sag bedst ved hjælp af sin pen, og derfor ønskede han at finde et fredeligt sted, hvor han kunne studere og gennem pressen instruere og opbygge menighederne. Men han opfattede Farels højtidelige anmodning som et budskab fra Himmelen og turde ikke sige nej. Han sagde, at det forekom ham, "at Guds hånd var rakt ned fra Himmelen, og at den greb ham og uigenkaldeligt holdt ham fast på det sted, som han var så

ivrig efter at forlade". - *D`Aubignè: History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin, b. 9, ch. 17.*

Jesuitterordenen bliver stiftet

På dette tidspunkt truede store farer den protestantiske sag. Pavens bandlysninger tordnede imod Genève og mægtige nationer truede den med ødelæggelse. Hvorledes skulle denne lille by modstå det mægtige hierarki, som så ofte havde tvunget konger og kejsere til at underkaste sig? Hvorledes skulle den modstå verdens største erobreres hære?

I hele kristenheden var protestantismen truet af frygtelige fjender. Efter reformationens første sejre havde romerkirken samlet nye tropper og håbede at kunne tilintetgøre den. På denne tid blev jesuitterordenen oprettet – den grusomste, mest samvittighedsløse og mægtigste af alle katolicismens forkæmpere. Afskåret fra alle jordiske bånd og menneskelige interesser, døve over for den naturlige kærligheds krav og med

fornuft og samvittighed bragt til tavshed kendte jesuitterne ingen anden regel og intet andet bånd end deres ordens, og de havde kun den ene pligt at udvide dens magt. *(Se noter: JESUITISMEN.)* Kristi evangelium havde sat sine tilhængere i stand til at møde fare og udholde lidelse, kulde, sult, slid og fattigdom samt holde sandhedens fane højt trods trusler om fængsling, tortur og død på bålet. For at besejre disse kræfter indpodede jesuitterordenen sine tilhængere en fanatisme, som satte dem i stand til at udholde lignende farer og bekæmpe sandhedens magter med alle bedragets våben. Ingen forbrydelse var dem for stor, intet bedrag var dem for gement, og ingen forklædning var dem for vanskelig at anlægge. De havde aflagt løfte om evig fattigdom og ydmyghed, men deres sande mål var at sikre sig rigdom og magt og at sætte alt ind på protestantismens tilintetgørelse og genoprettelsen af pavens overherredømme.

Når de optrådte som ordensmedlemmer, var de iført fromhedens klæder og besøgte fængsler og hospitaler, hjalp de syge og fattige, foregav at have givet afkald på verden og bar Jesu hellige navn – han, som drog omkring og gjorde godt. Men under dette ulastelige ydre skjulte der sig ofte de mest forbryderiske og dødbringende planer. Det var et af ordenens fundamentale principper, at hensigten helliger midlet. I henhold til denne opfattelse var tyveri, løgn, mened og mord ikke blot tilgivelige men prisværdige foreteelser, når de blot var til gavn for kirkens interesser. I forskellige forklædninger trængte jesuitterne ind i statens kontorer, og det lykkedes dem at blive kongers rådgivere og deltage i udformningen af landenes politik. De optrådte som tjenere for at udspionere deres herrer. De oprettede kollegier for sønner af fyrster og adelsmænd og skoler for børn af det jævne folk, og børn af protestantiske forældre blev derved forledt til at overholde de katolske ritualer. Al den pomp og pragt, som omgav den katolske gudstjeneste, blev anvendt som et middel til at forvirre sindet og blænde og erobre fantasien; således blev den frihed for hvilken fædrene havde slidt og blødt, forrådt af sønnerne. Jesuitterne bredte sig hurtigt over hele Europa, og hvor de kom til, blussede katolicismen atter op.

For at give dem større magt blev der udstedt en bulle, som genindførte inkvisitionen. *(Se noter: INKVISITIONEN.)* Til trods for den almindelige afsky, hvormed denne frygtelige domstol betragtedes selv i katolske lande, blev den genoprettet af de katolske ledere, og grusomheder, som var for skrækkelige til

at tåle dagens lys, blev begået i hemmelige fangekældre. I mange lande blev tusinder af nationens bedste mænd, de reneste og ædleste, de klogeste og bedst uddannede, fromme og nidkære præster, flittige og patriotiske borgere, fremragende videnskabsmænd, talentfulde kunstnere og dygtige håndværkere slået ihjel eller tvunget til at flygte bort til andre lande.

Små nationer tager imod reformationen

Således var de midler, som romerkirken benyttede for at slukke reformationens lys, fratage menneskene Bibelen og genindføre middelalderens uvidenhed og overtro. Men takket være Guds velsignelse og det arbejde, som blev udført af de ædle mænd, som han lod følge efter Luther, blev protestantismen ikke knust. Den kunne ikke takke fyrsters gunst eller hære for sin styrke. De mindste lande og de fattigste og svageste nationer blev dens faste borge. Det var den lille by Genève, der var omgivet af mægtige fjender, som pønsede på dens ødelæggelse; det var Holland, som hvilede på sine sandbanker ved Nordsøen, og som kæmpede mod det tyranniske Spanien - det største og rigeste af alle kongerigerne - og det var det kolde ufrugtbare Sverige, som vandt sejre for reformationen.

I næsten tredive år arbejdede Calvin i Genève, først for at oprette en menighed, som holdt fast ved Bibelens morallære, og senere for at udbrede reformationen til hele Europa. Hans karriere som offentlig leder var ikke pletfri, og hans læresætninger var ikke fejlfri, men han medvirkede til at udbrede sandheder, som på hans tid var af særlig betydning, til at bevare protestantismens principper mod katolicismens hurtige voksende modstand og til i de reformerte kirker at fremme enkelhed og renhed i livsførelse i stedet for det hovmod og den fordærvelse, som var blevet næret af romerkirkens lære.

Fra Genève udgik der skrifter og lærere, som udbredte den reformerte lære. De forfulgte i alle lande fik undervisning, gode råd og opmuntring fra Genève. Calvins by blev tilflugtssted for alle de forfulgte reformatorer fra hele Vesteuropa. Flygtninge, som flyede de frygtelige uvejr, som rasede i århundreder, kom til Genèves porte. Forsultne, sårede og berøvet hjem og slægtninge blev de budt hjertelig velkommen og fik omhyggelig pleje. De fandt et hjem dèr og takkede den by, der havde adopteret dem, med deres dygtighed, deres lærdom og deres fromhed. Mange, som havde søgt et fristed her, vendte tilbage til deres egne lande for at bekæmpe romerkirkens tyranni. John Knox, den tapre skotske reformator, en del engelske puritanere, de hollandske og spanske protestanter og de franske huguenotter førte sandhedens fakkel fra Genève for at sprede mørket i deres fædreland.

13. REFORMATIONEN I NEDERLANDENE OG SKANDINAVIEN

I Nederlandene fremkaldte pavens tyranni allerede tidligt en djærv protest. Syv hundrede år før Luthers tid blev den romerske pave således uden frygt anklaget af to biskopper, der var blevet sendt med et gesandtskab til Rom og dèr havde erfaret "den hellige stols" sande natur: Gud "har sørget for kirken, sin dronning og brud, med en ædel, evigtvarende forsyning til dens familie, en medgift, som er uvisnelig og uforgængelig, og givet hende en evig krone og et evigt scepter; … alle disse velgerninger tilraner I jer som en tyv! I indretter jer i Guds tempel; i stedet for at være hyrde er I blevet en ulv blandt fårene; … I vil gerne lade os tro, at I er den øverste biskop, men I optræder snarere som en tyran. … Mens I burde være tjenernes tjener, som I kalder jer, stræber I efter at blive herrernes herre! … I bringer Guds bud i vanry! … Helligånden er den, som opbygger alle kirker, så langt som jorden rækker. … Vor Guds stad, hvis borgere vi er, når ud til alle himlenes egne, og den er større end den by, som af de hellige profeter kaldes Babylon, den, som foregiver at være guddommelig, hæver sig selv til skyerne og praler af, at dens visdom er udødelig; og endelig – skønt uden grund – af, at den aldrig har taget fejl eller nogen sinde kan gøre det." – *Gerard Brandt: History of the Reformation in and About the Low Countries, b. 1, p. 6.*

Fra århundrede til århundrede stod andre frem for at gentage denne protest. Og disse fortidens lærere, som rejste gennem forskellige lande og var kendt under vekslende navne, var af samme art som de valdensiske missionærer og udbredte alle vegne kendskab til evangeliet. De nåede også Nederlandene, og deres lære bredte sig hurtigt. De oversatte den valdensiske bibel på vers til det hollandske sprog. De erklærede, "at den var til megen nytte; der var ingen spøg, ingen opdigtede historier, ingen ubetydeligheder, ingen falskhed, kun sandhedens ord; at der ganske vist hist og her var en hård skal, men at man let kunne opdage marven og sødmen i det, som var godt og helligt." - *Samme, b. 1, p. 14.* Sådan skrev vennerne af den gamle tro i det tolvte århundrede.

Nu begyndte Roms forfølgelser, men skønt omgivet af bål og pinsler forøgedes de troendes antal stadig, og de erklærede standhaftigt, at Bibelen er den eneste ufejlbarlige myndighed inden for religionen, og at ingen burde tvinges til at tro, men burde vindes ved prædiken." – *Martyn, vol. 2, p. 87.*

Memmo Simons – nederlandsk reformator

Luthers lære fandt frugtbar jordbund i Nederlandene, og alvorlige og trofaste mænd stod frem for at prædike evangeliet. Fra en af de hollandske provinser kom Menno Simons. Skønt opdraget som romersk katolik og ordineret til præst var han dog fuldstændig uvidende med hensyn til Bibelen, og han ville ikke læse den af frygt for at lade sig forlokke til kætteri. Da tvivl om forvandlingslæren var ved at få magt over ham, betragtede han det som en fristelse fra Satan og søgte ved bøn og skriftemål at frigøre sig for den, men forgæves. Han forsøgte at bringe samvittighedens anklagende stemme til tavshed ved at tage del i adspredelser, men uden held. Efter en tids forløb var der nogen, der fik ham til at studere Det nye Testamente, og dette førte ham, sammen med læsning af Luthers skrifter,

til at antage den reformerte tro. Kort tid efter blev han i en naboby vidne til, at en mand blev halshugget, dømt til døden, fordi han var blevet gendøbt. Dette bragte ham til at studere Bibelen med hensyn til barnedåb. Han kunne ikke finde bevis for den i skriften, men så, at der alle vegne krævedes anger og tro som betingelse for at modtage dåben.

Menno trak sig tilbage fra romerkirken og viede resten af sit liv til at lære andre de sandheder, han selv havde modtaget. Både i Tyskland og i Nederlandene var der opstået en slags fanatikere, som forfægtede meningsløse og oprørske læresætninger, der krænkede orden og sømmelighed og gik over til vold og oprør. Menno så, hvilke forfærdende resultater disse bevægelser uundgåeligt ville føre til, og han modarbejdede af alle kræfter fanatikernes falske lære og vilde planer. Der var imidlertid mange, som havde været vildledt af disse fanatikere, men som igen havde opgivet deres fordærvelige lære; og der var stadig mange efterkommere tilbage efter de gamle kristne menigheder, - frugten af valdensernes undervisning. Blandt disse mennesker arbejdede Menno med megen iver og godt resultat.

I fem og tyve år rejste han sammen med sin hustru og deres børn, led ofte trængsler og savn og var tit i livsfare. Han rejste gennem Nederlandene og Nordtyskland og arbejdede hovedsageligt blandt de lavest stillede, men fik indflydelse i vide kredse. Skønt han kun havde en begrænset uddannelse, var han naturligt veltalende. Han var usvigeligt retskaffen, ydmyg af sind og venlig af væsen, og han ejede en oprigtig og inderlig fromhed, så hans eget liv var et eksempel på, hvad han lærte andre, og han opnåede folkets tillid. Hans efterfølgere blev adspredt og undertrykt. De led meget under at blive forvekslet med de fanatiske münzerianere. Dog var der overordentlig mange, som ved ham blev omvendt.

Forfølgelse i Nederlandene

Ingen andre steder blev den reformerte lære mere fuldtalligt modtaget end i Nederlandene. Kun i få lande måtte dens tilhængere udholde en mere frygtelig forfølgelse. I Tyskland havde Karl V forbudt reformationen, og han ville med glæde have sendt alle dens tilhængere på bålet; men fyrsterne rejste sig som en barriere mod hans tyranni. I Nederlandene var hans magt større, og det ene forfølgelsesedikt fulgte hurtigt efter det andet. At læse Bibelen, at høre eller prædike den eller blot omtale den var det samme som at udsætte sig for døden på bålet. Der var også dødsstraf for at bede hemmeligt til Gud, at undlade at bøje sig for helgenbilleder eller at synge en salme. Selv de, som var villige til at afsværge deres vildfarelser, blev dømt, - hvis det var mænd, til at dø for sværdet, hvis det var kvinder, til at blive levende begravet. Der omkom tusinder under Karl V`s og Filip II`s regering.

Engang blev en hel familie ført for inkvisitorerne, anklagede for at have holdt gudstjeneste hjemme. Da den yngste søn blev forhørt om, hvad det var, de hemmeligt foretog sig, svarede han" "Vi falder på knæ og beder om, at Gud vil oplyse vort sind og tilgive vore synder; vi beder for vor hersker, at hans regering og hans liv må blive lykkeligt; vi beder for vor øvrighed, at Gud vil bevare den." – *Wylie, b. 18, ch. 6.* Nogle af dommerne var dybt bevægede, men alligevel blev faderen og en af hans sønner dømt til bålet.

Men martyrernes tro stod på højde med forfølgernes raseri. Ikke blot mænd

, men svage kvinder og unge piger udviste det djærveste mod. ”Hustruerne plejede at stille sig ved deres mænds bål, og mens han pintes af ilden, hviskede de trøstende ord eller sang salmer for at styrke ham.” ”Unge piger lagde sig levende i graven, som om de gik ind til nattens søvn i deres sovekammer, eller de gik til skafottet og bålet, klædt i deres fineste tøj, som om de skulle til deres brudefærd.” - *Samme, b. 18, ch. 6.*

Ligesom i de dage, hvor hedenskabet søgte at udrydde evangeliet, var de kristnes blod udsæden. *(Se Tertullians ”Apologi,” par. 50.)* Forfølgelsen bidrog til at forøge sandhedsvidnernes antal. År efter år fremturede monarken i sine grusomheder, næsten drevet til vanvid af folkets uovervindelige standhaftighed, men det var forgæves. Under den ædle Willem af Oranien bragte revolutionen endelig Holland frihed til at dyrke Gud.

I Piemontes bjerge, på Frankrigs sletter og Hollands kyster var evangeliets fremtrængen kendetegnet ved disciplenes blod. Men i Nordens lande fik reformationen en fredelig begyndelse. Studenter, som vendte hjem fra Wittenberg, bragte reformationen til Skandinavien. Udgivelsen af Luther skrifter spredte også lys. Nordens naturlige, hårdføre folk vendte sig fra Roms fordærvelse, pragt og overtro for at byde renheden, enkelheden og Bibelens livgivende sandheder velkommen.

Danmarks reformator

Hans Tausen, (1494- 1561) ”Danmarks reformator,” var en bondesøn. Drengen gav tidligt beviser på en særlig god forstand. Han hungrede efter uddannelse, men forældrenes levevilkår hindrede ham i at få det, og han blev sat i kloster. Her vandt hans rene liv i forbindelse med hans flid og troskab ham priorens bevågenhed. En eksamination viste, at han havde en begavelse, som lovede godt i fremtiden for kirkens tjeneste. Man besluttede at give ham en uddannelse ved et af de tyske eller hollandske universiteter. Den unge student fik bevilget tilladelse til selv at vælge sin skole - med et enkelt forbehold: at han ikke måtte rejse til Wittenberg. Kirkens discipel skulle ikke udsættes for kætteriets fare. Sådan sagde munkene.

Tausen rejste til Køln, der dengang ligesom nu var en af katolicismens højborge. Her fik han snart afsky for skolastikernes mystik. På samme tid kom han i besiddelse af Luthers skrifter. Han læste dem med undren og fryd og ønskede brændende at nyde godt af reformatorens personlige belæring. Men for at gøre dette måtte han risikere at krænke sin klosterprior og gå glip af hans støtte. Hans beslutning var snart taget, og inden der var gået lang tid, var han indskrevet som student ved universitetet i Wittenberg.

Ved hjemkomsten til Danmark vendte han atter tilbage til sit kloster. Endnu mistænkte ingen ham for at være lutheraner. Han åbenbarede ikke sin hemmelighed, men forsøgte uden at vække sine kammeraters fordomme at føre dem til en renere tro og et helligere liv. Han åbnede Bibelen og forklarede dens sande betydning, og til sidst prædikede han Kristus for dem som synderens retfærdiggørelse og eneste håb om frelse. Stor var priorens harme, han, som havde gjort sig så store forhåbninger om ham som Roms forkæmper. Han blev straks flyttet fra sit eget kloster til et andet og spærret inde i sin celle under streng opsigt.

Til stor rædsel for hans nye foresatte erklærede flere af munkene sig snart

for omvendt til protestantismen. Gennem sin celles gitter havde Tausen meddelt sine kammerater sin viden om sandheden. Hvis disse danske fædre havde været mere øvede i kirkens behandling af kætteri, så ville man aldrig mere have fået Tausens stemme at høre, men i stedet for at sende ham til en grav i et eller andet underjordisk fangehul udviste de ham fra klosteret. Nu var de magtesløse. En kongelig forordning, som lige var blevet udsendt, tilsagde protestantismens lærere sin beskyttelse. Tausen begyndte at prædike. Kirkerne stod ham åbne, og folk flokkedes for at lytte. Også andre prædikede Guds ord. Det nye Testamente i dansk oversættelse fik stor udbredelse. De anstrengelser, som katolikkerne gjorde sig for at kuldkaste værket, bevirkede, at det bredte sig endnu mere, og inden der var gået lang tid, erklærede Danmark sig for at ville antage reformationens tro.

Reformationen når til Sverige

Også i Sverige var der unge mænd, som efter at have drukket af den wittenbergske brønd bragte livets vand til deres landsmænd. To af de ledende inden for den svenske reformation, Olaus og Laurentius Petri, var sønner af en smed i Örebro og havde studeret under Luther og Melanchthon, og de var flittige til at lære andre de sandheder, de selv havde lært. Ligesom den store reformator vækkede Olaus folket op ved sin veltalenhed og nidkærhed, mens Laurentius, ligesom Melanchthon, var en lærd og stille tænker. Begge var de brændende for Guds sag, og med ubøjeligt mod arbejdede de for sandhedens sag. Det manglede ikke på modstand fra katolikkerne. De katolske præster ophidsede det uvidende og overtroiske folk. Olaus Petri blev ofte angrebet af hoben, og ved adskillige lejligheder slap han med nød og næppe fra det med livet. Disse reformatorer nød imidlertid kongens gunst og beskyttelse.

Under den romerske kirkes herredømme var folket nedsunket i fattigdom og kuet af undertrykkelse. De ejede ikke Bibelen, og da deres religion kun bestod af tegn og ceremonier, som ikke kunne oplyse dem om noget, var de ved at falde tilbage til deres hedenske forfædres overtroiske forestillinger og hedenske skikke. Folket var splittet i stridende partier, hvis evindelige kampe forøgede elendigheden for alle. Kongen bestemte sig for en reformation inden for kirke og stat, og han tog med glæde imod disse dygtige hjælpere i kampen mod Rom.

I overværelse af kongen og Sveriges ypperste mænd forsvarede Olaus Petri med megen dygtighed reformationens lære imod romerkirkens forkæmpere. Han erklærede, at kirkefædrenes lære kun kunne godkendes, hvis den stemte overens med skriften; at troens væsentlige læresætninger fremstilles klart og enkelt i Bibelen, så alle mennesker kan forstå dem. Kristus sagde: ”Min lære er ikke min egen, men hans, som sendte mig” (Joh. 7, 16.) og Paulus erklærede, at hvis han ville prædike noget andet evangelium end det, han havde modtaget, ville han være forbandet (Gal. 1, 8.). ”Hvorledes,” sagde reformatoren, ”skulle da andre vove at vedtage dogmer efter deres eget forgodtbefindende og pålægge andre dem, som noget, der er nødvendigt for at blive frelst?” - *Wylie, b. 10, ch. 4.* Han påviste, at kirkens forordninger ikke har nogen autoritet, hvis de er i modstrid med Guds bud, og han håndhævede det store protestantiske princip: at ”Bibelen og Bibelen alene” er rettesnor for troen og dens udøvelse.

Skønt denne strid førtes på en forholdsvis ukendt skueplads, tjener den til at vise os, ”hvad slags mænd der var de menige i reformatorernes hær. De var ikke

uden boglig dannelse, heller ikke sekteriske eller højrøstede polemikere – det var så langtfra. De var mænd, som havde studeret Guds ord og godt forstod at håndtere de våben, som Bibelens våbenlager forsynede dem med. Hvad lærdom angår, var de forud for deres tid. Når vi samler vor opmærksomhed om to så strålende midtpunkter som Wittenberg og Zürich og om så berømte navne som Luther og Melanchthons, Zwinglis og Oecolampadius`, er vi tilbøjelige til at mene, at disse jo var bevægelsens førerskikkelser, og derfor burde man selvfølgelig hos dem vente at finde en vældig kraft og se uhyre store erobringer, - men sådan var de mere underordnede sikkert ikke! Ja, så vender vi os til Sveriges ukendte skueplads og Olaus og Laurentius Petris beskedne navne, - vender os fra mestrene til disciplene, - og hvad finder vi så? ... Lærde og teologer, mænd, der fuldt ud beherskede den evangeliske sandheds hele opbygning, og som vinder en let sejr over skolernes sofister og Roms stormænd." – *Samme, b. 10, ch. 4.*

Resultatet af denne meningsudveksling blev, at kongen af Sverige antog den protestantiske tro, og ikke længe efter erklærede rigsrådet sig til gunst for den. Det nye Testamente var af Olaus Petri blevet oversat til svensk, og efter kongens ønske påtog de to brødre sig at oversætte hele Bibelen. Således modtog Sveriges folk for første gang Guds ord på deres eget sprog. Rigsrådet befalede, at præsterne skulle udlægge skriften i hele riget, og at børn i skolerne skulle lære at læse Bibelen.

Støt og sikkert spredtes uvidenhedens og overtroens mørke ved evangeliets velsignede lys. Landet, som var blevet befriet fra katolikkernes undertrykkelse, opnåede en magt og storhed, som det aldrig før havde oplevet. Sverige blev et af protestantismens bolværker. Et århundrede efter kom i et dødsensfarligt øjeblik dette lille og hidtil svage folk – det eneste i Europa, som vovede at række en hjælpende hånd – og befriede Tyskland i trediveårskrigens forfærdelige kampe. Det så ud, som om hele Nordeuropa atter skulle ind under Roms tyranni. Det var de svenske hære, der gjorde det mulig for Tyskland at få bladet til at vende sig for den pavelige hærs fremgang, at vinde tolerance for protestanterne, - både calvinister og lutheranere – og at genoprette trosfriheden i disse lande, som havde antaget reformationen.

14. SENERE ENGELSKE REFORMATORER

Mens Luther åbnede den lukkede bibel for det tyske folk, blev Tyndale drevet frem af Guds Ånd til at gøre det samme for England. Wiclifs bibel var blevet oversat fra den latinske tekst, som indeholdt mange fejltagelser. Den var aldrig blevet trykt, og prisen på håndskrevne eksemplarer var så stor, at kun få, rige mænd eller adelsmænd kunne skaffe sig den, og da den desuden var strengt forbudt af kirken, havde den fået en forholdsvis ringe udbredelse. I året 1516, året før Luthers teser kom frem, havde Erasmus udgivet Det nye Testamente på græsk og latin. Nu var for første gang Guds ord trykt på originalsproget. I dette værk var mange af fejlene i de tidligere oversættelser rettet, og meningen var mere klart gengivet. Det hjalp mange af den boglig dannede klasse til bedre viden om sandheden og satte ny fart i reformeringsarbejdet. Men det jævne folk var stadig i vid udstrækning afskåret fra Guds ord. Tyndale skulle fuldende Wiclifs arbejde ved at give Bibelen til sine landsmænd.

Tyndale oversætter Det nye Testamente

Som en flittig studerende og alvorlig sandhedssøger havde han modtaget evangeliet gennem Erasmus` græske Testamente. Frygtløst prædikede han efter sin overbevisning og hævdede, at alle læresætninger burde prøves ved skriftens ord. Til den katolske hævdelse af, at det var kirken, som havde givet Bibelen, og at kirken alene kunne udlægge den, svarede Tyndale: ”Ved I ikke, hvem der har lært ørnene at finde deres bytte? Men den samme Gud lærer sine sultne børn at finde deres Fader i hans ord. Så langt fra at have givet os skriften er det netop jer, som har skjult den for os; det er jer, som brænder dem, der lærer den, og hvis det var jer muligt, ville I brænde selve skriften. – *D`Aubignè: History of the Reformation of the Sixteenth Century, b. 18, ch. 4.*

Tyndales prædikener vakte stor interesse; mange tog imod sandheden. Men præsterne var på vagt, og ikke så snart havde han forladt valpladsen, før de med deres trusler og fordrejelser prøvede at ødelægge hans arbejde. Kun alt for ofte havde de heldet med sig. ”Hvad skal vi gøre?” udbrød han. ”Mens jeg sår på det ene sted, hærger fjenden den mark, jeg lige har forladt. Jeg kan jo ikke være alle vegne! Å, hvis de kristne blot ejede den hellige skrift på deres eget sprog, så kunne de på egen hånd imødegå disse sofister. Uden Bibelen er det en umulighed at grundfæste lægfolk i sandheden.” - *Samme, b. 18, ch. 4.*

Nu blev han betaget af en ny tanke ”Det var på Israels sprog,” sagde han, ”at salmerne blev sunget i Jehovas tempel. Skulle så ikke evangeliet tale Englands sprog blandt os? …

Burde kirken have mindre lys ved middagstid end ved morgengry? … Kristne må kunne læse Det nye Testamente på deres modersmål.” Kirkens doktorer og lærde var indbyrdes uenige. Kun ved Bibelens hjælp kunne mennesker nå til sandheden. ”Den ene holder fast ved denne lærer, den anden ved hin. …Men hver eneste af disse lærde modsiger den anden. Hvordan skulle vi så kunne skelne ham, der taler ret, fra den anden, der siger det forkerte? …Hvordan?… Sandelig ved Guds ord.” - *Samme, b. 18, ch. 4.*

Det var ikke længe herefter, at en lærd katolsk doktor indledte en ordstrid

med ham og udbrød: ”Vi måtte hellere undvære Guds love end pavens.” Tyndale svarede: ”Jeg vil trodse paven og alle hans love; og hvis Gud vil spare mit liv, så skal jeg sørge for, at det ikke skal vare mange år, før den dreng, som kører ploven, ved mere om skriften end I !”- *Anderson: Annals of the English Bible, p. 19.*

Det som han havde sat sig for: at give folket Det nye Testamentes skrifter på deres eget sprog, bestyrkedes nu, og han begyndte straks på arbejdet. Da han ved forfølgelse blev fordrevet fra sit hjem, drog han til London og fortsatte en tid uforstyrret sit arbejde der. Men atter tvang katolikkernes voldshandlinger ham til at flygte. Hele England syntes at være lukket for ham, og han besluttede at søge ly i Tyskland. Her påbegyndte han trykningen af Det nye Testamente på engelsk. To gange blev arbejdet standset, men når trykningen blev ham forbudt i den ene by, rejste han til en anden. Til sidst nåede han frem til Worms, hvor Luther for nogle år siden havde forsvaret evangeliet over for rigsdagen. I denne gamle by var der mange af reformationens venner, og her fortsatte Tyndale sit arbejde uden yderligere hindringer. Snart var tre tusind eksemplarer af Det nye Testamente færdige, og en anden udgave fulgte efter i det samme år.

Med stor alvor og udholdenhed fortsatte han sit arbejde. Skønt de engelske myndigheder med den største agtpågivenhed bevogtede deres havne, blev Guds ord på forskellige måder bragt til London og derfra spredt over hele landet. Katolikkerne søgte at undertrykke sandheden, men forgæves ! Biskoppen af Durham købte hos en boghandler, der var Tyndales ven, på `en gang hele hans lager af bibler for at tilintetgøre dem og mente, at dette i højeste grad ville forhindre arbejdet. Men tværtimod blev der for de penge, der på denne måde var indkommet, købt materiale til en ny og bedre udgave, som uden dette ikke havde kunnet udgives. Da Tyndale senere blev fængslet, tilbød man ham friheden på den betingelse, at han skulle røbe navnene på dem, som havde hjulpet ham til at imødegå udgifterne ved trykningen af biblerne. Han svarede, at biskoppen af Durham havde gjort mere for ham end noget andet menneske, for ved at betale en høj pris for de tiloversblevne bøger havde han gjort det muligt for ham at fortsætte med godt mod.

Tyndale blev forrådt i sine fjenders hænder og var på et tidspunkt fængslet i mange måneder. Til sidst blev han vidne for sin tro ved martyrdøden; men de våben, han smedede, har gjort det muligt for andre stridsmænd at kæmpe sig frem gennem alle århundreder helt op til vor egen tid.

Flere reformatorer

Latimer hævdede fra prædikestolen, at Bibelen burde læses på folkets eget sprog. ”Gud er selv forfatter af den hellige skrift”, sagde han og denne skrift har del i sin forfatters magt og evighed. ”Der findes ingen konge, kejser, dommer eller myndighed, … som ikke er forpligtet til at adlyde … hans hellige ord.” ”Lad os ikke gå ad sideveje, men lad Guds ord lede os; lad os ikke gå i … vore fædres spor, - heller ikke søge det, de søgte, men det, de burde have søgt.” – *Hugh Latimer, ”First Sermon Preached Before King Edward VI.”*

Barnes og Frith, Tyndales trofaste venner, stod frem for at forsvare sandheden. Efter dem fulgte Ridleyerne og Cranmer. Disse førerskikkelser inden for den engelske reformation var lærde mænd, og de fleste havde været højagtede for deres iver og fromhed inden for den katolske kirke. Deres modstand mod

pavedømmet skyldtes viden om ”den hellige stols” vildfarelser. Deres kendskab til Babylons hemmeligheder gav deres vidnesbyrd større kraft.

”Nu ville jeg gerne stille et mærkeligt spørgsmål,” sagde Latimer. ”Hvem er den mest flittige biskop og prælat i hele England? … Jeg kan se, hvor I lytter og hører efter, hvis jeg skulle nævne hans navn … Jeg skal sige jer det: det er djævelen! … Han er aldrig uden for sit bispedømme; … kald på ham, når I vil, han er altid hjemme; … han har altid hånden på ploven. … I finder ham aldrig ledig, det kan jeg forsikre jer. … Dèr, hvor djævelen har sin bolig … dèr hedder det: bort med bøgerne og frem med lysene; bort med biblerne og frem med rosenkransen; bort med evangeliets lys og frem med de tændte lys, ja, selv ved højlys dag! … ned med Kristi kors, frem med skærsildens lommetyv … væk med klæder til de nøgne, de fattige og hjælpeløse, og frem med billedpryd og broget pynt til stokke og stene; frem med menneskers overleveringer og love, ned med Guds overleveringer og hans allerhelligste ord. … O, om dog vore prælater ville være lige så flittige til at så den gode sæd, som Satan er til at så klinte og giftig rajgræs!” – *Samme, “Sermon of the Plough.”*

Det store princip, som disse reformatorer håndhævede – det samme, som var blevet hævdet af valdenserne, Wiclif, Johan Hus, Luther Zwingli og dem, der gjorde fælles sag med dem – var den hellige skrifts ufejlbarlige myndighed som rettesnor for tro og livsførelse. De benægtede, at paver, kirkemøder, kirkefædre og konger havde ret til at herske over samvittigheden i religionsanliggender. Bibelen var deres højeste myndighed, og ud fra den bedømte de alle læresætninger og påstande. Troen på Gud og hans ord holdt disse fromme mænd oppe, når de ofrede deres liv på bålet. ”Vær ved godt mod,” råbte Latimer til sin medmartyr, da flammerne var ved at bringe deres stemmer til tavshed, ”ved Guds nåde skal vi i dag tænde et sådant lys i England, at det sikkert aldrig skal slukkes.” – *Works of Hugh Latimer, vol. 1, p. XIII.*

Også i Skotland

I Skotland var den sandhedens sæd, som var blevet sået af Columba og hans medarbejdere, aldrig helt blevet udryddet. I århundrede efter, at Englands kirker havde underkastet sig Roms herredømme, havde Skotland bevaret deres frihed. Men i det tolvte århundrede blev imidlertid pavevældet også det herskende her, og i intet andet land udøvede det et mere uindskrænket herredømme. Intetsteds var mørket tættere. Dog var der lysstråler, som trængte gennem mørket og gav løfter for den kommende tid. Lollarderne, som kom fra England med Bibelen og Wiclifs lære, gjorde meget for at bevare bibelkundskaben, og hvert eneste århundrede havde sine vidner og martyrer.

Samtidig med den store reformations begyndelse udkom Luthers skrifter og derpå Tyndales engelske Nye Testamente. Uden at præsteskabet opdagede det, vandrede disse sendebud i stilhed over bjerg og dal og tændte nyt liv i sandhedens fakkel, som var så nær ved at slukkes i Skotland, og tilintetgjorde det værk, som Rom gennem fire århundredes undertrykkelse havde skabt.

Nu gav martyrernes blod ny drivkraft til bevægelsen. De katolske ledere, som pludselig blev klar over den fare, som truede deres sag, bragte nogle af Skotlands ædleste og mest ansete sønner til bålet. Men de rejste blot en prædikestol, hvorfra disse døende vidners ord hørtes over det ganske land og gennemtrængte folks sjæle med et uslukkeligt forsæt om at ryste Roms lænker af sig.

Hamilton og Wishart, fyrstelige af sind som af byrd, ofrede sammen med en lang række af mere ukendte disciple deres liv på bålet. Men fra Wisharts ligbål kom der èn, som flammerne ikke skulle komme til at bringe til tavshed, èn, som ved Guds hjælp skulle få dødsklokkerne til at ringe over pavevældet i Skotland.

John Knox havde vendt sig fra kirkens traditioner og mystik for at næres ved Guds ords sandheder, og Wisharts belæring havde styrket hans beslutning om at forlade romerkirken og slutte sig til de forfulgte reformatorer.

Skønt tilskyndet af sine venner til at overtage et præsteembede veg han dog med bæven tilbage for dette ansvar, og det var først efter flere dages ensomhed og pinefuld kamp med sig selv, at han indvilligede. Men da han først havde taget imod stillingen, ilede han frem med ubøjelig beslutsomhed og ukueligt mod, så længe han levede. Denne oprigtige reformator nærede ingen menneskefrygt. Martyrbålene, som blussede omkring ham, bidrog kun til at forstærke hans iver til endnu større intensitet. Med tyrannens økse truende over sit hoved holdt han stand og uddelte kraftige slag både til højre og venstre for at nedbryde afgudsdyrkelsen.

Da han blev stillet ansigt til ansigt med dronningen af Skotland, over for hvem mange af de protestantiske lederes mod havde svigtet, aflagde John Knox uden vaklen vidnesbyrd om sandheden. Han lod sig ikke vinde ved venlighed, han lod sig ikke skræmme af trusler. Dronningen anklagede ham for kætteri. Hun erklærede, at han havde lært folket at antage en religion, som staten havde forbudt, og derved overtrådt Guds befaling, som pålagde undersåtter at adlyde deres fyrster. Knox svarede uden at betænke sig: ”da den rette religion hverken fik sin oprindelige styrke eller myndighed fra denne verdens fyrster, men kun fra den evige Gud, så er undersåtter ikke forpligtede til at indrette deres gudsdyrkelse efter fyrsternes smag. Så ofte hænder det, at fyrster er de mest uvidende af alle med hensyn til Guds sande religion. … Hvis alle Abrahams efterkommere havde antaget Faraos religion, fordi de længe havde været hans undersåtter, så gad jeg nok vide, høje frue, hvilken religion der ville have været i verden? Eller hvis alle mennesker i apostlenes dage havde antaget de romerske kejseres religion, hvilken religion ville der så have været på denne jord. … Og deraf kan I se, høje frue, at undersåtter ikke er bundet til deres fyrsters religion, skønt det er dem befalet at vise dem lydighed.” Mary svarede: ”I fortolker skriften på den ene måde, og de andre (de romersk – katolske lærere) fortolker den på en anden måde. Hvem skal jeg tro, og hvem skal kunne dømme om det?” I skal tro Gud, som taler tydeligt i sit ord.” svarede reformatoren, ”og ud over hvad ordet lærer jer, skal I hverken tro den ene eller den anden. Guds ord taler tydeligt for sig selv; og hvis det nogen steder skulle synes dunkelt, vil den hellige Ånd, som aldrig modsiger sig selv, andre steder forklare det samme mere klart, så der ikke kan herske nogen tvivl, undtagen for dem, som absolut vil vedblive med at være uvidende.” - *David Laing: The Colleced Works of John Knox, vol. 2, pp. 281.284.*

Sådan lød de sandheder, som den frygtløse reformator med fare for sit liv talte i påhør af kongehuset. Med det samme ukuelige mod holdt han fast ved sit mål og bad og kæmpede for Herrens sag , indtil Skotland var blevet befriet fra pavevældet.

Statsreligion og tvang

I England mindskede indførelsen af protestantismen som statsreligion forfølgelsen noget, men den standsede den ikke helt. Skønt mange havde givet afkald på mange af Roms læresætninger, var ikke så få af dets skikke bevaret. Man forkastede pavens overhøjhed, men i stedet blev monarken ophøjet til kirkens overhoved. Inden for kirkens gudstjeneste var der stadig store afvigelser fra evangeliets renhed og enkelhed. Endnu forstod man heller ikke det store princip om religionsfrihed. Skønt de protestantiske regenter kun sjældent tog deres tilflugt til de frygtelige grusomheder, som Rom anvendte mod kætteriet, så indrømmede man ikke hvert menneske retten til at dyrke gud efter sin egen samvittighed. Det krævedes af alle, at de skulle antage den lære og overholde den form for gudstjeneste, som var foreskrevet af statskirken. De, der havde en afvigende mening, blev i højere eller mindre grad forfulgt i de kommende århundrede.

I det syttende århundrede blev tusinder af præster afsat fra deres embede. Med trusler om store bøder, fængsel og forvisning blev det forbudt folk at overvære nogen anden form for religiøse sammenkomster end dem, der var godkendt af kirken. De trofaste sjæle, som ikke kunne afholde sig fra at samles for at tilbede Gud, var tvunget til at mødes i mørke gyder, i skumle kvistkamre og på nogle af årets tider ved midnatstid i skovene. I skovens skyggefulde dyb, dette tempel, som Gud selv har bygget, samledes disse adspredte og forfulgte Guds børn for at udøse deres sjæl i bøn og lovsang. Men trods al deres forsigtighed måtte mange lide for deres tro. Fængslerne var overfyldte, familier blev splittede. Mange blev forvist til fremmede lande. Dog var Gud hos sit folk, og forfølgelsen havde ikke magt til at bringe deres vidnesbyrd til tavshed. Mange blev fordrevet over havet til Amerika, og her lagde de grunden til den borgerlige og religiøse frihed, som har været dette lands bolværk og hæder.

Men ligesom i apostlenes dage vendte forfølgelsen sig til at blive fremmende for evangeliet. I et afskyeligt fangehul, som var fuldt af ryggesløse personer og forbrydere, åndede John Bunyan selve Himmelens luft, og her skrev han sin vidunderlige allegori om en pilgrims rejse fra fordærvelsens land til den himmelske stad. I mere end to hundrede år har denne røst fra fængslet i Bedford lydt med betagende kraft til menneskehjerterne. *Bunyans Pilgrimsvandring og Grace Abounding to the Chief of Sinners* har ledet mange ind på livets vej.

Baxter, Flavel, Alleine og andre mænd med begavelse, dannelse og dyb kristelig erfaring stod frem til tappert forsvar af den tro, som èn gang for alle er blevet overgivet de hellige. Det, som blev udrettet af disse mænd, der var dømt fredløse af denne verdens herskere, kan aldrig udslettes. *Flavels Fountain of Life og Method of Grace* har lært tusinder, hvordan de skulle overgive deres sjæl til Kristus. Baxters Reformed Pastor har vist sig at være til velsignelse for mange, som ønsker en genoplivelse af Guds værk, og hans *Saints`Everlasting Rest* har gjort sin gerning ved at føre sjæle hen til den "sabbatshvile," som endnu står tilbage for Guds folk.

Metodismens grundlægger

Hundrede år efter, i en tid med stort åndeligt mørke, trådte Whitefield og brødrene Wesley frem som fakkelbærere for Gud, under statskirkens styre var det engelske folk sunket ned i en tilstand af religiøst forfald, som næppe var til at skelne fra hedenskab. Naturfilosofi var gejstlighedens yndlingsstudium og

rummer det meste af deres teologi. De højere klasser gjorde nar af fromhed og pralede af at være hævet over, hvad de kaldte dens fanatisme. De lavere klasser var groft uvidende og bytte for laster, mens kirken ikke mere havde hverken mod eller tro til at støtte sandhedens dybt sunkne sag.

Den vigtige læresætning om retfærdiggørelse ved tro, som Luther så klart havde fremsat, var næsten helt forsvundet af syne, og det katolske princip med at stole på, at gode gerninger kunne frelse, havde indtaget dens plads. Whitefield og brødrene Wesley, som var medlemmer af statskirken, søgte oprigtigt efter at vinde Guds yndest, og man havde lært dem at dette kunne opnås ved et dydigt liv og overholdelse af religionens forordninger.

Da Charles Wesley engang blev syg og havde en følelse af, at døden nærmede sig, spurgte man ham, hvorpå han støttede sit håb om evigt liv. Hans svar lød: "Jeg har af bedste evne bestræbt mig for at tjene Gud." Da vennen, som havde stillet spørgsmålet, ikke lod til at være fuldt tilfreds med hans svar, tænkte Wesley: "Hvorledes! Er mine bestræbelser ikke et tilstrækkeligt grundlag for mit håb? Vil han berøve mig min stræben? Jeg har jo intet andet at stole på!"- *John Whitehead: Life of the Rev. Charles Wesley, p. 102.* Så tæt var det mørke, der havde lejret sig over kirken og skjulte forsoningen, berøvede Kristus hans herlighed og vendte menneskesjæle bort fra deres eneste håb om frelse – den korsfæstede frelsers blod!

Wesley og hans venner kom til at se, at sand fromhed bor i hjertet, og at Guds lov gælder tankelivet lige såvel som ord og gerninger. I deres overbevisning om, at hjertets renhed var lige så nødvendig som at forbedre sig i det ydre, tog de med dyb alvor fat på at leve et nyt liv. Ved de flittigste bestræbelser og megen bøn prøvede de at kue det naturlige hjertes ondskab. De levede et liv i selvfornægtelse, barmhjertighed og ydmygelse og overholdt strengt og nøjagtigt alt, hvad de mente kunne bidrage til at hjælpe dem til at opnå det, de mest af alt ønskede – denne fromhed, som skulle sikre dem Guds velbehag. Men de opnåede ikke det, de søgte. Det var forgæves, at de prøvede at frigøre sig af syndens forbandelse eller bryde dens magt. Det var den samme kamp, som Luther havde oplevet i sin celle i Erfurt. Det var det samme spørgsmål, som plagede hans sjæl: "Hvad ret har en dødelig over for Gud." Job. 9, 2.

Den guddommelige sandheds ild skulle, selv om den vel næsten var ved at slukkes på protestantismens altre, tændes på ny ved den gamle fakkel, som gennem tiderne var gået fra hånd til hånd, ved de bøhmiske kristnes hjælp. Efter reformationen var protestantismen i Bøhmen blevet nedtrampet af de katolske horder. Alle de, der afslog at afsværge sandheden, var nødt til at flygte. Nogle af dem, der havde søgt tilflugt i Sachsen, opretholdt dèr den gamle tro. Det var fra efterkommerne af disse kristne, at lyset nåede til Wesley og hans venner.

Evangeliets sandhed i fokus

Da John og Charles Wesley var blevet ordineret til præster, blev de udsendt til Amerika. Om bord på skibet var der en flok mähriske brødre. På overfarten mødte skibet voldsomme storme, og John Wesley følte, at han ansigt til ansigt med døden ikke havde nogen forvisning om fred med Gud. Tyskerne derimod lagde en ro og tryghed for dagen, som var ham fremmed.

"Jeg havde allerede længe," siger han, "lagt mærke til, hvor alvorlig deres optræden var. De havde stadig givet beviser på deres ydmyghed ved at udføre

det mest underordnede arbejde for de andre passagerer, det, som ingen af englænderne ville påtage sig. Herfor hverken ønskede eller ville de modtage nogen betaling, men sagde, at det var sundt for deres hovmodige hjerter, og at deres kærlige frelser havde gjort mere for dem. Og hver eneste dag havde de haft lejlighed til at udvise en sagtmodighed, som ingen krænkelser kunne rokke. Hvis de blev skubbet, slået eller væltet omkuld, rejste de sig atter op og gik deres vej, men aldrig hørte man en klage fra dem. Nu var der her en lejlighed til at prøve, om de var frigjort fra frygtens ånd, ligesom de var det fra hovmodets, vredens og hævnens. Midt i den salme, hvormed de indledte deres gudstjeneste, brød en sø ind, flængede storsejlet, overskyllede skibet og strømmede ind mellem dækkene, som om det store dyb allerede havde opslugt os. Englænderne gav sig til at skrige forfærdeligt. Tyskerne sang roligt videre. Bagefter spurgte jeg en af dem: "Var I ikke bange?" Han svarede: "Nej, Gud ske lov!" Jeg spurgte: "Men var jeres kvinder og børn da ikke bange?" Han svarede stille: "Nej, vore kvinder og børn er ikke bange for at dø!" - *Whitehead: Life of the Rev. John Wesley, p. 10.*

Efter ankomsten til Savannah boede Wesley en kort tid hos Herrnhutterne og blev dybt betaget over deres kristelige adfærd. Han skrev om en af deres gudstjenester, som var en slående modsætning til den engelske kirkes døde formalisme: "Den store enkelhed såvel som den højtid, der var over det hele, fik mig næsten til at glemme de sytten hundrede år, der lå imellem, det var som om, jeg var til stede ved en af disse sammenkomster, hvor form og stat ikke eksisterede, men hvor teltmageren Paulus eller fiskeren Peter førte forsædet; dog med beviser for Ånden og kraften." – *Samme, pp. 11. 12.*

Da Wesley vendte hjem til England, var han ved en herrnhuttisk prædikants belæring nået til en klarere forståelse af Bibelens tro. Han var blevet overbevist om, at han måtte forkaste al tillid til sine egne gerninger for at blive frelst og kun stole fuldt ud på "Guds Lam, som bærer verdens synd." Ved et møde i herrnhuttersamfundet i London blev der læst en udtalelse af Luther, som beskrev den forandring, som Guds Ånd bevirker i den troendes hjerte. Mens Wesley lyttede, tændtes troens flamme i hans sjæl: "Jeg følte, hvor mit hjerte på en mærkelig måde blev varmt," siger han. "Jeg følte, at jeg

stolede på Kristus alene som min frelser, og der blev givet mig

en forvisning om, at han havde borttaget mine synder, ja, selv mine og frelst mig fra syndens og dødens lov." - *Samme, p. 52.*

Gennem lange år med møjsommelig og trøstesløs stræben – år med streng selvfornægtelse, selvbebrejdelser og ydmygelse – havde Wesley standhaftigt holdt fast ved sit eneste mål – at søge Gud. Nu havde han fundet ham, og han opdagede, at den nåde, som han havde kæmpet for at vinde ved bønner og faste, var en gave, der var "uden pris og uden penge."

Da han først var blevet fast i troen på Kristus, brændte hans hele sjæl af ønsket om alle vegne at udbrede en viden om Guds herlige evangeliums frie nåde. "Jeg betragtede hele verden som mit sogn," sagde han, "og i hvilken del af den jeg end befinder mig, regner jeg det for at være passende, rigtigt og min absolutte pligt at forkynde alle, som er villig til at høre det, det glade budskab om frelsen." - *Samme,p. 74.*

Han vedblev med at leve det samme strenge, selvfornægtende liv, men nu ikke som grundlaget for, men som resultatet af tro; ikke som fromhedens rod, men som dens frugt. Guds nåde i Kristus er grundlaget for den kristnes håb, og

denne nåde må give sig udtryk i lydighed. Wesleys liv var viet til at prædike de store sandheder, som han selv havde modtaget: retfærdiggørelse ved troen på Kristi forsonende blod og Helligåndens fornyende magt over hjertet og som en frugt deraf et liv, der er omdannet efter Kristi billede.

Wesley og Whitefield forkynder i England

Whitefield og brødrene Wesley var blevet beredt til deres arbejde gennem lang og hård personlig overbevisning om deres egen fortabte tilstand; og for at de kunne være i stand til at udholde trængsler som Kristi gode stridsmænd, havde de været udsat for foragtens, spottens og forfølgelsens ildprøve, både på universitetet, og da de kom ind i præstegerningen. De og nogle andre, som gjorde fælles sag med dem, blev af deres ugudelige medstuderende med foragt kaldt metodister – et navn, som i vore dage anses for ærefuldt af et af Englands og Amerikas største kirkesamfund.

Som medlemmer af den engelske statskirke var de stærkt knyttet til dens form for gudstjeneste, men ved sit ord havde Herren ladet dem se hen til et større mål. Helligånden tilskyndede dem til at prædike Kristus og ham korsfæstet. Den Højestes kraft ledsagede deres gerning. Tusinder blev overbevist og virkelig omvendt. Det var nødvendigt, at disse får blev beskyttet mod glubende ulve. Wesley havde ikke haft nogen tanke om at danne et nyt kirkesamfund, men han organiserede dem under det, som kaldes metodistsamfundet.

Det var en forunderlig og prøvende modstand, som disse prædikanter mødte fra statskirken; dog havde Gud i sin visdom styret begivenhederne, så reformationen kom til at begynde inden for selve kirken. Var den kommet helt udefra, ville den ikke være trængt igennem, hvor der var så hårdt brug for den. Men da vækkelsesprædikanterne var kirkens egne mænd og arbejdede inden for kirkens rammer, hvor de på nogen måde kunne finde lejlighed til det, havde sandheden adgang, hvor dørene ellers ville have været lukket. Nogle af præsterne blev vakt op af deres åndelige sløvhed og blev nidkære prædikanter i deres egne sogne. Kirker, der var stivnet i formalisme, blev genfødt til nyt liv.

På Wesleys tid, som til alle tider af kirkens historie, udrettede mænd med forskellige slags begavelse deres tildelte arbejde. De var ikke enige om ethvert lærespørgsmål, men alle lod de sig lede af Guds Ånd og forenedes i det altoverskyggende mål: at vinde sjæle for Kristus. På et tidspunkt truede forskellighederne mellem Whitefield og brødrene Wesley med at skabe en kløft imellem dem, men da de havde lært ydmyghed i Kristi skole, forsonedes de ved gensidig overbærenhed og kærlighed. De havde ingen tid tilovers til at skændes, mens det vrimlede med vildfarelser og synd alle vegne og syndere gik deres undergang i møde.

Metodisterne forfølges

Det var en stenet vej, Guds tjenere måtte gå. Indflydelsesrige og lærde mænd anvendte deres magt imod dem. Efter en tids forløb lagde mange af præsteskabet en udpræget fjendtlig indstilling for dagen, og kirkedørene blev lukket i for den rene tro og dem, som forkyndte den. Gejstlighedens fremgangsmåde med at fordømme dem fra prædikestolen kaldte mørkets, uvidenhedens og uretfærdighedens elementer frem. Atter og atter undgik John Wesley døden ved et mirakel af Guds nåde. Når mængdens raseri var blevet optændt imod ham

og der ikke synes at være nogen mulighed for at undslippe, stod en engel i menneskeskikkelse ved hans side, folkehoben veg til side, og Kristi tjener kom i sikkerhed bort fra det farlige sted.

Wesley fortalte om, hvordan han ved en af disse lejligheder

var blevet befriet fra den rasende pøbel: Mange forsøgte at kaste mig til jorden, mens vi gik ned ad en glat sti imod byen; de mente sikkert, at hvis jeg først lå på jorden, kunne jeg næppe rejse mig igen. Men jeg snublede ikke en eneste gang og kom heller ikke til at glide, før jeg var sluppet helt fri for dem. … Skønt mange gjorde sig umage for at få fat i min krave eller mine klæder for at trække mig ned, kunne de slet ikke få ordentlig fat. Kun en fik tag i min vests ene skøde og stod snart efter med det i hånden; det andet skøde, i hvis lomme der lå en pengeseddel, blev kun halvt revet af. … En kraftig mand lige bagved slog flere gange efter mig med en stor egekæp, og hvis han blot en gang havde ramt mig i nakken, ville han have kunnet spare sig for yderligere ulejlighed! Men hver gang blev slaget drejet til side, jeg ved ikke hvordan, for jeg kunne ikke flytte mig hverken til højre eller venstre. .. En anden kom farende gennem trængselen og løftede armen til slag, men lod den pludselig falde og klappede mig kun på hovedet, idet han sagde: ”Sikken et blødt hår , han har!” …De allerførste mænd, der blev omvendt, var byens ”helte”, de, som ved alle lejligheder anførte det værste pak, og hvoraf en havde været præmiebokser ved markedsløjerne. …

Hvor er dog Gud mild, når han vil forberede os til at gøre sin vilje! For to år siden strejfede et stykke af en mursten mine skuldre. Et år efter var der en sten, som ramte mig mellem øjnene. Forrige måned fik jeg et slag og nu i aften to, det ene før vi kom ind i byen, og det andet, efter at vi var gået ud; men begge var for intet at regne; for skønt en mand slog mig i brystet af alle kræfter og en anden på munden med en sådan kraft, at blodet straks strømmede ud, følte jeg ikke mere smerte ved nogen af slagene, end hvis de havde rørt mig med et halmstrå.” – *John Wesley: Works, vol. 3, pp. 297. 298.*

Denne først tids metodister – både lægfolk og prædikanter – måtte tåle latterliggørelse og forfølgelse såvel fra medlemmer af kirken som fra de åbenlyst irreligiøse, der var blevet opflammet ved de andres falske fremstilling. De blev indkaldt for rettens domstole – ja, dette var kun af navn, for retfærdighed var en sjælden ting ved den tids domstole. Ofte led de overlast fra deres forfølgere. Pøbelen gik fra hus til hus, ødelagde møbler og ejendele, plyndrede som de havde lyst til, og mishandlede brutalt både mænd, kvinder og børn. I nogle tilfælde blev der udsendt offentlige meddelelser med opfordring til dem, der havde lyst til at hjælpe med at knuse vinduer og plyndre metodisternes hjem, om at samles på nærmere angivet tid og sted. Disse åbenlyse overtrædelser af både Guds og menneskers love fik lov til at passere uden påtale. Der blev gennemført en systematisk forfølgelse af et folk, hvis eneste fejl var den, at de søgte at vende synderes fødder fra ødelæggelsens veje til helliggørelsens vej

John Wesley sagde med hensyn til de anklager, der rejstes mod ham og hans meningsfæller: ”nogle hævder, at disse mænds lære er falsk, fejlagtig og sværmerisk; at den er ny og indtil for nylig helt ukendt; at den er kvækertro, fanatisme, papisme! Hele dette hykleri er allerede rykket op med rode, da det tydeligt har vist sig, at denne lære i alle henseender er skriftens almindelige lære, som vor egen kirke fortolker den. Derfor kan den hverken være falsk eller

fejlagtig, hvis man forudsætter, at skriften er sandhed." Andre forsikrer: "Deres lære er alt for streng; de gør vejen til Himmelen for trang." Og dette er i sandhed den oprindelige indvending (ligesom det i nogen tid næsten var den eneste) og ligger hemmeligt til grund for tusinde andre, som kommer frem under forskellige skikkelser. Men gør de mon vejen til Himmelen trangere, end vor Herre og hans apostle gjorde den? Er deres lære strengere end Bibelens? Overvej blot nogle få tydelige skriftord: "Du skal elske Herren din Gud af hele dit hjerte, af hele din sjæl og af hele dit sind." "Jeg siger jer, at menneskene skal gøre regnskab på dommens dag for hvert unyttigt ord, de taler." "Enten I spiser eller drikker, eller hvad I gør, så gør det alt til Guds ære!"

Hvis deres lære er strengere end denne, så bør de dadles, men jeres samvittighed siger jer, at det er den ikke. Og hvem kan være et gran mindre streng uden at forvanske Guds ord? Kan nogen husholder over Guds hemmeligheder findes tro, hvis han forandrer noget i dette hellige pant? Nej! Han kan intet ophæve, han kan intet afsvække; det er hans pligt at forkynde for alle mennesker: "Det er ikke muligt for mig at indrette skriften efter jeres smag! I må leve op til den eller gå til grunde for evigt!" Dette er den virkelige årsag til den anden almindeligt yndede klage, som gælder "disse menneskers ubarmhjertighed." Er de da virkelig ubarmhjertige? I hvilken henseende? Giver de ikke de sultne mad og de nøgne klæder? "Nej, det er ikke det, i den retning forsømmer de ikke noget, men de er så ubarmhjertige i deres dom! De mener, at ingen kan blive frelst uden deres ligesindede." - *Samme, vol. 3, pp. 152. 153.*

De fremholdt Guds lov

Det åndelige forfald, som havde vist sig i England lige før Wesleys tid, skyldtes i høj grad modstanden mod foreskrevne love, for den moralske bevidsthed. Mange påstod, at Kristus havde afskaffet moralloven, og at kristne derfor ikke havde nogen forpligtelse til at overholde den; at den, der tror, er fritaget for "de gode gerningers trældom." Andre erklærede, skønt de indrømmede, at loven er evig, at det var unødvendigt for præster at formane folk til lydighed over for dens forskrifter, da de, som Gud havde udvalgt til frelse, "ved Guds nådes uimodståelige tilskyndelse ville blive ført til at udøve fromhed og dyd," mens de, som var fordømt til evig fortabelse, "ikke havde kraft til at adlyde den guddommelige lov."

Der var også andre, som holdt på, at "de udvalgte ikke kan miste nåden eller gå glip af Guds behag," men som kom til den endnu mere afskyelige slutning, at "de slette handlinger, de begår, ikke er virkelig syndige og heller ikke kan betragtes som eksempler på deres overtrædelse af Guds lov. Følgelig har de ingen grund til hverken at bekende deres synder eller ophøre med dem ved at angre." - *McClintock and Strong, Cyclopedia, art. "Antinominans."* Derfor erklærede de, at selv en af de skammeligste synder, "der i hele verden anses for at være en grov overtrædelse af Guds lov, ikke i Guds øjne er nogen synd," hvis den bliver begået af en af de udvalgte, "fordi det er et af de væsentlige og særegne kendetegn for de udvalgte, at de ikke kan gøre noget, som hverken mishager Gud eller er forbudt ved hans lov."

Denne uhyrlige lære er i væsentlig grad den samme, som senere blev fremført af populære pædagoger og teologer – at der ikke findes nogen uforanderlig Guds lov som retfærdighedens rettesnor, men at moralens målestok angives

af samfundet selv og tit har været genstand for forandringer. Alle disse tanker havde deres oprindelse i den samme mesterhjerne – hos ham, som selv blandt Himmelens syndfri beboere begyndte sit værk med at forsøge at nedbryde Guds lovs retfærdige skranker.

Læren om den guddommelige forudbestemmelse, som fastsætter menneskers karakter, så den ikke kan ændres, har ført mange til en fuldstændig forkastelse af Guds lov. Wesley modsatte sig standhaftigt de falske læreres vildfarelser og viste, at denne lære, som førte til lovløshed, var i modstrid med skriften. "Guds nåde blev åbenbaret til frelse for alle mennesker." "Dette er godt og velbehageligt for Gud, vor frelser, som vil, at alle mennesker skal frelses og komme til erkendelse af sandheden. Thi der er kun èn Gud og kun èn mellemmand imellem Gud og mennesker: mennesket Kristus Jesus, der gav sig selv som løsesum for alle." Tit. 2, 11; 1 Tim. 2, 3-6. Guds Ånd skænkes os frit for at alle skal være i stand til at komme i besiddelse af frelsens middel. Kristus som er "det sande lys," oplyser hvert menneske. Joh. 1,9. Mennesker går glip af frelsen ved deres egen trodsige afvisning af livets gave.

Som svar på deres hævdelse af, at de ti bud ved Kristi død var blevet ophævet sammen med ceremoniloven, sagde Wesley: "Moralloven, som den indeholdes i de ti bud og indskærpes af profeterne, blev ikke ophævet af Kristus. Det var ikke hensigten med hans komme at tilbagekalde noget som helst af dette. Dette er en lov, som aldrig kan brydes, og som "står fast som det trofaste vidne i Himmelen." … Den har været til fra verdens begyndelse og var skrevet "ikke på stentavler," men i hjertet hos alle menneskenes børn, når de fremkom af Skaberens hænder. Og skønt de bogstaver, som engang blev skrevet af Guds finger, nu i høj grad er vansiret af synd, så kan de dog aldrig helt udslettes, så længe vi har nogen fornemmelse af, hvad der er godt, og hvad der er ondt. Enhver del af denne lov må bevare sin gyldighed for hele menneskeslægten og for alle tider; den er hverken afhængig af tid eller sted eller af nogen andre forhold, som er tilbøjelige til at forandres, men af Guds natur og af menneskets natur og deres uforanderlige forbindelse med hinanden.

"Jeg er ikke kommen for at nedbryde, men for at fuldkomme." … Uden tvivl er hans mening her (i samklang med alt, hvad der går forud, og hvad der følger efter): - Jeg er kommen for at genoprette den i hele sin fylde trods alle menneskelige kommentarer! Jeg er kommen for at kaste det klareste lys over, hvad der var mørkt og dunkelt deri! Jeg er kommen for at forkynde hver enkeltheds sande og fulde betydning, for at vise længden og bredden og den fulde udstrækning af hvert eneste bud, som den indeholder, og højden og dybden, den ufattelige renhed og åndelige fylde i alle dens forgreninger." *Wesley`s Works, sermon 25.*

Wesley forkyndte den fuldkomne harmoni mellem loven og evangeliet. "Der er altså den snævrest mulige forbindelse mellem loven og evangeliet. På den ene side baner loven stadig vej for evangeliet og peger hen imod det. På den anden side lærer evangeliet os bestandig en mere krævende opfyldelse af loven. Loven byder os for eksempel at elske Gud, at elske vor næste, at være sagtmodige, ydmyge og fromme. Vi mærker, at vi ikke er i stand til dette, ja, at "for mennesker er det umuligt," men vi ser et løfte fra Gud om at give os denne kærlighed og at gøre os sagtmodige, ydmyge og fromme. Vi holder fast ved dette evangelium, ved dette glade budskab, og det sker os efter vor tro, og "lovens krav skulle opfyldes i os" ved troen på Kristus Jesus."

”Øverst blandt Kristi evangeliums fjender,” siger Wesley, ”står de, som klart og åbenlyst ”dømmer loven” og ”taler ilde om loven;” som lærer andre at bryde (at opløse, at svække, at løse fra forpligtelsen) ikke blot èt bud, hvad enten det er blandt de mindste eller de største, men alle budene under èt.

Det mest overraskende ved alle de omstændigheder, der knytter sig til dette store bedrag, er, at de, som overgiver sig til det, virkelig mener, at de ærer Kristus ved at nedbryde hans lov, og at de herliggør hans tjeneste, mens de omstyrter hans lære! Ja, de ærer ham på samme måde som Judas gjorde, da han sagde: ”Vær hilset, rabbi!” og kyssede ham.” Og med den samme ret kan Kristus sige til hver eneste af dem: ”Forråder du Menneskesønnen med et kys?” Det er intet mindre end at forråde ham med et kys, når man taler om hans blod, men tager hans krone bort; at regne hver enkelthed i hans lov for intet – under foregivende af at fremme hans evangelium. Heller ikke kan nogen undgå denne anklage, hvis han prædiker troen på en sådan måde, at han enten direkte eller indirekte stiler mod at tilsidesætte en eller anden gren af lydigheden; den, som prædiker Kristus for at ophæve eller på anden måde svække det mindste af Guds bud.” – *Samme, sermon 35.*

Til dem der hævdede, at ”prædiken af evangeliet opfylder alle lovens formål,” svarede Wesley: ”Dette benægter vi fuldstændig. Det opfylder ikke lovens allerførste formål, nemlig at overbevise mennesker om synd, at vække dem, der stadig sover på helvedes rand.” Apostlen Paulus erklærer, at ”ved loven når man nemlig kun at erkende sin synd,” og først når et menneske er overbevist om synd, kan det virkelig føle sit behov for Kristi forsonende blod. .. ”De raske har ikke brug for læge, men de syge,” siger vor Herre selv. Det er altså urimeligt at tilbyde læge til dem der er raske, eller som i det mindste bilder sig ind at være det. Først må de overbevises om, at de er syge; ellers vil de ikke takke dig for dine anstrengelser. Lige så urimeligt er det at tilbyde Kristus til dem, hvis hjerte er rask og sundt, fordi det endnu aldrig har været knust!” – *Samme, sermon 35*.

Mens Wesley således prædikede Guds nådes evangelium, søgte han, ligesom sin Mester, at ”løfte loven til højhed og ære”. Med troskab udrettede han den gerning Gud havde givet ham, og vidunderlige var de virkninger, han fik lov at se. Ved afslutningen på sit mere end firsindstyve år lange liv – over et halvt århundrede heraf tilbragt som rejsende præst - talte hans erklærede tilhængere over en halv million sjæle. Men de fleste af dem, der gennem hans stræben blev hævet op fra syndens ødelæggelse og nedværdigelse til et højere og renere liv, og alle de, som ved hans lære havde opnået en dybere og rigere erfaring, vil aldrig blive kendt, før hele den frelste skare skal samles i Guds rige. Hans liv blev en uvurderlig lære for enhver kristen. Måtte denne Kristi tjeners tro og ydmyghed, utrættelige nidkærhed, opofrelse og selvhengivelse genspejles i kirkerne i dag!

15. BIBELEN OG DEN FRANSKE REVOLUTION

I det sekstende århundrede havde reformationen, der overrakte folkene en åben bibel, søgt at vinde indpas i alle Europas lande. Nogle nationer bød den velkommen som et sendebud fra Himmelen. I andre lande lykkedes det pavedømmet at forhindre dens indtrængen, og bibelkundskabens lys med dets opløftende virkninger blev næsten helt lukket ude. I èt land blev lyset, skønt det fik indpas, ikke forstået af mørket. I århundreder kæmpede sandhed og vildfarelse om overtaget. Til sidst sejrede ondskaben, og Himmelens sandhed blev trængt ud. "Og dette er dommen, at lyset er kommet til verden, og menneskene elskede mørket mere end lyset." Joh. 3, 19. Det blev overladt til folket at høste resultaterne af det valg, det havde truffet. Guds Ånds indflydelse blev fjernet fra et folk, som havde foragtet hans nådegave. Det onde fik lov at komme til fuld udfoldelse, og hele verden så resultatet af forsætligt at vrage lyset.

Den krig mod Bibelen, som fortsatte i så mange århundreder i Frankrig, kulminerede i revolutionen. Dette frygtelige oprør var simpelt hen det berettigede resultat af romerkirkens undertrykkelse af den hellige skrift. *(Se noter: ÅRSAGER TIL DEN FRANSKE REVULOLUTION.)* Det var det mest slående eksempel, som verden nogen sinde har set, på følgerne af pavedømmets politik – et eksempel på de resultater, som romerkirkens lære i mere end tusind år havde stilet imod.

Profeterne havde forudsagt, at Bibelen ville blive undertrykt i den tid, hvor paven var den højeste myndighed; og forfatteren af Åbenbaringens bog udpeger også de frygtelige resultater af "lovløshedens menneskes" herredømme – de resultater, som især ville ramme Frankrig.

Bibelen undertrykt

Herrens engel sagde: "De skal nedtræde den hellige stad i to og fyrretyve måneder. Og jeg vil lade mine to vidner, klædte i sæk, profetere i èt tusinde to hundrede og tresindstyve dage … Og når de har aflagt hele deres vidnesbyrd, skal dyret, der stiger op af afgrunden, føre krig mod dem og sejre over dem og dræbe dem. Og deres lig skal ligge på gaden i den store stad, som i åndeligt forstand kaldes Sodoma og Ægypten, dèr, hvor også deres Herre blev korsfæstet … Og de, der bor på jorden, skal glæde og fryde sig over, hvad der skete med dem, og de skal sende hverandre gaver, fordi disse to profeter var til plage for dem, der bor på jorden." Men efter de tre og en halv dags forløb kom der livsånde fra Gud ind i dem; og de rejste sig op på deres fødder, og stor frygt greb dem, der så dem." Åb. 11, 2 – 11.

De perioder, som nævnes her – "to og fyrretyve måneder" og "et tusinde to hundrede og tresindstyve dage" – er identiske og repræsenterer det tidsrum, i hvilket Kristi menighed skulle undertrykkes af romerkirken. De 1260 år, i hvilke paven havde magten, begyndte i 538 og måtte derfor ende i 1798. *(Se noter: PROFETISKE DATA.)* På det tidspunkt trængte en fransk hær ind i Rom og tog paven til fange, og han døde i landflygtighed. Skønt der snart efter blev valgt en ny pave, har det pavelige hierarki aldrig senere været i stand til at udøve den magt, som det tidligere havde.

Forfølgelsen af menigheden fortsatte ikke gennem alle de 1260 år. Gud følte

medlidenhed med sit folk og afkortede dets frygtelige prøvelser. Da Frelseren forudsagde den "store trængsel," som menigheden ville blive udsat for, sagde han: "Og dersom de dage ikke blev afkortet, da blev intet menneske frelst; men for de udvalgtes skyld skal disse dage afkortes." Matt. 24, 22. På grund af reformationen blev forfølgelsen bragt til ophør før 1798.

Om de to vidner siger profeten yderligere: "Det er de to olietræer og de to lysestager, som står for jordens Herres åsyn." "Dit ord," sagde Salmisten, "er en lygte for min fod, et lys på min sti." Åb. 11, 4; Sl. 119, 105. De to vidner repræsenterer skrifterne i Det gamle og Det nye Testamente. Begge er betydningsfulde vidnesbyrd om Guds lovs oprindelse og uafbrudte varighed. Begge er også vidner om frelsesplanen. Det gamle Testamentes symboler, ofre og profetier peger frem mod en kommende frelser. Det nye Testamentes evangelier og breve fortæller om en frelser, som er kommet på nøjagtig den måde, som blev forudsagt ved hjælp af symboler og profetier "Jeg vil lade mine to vidner, klædte i sæk, profetere i èt tusinde to hundrede og tresindstyve dage." I størstedelen af denne tid forblev Guds vidner i mørke. Pavemagten forsøgte at skjule sandhedens ord for folket og fremførte falske vidner, der modsagde sandheden. *(Se noter: FORSØG PÅ AT UNDERTRYKKE OG UDRYDDE BIBELEN)* Da bibelen blev forbudt af religiøse og verdslige myndigheder; da dens vidnesbyrd blev forvansket og der blev gjort alle tænkelige forsøg, som mennesker og dæmoner kunne opfinde, på at lede folkets interesse bort fra den, da de, som vovede at forkynde dens hellige sandheder, blev forfulgt, forrådt, pint, begravet i fangehuller og dræbt for deres tros skyld eller blev tvunget til at flygte op i bjergene eller til huler og grotter i jorden, da profeterede de trofaste vidner, klædte i sæk. Alligevel fortsatte de med at vidne i alle de 1260 år. Selv i de mørkeste stunder fandtes der fromme mænd, som elskede Guds ord og vågede over hans ære. Disse trofaste tjenere gav Gud visdom, kraft og myndighed til at forkynde hans sandhed i al den tid.

"Og vil nogen gøre dem fortræd, skal ild udgå af deres mund og fortære deres fjender; ja, hvis nogen vil gøre dem fortræd, skal han omkomme således." Åb. 11, 5. Menneskene kan ikke ustraffet trampe på Guds ord. Betydningen af denne frygtelige trussel forklares i sidste kapitel af Johannes` Åbenbaring : "For enhver, som hører de profetiske ord i denne bog, vidner jeg: "Hvis nogen lægger noget til dette, skal Gud lægge på ham de plager, som der er skrevet om i denne bog. Og hvis nogen tager noget bort fra denne profetiske bogs ord skal Gud fratage ham hans del i livets træ og den hellige stad, som der er skrevet om i denne bog." Åb. 22, 18, 19.

Således er de advarsler, som Gud har givet for at bevare menneskene fra på nogen måde at forandre det, som han har åbenbaret eller befalet. Disse højtidelige trusler er rettet til alle, som i kraft af deres indflydelse forleder mennesker til at nære ringeagt for Guds lov. De burde fremkalde frygt og skælven hos dem, som i letsindighed erklærer, at det er ligegyldigt, om vi adlyder Guds lov eller ej. Alle, som sætter deres egne meninger højere end guddommelige åbenbaringer, alle, som forsøger at forandre Bibelens tydelige mening til deres egen behagelighed eller for at være i overensstemmelse med verden, påtager sig et frygteligt ansvar. Det skrevne ord, Guds lov, måler ethvert menneskes karakter og fordømmer alle, som denne ufejlbarlige prøve erklærer mangelfulde.

Krig imod Guds ord

”Og når de har aflagt hele deres vidnesbyrd.” Den periode, hvori de to vidner skulle profetere, klædte i sæk, endte i 1798. Da de var ved at afslutte deres arbejde, i mørke, skulle der føres krig imod dem af den magt, der blev omtalt som ”dyret, der stiger op af afgrunden”. I mange af Europas lande havde de magter, som regerede kirken og staten, i århundreder været ledet af Satan med romerkirken som mellemmand. Men her ser vi en ny tilkendegivelse af satanisk magt.

Under påskud af ærefrygt for Bibelen havde det været romerkirkens politik at holde den lænket i et ukendt sprog for folket. Under pavedømmets regimente profeterede vidnerne, ”klædte i sæk”. Men en anden magt – dyret fra afgrunden – skulle stige op for at føre åbenlys krig mod Guds ord.

Den ”store stad”, i hvilken vidnerne dræbes, og hvor deres lig ligger på gaden, kaldes ”i åndelig forstand” Ægypten. Af alle de nationer, som omtales i bibelhistorien, var Ægypten den, der dristigst fornægtede den levende Guds eksistens, og som mest hårdnakket satte sig op imod hans bud. Ingen monark vovede at gøre så åbenlyst og egenmægtigt oprør mod Himmelens myndighed som Ægyptens konge. Da budskabet blev bragt Farao af Moses, i Herrens navn, svarede han stolt: ”Hvem er Herren, at jeg skulle adlyde ham og lade israelitterne rejse? Jeg kender ikke noget til Herren, og jeg vil heller ikke lade israelitterne rejse! Dette er ateisme, og den nation, som i åndelig forstand kaldtes Ægypten, ville på lignende vis fornægte den levende Guds krav og give udtryk for en lignende vantro og trods. Den ”store stad” kaldes også ”i åndelig forstand” Sodoma. Den fordærvelse, som var et resultat af overtrædelse af Guds lov, viste sig i Sodoma især som usædelighed, og denne synd skulle også være det fremherskende træk hos den nation, som skulle svare til den beskrivelse, der gives i dette skriftsted.

En nøjagtig opfyldelse

I henhold til profetens ord skulle altså en magt af satanisk oprindelse og karakter kort før året 1798 rejse sig og føre krig mod bibelen, og det land, hvor Guds to vidner skulle blive bragt til tavshed, skulle være præget af Faraos ateisme og Sodomas usædelighed.

Denne profeti er på den mest slående vis blevet opfyldt i Frankrig. Under revolutionen, i 1793, ”hørte verden for første gang en forsamling af mænd, som var født og opvokset i et civiliseret land, og som påtog sig ret til at regere en af de mest fremragende af de europæiske nationer, opløfte deres forenede røst for at fornægte den højtideligste sandhed, menneskesjælen modtager, og enstemmigt forkaste troen på og dyrkelsen af en guddom.” *Sir Walter Scott: Life of Napoleon, vol. 1, ch. 17.*

“Frankrig er det eneste land i verden, om hvilket der foreligger autentisk vidnesbyrd om, at det som nation løftede sin hånd i åbent oprør mod universets Skaber. Der har været og vil stadig være mange gudsbespottere og vantro i England, Tyskland, Spanien og andre lande, men Frankrig indtager en særstilling i verdenshistorien som den eneste stat, som efter den lovgivende forsamlings påbud erklærede, at der ikke fandtes nogen Gud, og hvis hele befolkning i hovedstaden og et stort flertal uden for hovedstaden, kvinder såvel som mænd, dansede og sang af glæde over at modtage denne erklæring.” - *Blackwood`s Magazine, november 1870.*

Frankrig havde også det kendetegn, som tidligere havde været typisk for Sodoma. Under revolutionen viste der sig en moralsk fornedrelse og en fordærvelse, som kunne måle sig med den, der havde bragt ødelæggelse over byerne på sletten. Og historikeren afmaler også Frankrigs ateisme og usædelighed som beskrevet i profetien: "Intimt forbundet med disse love om religionen var den, som reducerede ægteskabet – den helligste forpligtelse, menneskelige væsener kan påtage sig, og hvis varighed sikrest fører til samfundets stabilitet – til en borgerlig, kortvarig kontrakt, som to mennesker kunne indgå og ophæve efter forgodtbefindende. … Om djævle havde forsøgt at finde det bedste middel til at tilintetgøre alt, hvad der er ærværdigt, smukt og blivende i hjemmelivet, og på samme tid opnå sikkerhed for, at den fortræd som de ønskede at anrette, skulle overføres fra det ene slægtled til det andet, kunne de ikke have fundet på en bedre plan end fornedrelse af ægteskabet. … Sophie Arnould, en skuespillerinde, som var berømt for sit vid, beskrev det republikanske ægteskab som "*Horets sakramente." Scott, vol. ch. 17.*

"Hvor også deres Herre blev korsfæstet." Denne del af profetien blev også opfyldt i Frankrig. I intet andet land var fjendskabet mod Kristus kommet tydeligere til orde. Under den forfølgelse, som Frankrig havde iværksat mod evangeliets forkyndere, korsfæstede det Kristus i hans disciples skikkelse.

I århundreder var helgenernes blod blevet udgydt. Mens valdenserne døde på Piemontes bjerge som vidner om "Guds ord og Jesu Kristi vidnesbyrd," havde Frankrigs albigensere aflagt et lignende vidnesbyrd om sandheden. Under reformationen var disse disciple blevet dræbt under frygtelige pinsler. Konger og adelsmænd, kvinder af fornem byrd og ædle jomfruer, nationens storhed og ridderskab havde frydet sig over Jesu martyrers lidelser. De tapre huguenotter, som kæmpede for de rettigheder, som menneskehjertet værdsætter højest, havde udgydt deres blod på mange slagmarker. Protestanterne blev betragtet som fredløse, der blev sat en pris på deres hoved, og de blev jaget som vilddyr.

"Menigheden i ørkenen," de få efterkommere af de tidligere kristne, som stadig boede i Frankrig i det attende århundrede, idet de skjulte sig i de sydlige bjerge, holdt stadig fast ved deres fædres tro. Hvis de vovede ved nattetide at mødes på en bjergside eller på en øde hede, blev de jaget af dragoner og slæbt bort til livsvarigt slaveri i galejerne. De reneste, de mest forfinede og mest intelligente franskmænd blev kastet i lænker og torteret sammen med røvere og mordere. *(Se Wylie, b. 22, ch. 6.)* Andre fik en mere barmhjertig behandling, idet de koldblodigt blev skudt, når de, ubevæbnede og hjælpeløse, faldt på knæ for at bede. Hundreder af gamle mænd, forsvarsløse kvinder og uskyldige børn blev efterladt som lig på mødestederne. Hvis man gennemrejste de bjergsider eller den skov, hvor de plejede at mødes, ville man højst sandsynligt "for hvert fjerde skridt finde døde legemer, der lå på grønsværen, eller lig, der var ophængt i træerne." Deres land, som var lagt øde af sværdet, øksen og risknippet, "var blevet forvandlet til et stort, mørkt vildnis." "Disse grusomheder … blev ikke begået i en uoplyst tid, men på Ludvig XIV`s strålende tid. Videnskaben var nået vidt, litteraturen blomstrede, teologerne ved hoffet og i hovedstaden var lærde og veltalende mænd, som foregav ydmyghed og næstekærlighed." *Samme, b. 22, ch. 7.*

Men mørkest i den mørke fortegnelse over forbrydelser, og mest frygtelig blandt de djævelske gerninger i alle de rædselsfulde århundreder, var

Bartholomæusnatten. Endnu mindes verden med gysende gru dette feje og grusomme overfald. Kongen af Frankrig, som blev ansporet af de katolske præster og prælater, gav tilladelse til udåden. En klokke, som begyndte at ringe midt om natten, gav tegn til blodbadets begyndelse. Tusinder af protestanter, som fredeligt sov i deres senge, og som stolede på kongens æresord, blev uden varsel slæbt bort og myrdet med koldt blod.

Ligesom Kristus var sit folks usynlige fører på vejen fra den ægyptiske trældom, var Satan den usynlige fører i denne udåd, som i så høj grad forøgede martyrernes antal. I Paris forsatte blodbadet i syv dage, hvoraf de første tre var præget af en ufattelig vildskab. Og det var ikke indskrænket til selve byen; på kongens udtrykkelige befaling blev det udvidet til at omfatte alle de provinser og byer, hvori der fandtes protestanter. Der blev hverken taget hensyn til alder eller køn. Hverken den uskyldige nyfødte eller den grånende olding blev skånet. Adelsmænd og bønder, unge og gamle, mødre og børn blev hugget ned. Slagteriet fortsatte i to måneder i hele Frankrig. Halvfjerds tusind af nationens ædleste omkom.

"Da efterretningen om blodbadet nåede Rom, kendte gejstlighedens begejstring ingen grænser. Kardinalen af Lorraine belønnede budbringeren med tusind dukater; St. Angelos kanon dundrede en henrykt salut; klokkerne kimede i alle kirketårne; festbål forvandlede natten til dag; og Gregor XIII gik sammen med alle sine kardinaler og andre kirkefyrster i procession til kirken St. Ludvig, hvor kardinalen af Lorraine sang *Te Deum*. …Der blev slået en medalje til minde om blodbadet, og i Vatikanet kan man stadig se tre kalkmalerier af Vasari, som viser angrebet på admiralen, kongen og hans råd, som planlægger blodbadet, og selve blodbadet. Gregor sendte kong Karl Den gyldne Rose, og fire måneder efter blodbadet … lyttede han selvtilfreds til en fransk præsts prædiken, … som talte om "den lykkelige og glædelige dag, da den hellige fader modtog nyheden og gik i højtidelig procession for at takke Gud og St. Ludvig." - *Henry White: The Massacre of St. Bartholomew, ch. 14. 34.*

Ateismen i højsædet

Den mesterhjerne, som arrangerede Bartholomæusnatten, iscenesatte også revolutionen. Jesus Kristus blev erklæret for forræder, og de franske vantros kampråb var " Knus niddingen!" Niddingen var Kristus. Himmelråbende gudsbespottelse og afskyelig ondskab gik hånd i hånd, og de værste mennesker, rene uhyrer af grusomhed og lastefuldhed, indtog de højeste stillinger. Alt dette var en hyldest til Satan, mens Kristus som besad sandhed, renhed og uselvisk kærlighed, blev korsfæstet.

"Dyret, der stiger op af afgrunden, skal føre krig mod dem og sejre over dem og dræbe dem." Den ateistiske magt, som regerede i Frankrig under revolutionen og rædselsherredømmet, førte virkelig en krig mod Gud og hans hellige ord, som verden aldrig havde set mage til. Nationalforsamlingen forbød gudstjenester. Bibler blev beslaglagt og offentlig brændt under udvisning af den største foragt. Guds lov blev trampet under fode. Bibelens forordninger blev forbudt. Den ugentlige hviledag blev afskaffet, og i stedet blev hver tiende dag benyttet til svirelag og gudsbespottelse. Dåb og nadver blev forbudt, og plakater, som blev opslået ved indgangen til kirkegårdene, forkyndte, at døden var en evig søvn.

Gudsfrygt var ikke kilden til visdom, erklærede man, men kilden til vanvid. Al

religiøs tilbedelse med undtagelse af tilbedelsen af friheden og fædrelandet blev forbudt. Den "lovmæssige biskop af Paris blev benyttet til at spille hovedrollen i den frækkeste og mest skandaløse farce, som nogen sinde er blevet opført for en nationalforsamling. ...Han blev stillet til skue i fuld procession og måtte erklære over for konventet, at den religion, som han havde forkyndt i så mange år, i enhver retning var et præstepåfund, som hverken havde rod i historien eller i hellig sandhed. Han afsvor i højtidelige og klare udtryk eksistensen af den guddom, til hvis tilbedelse han var blevet viet, og viede sig for fremtiden til at hylde frihed, lighed, dyd, og moral. Derefter lagde han sine biskoppelige prydelser på bordet og modtog en broderlig omfavnelse af konventets formand. Adskillige frafaldne præster fulgte denne prælats eksempel." - *Scott, vol. 1, ch. 17.*

"Og de der bor på jorden, skal glæde og fryde sig over hvad der skete med dem, og de skal sende hverandre gaver, fordi disse to profeter var til plage for dem der bor på jorden." Det vantro Frankrig havde bragt Guds to bebrejdende vidner til tavshed. Sandhedens ord lå dødt på Frankrigs gader, og de, der hadede Guds lovs krav og restriktioner, jublede. Mennesker trodsede åbenlyst Himmelens Konge. Ligesom svundne tiders syndere råbte de: "Hvor skulle Gud vel vide det, skulle den Højeste kende dertil?" Sl. 73,11.

Med en gudsbespottelig dristighed, som næsten synes ufattelig, udtalte en af den nye ordens præster: "Gud, hævn dit krænkede navn, hvis du eksisterer! Jeg udfordrer dig! Du forbliver tavs; du tør ikke slippe din torden løs. Hvem vil herefter tro, at du er til?" - *Lacretelle: History, vol. 11, p. 309. In Sir Archibald Alison, History of Europe, vol. 1, ch. 10.* Disse ord lyder som et ekko af Faraos ord: "Hvem er Herren, at jeg skulle adlyde ham? ... Jeg kender ikke noget til Herren!"

"Dårerne siger i hjertet: "Der er ingen Gud!" Sl. 14,1. Og Herren siger om dem, der forvansker troen: "Deres afsind skal blive tydeligt for alle." 2 Tim. 3, 9.

Fornuftens gudinde

Efter at Frankrig var holdt op med at tilbede den levende Gud, "den højt ophøjede, som troner evigt," varede det ikke længe, før det nedlod sig til vanærende afgudsdyrkelse ved at tilbede fornuftens gudinde i skikkelse af en ryggesløs kvinde. Og dette foregik i nationalforsamlingen og overværedes af de højeste civile og lovgivende myndigheder! Historikeren fortæller: "En af denne sindssyge tids ceremonier er enestående med hensyn til meningsløshed forbundet med ugudelighed. Døren til konventet blev åbnet for et orkester, og med dette i spidsen vandrede byrådets medlemmer ind i højtidelig procession, mens de sang en salme til frihedens pris og mellem sig førte en tilsløret kvinde, som de kaldte fornuftens gudinde, og som i fremtiden skulle gøres til genstand for tilbedelse. Da hun var kommet inden for skranken, blev hendes slør højtideligt fjernet, og hun blev anbragt ved formandens højre side. De fleste genkendte hende som en danserinde, der var ansat ved operaen. ... Denne person, som var valgt som den bedste repræsentant for den fornuft, de tilbad, blev offentligt hyldet af Frankrigs nationalkonvent.

Dette ugudelige og latterlige narrespil dannede mode; fornuftens gudinde blev kåret og tilbedt overalt i Frankrig, hvor indbyggerne ønskede at vise, at de

var på højde med revolutionens ledere." - *Scott, vol. 1. ch. 17.*

Den taler, som indførte fornuftens tilbedelse, udtalte: "Lovgivere! Fanatismen har måttet vige for fornuften. Dens svage øjne kunne ikke tåle lysets klarhed. I dag har en mægtig forsamling samlet sig under disse gotiske hvælvinger, som for første gang har tilbagekastet sandheden. Her har det franske folk celebreret den eneste sande gudstjeneste - tilbedelse af friheden og fornuften. Her har vi formuleret ønsker for republikkens hæres fremgang. Her har vi erstattet ubesjælede afguder med fornuften, med dette besjælede billede, naturens vidunder." *M. A. Thiers, History of the French Revolution, vol.2, pp. 370. 371.*

Da gudinden var blevet ført ind i konventet, tog taleren hende ved hånden, og idet han vendte sig mod forsamlingen, sagde han: "Dødelige, hold op med at skælve for den magtesløse torden fra en Gud, som er skabt af jeres frygt. Anerkend fra nu af ingen anden guddom end fornuften. Jeg viser jer dens ædleste og reneste billede; hvis I ikke kan undvære afguder, bør I i hvert fald kun ofre til afguder som denne. ... Knæl for frihedens ophøjede senat! Fornuftens slør!"

Efter at gudinden var blevet omfavnet af formanden, blev hun anbragt på en pragtfuld vogn og kørt gennem en uhyre menneskemængde til domkirken, Notre Dame, hvor hun skulle indtage Guds plads. Der blev hun løftet op på højalteret og blev tilbedt af alle de tilstedeværende." Alison, vol. 1, ch. 10.

Kort efter blev Bibelen offentligt brændt. En dag gik "La sociètè populaire du Musèum" ind i byrådssalen og råbte: *"Vive la Raison!"* ["Fornuften leve!"] Medlemmerne medbragte en stage, på hvis ene ende der lå de halvt forbrændte rester af adskillige bøger, nemlig bønnebøger, messebøger og eksemplarer af Det gamle og Det nye Testamente, som efter hvad formanden sagde, "i en kraftig ild sonede alle de dårskaber, som de har fået menneskeslægten til at begå." - *Journal of Paris, 1793, No. 318. Citeret i Buchez- Roux, Collection of Parlimentary History, vol. 30, pp. 200. 201.*

Frankrig modarbejder reformationen

Det var pavedømmet, der havde begyndt det arbejde, som ateismen fuldførte. Romerkirkens politik havde frembragt disse sociale, politiske og religiøse forhold, som hurtigt bragte Frankrig mod undergangen. Forfattere, der henviser til revolutionens rædsler, siger, at disse udskejelser må tilskrives tronen og kirken. *(Se noter: RÆDSELSHERREDØMMET.)* Retfærdigvis bør de tilskrives kirken. Pavedømmet havde forgiftet kongers sind mod reformationen ved at kalde den en kronens fjende og et uenighedens element, som ville være skæbnesvangert for nationens fred og harmoni. Det var romerkirkens ånd, som på denne måde inspirerede til de værste grusomheder og den mest tyngende undertrykkelse, som udgik fra tronen.

Frihedens ånd fulgte Bibelen. Overalt, hvor evangeliet blev modtaget, vågnede folkets sjæl. De begyndte at afkaste de lænker, som havde holdt dem som slaver af uvidenhed, laster og overtro. De begyndte at tænke og handle som mennesker. Monarker så det og skælvede af frygt.

Romerkirken tøvede ikke med at opflamme kongernes skinsyge frygt. I 1525 sagde paven til Frankrigs regent: "Denne mani [protestantismen] vil ikke blot forvirre og tilintetgøre religionen, men vil også tilintetgøre al fyrstemagt, alle adelige, alle love og enhver rangstilling." – *G. de Fèlice: History of the Protestants of France, b. 1, ch. 2, par. 8.* Nogle få år senere sagde en pavelig nuntius

advarende til kongen: ”Deres majestæt, lad Dem ikke bedrage. Protestanterne vil omstøde enhver borgerlig og religiøs orden. … Tronen svæver i lige så stor fare som alteret. … En ny tros indførelse må nødvendigvis føre til dannelsen af en ny regering.” - *D`Aubignè: History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin, b. 2, ch. 36.* Og teologer appellerede til menigmands fordomme ved at erklære, at den protestantiske lære ”forleder mennesker til noget nyt og tåbeligt; den berøver kongen undersåtternes hengivne kærlighed og lægger både kirke og stat i ruiner.” Således lykkedes det romerkirken at gøre Frankrig til Reformationens modstander. ”Det var for at bevare kongemagten, beskytte adelen og opretholde lovene, at forfølgelsens sværd først blev draget af skede i Frankrig.” - *Wylie, b. 13, ch. 4.*

Landets herskere forudså ikke resultaterne af den skæbnesvangre politik. Bibelens forkyndelse ville i folkets sind og hjerte have sået de retfærdighedens, afholdenhedens, sandhedens, lighedens og næstekærlighedens principper, som er selve grundlaget for en nations fremgang. ”Retfærdighed løfter et folk.” ”Ved retfærd grundfæstes tronen.” Ord. 14, 34; 16, 12. ”Retfærds frugt bliver fred og rettens vinding tryghed for evigt.” Es. 32, 17. Den, der adlyder Guds lov, vil også respektere og adlyde sit lands love. Den, som frygter Gud, vil ære kongen, når han udøver retfærdig og lovlig myndighed. Men det ulykkelige Frankrig forbød Bibelen og lyste dens disciple i band. I århundreder måtte principfaste og retsindige mænd - mænd af stor intelligens og stor moralsk styrke, som havde mod til at vedkende sig deres overbevisning og tilstrækkelig tro til at ville lide for sandheden - arbejde som slaver på galejerne, dø på bålet eller rådne op i fangehuller. Tusinder og atter tusinder reddede sig ved flugt; og dette fortsatte i to hundrede og halvtreds år efter reformationens begyndelse.

”I denne lange periode fandtes der næppe et slægtled af franskmænd, som ikke så evangeliets disciple flygte for forfølgerens umådelige raseri og medbringe den intelligens, den kunstfærdighed, den flid og den orden, hvorved de som regel udmærkede sig, og som blev til berigelse for de lande, hvor de fandt et fristed. I samme udstrækning som de gav andre lande disse gaver, berøvede de deres eget land dem. Hvis alt det, som nu blev drevet bort, havde fået lov til at forblive i Frankrig, hvis de landflygtiges flid og dygtighed i løbet af disse tre hundrede år havde dyrket Frankrigs jord, hvis deres kunstneriske forstand havde forbedret Frankrigs varer, hvis deres skabende kraft og analytiske evner havde beriget Frankrigs litteratur og videnskab, hvis deres visdom havde været ledetråd for Frankrigs politik, hvis deres tapperhed havde udkæmpet Frankrigs krige, hvis deres retfærdighed havde præget Frankrigs love og hvis Bibelens religion havde styrket franskmændenes intelligens og ledet deres samvittighed, ville denne tid have tjent til Frankrigs uvisnelige ære! Det ville have været et stort, rigt og lykkeligt land, et eksempel for alle nationer.

Men blind og ubønhørlig fanatisme bortjog enhver dydens forkynder, enhver ordenens forkæmper og enhver ærlig tronens forsvarer; den sagde til de mænd, som ville have gjort deres land navnkundigt og berømmet på jorden: ”Vælg mellem bålet og landflygtigheden. Til sidst var landets ruin fuldstændig; der var ingen samvittighed tilbage, som kunne forbydes, der var ingen tro, som kunne slæbes til bålet, der var ingen fædrelandskærlighed, som kunne drives i landflygtighed.” - *Wylie, b. 13, ch. 20.* Og revolutionen og alle dens rædsler var det sørgelige resultat.

”Med huguenotternes flugt fulgte en almindelig tilbagegang for Frankrig. Blomstrende fabriksbyer sygnede hen; frugtbare landstrækninger blev atter ødemarker; åndelig sløvhed og moralsk nedgang efterfulgte en periode af usædvanligt fremskridt. Paris blev èt stort fattighus, og det menes, at to hundrede tusinde fattiglemmer ved revolutionens udbrud havde krav på kongens understøttelse. Kun jesuitterne blomstrede i den smuldrende nation, og de regerede med frygtelig tyranni over kirker og skoler, fængsler og galejer.”

Sociale onder

Evangeliet ville have skænket Frankrig løsningen på alle disse politiske og sociale problemer, som var for store for gejstligheden, kongen og lovgiverne, og som til sidst styrtede landet i lovløshed og ruin. Men under romerkirkens herredømme havde folket mistet Frelserens velsignede lære om selvopofrelse og uselvisk kærlighed. De var blevet vænnet af med at vise selvfornægtelse til gavn for andre. De rige var ikke blevet bebrejdet, at de undertrykte de fattige, og de fattige havde ikke fundet nogen hjælp i deres nedværdigelse og trældom. De riges og mægtiges selviskhed blev større og større og mere og mere tyngende. I århundreder resulterede adelens grådighed og lastefuldhed i skånselsløs udsugelse af bønderne. De rige gjorde uret mod de fattige, og de fattige hadede de rige.

I mange provinser tilhørte godserne adelsmændene, og de arbejdende klasser var kun fæstede; de var i godsejernes magt og var nødt til at finde sig i deres urimelige krav. Det var middelklassen og de lavere klasser, som måtte understøtte både kirken og staten, og de måtte betale høje skatter til både de civile myndigheder og gejstligheden. ”Adelens ønsker var højeste lov; undertrykkerne var ligeglade, om bønderne døde. … Folket var tvunget til evigt og altid at lade godsejerens interesse gå forud for alt andet. Landarbejdernes liv var en ubrudt kæde af arbejde og ulindret lidelse; hvis de nogen sinde dristede sig til at beklage sig, blev deres beklagelser behandlet med uforskammet foragt. Domstolene holdt altid med adelsmændene mod bønderne; det var almindeligt kendt, at dommerne tog mod bestikkelse; og aristokratiets mindste luner havde lovens kraft på grund af deres system af almindelig korruption. Af de skatter, som blev fratvunget den jævne befolkning – dels af de verdslige myndigheder og dels af gejstligheden – fandt ikke halvdelen vej til det kongelige eller biskoppelige skatkammer, resten blev forødt på ryggesløse laster. Og de mænd, som således forarmede deres medmennesker, var selv fritaget for at betale skat og af loven eller skik og brug berettiget til at indtage alle offentlige stillinger. De privilegerede klasser bestod af et hundrede og halvtreds tusind personer, og for at de kunne leve et liv i nydelse, var millioner af mennesker dømt til en håbløs og nedværdigende tilværelse.” *(Se noter: MASSERNE OG DE PRIVILIGEREDE KLASSER.)*

Luksus og last

Hoffet levede et luksuriøst og lastefuldt liv. Der var ingen tillid mellem folket og regenterne. Alle regeringens forholdsregler blev betragtet med mistro og stemplet som lumske og selviske. I mere end et halvt århundrede før revolutionen beklædtes tronen af Ludvig XV, - som i denne fordærvede tid – udmærkede sig ved sin dovenskab, sin overfladiskhed og sin sanselighed.

Da aristokratiet var fordærvet og grusomt, da underklassen var forarmet og uvidende, da statens økonomi var vaklende, og da folket var forbitret, krævedes der ikke noget profetisk blik for at forudse det truende og frygtelige oprør. Når kongens rådgivere advarede ham, svarede han gerne: "Prøv på at få det hele til at glide, så længe jeg lever; efter min død kan det gå, som det vil." Forgæves blev det sagt ham, at en reform var nødvendig. Han så fejlene og manglerne, men han havde hverken mod eller magt til at gøre noget ved dem. Den undergang, som ventede Frankrig, var kun alt for tydeligt afmalet i hans dorske og selviske svar: "Efter mig kommer syndfloden!"

Ved at benytte sig af kongernes og de regerende klassers skinsyge havde romerkirken formået dem til at holde folket i trældom, for den vidste, at staten på den måde ville blive svækket, således at kirken kunne holde både regenter og undersåtter i slaveri. Den fremsynede romerkirke indså, at hvis mennesker skal holdes effektivt i trældom, må lænkerne være lagt på deres sjæle, og at det sikreste middel til at forhindre dem i at slippe ud af trældommen består i at gøre dem uegnede til at nyde frihed. Den moralske nedværdigelse var tusind gange frygteligere end den fysiske lidelse, som forårsagedes af denne politik. Berøvet Bibelen og overladt til dem, der forkyndte skinhellighed og selviskhed, blev folket hyllet i uvidenhed og overtro og sank så dybt i laster, at det var ganske ude af stand til at regere sig selv.

Men resultatet af alt dette var højst forskelligt fra, hvad romerkirken havde stilet imod. I stedet for at holde masserne i blind lydighed mod dens dogmer fik dens politik dem til at blive vantro og revolutionære . De foragtede katolicismen, som de betragtede som præstepolitik, og de betragtede gejstligheden som medskyldige i deres underkuelse. Den eneste gud de kendte, var romerkirkens gud og romerkirkens lære var deres eneste religion. De betragtede kirkens grådighed og grusomhed som det naturlige resultat af Bibelens lære, og de ville intet have med den at skaffe.

Romerkirken havde givet en forløjet fremstilling af Guds karakter og dens forfatter. Med henvisning til Bibelens foregivne billigelse havde kirken krævet blind lydighed mod dens dogmer. Som reaktion forkastede Voltaire og hans meningsfæller Guds ord og såede vantroens giftige sæd overalt. Romerkirken havde søgt at knuse folket under sin jernhæl, men nu tilsidesatte masserne, som var blevet nedværdiget og forrået, ethvert hensyn i deres forsøg på at frigøre sig fra dens tyranni. Opfyldt af raseri mod den juvelglitrende bedrager, som de i så lang tid havde måttet vise ærefrygt, forkastede de både sandhed og løgn; og da lastens slaver forvekslede tøjlesløshed med frihed, jublede de over deres indbildte frihed.

Da revolutionen brød ud, gav kongen tilladelse til, at folket blev repræsenteret ved en forsamling, som i antal overgik adelens og gejstlighedens repræsentanter tilsammen. Magtbalancen lå således i folkets hænder, men det var ikke modent til at benytte den med klogskab og mådehold. Ivrige efter at hævne den uret, som var begået imod dem, besluttede de at omdanne samfundet. En rasende befolkning, hvis sind var fyldt af bitre, nagende minder om gammel uret, besluttede at gøre en ende på den elendighed, som var blevet uudholdelig, og hævne sig på dem, som de betragtede som ophavsmændene til deres lidelser. De undertrykte fulgte tyrannernes eget eksempel og undertrykte deres tidligere undertrykkere.

I blod høstede det ulykkelige Frankrig den sæd, det havde sået. Resultaterne af dets lydighed mod romerkirken var der, hvor Frankrig under katolicismens indflydelse ved reformationens begyndelse havde tændt det første martyrbål. Der opstillede revolutionen den første guillotine. På selve det sted, hvor den protestantiske tros første martyrer var blevet brændt i det sekstende århundrede, blev de første guillotineret i det attende. Ved at vrage evangeliet, som ville have givet landet helbredelse, havde det åbnet døren for vantro og tilintetgørelse. Da menneskene ikke ville underkaste sig Guds lovs kontrol, viste det sig, at deres love var ude af stand til at holde de menneskelige lidenskabers springflod i skak, og landet kastede sig ud i oprør og lovløshed. Krigen mod Bibelen indvarslede en æra, som i verdenshistorien benævnes "rædselsherredømmet". Fred og lykke blev forjaget fra hjemmene og fra menneskenes hjerte. Ingen kunne føle sig sikker. Den mand som triumferede i dag, blev i morgen mistænkt og dømt. Vold og begær herskede uindskrænket.

Konge, gejstlighed og adel var tvunget til at tåle et ophidset og forbitret folks grusomheder. Deres længsel efter hævn blev yderligere stimuleret af kongens henrettelse; og de der havde dømt ham til døden, fulgte ham snart på skafottet. Det blev besluttet at foretage en almindelig nedslagtning af alle, som var mistænkt for at nære fjendtlige følelser mod revolutionen. Fængslerne var overfyldte og rummede på èt tidspunkt over to hundrede tusind fanger. I alle byer udspilledes der rædselsscener. Èt parti af revolutionære var modstandere af et andet parti, og Frankrig blev slagmark for stridende folkemasser, som udelukkende lod sig lede af deres lidenskabers raseri. "I Paris fulgte den ene tumult efter den anden, og borgerne var opdelt i et utal af kliker, som tilsyneladende kun var opsat på at udrydde hinanden." Og for at gøre elendigheden endnu større blev landet trukket ind i en langvarig og ødelæggende krig mod Europas største magter. "Landet var næsten fallit, soldaterne fik ikke deres sold og gjorde højlydt indsigelse, pariserne sultede, provinserne blev plyndret af røvere, og civilisationen gik næsten under i lovløshed og laster."

Folket havde kun alt for vel lært den lektion om grusomhed og pinsler, som romerkirken så flittigt havde givet undervisning i. Gengældelsens time var omsider kommet. Nu var det ikke Jesu disciple, som blev kastet i fangehuller og slæbt til bålet; de var for længst omkommet eller var blevet drevet i landflygtighed. Den skånselsløse romerkirke fik nu lov til at mærke, at den dødbringende magt nu tilhørte dem, som den havde lært at fryde sig over blodsudgydelse. "Forfølgelsernes eksempel, som Frankrigs gejstlighed i så mange menneskealdre havde sat dem, blev nu gengældt med stor kraft. Skafotterne flød af præsternes blod. Galejerne og fængslerne, som tidligere havde været fyldt med huguenotter, var nu fyldt med deres forfølgere. Lænket til bænken og arbejdende ved åren oplevede den katolske gejstlighed alle de lidelser, som deres kirke så ødselt havde tildelt de fredelige kættere." *(Se noter: GENGÆLDELSEN.)*

"Så oprandt de dage, da de mest barbariske af alle love blev administreret af det mest barbariske af alle tribunaler; da intet menneske kunne hilse på sine naboer eller bede sine bønner … uden at risikere at begå en forbrydelse, som blev straffet med døden; da spioner lurede på hvert gadehjørne; da guillotinen hver morgen arbejdede længe og hårdt; da fængslerne var lige så overfyldte som lasten i et slaveskib; da rendestenene skummede af blod, som løb ud i Seinen. … Mens de daglige vognladninger af ofre gennem Paris` gader blev ført

til henrettelsesstederne, hengav prokonsulerne, som det øverste råd havde sendt ud i departementerne, sig til et orgie af grusomheder, som overgik selv grusomhederne i hovedstaden. Den dødbringende maskines kniv var for langsom for deres form for slagteri. Lange rækker af fanger blev mejet ned af kardæsker. Der blev boret huller i bunden af overfyldte pramme. Lyon blev forvandlet til en ørken. I Arras blev fangerne endog nægtet en hurtig døds grusomme barmhjertighed. Langs hele Loire, fra Saumur til havet, holdt store flokke af krager og glenter festmåltid på nøgne lig, som var indfiltret i hinanden i hæslige omfavnelser. Intet hensyn blev taget til køn eller alder. Antallet af de syttenårige drenge og piger, som blev myrdet af denne afskyelige regering, må anslås til mange hundrede. Nyfødte børn blev revet fra deres mødres bryst og slynget fra lanse til lanse langs jakobinernes rækker." *(Se noter: GRUSOMHEDERNE UNDER RÆDSELSHERREDØMMET.)* I løbet af ti korte år omkom masser af menneskelige væsener.

Forklædte vildfarelser

Alt dette var netop, hvad Satan ønskede. Det var dette, som han i menneskealdre havde arbejdet på at opnå. Hans politik består fra først til sidst af bedrag, og hans urokkelige formål er at nedkalde ulykker og elendighed over menneskene, ødelægge og besudle Guds værk, gribe forstyrrende ind i Guds planer om velvilje og kærlighed og således vække sorg i Himmelen. Derefter forblinder han ved sine kunstgreb menneskene og får dem til at give Gud skylden for hans værk, som om al denne elendighed var et resultat af Skaberens planer. Endvidere forleder han dem, som er blevet nedværdiget og forrået af hans grusomme magt, til at være grusomme og gå til yderligheder i deres grusomhed, når de har fået frihed. Derefter peger tyranner og undertrykkere på dette billede af tøjlesløs lastefuldhed og siger, at det viser frihedens resultater.

Når løgne i èn forklædning er blevet gennemskuet, iører Satan sig blot en ny forklædning, og utallige mennesker lader sig atter narre. Da folket opdagede, at katolicismen var et bedrag, således at Satan ikke længere ved dette middel kunne få dem til at overtræde Guds lov, fik han dem til at betragte al religion som svindel og Bibelen som en myte. Og de forkastede de himmelske love og hengav sig til laster og tøjlesløshed.

Den skæbnesvangre fejl, som førte til så store ulykker for Frankrigs indbyggere, bestod i, at de havde ignoreret den store sandhed, at den sande frihed ligger inden for Guds lovs bud. "Ak, lytted du til mine bud! Da blev din fred som floden, din retfærd som havets bølger." "De gudløse har ingen fred, siger Herren." "Men den, der adlyder mig, bor trygt, sikret mod ulykkens rædsel." Es. 48, 18 22; Ordsp. 1, 33.

Ateister, vantro og frafaldne bekæmper og fornægter Guds lov, men resultaterne af deres indflydelse viser, at menneskets vel er forbundet med dets lydighed mod de guddommelige love. De, der ikke vil lære lektien af Guds bog, må lære den af verdenshistorien.

Da Satan benyttede romerkirken som et middel til at forlede menneskene til ulydighed, handlede han så hemmelighedsfuldt, at ingen forstod, at den nedværdigelse og elendighed, som blev resultatet, skyldtes ulydighed mod loven. Og hans magt blev så kraftigt modarbejdet af Guds Ånd, at hans hensigter forhindredes i at fuldbyrdes helt. Folk var ude af stand til at forbinde virkning

med årsag og opdagede derfor ikke den sande grund til deres elendighed. Men under revolutionen tilsidesatte nationalkonventet åbenlyst Guds lov, og under det følgende rædselsherredømme blev alle i stand til at se årsag og virkning.

Da Frankrig offentligt forkastede Gud og vragede Bibelen, frydede onde mennesker og mørkets magter sig over, at de havde opnået, hvad de så længe havde ønsket – et rige, der var befriet for Guds lovs forbud. Fordi den onde gerning ikke i hast blev ramt af dommen, fik menneskenes hjerte "mod til at gøre det onde." Præd. 8, 11. Men ulydighed mod en retfærdig og rigtig lov må uundgåeligt føre til elendighed og ruin. Skønt menneskenes ondskab ikke straks blev straffet, ville de ikke undgå deres straf. Århundreders frafald og forbrydelser havde ophobet vrede til gengældelsens dag, og da Guds foragteres misgerninger var fuldtallige, lærte de for sent, at det er forfærdeligt at have trukket for store veksler på Guds tålmodighed. Guds Ånd, som holder Satans grusomme magt i skak, indstillede en stor del af sin virksomhed, og han, hvis eneste glæde er menneskenes elendighed, fik tilladelse til at handle efter forgodtbefindende. De, der havde valgt at gå i oprørerens tjeneste, måtte høste oprørets frugter, indtil landet var fuldt af forbrydelser, der var så frygtelige, at de ikke kan beskrives. Fra hærgede provinser og ødelagte byer lød et forfærdeligt skrig et smertensskrig. Frankrig var som rystet af et jordskælv. Religionen, lovene samfundsordenen, familien, staten og kirken var blevet knust af den vanhellige hånd, som havde hævet sig mod Guds lov. Med sandhed sagde vismanden: "For sin gudløshed falder den gudløse." Menneskenes hjerte får "mod til at gøre det onde, eftersom synderen gør det onde fra første færd og dog lever længe; men også ved jeg, at det skal gå dem godt, som frygter Gud, fordi de frygter for hans åsyn, og at det ikke skal gå de gudløse godt." Ordsp.. 11, 5; præd. 8, 11-13. "De hadede kundskab og valgte ikke Herrens frygt." "Frugt af deres færd skal de nyde og mættes med egne råd." Ordsp. 1, 29. 31

Bibelen kommer igen til ære og værdighed

Guds trofaste vidner, som blev dræbt af den gudsbespottelige magt, som steg "op af afgrunden", skulle ikke forblive tavse i lang tid. "Men efter de tre og en halv dags forløb kom der livsånde fra Gud ind i dem, og de rejste sig op på deres fødder, og stor frygt greb dem, der så dem." Åb. 11, 11. Det var i 1793, at de dekreter, som afskaffede den kristne religion og forkastede Bibelen, blev vedtaget af det franske nationalkonvent. Tre og et halvt år senere blev en lov, som omstødte disse dekreter og derved tillod Bibelen, vedtaget af den samme forsamling. Verden var forfærdet over de frygtelige synder, som forkastelsen af den hellige skrift havde ført til, og indså, at tro på Gud og hans ord var en forudsætning for dyd og moral. Herren sagde: "Hvem har du hånet og smædet, mod hvem har du løftet din røst? Til Israels Hellige løfted i hovmod du blikket!" Es. 37, 23 "Se, derfor lader jeg dem mærke, denne gang lader jeg dem mærke min hånd og min styrke; og de skal kende, at mit navn er Herren." Jer. 16, 21.

Om de to vidner siger profeten yderligere: "Og de hørte en høj røst fra Himmelen sige til dem: "Kom herop!" Og de steg op til Himmelen i skyen, mens deres fjender så efter dem." Åb. 11, 12. Siden Frankrig førte krig mod Guds to vidner, har de nydt større ære end nogen sinde før. I 1804 blev Det britiske og udenlandske Bibelselskab stiftet. Senere blev der oprettet lignende organisationer samt adskillige filialer på Europas fastland. I 1816 oprettedes

Det amerikanske Bibelselskab. Da Det britiske Bibelselskab blev oprettet, var Bibelen trykt og udkommet på halvtredsindstyve forskellige sprog. Den er siden blevet oversat til mange hundrede sprog og dialekter. *(Se noter: BIBELENS SPREDNING.)*

I de halvtreds år, som gik forud for 1792, var der ikke megen interesse for at drive mission. Der blev ikke stiftet nye selskaber, og der fandtes kun få kirker, som gjorde forsøg på at udbrede kristendommen til hedenske lande. Men i slutningen af det attende århundrede skete der en stor forandring på dette område. Menneskene blev utilfredse med rationalismens resultater og indså nødvendigheden af guddommelige åbenbaringer og en erfaringsmæssig religion. Fra dette øjeblik gik det udenlandske missionsarbejde fremad med hidtil ukendt hastighed. *(Se noter: FREMMEDMISSIONEN.)*

Forbedringerne inden for bogtrykkunsten havde sat fart i bibelspredningen. De forbedrede samfærdselsmidler mellem de forskellige lande, nedbrydningen af gamle fordomme og national tilbageholdenhed og tabet af pavens verdslige magt åbnede vejen for Guds ord. I adskillige år er Bibelen blevet solgt åbenlyst i Roms gader, og den er nu blevet ført til alle beboelige egne på jorden.

Den vantro Voltaire sagde engang pralende: ”Jeg er led og ked af at høre folk gentage, at tolv mænd oprettede den kristne religion. Jeg vil bevise, at der kun behøves èn mand for at udrydde den.” Der har levet adskillige slægtled siden hans død. Millioner er gået med i krigen mod Bibelen; men den er så langtfra blevet tilintetgjort; hvor der på Voltaires tid eksisterede hundrede, eksisterer der nu ti tusind, ja hundrede tusind eksemplarer af Guds Bog. En af de tidlige reformatorer havde ret, da han sagde: ”Bibelen er en ambolt, som har slidt mange hamre op.” Herren har udtalt: ”Intet våben, der smedes mod dig, skal du`, hver tunge, der trætter med dig, får du dømt.” Es. 54, 17.

”Vor Guds ord bliver evindelig.” ”Man kan lide på alle hans bud; de står i al evighed fast, udført i sandhed og retsind.” Es. 40, 8; Sl. 111,7. 8. Alt, hvad der er bygget på menneskers myndighed, vil blive omstyrtet; men det, som er baseret på Guds uforanderlige ords klippe, skal bestå for evigt.

16. PÅ FLUGT TIL FRIHED

De engelske reformatorer fornægtede romerkirkens læresætninger, men holdt fast ved mange af dens formaliteter. Skønt katolicismens autoritet og trosbekendelse fornægtedes, blev en ikke ubetydelig del af dens skikke og ceremonier indlemmet i den engelske statskirkes gudstjeneste. Det blev hævdet, at disse skikke og ceremonier ikke var et samvittighedsspørgsmål, og at de ikke i sig selv rummede noget ondt; ganske vist var de ikke påbudt i Bibelen og derfor ikke af væsentlig betydning, men de var på den anden side heller ikke blevet forbudt. Overholdelsen af disse skikke formindskede det svælg, som skilte de reformerte kirker fra romerkirken, og det blev fremhævet, at det kunne bidrage til, at katolikkerne efterhånden gik over til den protestantiske tro.

For de konservative og for dem, der var villige til at gøre indrømmelser, var disse argumenter fyldestgørende. Men der var andre, som havde en anden opfattelse. Den kendsgerning, at disse skikke "måske kunne slå bro over svælget mellem romerkirken og reformationen" *(Martyn, vol. 5, p. 22),* var efter deres mening en fyldestgørende grund til at afskaffe dem. De betragtede dem som symboler på det slaveri, fra hvilket de var blevet udfriet, og som de ikke ønskede genindført. De hævdede, at Gud i Bibelen har opstillet regler for gudstjenestens form, og at mennesker ikke har lov til at gøre ændringer i disse regler. Det store frafald begyndte jo netop ved, at man havde forsøgt at supplere Guds autoritet med kirkens. Romerkirken begyndte med at påbyde det, som Gud ikke havde påbudt, og endte med at forbyde det, som Gud udtrykkeligt havde påbudt.

Mange nærede et oprigtigt ønske om at vende tilbage til den renhed og enkelhed, som havde præget den ældste kristne kirke. De betragtede mange af den engelske statskirkes faste skikke som en form for afgudsdyrkelse, og de kunne ikke med god samvittighed følge disse skikke. Men kirken, som fik de civile myndigheders støtte, ville ikke tillade nogen afvigelse fra formaliteterne. Loven krævede, at man overværede gudstjenesten, og at det var forbudt at holde private gudstjenester. Overtrædelse af forbudet blev straffet med fængsel, landsforvisning eller henrettelse.

Fra forfølgelse til frihed

I begyndelsen af det syttende århundrede erklærede kongen, som lige havde besteget Englands trone, at han havde besluttet at gøre puritanerne "lydige eller … forjage dem fra landet eller noget endnu værre." – *George Bancroft History of the United States of America, pt. 1, ch. 12, par. 6.* Jagede, forfulgte og fængslede kunne de ikke se noget håb om en bedre fremtid, og mange kom til den overbevisning, at for mennesker, som ønskede at tjene Gud i overensstemmelse med deres samvittighedskrav, "var England for bestandig ophørt med at være et beboeligt sted". – *J. G. Palfrey: History of New England, ch. 3, par. 43.* Nogle besluttede omsider at søge ly i Holland. De mødte vanskeligheder, mistede deres penge og blev sat i fængsel. Mange af dem blev forrådt til deres fjender. Men stædig udholdenhed gik omsider af med sejren, og de fandt ly på den hollandske republiks venlige kyster.

De havde måttet forlade deres huse, deres ejendele og deres levebrød. Nu boede

de som fremmede i et fremmed land blandt et folk, som talte et fremmed sprog og havde fremmedartede skikke. De var nødt til at påtage sig beskæftigelser, som de aldrig før havde prøvet, for at tjene til livets ophold. Midaldrende mænd, som hele deres liv havde været landbrugere, måtte nu forsøge sig som håndværkere eller handelsmænd. Men de fandt sig uden at klage i forholdene og spildte ingen tid med lediggang eller selvmedlidenhed. Skønt de fleste af dem var fattige, takkede de Gud for de goder, de havde, og glædede sig over deres uantastede åndelige fællesskab. "De vidste, at de var pilgrimme, og lagde ikke større vægt på det timelige, men løftede deres blik mod Himmelen, deres kæreste land, og beroligede deres sind. " – *Bancroft, pt. 1, ch. 12, par.15.*

Med kurs mod "den nye verden"

Skønt de var landflygtige og havde adskillige genvordigheder, voksede deres kærlighed og tro sig stærk. De stolede på Herrens løfter, og han svigtede dem ikke i nødens stund. Hans engle var hos dem og opmuntrede og trøstede dem. Og da Guds hånd syntes at vise dem vej over havet til et land, hvor de måske selv kunne grundlægge en stat og efterlade deres børn trosfrihedens kostelige arv, begav de sig af sted uden at tøve.

Gud havde ladet sine trofaste lide prøvelser for at forberede dem til hans gode planers iværksættelse. Menigheden var blevet fornedret for at kunne blive ophøjet. Gud ville vise sin magt til dens gunst for endnu engang at vise verden, at han ikke svigter dem, der stoler på ham. Han havde ledet begivenhederne således, at Satans vrede og onde mænds anslag havde tjent til at kaste hæder over hans navn og føre hans folk til et sted, hvor de kunne være i sikkerhed. Forfølgelser og landflygtighed åbnede vej for friheden.

Da puritanerne blev nødt til at forlade den engelske statskirke, havde de sluttet sig sammen ved en højtidelig pagt som Herrens frie folk, "som sammen skulle følge alle de veje, han havde vist dem eller ville vise dem." - *J. Brown: The Pilgrim Fathers, p. 74.* Her var den sande reformerende ånd, protestantismens vitale princip. Med dette formål for øje forlod pilgrimmene Holland for at søge et hjem i den nye verden. Deres præst, John Robinson, som var forhindret i at tage med dem, sagde i sin afskedstale til de landflygtige:

"Brødre, vi skal nu snart skilles, og kun Herren ved, om jeg skal opleve at gense jeres ansigter. Men hvad enten dette er Herrens vilje eller ej, pålægger jeg jer for Guds og hans velsignede engles åsyn ikke at følge mig længere, end jeg har fulgt Kristus. Hvis Gud åbenbarer jer noget gennem et andet af sine redskaber, bør I modtage det lige så ivrigt, som I modtog de sandheder, jeg har forkyndt jer; for jeg føler mig overbevist om, at Herren vil åbenbare flere sandheder og mere lys fra sit hellige ord." - *Martyn, vol. 5, p 70.*

"Jeg for mit vedkommende kan ikke tilstrækkeligt beklage de reformerte kirkers tilstand, disse kirker, som er kommet til religiøs stilstand og ikke foreløbig vil gå længere end redskaberne til deres reformation. Lutheranerne kan ikke overtales til at gå ud over, hvad Luther så, … calvinisterne sidder, som I ved, fast dèr, hvor de blev efterladt af hin store Guds tjener, som dog ikke så alt. Dette er en elendighed, som bør beklages, for skønt de i deres tid var brændende og skinnende lys, trængte de dog ikke ind i alle Guds planer; men hvis de havde levet nu, ville de have været lige så villige til at tage imod mere lys, som de var villige til at tage imod det lys, som blev dem skænket." *D. Neal:*

History of the Puritans, vol. P. 269.

"Husk jeres kirkepagt, i hvilken I har lovet at følge alle de veje, Herren har vist jer eller vil vise jer. Husk jeres løfte til Gud og til hverandre om at tage imod det lys og den sandhed, som vil blive åbenbaret jer fra hans skrevne ord. Men først og fremmest pålægger jeg jer at sammenligne det, som I modtager som sandhed, med andre skrevne sandheder, før I antager det, for det er ikke muligt, at den kristne verden, som for så kort tid siden er kommet ud af et så uigennemtrængeligt, antikristeligt mørke, kan tilegne sig den fulde erkendelse og viden straks.*" Martyn, vol. 5, pp. 7o. 71.*

Misforstået trosfrihed

Det var ønsket om trosfrihed, som fik pilgrimmene til at trodse den lange sørejses farer, udholde vildnissets genvordigheder og trusler og med Guds velsignelse grundlægge en mægtig nation på Amerikas kyst. Men skønt pilgrimmene var ærlige og gudfrygtige, forstod de endnu ikke trosfrihedens fundamentale princip. Den frihed, for hvilken de var parate til at ofre så meget, var de ikke villige til at lade andre nyde godt af. "Kun meget få, selv blandt det syttende århundredes ypperste tænkere og moralister, havde en rigtig opfattelse af det store princip, dette produkt af Det nye Testamente, som anerkender Gud som den menneskelige tros eneste dommer." - *Samme, vil. 5, p. 297.* Den læresætning, at Gud har givet kirken ret til at være herre over samvittigheden og definere og straffe kætteri, er en af de mest rodfæstede pavelige vildfarelser. Skønt reformatorerne forkastede romerkirkens trosbekendelse, var de selv ikke fri for at have del i dens intolerance. Det dybe mørke, hvori katolicismen i sin lange regeringstid havde hyllet hele den kristne verden, var endnu ikke blevet helt splittet. En af de mest kendte præster i kolonien ved Massachusetts Bay udtalte: "det var tolerancen, som gjorde verden antikristen; og kirken tog aldrig skade af at straffe kætterne." - *Samme, vol. 5, p. 335.* Kolonisterne holdt fast ved den gamle regel om, at kun menighedsmedlemmerne skulle være stemmeberettigede i borgerrådet. Der blev oprettet en slags statskirke, alle skulle betale kirkeskat, og øvrigheden skulle bekæmpe kætteri. Den verdslige magt kom således til at ligge i kirkens hænder. Det varede ikke længe, før disse forholdsregler førte til det uundgåelige resultat – forfølgelser.

Elleve år, efter at den første koloni var blevet grundlagt, ankom Roger Williams til den nye verden. Ligesom de første pilgrimsfædre kom han for at sikre sig trosfrihed, men i modsætning til dem indså han – hvad så få på det tidspunkt havde indset – at denne frihed var en rettighed, som tilkom alle, uden hensyn til deres tro. Han søgte ihærdigt efter sandheden og mente ligesom Robinson, at det var utænkeligt, at al lyset fra Guds ord allerede var blevet åbenbaret. Williams "var det første menneske i den moderne kristne verden, som oprettede en civil styrelse på grundlag af læresætningen om trosfrihed og lighed for loven." - *Bancroft, pt. 1, ch. 15, par. 16.* Han erklærede, at det var øvrighedens pligt at forhindre forbrydelser, men at den ikke havde nogen myndighed over menneskers samvittighed. Han sagde: "Offentligheden eller myndighederne kan afgøre, hvad det ene menneske skylder det andet, men hvis de forsøger at foreskrive et menneskes pligter over for Gud, går de ud over deres beføjelser, og så kan ingen vide sig sikker; for det siger sig selv, at embedsmanden, hvis han har magten, i dag kan foreskrive èn mening eller tro og i morgen en anden,

således som det så ofte er blevet gjort af forskellige konger og dronninger i England og af forskellige paver og kirkemøder inden for romerkirken. På den måde ville troen blive èn stor forvirring." – *Martyn, vol. 5, p. 340.*

Enhver, som udeblev fra den autoriserede kirkes gudstjeneste, risikerede at måtte betale bøde eller at blive idømt fængsel. "Williams fordømte denne lov; den dårligste statut i hele den engelske lov var den, som krævede, at enhver overværede gudstjenesten i sit sogns kirke. At tvinge mennesker til at samles med dem, der havde en anden trosbekendelse, betragtede han som en utilsløret krænkelse af deres naturlige rettigheder; at tvinge de irreligiøse og uvillige til at deltage i de offentlige gudstjenester var kun ensbetydende med at skabe hykleri. ... "Ingen" tilføjede han, "skule tvinges til at deltage i gudstjeneste eller til at befatte sig med gudstjeneste mod sin vilje." Hans modstandere, som ikke forstod hans grundsætninger, svarede: "er arbejderen ikke sin løn værd!" dertil svarede han: "Jo, han skal lønnes af dem, som har taget ham i deres tjeneste." - *Bancroft, pt. 1, ch. 15, par. 2.*

Roger Williams var både respekteret og elsket; han var en god præst, et begavet menneske og en både retskaffen og menneskekærlig mand. Men hans benægtelse af de civile myndigheders ret til at herske over kirken og hans krav om trosfrihed kunne ikke tolereres. Man hævdede, at hvis disse nye læresætninger blev ført ud i livet, ville de "omstyrte landet og dets regering." - *Samme, pt. 1, ch. 15, par. 10.* Han blev forvist fra kolonierne, og for at undgå at blive arresteret måtte han til sidst midt om vinteren flygte ind i skovene.

"I fjorten uger," siger han, "måtte jeg flakke om i vinterkulden og havde hverken brød eller seng." Men "ravnene gav mig føde i vildnisset," og et hult træ tjente ham ofte som ly. - *Martyr, vol. 5, pp. 349. 350.* Han fortsatte sin møjsommelige flugt gennem sneen og den vejløse skov, indtil han fandt ly hos en indianerstamme, hvis tillid og kærlighed han havde vundet, da han tidligere havde forsøgt at give dem kendskab til evangeliets sandheder.

Efter mange måneders strabadser nåede han frem til Narragansettbugten, hvor han grundlagde den første moderne stat, som i fuld udstrækning anerkendte trosfriheden. Det fundamentale princip i Roger Williams koloni var, "at ethvert menneske skulle have ret til at tilbede Gud i overensstemmelse med sin egen samvittighed". – *Samme, vol. 5, p. 354.* Hans lille stat, Rhode Island, blev et asyl for de undertrykte, og den trivedes og gik fremad i velstand, indtil dens hovedprincipper - borgerlig og religiøs frihed – blev den amerikanske republiks hovedhjørnesten. I det vidunderlige gamle dokument -- uafhængighedserklæringen - i hvilket vore forfædre opstillede deres rettigheder, erklærede de: "Vi betragter det som en selvindlysende sandhed, at alle mennesker er skabt lige, at de af deres skaber har fået visse umistelige rettigheder, hvortil hører liv, frihed og retten til at søge lykken." Og forfatningen garanterer i de mest utvetydige vendinger samvittighedens ukrænkelighed: "Ingen religiøs prøve skal nogen sinde kræves som forudsætning for at kunne indtage en offentlig stilling i De forenede Stater." "Kongressen må ikke udstede nogen lov, hvorved der oprettes en religion, eller hvorved den frie religionsudøvelse forbydes." "De, der formulerede forfatningen, anerkendte det evige princip, som siger, at menneskets forhold til Gud er hævet over menneskeskabte love, og at dets trosfrihed er ukrænkelig. Der krævedes ingen argumenter for at fastslå denne sandhed; vi erkender den i vort eget hjerte. Det er denne bevidsthed,

som har holdt så mange martyrer oppe i pinsler og flammer. De følte, at deres pligt mod Gud gik forud for menneskelige forordninger, og at mennesker ikke havde nogen retmæssig magt over deres samvittighed. Der er et medfødt princip, som ikke kan udryddes." – *Congressional documents (U. S. A.), serial No. 200, document No. 271.*

Folkeforøgelse og idealet sænkes

Da man i Europas forskellige lande hørte om en stat, hvor ethvert menneske var berettiget til at nyde frugten af sit arbejde og i trosspørgsmål følge sin samvittighed, begav tusinder sig til den nye verden. Der opstod en mængde nye kolonier. "I Massachusetts blev der vedtaget en ny lov, som sikrede gratis hjælp til kristne af alle nationaliteter, som flygtede over Atlanterhavet for at "undgå krig, hungersnød eller undertrykkelse." Således blev flygtninge og underkuede ved en lovbestemmelse gjort til statens gæster." - *Martyn, vol. 5, p. 417.* I løbet af de tyve år, som hengik efter den første landgang ved Plymouth, bosatte tyve tusind pilgrimme sig i New England.

For at opnå den frihed, de søgte, "var de villige til at leve et liv i nøjsomhed og arbejde. De forlangte ikke andet af jorden end et rimeligt udbytte af deres eget arbejde. Ingen gyldne syner lagde en bedragerisk stråleglans over deres vej. … De var tilfredse med deres samfunds langsomme men støtte fremgang. De fandt sig tålmodigt i de afsavn, de måtte lide i vildnisset, og de vandede frihedens træ med deres tårer og deres sved, indtil det slog dybe rødder i landet."

De betragtede Bibelen som troens grundvold, kilden til visdom og frihedens dokument. Dens principper blev flittigt forkyndt i hjemmene, i skolerne og kirkerne, og dens frugter viste sig i sparsommelighed, fornuft, renhed og mådehold. Man kunne bo i årevis i de puritanske kolonier "uden at se en beruset person, eller høre en ed eller møde en tigger." - *Bancroft, pt. 1, ch. 19, par. 25.* Det blev her bevist, at Bibelens principper er den bedste garanti for national storhed. De svage og isolerede kolonier blev til sammenslutning af mægtige stater, og verden så med forundring den fred og velstand, som prægede "en kirke uden pave og en stat uden konge."

Stadig flere søgte til Amerikas kyster, men mange gjorde det nu af grunde, som var vidt forskellige fra de første pilgrimsfædres. Skønt troen og renheden udøvede stor indflydelse, blev denne mindre og mindre, da der kom stadig flere, som kun søgte timelige fordele.

Den lovbestemmelse, som de første kolonister havde vedtaget, og som kun tillod menighedsmedlemmerne at stemme og have embede, førte til højst ulykkelige resultater. Hensigten med denne lov havde været at beskytte statens renhed, men den førte til kirkens fordærv. For at have stemmeret og for at kunne opnå at få embede måtte man være eller foregive at være religiøs, og mange, som kun lod sig lede af rent verdslige motiver, blev menighedsmedlemmer uden at være omvendt. Således kom menighederne i betydelig grad til at bestå af uomvendte personer, og selv blandt præsterne kunne man finde nogle, som ikke blot forkyndte forkerte læresætninger, men som også var uvidende om Helligåndens fornyende kraft. Endnu engang så man, som man så ofte havde set det i kirkehistorien lige fra Konstantins tid, at man opnår et dårligt resultat ved at forsøge at opbygge kirken ved statens hjælp og bede de verdslige magter støtte evangeliet om ham, som sagde: "Mit rige er ikke af denne verden." Joh.

18, 36. Forening af kirke og stat kan synes at bringe verden nærmere til kirken, men i virkeligheden bringer den kirken nærmere til verden.

Verdsligheden tiltager

Det princip, som så ædelt blev forfægtet af Robinson og Roger Williams, og som siger, at sandheden åbenbares gradvis, og at kristne mennesker bør være rede til at tage imod alt det lys, som udgår fra Guds hellige ord, blev glemt af deres efterkommere.

De protestantiske kirker i Amerika – og for øvrigt også i Europa – havde nydt reformationens velsignelser, men de forsømte at gå videre ad reformens vej. Skønt der nu og da fremstod nogle få gudfrygtige mænd, som forkyndte nye sandheder og blotlagde fejlagtige fortolkninger, var de fleste, ligesom jøderne på Jesu tid og katolikkerne på Luthers tid, godt tilfredse med at tro, som deres fædre havde troet, og leve, som de havde levet. Derfor udartede religionen sig igen til formalisme, og vildfarelser og overtroiske forestillinger, som ville være blevet forkastet, hvis kirken havde fortsat med at vandre i lyset fra Guds ord, blev fastslået som sandheder. Således uddøde efterhånden den ånd, som var blevet skabt af reformationen, og til sidst var der næsten lige så stort behov for reform i de protestantiske kirker, som der havde været i romerkirken på Luthers tid. Der herskede den samme verdslighed og åndelige sløvhed, den samme ærbødighed for menneskers omdømme, og menneskers teorier erstattede Guds ords lære.

I begyndelsen af det nittende århundrede var Bibelen blevet stærkt udbredt, men det klare lys, som derved blev udgydt over verden, blev ikke ledsaget af tilsvarende fremgang i kendskab til åbenbarede sandheder eller i eksperimental religion. Satan var ikke længere i stand til at holde Guds ord borte fra menneskene, for det var kommet inden for alles rækkevidde, men for at nå sit mål forledte han mange til kun at sætte ringe pris på det. Menneskene forsømte at granske Bibelen, og derfor fortsatte de med at modtage falske fortolkninger og holde fast ved læresætninger, som ikke havde rod i den hellige skrift.

Da Satan indså, at han ikke kunne knuse sandheden ved hjælp af forfølgelser, benyttede han atter den plan, som havde ført til det store frafald og romerkirkens oprettelse. Han forledte kristne til at slutte sig sammen med dem, hvis kærlighed til det, der tilhørte denne verden, viste, at de var afgudsdyrkere i lige så høj grad som de mennesker, der tilbad udskårne billeder. Resultatet af denne forbindelse viste sig atter at være ulykkeligt; stolthed og ødselhed næredes i skjul af religionen, og kirkerne blev fordærvede. Satan fortsatte med at fordreje Bibelens læresætninger, og traditioner, som skulle ødelægge millioner af mennesker, vandt hævd. Kirken støttede og forsvarede disse traditioner i stedet for at kæmpe for ”den tro som èn gang for alle er blevet overgivet de hellige”. Således nedværdigedes de principper, for hvilke reformatorerne havde udrettet og lidt så meget for.

17. TEGN PÅ HERRENS GENKOMST

En af de mest højtidelige og samtidig mest vidunderlige af de sandheder, som Bibelen åbenbarer, er løftet om Kristi genkomst for at fuldføre det store frelsesværk. For Guds pilgrimsfolk, som så længe har måttet dvæle i "dødens land og skygge", rummes der et kosteligt og glædeligt håb i løftet om, at han, som er "opstandelsen og livet" skal komme tilbage for at "føre sine forviste hjem." Læren om Kristi genkomst er selve grundtonen i den hellige skrift. Fra det øjeblik, da det første menneskepar med sorg måtte forlade Eden, har troens børn ventet på, at den Forjættede skulle komme, knuse fjendens magt og føre dem tilbage til det tabte Paradis. Fortidens hellige mænd har længtes efter, at Messias skulle komme i herlighed og derved opfylde deres højeste ønske. Enok, som kun tilhørte den syvende generation efter dem, der boede i Eden, og som i tre hundrede år vandrede med Gud på jorden, fik tilladelse til på afstand at se befrierens komme. "Se," sagde han, "Herren kommer med sine hellige titusinder for at holde dom over alle." Juda 14. 15. Midt i sine lidelser erklærede patriarken Job med urokket tro: "Men jeg ved, at min løser lever, over støvet vil en forsvarer stå frem. ...Jeg skal ud fra mit kød skue Gud, hvem jeg skal se på min side; ham skal mine øjne se, ingen fremmed!" Job 19, 25-27.

Løftet om Jesu genkomst tages alvorlig

Kristi genkomst, som skal indlede oprettelsen af retfærdighedens rige, har inspireret de hellige forfattere til deres mest ophøjede og gribende ytringer. Bibelens digtere og profeter har dvælet ved den med ord, der gløder af himmelsk ild. Salmisten sang om Israels Guds magt og majestæt: "Fra Zion, skønhedens krone, viste Gud sig i stråleglans – vor Gud komme og tie ikke!. ...Han stævned himlen deroppe hid og jorden for at dømme sit folk." Sl. 50, 2-4. "Himlen glæde sig, jorden juble ... for Herrens åsyn, for han kommer, han kommer at dømme jorden; han dømmer jorden med retfærd og folkene i sin trofasthed." Sl. 96, 11. 13.

Profeten Esajas udtalte: "De, som hviler i støvet, skal vågne og juble. Thi en lysets dug er din dug, og jorden giver dødninger igen." "Han opsluger døden for stedse. Og den Herre Herren aftørrer tåren af hver en kind og gør ende på sit folks skam på hele jorden, så sandt Herren har talet. På hin dag skal man sige: Se, her er vor Gud, som vi biede på, og som frelste os; her er Herren, som vi biede på. Lad os juble og glæde os over hans frelse." Es. 26, 19; 25, 8. 9.

Og Habakkuk så hans komme i et helligt syn. "Gud drager frem fra Teman, den Hellige fra Parans bjerge. – Sela. Hans højhed skjuler himlen, hans herlighed fylder jorden. Under ham er glans som ild." "Hans fjed får jorden til at skælve, hans blik får folk til at bæve. De ældgamle bjerge brister, de evige høje synker, ad evige stier går han." ... "Du farer frem på dine heste og dine vogne drøner." "Bjergene ser dig og skælver, skyerne nedsender regnskyl, og afgrunden løfter sin røst. Solen glemmer at stå op, månen bliver i sit bo; de flygter for skinnet af dine pile, for glansen af dit lynende spyd." "Du drager ud til frelse for dit folk, ud for at frelse din salvede." Hab. 3, 3. 4. 6. 8. 10. 11. 13.

Kort før Frelseren skulle skilles fra sine disciple, trøstede han dem i deres

sorg med forsikringen om, at han ville komme igen: "Jeres hjerte forfærdes ikke! ... I min Faders hus er der mange boliger. ... Jeg går bort for at gøre en plads rede for jer. Og når jeg er gået bort og har gjort en plads rede for jer, kommer jeg igen og tager jer til mig." Joh. 14, 1-3. "Når Menneskesønnen kommer i sin herlighed, og alle englene med ham, da skal han sætte sig på sin herligheds trone. Og alle folkeslag skal samles foran ham." Matt. 25, 31. 32.

De engle, som ventede på Oliebjerget efter Kristi himmelfart, gentog løftet om hans genkomst for disciplene: "Denne Jesus, som er optaget fra jer til Himmelen, han skal komme igen på samme måde, som I har set ham fare til Himmelen." Ap. g. 1, 11. Og apostlen Paulus udtalte, da inspirationens ånd var over ham: "Thi Herren selv skal stige ned fra Himmelen, og der skal lyde en befaling, en overengels røst og Guds basun." 1 Tess. 4, 16. Profeten fra Patmos vidner: "Se, i skyerne kommer han, og alles øjne skal se ham." Åb. 1, 7.

Hans genkomst indleder "genoprettelsestiderne, da alt skal blive genoprettet, som Gud har talt om gennem sine hellige profeters mund fra fordums tid." Ap. g. 3, 21. Så skal ondskabens langvarige herredømme omstyrtes; "verdensherredømmet" skal blive "vor Herres og hans Salvedes, og han skal være konge i evighedernes evigheder." Åb. 11, 15. "Åbenbares skal Herrens herlighed, alt kød til hobe skal se den." ... så lader den Herre Herren retfærd gro og lovsang for al folkenes øjne." Han bliver "en smuk krans og en herlig krone for sit folks rest." Es. 40, 5; 61, 11; 28, 5.

På det tidspunkt skal Messias` fredelige og længe ventede rige oprettes under hele himlen. "Herren trøster Zion, trøster alle dets tomter, han gør dets ørk som Eden, dets ødemark som Herrens have." "Libanons herlighed gives den, Karmels og Sarons pragt." "Du kaldes ej mer "den forladte," dit land "den ensomme;" nej, "velbehag" kaldes du selv, og dit land kaldes "hustru" ... Som brudgom glædes ved brud, så din Gud ved dig." Es. 51, 3; 35, 2; 62, 4. 5.

De kristnes håb og forventning

I alle tidsaldre har Herrens genkomst været hans sande efterfølgeres håb. Frelserens afskedsløfte på Oliebjerget om at han ville komme igen, oplyste hans disciples fremtid og fyldte deres hjerte med en glæde og et håb, som ingen sorg kunne kvæle og ingen prøvelse udslukke. I lidelser og forfølgelse var "den store Guds og vor frelsers Jesu Kristi herlige tilsynekomst" det "salige håb." Da de kristne tessalonikere med sorg i hjertet begravede deres kære, som havde håbet at opleve Herrens genkomst, henviste Paulus, deres lærer, dem til den opstandelse, som skal finde sted ved Herrens genkomst. Så skal de døde i Kristus opstå, og de skal sammen med de levende bortrykkes i skyerne for at møde Herren i luften. "Og så," sagde han, "skal vi altid være sammen med Herren. Så trøst hverandre med disse ord!" 1 Tess. 4, 16-18.

På klippeøen Patmos hører den højt elskede discipel dette løfte: "Ja, jeg kommer snart!" og hans længselsfulde svar er menighedens evige bøn på dens lange pilgrimsfærd: "Amen. Kom, Herre Jesus!" Åb. 22, 20.

Fra fangekældrene, fra bålene og fra skafotterne, hvor hellige og martyrer vidnede om sandheden, lyder gennem århundreder de ord, der gav udtryk for deres tro og håb. Fordi de "stolede på Kristi personlige opstandelse og derfor også på deres egen opstandelse ved Kristi genkomst," siger en af disse kristne, "foragtede de døden og stod over den." *Daniel T. Taylor: The Reign of Christ on*

Earth or The Voice of the Church in All Ages, p. 33. De var villige til at gå i graven for at kunne "opstå i frihed." – *Samme, p. 54.* De ventede på, at "Frelseren skulle komme fra Himmelen i skyerne med sin Faders herlighed" og "bringe de retfærdige rigets tider." Valdenserne havde den samme tro. – *Samme, pp. 129-132.* Wiclif længtes efter Frelserens genkomst, som han betragtede som menighedens håb. - *Samme, pp. 132-134.*

Luther har udtalt: "Jeg er overbevist om, at dommens dag vil komme om mindre end tre hundrede år. Gud vil og kan ikke tåle denne onde verden meget længere." "Snart oprinder den store dag, på hvilken afskyelighedens rige skal omstyrtes." – *Samme, pp. 158. 134.*

"Det vil snart være ude med denne gamle verden," sagde Melanchthon. Calvin formaner alle kristne til "ikke at tøve, men inderligt ønske Kristi genkomst, som er den mest lykkevarslende af alle begivenheder," og han erklærer, at "de troendes hele familie ser frem til den dag." "Vi må længes efter Kristus, vi må søge og meditere," siger han, "indtil den store dag kommer, på hvilken Herren helt åbenbarer sit riges herlighed." - *Samme, pp. 158-134.*

Knox, den skotske reformator, udtalte: "Har vor Herre Jesus ikke båret vort kød til Himmelen? Og skal han ikke vende tilbage? Vi ved, at han vil vende tilbage, oven i købet snart." Ridley og Latimer, som ofrede deres liv for sandheden, så tillidsfuldt frem til Herrens genkomst. Ridley skrev: "Verden vil utvivlsomt – dette tror jeg, og derfor siger jeg det – snart være forbi. Lad os i vort hjerte, sammen med Johannes, Guds tjener, bønfalde vor Frelser Kristus: Kom, Herre Jesus, kom!" - *Samme, pp. 151. 145.*

"Tankerne om Herrens genkomst," sagde Baxter, "er for mig de lifligste og lykkeligste." *Richard Baxter: Works, vol. 17, p. 555.* "Det er troens værk og hans helliges karakter at elske hans tilsynekomst og spejde efter det salige håb." "Hvis døden er den sidste fjende, som skal tilintetgøres ved opstandelsen, kan vi lære, hvor inderligt troende bør længes efter og bede for Kristi genkomst, ved hvilken denne fulde og endelige sejr skal vindes." – *Samme, vol. 17, p. 500.* "Det er denne dag, som alle troende bør længes efter, håbe på og vente på, fordi den fuldender frelsesværket og opfylder alle deres sjæls ønsker og mål." "Herre, fremskynd den velsignede dag!" – *Samme, vol. pp. 182. 183.* Dette håb havde den apostoliske kirke, "menigheden i Ørkenen" og reformatorerne.

Jordskælvet i Lisabon

Profetierne nøjes ikke med at forudsige Kristi genkomst og dens hensigt, men beskriver de tegn, der skal varsle den. Jesus sagde: "Der skal ske tegn i sol og måne og stjerner." Luk. 21, 25. "I de dage … skal solen formørkes og månen ikke skinne, og stjernerne skal falde ned fra himmelen, og kræfterne i himlene skal rystes. Og da skal de se "Menneskesønnen komme i skyerne" med megen kraft og herlighed. Mark. 13, 24-26. Åbenbaringens forfatter beskriver de første af de tegn som skal bebude Kristi genkomst: "Da kom der et stort jordskælv, og solen blev sort som en sørgedragt, og hele månen blev som blod." Åb. 6, 12.

Disse tegn blev observeret før udgangen af det attende århundrede. I 1755 forekom, til fuldbyrdelse af denne profeti, alle tiders voldsomste jordskælv. Det kaldes almindeligvis jordskælvet i Lissabon, men det forplantede sig til største delen af Europa, Afrika og Amerika. Det mærkedes på Grønland, på De vestindiske Øer, på Madeira, i Norge og Sverige og i England og Irland. Det

gjorde sig gældende på et område, der målte ikke mindre end fire millioner engelske kvadratmil. I Afrika var rystelserne næsten lige så voldsomme som i Europa. En stor del af byen Algier blev ødelagt, og en lille by i nærheden af Marokko, som havde otte eller ti tusind indbyggere, blev simpelt hen opslugt. En stor flodbølge fejede ind over Spaniens og Nordafrikas kyster og bortskyllede byer og anrettede store ødelæggelser.

Jordskælvets virkninger var størst i Spanien og Portugal. Den flodbølge, som ramte Cadiz, skal have været næsten tyve meter høj. Bjerge, "nogle af de højeste i Portugal, blev ubarmhjertigt rystet og bogstavelig talt revet løs fra deres grundvold; nogle af dem fik toppen splittet og sønderrevet, således at store klippemasser kastedes ned i de tilstødende dale. Det siges, at der stod flammer op fra disse bjerge." *Sir Charles Lyell: Principles of Geology, p. 495.*

I Lissabon "hørtes en tordnende lyd nede i jorden, og straks efter omstyrtede en voldsom jordrystelse største delen af byen. I løbet af ca. seks minutter omkom tres tusind mennesker. Havet trak sig først tilbage og lod kysten ligge tør, men så kom det brusende ind som en flodbølge, der hævede sig femten meter eller mere over normal vandstand." "Blandt de mærkelige begivenheder, som skal have fundet sted i Lissabon under jordskælvet, var sammenstyrtningen af en ny kaj, som var bygget helt af marmor, og som havde været umådelig kostbar. En mængde mennesker havde søgt tilflugt på kajen, hvor de næppe kunne rammes af nedstyrtende murbrokker, men pludselig forsvandt hele kajen i vandet, med alle de mennesker, der stod på den, og ikke èt af ligene kom nogen sinde op til overfladen." - *Samme, p. 495.*

"Jordrystelsen forårsagede straks, at alle kirker og klostre, næsten alle de store offentlige bygninger og mere end en fjerdedel af alle husene sank i grus. Et par timer efter jordskælvet udbrød der ild i forskellige kvarterer, og ilden rasede med en sådan voldsomhed i næsten tre døgn, at byen blev fuldstændig tilintetgjort. Jordskælvet fandt sted på en helligdag, hvor kirkerne og klostrene var besøgt af mange mennesker, hvoraf kun et fåtal reddede livet." – *Encyclopedia Americana, art. "Lisbon" note (ed. 1831).* "Folkets rædsel var ubeskrivelig. Ingen græd; denne gru kunne ikke udløses i tårer. De løb hid og did, sanseløse af skræk og forundring. De slog sig i ansigtet og for brystet og skreg: "Miserricordia! Dette er verdens ende!" Mødre glemte deres børn og for omkring med krucifikser i hænderne. Uheldigvis søgte mange tilflugt i kirkerne, men forgæves blev sakramentet fremvist; forgæves klyngede de stakkels mennesker sig til altrene; helgenbilleder, præster og befolkningen blev begravet i samme ruin." Det menes, at halvfems tusind mennesker mistede livet hin skæbnesvangre dag.

Uforklarlige naturfænomener

Fem og tyve år senere sås det næste af de tegn, som omtales i profetien – formørkelsen af sol og måne. Hvad der gjorde dette endnu mere påfaldende, var, at tidspunktet for profetiens opfyldelse var blevet forudsagt nøjagtigt. Da Frelseren talte til disciplene på Oliebjerget, beskrev han kirkens lange trængselstid – de 1260 års pavelige forfølgelse, som han lovede skulle blive forkortet – og derefter omtalte han forskellige begivenheder, som skulle gå forud for hans genkomst, og angav det tidspunkt, på hvilket den første skulle finde sted:"I de dage, efter den trængsel, skal solen formørkes og månen ikke skinne." De 1260 dage (eller år) udløb i 1798. Et kvart århundrede tidligere var forfølgelserne næsten

fuldstændig holdt op. Efter denne trængselstid skulle solen, ifølge Kristi ord, formørkes. Den 19. maj 1780 gik denne profeti i opfyldelse.

"Næsten om ikke ganske enestående, som det mærkeligste og stadig uforklarede fænomen af sin art ... er den mørke dag den 19. maj 1780 – en uforklarlig formørkelse af hele den synlige himmel og atmosfære over New England." *R. M. Devens: Our First Century, p. 89.*

Et øjenvidne, som boede i Massachusetts, har givet følgende beskrivelse af begivenheden: "Om morgenen stod solen op og var klar, men den blev snart dækket af skyer. Skyerne blev sorte og truende, og der udgik lyn fra dem; tordenen rullede, og der faldt en smule regn. Ved nitiden blev skyerne tyndere, og de fik en messing eller kobberagtig farve, mens jorden, klipperne, træerne, husene, vandet og menneskene forandredes af denne forunderlige, unaturlige belysning. Nogle få minutter senere bredte en tyk, sort sky sig over hele himmelen med undtagelse af en smal kant langs horisonten, og det blev lige så mørkt, som det normalt er på en sommeraften klokken ni.

Frygt, ængstelse og rædsel greb menneskene. Kvinder stod i dørene og stirrede ud på det mørke landskab; mænd vendte hjem fra deres arbejde i markerne; tømreren forlod sit værktøj, smeden sin esse og butiksindehaveren sin disk. Skolerne lukkede, og skælvende børn skyndte sig hjem. Rejsende søgte ly i den nærmeste bondegård. "Hvad vil der ske?" spurgte alle læber og hjerter. Det var, som om en orkan forberedte sig til at fare ind over landet, eller som om det var dagen for altings tilintetgørelse.

Der blev tændt stearinlys, og kaminilden blussede lige så klart, som den plejede at blusse på måneløse efterårsaftener ... Fjerkræet satte sig til hvile og faldt i søvn, kvæget samledes ved hegnene og brølede, frøerne kvækkede, fuglene sang deres aftensang, og flagermusene tumlede sig i luften. Men menneskene vidste, at det ikke var nat.

Dr. Nathanael Whittaker, der var præst ved The Tabernacle Church i Salem, holdt gudstjeneste i forsamlingshuset og holdt en prædiken, i hvilken han hævdede at mørket var overnaturligt. Menigheder mødtes mange andre steder. Teksten for de improviserede prædikener var uvægerligt et af de skriftsteder, som syntes at vise, at mørket stemte overens med Bibelens profetier. ... Mørket var tættest, kort efter klokken elleve." - *The Essex Antiquarian, april 1899, vol. 3, No. 4, pp. 53. 54.* "I de fleste egne af landet var mørket hele dagen så tæt, at man ikke kunne se på uret, hvad klokken var, og man kunne hverken spise eller gøre husligt arbejde uden at tænde lys.

Mørkets udstrækning var forbavsende. Mod øst nåede det Falmouth og mod vest den fjerneste del af Connecticut og Albany. Mod syd nåede det kysterne og mod nord de yderste amerikanske kolonier." *William Gordon: History of the Rise, Progress, and Establishment of the Independence of the U. S. A. , vol. 3, p. 57.*

Dagens dybe mørke blev en time eller to før aften afløst af en delvis klar himmel, og solen kom til syne, skønt den stadig var formørket af en mørk, tæt tåge. "Efter solnedgang blev himmelen atter overskyet, og det blev meget hurtigt mørkt." "Nattens mørke var ikke mindre ualmindeligt og skrækindjagende end dagens; skønt det næsten var fuldmåne, var det umuligt at skelne nogen genstand uden hjælp af kunstigt lys, som, når det sås fra nabohusene eller andre steder i nogen afstand, skimtedes gennem en slags ægyptisk mørke, som syntes næsten uigennemtrængeligt for strålerne." - *Isaiah Thomas: Massachusetts Spy;*

or, American Oracle of Liberty, vol. 10, No. 472 (Maj 25, 1780) . Et øjenvidne har udtalt: "Jeg kunne ikke lade være med at tænke på, at mørket ikke kunne have været mere absolut, hvis alle lysgivere i universet var blevet dækket af uigennemtrængelige skærme eller tilintetgjort." - *Brev fra dr. Samuel Tenney, Exeter, New Hampshire, december 1785 (Massachusetts Historical Society Collections, 1792, 1st. Series, vol. 1, p. 97).* Skønt det var fuldmåne klokken ni om aftenen, "var den ganske ude af stand til at sprede det dødlignende mørke." Efter midnat forsvandt mørket, og da månen blev synlig, var den rød som blod.

Den 19. maj 1780 kaldes i historien Den mørke Dag. Siden Moses` tid har der aldrig været rapporteret nogen periode af så tæt, udbredt og langvarigt mørke. Beskrivelserne af denne begivenhed, hvoraf adskillige stammer fra øjenvidner, er kun et ekko af Herrens ord, som for fem og tyve hundrede år før deres fuldbyrdelse blev nedskrevet af profeten Joel: "Solen skal vendes til mørke og månen til blod, før Herrens store og frygtelige dag kommer." Joel 3, 4.

Passiv holdning til tidernes tegn

Kristus havde befalet sit folk at holde øje med tegnene på sin genkomst og glæde sig, når de så varslerne om deres Konges komme. Han sagde: "Når dette begynder at ske, da skal I rette jer og løfte jeres hoveder, for jeres forløsning nærmer sig." Han pegede på træerne, der var fuld af knopper, og fortsatte: "så snart I ser, at de springer ud, skønner I af jer selv, at nu er sommeren nær. Således kan I også skønne, når I ser dette ske, at Guds rige er nær." Luk. 21,28. 30. 31

Men da menighedens ydmyge og kærlige ånd havde veget pladsen for stolthed og formalisme, var kærligheden til Jesus og troen på hans genkomst blevet svækket. De, der kaldte sig Guds folk, gik op i verdslighed og forlystelser, og de glemte Frelserens formaninger angående tegnene på hans genkomst. Læren om genkomsten blev ignoreret; de skriftsteder, som hentydede til den, blev misfortolket, således at de blev uklare. Til sidst glemtes løftet om genkomsten helt. Dette var især tilfældet i Amerikas kirker. Den frihed og bekvemmelighed, som kom alle samfundsklasser til gode, den ærgerrige attrå efter rigdom og luksus, som avlede en uudslukkelig lyst til at tjene penge, det ivrige kapløb efter popularitet og magt, som syntes at kunne opnås af alle, fik menneskene til at samle deres interesse om ting, der tilhørte dette liv, skyde den betydningsfulde dag, på hvilken tingenes hidtidige orden skulle ophøre, langt ud i fremtiden.

Da Frelseren fortalte sine disciple om tegnene på sin genkomst, forudsagde han også det frafald, som skulle indtræde kort før denne. Menneskene skulle, som i Noas dage, være travlt optaget af verdslige anliggender i jordiske forretninger og hengivne til vellyst. De ville købe og sælge, plante og bygge, tage til ægte og give til ægte og på samme tid glemme Gud og det tilkommende liv. Kristi formaning til dem, der lever på denne tid, lyder således: "Vogt jer, at jeres hjerter ikke nogen sinde sløves af svir og drukkenskab og timelige bekymringer, så den dag kommer pludselig over jer." "Våg og bed til enhver tid, så I må blive i stand til at undfly alt dette, som skal ske, og til at bestå for Menneskesønnen." Luk. 21, 34. 36.

Kirkens tilstand på dette tidspunkt beskrives i Frelserens ord i Johannes Åbenbaringen: "Du har ord for at leve og er dog død." Og til dem, som nægter at lade sig vække af deres ubekymrede tryghed, rettes følgende højtidelige

advarsel: ”Hvis du ikke vågner op, vil jeg komme som en tyv, og du skal ikke vide, i hvilken time jeg kommer over dig.” Åb. 3, 1. 3.

Budskabet om Jesu genkomst

Det var nødvendigt, at menneskene blev gjort opmærksom på den fare, der truede dem, og at de blev vækket op af deres søvn, så de kunne berede sig til de betydningsfulde begivenheder, som skulle følge med nådetidens ophør. Guds profet siger: ”Stor er Herrens dag og såre frygtelig; hvem holder den ud?” Hvem skal bestå , når han kommer til syne, han, hvis ”rene blik afskyr ondt”, og som ikke ”tåler synet af kvide”? Joel 2, 11; Hab. 1, 13. For dem, der råber ”Min Gud! Vi kender dig!” men som alligevel har brudt hans pagt og valgt en anden gud, har skjult urenhed i deres hjerte og elsket syndens veje, er Herrens dag ”mørke, ej lys, bælgmørke uden solskin”. Hos. 8, 2. 1; Sl. 16, 4; Am. 5, 20. Herren sagde:” Til den tid skal det ske: Jeg ransager Jerusalem med lygter og hjemsøger mændene dèr, som ligger i ro på deres bærme, som siger i deres hjerte: ”Herren gør hverken godt eller ondt.”” Zef. 1, 12. ” Jeg hjemsøger jorden for dens ondskab, de gudløse for deres brøde, gør ende på frækkes overmod, bøjer voldsmænds hovmod.” Es. 13, 11. ”Hverken deres sølv eller guld evner at frelse dem;” ”deres gods skal gøres til bytte, deres huse skal ødelægges.” Zef. 1, 18. 13.

Profeten Jeremias, som så frem til denne frygtelige tid, udbrød: ”Mit hjerte vånder sig i mig, ej kan jeg tie. Thi hornets klang må jeg høre, skrig fra kampen; der meldes om fald på fald.! Jer. 4, 19. 20.

”Den dag er en vredens dag, en trængselens og nødens dag, en ødelæggelsens og ødets dag, en mørkets og mulmets dag, en skyernes og tågens dag, en hornets og krigsskrigets dag.” Zef. 1, 15. 16. ”Se, Herrens dag kommer, ... jorden gør den til ørk og rydder dens synder bort.” Es. 13, 9.

Med henblik på hin dag formaner Guds ord, i højtidelige og indtrængende vendinger de troende til at vågne op af deres åndelige sløvhed og søge hans åsyn i anger og ydmyghed: ”Stød i horn på Zion, blæs alarm på mit hellige bjerg! Alle i landet skal bæve, thi Herrens dag, den kommer.” ”Helliger faste, udråb festlig samling, kald folket sammen, helliger et stævne, lad de gamle samles, kald børnene sammen, ... lad brudgom gå ud af sit kammer, brud af sit telt! Imellem forhal og alter skal præsterne, Herrens tjenere, græde.” ”Selv nu, så lyder det fra Herren, vend om til mig af ganske hjerte, med faste og gråd og klage! Sønderriv hjerterne, ej eders klæder, vend om til Herren eders Gud! Thi nådig og barmhjertig er han, langmodig og rig på miskundhed, han angrer det onde.” Joel 2, 1. 15- 17 12. 13.

Der skulle udrettes et stort reformatorisk arbejde for at berede folk til at bestå på Guds dag. Gud så, at mange af dem, som foregav at tro på ham, ikke byggede med henblik på evigheden, og i sin barmhjertighed ville han sende dem en advarsel, der kunne vække dem af deres sløvhed og få dem til at berede sig for Herrens genkomst.

Denne advarsel finder vi i Johannes Åbenbaringens, fjortende kapitel. Her er et trefoldigt budskab, som forkyndes af himmelske væsener, og straks derefter kommer Menneskesønnen for at høste ”jordens høst.” Den første af disse advarsler forkynder den forestående dom. Profeten så en engel flyve ”midt oppe under himmelen; han havde et evigt evangelium at forkynde for dem, der

bor på jorden, for alle folkeslag og stammer og tungemål og folk. Og han råbte med høj røst: ”Frygt Gud og giv ham ære; thi nu er hans doms time kommet. Ja, tilbed ham, som har skabt himmelen og jorden og havet og kildevældene.” Åb. 14, 6. 7.

Bibelen siger, at dette budskab er en del af det ”evige evangelium.” At forkynde evangeliet er ikke blevet overladt til engle, men til mennesker. Hellige engle har haft det hverv at lede dette forkynderarbejde og at stå i spidsen for de store bevægelser til menneskenes frelse; men selve forkyndelsen af evangeliet er blevet overladt til Kristi tjenere på jorden.

Gudfrygtige mænd, som var lydige mod Guds Ånds befalinger og hans ords lære, skulle forkynde denne advarsel for verden. Disse mænd havde agtet på det profetiske ord, ”det lys, der skinner på et mørkt sted, indtil dagen gryer og morgenstjernen oprinder.” 2 Pet. 1, 19. I stedet for at søge efter skjulte skatte havde de søgt kundskaben om Gud, for viden om Gud var efter deres mening ”bedre at købe end sølv, bedre at vinde end guld.” Ordsp. 3, 14. Og Herren åbenbarede dem store ting om riget. ”Fortrolig samfund har Herren med dem, der frygter ham, og han kundgør dem sin pagt.” Sl. 25, 14.

Som på Kristi tid

Det var ikke de lærde teologer, som forstod denne sandhed, og som påtog sig dens forkyndelse. Havde de været trofaste vægtere, og havde de gransket Bibelen flittigt og under bøn, ville de have vidst, hvilken time på natten det var; profetierne ville have belært dem om de forestående begivenheder. Men de indtog ikke denne stilling, og budskabet blev forkyndt af jævnere mænd. Jesus sagde: ”I skal vandre, mens I har lyset, for at ikke mørket skal få bugt med jer.” Joh. 12, 35. De, der vender sig bort fra det lys, Gud har skænket, eller forsømmer at søge det, mens det er inden for rækkevidde, efterlades i mørke. Men Frelseren erklærer: ”Den, som følger mig, skal aldrig vandre i mørket, men have livets lys.” Joh. 8, 12. Enhver, som for alvor søger at gøre Guds vilje, og som omhyggeligt giver agt på det lys, som allerede er blevet skænket, vil få mere lys; til en sådan sjæl vil der blive sendt en stjerne af himmelsk stråleglans, som vil lede den til den fulde sandhed.

Ved Kristi første komme burde præsterne og de skriftkloge i den hellige stad, til hvem Guds ord var betroet, have læst tidernes tegn og forkyndt den lovede Messias` komme. Mikas profeti røbede hans fødested (Mika 5, 1.) ; Daniel angav tiden for hans komme (Dan. 9, 25.). Gud havde betroet de jødiske ledere disse profetier; de havde ingen undskyldning for ikke at vide og forkynde, at Messias` komme var nær. Deres uvidenhed skyldtes syndig forsømmelighed. Jøderne byggede mindesmærker over Guds ihjelslåede profeter, samtidig med at de af ærbødighed for jordens store hyldede Satans tjenere. De var så optaget af at skaffe sig plads og magt i verden, at de glemte de guddommelige æresbevisninger, som Himmelens Konge tilbød dem.

Israels ældste burde med dyb og ærbødig interesse have gransket skriften, angående tiden og omstændighederne ved den store begivenhed i verdenshistorien – Guds Søns komme for at frelse menneskene. Hele folket burde have ventet og våget for at kunne være blandt de første, som bød verdens frelser velkommen. Men i Betlehem måtte to trætte rejsende fra Nazaret gennemvandre hele den

smalle gade, der endte i byens østlige udkant, idet de forgæves søgte et sted, hvor de kunne finde hvile og ly for natten. Ingen dør blev åbnet for dem. Til sidst søger de tilflugt i en elendig rønne, som er beregnet på at huse kvæg, og der fødes verdens frelser.

Himmelske engle havde set den herlighed, som Guds Søn delte med Faderen, før verden blev til, og de havde med dyb interesse set frem til hans tilsynekomst på jorden som til en begivenhed, der indebar den største fryd for alle mennesker. Engle skulle overbringe det glade budskab til dem, som var rede til at modtage det, og som med stor glæde ville lade det gå videre til jordens beboere. Kristus havde nedladt sig til at påtage sig menneskenatur. Han skulle bære en uendelig vægt af smerte, idet han gjorde sin sjæl til et syndoffer; men englene ønskede, at den Højestes Søn selv i sin ydmygelse skulle vise sig for menneskene med en værdighed og herlighed, som svarede til hans karakter. Ville jordens stormænd samles i Israels hovedstad for at hilse hans komme? Skulle hærskarer af engle forestille ham for den forventningsfulde forsamling?

En engel besøger jorden for at se, hvem der er beredt til at byde Jesus velkommen. Men englen kan ikke finde noget tegn på forventningsglæde. Den hører ingen røst hæve sig til pris og tak, fordi Messias nu skal komme. Den dvæler en stund over den udvalgte by og templet, hvor Guds tilstedeværelse er blevet åbenbaret i menneskealdre; men selv her ses kun den samme ligegyldighed. De prægtigt klædte og stolte præster ofrer besmittede dyr i templet. Farisæerne henvender sig højrøstet til folket eller opsender pralende bønner på gadehjørnerne. I Kongepaladserne, i filosoffernes studerekamre og i rabbinernes skoler er alle lige uvidende om det vidunderlige, som har fyldt hele Himmelen med fryd og lovsang – at menneskenes frelser snart skal komme til jorden.

Der ses intet tegn på, at menneskene venter Kristi komme, og der er ikke gjort forberedelser til at modtage Livets Fyrste. Fuld af undren beslutter sendebudet fra Himmelen at vende tilbage med det sørgelige budskab, men i det samme får han øje på nogle hyrder, som i nattens mørke vogter deres dyr; de ser op mod den stjernebesatte himmel, mens de tænker på profetien om den kommende Messias og længes efter verdens frelsers komme. Her er en lille flok, som er rede til at modtage budskabet fra Himmelen. og pludselig viser Herrens engel sig og forkynder det herlige budskab. Himmelsk lys sænker sig over sletten, et utal af engle kommer til syne, og som om glæden er for stor til at kunne forkyndes af èt himmelsk sendebud, løfter tusinder af røster sig i den hymne, som alle de frelste folkeslag en dag skal synge: "Ære være Gud i det højeste! Og på jorden fred i mennesker, der har hans velbehag!" Luk. 2, 14.

I forventning

Hvilken lektie rummes der ikke i denne vidunderlige beretning om Betlehem! Hvor den dadler vor vantro, vor stolthed og vor indbildskhed. Hvor den formaner os til at være agtpågivende, så at vi ikke på grund af vor syndige ligegyldighed overser tidernes tegn og derfor er uvidende om vor besøgelsestid.

Det var ikke blot på Judæas høje og blandt fattige hyrder, at englene fandt mennesker, som afventede Messias` komme. Også blandt hedningerne var der nogle, som ventede hans komme. Disse mennesker var kloge, rige og ædle, orientens filosoffer. Vismændene, som granskede naturen, havde fundet Gud i

hans hænders værk. De havde i de hebraiske skrifter læst om den stjerne, som skulle opgå af Jakob, og de ventede længselsfuldt på ham, der ikke blot skulle være "Israels trøst" men også "et lys, som skal åbenbares for hedningerne," og blive "til frelse indtil jordens ende." Luk. 2,25. 32; Ap. g. 13, 47. De søgte lyset, og lyset fra Guds trone oplyste vejen for deres fødder. Mens Jerusalems præster og rabbinere, som skulle være sandhedens vogtere og fortolkere, var hyllet i mørke, ledte stjernen fra Himmelen disse fremmede hedninger til den nyfødte Konges fødested.

Det er "for dem, som bier på ham," at Kristus "anden gang skal komme til syne, ikke for at bære synden, men til frelse." Hebr. 9, 28. Ligesom budskabet om Frelserens fødsel blev budskabet om hans genkomst ikke betroet til folkets religiøse ledere. De havde undladt at bevare kontakten med Gud og havde nægtet at tage imod lyset fra Himmelen; derfor hørte de ikke til blandt dem, som Paulus har beskrevet: "Men I, brødre! lever ikke i mørke, så dagen kan overraske jer som en tyv. Thi alle er I lysets børn og dagens børn: vi hører ikke natten eller mørket til." 1 Tess. 5, 4. 5.

Vægterne på Zions mure burde have været de første til at høre budskabet om Frelserens komme, de første til at hæve deres stemmer for at forkynde hans nærhed og de første til at formane folket til at berede sig for hans komme. Men de var ubekymrede, drømte om fred og tryghed, mens folket sov i deres synder. Jesus så sin menighed som et goldt figentræ, som var prydet med blade, men som ikke bar frugt. Troens udvendige former blev iagttaget, men den sande ydmygheds, den sande angers og den sande tros ånd – som alene kunne gøre gudsdyrkelsen velbehagelig for Gud – manglede. I stedet for Åndens dyder var der hovmod, formalisme, forfængelighed, selviskhed og undertrykkelse. En frafalden menighed lukkede sine øjne for tidernes tegn. Gud svigtede den ikke, og hans tålmodighed brast ikke, men menigheden forlod ham og rev sig løs fra hans kærlighed. Fordi den nægtede at overholde betingelserne, blev hans løfter ikke opfyldt for den.

Således er det uundgåelige resultat, når Guds lys og privilegier ikke påskønnes. Hvis menigheden ikke vil tage ved lære, tage imod hver eneste lysstråle og påtage sig enhver pligt, som bliver udpeget, vil religionen uvægerligt forvanskes til noget rent formelt, og den levende gudsfrygts ånd vil forsvinde. Denne sandhed kan påvises gang på gang i kirkehistorien. Gud kræver, at hans folk viser en tro og en lydighed, som svarer til de goder og velsignelser, han skænker det. Lydighed kræver, at man er villig til at bringe ofre og tage korset på sig, og dette er grunden til, at så mange af dem, der foregav at være Kristi disciple, nægtede at tage imod lyset fra Himmelen og ligesom fortidens jøder ikke agtede på deres besøgelsestid. Luk. 19, 44. På grund af deres hovmod og mangel på tro gik Herren dem forbi og åbenbarede sin sandhed for dem, der ligesom hyrderne på marken og vismændene fra østen havde givet agt på alt det lys, der var blevet skænket dem.

18. EN AMERIKANSK REFORMATOR

Den mand, som Gud særlig havde udvalgt til at føre an i forkyndelsen af Kristi genkomst, var en retsindig, redelig landmand, som var kommet i tvivl om skriftens guddommelige autoritet, men som alligevel oprigtigt ønskede at kende sandheden. Ligesom mange andre reformatorer havde William Miller i sin ungdom kæmpet med fattigdom og havde således lært at være energisk og selvfornægtende. Den familie, han tilhørte, udmærkede sig ved en uafhængig, frihedselskende ånd, ved sej udholdenhed og glødende fædrelandskærlighed, - alt sammen træk, som også var fremherskende i hans egen karakter. Hans fader var kaptajn i revolutionshæren, og de trange kår i Millers opvækst kan muligvis spores tilbage til de ofre, som faderen bragte i denne stormfulde periodes kampe og lidelser.

Han var sund og kraftig, og allerede i barndommen gav han beviser på en ualmindelig god begavelse. Med alderen blev denne mere udpræget. Han havde en levende forstand, som tidligt udvikledes, og han hungrede efter at lære. Skønt han ikke nød fordelene ved en akademisk uddannelse, elskede han at studere, og hans tilbøjelighed til omhyggelig eftertanke og opmærksom kritik gjorde ham til en mand med sund dømmekraft og stort overblik. Hans moral var udadlelig og hans omdømme misundelsesværdigt, og alle agtede ham for hans retskaffenhed, påpasselighed og velvillighed. Ved sin energi og flid erhvervede han sig tidligt gode kundskaber, men han blev stadig ved med at studere på samme måde som før. Han udfyldte forskellige borgerlige og militære hverv til fuld tilfredshed, og vejen til rigdom og hæder stod ham tilsyneladende åben.

Fra tvivl til tro

Hans moder var en virkelig from kvinde, og i sin barndom havde han været ind under religiøs påvirkning. Som ung mand kom han imidlertid i selskab med deister, hvis indflydelse var så meget større på grund af den kendsgerning, at de for største delen var gode borgere og mennesker med en human og venlig indstilling. Da de levede midt iblandt kristne institutioner, var deres karakter til en vis grad formet af deres omgivelser. For de udmærkede egenskaber, som vandt dem agtelse og tillid, stod de i gæld til Bibelen, og dog var disse gode gaver blevet så forvanskede, at de øvede indflydelse imod Guds ord. Miller blev ved samkvem med disse mænd ført til at antage deres anskuelser. Den sædvanlige fortolkning af skriften frembød vanskeligheder, der forekom ham uoverstigelige; men når han lagde Bibelen til side, havde hans nye tro intet bedre at byde ham i stedet, og han følte sig langtfra tilfreds. Alligevel holdt han fast ved disse synspunkter i næsten tolv år. Men da han var fire og tredive år gammel, fyldte Helligånden hans hjerte med en følelse af, at han var en synder. I sin tidligere tro fandt han ingen forvisning om lykke hinsides graven. Fremtiden forekom ham mørk og uhyggelig. Han fortæller senere om sine følelser på dette tidspunkt og siger:

”Tilintetgørelse var en kold og isnende tanke, og forpligtelse til at aflægge regnskab var den sikre undergang for alle. Himmelen var som kobber over mit hoved og jorden som jern under mine fødder. Evigheden – hvad var det? Og

døden – hvorfor var den til? Jo mere jeg ræsonnerede, jo længere bort kom jeg fra en klargørelse. Jo mere jeg tænkte, jo mere usammenhængende blev mine konklusioner. Jeg forsøgte at holde op med at tænke, men mine tanker ville ikke lystre mig. Jeg var i sandhed elendig, men fattede ikke årsagen dertil. Jeg knurrede og beklagede mig, men vidste ikke over hvem. Jeg vidste, at der var noget forkert, men vidste ikke hvorledes eller hvor jeg skulle finde det rette. Jeg sørgede, men uden håb."

Denne tilstand varede ved i flere måneder. "Pludselig," siger han, "stod Frelserens skikkelse levende for min sjæl. Det forekom mig, som om der måske fandtes èn, der var så god og medlidende, at han selv ville sone vore overtrædelser og derved frelse os fra at lide syndens straf. Jeg følte straks, hvor elskelig en sådan frelser måtte være, og forestillede mig, at jeg kunne kaste mig i hans arme og stole på hans barmhjertighed. Men så rejste dette spørgsmål sig: hvordan kan det bevises, at der findes en sådan frelser? Jeg så, at bortset fra Bibelen kunne jeg ikke finde vidnesbyrd om, at han fandtes, eller blot om en fremtidig tilværelse.

"Jeg opdagede, at Bibelen netop fremstillede en sådan frelser, som jeg havde brug for; og det forvirrede mig at se, at en ikke inspireret bog kunne udvirke synspunkter, der passede så godt til en falden verdens behov. Jeg følte mig tvunget til at indrømme, at skriften måtte være en åbenbaring fra Gud. Den blev min fryd, og i Jesus fandt jeg en ven! Frelseren blev for mig den ypperste blandt titusinder, og skriften, som før var dunkel og selvmodsigende, blev nu en lygte for min fod og et lys på min sti. Mit sind blev roligt og tilfreds. Jeg så, at Gud Herren var en klippe midt i livets hav. Nu blev Bibelen mit hovedstudium, og jeg kan med sandhed sige, at det var med megen glæde, at jeg ransagede den. Jeg opdagede, at ingen havde fortalt mig mere end halvdelen! Jeg undrede mig over, hvorfor jeg ikke før havde forstået dens skønhed og herlighed, og over, at jeg nogen sinde havde forkastet den. Alt, hvad mit hjerte kunne ønske sig, fandt jeg åbenbaret her – og lægedom for alle min sjæls sygdomme. Jeg mistede al interesse for anden læsning og ofrede mig helt for at få visdom fra Gud." - *S. Bliss: Memoirs of Wm. Miller, pp. 65-67*.

Miller bekendte offentligt sin tro på den religion, som han havde foragtet. Men hans vantro kammerater var ikke sene til at fremkomme med alle disse modbeviser, som han selv så ofte havde benyttet mod skriftens guddommelige autoritet. Han var dengang ikke forberedt til at besvare dem, men han ræsonnerede som så, at hvis Bibelen var en åbenbaring fra Gud, så måtte den være i overensstemmelse med sig selv, og at, da den var givet mennesker til deres oplysning, så måtte den også være egnet for deres forståelse. Han besluttede selv at studere skriften og undersøge, om ikke alle tilsyneladende modsigelser kunne bringes til at stemme overens.

Et nyt syn på Bibelen

Han forsøgte at lægge alle forudfattede meninger til side, og uden at benytte fortolkninger sammenlignede han det ene skriftsted med det andet ved hjælp af henvisningerne under versene og en bibelordbog. Han fortsatte sine studier regelmæssigt og systematisk, idet han begyndte med Første Mosebog og læste den vers for vers og ikke gik hurtigere frem, end at betydningen af de forskellige skriftsteder lukkede sig op for ham på en sådan måde, at de befriede ham

for alle vanskeligheder. Når der var noget, han fandt dunkelt, plejede han at sammenligne det med alle andre tekster, som syntes at have nogen forbindelse med den sag, han havde under overvejelse. ... Hvert ord fik lov at have sin egen tilknytning til tekstens emne, og hvis hans opfattelse af det stemte overens med alle sideløbende skriftsteder, holdt det op med at være en vanskelighed! På denne måde fandt han, hver gang han traf på et vanskeligt forståeligt sted, en forklaring i en anden del af skriften. Da han studerede med oprigtig bøn om Guds vejledning, blev det, som før havde syntes dunkelt for hans forståelse, nu letfatteligt. Han erfarede sandheden i salmistens ord: "Tydes dine ord, så bringer de lys, de giver enfoldige indsigt." Sl. 119, 130.

Med den største interesse studerede han Daniels bog og Åbenbaringen, idet han anvendte den samme fremgangsmåde ved fortolkningen som i skriftens andre bøger, og han fandt til sin store glæde, at de profetiske symboler var forståelige. Han så, at profetierne, for så vidt de var blevet opfyldt, var blevet bogstaveligt opfyldt; at alle de forskellige billeder, symboler og lignelser o. s. v. enten blev forklaret i deres øjeblikkelige forbindelse, eller også blev de vendinger, hvori de var udtrykt, forklaret andre steder i skriften, og når de var udlagt på denne måde, skulle de forstås bogstaveligt. "Jeg blev således overbevist om," siger han, "at Bibelen er en rækkefølge af åbenbarede sandheder, der er så klart og enkelt givet, at den vejfarende, om end han er enfoldig, ikke behøver at fare vild deri." - *Bliss, p. 70.* Led efter led af sandhedens kæde lønnede hans anstrengelser, idet han skridt for skridt eftersporede de store linjer i profetierne. Himmelens engle ledede hans tanker og lukkede skriften op, så han forstod den.

Jesu genkomst – en realitet

Når han tog den måde, hvorpå profetierne i fortiden var blevet opfyldt, som et kendetegn, hvorefter man kunne dømme om opfyldelsen af dem, der stadig var fremtid, følte han sig overbevist om, at den almindelige opfattelse af Kristi åndelige herredømme – som et timeligt tusindårsrige før verdens ende – ikke fandt støtte i Guds ord. Denne lære, som viste hen til tusind år med retfærdighed og fred førend Herrens personlige komme, skød rædslerne ved Herrens dag langt ud i fremtiden. Men så tiltalende det end kan lyde, så er det imod, hvad Kristus og hans apostle har lært os, når de erklærede, at hveden og klinten skulle vokse sammen til høsten – verdens ende; at "onde mennesker og bedragere kommer længere og længere ud i det onde," at "i de sidste dage skal der komme strenge tider," og at mørkets rige skal vedvare indtil Herrens genkomst og skal fortæres med et åndepust af hans mund og tilintetgøres ved hans synlige komme. Matt. 13, 30. 38-41 ; 2 Tim. 3, 13. 1 ; 2 Tess 2, 8.

Læren om verdens omvendelse og Kristi åndelige herredømme blev ikke hævdet af den apostolske kirke. Først ved begyndelsen af det ottende århundrede blev den almindeligt antaget af de kristne. Ligesom enhver anden vildfarelse gav den dårlige resultater. Den lærte mennesker at se hen til Herrens komme i en fjern fremtid og hindrede dem i at give agt på de tegn, som forkyndte at han var nær. Den medførte en beroligende følelse af sikkerhed, som der ikke var noget grundlag for, og fik mange til at forsømme den beredelse, som var nødvendig for at kunne møde Herren.

Miller opdagede, at skriften tydeligt lærte om Kristi bogstavelige, personlige

komme. Paulus siger: ”Thi Herren selv skal stige ned fra Himmelen, og der skal lyde en befaling, en overengels røst og Guds basun.” 1 Tess. 4, 16. Og Frelseren erklærer: ”De skal se ”Menneskesønnen komme på himmelens skyer” med kraft og megen herlighed.” ”Thi ligesom lynet, der kommer fra øst, lyser helt om i vest, sådan skal Menneskesønnens komme være.” Matt. 24, 30. 27. Han vil være ledsaget af hele Himmelens hær. ”Når Menneskesønnen kommer i sin herlighed og alle englene med ham ....” Matt. 25, 31. ”Og han skal sende sine engle ud med mægtig basunklang, og de skal samle hans udvalgte sammen ...Matt. 24, 31.

Ved hans komme skal de retfærdige opstå, og de retfærdige, som lever, skal forvandles. ”Vi skal ikke alle hensove,” siger Paulus, ”men vi skal alle forvandles, i èt nu, når den sidste basun lyder; thi basunen skal lyde, og de døde skal opstå uforkrænkelige, og da skal vi forvandles. Thi dette forkrænkelige må iføre sig uforkrænkelighed, og dette dødelige iføre sig udødelighed.” 1. Kor. 15, 51-53. Og i sit brev til tessalonikerne siger han efter at have beskrevet Herrens komme: ”Først skal de døde i Kristus opstå; derefter skal vi, som lever og bliver tilbage, bortrykkes tillige med dem i skyerne for at møde Herren i luften; og så skal vi altid være sammen med Herren.” 1. Tess. 4, 16. 17.

Først ved Kristi personlige genkomst kan hans folk modtage riget. Frelseren sagde: ”Når menneskesønnen kommer i sin herlighed, og alle englene med ham, da skal han sætte sig på sin herligheds trone. Og alle folkeslag skal samles foran ham, og han skal skille dem fra hverandre, ligesom hyrden skiller fårene fra bukkene. Og han skal stille fårene ved sin højre side og bukkene ved den venstre. Da skal kongen sige til dem ved sin højre: ”Kom hid, min Faders velsignede! Arv det rige, som har været jer beredt, fra verdens grundvold blev lagt.” Matt. 25, 31-34. Vi har set af de lige anførte skriftsteder, at når Menneskesønnen kommer, opstår de døde uforkrænkelige, og de levende forvandles. Ved denne store forvandling beredes de til at modtage riget; for, som Paulus siger: ”Kød og blod kan ikke arve Gud rige, og forkrænkelighed arver heller ikke uforkrænkelighed.” 1. Kor. 15, 30. Mennesket er i sin nuværende tilstand dødeligt og forkrænkeligt, men Guds rige skal være uforkrænkeligt og vare evigt. Derfor kan mennesket ikke i sin nuværende tilstand komme ind i Guds rige. Men når Jesus kommer, tildeler han sit folk udødelighed, og så kalder han dem til at modtage det rige, som de hidtil kun har været arvinger til.

Disse og andre skriftsteder viste tydeligt Miller, at de begivenheder, som man i almindelighed ventede skulle finde sted før Kristi komme, - som for eksempel fredsherredømmet over hele verden og oprettelsen af Guds rige på jorden, - først skulle ske efter det andet komme. Og desuden stemte alle tidernes tegn og verdens tilstand sammen med den profetiske beskrivelse af de sidste tider. Alene ved at studere skriften var han blevet tvunget til at mene, at det tidsrum, der var tildelt jorden i dens nuværende skikkelse , var ved at udløbe.

Bibelens profetier blev aktuelle

”Der var en anden slags beviser der levende opfyldte mit sind,” siger han, ”og det var tidsberegningen i skriften. Jeg fandt ud af, at forudsagte begivenheder, som var blevet opfyldt i fortiden, ofte fandt sted inden for en nærmere opgivet tid. De ét hundrede og tyve år indtil syndfloden. (1. Mos. 6,3); de syv dage, der skulle gå forud for den, sammen med fyrre dages forudsagt regn (1. Mos. 7, 4)

; de fire hundrede års landflygtighed for Abrahams sæd (1 Mos. 15, 13); de tre dage i mundskænkens og bagerens drømme (1. Mos. 40, 12-20); Faraos syv år (1. Mos. 41, 28-54); de fyrre år i ørkenen (4. Mos 14,34); de 3 og et halvt års hungersnød (1. Kong. 17, 1)-(Luk. 4, 25.) ... de halvfjerds års fangenskab (Jer. 25,11.); Nebukadnezars syv tider (Dan. 4, 13-16) og de syv uger, to og tres uger og den ene uge, tilsammen halvfjerds uger, der var fastsat for jøderne (Dan. 9, 24-27); – de begivenheder, som var begrænset ved disse tider, var alle engang blot en profeti og de blev opfyldt i overensstemmelse med forudsigelserne." – *Bliss, pp.74.75.*

Da han derfor, ved at studere Bibelen fandt forskellige tidsperioder, som efter hans opfattelse af dem rakte frem til Kristi genkomst, kunne han ikke lade være med at betragte dem som "bestemte tider", som var fastsat, og som Gud havde åbenbaret for sine tjenere. "De skjulte ting, " siger Moses, "er for Herren vor Gud, men de åbenbare er for os og vore børn evindelig," og Herren forkynder ved Profeten Amos, at Gud "gør intet uden at have åbenbaret sin hemmelighed for sine tjenere, profeterne". 5. Mos. 29, 29; Amos 3, 7. Dem der gransker Guds ord kan altså med tillidsfuldhed forvente, at den største begivenhed, der skal foregå i menneskehedens historie, er tydeligt fremhævet i sandhedens skrifter.

"Da jeg var blevet fuldt overbevist om," sagde Miller, at "ethvert skrift, som er indblæst af Gud, også er gavnligt" (se 2. Tim. 3, 16), at det aldrig er fremgået af et menneskes vilje, men blev skrevet af hellige mænd, der var drevne dertil af Helligånden (2. Pet. 1,21), og blev skrevet "for at vi kan lære deraf, så vi ved udholdenhed og den trøst, skrifterne giver, kan bevare vort håb" (Rom. 15, 4.), kunne jeg ikke lade være med at betragte Bibelens tidsbestemmende dele, som om de lige så vel var en del af Guds ord og lige så berettigede til alvorlig overvejelse som nogen anden del af skriften. Derfor følte jeg, at jeg ved at stræbe efter forståelse af, hvad Gud i sin nåde havde åbenbaret for os, ikke havde nogen ret til at springe de profetiske tidsperioder over." – *Bliss, p. 75.*

Bibelens længste tidsprofeti

Den profeti, som syntes klarest at åbenbare tidspunktet for det andet komme, fandtes hos Daniel 8, 14: "2300 aftener og morgener, så skal helligdommen komme til sin ret igen!" Miller fulgte sin sædvanlige fremgangsmåde ved at lade skriften fortolke sig selv og blev klar over, at en dag i det profetiske billedsprog betyder et år (4. Mos. 14, 34; Ez. 4, 6). Han så, at dette tidsrum på 2300 profetiske dage eller bogstavelige år ville række langt ud over jødernes husholdning, altså kunne det ikke henvise til helligdommen i denne husholdning. Miller godkendte det almindelige synspunkt, at inden for den kristne tidsregning er jorden helligdommen, og derfor havde han den opfattelse, at den renselse er helligdommen, som er forudsagt i Dan. 8, 14. var et billede på jordens renselse ved ild ved Kristi genkomst. Hvis altså man kunne finde det rette udgangspunkt for de 2300 dage, drog han den slutning, at tidspunktet for genkomsten let kunne angives. På den måde ville tidspunktet for den store afslutning åbenbares, den tid, da den nuværende verdensorden med "al dens hovmod og magt, pragt og forfængelighed, ondskab og undertrykkelse, skulle bringes til ophør," hvor forbandelsen skulle "borttages fra jorden, døden tilintetgøres, Guds tjenere, profeterne og de hellige og de som frygter hans navn, få deres løn, og de som ødelægger jorden, skulle tilintetgøres." - *Bliss, p. 76.*

Med fornyet og endnu større alvor fortsatte Miller sin undersøgelse af profetierne og hengav hele nætter såvel som dage til at granske det, som nu forekom af så vældig betydning og altopslugende interesse. I det ottende kapitel hos Daniel kunne han ikke finde nøglen til udgangspunktet for de 2300 dage; skønt det var engelen Gabriel befalet at gøre synet forståeligt for Daniel, gav han ham kun en delvis udlæggelse. Da den frygtelige forfølgelse, som skulle overgå menigheden, blev oprullet for profetens syn, svigtede hans legemlige kræfter. Han kunne ikke tåle mere, og engelen forlod ham for en tid. Daniel "lå syg en tid lang." "Jeg var rædselsslagen over synet," siger han "og forstod det ikke."

Alligevel havde Gud befalet sit sendebud: "Udlæg ham synet!" Dette bud måtte opfyldes. For at adlyde det kom engelen atter nogen tid efter tilbage til Daniel og sagde: "Daniel, jeg er nu kommet for at give dig indsigt," "så mærk dig ordet og agt på åbenbaringen." Dan. 8, 27, 16 ; 9, 22. 23. 25-27. Der var et vigtigt punkt i synet i kapitel otte, som ikke var blevet udlagt, nemlig det, som angik tiden, - tidsperioden på de 2300 dage; derfor dvæler engelen, da han fortsætter sin forklaring, hovedsagelig ved, hvad der angår tiden:

"Halvfjerdsindstyve uger er fastsat over dit folk og din hellige by ... Og du skal vide og forstå: Fra den tid, ordet om Jerusalems genrejsning og opbyggelse udgik, indtil en salvet, en fyrste, kommer, er der syv uger; og i to og tresindstyve uger skal det genrejses og opbygges med torve og gader under tidernes trængsel. Men efter de to og tresindstyve uger skal en salvet bortryddes uden dom. ... Og pagten skal ophæves for de mange i èn uge, og i ugens sidste halvdel skal slagtoffer og afgrødeoffer ophøre."

Engelen var blevet sendt til Daniel udtrykkeligt for at forklare ham den sag, som han ikke havde kunnet fatte i synet i det ottende kapitel, redegørelsen med hensyn til tiden, - "To tusinde tre hundrede dage, så skal helligdommen komme til sin ret igen." Efter at have befalet Daniel at "mærke sig ordet og agte på åbenbaringen" var engelens allerførste ord: "Halvfjerdsindstyve uger er fastsat over dit folk og din hellige by." Det ord, som her oversættes ved "Fastsat," betyder bogstaveligt "afskåret." Halvfjerdsindstyve uger, det vil sige 490 år, betegnes af engelen som særlig afskåret til jøderne. Men af hvad var de afskåret? Da de 2300 dage var den eneste tidsperiode, som omtales i det ottende kapitel, måtte det være dette tidsrum, hvorfra de halvfjerdsindstyve uger blev skåret bort; de halvfjerdsindstyve uger måtte følgelig være en del af de 2300 dage, og de to perioder måtte begynde samtidig. Engelen forkyndte, at de halvfjerdsindstyve uger skulle regnes fra udstedelsen af befalingen om at genoprette og bygge Jerusalem. Hvis tidspunktet for denne befaling kunne findes, så ville udgangspunktet for den store tidsperiode på de 2300 dage med sikkerhed kendes.

I det syvende kapitel i Ezras bog finder man denne forordning. Ezra 7, 12-26. Den blev i sin fuldstændige skikkelse udstedt af Artaxerxes, Persiens konge, år 457 før Kristus. Men i Ezras bog 6, 14. siges der, at Herrens hus i Jerusalem blev bygget "efter Kyros og Darius og perserkongen Artaxerxes befaling." Disse tre konger, som gav, atter bekræftede og opfyldte forordningen, bragte den derved til den fuldkommenhed, som profetien krævede for at betegne begyndelsen på de 2300 år. Hvis man regner med år 457 før Kristus, den tid, hvor forordningen blev fuldendt, som tidspunktet for befalingens udstedelse, syntes enhver enkelthed med hensyn til profetien om de halvfjerdsindstyve uger

at være blevet opfyldt.

”Fra den tid ordet om Jerusalems genrejsning og opbyggelse udgik indtil en salvet, en fyrste, kommer, er der syv uger; og i to og tresindstyve uger skal det genrejses og opbygges med torve og gader under tidernes trængsel. Men efter de to og tresindstyve uger skal en salvet bortryddes uden dom…” Syv uger og to og tresindstyve uger er ni og tresindstyve uger eller 483 år. Artaxerxes forordning trådte i kraft i efteråret 457 før Kristus. Fra dette tidspunkt rækker 483 år til efteråret 27 efter Kristus. *(Se noter: PROFETISKE DATA.)* Ved denne tid blev profetien opfyldt. Om efteråret 27 blev Kristus døbt af Johannes og modtog Åndens salvelse. Apostlen Peter bevidner, at ”Gud salvede” Jesus fra Nazaret ”med Helligånd og kraft.” Ap. g. 10, 38. Og Frelseren forkyndte selv: ”Herrens ånd er over mig, fordi han salvede mig, at jeg skal gå med glædesbud til fattige.” Luk. 4, 18 Efter sin dåb drog han til Galilæa og prædikede Guds evangelium og sagde: ”Tiden er inde!” Mark. 1, 14. 15.

”Og pagten skal ophæves for de mange i èn uge.” Den ”uge;” som her omtales, er den sidste af de halvfjerdsindstyve; den er de sidste syv år af den tidsperiode, som særlig tildeles jøderne. Det var i løbet af denne tid, som strækker sig fra år 27 til år 34, at Kristus, først personligt og senere ved sine disciple, rakte evangeliets indbydelse særligt til jøderne. Da apostlene drog ud med rigets glade budskab, gav Frelseren dem denne anvisning: ”Gå ikke ud på hedningers veje og ikke ind i samaritanernes byer! Gå hellere til de fortabte får af Israels hus.” Matt. 10, 5. 6.

”Og i ugens sidste halvdel skal slagtoffer og afgrødeoffer ophøre.” I året 31, tre og et halvt år efter sin dåb, blev vor Herre korsfæstet. Med det store offer, der blev bragt på Golgata, endte det system af ofre, som i fire tusind år havde peget hen imod Guds lam. Forbillede og virkelighed havde mødtes, og alle slagtofre og afgrødeofre i forordningen om ceremonier skulle ophøre.

De halvfjerds uger eller 490 år, som var særlig tildelt jøderne, endte, som vi har set, år 34. På dette tidspunkt beseglede folket sin forkastelse af evangeliet gennem det jødiske råds handlinger: ved Stefanus` martyrdød og forfølgelsen af Kristi disciple. Derefter blev frelsens budskab, som ikke længere var begrænset til det udvalgte folk, givet til verden. Disciplene, som ved forfølgelser blev tvunget til at flygte fra Jerusalem, ”drog imidlertid omkring og forkyndte evangeliets ord”. ”Filip kom ned til byen Samaria og prædikede Kristus for dem.” Peter bragte, ledet af Guds Ånd, evangeliet til Kornelius, høvedsmanden i Kæsarea, som frygtede Gud; og Paulus med den brændende ånd fik efter at være vundet for Kristi tro det hverv at bringe det glade budskab ”til hedningefolk langt borte”. Ap. 8,4 . 5; 22, 21.

Så langt er enhver enkelthed i profetierne blevet opfyldt med en påfaldende nøjagtighed, og begyndelsen til de halvfjerds uger kan uden nogen tvivl fastsættes til år 457 før Kristus og deres ophør til år 34. fra dette tidspunkt er der ingen vanskelighed ved at finde afslutningen på de 2300 dage! Når de halvfjerds uger – 490 dage – var blevet skåret bort fra de 2300, var der 1810 dage tilbage. Efter afslutningen af de 490 dage skulle de 1810 stadig opfyldes. Fra år 34 vil 1810 år vare til 1844. Følgelig må de 2300 dage i Daniels bog 8, 14 ende i 1844. Når denne store profetiske tidsperiode udløber, skal, efter Guds engels vidnesbyrd, ”helligdommen komme til sin ret igen”. Således var den tid, hvor helligdommen skulle renses – den begivenhed, man over hele verden troede skulle finde sted

ved genkomsten – tydeligt påvist.

Miller og hans medarbejdere troede først, at de 2300 dage skulle ende om *foråret* i 1844, hvorimod profetien peger hen til *efteråret* samme år. *(Se noter: PROFETISKE DATA)* Misforståelsen på dette punkt medførte skuffelse og forvirring for dem, der var blevet enige om det tidlige tidspunkt som det rette for Herrens genkomst. Men dette afsvækkede ikke i mindste måde styrken i det argument, som beviste, at de 2300 dage endte i året 1844, og at den store begivenhed, der omtales som renselsen af helligdommen, så måtte ske.

En vigtig opdagelse

Da Miller fra først af begyndte på studiet af skriften, som han havde gjort for at bevise, at den var en åbenbaring fra Gud, havde han fra begyndelsen ikke den ringeste forventning om at nå til den slutning, han nu var kommet til. Han kunne knapt nok selv have tiltro til resultaterne af sin granskning. Men skriftens vidnesbyrd var for klare og kraftige til, at de kunne afvises.

Han havde viet to år til studiet af Bibelen, da han i 1818 nåede til den højtidelige overbevisning, at om cirka fem og tyve år ville Kristus komme for at forløse sit folk. ”Jeg behøver ikke at fortælle ,” siger Miller, ”om den glæde, som fyldte mit hjerte ved denne dejlige forventning, og heller ikke om min sjæls brændende længsel efter at få del i de frelstes glæde. Nu blev Bibelen en ny bog for mig. Den var i sandhed en nydelse for ens tænkeevne; alt, hvad der havde været mørkt, hemmelighedsfuldt og dunkelt for mig i dens lære, var blevet spredt for alle vinde ved det klare lys, der nu lyste som morgensolen fra dens hellige blade; og o, hvor var dog sandheden lys og strålende. Alle de modsigelser og uoverensstemmelser, som jeg før havde fundet i ordet, var nu borte, og skønt der var mange dele af Bibelen, som jeg ikke var sikker på, at jeg havde den fulde forståelse af, så udgik der så meget lys fra den til at oplyse mit hidtil formørkede sind, at jeg følte en glæde ved at granske skriften, som jeg ikke tidligere havde anet, man kunne udvinde fra dens lære.” – *Bliss pp. 76. 77.*

Samtidig med den højtidelige overbevisning om, at sådanne vældige begivenheder var forudsagt i skriften for at blive opfyldt inden for et så kort tidsrum, gjorde dette spørgsmål vældigt indtryk på mig: min pligt over for verden i betragtning af det bevismateriale, som havde berørt mig selv så dybt.” – *Samme p. 81.* Han kunne ikke frigøre sig for den tanke, at det var hans pligt at lade andre få del i det lys, som han selv havde modtaget. Han ventede at møde modstand fra de gudløse, men stolede på, at alle kristne ville fryde sig ved håbet om at møde den frelser, som de forsikrede, at de elskede. Hans eneste frygt var, at mange i deres store glæde ved udsigten til en vidunderlig udfrielse, som så snart skulle fuldbyrdes, ville modtage denne lære uden at granske skriften tilstrækkeligt for at finde beviser for dens sandhed. Derfor tøvede han med at komme frem med den, for at han ikke ved en mulig fejltagelse skulle komme til at vildlede andre. På denne måde blev han ført til atter at gennemgå beviserne til støtte for de slutninger han var kommet til og omhyggeligt at overveje enhver vanskelighed, som dukkede op i hans sind. Han fandt, at vanskelighederne forsvandt i lyset af Guds ord, som tågen forsvinder for solens stråler. De fem år, som han tilbragte på denne måde, førte ham til fuldstændig overbevisning om det rigtige i hans indstilling.

Gå og fortæl

Forpligtelsen til at lade andre vide, hvad han mente, skriften lærte os så tydeligt, trængte sig med fornyet kraft ind på ham. "Når jeg var beskæftiget med mit arbejde," sagde han, "lød det stadig for mine ører: "Gå hen og fortæl verden om den fare, der truer den:" Dette skriftsted faldt mig stadig ind: "Når jeg siger til den gudløse: "Du skal visselig dø!" og du ikke taler for at advare ham mod hans vej, så skal den gudløse vel dø for sin misgerning, men hans blod vil jeg kræve af din hånd. Advarer du derimod den gudløse mod hans vej, for at han skal omvende sig fra den, og han ikke omvender sig, så skal han dø for sin misgerning, men du har reddet din sjæl." Ez. 33, 8. 9. Jeg følte, at hvis de gudløse kunne blive virkeligt advaret, så ville mange af dem omvende sig; og at hvis de ikke blev advaret, ville deres blod blive krævet af min hånd." - *Bliss, p. 92.*

Han begyndte med privat at fremsætte sine synspunkter, efterhånden som han fik lejlighed til det, og bad Gud om, at en eller anden præst måtte komme til at mærke deres kraft og gøre sit bedste for at udbrede dem. Men han kunne ikke frigøre sig for den overbevisning, at han havde en personlig pligt til selv at give advarslen. Disse ord vendte stadig tilbage til ham: "Gå ud og sig det til verden! Jeg vil kræve deres blod af din hånd!" Han ventede i ni år, hvor byrden stadig tyngede hans sjæl, indtil han i 1831 for første gang offentligt fremkom med grundlaget for sin tro.

Ligesom Elisa blev kaldet fra at følge sine okser på marken for at modtage den kappe, der skulle indvie ham til gerningen som profet, sådan blev William Miller kaldet til at forlade sin plov for at åbenbare Guds riges hemmeligheder for andre mennesker. Det var med bæven, at han begyndte sit arbejde med skridt for skridt at lede sine tilhørere gennem de profetiske tidsperioder til Kristi genkomst. For hver eneste anstrengelse vandt han mere styrke og mod, da han mærkede den udbredte interesse, hans ord vakte.

Det var kun efter anmodning af brødrene, i hvis ord han hørte Guds kald, at Miller indvilligede i offentligt at fremsætte sine synspunkter. Han var nu halvtredsindstyve år gammel og ikke vant til at tale offentligt og tynget af en følelse af at være uskikket til den gerning, der lå foran ham. Men straks fra begyndelsen blev hans arbejde velsignet på en mærkværdig måde til sjæles frelse. Hans første foredrag fulgtes af en religiøs vækkelse, hvorved tretten hele familier, med undtagelse af to personer, blev omvendt. Han blev straks opfordret til at tale andre steder, og på næsten hvert eneste nyt sted bevirkede hans arbejde en fornyelse af Guds gerning. Syndere blev omvendt, kristne blev vakt til større helligelse, og deister og vantro kom til at indrømme sandheden i Bibelen og kristendommen. Sådan lød vidnesbyrdet blandt dem, som han arbejdede for: "Han når ud til en klasse mennesker, som ligger uden for andres indflydelse." - *Samme, p. 138.* Hans prædiken var beregnet til at vække den almindelige bevidsthed om religionens store spørgsmål og at standse tidens tiltagende verdslighed og sanselighed.

I næsten hver eneste by var der snese, ja, nogle steder hundreder, som blev omvendt ved at høre hans prædiken. Mange steder stod protestantiske kirker af næsten alle kategorier åbne for ham, og opfordringen til at arbejde kom i regelen fra præsterne for de forskellige kirkesamfund. Det var hans ufravigelige regel ikke at arbejde noget sted, hvor han ikke var blevet indbudt til det, men

alligevel var han snart ikke i stand til at efterkomme alle de opfordringer, som strømmede ind til ham.

Mange delte ikke hans synspunkter med hensyn til det nøjagtige tidspunkt for Herrens genkomst, men de var overbevist om, at Kristi komme var nær, og at det var påkrævet, at de beredte sig. I nogle af de store byer fremkaldte hans arbejde den største opmærksomhed. De, der handlede med stærke drikke, opgav denne handel og omdannede deres butikker til mødesale; spillebuler blev nedlagt; vantro, deister, universalister og selv de mest hårdkogte og lastefulde personer blev omvendt, og mange af dem havde i årevis ikke sat deres ben i Guds hus. Der blev holdt bedemøder af de forskellige kirkesamfund, og i forskellige kvarterer og på alle mulige tider samledes forretningsfolk til bøn og lovsang. Der var ikke nogen overdreven ophidselse, men en næsten enerådende højtid over menneskers sind. Ligesom de første reformatorer tog hans arbejde snarere sigte på at overbevise forstanden og vække samvittigheden end på at fremkalde følelserne.

I 1833 fik Miller fra baptistmenigheden, hvoraf han var medlem, tilladelse til at prædike. Et stort antal af præsterne i hans kirkesamfund bifaldt også hans arbejde, og det var med deres formelle billigelse, at han fortsatte sine bestræbelser. Han rejste og prædikede ustandselig, skønt hans personlige gerning hovedsagelig indskrænkede sig til Ny England og Midtstaterne. I adskillige år blev alle hans udgifter betalt udelukkende af hans egne penge, og siden hen modtog han aldrig tilstrækkeligt til at afholde udgiften ved sine rejseomkostninger til de steder, hvortil han var indbudt. Således var hans arbejde for det offentlige langtfra en økonomisk fordel, men tværtimod en tung belastning for ham, og hans midler svandt ind på dette tidspunkt af hans liv. Han havde en stor familie, men da de alle var nøjsomme og flittige, ydede hans gård tilstrækkeligt til både deres og hans eget underhold.

Stjernerne skal falde ned

I 1833, to år efter at Miller var begyndt at fremføre beviserne for Kristi nære genkomst offentligt, viste det sidste af de tegn sig, som Frelseren havde lovet som varsel om sit andet komme. Jesus sagde: ”Stjernerne skal falde ned fra himmelen!” Matt. 24, 29. Og i Åbenbaringen forkyndte Johannes, da han i et syn så de begivenheder, der skulle bebude Herrens dag: ”Himmelens stjerner faldt ned på jorden, ligesom et figentræ kaster sine umodne figner, når det rystes af en stærk storm.” Åb. 6, 13. Denne profeti fik en tydelig og betagende opfyldelse ved den store byge af meteorer den trettende november 1833. Det var det mest vidtrækkende og forunderlige skue af faldende stjerner, som der nogen sinde er berettet om; ”hele himmelrummet alle vegne over De forenede Stater var dengang i timevis i flammende bevægelse. Der er aldrig i dette land, siden den første kolonisation, forekommet et himmelfænomen, som blev betragtet med så inderlig beundring af èn slags mennesker i landet, eller med en sådan rædsel og frygt af en anden slags.” ”Dets ophøjede og frygtindgydende skønhed dvæler endnu i manges erindring. … Aldrig er regnen faldet tættere, end meteorerne faldt imod jorden; i øst, i vest, i syd eller nord var det det samme. Kort sagt, det var, som hele himmelen var i bevægelse. … Dette skue, som beskrives i professor Sillimans dagbog, kunne ses over hele Nordamerika. … Fra klokken to, til det blev klart dagslys, - himmelen var aldeles klar og skyfri - vedblev det

ustandselige spil af blændende, strålende lyslegemer i hele himmelrummet." - *R. M. Devens: American Progress; or The Great Events of the Greatest Century, ch. 28, pars. 1-5.*

"Ingen ord er stærke nok til at stå mål med dette vidunderlige skues pragt; ... ingen, som ikke har været vidne til det, kan danne sig en fyldestgørende opfattelse af dets herlighed. Det var, som om hele stjernehimlen havde forsamlet sig i èt punkt i nærheden af zenith og stjernerne på samme tid med lynets fart skød frem mod alle verdenshjørner; og dog var det stadig lige mange - og tusinder fulgte hastigt i andres tusinders spor, som om de var blevet skabt til denne lejlighed." - *F. Reed i The Christan Advocate and Journal, Dec. 13, 1833.* "Det var ikke muligt at tænke sig et mere rammende billede af et figentræ, som kaster sine figner, når det rystes af en stærk storm." - *"The Old Countryman," i Portland Evening Advertiser, Nov. 26, 1833.*

I *New Yorks Journal of Commerce for 14. november 1833* stod der en lang artikel med omtale af dette vidunderlige fænomen; den indeholdt denne beretning: "Jeg tror, at ingen filosof eller lærd nogen sinde har fortalt eller berettet om en begivenhed som den, der skete i går morges. For atten hundrede år siden forudsagde en profet den nøjagtigt, hvis man vil gøre sig den ulejlighed at forstå, at faldende stjerner betyder stjerner, der falder, ... den eneste måde, hvorpå det er muligt at holde sig bogstaveligt til sandheden!"

På denne måde indtraf det sidste af disse tegn på hans komme, om hvilke Jesus forkyndte sine disciple: "Således skal også I *skønne*, når I ser alt dette ske, at han er nær for døren." Matt. 24, 33. Efter disse tegn så Johannes, som den næste store overhængende begivenhed, at himmelen forsvandt som en bogrulle, der rulles sammen, mens jorden skælvede og bjerge og øer blev flyttet fra deres plads og de onde i rædsel forsøgte at flygte fra Menneskesønnens nærhed. Åb. 6, 12-17.

Et varsel

Mange, der havde overværet stjernernes fald, betragtede det som en bebudelse af den kommende dom, - "et frygteligt billede, en sikker forløber, et nådens tegn på den store og forfærdelige dag." - *"The Old Countryman," i Portland Evening Advertiser, Nov. 26, 1833.* Således blev folks opmærksomhed rettet mod opfyldelsen af profetien, og det førte mange til at give agt på advarslen om Herrens genkomst.

I året 1840 vakte en anden betydningsfuld opfyldelse af en forudsigelse opmærksomhed i vide kredse. To år før havde Josiah Litch, en af de førende blandt de præster, der prædikede om genkomsten, udgivet en forklaring til Åbenbaringen kap. 9 som forudsagde det ottomanske riges fald. Efter hans udregninger skulle denne magt omstyrtes "i året 1840, engang i august måned;" og blot et par dage forud for opfyldelsen skrev han: "Når man regner med, at den første tidsperiode, 150 år er nøjagtigt udløbet, før Deacozes besteg tronen med tyrkernes billigelse, og at de 391 år og femten dage begyndte i slutningen af den første periode, så vil den slutte den 11. august 1840, hvor man må vente, at den ottomanske magt i Konstantinopel bliver brudt. Og jeg tror sikkert, at dette vil blive tilfældet." *Josiah Litch i Signs of the Times, and Expoitor of Prophercy, Aug. 1, 1840.*

På netop den angivne tid modtog Tyrkiet gennem sine gesandter tilbudet om

beskyttelse fra Europas allierede magter og stillede sig således under de kristne nationers kontrol. Forudsigelsen blev nøjagtigt opfyldt ved denne begivenhed. *(Se noter: DET OTTOMANSKE RIGES FALD.)* Da dette blev kendt, blev mange mennesker overbevist om rigtigheden i fremgangsmåden ved den fortolkning af profetierne, som Miller og hans meningsfæller benyttede, og det satte en vidunderlig fart i adventbevægelsen. Lærde og indflydelsesrige mænd forenede sig med Miller, både i at prædike og offentliggøre hans synspunkter, og fra 1840 til 1844 udviklede arbejdet sig hurtigt.

Hån og modstand

William Miller var i besiddelse af stærke åndelige kræfter, der var opøvet ved tænkning og studium, og hertil føjede han Himmelens visdom ved at slutte forbund med al visdoms kilde. Han var en mand med en lødig karakter og kunne ikke undgå at vække respekt og agtelse, hvor som helst man regnede med en retskaffen natur og moralsk uangribelighed. Han forenede sand hjertens godhed med kristelig ydmyghed og stor selvbeherskelse, han var opmærksom og venlig mod alle, rede til at lytte til andres mening og overveje deres argumenter. Uden heftighed eller hidsighed prøvede han enhver teori eller lære ved Guds ord; og hans sunde fornuft og grundige bibelkundskab satte ham i stand til at gendrive vildfarelser og afsløre falskhed.

Alligevel kunne han ikke fortsætte sit arbejde uden bitter modstand. Ligesom det gik de tidligere reformatorer, blev de sandheder, han fremkom med, ikke modtaget gunstigt af religionens populære lærere. Da disse ikke kunne forsvare deres standpunkt ved skriftens hjælp, var de nødt til at tage deres tilflugt til menneskers udtalelser og læresætninger og til kirkefædrenes overleveringer. Men Guds ord var det eneste vidnesbyrd, som prædikanterne af den adventistiske sandhed godkendte. ”Bibelen og Bibelen alene,” var deres feltråb. Deres modstanderes mangel på bibelske argumenter blev erstattet med latterliggørelse og hån. Tid, penge og evner blev anvendt til at gøre ondt for dem, hvis eneste forbrydelse var, at de med glæde så hen til Herrens genkomst og bestræbte sig for at leve et helligt liv og formane andre til at berede sig til hans komme.

Der blev gjort alvorlige anstrengelser for at bortlede folks interesse fra at beskæftige sig med Herrens genkomst. Man fremstillede det som en synd og som noget, mennesker burde skamme sig over, hvis man studerede de profetier, som viser hen til Kristi komme og verdens ende. På den måde underminerede de præster, som folket så op til, troen på Guds ord. Deres belæring gjorde mennesker vantro, og mange tiltog sig retten til at vandre efter deres egne gudløse lyster. Derefter lagde de, der havde fremkaldt ondet, ansvaret over på adventisterne.

Mens Millers navn skaffede fyldte huse af intelligente og opmærksomme tilhørere, blev det sjældent omtalt i den kirkelige presse, undtagen når det blev latterliggjort eller fordømt. De letsindige og gudløse, som havde fået mod ved de religiøse lederes indstilling, tog deres tilflugt til fornærmelige tilnavne og til lave og gudsbespottelige vittigheder i deres bestræbelser for at dynge foragt over ham og hans arbejde. Den gråhårede mand, som havde forladt sit hyggelige hjem for på egen bekostning at rejse fra by til by og ustandseligt arbejde for at bibringe verden den højtidelige advarsel om den nært forestående dom, blev spottende

erklæret for en fanatiker, en løgner og en udspekuleret kæltring.

Den latterliggørelse, løgnagtighed og grovhed, der blev dynget over ham, fremkaldte indignerede protester, selv fra den verdslige presse. ”At behandle et emne af så overvældende majestæt og med så frygtelige følger” letsindigt og gement, blev af verdslige mennesker erklæret for ”ikke blot at gøre nar af dens forkyndere og forkæmperes følelser,” men ”at spøge med dommens dag, at spotte Gud selv og foragte rædslerne foran hans dommersæde.” - *Bliss, p 183.* Anstifteren af alt ondt søgte ikke blot at modarbejde virkningerne af adventbudskabet, men også at tilintetgøre selve budbringeren. Miller fremkom med en praktisk henvendelse om skriftens sandhed til sine tilhøreres hjerter, idet han bebrejdede dem deres synder og bragte uro i deres selvtilfredshed, og hans enkle og skarpe ord vakte deres fjendskab. Den modstand, som medlemmer af kirken lagde for dagen imod hans budskab, gav de mere tarveligt indstillede mod til at gå endnu videre; og hans fjender lagde råd op om at tage hans liv, når han forlod mødestedet. Men der var hellige engle i forsamlingen, og en af dem tog i skikkelse af en mand Herrens tjeners arm og førte ham i sikkerhed bort fra den vrede folkehob. Endnu var hans værk ikke fuldendt, og Satan og hans udsendinge blev skuffede i deres planer.

Trods al modstand var interessen for adventbevægelsen stadigt tiltagende. Fra snese og hundreder var menighederne vokset til lige så mange tusinder. Kirkernes medlemstal var forøget stærkt, men efter en tids forløb viste modstandens ånd sig endog imod disse omvendte, og kirkerne begyndte at tage disciplinære forholdsregler imod dem, som havde sluttet sig til Millers synspunkter. Dette fremkaldte et gensvar fra hans pen i en henvendelse til kristne af alle kirkesamfund med en opfordring til, hvis hans lære var falsk, da at bevise ham hans vildfarelse ud fra skriften.

”Hvad har vi troet,” sagde han, ”som det ikke er blevet os befalet at tro ved Guds ord, som I jo selv indrømmer er rettesnoren - den eneste rettesnor - for vor tro og vore gerninger? Hvad har vi gjort, som kan nedkalde en så hadsk fordømmelse af os [adventister] fra prædikestol og presse og give jer retfærdig årsag til at udelukke os fra jeres kirker og samfund?” ”Hvis vi har uret, så sig os dog, hvori vor uret består. Vis os ud fra Guds ord, at vi farer vild; vi er blevet hånet tilstrækkeligt; det kan aldrig overbevise os om, at vi har uret; kun Guds ord kan forandre vore synspunkter. Vi er ved megen overvejelse og bøn nået til vore slutninger, ligesom vi har set beviser for dem i skriften.” - *Samme, pp. 250. 252.*

Som i Noas dage

Gennem alle tider er de advarsler, som Gud har sendt verden ved sine tjenere, blevet modtaget med den samme vantro og mistillid. Da ugudeligheden hos menneskene før syndfloden fik Gud til at sende en vandflod over jorden, lod han dem først vide sin hensigt, for at de kunne få lejlighed til at omvende sig fra deres ondskab. I hundrede og tyve år genlød advarslen om omvendelse i deres ører, for at ikke Guds vrede skulle åbenbare sig til deres ødelæggelse. Men budskabet forekom dem at være tom snak, og de troede det ikke. De blev dristigere i deres ondskab, så de spottede Guds sendebud, gjorde nar af hans anmodning og endog beskyldte ham for anmassende optræden. Hvordan tør nogen vove at træde op mod alle denne verdens store? Hvis Noas budskab var

sandt, hvorfor kunne så ikke hele verden se det og tro det? Èn mands påstand imod tusinders klogskab! De ville ikke fæste lid til advarslen, og heller ikke ville de søge ly i arken.

Spottere viste hen til, hvad der foregik i naturen, - til årstidernes uforanderlige rækkefølge, til den blå himmel, hvorfra der aldrig var faldet regn, til de grønne marker, som blev vederkvæget af nattens milde dug, - og de råbte: "Taler han ikke i gåder?" I deres foragt erklærede de retfærdighedens forkynder for at være en vild fanatiker, og de fortsatte ivrigere end nogen sinde med deres fornøjelser og deres ondskab. Men deres vantro hindrede ikke den forudsagte begivenhed. Længe bar Gud over med deres ondskab og gav dem rigelig lejlighed til at omvende sig; men til den fastsatte tid hjemsøgte hans straffedomme dem, der forkastede hans barmhjertighed.

Kristus forkynder, at der vil herske en lignende vantro med hensyn til hans genkomst. Ligesom menneskene i Noas dage "intet ænsede, før syndfloden kom og rev dem alle bort - sådan skal det også gå ved Menneskesønnens komme," siger vor frelser selv. Matt. 24, 39. Når Guds bekendende folk forener sig med verden og lever, som den lever, og sammen med den tager del i forbudte glæder; når verdens overdådighed også bliver menighedens overdådighed; når bryllupsklokkerne kimer og alle ser hen til mange års verdslig lykke, - så - pludselig, som lynet flammer fra himmelen, vil enden komme for alle deres lyse drømme og bedrageriske håb.

Ligesom Gud sendte sin tjener for at advare verden om den kommende syndflod, sådan sendte han udvalgte sendebud for at forkynde, hvor nær den sidste dom var. Og ligesom Noas samtidige lo og foragtede retfærdighedens forkynders forudsigelser, sådan var der på Millers tid mange, selv af de mennesker, der optrådte som kristne, som spottede de advarende ord.

Et glædens budskab

Og hvorfor var da læren og forkyndelsen om Kristi genkomst så uvelkommen for kirkerne? Mens Herrens komme for de onde bringer sorg og fortvivlelse, bringer det de retfærdige glæde og håb. Denne store sandhed har gennem tiderne været Guds trofaste børns trøst. Hvorfor var den så, ligesom sin Skaber, blevet "en anstødssten og en klippe til fald" for hans bekendende folk? Det var vor Herre selv, som lovede sine disciple: "Når jeg er gået bort og har gjort en plads rede for jer, kommer jeg igen og tager jer til mig." Joh. 14, 3. Det var en medlidende frelser, som i medfølelse med sine disciples ensomhed og sorg gav engle befaling om at trøste dem med forsikringen om, at han selv ville komme igen, om end han steg op til Himmelen. Mens disciplene stod og stirrede anspændt opad for at opfange det sidste glimt af ham, de elskede, blev deres opmærksomhed fanget af disse ord: "I galilæiske mænd, hvorfor står I og ser op imod Himmelen? Denne Jesus, som er optaget fra jer til Himmelen, han skal komme igen på samme måde, som I har set ham fare til Himmelen." Ap. g. 1,11. Håbet tændtes på ny ved engelens budskab. Disciplene "vendte tilbage til Jerusalem med stor glæde. Og de var stadig i helligdommen og priste Gud." Luk. 24, 52. 53. De glædede sig ikke over, at Jesus var blevet skilt fra dem, og de skulle kæmpe med verdens prøvelser og fristelser, men fordi engelen havde forsikret dem om, at han ville komme igen.

Forkyndelsen om Kristi komme burde nu, ligesom dengang englene bragte

den til hyrderne ved Betlehem, være et budskab om stor glæde. De, som virkelig elsker Frelseren, kan kun med glæde byde den forkyndelse velkommen, som er grundet på Guds ord; at han, som er midtpunktet for deres håb om evigt liv, kommer tilbage, ikke for at blive hånet, foragtet og forkastet, som da han kom første gang, men i magt og herlighed for at genløse sit folk. Det er dem, der ikke elsker Frelseren, som ønsker, at han skal blive borte; og der kan ikke tænkes noget mere afgørende bevis på, at kirkerne er veget bort fra Gud, end den ophidselse og det fjendskab, som dette himmelsendte budskab fremkaldte.

De, som tog imod adventbudskabet, blev vakt op til at indse nødvendigheden af at angre og ydmyge sig for Gud. Mange havde længe haltet mellem Kristus og verden; nu forstod, de at tiden var inde til at tage deres standpunkt. "Evighedens anliggender blev for dem en hidtil ukendt virkelighed. Himmelen syntes dem nærmere, og de følte sig skyldige over for Gud." – *Bliss, p. 146.* Kristne følte sig tilskyndede til nyt åndeligt liv. Det blev dem klart, at tiden var kort, og at det, de burde gøre for deres medmennesker, måtte gøres hurtigt. Den jordiske verden kom dem på afstand, evigheden syntes at åbne sig for dem, og det var, ligesom tanken om sjælen med alt, hvad der angår dens evige ve og vel, fordunklede alt, hvad der var timeligt. Guds Ånd hvilede over dem og gav dem kraft til deres alvorlige henvendelser til deres medkristne, såvel som til syndere, om at berede sig til Herrens dag. Deres daglige livs tavse vidnesbyrd var en stadig bebrejdelse mod de af kirkens medlemmer, som var bundne af form og ikke helliggjorte. Disse ønskede ikke at blive hindret i deres nydelsessyge, deres hastværk i at tjene penge og deres ærgerrighed efter verdens ære. Herfra stammede den fjendtlighed og modstand, som vaktes mod adventtroen og dem, der forkyndte den.

Da det viste sig, at beviserne fra de profetiske tidsperioder var uomstødelige, forsøgte modstanderne at afholde mennesker fra at granske disse emner ved at lære, at profetierne var en lukket bog. Således fulgte protestanterne i romerkirkens spor. Mens pavekirken tilbageholder Bibelen fra mennesker *(se noter: FOLKET NÆGTES ADGANG TIL BIBELEN)* hævdede protestanterne, at en betydningsfuld del af det hellige ord – og det var den del, som særligt kaster lys over de sandheder, som der er brug for i vore dage – ikke var forståelig.

Præster og andre erklærede, at profetierne i Daniels bog og Åbenbaringen var uforståelige mysterier. Men Kristus henledte sine disciples opmærksomhed til profeten Daniels ord om de begivenheder, som skulle foregå i deres egen tid, og sagde: "Den, som læser det, *han give agt*!" Matt. 24, 15.

De som søger efter sandhed

Og forsikringen om, at Åbenbaringen er et uforståeligt mysterium, modsiges af denne bogs indledning: "Jesu Kristi Åbenbaring, som Gud gav ham for at vise sine tjenere hvad der skal ske i en hast. ….*Salig* er den, som *oplæser*, og de, som *hører* profetiens ord *og holder fast ved det, der er skrevet i den*; thi tiden er nær." Åb. 1, 1-3. Som profeten siger: "Salig er den som oplæser," – der findes nogle, som ikke vil læse; det er ikke dem, som prises salige. "Og de, som hører," – der findes også nogle, som afslår at høre noget om profetierne; heller ikke for den slags mennesker gælder velsignelsen. "Og holder fast ved det, der er skrevet i den." Mange afslår at ænse de advarsler og den belæring , som rummes i Åbenbaringen; ingen af disse kan gøre fordring på den lovede

velsignelse. Ingen af dem, som spotter profetiens ord og håner de symboler, som heri højtideligt overgives os, ingen af dem, som nægter at leve et nyt liv og berede sig til Menneskesønnens komme, får en velsignelse.

Hvor tør dog mennesker over for det inspirerede ords klare vidnesbyrd hævde, at Åbenbaringen er et mysterium, som ligger uden for menneskers fatteevne? Den er et åbenbaret mysterium, en åbnet bog. Læsningen af Åbenbaringen leder tanken hen til Daniels profetier, og begge fremkommer de med en meget betydningsfuld belæring, som Gud selv har givet mennesker, om de begivenheder, som skal finde sted ved afslutningen på denne verdens historie.

Johannes fik åbenbaret syner, der var af dyb og betagende interesse for menigheden. Han så Guds folks stilling, farer, kampe og endelige frelse. Han beretter om de afsluttende budskaber, der skal modne jordens høst – enten som neg til den himmelske lade eller som halmknipper til ødelæggelsens ild. Meget betydningsfulde begivenheder blev ham åbenbaret, navnlig for den sidste menighed, for at de, som ville vende sig bort fra vildfarelsen til sandheden, måtte blive belært om de farer og den strid, som ventede dem. Ingen behøver at leve i mørke med hensyn til det, som skal overgå jorden.

Hvorfor findes så denne vidt udbredte uvidenhed om en betydningsfuld del af den hellige skrift? Hvorfor denne almindelige modvilje mod at granske dens lære? Dette er virkningen af de udspekulerede anstrengelser, som mørkets fyrste gør sig for at skjule det for mennesker, som afslører hans bedrag. Af denne årsag har Kristus, den store åbenbarer, i sin forudviden om den kamp, der ville blive ført imod at studere Åbenbaringen, udtalt en velsignelse over alle dem, der ville læse, høre og efterkomme profetiens ord.

19. LYS I MØRKET

Guds gerning på jorden viser gennem alle tider en slående lighed mellem alle store reformationer eller religiøse bevægelser. Fremgangsmåden i Guds handlemåde over for mennesker er stedse den samme. Nutidens vigtigste bevægelser har deres parallel i fortidens bevægelser, og menighedens erfaringer i tidligere tider rummer megen værdifuld belæring for vor egen tid.

Der er ingen sandhed, som mere tydeligt læres i Bibelen, end at Gud ved sin hellige Ånd i særlig grad leder sine tjenere på jorden i de store bevægelser for at fremme frelsens værk. Mennesker er som redskaber i Guds hånd og benyttes af ham til at udføre hans nådige og barmhjertige planer. Enhver har sin del at udføre; enhver har fået tildelt et vist mål af lys, der er afpasset efter tidens behov og er tilstrækkeligt til at gøre det muligt for ham at udføre den gerning, som Gud har givet ham at gøre. Men intet menneske, hvor hædret det end kan være blevet af Himmelen, er nogen sinde nået til den fulde forståelse af den store frelsesplan eller blot til en fuldkommen vurdering af de guddommelige hensigter med arbejdet i hans egen tid. Mennesker forstår ikke fuldt ud, hvad det er, Gud vil fuldbyrde ved den gerning, han giver dem at gøre; de forstår ikke budskabet i alle dets forbindelser, når de forkynder det i hans navn.

Mennesketanken er begrænset

"Har du loddet bunden i Gud og nået den Almægtiges grænse?" "Thi mine tanker er ej eders, og eders veje ej mine, lyder det fra Herren; nej, som himmelen er højere end jorden, er mine veje højere end eders og mine tanker højere end eders." "Gud er jeg, ellers ingen, ja, Gud, der er ingen som jeg, der forud forkyndte enden, tilforn, hvad der ikke var sket." Job 11, 7; Es. 55, 8. 9; Es. 46, 9. 10.

Selv profeterne, der som en særlig nåde havde fået Åndens lys, forstod ikke fuldt ud, hvor betydningsfulde de åbenbaringer var, som blev dem betroet. Betydningen skulle afsløres gennem tiderne, efterhånden som Guds folk ville få brug for den belæring, de rummede.

Da Peter skrev om den frelse, der ved evangeliet var kommet for dagen, sagde han: "Over den frelse har profeter grublet og grundet, når de profeterede om den nåde, som skulle blive jer til del. De har grundet over, når den tid ville komme, og hvordan den ville være, som Kristi Ånd i dem viste frem til, når den forud vidnede om Kristi lidelser og al den herlighed, som skulle følge derefter. Og det blev dem åbenbaret, at det ikke var sig selv, men jer, de tjente med dette." 1 Pet. 1, 10-12.

Skønt der ikke blev givet profeterne fuld forståelse af de ting, som blev dem åbenbaret, søgte de alligevel alvorligt at opnå alt det lys som det havde behaget Gud at skænke. De "grublede og grundede," "grundede over, når den tid ville komme, og hvordan den ville være, som Kristi Ånd i dem viste frem til." Hvilken lære for Guds folk i den kristne tidsalder, for hvis skyld disse profetier blev givet til hans tjenere! "Og det blev dem åbenbaret, at det ikke var sig selv, men jer, de tjente med dette." Læg mærke til disse hellige mænd, mens de "grublede og grundede" over åbenbaringer, de havde fået til hjælp for endnu ufødte generationer. Sammenlign deres hellige nidkærhed med den sløve ligegyldighed,

hvormed senere tiders begunstigede mennesker behandler denne Himmelens gave. Hvilken bebrejdelse mod den ligegyldighed, der elsker bekvemmelighed og verdslighed, og som slår sig til ro med at erklære, at profetierne er uforståelige!

Disciplenes store skuffelse

Skønt menneskers begrænsede forstand ikke magter at trænge ind i den evige Guds råd eller fuldt ud at fatte, hvordan hans planer skal bringes til udførelse, så er det ofte på grund af en vildfarelse eller forsømmelse fra deres egen side, at de kun svagt forstår de himmelske budskaber. Ikke sjældent er menneskers, ja, selv Guds tjeneres tanker så forblindede af menneskelige meninger, af menneskers overleveringer og falsk lære, at de kun stykkevis er i stand til at fatte de store ting, som han har åbenbaret i sit ord. Således skete det for Kristi disciple, endog mens Frelseren var personligt til stede hos dem. Deres sind var blevet gennemsyret af den almindelige opfattelse af Messias som en timelig fyrste, der skulle ophøje Israel til at herske over alle verdens riger, og de kunne ikke fatte meningen i hans ord, som forudsagde hans lidelse og død.

Kristus havde selv udsendt dem med dette budskab: "Tiden er inde, og Guds rige er kommet nær; omvend jer og tro på evangeliet!" Mark. 1, 15. Dette budskab var baseret på profetien i Daniels bog kap. 9. Engelen havde forkyndt, at de ni og tresindstyve uger skulle række frem, indtil "en salvet, en fyrste" kom, og med lyse håb og glade forventninger så disciplene hen til oprettelsen af Messias` rige i Jerusalem, hvorfra det skulle herske over hele jorden.

De prædikede det budskab, som Kristus havde betroet dem, skønt de selv misforstod dets mening. Mens deres forkyndelse støttede sig til Dan. 9, 25. lagde de ikke mærke til, at der står i det samme kapitels næste vers, at Messias skulle bortryddes. Lige fra de blev født, havde deres sind været rettet mod et jordisk riges forventede herlighed, og dette forblindede deres forståelse både for profetiens nærmere udformning og for Kristi ord.

De udførte deres pligt ved at bringe det jødiske folk nådens tilbud, og så, netop på det tidspunkt, hvor de ventede at se deres Herre bestige Davids trone, så de ham blive grebet som en forbryder, pisket, hånet, dømt og løftet op på Golgatas kors. Hvilken fortvivlelse og angst pinte ikke disse disciples hjerter hele den dag, hvor deres Herre hvilede i graven!

Kristus var kommet nøjagtigt på den tid og på den måde, som var forudsagt ved profetien. Skriftens vidnesbyrd var blevet opfyldt punkt for punkt i hans gerning. Han havde prædiket frelsens budskab, og "han talte med myndighed." Hans tilhøreres hjerter havde bevidnet, at det stammede fra Himmelen. Ordet og Guds Ånd bekræftede Sønnens guddommelige hverv.

Disciplene klyngede sig stadig med uforgængelig kærlighed til deres elskede Mester. Og dog var deres sind indhyllet i uvished og tvivl. I deres ængstelse erindrede de ikke dengang Kristi ord, som viste hen til hans lidelse og død. Hvis Jesus af Nazaret havde været den sande Messias, ville de så på den måde være blevet styrtet ud i sorg og skuffelse? Det var dette spørgsmål, som pinte deres sjæle, mens Frelseren lå i sin grav i de håbløse timer på denne sabbat, som lå imellem hans død og hans opstandelse.

Skønt sorgens mørke hvilede tæt over disse Jesu disciple, var de dog ikke forladt. Profetien siger jo: "Om end jeg sidder i mørke, er Herren mit lys. … Han fører mig ud i lys, jeg skal skue hans herlighed." "Så er mørket ej mørkt for

dig og natten er klar som dagen, mørket er som lyset." Gud har sagt: "For den oprigtige oprinder lys i mørke." "Jeg fører blinde ad ukendt vej, leder dem ad ukendte stier, gør mørket foran dem til lys og bakkelandet til slette. Det er de ting, jeg gør, og dem går jeg ikke fra." Mik. 7, 8. 9; Sl. 139, 12; 112, 4; Es. 42, 16.

Den forkyndelse, som disciplene havde bragt i Herrens navn, var nøjagtig i de mindste enkeltheder, og de begivenheder, som den viste hen til, var allerede dengang ved at finde sted. "Tiden er inde og Guds rige er kommet nær," - sådan lød deres budskab. Ved udløbet af "tiden," - de ni og tresindstyve uger hos Daniel kap. 9, som skulle vedvare, indtil Messias, "den salvede," - blev Kristus salvet med Ånden efter at være blevet døbt af Johannes i Jordan. Og det "Guds rige," som de havde forkyndt, var kommet nær, blev oprettet ved Kristi død. Dette rige var ikke, som man havde lært dem, et jordisk rige. Heller ikke var det det fremtidige, uforgængelige rige, som skal oprettes, når "riget og herredømmet og storheden, som tilhørte alle rigerne under himmelen, skal gives den Højestes helliges folk," det evige rige, hvor "alle magter skal tjene og lyde det." Dan. 7, 27. Efter Bibelens talemåde anvendes udtrykket "Guds rige" både til at betegne nådens rige og herlighedens rige. Nådens rige fremstilles af Paulus i brevet til hebræerne. Efter at have vist hen til Kristus, den medfølende talsmand, som har "medlidenhed med vore skrøbeligheder," siger apostlen: "Lad os derfor med frimodighed træde frem for nådens trone for at få barmhjertighed og finde nåde til hjælp i rette tid." Heb. 4, 15. 16. Nådens trone er et udtryk for nådens rige, fordi tilstedeværelsen af en trone forudsætter, at der er et rige. I mange af sine lignelser benytter Kristus udtrykket "himmeriges rige," når han vil beskrive den guddommelige nådes arbejde på menneskers hjerter.

Herlighedens trone er et billede på herlighedens rige, og dette rige henvises der til i Frelserens ord: "Når Menneskesønnen kommer i sin herlighed, og alle englene med ham, da skal han sætte sig på sin herligheds trone. Og alle folkeslag skal samles foran ham." Matt. 25, 31. 32. Dette rige ligger endnu i fremtiden. Det skal ikke oprettes før Kristi genkomst.

Nådens rige blev indstiftet straks efter menneskets fald, da der blev lagt en plan til genløsningen af den syndige slægt. Dengang eksisterede det i Guds hensigt og ved hans løfter; og gennem tro kunne mennesker få del i det. Dog blev det ikke til virkelighed før Kristi død. Selv efter at Frelseren var begyndt på sin jordiske gerning, kunne han, udmattet af menneskers hårdhed og utaknemlighed, være veget tilbage fra offeret på Golgata. I Getsemane skælvede smertens kalk i hans hånd. Selv da kunne han have tørret den blodige sved af sin pande og have overladt den syndige slægt til at omkomme i sine misgerninger. Hvis han havde gjort dette, ville der ikke have været nogen frelse for faldne mennesker. Men da Frelseren ofrede sit liv og med sit sidste åndedrag udbrød: "Det er fuldbragt!" så var opfyldelsen af frelsesplanen sikret. Det løfte om frelse, som var givet det syndige par i Edens have, var blevet stadfæstet. Nådens rige, som før havde bestået ved Guds forjættelse, var nu oprettet.

Således var det Kristi død, - netop den begivenhed, som disciplene havde betragtet som den endelige tilintetgørelse af deres håb, - som for evigt stadfæstede dette håb. Skønt den havde bragt dem en grusom skuffelse, blev den det største bevis på, at deres tro havde været berettiget. Det var den begivenhed, som havde fyldt dem med sorg og fortvivlelse, der åbnede håbets dør for alle Adams børn,

og som blev midtpunktet for det fremtidige liv og den evige lykke for alle Guds trofaste til alle tider.

Formålet for den evige barmhjertighed nåede sin fuldendelse netop gennem disciplenes skuffelse. Men skønt deres hjerter var blevet vundet ved hans læres guddommelige nåde og kraft, - thi "aldrig har noget menneske talt, som dette menneske taler," - var dog deres kærlighed til Jesus, denne kærligheds rene guld, blandet med verdslig hovmods og selvisk ærgerrigheds slagger. Selv i salen før påsken, i den højtidelige stund, hvor deres Mester allerede var ved at gå ind i Getsemanes skygger, opstod der "en ordstrid iblandt dem om, hvem af dem der skulle regnes for den største." Luk. 22, 24. De drømte om tronen, kronen og herligheden, mens skammen og dødsangsten i haven, retssalen og korset på Golgata lå lige foran dem. Det var deres hjertes hovmod, deres tørst efter verdens ære, som fik dem til at klamre sig så hårdnakket til deres tids falske lære og til at lade Frelserens ord, som viste hen til hans riges sande natur og pegede frem imod hans lidelse og død, gå dem uænset forbi. Og disse vildfarelser førte til den prøvelse - hård, men nødvendig - som blev givet, for at de kunne forbedre sig. Skønt disciplene havde misforstået deres budskabs betydning og ikke havde forstået, hvad der var i vente, så havde de dog prædiket den advarsel, Gud havde givet dem, og Herren ville lønne deres tro og ære deres lydighed. Det var til dem, det blev betroet at forkynde deres opstandne Herres herlige evangelium for alle folkeslag. Det var for at berede dem til denne gerning, at de fik lov til at erfare det, som forekom dem så bittert.

Efter opstandelsen forstod de

Efter sin opstandelse viste Jesus sig for sine disciple på vejen til Emmaus, og "idet han gik ud fra Moses og alle profeterne, udlagde han for dem, hvad der i alle skrifterne handlede om ham". Luk. 24, 27 Det bragte nyt liv i disciplenes hjerter. Troen blussede atter op. De blev genfødt til "et levende håb", også førend Jesus gav sig til kende for dem. Det var hans hensigt at oplyse deres forstand og at befæste deres tro på det profetiske ord, som står fast. Han ville, at sandheden skulle slå dybe rødder i deres sind, ikke blot fordi den blev støttet ved hans personlige vidnesbyrd, men på grund af de uimodsigelige beviser, der var givet gennem den forbilledlige lovs symboler og skygger og ved de gammeltestamentlige profetier. Det var for Kristi efterfølgere en nødvendighed at have en forstandig tro, ikke blot for deres egen skyld, men for at de kunne bringe viden om Kristus ud til verden. Og som det allerførste skridt til at tildele dem denne viden viste Jesus disciplene hen til "Moses og alle profeterne." Dette var det vidnesbyrd, som den opstandne frelser gav med hensyn til Det gamle Testamentes værdi og betydning.

Hvilken stor forandring skete der ikke med disciplenes hjerter, da de endnu engang så ind i deres Mesters elskede ansigt! Luk. 24, 32. På en mere fuldkommen og vidunderlig måde end nogen sinde før havde de fundet "ham, som Moses i loven og ligeså profeterne, har skrevet om." Uvisheden, angsten, fortvivlelsen veg pladsen for en fuldkommen forvisning, for den klareste tro. Hvor vidunderligt, at de efter hans himmelfart, "stadig var i helligdommen og priste Gud." Folket, som kun havde kendskab til Frelserens vanærende død, ventede at se et udtryk af sorg, forvirring og modløshed i deres ansigter; men de

så kun glæde og sejr. Hvilken beredelse havde disse disciple ikke modtaget til den gerning, der lå foran dem! De havde gennemlevet den største prøvelse, som det var dem muligt at erfare, og havde set, hvordan Guds ord havde sejret og var gået i opfyldelse, når for menneskers øjne alt var tabt. Hvad skulle herefter kunne kue deres tro eller gøre deres brændende kærlighed kold? I den dybeste sorg havde de "en stærk trøst" og et håb, der var "som et sjælens anker, der både ligger sikkert og fast." Hebr. 6, 18. 19. De havde været vidner til Guds visdom og magt, og de var "viss på, at hverken død eller liv eller engle eller åndemagter eller noget nuværende eller noget tilkommende eller kræfter eller det høje eller det dybe eller nogen anden skabning" ville kunne skille dem fra "Guds kærlighed i Kristus Jesus vor Herre." "Men under alt dette," sagde de, "mere end sejrer vi ved ham, som elskede os." Rom. 8, 38. 39. 37. "Herrens ord bliver evindelig." 1 Pet. 1, 25. Og "hvem er den, som fordømmer? Kristus er den, som er død, ja meget mere: som er opstanden, som er ved Guds højre hånd, som også går i forbøn for os." Rom. 8, 34.

Herren siger: "Mit folk skal i evighed ikke blive til skamme." Joel 2, 26. Om aftenen gæster os gråd, om morgenen frydesang." Sl.. 30, 6. Da disciplene mødte Frelseren på hans opstandelsesdag og deres hjerter brændte i dem, mens de lyttede til hans ord; da de så på det hoved og de hænder og fødder, som var blevet såret for deres skyld; da Jesus, før han steg op til Himmelen, førte dem ud til Betania og bød dem, mens han velsignende løftede sine hænder: "Gå ud i al verden og forkynd evangeliet for al skabningen," og tilføjede: "Og se, jeg er med jer alle dage;" Mar. 16, 15; Matt. 28, 10; da den lovede talsmand nedsteg pinsedag og kraften fra det høje blev givet dem og de troendes sjæle bævede ved at mærke deres himmelfarne Herres nærværelse, - ville de da, skønt deres vej, ligesom hans, førte dem gennem offer og martyrium, have ombyttet forkyndelsen af hans nådes evangelium og "herlighedens uvisnelige sejrskrans", som de skulle få ved hans komme, med en jordisk trones herlighed, som det havde været deres håb på et tidligere tidspunkt af deres tjeneste for ham? Han, som "over al måde formår med sin kraft, der virker i os, at gøre langt ud over det, som vi beder om eller forstår," havde foruden samfundet med dem i hans lidelser givet dem del i hans glæde - glæden ved at "føre mange sønner til herlighed," en usigelig glæde, "en evig vægt af herlighed," med hvilken "vor trængsel, der er stakket og let," siger Paulus, ikke kan sammenlignes.

Parallel til disciplenes erfaring

Den erfaring, disciplene havde, da de prædikede "evangeliet om riget" ved Kristi første komme, havde sit sidestykke i deres erfaring, som forkyndte budskabet om hans andet komme. Ligesom disciplene gik ud og prædikede: "Tiden er inde, og Guds rige er kommet nær," sådan forkyndte Miller og hans medarbejdere, at den længste og sidste profetiske tidsperiode, som Bibelen omtaler, var ved at udløbe, at dommen var nært forestående, og at det evige rige skulle begynde. Disciplenes prædiken var med hensyn til tidspunktet baseret på de halvfjerds uger i Daniel kap. 9. Miller og hans medarbejderes budskab forkyndte afslutningen på de 2300 dage i Daniel kap. 8 vers14. hvoraf de halvfjerdsindstyve uger udgør en del. Hos dem alle var forkyndelsen baseret på opfyldelsen af en særlig del af den samme profetiske tidsperiode.

Ligesom de første disciple forstod Miller og hans trosfæller ikke fuldt ud

betydningen af det budskab, de bragte. Vildfarelser, som længe havde været opretholdt inden for kirken, hindrede dem i at nå til en helt rigtig fortolkning af et vigtigt punkt i profetien. Skønt de forkyndte det budskab, som Gud havde pålagt dem at bringe verden, blev de skuffet, fordi de misforstod betydningen.

Da Miller, som det her er fortalt, tydede Daniel kap. 8, vers 14: "Totusinde og tre hundrede dage, så skal helligdommen komme til sin ret igen," gik han ud fra den almindelige anskuelse, at jorden er helligdommen, og han troede, at renselsen af helligdommen var et billede på jordens renselse ved ild ved Herrens genkomst. Da han altså opdagede, at det var forudsagt, at afslutningen på de 2300 dage ville indtræffe på et ganske bestemt tidspunkt, drog han den slutning, at dette åbenbarede tiden for Herrens genkomst. Hans fejltagelse kom fra det synspunkt, at han havde godtaget den sædvanlige opfattelse af, hvad der er helligdommen.

I det forbilledlige ritual, som var en skygge af Kristi offer og præstegerning, var renselsen af helligdommen yppersteprøstens sidste handling under den tjeneste, som foregik året rundt. Den var afslutningen på forsoningen - en fjernelse af Israels synder. Den symboliserede det afsluttende arbejde i vor himmelske yppersteprøsts gerning ved at fjerne eller udslette sit folks synder, der er opskrevet i de himmelske bøger. Dette arbejde rummer både en forundersøgelse og en domfældelse, og det sker umiddelbart før Kristi genkomst i himmelens skyer med kraft og megen herlighed, thi når han kommer, er enhver sag afgjort. Jesus siger: "Jeg har min løn med mig for at gengælde enhver, efter som hans gerning er." Åb. 22, 12. Det er denne dommens gerning, som foregår lige før genkomsten, der forkyndes i den første engels budskab i Åbenbaringen kap. 14, vers 7: "Frygt Gud og giv ham ære; thi nu er hans doms time kommet!"

De, der havde forkyndt denne advarsel, kom med det rette budskab på det rette tidspunkt. Men ligesom de første disciple forkyndte: "Tiden er inde, og Guds rige er kommet nær," - på grundlag af profetien i Daniel kap. 9, men ikke lagde mærke til, at Kristi død var forudsagt i det samme skriftsted, sådan prædikede Miller og hans medarbejdere det budskab, der er baseret på Daniel kap. 8, vers 14 og Åbenbaringen kap. 14, vers 7, uden at opdage, at Åbenbaringen kap. 14. indeholder flere budskaber, som også skulle forkyndes før Herrens komme. Ligesom disciplene tog fejl med hensyn til det rige, som skulle oprettes ved afslutningen på de halvfjerdsindstyve uger, sådan tog adventisterne fejl med hensyn til den begivenhed, som skulle finde sted ved ophøret af de 2300 dage. I begge tilfælde fordunkledes sandheden af, at man godkendte eller snarere holdt fast ved almindeligt udbredte fejltagelser. Begge kategorier opfyldte Guds vilje ved at fremkomme med det budskab, som han ønskede forkyndt, og begge led skuffelse, fordi de misforstod budskabet.

Dog førte Gud sit eget nådige formål igennem ved at lade advarslen om dommen blive givet netop på denne måde. Den store dag var kommet nær, og efter hans forsyn blev mennesker sat på prøve med hensyn til et bestemt tidspunkt, for at de kunne få lejlighed til selv at se, hvad der boede i deres hjerter. Budskabet var beregnet til menighedens prøvelse og renselse. De skulle bringes til at se, om deres kærlighed gjaldt denne verden eller Kristus og Himmelen. De foregav at elske Frelseren, - nu skulle de bevise deres kærlighed. Var de rede til at give slip på deres jordiske forhåbninger og ærgerrighed og med glæde byde deres Herres genkomst velkommen? Budskabet var beregnet på at gøre det

muligt for dem at afgøre deres egen åndelige tilstand; det blev sendt dem af nåde for at vække dem op til at søge Herren med anger og ydmyghed.

Skønt skuffelsen altså var en følge af, at de havde misforstået det budskab, som de bragte, skulle den dog tjene til deres bedste. Den ville være en prøve for hjerterne hos dem, der havde hævdet, at de havde taget imod advarslen. Ville de ansigt til ansigt med skuffelsen måske letsindigt slippe deres erfaringer og opgive deres tillid til Guds ord? Eller ville de i bøn og ydmyghed søge at opdage, hvor de havde taget fejl i forståelsen af profetiens betydning? Hvor mange havde mon handlet af frygt eller af indskydelse? Hvor mange var lunkne eller vantro? Mange hævdede at være lykkelige over at skulle se Herren. Når de måtte tåle ventetidens og skuffelsens prøvelse og lide under verdens hån og bebrejdelser, ville de så kunne holde fast ved troen? Ville de, fordi de ikke straks forstod Guds fremgangsmåde over for dem, opgive de sandheder, der var støttet ved de klareste beviser i hans ord?

Denne prøve ville åbenbare styrken hos dem, der med virkelig tro havde adlydt, hvad de mente var ordets og Guds Ånds lære. Den ville lære dem, som kun en sådan erfaring kan gøre det, faren ved at tage imod menneskers teorier og fortolkninger, i stedet for at lade Bibelen være sin egen fortolker. For troens børn ville den bekymring og sorg, der stammede fra deres egen vildfarelse, bevirke den nødvendige irettesættelse. Det ville føre til et mere indgående studium af det profetiske ord. De ville komme til at lære at undersøge grundlaget for deres tro mere omhyggeligt og at forkaste alt, som ikke havde sin rod i skriftens sandhed, hvor meget det end var antaget af den kristne verden.

Ligesom det gik de første disciple, ville det, som i prøvelsens time syntes dunkelt for deres forståelse, senere komme til at stå klart for disse troende. Når de så, hvorledes Herren ville lade det ende, ville de forstå, at trods den prøvelse, der udsprang af deres fejltagelser, havde hans kærlige formål med dem stadig været ved at opfyldes. De ville forstå, af salig erfaring, at han er ”nådig og barmhjertig,” at alle hans stier er ”miskundhed og trofasthed for dem, der holder hans pagt og hans vidnesbyrd.”

20. EN STOR RELIGIØS VÆKKELSE

I profetien om den første engels budskab i Åbenbaringens bogs fjortende kapitel forudsiges der en stor religiøs vækkelse under forkyndelsen af Kristi snare genkomst. Profeten så en engel flyve "midt oppe under himmelen; han havde et evigt evangelium at forkynde for dem, der bor på jorden, for alle folkeslag og stammer og tungemål og folk." "Med høj røst" forkyndte han dette budskab: "Frygt Gud og giv ham ære; thi nu er hans doms time kommet. Ja, tilbed ham, som har skabt himmelen og jorden og havet og kildevældene." 6. og 7. vers.

Det er meget betydningsfuldt, at der står, at det er en engel, der giver denne advarsel. Det har behaget den alvise Gud at symbolisere ophøjetheden af den gerning, som skulle udføres ved dette budskab, og den magt og herlighed, som skulle ledsage det ved et himmelsk sendebuds renhed, herlighed og kraft. At engelen flyver "midt oppe under himmelen" og forkynder sit budskab "med høj røst," samt at det skal nå ud til alle "dem, der bor på jorden," - er et vidnesbyrd om denne bevægelses verdensomfattende karakter og den hurtighed, hvormed den går frem.

Budskabet om dommens time

Selve budskabet giver oplysning om, på hvilket tidspunkt denne bevægelse vil opstå. Det siges at være en del af et "evigt evangelium," og det bebuder dommens begyndelse. Frelsesbudskabet er blevet forkyndt til alle tider, men dette budskab er en del af evangeliet, som først kunne forkyndes i de sidste dage, for først da kunne det siges med rette, at dommens time var kommet. Profetierne skildrer en række begivenheder, som fører frem til dommens begyndelse. Dette gælder navnlig Daniels bog. Men Daniel fik besked om at sætte lukke og segl for den del af profetien, som angik de sidste dage, "til endens tid." Det var først ved denne tid, at der kunne forkyndes et budskab om dommen, baseret på en opfyldelse af disse profetier. Profeten siger imidlertid med henblik på endens tid: "Mange skal granske i den, og kundskaben skal blive stor." Dan. 12, 4.

Apostelen Paulus advarede menigheden imod at vente Kristi genkomst i hans levetid. Han siger således: "Først må jo frafaldet komme, og lovløshedens menneske, fortabelsens søn, åbenbares." 2 Tess. 2, 3. Vi kan først vente vor Herres genkomst efter det store frafald og "lovløshedens menneskes" lange herredømme. "Lovløshedens menneske," som også kaldes "lovløshedens hemmelighed," "fortabelsens søn" og "den lovløse," er en betegnelse for pavedømmet, der - som forudsagt i profetien - skulle bevare sin overhøjhed i 1260 år. Denne tidsperiode sluttede i 1798. Kristi komme kunne ikke finde sted før dette tidspunkt. Paulus` advarsel spænder altså over hele den kristne tidsalder ned til 1798. Det er på vor side af dette tidspunkt, at budskabet om Kristi andet komme skal forkyndes.

Der har aldrig lydt et sådant budskab i de svundne århundreder. Som vi har set, forkyndte Paulus det ikke. Han sagde til sine brødre, at de skulle vente Herrens komme i en fjern fremtid. Reformatorerne forkyndte heller ikke dette budskab. Martin Luther mente, at dommen ville indtræffe i løbet af hen ved tre

hundrede år. Men efter 1798 er seglet på Daniels bog blevet brudt, menneskene har fået øget kendskab til profetierne, og mange har forkyndt det højtidelige budskab om dommens nærhed.

Verdensmissionæren Joseph Wolff

Den store reformation i det sekstende århundrede indtraf samtidig i forskellige lande inden for kristendommen. Det samme var tilfældet med adventbevægelsen. Både i Europa og Amerika blev troende og bedende mænd tilskyndet til at granske profetierne, og idet de fordybede sig i det inspirerede ord, fandt de overbevisende vidnesbyrd om, at alle tings ende var nær. I forskellige lande levede der isolerede grupper af kristne, som alene ud fra deres granskning af skriften kom til det resultat, at Frelserens komme var nær.

I 1821 - det var tre år, efter at Miller havde udlagt de profetier, som henviste til dommens tid - begyndte dr. Joseph Wolff, "verdens missionær," at forkynde budskabet om Herrens snare genkomst. Wolff var født i Tyskland. Hans forældre var jøder. Faderen var jødisk rabbiner. Allerede mens han var ganske ung, blev han overbevist om, at den kristne tro var sand. Han var både opvakt og videbegærlig og havde med iver lyttet til de samtaler, som førtes i hans faders hjem, når fromme jøder daglig samledes for at tale om deres folks håb og forventning, om Messiastidens herlighed og Israels genoprejsning. Da drengen en dag hørte Jesus af Nazaret omtalt, spurgte han, hvem denne var. "En højt begavet jøde," lød svaret, "men da han foregav at være Messias, dømte den jødiske domstol ham til døden." Drengen spurgte videre: "Hvorfor er Jerusalem ødelagt, og hvorfor lever vi i fangenskab?" "Ak, ak," svarede faderen, "fordi jøderne myrdede profeterne." Øjeblikkelig slog den tanke ned i barnet: "Jesus var måske også en profet, som jøderne dræbte, skønt han var uskyldig." - *Travels and Adventures of the Rev. Joseph Wolff, vol. 1, p. 6.* Han var så stærkt grebet af denne tanke, at han ofte stod uden for en kristen kirke og lyttede til prædikenen, fordi det var blevet forbudt ham at gå ind.

Han var ikke mere end syv år gammel, da han over for en gammel kristen nabo pralende omtalte Israels herlige sejr ved Messias` komme. Den gamle mand sagde venligt: "Min kære dreng, nu skal jeg sige dig hvem den virkelige Messias var: Det var Jesus af Nazaret, ... som dine forfædre korsfæstede, ligesom de gjorde med profeterne i gamle dage. Gå hjem og læs det tre og halvtredsindstyvende kapitel i Esajas` bog, så vil du blive overbevist om, at Jesus Kristus er Guds søn." – *Samme, vol. i, p. 7.* Han blev øjeblikkelig overbevist, gik hjem og læste i skriften og forundredes, da han så, hvor nøjagtigt det var gået i opfyldelse på Jesus af Nazaret. Var det sandt, hvad den kristne mand havde sagt? Drengen bad sin fader forklare profetien, men faderen forholdt sig så tavs, at drengen aldrig vovede at berøre dette emne mere. Dette bevirkede blot, at han blev endnu mere interesseret i at stifte bekendtskab med den kristne tro.

I det jødiske hjem sørgede man omhyggeligt for, at han ikke fik de oplysninger, som han søgte efter; men i en alder af kun elleve år forlod han hjemmet og drog ud i verden for selv at skaffe sig en uddannelse og vælge sin religion og sin livsgerning. Han boede en tid hos nogle landsmænd, men det varede ikke længe, før de jog ham bort som en frafalden, og nu måtte han klare sig alene og uden en øre på lommen blandt fremmede. Han rejste fra sted til sted, studerede flittigt og skaffede sig sit underhold ved at undervise i hebraisk. Han kom i forbindelse

med en katolsk lærer, antog den romerske –katolske tro og besluttede, at han ville være missionær for sit eget folk. Med dette mål for øje rejste han nogle få år senere til Rom for at optage sine studier ved propaganda-kongregationens kollegium. Her blev han beskyldt for kætteri, fordi han havde for vane at tænke selvstændigt og sige tingene rent ud. Han angreb åbenlyst kirkens misbrug og hævdede, at der burde indføres reformer. Skønt de fremtrædende katolikker til at begynde med behandlede ham med den yderste elskværdighed, blev han efter nogen tids forløb sendt bort fra Rom. Under kirkens opsyn rejste han fra sted til sted, men til sidst blev man klar over, at det aldrig ville lykkes at få ham til at underkaste sig romerkirkens åg. Han blev erklæret for at være uforbederlig og fik lov at rejse, hvorhen han ville. Han tog til England, bekendte sig til den protestantiske tro og sluttede sig til den engelske kirke. Efter to års studium drog han ud på sin mission. Det var i 1821.

Wolff antog den store sandhed om Kristi første komme som "en smerternes mand og kendt med sygdom", men han var også klar over, at profetierne taler ligeså tydeligt om Kristi andet komme med kraft og herlighed. Samtidig med at han søgte at føre sit folk til Jesus af Nazaret, Herrens Forjættede, og lede deres tanker hen til hans første komme i ydmyghed som et offer for menneskenes synd, lærte han dem også om hans andet komme som en konge og befrier.

Han sagde: "Jesus af Nazaret, den sande Messias, hvis hænder og fødder blev gennemboret, og som blev ført som et lam hen at slagtes; han, som var smerternes mand og kendt med sygdom, og som kom for første gang, efter at sceptret var taget fra Juda og herskerstaven fra hans fødder; han skal komme for anden gang i himmelens skyer med ærkeengelens basun." *(Joseph Wolff: Researches and Missionary Labors, p. 6.)* "Han skal stå på Oliebjerget, og det herredømme, som en gang blev overgivet til Adam over skaberværket og sat over styr af ham (!. Mos. 1, 26; 3, 17.) skal overdrages til Jesus. Han skal være konge over hele jorden. Skabningens smertelige klageudbrud skal ophøre og i stedet skal der lyde lov- og takkesange.... Når Jesus kommer i sin Faders herlighed med sine hellige engle, ... skal de troende, som er døde, opstå først. 1. Tess. 4, 16; 1. Kor. 15, 23. Det er dette, vi kristne kalder den første opstandelse. Da skal dyreriget forandre natur (Es. 11,6-9) og underlægges Jesus. Sl. 8. Og der skal være fred overalt." – *Journal of the Rev. Joseph Wolff, pp. 378. 379.* "Da skal Herren atter se ned på jorden og sige: "Se, det er såre godt." – *Samme, p. 294.*

Wolff troede, at Herrens komme var nært forestående, og i sin fortolkning af de profetiske tidsperioder havde han fastsat denne begivenhed til et tidspunkt, som kun afveg nogle få år fra den tid, som Miller havde udpeget. Når folk henviste til dette skriftsted: "Den dag og time kender ingen," og der ud fra hævdede, at menneskene intet vil få at vide om Herrens kommes nærhed, svarede Wolff: "Sagde vor Herre, at den dag og time aldrig ville blive kendt? Gav han os ikke tidernes tegn, så vi i det mindste kan vide, når hans komme nærmer sig, ligesom man ved, at sommeren nærmer sig, når figentræet får blade? Matt. 24, 32. Vil vi aldrig komme til at kende dette tidspunkt, skønt han selv opfordrede os til ikke blot at læse profeten Daniel, men at forstå hans bog? Netop i Daniels bog, hvori der står, at der skulle sættes lukke for ordene til endens tid (hvilket var tilfældet på hans tid), og at "mange skal granske i den" (oversat fra et hebraisk udtryk, som betyder at iagttage og tænke på tiden), "og kundskaben" (angående denne tid) "skal blive stor". Dan. 12,4. Desuden er det ikke Herrens hensigt at sige

hermed, at tidens nærhed ikke skal kendes, men at den *nøjagtige " dag og time"* kender ingen". Han siger, at man skal kende tilstrækkeligt ved hjælp af tidernes tegn til at tilskynde os til at berede os for hans komme, ligesom Noa forberedte arken." – *Wolff: researches and Misionary Labors, pp. 404. 405.*

Med henblik på den gængse måde at fortolke eller fejlfortolke skriften på sagde Wolff: "Det store flertal inden for den kristne kirke er afveget fra skriftens tydelige mening og følger den samme fantasifulde metode som buddhisterne, der mener at menneskenes fremtidige lykke vil bestå i at bevæge sig omkring i luften; de mener, at når der står *jøder*, skal det betyde *hedninger*, og når der står *Jerusalem,* skal det forstås som *kirken,* og når der står *jorden*, betyder det *luften*; når der står *Herrens* komme, opfatter de det som *missionsselskabernes fremgang*, og når der tales om at gå op til *Herrens huses bjerg*, mener de, at det betyder et stort *klassemøde af metodister*." - *Journal of the Rev. Joseph Wolff, p. 96.*

I de fire og tyve år fra 1821 til 1845 foretog Wolff udstrakte rejser. Han var i Afrika, hvor han besøgte Ægypten og Ætiopien, i Asien, hvor han gennemrejste Palæstina, Syrien, Persien, Bokhara og Indien. Han besøgte også De forenede Stater og prædikede på rejsen derover på øen St. Helena. Han ankom til New York i august 1837. da han havde talt i denne by, prædikede han i Filadelfia og Baltimore og drog derfra videre til Washington. Han siger herom: "Efter et forslag, som blev stillet af ekspræsident John Quincy Adams i et af kongressens huse, fik jeg efter enstemmig tilslutning tilladelse til at benytte kongressalen til et foredrag, som jeg holdt en lørdag, beæret af tilstedeværelsen af alle kongressens medlemmer, biskoppen af Virginia og af gejstlige og borgere i Washington, New Jersey og Pennsylvanien, for hvem jeg holdt nogle foredrag om min forskning i Asien samt om Jesu Kristi personlige regering." - *Samme, pp. 398. 399.*

Dr. Wolff rejste i de mest uciviliserede lande uden de europæiske myndigheders beskyttelse. Han kom ud for mange vanskeligheder og var omgivet af utallige farer. Han blev slået under fødderne med stokke, sultet, solgt som slave samt dødsdømt tre gange. Han blev efterstræbt af røvere og var undertiden nær ved at omkomme af tørst. En gang blev han berøvet alt, hvad han ejede, og måtte vandre flere hundrede kilometer til fods i bjergene, mens sneen piskede ham i ansigtet og hans bare fødder blev følelsesløse af at gå på den frosne jord.

Når man advarede ham imod at færdes ubevæbnet mellem vilde og fjendtlige stammer, svarede han, at han var "udstyret med våben" - "bøn, nidkærhed for Kristus og tillid til hans hjælp." "I mit hjerte er jeg tillige udstyret med kærlighed til Gud og min næste, og jeg har Bibelen i min hånd," sagde han. - *W. H. D. Adams: In Perils Oft, p. 192.* Overalt, hvor han færdedes, medbragte han Bibelen på hebraisk og engelsk. Han fortæller om en af sine sidste rejser: "Jeg … holdt Bibelen åben i min hånd. Jeg følte, at min styrke lå i denne bog, og at dens kraft ville holde mig oppe." - *Samme, p. 201.* Således fortsatte han sin gerning, indtil budskabet om dommen var bragt ud til en stor del af jordens beboede egne. Blandt jøder, tyrker, parsere, hinduer og mange andre folkeslag og racer udbredte han Guds ord på de respektive sprog og forkyndte alle vegne Messias` forestående herredømme.

På sine rejser til Bokhara opdagede han, at læren om Herrens snare komme blev hyldet af nogle mennesker, som boede på et fjernt og afsides sted. Han siger også, at araberne i Jemen "er i besiddelse af en bog, som kaldes *Seera.*

Den omtaler Kristi andet komme og hans herredømme i herlighed. De venter, at der vil indtræffe store begivenheder i 1840." - *Journal of the Rev. Joseph Wolff, p. 377.* "I Jemen ... tilbragte jeg seks dage sammen med Rekabs børn. De drikker ikke vin, planter ingen vingårde, sår ingen sæd, bor i telte og husker den gode, gamle Jonadab, Rekabs søn; i deres selskab fandt jeg børn af Israels, af Dans stamme, ... der ligesom Rekabs børn forventer Messias` snare komme i himmelens skyer." - *Samme, p. 389.*

En anden missionær opdagede, at der fandtes en lignende anskuelse i Tatariet. En præst blandt tatarerne spurgte missionæren, hvornår Kristus ville komme anden gang. Da missionæren svarede, at han intet vidste herom, syntes præsten at blive meget forbavset over at finde en sådan uvidenhed hos en person, som udgav sig for at undervise i Bibelen, og sagde, at han selv, på grundlag af profetien, troede, at Kristus ville komme omkring 1844.

En verdensomspændende vækkelse

Så tidligt som i 1826 begyndte forkyndelsen af adventbudskabet i England. Bevægelsen antog ikke så faste former her som i Amerika, og det nøjagtige tidspunkt for genkomsten blev ikke forkyndt i så stor udstrækning, men den store sandhed om Kristi snare komme i kraft og herlighed blev dog forkyndt i store dele af landet. Det var heller ikke blot personer, som var udtrådt af statskirken, der forkyndte det. En engelsk forfatter ved navn Mourant Brock skriver, at hen ved syv hundrede præster i den engelske kirke var optaget af at forkynde "dette evangelium om riget." Det budskab, som berammede Herrens komme til 1844, blev også forkyndt i England. Der blev sendt litteratur om Kristi genkomst fra USA, og denne fandt vid udbredelse. Bøger og tidsskrifter blev optrykt i England. I 1842 rejste Robert Winter, som var af engelsk afstamning og havde antaget adventtroen i Amerika, tilbage til sit fædreland for at forkynde budskabet om Herrens komme. Mange forenede sig med ham i dette arbejde, og budskabet om dommen blev forkyndt i forskellige dele af England.

Jesuit og Lutheraner forkynder Jesu genkomst

Midt i Sydamerikas barbari og præstevælde søgte en spansk jesuit ved navn Lacunza i skriften og fandt sandheden om Kristi snare genkomst. Da han følte sig tilskyndet til at forkynde denne advarsel, men samtidig ville undgå romerkirkens fordømmelse, offentliggjorde han sine anskuelser under pseudonymet "Rabbi-Ben-Ezra," for at man skulle tro, at han var en omvendt jøde. Lacunza levede i det attende århundrede, men det var først i 1825, at hans bog, som var nået til London, blev oversat til engelsk. Dens udgivelse bidrog til at stimulere den interesse, som allerede var ved at blive vakt i England for Jesu genkomst.

I Tyskland var denne lære blevet fremholdt i det attende århundrede af Bengel. Han var præst i den lutherske kirke og var en anset bibelgransker og kritiker. Efter fuldendt uddannelse havde Bengel "helliget sig de teologiske studier, hvilket passede godt med hans alvorlige og religiøse indstilling, som var blevet yderligere præget af hans opdragelse i hans yngre år. Ligesom andre dybttænkende unge mænd både før og efter ham måtte han kæmpe med tvivl og vanskeligheder af religiøs art, og han hentyder stærkt følelsesbetonet til de "mange pile, som gennemborede hans stakkels hjerte og gjorde hans ungdom til en svær tid." Da han var blevet medlem af kirkerådet i Württemberg, gjorde han

sig til talsmand for religionsfrihed. ”Samtidig med at han forsvarede kirkens rettigheder og privilegier, hævdede han, at man skulle tilstå mennesker, som af samvittighedsgrunde følte sig foranlediget til at trække sig tilbage fra kirken, al rimelig frihed.” - *Encyclopedia Britannica,* 9th ed., art. “Bengel.” De gode følger af denne fremgangsmåde gør sig stadig gældende i hans fødeegn.

Det var udarbejdelsen af en prædiken over det 21. kapitel i Åbenbaringens bog til første søndag i advent, at lyset angående Kristi andet komme trængte ind i Bengels sind. Han fik et indblik i Åbenbaringens profetier som ingen sinde før. Tanken om de overmåde betydningsfulde og herlige begivenheder, som profeten skildrer, overvældede ham i den grad, at han i nogen tid måtte afholde sig fra at beskæftige sig med emnet. På prædikestolen trådte det på ny levende og kraftigt frem for ham. Fra det øjeblik helligede han sig studiet af profetierne, særlig i Åbenbaringens bog, og han kom snart til den overbevisning, at de hentydede til Kristi komme, og at dette var nært forestående. Det tidspunkt, til hvilket han berammede Kristi genkomst, afveg kun nogle få år fra det tidspunkt, som Miller senere kom til.

Bengels skrifter fandt udbredelse over hele kristenheden. Hans syn på profetien blev almindeligt antaget i staten Württemberg, hvor han hørte hjemme, og til en vis grad også i andre dele af tyskland. Bevægelsen levede videre efter hans død, og adventbudskabet blev forkyndt i Tyskland på samme tid, som det vakte opmærksomhed i andre lande. På et tidligt tidspunkt rejste nogle af de troende til Rusland, hvor de dannede kolonier, og de tyske menigheder i dette land holder stadig fast ved troen på Kristi snare genkomst.

Adventbudskabet i Frankrig og Schweiz

Lyset skinnede også i Frankrig og Schweiz. I Genève, hvor Farel og Calvin havde forkyndt reformationens sandhed, prædikede Gaussen budskabet om Kristi andet komme. I sin studietid havde Gaussen stiftet bekendtskab med rationalismen, som gennemtrængte hele Europa i den sidste del af det attende og begyndelsen af det nittende århundrede, og da han blev præst, var han ikke alene blottet for kendskab til den sande tro, men hældede også til skepticismen. Som ung vakte studiet af profetierne hans interesse. Efter at have læst Rollins *Ancient History* blev hans opmærksomhed henledt på Daniels andet kapitel, og han blev slået af forundring over den vidunderlige nøjagtighed, hvormed profetien var blevet opfyldt, således som det fremgik af historikerens skildring. Dette vidnesbyrd om skriftens inspiration var som et anker for ham i de farer, han senere blev udsat for. Rationalismens teorier tilfredsstillede ham ikke, men ved at granske i Bibelen og søge efter klarere lys nåede han efter nogen tids forløb frem til en positiv tro.

Under sine fortsatte studier af profetierne kom han til den overbevisning, at Herrens komme var for hånden. Alvoren og betydningen af denne store sandhed greb ham dybt, og der opstod en længsel hos ham efter at gøre folket bekendt med den. Den almindeligt udbredte opfattelse, at Daniels profetier er hemmeligheder, som man ikke kan forstå, var dog en alvorlig hindring for ham. Til sidst besluttede han at bære sig ad på samme måde som Farel, da denne evangeliserede Genève; han ville begynde med børnene og håbede, at det ved disses hjælp skulle lykkes at få forældrene interesseret.

Da han senere omtalte hensigten med denne fremgangsmåde, udtalte

han: ”Jeg vil gerne have, at man skal forstå, at det ikke skyldtes sagens ringe betydning, men tværtimod dens store vigtighed, at jeg ønskede at forelægge den på denne velkendte måde, og at jeg fremholdt den for børnene. Jeg ønskede at blive hørt, og jeg frygtede for, at jeg ikke ville blive det, hvis jeg først henvendte mig til de voksne.” ”Derfor besluttede jeg at gå til de yngste. Jeg samler en flok børn. Hvis gruppen vokser og det viser sig, at de hører efter, synes om det, er interesseret, forstår emnet og kan forklare det, er jeg sikker på, at jeg snart får en anden gruppe, og efterhånden vil også de voksne indse, at det er umagen værd at sætte sig ned og granske. Når dette er opnået, er sagen vunden.” – *L. Gaussen: Daniel the prophet, vol. 2, preface.*

Hans anstrengelser kronedes med held. Når han talte til børnene, kom der også voksne for at lytte. Gallerierne i hans kirke blev fyldt af opmærksomme tilhørere. Der kom fremtrædende og lærde mænd og udlændinge, som besøgte Genève. På den måde blev budskabet bragt videre til andre steder.

Gaussen blev opmuntret af det gode resultat og udgav sine lektier i håb om, at dette ville fremme studiet af de profetiske bøger i menighederne blandt den fransktalende befolkning.

”At udgive lektier, som er beregnet for børn,” siger Gaussen, ”er det samme som at sige til de voksne, som alt for ofte undlader at læse sådanne bøger under det falske påskud, at de er så dunkle: ”Hvordan kan de være dunkle, når jeres børn forstår dem?” Han tilføjer: ”Jeg nærede det brændende ønske at gøre kendskabet til profetierne almindeligt i vore menigheder, hvis det var muligt.” ”Efter min mening findes der i virkeligheden intet studium, som bedre opfylder tidens behov.” ”det er på den måde, at vi skal berede os for den trængsel, som er lige for hånden, og våge og vente på Jesus Kristus.” Skønt Gaussen var en af de mest fremragende og afholdte af de fransktalende prædikanter, blev han efter nogen tids forløb afsat fra præstegerningen. Hans væsentligste forseelse var, at han i sin undervisning af de unge havde benyttet Bibelen i stedet for kirkens katekismus, som var en tør rationalistisk håndbog, der næsten var blottet for levende tro. Senere blev han lærer ved en teologisk skole, men han fortsatte med at tale til børnene om søndagen og undervise dem i Bibelen. Hans forkyndelse af profetierne vakte også megen interesse. I sit lærerembede, gennem pressen og i sin yndlingsbeskæftigelse som lærer for børn vedblev han i mange år at øve en omfattende indflydelse, og takket være hans arbejde fik mange mennesker opmærksomheden henledt på studiet af profetierne, som viste, at Herrens komme var nært forestående.

Børn forkynder budskabet i Skandinavien

Også i Skandinavien blev adventbudskabet forkyndt, og det vakte stor interesse. Mange blev vakt af deres ligegyldighed, bekendte og forsagede deres synder og søgte forladelse i Kristi navn. Men statskirkens præster modsatte sig bevægelsen, og på disses foranledning blev nogle af budskabets forkyndere sat i fængsel. Mange af de steder, hvor forkynderne af Herrens snare genkomst blev bragt til tavshed, behagede det Gud at lade budskabet lyde på en mirakuløs måde ved hjælp af små børn. På grund af deres mindreårighed var de ikke indbefattet af lovens forbud, men fik lov at tale uhindret.

Bevægelsen vandt hovedsagelig genlyd blandt den jævne befolkning, og folk samledes i arbejderbefolkningens beskedne hjem for at lytte til advarslen.

Børneprædikanterne var for det meste fattige husmandsbørn, og nogle af dem var ikke mere end seks eller otte år gamle. Deres vandel vidnede om, at de elskede Frelseren, og de søgte også at leve i overensstemmelse med Guds hellige bud, men med hensyn til intelligens og evner stod de på samme trin som andre børn i deres alder. Når de stod foran folket, var det dog åbenbart, at de befandt sig under en indflydelse, som ikke hidrørte fra deres medfødte evner. Deres stemme og deres optræden forandredes, og med en højtidelig kraft fremholdt de advarslen om dommen med selve skriftens ord: "Frygt Gud og giv ham ære; thi nu er hans doms time kommet." De irettesatte folket for deres synder og fordømte ikke blot umoralsk og lastefuldt levned, men revsede også verdslighed og frafald samt formanede tilhørerne til omgående at fly fra den kommende vrede.

Folk lyttede med bæven. Guds Ånd talte overbevisende til deres hjerte. Mange blev tilskyndet til at ransage skriften med en ny og større interesse, mennesker, som levede i druk og umoralitet, omvendte sig, andre holdt op med at være uærlige, der skete så bemærkelsesværdige ting, at selv statskirkens præster måtte indrømme, at Guds hånd ledede denne bevægelse.

Det var Guds vilje, at budskabet om frelserens komme skulle forkyndes i de skandinaviske lande, og da hans tjeneres røst blev bragt til tavshed, udgød han sin Ånd over børnene, for at værket kunne blive fuldbyrdet. Da Jesus nærmede sig Jerusalem sammen med den jublende skare, som med sejrsråb og svingende palmegrene forkyndte, at han var Davids søn, forlangte de nidkære farisæere, at han skulle få folket til at tie; men Jesus svarede, at alt dette skete som en opfyldelse af profetien, og hvis disse tav, skulle stenene råbe. Folket lod sig skræmme af præsternes og rådsherrernes trusler og holdt op med deres glade råb, da de drog ind gennem Jerusalems porte; men lidt senere istemte børnene i tempelgårdene sangen, og idet de svingede med deres palmegrene, råbte de: "Hosianna Davids søn!" Matt. 21, 8-16. Da farisæerne i deres harme sagde til Jesus: "Hører du ikke hvad de siger?" svarede han: "Jo, men har I aldrig læst de ord: "Af spædes og diendes mund har du beredt dig lovsang?" Ligesom tilfældet var ved Kristi første komme, benyttede Gud også børnene til at forkynde budskabet om Kristi andet komme. Der står i Guds ord, at Frelserens genkomst skulle forkyndes for alle folkeslag, stammer og tungemål, og dette ord skulle gå i opfyldelse.

Den store adventvækkelse i Amerika

William Miller og hans medarbejdere fik betroet at forkynde advarselsbudskabet i Amerika, og det var i dette land, at den store adventbevægelse fik sit tyngdepunkt. Det var her, at profetien om den første engels budskab fik sin mest direkte opfyldelse. Miller og hans medarbejderes skrifter blev bragt til fjerne lande. Det glade budskab om Kristi snare genkomst nåede ud til alle de egne på kloden, hvor der var missionærer. Vidt og bredt lød det evige evangeliums budskab: "Frygt Gud og giv ham ære; thi nu er hans doms time kommet."

Vidnesbyrdet om de profetier, som syntes at varsle Kristi komme i foråret 1844, fæstede sig dybt i menneskenes sind. På sin vej fra stat til stat vakte budskabet stor interesse overalt. Mange blev overbevist, om at de argumenter, som grundede sig på de profetiske tidsperioder, var rigtige, og de lagde i ydmyghed deres egne meninger til side og tog imod sandheden med glæde. Nogle

prædikanter opgav deres sekteriske indstilling, forlod deres lønnede stilling og deres menigheder og sluttede sig til forkyndelsen af Jesu komme. I det store og hele var der dog kun få prædikanter, som antog budskabet, og dets forkyndelse blev derfor for største delen betroet de ydmyge lægmænd. Landmænd forlod deres marker, håndværkere deres værktøj, købmænd deres varer og lærde mænd forlod deres embede, og dog var de folk, der stod til rådighed, få i sammenligning med den opgave, som skulle løses. Tilstanden inden for en ugudelig kristenhed og i en ond verden hvilede som en tung byrde på de sande vægteres sjæle, og de veg ikke tilbage for hårdt arbejde, afsavn og lidelser for at kunne lede mennesker til omvendelse og frelse. Trods Satans modstand gik værket støt fremad, og mange tusind antog adventsandheden.

Overalt lød det ransagende vidnesbyrd, og syndere, både verdensmennesker og menighedsmedlemmer, blev formanet til at fly for den kommende vrede. Ligesom Kristi forløber, Johannes Døber, lagde prædikanterne øksen ved træets rod og opfordrede alle til at bære frugt, som var omvendelsen værdig. Deres gribende appeller stod i skarp modsætning til de forsikringer om fred og ingen fare, som lød fra prædikestolene i almindelighed, og overalt, hvor budskabet blev forkyndt, greb det folk. Skriftens enkle, tydelige vidnesbyrd, som blev yderligere understreget ved Helligåndens kraft, bragte en overbevisning med sig, som kun få kunne modstå fuldstændig. Bekendende kristne blev rusket op af deres falske tryghedsfølelse og blev klar over deres frafald, verdslighed, vantro, stolthed og egenkærlighed. Mange søgte Herren i anger og ydmyghed. Deres interesser, som så længe havde været knyttet til det jordiske, blev nu himmelvendte. Guds Ånd hvilede over dem, og med hjertet blødgjort og sønderknust istemte de råbet: ”Frygt Gud og giv ham ære; thi nu er hans doms time kommet.”

Syndere spurgte grædende: ”Hvad skal jeg gøre for at blive frelst?” De uærlige var ivrige efter at yde erstatning. Alle der fandt fred i Kristus, længtes efter, at andre skulle få del i velsignelsen. Forældrenes hjerte blev vendt til børnene og børnenes hjerte til forældrene. Stolthedens og tilbageholdenhedens skranker blev fjernet. Der blev aflagt dybtfølte bekendelser, og i hjemmene arbejdede man på at frelse dem, som var en nærmest og kærest. Ofte lød der alvorlig forbøn. Overalt var der mennesker, som bad til Gud i dyb sjæleangst. Mange kæmpede hele natten i bøn for at få forvisning om, at deres synder var forladt, eller for at bede om, at deres slægtninge eller naboer måtte blive omvendt.

Folk fra alle samfundsklasser strømmede til adventistmøderne. Rige og fattige, høje og lave var af forskellige årsager ivrige efter selv at høre budskabet om Kristi genkomst. Herren holdt modstanden i skak, mens hans tjenere gjorde rede for deres tro. Det menneskelige redskab var undertiden svagt, men Guds Ånd gav den guddommelige sandhed kraft. Man kunne fornemme, at der var hellige engle tilstede i disse forsamlinger, og der føjedes daglig mange til de troende. Store skarer lyttede i fuldstændig tavshed til de højtidelige ord, når beviserne på Kristi genkomst blev fremholdt. Himmelen og jorden syntes at komme hinanden nærmere. Guds kraft gjorde sin indflydelse gældende hos gammel, ung og midaldrende. Folk gik hjem med pris på deres læber, og deres glædesudbrud gav genlyd i nattens stilhed. Ingen af dem der overværede disse møder, kunne nogen sinde glemme den forunderlige og interessante oplevelse.

Det vakte stor modstand hos mange mennesker i alle samfundslag at der blev fastsat et bestemt tidspunkt for Kristi komme. Modstanden kom lige fra

præsten på prædikestolen ned til den mest trodsige og ligegyldige synder. Disse profetiske ord fik deres opfyldelse: "I de sidste dage skal der lyde spot fra spottere, der lever efter deres egne lyster og siger: "Hvad bliver det til med hans komme, som var forjættet? Fra den dag, vore fædre sov hen, er alt jo blevet ved at være, som det var fra skabelsens begyndelse." 2 Pet. 3, 3. 4. Blandt de mennesker, der bekendte sig til at elske Frelseren, var der mange, der sagde, at de ikke havde noget at indvende imod læren om hans andet komme, de gjorde blot indsigelse imod, at man fastsatte et bestemt tidspunkt. Men Guds altseende øje gennemskuede deres hjerter. De ville ikke høre tale om, at Kristus skulle komme for at dømme verden med retfærdighed. De havde været utro tjenere, deres gerninger kunne ikke tåle at blive undersøgt af Gud, som ransager hjerterne, og de var bange for at møde Herren. De havde det på samme måde som jøderne ved Kristi første komme: de var ikke rede til at byde Jesus velkommen. De afslog ikke blot at lytte til de tydelige argumenter fra Bibelen, men drev spot med dem, der ventede på Herren. Satan og hans engle jublede og hånede Kristus og hans hellige engle med, at de mennesker, der bekendte sig til at tjene ham, nærede så lidt kærlighed til ham, at de ikke ønskede, at han skulle komme igen.

Kaldet om at våge og vente

Det argument, som hyppigst blev benyttet af de mennesker, der forkastede adventtroen, var, at "ingen kender dagen eller timen." Teksten siger: "Men den dag og time kender ingen, ikke engang Himmelens engle, ja ikke engang Sønnen, kun Faderen alene." Matt. 24, 36. De, der ventede på Herren, udlagde dette skriftsted på en klar og logisk måde og påviste tydeligt, at modstanderne benyttede det forkert. Kristus udtalte disse ord i sin mindeværdige samtale med sine disciple på Oliebjerget, efter at han havde forladt templet for sidste gang. Disciplene havde stillet dette spørgsmål: "Hvad er tegnet på dit komme og verdens ende?" Jesus omtalte tegnene og sagde derpå: "Således skal I også skønne, når I ser alt dette ske, at han er nær for døren." Matt. 24, 3. og 33. vers. Man må ikke lade èn udtalelse af Jesus gøre en anden til intet. Skønt ingen mennesker kender *dagen* eller *timen* for Kristi komme, har vi dog fået oplysninger, som forpligter os til at vide, når det er nær. Vi er endvidere blevet undervist om, at det er lige så skæbnesvangert for os at lade hans advarsel ude af betragtning, som det var for menneskene på Noas tid at være uvidende om tidspunktet for syndflodens komme. Det samme kapitel indeholder desuden en lignelse, som viser modsætningen mellem den tro og den utro tjener, og som dømmer den mand, der sagde i sit hjerte: "Min herre lader vente på sig." Denne lignelse viser, hvorledes Kristus vil betragte og belønne dem, der våger og forkynder hans komme, og dem, der benægter, at han vil komme igen. "Våg derfor," siger han. "Salig er den tjener, som hans herre, når han kommer, finder i færd med at gøre sådan." vers 42. og 46. "Hvis du ikke vågner op, vil jeg komme som en tyv, og du skal ingenlunde vide, i hvilken time jeg kommer over dig." Åb. 3, 3.

Paulus taler om en kategori af mennesker, som er uforberedt, når Herren kommer. "Herrens dag kommer som en tyv om natten. Når de siger: "Fred, og ingen fare!" da er undergangen pludselig over dem, ... og de skal ingenlunde undslippe." Men han tilføjer med henblik på dem, der har givet agt på Frelserens advarsel: "Men I, brødre! lever ikke i mørke, så dagen kan overraske jer som en

tyv. Thi I er lysets børn; vi hører ikke natten eller mørket til." 1 Tess. 5, 2-5.

Således blev det påvist, at skriften ikke tillader mennesker nogen ret til at være uvidende om Kristi kommes nærhed. Men de, der kun var interesseret i at finde et påskud til at forkaste sandheden, vendte det døve øre til denne forklaring, og de hårdnakkede spottere, ja, selv Kristi bekendende tjenere blev ved at gentage ordene: "Ingen kender dagen eller timen." Da folket vågnede op og begyndte at spørge efter frelsens vej, stillede religiøse ledere sig imellem dem og sandheden og forsøgte at stille deres frygt ved en forkert fortolkning af Guds ord. Utro vægtere forenede sig med den store forfører og råbte: "Fred, fred," når Gud ikke havde sagt, at der ville blive fred. Mange bar sig ad ligesom farisæerne på Kristi tid. De ville ikke selv gå ind i Himmelen, og de mennesker, som ønskede at komme der, forhindrede de deri. Disse sjæles blod vil blive krævet af deres hånd.

Modgang for de adventtroende

De mest ydmyge og gudhengivne i kirkesamfundene var som regel de første til at antage budskabet. De mennesker, der selv læste i Bibelen, kunne ikke undgå at se, at det gængse syn på profetierne var ubibelsk, og overalt, hvor folk ikke var behersket af gejstlighedens indflydelse, samt på de steder, hvor de selv læste i Guds ord, var det tilstrækkeligt, at de sammenlignede adventsandheden med skriften for at konstatere, at der stod guddommelig autoritet bag den.

Mange blev forfulgt af deres vantro medmennesker. Nogle gik med til at fortie deres håb for at beholde deres stilling i menigheden; men der var andre, der følte, at de ikke kunne skjule de sandheder, som Gud havde betroet dem, hvis de skulle være tro imod ham. Ikke så få blev udelukket af deres menighed, blot fordi de talte om deres tro på Kristi genkomst. De mennesker, der blev udsat for denne trosprøve, fandt trøst i disse ord af profeten: "Således siger eders brødre, der hader eder og støder eder bort for mit navns skyld: "Lad Herren vise sig i sin herlighed, så vi kan se eders glæde!" Men de skal blive til skamme!" Es. 66, 5. Guds engle iagttog med den dybeste interesse resultatet af advarslen. Englene vendte sig bedrøvet bort, når hele menigheder forkastede budskabet. Men der var mange, som endnu ikke var blevet stillet på prøve med hensyn til adventsandheden. Mange blev vildledt af deres mænd, hustruer, forældre eller børn og blev overtalt til at tro, at det var synd endog at lytte til den (vranglære,) som blev forkyndt af adventisterne. Englene fik befaling om at våge omhyggeligt over disse sjæle, for der skulle skinne mere lys på dem fra Guds trone.

Forventning og skuffelse

De, der havde antaget budskabet, ventede med usigelig længsel på deres frelsers komme. Nu nærmede det tidspunkt sig, da de forventede at se ham. De var opfyldt af en højtidelig alvor. De havde inderligt samfund med Gud – en forsmag på den fred, som ville blive dem til del i den himmelske herlighed. Ingen af dem, der oplevede dette håb og denne tillidsfuldhed, kunne glemme den dyrebare ventetid. I de sidste uger forud for det store øjeblik ophørte de for det meste med verdsligt arbejde. De oprigtigt troende ransagede omhyggeligt hver tanke og følelse i deres hjerte, som om de lå på dødslejet og skulle lukke deres øjne

for alt jordisk om nogle få timer. Der blev ikke fremstillet ”himmelfartsklæder,” *(Se noter: HIMMELFARTSKLÆDER.)* men alle indså nødvendigheden af et indre vidnesbyrd om at de var beredte til at møde Frelseren. Deres hvide klæder bestod i sjælens renhed – en karakter, der var renset for synd i Kristi forsonende blod. Gid Guds bekendende folk stadig følte det samme behov for hjerteransagelse og besad den samme alvorlige, urokkelige tro! Hvis de var blevet ved med at ydmyge sig for Herren på denne måde og trænge frem for nådetronen med deres bønner, ville de eje en langt rigere erfaring, end de har nu. Der bedes for lidt, der findes for lidt virkelig overbevisning om synd, og som følge af mangel på levende tro er mange blottet for den nåde, som vor genløser har tilvejebragt i så rigt mål.

Gud ville stille sit folk på prøve. Hans hånd skjulte en fejltagelse i udregningen af de profetiske tidsperioder. Hverken adventisterne eller de lærdeste blandt deres modstandere opdagede fejlen. Modstanderne sagde: ”Jeres beregning af de profetiske tidsperioder er korrekt. Der forestår en eller anden stor begivenhed, men det er ikke den, som Miller forudsiger. Det er verdens omvendelse og ikke Kristi andet komme.” *(Se noter: DEN PROFETISKE KRONOLOGI.)*

Ventetiden udløb, og Kristus kom ikke for at befri sit folk. De mennesker, der i oprigtig tro og kærlighed havde ventet på deres frelser, oplevede en bitter skuffelse. Men Gud nåede sin hensigt. Han stillede de mennesker, som bekendte sig til at vente på hans komme, på prøve for at se, hvad der boede i deres hjerte. For manges vedkommende havde ren og skær frygt været deres eneste motiv. Den tro, som de bekendte sig til, øvede ingen indflydelse på deres hjerte eller deres liv. Da den ventede begivenhed ikke indtraf, sagde disse mennesker, at de ikke var skuffet, og de var nogle af de første til at drive spot med de sande troendes sorg.

Men Jesus og hele den himmelske hær så i kærlighed og medlidenhed ned til de prøvede og trofaste, som var blevet skuffet. Hvis det slør, som skiller den synlige og den usynlige verden, kunne være trukket til side, ville man have set engle holde sig nær til disse standhaftige sjæle og beskytte dem mod Satans pile.

21. EN ADVARSEL FORKASTES

William Miller og hans medarbejdere havde kun èt formål med deres forkyndelse af Kristi genkomst; de ønskede at få menneskene til at vågne af deres sløvhed og berede sig til dommens dag. De havde forsøgt at få folk, der kaldte sig selv kristne, til at fatte menighedens sande håb og deres behov for en mere dybtgående kristelig erfaring. De havde også arbejdet på at få de uomvendte til at indse, at de straks burde angre deres synder og omvende sig. "De gjorde ikke forsøg på at oprette en sekt eller et religiøst parti. De arbejdede i alle partier og sekter uden at blande sig i deres organisation eller læresystem."

"I hele min gerning," udtalte Miller, "har jeg aldrig ønsket eller tænkt på at oprette noget nyt trossamfund eller at lade et af de eksisterende nyde fordele på bekostning af de andre. Min hensigt var at gøre dem alle godt. Hvis alle kristne ville glæde sig til Kristi genkomst, og hvis de, som ikke delte min opfattelse, ikke desto mindre ville elske dem, som tror på genkomsten, kan jeg ikke indse, at det ville være nødvendigt at holde separate møder. Min drivkraft var et inderligt ønske om at omvende sjæle til Gud, at underrette verden om den forestående dom og at få mine medmennesker til at berede deres hjerter på en sådan måde, at de ville være i stand til at møde deres Gud i fred. De allerfleste af dem, som blev omvendt på grund af mine bestræbelser, sluttede sig til et af de eksisterende trossamfund." – *Bliss. P. 328.*

Da William Millers forkyndelse syntes at styrke de forskellige menigheder, blev den i nogen tid betragtet med velvilje. Men da præster og religiøse ledere tog afstand fra læren om genkomsten og ønskede at få al forkyndelse af dette emne til at forstumme, nøjedes de ikke med at angribe den fra prædikestolene, men forbød deres menighedsmedlemmer at overvære prædikener om genkomsten eller udtale deres håb ved menighedens møder. De troende kom derved til at befinde sig i en både vanskelig og forvirrende situation. De elskede deres menigheder og ville meget nødig skilles fra dem; men da de opdagede, at vidnesbyrdet om Guds ord blev undertrykt og deres ret til at granske profetierne fornægtet, følte de, at troskab mod Gud forbød dem at falde til føje. De kunne ikke betragte dem, som søgte at udelukke vidnesbyrdet om Guds ord, som Kristi menighed, "sandhedens søjle og grundvold" derfor følte de, at de var berettigede til at forlade de menigheder, de tidligere havde tilhørt. I sommeren 1844 meldte omtrent halvtreds tusind sig ud af de forskellige trossamfund.

Åndelig stilstand

På dette tidspunkt var der sket en betydelig forandring med de fleste trossamfund i De forenede Stater. Der var igennem mange år sket en gradvis men støt tilnærmelse til verdens sæder og skikke og en dermed følgende svækkelse af det åndelige liv, men i 1844 viste der sig tegn på et pludseligt og meget tydeligt forfald i næsten alle landets menigheder. Skønt ingen var i stand til at forklare grunden, blev selve kendsgerningen ivrigt diskuteret både i aviserne og af præsterne.

På et møde, som blev afholdt af det presbyterianske kirkeråd i Philadelphia, udtalte pastor Barnes, som havde udgivet en bibelfortolkning, som var blevet

meget populær, og som var præst ved en af byens største kirker, at "han havde været præst i tyve år, og at han aldrig før sidste altergang havde uddelt nadveren uden at føre flere eller færre ind i menigheden. Men nu er der *ingen vækkelser, ingen omvendelser* og tilsyneladende ingen åndelig vækst hos bekendende kristne, og ingen opsøger ham for at tale med ham om deres sjæls frelse. Forretningslivets fremgang og de lyse udsigter for handel og industri har gjort verdsligheden større. *Således er det inden for alle trossamfund." – Congregational Journal, 23. maj 1844.*

I februar 1844 udtalte professor Finney, der var ansat ved Oberlin College: "Vi må erkende, at de fleste protestantiske trossamfund i vort land enten var ligegyldige eller direkte fjendtlige over for næsten alle tidens moralske reformer. Der er undtagelser, men de er så få, at de intet rokker ved den almindelige kendsgerning. Vi må også erkende, at menighederne næsten overalt savner vækkelsens ånd. Den dybe åndelige sløvhed præger så at sige alle trossamfund, hvilket bekræftes af hele landets religiøse presse. … Menighedsmedlemmerne bliver mere og mere verdslige, de møder de ugudelige i selskaber, på baller, ved festlige lejligheder, o. s. v. … Men vi behøver ikke at komme nærmere ind på dette sørgelige emne. Det er tilstrækkeligt at sige, at det bliver mere og mere tydeligt, at *de fleste trossamfund vansmægter i sørgelig grad.* De har fjernet sig meget fra Herren, og han har trukket sig bort fra dem."

I en artikel i *The Religious Telescope* stod der: "Man har aldrig været vidne til et religiøst forfald som det, der nu gør sig gældende. Kirken bør i sandhed vågne op og lede efter årsagerne til denne sot – for enhver, som elsker Zion, må betragte det som en sot. Når vi tænker på, hvor få der omvendes, og hvor sjældent det sker, og på syndernes næsten utrolige frækhed og forhærdelse, må vi uvilkårligt spørge: "Har Gud glemt at være nådig? Er nådens dør lukket i lås?"

Resultatet af at forkaste lyset

En sådan tilstand eksisterer aldrig, uden at selve trossamfundet har skylden. Det åndelige mørke, som sænker sig over riger, menigheder og enkeltpersoner, skyldes ikke, at Gud vilkårligt lukker af for sin nådes kilder, men at mennesker ignorerer eller vrager det guddommelige lys. Et slående eksempel på dette finder vi i beretningen om jødefolket på Kristi tid. Jøderne elskede verden og havde glemt Gud og hans ord, og derfor var deres opfattelse blevet svækket og deres hjerte syndigt og sanseligt. Derfor vidste de intet om Messias` komme, og i deres hovmod og vantro forkastede de Frelseren. Selv da afskar Gud ikke jøderne fra viden om og andel i frelsens goder. Men de, som forkastede sandheden, mistede enhver trang til at få del i den guddommelige gave. De gjorde "lyset til mørke og mørket til lys," indtil det lys, som var i dem, var blevet forvandlet til uigennemtrængeligt mørke.

Det glæder Satan, at mennesker bevarer religionens ydre former, når blot den sande gudfrygtigheds ånd har forladt dem. Da jøderne havde forkastet evangeliet, fortsatte de nidkært med at holde fast ved deres gamle ritualer og deres afvisende holdning over for andre nationer, skønt de inderst inde måtte indrømme, at der ikke længere fandtes tegn på, at Gud var iblandt dem. Daniels profeti viste med så stor tydelighed hen til tiden for Messias` komme og forudsagde hans død så utvetydigt, at jøderne rådede hinanden fra at læse den, og til sidst udtalte rabbinerne en forbandelse over alle, som forsøgte at beregne

tiden. I deres blindhed og ubodfærdighed har Israels folk i de efterfølgende århundrede været et manende og frygteligt eksempel på, hvor farligt det er at forkaste lyset fra Himmelen. De har behandlet det nådige tilbud om frelse med ligegyldighed og ikke brudt sig om evangeliets velsignelser.

Hvor som helst den samme holdning findes, opstår der de samme virkninger. Det menneske, som med overlæg nægter at følge sin samvittighed, fordi dets pligt er i modstrid med dets ønsker, mister efterhånden evnen til at skelne mellem sandhed og løgn. Forståelsen svigter, samvittigheden sløves, hjertet forhærdes, og sjælen skilles fra Gud. Når budskabet om guddommelig sandhed ringeagtes eller vrages, hylles menigheden i mørke; tro og kærlighed kølnes, og der opstår strid og uenighed. Menighedsmedlemmerne koncentrerer deres opmærksomhed og interesse om verdslige foretagender, og synderne bliver forhærdede i deres ubodfærdighed.

Den første engels budskab, som gengives i Johannes Åbenbaringens 14. kapitel, og som meddelte timen for Guds domfældelse og formanede menneskene til at frygte og tilbede ham, skulle skærme Guds folk mod verdens fordærvelige indflydelse og få dem til at indse, at de selv var verdslige og svage i troen. Dette budskab var en advarsel fra Gud til menigheden, og hvis den havde taget det til indtægt, ville den have rettet de onder, som skilte den fra Gud. Hvis menighedsmedlemmerne havde taget imod budskabet fra Himmelen og havde ydmyget deres hjerte for Herren og oprigtigt forsøgt at berede sig til at stå for hans åsyn, ville Guds ånd og kraft være blevet åbenbaret iblandt dem. Så ville menigheden atter have fået den enighed, tro og kærlighed, som eksisterede i apostlenes dage, da de troende "havde èt hjerte og èn sjæl" og "talte Guds ord med frimodighed," og da Herren daglig "føjede … nogle til, som lod sig frelse." Ap. g. 4, 32. 31; 2, 47.

Hvis de mennesker, som bekender sig til at være Guds folk, ville modtage lyset, som det skinner på dem fra Guds ord, ville de opnå den enhed, som Kristus bad om, og som apostelen kalder "Åndens enhed i fredens bånd." "Det er," siger han, "èt legeme og èn ånd, ligesom I også blev kaldet til èt håb ved jeres kaldelse, èn Herre, èn tro, èn dåb." Ef. 4, 3-5. Således var de vidunderlige resultater, som opnåedes af dem, der tog imod adventbudskabet. De kom fra forskellige trossamfund, men de sekteriske skranker, som skilte dem, blev kastet til jorden; religiøse stridsspørgsmål blev til intet. Det ubibelske håb om et timeligt tusindårsrige blev skrinlagt, fejlagtige meninger om genkomsten blev berigtiget, stolthed og verdslighed blev fejet bort, uret blev gjort god igen, hjerter forenedes i et inderligt venskab, og kærlighed og glæde indtog førstepladsen. Når denne læresætning kunne udrette alt dette for de få, som anerkendte dens rigtighed, ville den have kunnet udrette det samme for alle, hvis alle ville have anerkendt den.

Men de fleste menigheder ignorerede budskabet. Præsterne, der som "vægtere for Israels hus" burde have været de første til at tyde tegnene på Jesu komme, havde forsømt at lære sandheden af profeternes vidnesbyrd og af tidernes tegn. Da verdslige håb og tanker havde opfyldt hjerterne, var kærligheden til Gud og troen på hans ord blevet kølnet, og da læren om genkomsten blev forkyndt, vakte den kun tvivl og modvilje. Adventbudskabet blev i stor udstrækning forkyndt af lægmænd, og dette benyttede dets modstandere som et våben imod det. Ligesom tidligere blev den jævne forkyndelse af Guds ord mødt med

spørgsmålet: ”Har måske nogen af rådsherrerne troet på ham, eller nogen af farisæerne?” Da man blev klar over, hvor vanskeligt det var at gendrive de argumenter, som var baseret på de profetiske tidsperioder, var der mange, som formanede folk til ikke at granske profetierne; de tilføjede, at de profetiske bøger var forseglede og ikke skulle forstås. Tusinder af mennesker, som nærede ubetinget tillid til deres præster, ville ikke lytte til advarslen, og andre turde ikke tilstå, at de var blevet overbevist om sandheden, for de var bange for at blive ”udelukket af synagogen.” Det budskab, som Gud havde givet for at prøve og rense menigheden, åbenbarede kun alt for tydeligt, at der var sørgeligt mange, som satte deres lid til verden og ikke til Kristus. De bånd, som bandt dem til jorden, var stærkere end de bånd, der bandt dem til Himmelen. De foretrak at lytte til den verdslige visdoms røst og ignorerede det hjerteransagende sandheds Budskab. Ved at nægte at lytte til den første engels advarsel kastede de vrag på det middel, som Himmelen havde udtænkt til deres frelse. De forsmåede den nådige budbringer, som ville have rådet bod på de synder, som skilte dem fra Gud, og de gav sig til med endnu større iver at søge verdens venskab. Dette var årsagen til den verdslighed, det frafald og den åndelige død, som prægede menighederne i 1844.

”Babylon den store” i Johannes åbenbaringen

I åbenbaringens 14. kapitel efterfølges den første engel af en anden engel, som forkynder: ”Faldet, faldet er det store Babylon, som har givet alle folkeslagene at drikke af sin utugts harmes vin.” Åb. 14, 8. Ordet ”Babylon” er afledt af ”Babel” og betyder forvirring. Det anvendes i Bibelen til at betegne falsk eller frafalden tro. I Åbenbaringens 17. kapitel omtales Babylon som en kvinde – en skikkelse, som i Bibelen benyttes som symbol på en menighed, idet en dydig kvinde symboliserer en ren menighed og en utugtig kvinde en frafalden menighed.

I Bibelen symboliseres den hellige og varige tilknytning, som eksisterer mellem Kristus og hans menighed, ved ægteskabet. Herren har bundet sit folk til sig ved en højtidelig pagt; han har lovet at være deres Gud, og de har lovet kun at tilhøre ham. Han siger: ”Jeg trolover mig med dig for evigt, og jeg trolover mig med dig med retfærd og ret, med miskunhed og barmhjertighed.” Og Paulus bruger i Det nye Testamente det samme udtryk, når han siger: ”Jeg har trolovet jer med èn mand for at føre jer som en ren jomfru frem for Kristus.” 2 Kor. 11, 2.

Den troløshed, som menigheden har vist over for Kristus ved at vende sin tillid og kærlighed fra ham og lade kærligheden til alt det verdslige opfylde sjælen, sammenlignes med brud på ægteskabsløftet. Den synd, som Israel begik ved at fjerne sig fra Herren, symboliseres ved ægteskabsbrud, og Guds vidunderlige kærlighed, som de foragtede, beskrives i disse gribende ord: ”Så tilsvor jeg dig troskab og indgik pagt med dig, lyder det fra den Herre Herren, og du blev min.” ”Du blev såre dejlig og drev det til at blive dronning. Dit ry kom ud blandt folkene for din dejligheds skyld; thi den var fuldendt ved de smykker, jeg udstyrede dig med. … Men du stolede på din dejlighed og bolede i kraft af dit ry.” ”Som en kvinde sviger sin ven, så sveg du mig, Israels hus, så lyder det fra Herren.” ”Hvilken horkvinde, der tager fremmede i sin mands sted!” Ez. 16, 8. 13-15. 32; Jer. 3, 20. I Det nye Testamente anvendes et lignende sprog til de foregivne kristne, som foretrækker verdens venskab for Guds yndest. Apostelen

Jacob siger: ”I utro! Ved I ikke, at venskab med verden er fjendskab med Gud! Den, der gerne vil være verdens ven, gør sig altså til Guds fjende.”

Den kvinde (Babylon), som omtales i Åbenbaringens 17. kapitel, beskrives således: ”Kvinden var klædt i purpur og skarlagen og skinnede af guld og ædelstene og perler, og i sin hånd havde hun et guldbæger fuldt af vederstyggeligheder og hendes utugts urenheder. Og på hendes pande var der skrevet et navn, en hemmelighed: *”Babylon, den store, moder til jordens skøger og vederstyggeligheder.”* Profeten udtaler: ”Og jeg så kvinden beruset af de helliges blod, af Jesu vidners blod.” Endvidere erklæres det, at Babylon er ”den store by, som har herredømme over jordens konger.” Åb. 17, 4-6. 18. Den magt, som i mange hundrede år bevarede sit despotiske herredømme over de kristne monarker, er romerkirken. Purpur og skarlagen, guld, ædelstene og perler giver udtryk for den rigdom og mere end kongelig pragt, som de høje gejstlige i Rom omgav sig med. Og ingen anden magt kunne med så stor sandhed kaldes ”beruset af de helliges blod” som denne kirke, som med så stor grusomhed havde forfulgt Kristi tilhængere. Babylon beskyldes også for at have et utilbørligt forhold til ”jordens konger.” Den jødiske kirke blev en skøge, fordi den forlod Herren og sluttede forbund med hedningerne, og romerkirken nedværdigede sig på lignende vis ved at søge de verdslige magters støtte, og den bliver fordømt på samme måde.

Babylons fald

Babylon beskyldes for at være *”moder* til jordens skøger.” Hendes *døtre* må være de kirker, som holder fast ved hendes læresætninger og traditioner, og som følger hendes eksempel ved at ofre sandheden og Guds billigelse for at slutte en ulovlig pagt med verden. Det budskab, som findes i Åbenbaringens 14. kapitel, og som forkynder Babylons *fald*, må være møntet på de trossamfund, som engang var rene, men som blev fordærvede. Da budskabet følger advarselen om dommen, må det forkyndes i de sidste dage, og derfor kan det ikke udelukkende hentyde til romerkirken, for den har været faldet i mange århundreder. I Åbenbaringens 18. kapitel opfordres Guds folk yderligere til at drage ud fra Babylon. I henhold til dette skriftsted må mange af Guds folk stadig være i Babylon. Og i hvilke trossamfund findes flertallet af Kristi tilhængere i dag? Utvivlsomt i de forskellige kirker, som bekender sig til den protestantiske tro. Da disse kirker grundlagdes, stod de på Guds og sandhedens side, og Gud velsignede dem. Selv den vantro verden blev tvunget til at erkende de gode resultater, som kom af at anerkende evangeliets principper. Dette udtrykker profeten således til Israel: ”Dit ry kom ud blandt folkene for din dejligheds skyld; thi den var fuldendt ved de smykker, jeg udstyrede dig med, lyder det fra den Herre Herren.” Men de faldt på grund af den attrå, som også havde været Israels forbandelse og ruin – ønsket om at efterligne de ugudelige og vinde deres venskab. ”Men du stolede på din dejlighed og bolede i kraft af dit ry.” Ez. 16, 14. 15.

Mange af de protestantiske trossamfund følger romerkirkens eksempel og har et usømmeligt forhold til ”jordens konger” – statskirkerne har et usømmeligt forhold til regeringerne, og andre trossamfund søger verdens yndest. Navnet ”Babylon” – forvirring – kan med rette hæftes på disse samfund, som alle hævder at have fået deres læresætninger fra Bibelen, men som dog er opdelt i næsten talløse sekter med modstridende trosbekendelser og teorier. De trossamfund,

som skilte sig ud fra romerkirken, har ikke blot et syndigt forhold til verden, men har også andre træk tilfælles med romerkirken.

I et katolsk skrift står der: ”Hvis romerkirken har gjort sig skyldig i afgudsdyrkelse i sit forhold til helgenerne, har dens datter, den engelske statskirke, lige så meget at bebrejde sig, for den har ti kirker, der er viet til Jomfru Maria, for hver èn, der er viet til Kristus.” – *Richard Challonner: Thh Catholic Christian Instructed, Preface, pp. 21.22.*

Og dr. Hopkins udtaler i *”A Treatise on the Millennium”:* ”Der er ingen grund til at tro, at den antikristelige ånd og praksis kun findes i den kirke, som nu kaldes romerkirken. De protestantiske kirker rummer meget antikristeligt og er på ingen måde helt reformeret fra …fordærv og ondskab.” – *Samuel Hopkins: Works, vol. 2, p. 328.*

Om den presbyterianske kirkes adskillelse fra romerkirken skriver dr. Guthrie: ”For tre hundrede år siden marcherede vor kirke med en åben bibel på sit banner og med mottoet ”ransag Bibelen” ud gennem romerkirkens porte.” Derefter stiller han dette betydningsfulde spørgsmål: ”Kom de *rene* ud af Babylon?” – *Thomas Guthrie: The Gospel in Ezekiel, p. 237.*

”Den engelske statskirke, siger Spurgeon, ”synes at være helt gennemsyret af formvæsen, men afvigerne synes at være næsten lige så gennemhullet af filosofisk vantro. Mange, af hvem vi ikke havde ventet det, vender sig bort fra troens fundamentale principper. Jeg tror fuldt og fast, at selve Englands hjerte er undermineret af en forkastelig vantro, som stadig drister sig til at bestige prædikestolen og kalde sig selv kristen.”

Frafaldet breder sig

Hvad var årsagen til det store frafald? Hvorledes tog kirken fra først af afstand fra evangeliets sandheder? Ved at rette sig efter de hedenske traditioner for at gøre det lettere for hedningerne at antage den kristne tro. Selv på sin tid erklærede apostlen Paulus. ”Lovløshedens hemmelighed er allerede i virksomhed.”2. Tess. 2, 7. Så længe apostlene levede, forblev kirken forholdsvis ren, men ”hen imod slutningen af det andet århundrede fik de fleste menigheder en ny form; den oprindelige enkelhed forsvandt, og da de gamle disciple gik til deres grave, trådte deres børn og nye omvendte … lige så stille frem og omskabte sagen.” - *Robert Robinson: Ecclesiastical Researches, ch. 6, par. 17, p. 51.* For at opnå omvendelser blev den kristne tros høje standard sænket, og resultatet blev, at ”en hedensk flod, som strømmede ind i menigheden, medførte sine egne skikke, ritualer og afguder.” - *Gavazzi: Lectures, p. 278.* Da den kristne kirke opnåede de verdslige magthaveres yndest og støtte, blev den nominelt accepteret af masserne, men mens mange tilsyneladende var kristne, ”forblev de inderst inde hedninger, som i løndom tilbad deres afguder.” - *Samme, p. 278.*

Er den samme proces ikke blevet gentaget i næsten alle de trossamfund, som kalder sig protestantiske? Når grundlæggerne, som var i besiddelse af den sande reformatoriske ånd, dør, træder deres efterkommere frem og ”omskaber sagen.” Mens reformatorernes børn blindt klamrer sig til deres fædres trosbekendelse og nægter at godkende nogen sandhed, som deres fædre ikke har accepteret, er de vidt forskellige fra deres fædre med hensyn til ydmyghed, selvfornægtelse og forsagelse af verden. Således ”forsvinder den oprindelige enkelhed.” En verdslig flod, som strømmer ind i menigheden, medfører ”sine egne skikke, ritualer og

afguder."

Ak, Kristi bekendende efterfølgere nærer i alt for stor udstrækning det venskab med verden, som er "fjendskab med Gud!" Hvor har de populære kristne kirker fjernet sig langt fra den bibelske standard for ydmyghed, selvfornægtelse, beskedenhed og gudfrygtighed! Da John Wesley udtalte sig om den rette anvendelse af penge, sagde han: "Brug ikke selv den mindste del af så kostelig en gave for blot at opfylde øjets ønske om overflødig eller kostbar pynt eller unyttige prydelser. Brug ingen del deraf til at udsmykke jeres huse, til at købe overflødige eller kostbare møbler eller til at købe billeder, malerier eller forgyldninger. … Brug ikke penge for at kunne prale med jordisk gods eller for at opnå menneskers beundring eller ros. … "Så længe du gør godt mod dig selv, vil menneskene tale godt om dig." Så længe du er "klædt i purpur og fint linned" og "lever i overflod hver dag," vil mange utvivlsomt komplimentere dig for din fine smag, din ædelmodighed og gæstfrihed. Men køb ikke deres beundring for så høj en pris. Forbliv hellere tilfreds med den ros, som kommer fra Gud." – *Wesley: Works, Sermon 50, "The Use of Money."* I mange af vor tids menigheder lægges der ikke vægt på denne lære.

Det er blevet populært i denne verden, at man bekender sig til en eller anden religion. Regenter, politikere, jurister, læger og forretningsfolk slutter sig til kirken for at opnå deres medmenneskers respekt og tillid og for at fremme deres egne verdslige interesser. De forsøger at skjule alle deres urigtige forehavender under kristendommens dække. De forskellige trossamfund, som er blevet forstærkede af disse døbte verdsligsindedes rigdom og indflydelse, gør et endnu større bud på popularitet og beskyttelse. Pragtfulde kirker, som udsmykkes på den mest ødsle måde, opføres på de fineste gader. Menigheden klæder sig i dyre dragter, som nøje følger modens forskrifter. Den præst, som er i stand til at underholde og tiltrække folk, får en høj løn. Hans prædikener må ikke indeholde fordømmelse af populære synder; de skal være milde og venlige, så de kan behage fornemme folks ører. Fornemme syndere optages som menighedsmedlemmer, og fornemme synder skjules under påtagen kristendom.

I en avisartikel, der handler om de foregivne kristnes holdning over for verden, står der: "Kirken har ganske ubemærket givet efter for tidens ånd og har afpasset sin gudsdyrkelse efter de moderne krav." "Kirken benytter nu som instrumenter alt det, som bidrager til at gøre religionen tiltrækkende." Og i en artikel i *The New York Independent* står der følgende om metodismen: "Skillelinjen mellem de religiøse og de ugudelige er ved at forvandles til en slags halvskygge, og nidkære mænd på begge sider forsøger ihærdigt at udslette al afvigelse mellem deres forskellige former for handling og fornøjelse." "Religionens popularitet bidrager i høj grad til at forøge antallet af dem, som gerne vil have del i dens goder uden at påtage sig dens pligter.

Howard Crosby udtaler: "Det er yderst foruroligende, at Kristi kirke i så ringe grad opfylder sin Herres hensigt. Ligesom de gamle jøder lod samkvemmet med de afgudsdyrkende folkeslag stjæle deres hjerte fra Gud, … opgiver Jesu kirke nu, på grund af dens falske fællesskab med en vantro verden, sit sande livs guddommelige metoder og overtager et gudløst samfunds farlige, skønt ofte bestikkende skikke og bruger de argumenter og kommer til de slutninger, som er i modstrid med Guds åbenbarelser og direkte fjendtlige mod al åndelig vækst." – *The Healthy Christian: An Appeal to the Church, pp. 141. 142.*

I denne flodbølge af verdslighed og forlystelsessyge forsvinder så at sige al selvfornægtelse og offervilje for Kristi skyld. ”Nogle af de mænd og kvinder, som nu tager aktivt del i vore menigheders arbejde, blev som børn opdraget til at bringe ofre for at være i stand til at give eller gøre noget for Kristi sag.” Men ”hvis der nu behøves penge, … må ingen opfordres til at give. Absolut ikke! Hold auktion, lav tableauer, spil amatørkomedie eller hold en middag – hvad som helst, der kan more folket.”

I sit årsbudskab den 9. januar 1873 udtalte guvernør Washburn fra Wisconsin: ”Vi mangler love, som kan tilintetgøre de skoler, hvor der uddannes spillere. De findes overalt. Selv kirken går nu og da – sikkert uden selv at vide det – i djævelens tjeneste. Velgørenhedskoncerter, velgørenhedsfester, som undertiden skal støtte religiøse og godgørende formål, men som ofte har mindre ophøjede mål, lotterier, tombolaer o. s. v. er forskellige midler til at få penge for lidt eller intet. Intet er så demoraliserende eller berusende – især for de unge – som at erhverve penge eller andre værdier uden at yde noget arbejde derfor. Når agtværdige mennesker deltager i disse lykkespil og beroliger deres samvittighed med den tanke, at pengene går til et godt formål, er det ikke mærkeligt, at vore unge tilegner sig de dårlige vaner, som avles af hasardspillets spænding og ophidselse.”

Verdslighedens ånd er trængt ind i så at sige alle menigheder i den kristne verden. I en prædiken, som blev holdt i London, tegner Robert Atkins et mørkt billede af den åndelige nedgang, som præger England: ”De virkeligt retfærdige er blevet få her på jorden, og ingen synes at begræde det. De bekendende kristne i alle menigheder i vor tid elsker verden, følger verdens skikke, elsker bekvemmelighed og higer efter deres medmenneskers agtelse. De er kaldet til at lide med Kristus, men de gyser tilbage for ethvert ubehag. …*Frafald, frafald, frafald* står prentet over enhver kirkedør. Hvis de vidste det og følte det, var der endnu håb, men ak, de siger: ”Vi er rige, vi har vundet rigdom og trænger ikke til noget.” – *Second Advent Library, tract No. 39.*

Den store synd, som Babylon beskyldes for, består i, at hun har givet ”alle folkeslagene at drikke af sin utugts harmes vin.” Det berusende bæger, som hun rækker verden, symboliserer de falske læresætninger, som hun har antaget som et resultat af sin uretmæssige forbindelse med jordens store. Venskab med verden fordærver hendes tro, og på den anden side udøver hun selv en fordærvelig indflydelse på verden ved at forfægte læresætninger, som er i modstrid med den hellige skrifts mest utvetydige udtalelser.

Romerkirken nægtede folket adgang til Bibelen og forlangte, at alle skulle anerkende kirkens lære i stedet for Bibelens. Ved reformationen blev Guds ord givet tilbage til menneskene; men er det ikke kun alt for sandt, at det forkyndes i vor tids kirker, at menneskene skal basere deres tro mere på deres kirkes trosbekendelse og belæring end på Bibelen? I sin omtale af de protestantiske kirker udtalte Charles Beecher: ”De gyser tilbage for ethvert bistert ord mod trosbekendelser med samme følsomhed som den, hvormed de hellige fædre ville være gyst tilbage for et bistert ord mod den voksende ærefrygt for helgener og martyrer, som de selv opelskede. … De protestantiske evangeliske trossamfund har i så høj grad bundet hinandens og deres egne hænder, at ingen mand kan blive præst ved en protestantisk kirke uden at anerkende mindst èn bog foruden Bibelen…. Der er intet fantasifuldt i den udtalelse, at trosbekendelsens magt nu

begynder at forbyde Bibelen i lige så høj grad, som romerkirken gjorde det, men på en mere snedig måde." – Prædiken over emnet *"The Bible a Sufficient Creed," holdt i Ford Wayne i Indiana den 22. februar 1846.*

Når gudfrygtige lærere fortolker Guds ord, sker der ofte, at lærde mænd eller præster, som hævder at forstå Bibelen, træder frem og erklærer, at en eller anden fuld korrekt læresætning er kætteri, og med det resultat, at sandhedssøgende mennesker stødes bort. Hvis verden ikke var håbløst beruset af Babylons vin, ville utallige mennesker blive overbevist og omvendt af Guds ords utvetydige og overbevisende sandheder. Men troen lader til at være så forvirret og uharmonisk, at folk ikke aner, hvad de skal betragte som sandhed. Kirken bærer selv skylden for at verden ikke tager imod evangeliet.

Åndelig mørketid

Den anden engels budskab, som står gengivet i Åbenbaringens 14. kapitel, blev først forkyndt i sommeren 1844, og det tog den gang mere direkte sigte på de amerikanske kirker, hvor advarselen om dommens dag i særlig grad var blevet forkyndt og som oftest forkastet, og hvor forfaldet inden for kirkerne havde været særlig voldsomt. Men den anden engels budskab blev ikke helt opfyldt i 1844. Kirkerne kom da ud for et moralsk forfald, fordi de ikke ville tage imod adventbudskabet; dette fald var dog ikke fuldstændigt. Men da de har forsat med at forkaste de særlige sandheder, som gælder for vor tid, er de faldet dybere og dybere. Dog kan det endnu ikke siges, at "faldet er det store Babylon, som har givet a*lle folkeslagene* at drikke af sin utugts harmes vin." Hun har endnu ikke fået alle folkeslagene til dette. Verdslighed og ligegyldighed over for de prøvende sandheder i vor tid findes i højere og højere grad i de protestantiske kirker i alle den kristne verdens lande, og den anden engels højtidelige og frygtelige trussel er også møntet på disse kirker; men frafaldet har endnu ikke nået sin kulmination.

Bibelen fortæller os, at før Herrens genkomst vil Satan arbejde "med al løgnens magt og tegn og undere og med al uretfærdighedens forførelse." Og de, som "ikke tog imod kærligheden til sandheden, så de kunne blive frelst," skal overlades til "en vildførende magt, så de tror løgnen." 2 Tess. 2, 9-11. Først når denne situation er indtruffet, og når kirkens forening med verden er fuldbyrdet i hele kristenheden, vil Babylons fald være en realitet. Forandringen sker gradvis, og den fulde opfyldelse af profetien i Åb. 14, 8, hører stadig fremtiden til.

Til trods for det åndelige mørke og den fjernelse fra Gud, som præger de kirker, som Babylon symboliserer, findes de fleste af Kristi sande tilhængere stadig i disse kirker. Mange af disse har aldrig fået øjnene op for de specielle sandheder, som gælder for vor tid. Mange er utilfredse med deres nuværende situation og længes efter mere lys. De leder forgæves efter Kristi billede i de kirker, som de har forbindelse med. Når disse trossamfund fjerner sig mere og mere fra sandheden og knytter sig tættere og tættere til verden, vil forskellen på de to typer blive stadig større, og den vil til slut føre til adskillelse. Den tid vil komme, da de, der elsker Gud højere end noget andet, ikke kan opretholde forbindelsen med dem, der er "lystens venner snarere end Guds venner," og som "har gudsfrygts skin, men fornægter dens kraft."

Åbenbaringens 18. kapitel viser hen til den tid, da kirken, fordi den har kastet vrag på den trefoldige advarsel, som vi finder i Åb. 14, 6-12, helt har nået

den tilstand, som er forudsagt af den anden engel, og da de af Guds folk, som stadig befinder sig i Babylon, opfordres til at forlade den. Dette budskab er det sidste, som nogen sinde vil blive bragt verden, og det vil fuldføre sit værk. Når de, som ”ikke troede sandheden, men fandt behag i uretfærdigheden” (2 Tess. 2, 12.), overlades til ”en vildførende magt, så de tror løgnen,” skal sandhedens lys skinne på alle dem, hvis hjerte er rede til at modtage det, og alle Guds børn, som stadig er i Babylon, skal give agt på røsten, der siger: ”Drag ud fra hende, mit folk!” Åb. 18, 4.

22. OPFYLDTE PROFETIER

Da det tidspunkt, på hvilket man først havde ventet Herrens genkomst – i foråret 1844 – blev overskredet, blev de, som tillidsfuldt havde afventet hans komme, for en stund opfyldt af tvivl og usikkerhed. Mens verden betragtede dem som mennesker, som havde lidt afgørende nederlag efter at have klynget sig til et bedragerisk håb, var Guds ord stadig deres kilde til trøst. Mange fortsatte med at studere Bibelen, granskede atter de skriftsteder, hvorpå de havde baseret deres tro, og læste omhyggeligt profetierne for at få mere indsigt. Det syntes ganske uimodsigeligt, at Bibelen indeholdt beviser på deres tros rigtighed. Tegn, som ikke kunne mistydes, viste, at Kristi genkomst var nært forestående. Herrens særlige velsignelse, som havde vist sig både i omvendelse af syndere og i de kristnes fornyede åndelige liv, havde bevist, at budskabet virkelig kom fra Himmelen. Og skønt de troende ikke kunne give nogen forklaring på deres skuffelse, følte de sig forvisset om, at det var Gud, som havde ledet dem i den erfaring, som de havde gennemgået.

Klare bibeltekster

Profetier som de mente havde tilknytning til tiden for genkomsten, var der et belærende budskab, som tog specielt sigte på deres tilstand af usikkerhed og spænding, og som opmuntrede dem til at vente tålmodigt i tro på, at det, som nu var dem uforståeligt, skulle blive forklaret til sin tid.

En af disse profetier findes hos Hab. 2, 1-4: ”Op på min varde vil jeg stige, stå hen på mit vagtsted og spejde, og se, hvad han taler i mig, hvad svar han har på min klage. Og Herren gav mig til svar de ord: ”Skriv synet op og rist det ind i tavler, at det let kan læses; thi synet står ved magt, træffer ind i tide, usvigeligt iler det mod målet; tøver det, bi så på det, thi det kommer; det udebliver ikke.” ”Se opblæst, uredelig er sjælen i ham, men den retfærdige skal leve ved sin tro.”

Allerede i 1842 havde befalingen til at ”skrive synet op, og riste det ind i tavler, at det kan læses let” fået Charles Fitch til at udarbejde et profetisk kort, som viste Daniels og Åbenbaringens syner. Udgivelsen af dette kort blev betragtet som en opfyldelse af den befaling, som blev givet af Habakkuk. Men ingen lagde mærke til, at der omtales en åbenbar forsinkelse af synets virkeliggørelse – en ventetid – i den samme profeti. Efter skuffelsen syntes dette skriftsted uhyre betydningsfuldt: ”Synet står ved magt, træffer ind i tide, usvigeligt iler det mod målet; tøver det, bi så på det, thi det kommer; det udebliver ikke … den retfærdige skal leve ved sin tro.”

Også Ezekiels profeti var en kilde til styrke og trøst for de troende: ”Herrens ord kom til mig således: Menneskesøn! Hvad er det for et mundheld, I har om Israels land: ”Det trækker i langdrag, og alle syner slår fejl!” Sig derfor til dem: Så siger Herren: …Tiden er nær, og alle syner træffer ind!” … Jeg, Herren, taler, hvad jeg vil, og det skal ske. Det skal ikke længer trække i langdrag.” ”Israels hus siger: ”Synet, han skuer, gælder sene dage, og han profeterer om fjerne

tider!" Sig derfor til dem: Så siger den Herre Herren: Intet af mine ord skal lade vente på sig mere; hvad jeg taler, skal ske." Ez. 12, 21-25. 27. 28.

De ventende glædede sig, for de troede på, at han, som kender enden fra begyndelsen, havde set ned gennem tiderne og set deres skuffelse, og at han derfor havde skænket dem opmuntrende ord, der kunne give dem nyt håb. Havde disse skriftsteder, som formanede dem til at vente tålmodigt og holde fast ved deres tillid til Guds ord, ikke eksisteret, ville deres tro have vaklet i denne prøvelsens stund.

Lignelsen om de ti jomfruer

Lignelsen om de ti jomfruer i Mattæus evangeliets 25. kapitel belyser også adventfolkets erfaring. I det 24. kapitel havde Kristus som svar på disciplenes spørgsmål om tegnet på hans genkomst og verdens ende omtalt nogle af de mest betydningsfulde begivenheder i verdens og menighedens historie fra hans første til hans andet komme, nemlig Jerusalems ødelæggelse, menighedens trængselstid under hedningernes og pavedømmets forfølgelser, sol og måneformørkelsen og stjerneregnen. Derefter talte han om sin genkomst og fortalte lignelsen om de to typer af tjenere, som venter på hans komme. Det 25. kapitel begynder med disse ord: "Da skal det være med Himmeriget som med ti jomfruer." Her beskrives den menighed, som eksisterer i de sidste dage, den samme, som omtales i slutningen af det 24. kapitel. I denne lignelse symboliserer et orientalsk bryllup menighedens oplevelse.

"Da skal det være med Himmeriget som med ti jomfruer, der tog deres lamper og gik ud for at gå brudgommen i møde. De fem af dem var uforstandige og de fem kloge. De uforstandige tog nemlig deres lamper, men tog ikke olie med sig. Men de kloge tog olie i deres kander tillige med deres lamper. Og da brudgommen lod vente på sig, blev de alle døsige og faldt i søvn. Men ved midnat lød der et råb: "Se, brudgommen er der, gå ham i møde!"

Man mente, at Kristi genkomst, som blev forkyndt i den første engels budskab, symboliseredes med brudgommens komme. Den store vækkelse, som fandt sted under forkyndelsen af Kristi snarlige genkomst, svarede til, at jomfruerne gik ud for at tage imod brudgommen. Både i denne lignelse og i lignelsen i Mattæus evangeliets 24. kapitel forekommer der to forskellige typer. Alle jomfruerne havde taget deres lampe, Bibelen og ved dens lys var de gået ud for at møde brudgommen. Men "de uforstandige tog … deres lamper, men tog ikke olie med sig," hvorimod "de kloge tog olie i deres kander tillige med deres lamper." Den sidstnævnte type havde modtaget Guds nåde, Helligåndens genfødende, oplysende kraft, som gør hans ord til en lygte for foden og et lys på stien. De havde i gudsfrygt gransket den hellige skrift for at lære sandheden at kende, og de havde nidkært søgt at opnå renhed i hjerte og vandel. De havde en personlig oplevelse, en tro på Gud og hans ord, som ikke kunne tilintetgøres af skuffelse og forsinkelse. De andre "tog deres lamper, men tog ikke olie med sig." De handlede impulsivt. Det højtidelige budskab havde gjort dem ængstelige, men de havde stolet på deres brødres tro og var tilfredse med de gode følelsers flakkende lys, men manglede fuld forståelse af sandheden og den rette hjertets omvendelse. De var gået ud for at møde Herren, og de var fulde af håb ved tanken om snart at skulle modtage deres belønning; men de var ikke forberedt på forsinkelse og skuffelse. Da prøvelserne kom, svigtede deres tro, og deres lys

brændte kun svagt.

”Da brudgommen lod vente på sig, blev de alle døsige, og faldt i søvn.” Brudgommens forsinkelse symboliserer den tid da Herren var ventet, skuffelsen og den tilsyneladende udsættelse af genkomsten. I denne vanskelige tid begyndte de overfladiske og lunkne snart at tabe interessen og at nedsætte arbejdstempoet, men de, hvis tro var baseret på et personligt kendskab til Bibelen, havde en klippe under deres fødder, som skuffelsens bølger ikke kunne bortskylle. De blev ”alle døsige og faldt i søvn”. Den ene type var ubekymrede og opgav deres tro, mens de sov, mens den anden type tålmodigt ventede på, at der skulle blive givet dem mere lys. I prøvelsens nat syntes de sidstnævnte dog til en vis grad at miste deres nidkærhed og iver. De lunkne og overfladiske kunne ikke længere støtte sig til deres brødres tro. Enhver måtte klare sig selv.

Fanatismen markerer sig

På dette tidspunkt begyndte fanatismen at vise sig. Nogle som havde påstået, at de troede fuldt og fast på budskabet, fornægtede nu, at Guds ord er den eneste pålidelige rettesnor, og idet de hævdede, at det var Helligånden, der ledede dem, underkastede de sig deres egne følelser, indtryk og fantasier. Nogle udviste en blind og skinhellig nidkærhed og fordømte alle, som ikke ville følge deres eksempel. Deres fanatiske ideer og handlinger vakte modvilje hos de fleste adventister, men fanatikerne var alligevel skyld i, at sandhedens sag mødte endnu mere kritik end før.

Satan forsøgte på denne måde at modarbejde og tilintetgøre Guds værk. Adventbevægelsen havde gjort stort indtryk på menneskene, tusinder af syndere var blevet omvendt, og gudfrygtige mænd ofrede hele deres tid på at forkynde sandheden, selv i ventetiden. Ondskabens fyrste mistede mange af sine tilhængere, og for at bringe Guds sag i vanry forsøgte han at lokke nogle af dem, som foregav at have troen, og få dem til at gå til yderligheder. Derefter var hans redskaber parate til at påpege enhver vildfarelse, enhver fejltagelse og enhver uklædelig handling og forevise dem for folket med overdrevne kommentarer – for at sætte adventisterne og deres tro i det mest uheldige lys. Jo flere han kunne få til at udtale deres tro på genkomsten, samtidig med at hans magt beherskede deres hjerte, des større fordel ville han opnå ved at fremvise dem som eksempler på hele samfundet af troende. Satan er ”vore brødres anklager”, og det er på hans tilskyndelse, at mennesker holder regnskab med Herrens folks fejl og mangler og henleder andres opmærksomhed på dem, mens deres gode gerninger forbliver upåagtede. Han har altid travlt, når Gud arbejder på at frelse sjæle. Når Guds sønner kommer for at forestille sig for herren, er Satan iblandt dem. I enhver vækkelse er han rede til at indføre nogle, hvis hjerte ikke er helliggjort, og hvis sind er ude af balance. Når disse har antaget en del af sandheden og har sluttet sig til de troende, forsøger han gennem dem at indføre teorier, som vil bedrage de uforsigtige. At et menneske befinder sig i selskab med Guds børn i kirken eller omkring Herrens bord, er intet bevis for, at det er en sand kristen. Satan findes ofte der, selv ved de mest højtidelige anledninger, i skikkelse af dem, som han kan bruge som sine redskaber.

Ondskabens fyrste kæmper for hver tomme jord, som Guds folk tilbagelægger på deres rejse mod den himmelske stad. I hele kirkens historie er der aldrig blevet fuldført nogen reformation uden betydelig modstand. Således var det også

på Paulus` tid. Hver gang apostlen grundlagde en menighed, var der nogle, som påstod, at de var blevet troende, men som samtidig indførte vranglære, der hvis den fik lov til at stå uimodsagt, ville ende med at forjage kærligheden til sandheden. Også Luther havde mange vanskeligheder og bekymringer, som forårsagedes af fanatikere, som hævdede, at Gud havde talt direkte gennem dem, og som derfor satte deres egne ideer og meninger højere end Bibelens vidnesbyrd. Mange som manglede tro og erfaring, men som var fulde af indbildskhed og elskede at høre eller fortælle nyt, lod sig bedrage af de nye læreres store ord, og de forenede sig med Satans redskaber og forsøgte sammen med dem at nedrive det, som Gud havde tilskyndet Luther til at opbygge. Brødrene Wesley og flere andre, hvis indflydelse har været til velsignelse for verden, mødte ustandselig Satans rænker, fordi han gjorde overdrevent nidkære, uafbalancerede mennesker, som ikke var helliget, mere eller mindre fanatiske.

William Miller nærede dyb modvilje mod alt, hvad der førte til fanatisme. Han erklærede ligesom Luther, at enhver ånd bør prøves efter Guds ord. "Djævelen," sagde Miller, "har i vore dage stor magt over sindene. Og hvorledes kan vi vide, hvad slags ånd de er af? Bibelen giver svaret: "Af deres frugter skal I kende dem." ... Mange ånder har begivet sig ud i verden; og vi har fået befaling til at prøve ånderne. Den ånd, som ikke får os til at leve ædrueligt, retfærdigt og gudfrygtigt i denne verden, er ikke en Kristi ånd. Jeg bliver mere og mere sikker på, at Satan har en hel del at skaffe med disse vildfarelser. ... Mange blandt os, som foregiver at være helliggjorte, følger menneskenes traditioner og er åbenbart lige så uvidende om sandheden som andre, som ikke stiller sådanne krav om at være fuldkomne." – *Bliss pp. 236.237.* "Vildfarelsens ånd vil føre os bort fra sandheden, og Guds ånd vil føre os frem til sandheden. Men siger du, et menneske kan tage fejl og alligevel tro, at det har ret. Hvad så? Vort svar er, at Ånden og ordet stemmer overens. Hvis et menneske dømmer sig selv efter Guds ord og finder fuldkommen overensstemmelse gennem hele ordet kan det tillade sig at tro, at det har fundet sandheden. Men hvis det opdager, at den ånd, af hvilken det ledes, ikke stemmer overens med alt det centrale i Guds lov eller bog, bør det vise stor forsigtighed, således at det ikke fanges i djævelens snare." – *The Advent Herald and Signs of the Times Reporter, vol. 8, No. 23 (Jan. 15, 1845.)*

"Jeg har ofte fundet mere bevis på en indvortes gudsfrygt i et tårevædet øje, en våd kind og en grådkvalt stemme end i al den støj, som findes i kristendommen." – *Bliss, p. 282.*

På reformationens tid beskyldte dens fjender de mennesker, som modarbejdede fanatismen mest energisk, for at være fanatikere. Adventbevægelsens modstandere brugte en lignende taktik. Da de ikke var tilfredse med at fordreje og overdrive de mest yderliggående vildfarelser, satte de ondskabsfulde rygter i gang – rygter – som ikke havde nogen som helst lighed med sandheden. Disse mennesker lod sig lede af had og fordomme. Deres fred blev forstyrret af budskabet om Kristi snarlige genkomst. De frygtede, at det kunne være sandt, og samtidig håbede de, at det ikke var det, og dette var årsagen til deres krig mod adventisterne og deres tro.

Det lykkedes nogle få fanatikere at bane sig vej ind i adventisternes rækker, men dette berettiger ikke til at hævde, at bevægelsen ikke udsprang fra Gud, lige så lidt som tilstedeværelsen af fanatikere og bedragere i kirken på Paulus og

Luthers tid berettiger til at fordømme disse to mænds indsats. Måtte Guds folk vågne op af deres slummer og for alvor angre og reformere; måtte de granske Bibelen og lære sandheden at kende, således som den er i Jesus, og måtte de vie sig til Gud! Selv da vil der ikke mangle beviser på, at Satan stadig er vagtsom og energisk. Ved hjælp af alle former for bedrag vil han vise sin magt og kalde alle de faldne engle til hjælp.

Det var ikke forkyndelsen af genkomsten, som skabte fanatisme og splittelse. Fanatismen og splittelsen begyndte i 1844, da adventisterne var opfyldt af tvivl og ængstelse og endnu ikke havde fundet deres rette ståsted. Forkyndelsen af den første engels budskab og "midnatsråbet" tjente netop til at modarbejde fanatisme og splittelse. De, som deltog i denne højtidelige bevægelse, var i harmoni; deres hjerter var fulde af gensidig kærlighed og af kærlighed til Jesus, som de snart ventede at få at se. Èn tro og èt saligt håb hævede dem over menneskelig påvirkning og var et skjold mod Satans angreb.

Et nærmere blik på profetien

"Da brudgommen lod vente på sig, blev de alle døsige og faldt i søvn. Men ved midnat lød der et råb: "Se, brudgommen er der, gå ham i møde!" Da vågnede alle jomfruerne og gjorde deres lamper i stand." Matt. 25, 5-7. I sommeren 1844, midtvejs mellem det tidspunkt, hvor man mente at de 2300 dage var forbi, og samme års efterår, som man senere opdagede, at dagene nåede til, blev budskabet forkyndt med Bibelens egne ord: "Se brudgommen er der!"

Årsagen til denne bevægelse var, at det var blevet konstateret, at Artaxerxes` befaling om Jerusalems genopbyggelse, som var udgangen for perioden på de 2300 dage, blev givet om efteråret år 457 f. Kr. og ikke i begyndelsen af året, som man tidligere havde troet. Når man regner fra efteråret 457, udløber de 2300 dage om efteråret år 1844. *(Se noter: PROFETISKE DATA.)*

I symbolerne i Det gamle Testamente fandt man også holdepunkter for, at den begivenhed, der symboliseres ved "helligdommens renselse," måtte finde sted om efteråret. Dette blev særlig tydeligt, da man fæstede opmærksomheden ved den måde, hvorpå de handlinger, der var forbilleder på Kristi første komme, havde fundet sted. Slagtningen af påskelammet var et symbol på Kristi død.

Paulus siger: "Også vort påskelam er slagtet, nemlig Kristus." 1 Kor. 5, 7. Førstegrødeneget, hvormed man i påsken udførte svingningen for Herren, symboliserede Kristi opstandelse. Paulus siger med henblik på Herrens og hele hans folks opstandelse: "Som førstegrøde Kristus, dernæst ved Kristi komme de, som hører ham til." 1. Kor. 15, 23. Ligesom svingningsneget var det første modne korn, som blev samlet før høsten, er Kristus førstegrøden af den udødelige høst af frelste, som i den fremtidige opstandelse skal samles i Guds lade.

De begivenheder, som var skildret på forhånd i symbolerne, indtraf til tiden. På den fjortende dag i den første jødiske måned, den måned og dag, på hvilken påskelammet i fulde femten århundreder var blevet slagtet, indstiftede Kristus efter at have spist påskemåltid med sine disciple den fest, som skulle være et minde om hans død som "Guds lam, som bærer verdens synd". Samme nat blev han pågrebet af onde mennesker for at blive korsfæstet og myrdet, og som svingningsnegets modbillede stod Herren op fra de døde på den tredje dag, "som en førstegrøde af de hensovede", et eksempel på alle de opstandne retfærdige, hvis "fornedrelseslegeme" skal forvandles og få "samme skikkelse som hans

herlighedslegeme". 1. Kor. 15, 20; Fil. 3, 21.

På samme måde skulle de begivenheder, der var skildret i symboler, som hentydede til genkomsten, indtræffe på det tidspunkt, som var angivet i den symbolske tjeneste. Under det mosaiske system fandt helligdommens renselse eller den store forsoningsdag sted på den tiende dag i den syvende jødiske måned (3.Mos. 16, 29-34), på hvilken yppersteepræsten efter at have skaffet hele Israel soning og således fjernet hele folkets synder fra helligdommen kom ud og velsignede folket. Derfor troede man, at Kristus, vor stor yppersteepræst, skulle komme og rense jorden ved at tilintetgøre synden og synderne og for at skænke sit ventende folk udødelighed. Man mente, at Herren ville komme igen på den tiende dag i den syvende måned, på det tidspunkt, da helligdommen skulle renses. Denne dag faldt i 1844 på den 22. oktober. Dette stemte overens med den kendsgerning, at de 2300 dage ville udløbe om efteråret, og der syntes ikke at være nogen mulighed for fejltagelse.

Midnatsråbet

I lignelsen i Mattæus-evangeliets 25. kapitel efterfølges ventetiden og søvnen af brudgommens komme. Dette stemte overens med de beviser, som netop er fremholdt både ud fra profetien og forbillederne. Mange stolede fuldt og fast på rigtigheden deraf, og "midnatsråbet" blev forkyndt af tusinder af troende.

Bevægelsen fejede som en flodbølge hen over landet. Fra by til by, fra landsby til landsby og til fjerntliggende flækker gik den, indtil Guds ventende folk var helt vågne. Fanatismen forsvandt for denne forkyndelse, som frosten forsvinder for solens stråler. De troende så deres tvivl og forvirring fjernet og deres hjerte fyldtes med mod og håb. Værket var befriet for de yderliggående fanatikere, som altid optræder, når der er menneskelig ophidselse, som ikke holdes i ave af Guds ord og Guds Ånd. Der var nu den ydmyghed og gudsfrygt, som kendetegnede de gamle israelitter når en af Guds tjenere havde bragt dem et bebrejdende budskab. Værket havde det præg, som Guds værk altid har. Der var ingen ekstatisk jubel, men inderlig hjerteransagelse, syndsbekendelse og forsagelse af verden. Forpinte sjæle beredte sig til at møde Herren der blev bedt næsten uafladeligt, og man helligede sig til Herren uden forbehold.

Miller siger i sin beskrivelse af denne tid: "Der lyder ingen glædesudbrud; det er næsten, som om de reserveres til en senere anledning, ved hvilken Himmelen og jorden skal fryde sig sammen i ubeskrivelig og herlig lyksalighed. Der er heller ingen råben – man venter, til råbet fra Himmelen lyder. Sangerne er tavse; de afventer det øjeblik, da de skal synge sammen med engleskaren, koret fra Himmelen. … Der er ingen følelsesmæssige konflikter; alle er enige og opfyldt af det samme." - *Bliss, pp. 270. 271.*

En anden, som deltog i bevægelsen, har udtalt: "Den fremkaldte overalt inderlig hjerteransagelse og ydmyghed over for Himmelens Gud. Den forårsagede, at interesserne vendtes bort fra det, som tilhører denne verden, at strid og fjendskab blev bilagt, at forurettelser blev tilstået, og at angrende, bodfærdige hjerter bad Gud om tilgivelse. Den forårsagede en sjælens ydmyghed, som vi aldrig før havde set mage til. Gud havde gennem Joel befalet, at når hans store dag var nær, skulle menneskene sønderrive deres hjerter og ikke deres klæder og omvende sig til Herren med faste, gråd og sorg. Som Gud havde lovet gennem Zakarias, udgød han nådens og bønnens ånd over sine børn. De tænkte på ham,

som de havde gennemstunget, og de sørgede, … og de, som afventede Herrens komme, ydmygede deres sjæle for ham." – *Bliss i Advent Shield and Review, vol. 1, p. 271 (januar 1845).*

Af alle de store religiøse bevægelser siden apostlenes dage har ingen været mere fri for menneskelig ufuldkommenhed og Satans bedrag end denne bevægelse i efteråret 1844. Selv nu, efter så mange års forløb, føler alle de, som deltog i denne bevægelse, og som ikke er veget fra sandhedens grundvold, dette værks hellige indflydelse og bringer vidnesbyrd om, at det udgik fra Gud.

Ivrig forventning

Da midnatsråbet lød: "Se, brudgommen er der, gå ham i møde!" vågnede de ventende og "gjorde deres lamper i stand." De granskede Guds ord med en hidtil ukendt interesse. Engle blev sendt ned fra Himmelen for at vække dem, som havde mistet modet, og gøre dem rede til at tage imod budskabet. Værket udsprang ikke fra menneskers visdom og lærdom, men fra Guds magt. Det var ikke de mest begavede, men de mest ydmyge og gudfrygtige, som var de første til at høre og adlyde kaldet. Bønder lod deres korn stå på markerne, håndværkere lagde deres værktøj fra sig, og med tårer i øjnene og glæde i hjerterne drog de ud for at forkynde advarselen. De, som tidligere havde været de ledende, var blandt de sidste, som sluttede sig til denne bevægelse. De fleste kirker lukkede deres døre for budskabet, og mange af dem, som antog det, afbrød deres forbindelse med kirkerne. Gud sørgede for, at denne forkyndelse supplerede den anden engels budskab og gav værket kraft.

Budskabet: "Se, brudgommen er der," blev ikke så meget støttet af argumenter, skønt det bibelske bevis var klart og uigendriveligt. Det havde en tvingende kraft, som rørte sjælen. Der var ingen tvivl, ingen tøven. Da Kristus holdt sit indtog i Jerusalem, drog alle de mennesker, som var kommet fra alle dele af landet for at fejre påsken, til Oliebjerget, og da de sluttede sig til den skare, som ledsagede Jesus, blev de grebet af stundens højtid og råbte: "Velsignet være han, som kommer, i Herrens navn!" Matt. 21, 9. På samme måde følte de vantro, som deltog i adventisternes møder – nogle af nysgerrighed, andre blot for at gøre sig lystige – den overbevisende magt, som udgik fra budskabet: "Se, brudgommen er der!"

På den tid fandtes der en tro, som bragte svar på bøn – en tro, som så hen til belønningen. Som regnen kommer til den tørstende jord, kom nådens ånd til sandhedssøgerne. De, som ventede snart at skulle stå ansigt til ansigt med Frelseren, følte en højtidelig glæde, som det var umuligt at udtrykke i ord. Helligåndens mildnende og dulmende magt smeltede hjertet, da velsignelsen blev udgydt i rigt mål over de trofaste troende.

Forsigtigt og højtideligt gik de, som tog imod budskabet, frem mod den stund, i hvilken de håbede at møde deres Herre. De følte hver morgen, at deres første pligt var at forvisse sig om, at Gud betragtede dem som sine børn. Deres hjerter var forenede, og de bad ofte sammen eller for hinanden. De mødtes tit på ensomme steder for at have samvær med Gud, og bønnens røst hævede sig mod Himmelen fra marker og lunde. Visheden om, at frelseren holdt af dem, betød mere for dem end det daglige brød, og hvis en sky formørkede deres sind, gav de sig ikke ro, før den var fordrevet. De følte, at tilgivelsens nåde var faldet på dem, og de længtes mere og mere efter at se ham, som de elskede af hele deres

hjerte.

Men endnu engang skulle de skuffes. Frelseren kom ikke på det forventede tidspunkt. De havde set frem til hans komme med største tillid, og nu følte de, som Maria havde følt, da hun fandt Frelserens grav tom, og da hun grædende udbrød: "De har taget min Herre bort, og jeg ved ikke, hvor de har lagt ham." Joh. 20, 13.

En følelse af hellig rædsel, en angst for, at budskabet muligvis kunne være sandt, havde i nogen tid holdt den vantro verden i tømme. Selv efter at timen for genkomsten var blevet overskredet, turde verden ikke straks hovere over de skuffede. Men da der ikke sås tegn på Guds vrede, forlod angsten dem, og de begyndte atter at håne de troende. Mange, som havde sagt, at de troede på Herrens snarlige genkomst, forkastede troen. Adskillige, som havde været yderst tillidsfulde, følte sig så dybt såret i deres stolthed, at de helst ville være flygtet langt bort. Ligesom Jonas rettede de bebrejdelser mod Gud og foretrak døden for livet. De, som havde baseret deres tro på andres meninger og ikke på Guds ord, var nu atter rede til at skifte standpunkt. Spotterne påvirkede de svage, frygtsomme og i fællesskab blev de enige om, at der nu hverken var grund til frygt eller håb. Tidspunktet var overskredet, Herren var ikke kommet, og verden kunne forblive uforandret i tusinder af år.

De oprigtige troende havde givet afkald på alt for Kristi skyld og havde følt hans nærhed som aldrig før. De havde efter deres egen mening, givet verden den sidste advarsel, og da de havde ventet snart at blive modtaget af deres himmelske Herre og hans engle, havde de i væsentlig grad trukket sig tilbage fra dem, som ikke ville anerkende budskabet. De havde længselsfuldt bedt: "Kom, Herre Jesus, kom snart!" Men han var ikke kommet. Og nu var det en stor prøvelse at genoptage livets byrder og vanskeligheder og udholde den spotske verdens hån og stikleri. Det krævede en fast tro og megen tålmodighed.

Alligevel var denne skuffelse ikke så stor som den, disciplene følte ved Kristi første komme. Da Jesus som sejrherre holdt sit indtog i Jerusalem, troede hans tilhængere, at han ville bestige Davids trone og befri Israel fra undertrykkerne. Fulde af håb og forventning kappedes de om at vise deres Konge ærefrygt. Mange lagde deres klæder som et tæppe på hans vej eller lagde palmegrene for hans fødder. Fulde af begejstring råbte de: "Hosianna Davids søn!" Da farisæerne, som både vrededes og foruroligedes over denne hyldest, opfordrede Jesus til at irettesætte sine disciple, svarede han: "Hvis disse tier, skal stenene råbe." Luk. 19, 40. Profetierne måtte blive til virkelighed. Disciplene opfyldte Guds hensigt; og dog var de dømt til at lide en bitter skuffelse. Nogle få dage efter overværede de Frelserens grufulde død og lagde ham i graven. Deres forventninger var ikke blevet indfriet, og deres håb døde sammen med Jesus. Først da Herren sejrrig forlod graven, gik det op for dem, at alt var blevet forudsagt i profetierne, og at "Kristus måtte lide og opstå fra de døde." Ap. g. 17, 3.

Fem hundrede år tidligere havde Herren gennem profeten Zakarias erklæret: "Fryd dig såre, Zions datter! Råb med glæde, Jerusalems datter! Se, din konge kommer til dig. Retfærdig og sejrrig er han, ydmyg, ridende på et æsel, på en asenindes føl." Zak. 9, 9. Hvis disciplene havde forstået, at Kristus skulle dømmes og dø, kunne de ikke have opfyldt denne profeti.

På lignende vis opfyldte Miller og hans medarbejdere profetier og bragte et budskab, som Guds ord havde forudsagt skulle bringes verden. Dette budskab

kunne de ikke have bragt, hvis de helt havde forstået de profetier, der forudsagde deres skuffelse og indeholdt endnu et budskab, som skulle forkyndes for alle folkeslag før Herrens genkomst. Den første og den anden engels budskaber blev bragt rettidig og udrettede det, som Gud havde ønsket, at de skulle udrette.

En rest holdt ud

Verden havde været en interesseret tilskuer, som ventede, at hele den adventistiske opfattelse ville blive forkastet, hvis tiden blev overskredet, uden at Kristus kom. Der var også mange, som svigtede troen under svære fristelser, men nogle stod fast. Adventbevægelsens resultater, ydmygheden og hjerteransagelsen, trangen til at fornægte verden og leve et kristeligt liv, viste, at bevægelsen udgik fra Gud. De turde ikke nægte, at Helligåndens magt havde bevidnet forkyndelsen om genkomsten, og de kunne ikke finde nogen fejl i deres beregning af de profetiske tidsperioder. Det var ikke lykkedes selv deres dygtigste modstandere at modbevise deres måde at fortolke profetierne på. Uden bibelsk vidnesbyrd kunne de ikke gå med til at opgive den overbevisning, som de havde modtaget ved hjælp af bøn og bibelstudium, et sind, som stod under Guds Ånds indflydelse, og et hjerte, som var sat i brand af Åndens levende kraft. En overbevisning som havde modstået alle angreb fra skarpe kritikere, populære religiøse lærere og verdenskloge mænd. Den havde stået fast overfor lærdommens og veltalenhedens forenede kræfter, så vel som mod de fornemmes og de ringes hån og spot.

Den ventede begivenhed var ikke indtruffet, men selv dette kunne ikke ryste deres tro på Guds ord. Da Jonas i Nineve forkyndte, at byen om fyrretyve dage skulle styrtes i grus, godtog Herren indbyggernes ydmyghed og forlængede deres nådetid; alligevel var Jonas` budskab sendt af Gud, og Nineve blev prøvet i overensstemmelse med hans vilje. Adventisterne troede, at Gud på lignende vis havde pålagt dem at bringe advarselen om dommen. ”Den har,” sagde de, ”prøvet hjerterne hos alle dem, som har hørt den, og vakt kærlighed til Herrens genkomst eller fremkaldt et had, som er mere eller mindre synligt, men som Gud kender. Den har skabt en skillelinje, … således at de, som vil ransage deres eget hjerte, kan vide, på hvilken side de ville have stået, hvis Herren var kommet den gang – om de ville have råbt: ”Se, her er vor Gud, som vi biede på, og som frelste os!” eller om de ville have råbt til klipperne og bjergene om at falde over dem og skjule dem for hans åsyn, som sidder på tronen, og for Lammets vrede.” Vi tror, at Gud således har prøvet sit folk, har loddet deres tro og set, om de i prøvelsens time ville flygte fra den stilling, i hvilken det måtte passe ham at anbringe dem, eller om de ville give afkald på denne verden og med fuld tillid stole på Guds ord.” - *The Advent Herald and Signs of the Times Reporter, vol. 8, No. 14, (Nov. 13, 1844).*

De følelser, som var fremherskende hos dem, der stadig troede, at Gud havde ledet dem i den erfaring, som de havde gennemgået, udtrykkes i disse ord fra William Miller: ”Hvis jeg skulle leve mit liv om og have de samme beviser, som jeg da havde, måtte jeg for at være ærlig over for Gud og mennesker gøre, hvad jeg har gjort.” ”Jeg håber, at jeg har tvættet mine klæder for andre sjæles blod. Jeg føler, at jeg i så høj grad, som det stod i min magt, har befriet mig for enhver skyld i deres fordømmelse.” ”Skønt jeg to gange er blevet skuffet,” skrev denne Guds mand, ”er jeg hverken modløs eller fortvivlet. – Mit håb om Kristi genkomst

er usvækket. Jeg har kun gjort det, som jeg efter mange års eftertanke anså for min hellige pligt. Hvis jeg har begået fejl, har disse haft deres udspring i barmhjertighed, kærlighed til mine medmennesker og erkendelse af mit ansvar over for Gud." "En ting ved jeg: jeg har kun forkyndt, hvad jeg selv troede på, og Gud har været med mig; hans magt har vist sig i værket, og det har gjort meget godt." "Det ser ud til, at forkyndelsen har fået tusinder til at granske den hellige skrift, og at de ved deres tro og ved udgydelsen af Kristi blod er blevet forsonet med Gud." - *Bliss, pp. 256. 277. 280. 281.* "Jeg har aldrig higet efter de hovmodiges velvilje og er aldrig veget tilbage for verdens vrede. Heller ikke nu skal jeg søge deres gunst eller forlade pligtens vej for at udfordre deres had. Jeg skal aldrig bede dem skåne mit liv, og jeg skal forhåbentlig heller ikke være bange for at miste det, hvis dette er Guds vilje." – *J. White: Life of Wm. Miller, p. 315.*

Gud svigtede ikke sit folk; hans Ånd dvælede stadig hos dem, som ikke overilet fornægtede det lys, de havde modtaget, eller kastede vrag på adventbevægelsen. I brevet til hebræerne findes opmuntrende og advarende ord til de prøvede og ventende i denne krise: "Så kast da ikke jeres frimodighed bort, den har nemlig stor løn ifølge; thi I behøver udholdenhed for at gøre Guds vilje og få, hvad der er forjættet. Thi, der er endnu kun en liden stund, snart, snart, så kommer han, der skal komme, og han tøver ikke,; og min retfærdige skal leve ved tro"; men "hvis han unddrager sig, har min sjæl ikke behag i ham". Men vi hører ikke til dem, som unddrager sig og går fortabt, men til dem, som tror og vinder deres sjæle." Hebr. 10, 35-39.

At denne formaning er rettet til menigheden i de sidste dage, fremgår af de ord, som peger på genkomstens nærhed: "Endnu kun en liden stund, snart, snart, så kommer han, der skal komme, og han tøver ikke." Og det er tydeligt underforstået, at der skal være en tilsyneladende forsinkelse af Herrens genkomst. Denne formaning, der gives her, tager specielt sigte på adventisterne i denne tid. De mennesker, som ordene er henvendt til, stod i fare for at lide skibsbrud på troen. De havde adlydt Gud og fulgt hans Ånd og hans ord, men de kunne ikke forstå Guds hensigt med at skuffe dem eller skelne den vej, der lå foran dem, og de fristedes til at tvivle om, at det virkelig var Gud, der havde ledet dem. På netop den tid, tager følgende ord sigte: "Min retfærdige skal leve af tro." "Midnatsråbets" klare lys, havde skinnet på deres vej, således at de kunne tyde profetierne og de tegn, som forkyndte, at genkomsten var nær, og de havde så at sige vandret i beskuelse. Men nu var de nedbøjede af skuffelse, og de kunne kun holde sig oppe ved tro på Gud og hans ord. Den spotske verden sagde: "I er blevet bedraget. Fornægt jeres tro og indrøm, at adventbevægelsen var Satans værk." men Guds ord sagde: "Hvis han unddrager sig, har min sjæl ikke behag i ham." hvis de nu fornægtede deres tro og Helligåndens magt, som havde ledsaget budskabet, ville de slå ind på fortabelsens vej. De fik styrke af Paulus` ord: "Så kast da ikke jeres frimodighed bort. …I behøver udholdenhed for at gøre Guds vilje. …Snart, snart, så kommer han der skal komme, og han tøver ikke." Det eneste, de trygt kunne gøre, var at værne om det lys, Gud allerede havde givet dem, holde fast ved hans løfter, fortsætte med at granske den hellige skrift og tålmodigt vente på, at der skulle blive skænket dem mere lys.

23. HVAD ER HELLIGDOMMEN

Skriftstedet ”2300 aftener og morgener; så skal helligdommen komme til sin ret igen!” (Dan. 8, 14.), havde været grundlaget for, og den bærende pille i adventtroen. Alle de, der troede på Herrens snare komme, var fortrolige med disse ord. Denne profeti havde lydt fra tusinder af læber som et udtryk for deres tro. Alle havde en følelse af, at deres lyseste forventninger og deres mest dyrebare forhåbninger var knyttet til de begivenheder, som var forudsagt heri. Det var blevet påvist, at disse profetiske dage ville slutte i efteråret 1844. I lighed med den øvrige kristenhed mente adventisterne på den tid, at jorden eller en del af den var helligdommen. De havde den opfattelse, at helligdommens renselse var jordens renselse med ild på den yderste dag, og at dette ville ske ved Kristi genkomst. Heraf drog de den slutning, at Kristus ville komme igen i 1844.

Det fastsatte tidspunkt var imidlertid overskredet, og Herren var ikke kommet. De troende vidste, at Guds ord ikke kunne slå fejl, så de måtte have fortolket profetien forkert. Men hvor lå fejlen? Mange huggede i ubesindighed den vanskelige knude over ved at benægte at de 2300 dage sluttede i 1844. Den eneste grund, der kunne gives for at indtage et sådant standpunkt, var, at Kristus ikke var kommet på det tidspunkt, de havde ventet ham. De gjorde gældende, at hvis de profetiske dage var sluttet i 1844, ville Kristus være vendt tilbage for at rense helligdommen ved at rense jorden med ild, og da han ikke var kommet, kunne disse dage altså ikke være endt.

Alle led i profetien var stemte

At godkende denne slutning var ensbetydende med at forkaste den tidligere beregning af de profetiske tidsperioder. Man var kommet til det resultat, at de 2300 dage begyndte, da Artaxerxes` dekret om Jerusalems genrejsning og opbyggelse trådte i kraft i efteråret 457 f. Kr. Når man benyttede dette som udgangspunkt, passede alle de begivenheder, som blev forudsagt under klarlæggelsen af denne tidsperiode i Dan. 9, 25 - 27. til fuldkommenhed. 69 uger eller de første 483 af de 2300 år skulle føre ned til Messias, den salvede; med Kristi dåb og salvelse med Helligånden i året 27 e. Kr. gik det, som var forudsagt, nøjagtigt i opfyldelse. Midt i den 70. uge skulle Messias bortryddes. 3½ år efter sin dåb blev Kristus korsfæstet; det skete i foråret 31 e. Kr. De 70 uger eller 490 år angik særlig jøderne. Ved udløbet af denne tidsperiode beseglede det jødiske folk sin forkastelse af Kristus ved at forfølge hans disciple, og apostlene vendte sig til hedningerne i år 34 e. Kr. Da de første 490 år af de 2300 år var gået, var der 1810 år tilbage. Regnet fra året 34 e. Kr. fører 1810 år ned til 1844. ”Så skal helligdommen komme til sin ret igen!” sagde engelen. Alle de forudgående enkeltheder i profetien var gået i opfyldelse til punkt og prikke på det fastsatte tidspunkt.

På grundlag af denne beregning var der klarhed og overensstemmelse på alle punkter med den ene undtagelse, at der ikke i 1844 syntes at være indtruffet nogen begivenhed, som svarede til helligdommens renselse. At benægte, at dagene sluttede på dette tidspunkt, var det samme som at skabe forvirring om hele sagen og forkaste standpunkter, som var blevet underbygget af en

umiskendelig opfyldelse af profetien.

Symbolikken med helligdommen var klarlagt

Men Gud havde ledet sit folk i den store adventbevægelse. Den var blevet ledsaget af hans kraft og herlighed, og han ville ikke tillade, at den endte i mørke og skuffelse og blev betragtet som en falsk og fanatisk foreteelse. Hans ord skulle heller ikke drages i tvivl og betragtes med uvished. Skønt der var mange, der kasserede den metode, som de havde benyttet til at udregne de profetiske tidsperioder, og udtalte, at den bevægelse, som byggede på denne metode, måtte være falsk, var der dog nogle, som ikke var villige til at give slip på trospunkter og erfaringer, som var underbygget af skriften og bevidnet af Guds Ånd. De troede, at de havde fulgt sunde principper, når de fortolkede de profetier, som de læste, og anså det for deres pligt at holde fast ved de sandheder, som de allerede havde fundet, og vedblive at benytte den samme metode, når de studerede Bibelen. Med alvorlig bøn tog de deres standpunkt op til fornyet overvejelse og studerede skriften grundigt for at finde deres fejl. Da de ikke kunne finde nogen fejl i deres udregning af de profetiske tidsperioder, gav de sig til at underkaste spørgsmålet om helligdommen en mere indgående undersøgelse.

Da de undersøgte dette emne, blev de klar over, at der ikke findes støtte i skriften for den gængse anskuelse, at jorden er helligdommen. Derimod fandt de i Bibelen en fuldstændig forklaring på emnet helligdommen, dens beskaffenhed, dens beliggenhed samt helligdomstjenesten. Den hellige skrifts vidnesbyrd var så tydeligt og righoldigt, at der slet ikke kunne herske tvivl om dette spørgsmål. I brevet til hebræerne siger apostlen Paulus: ”Nu havde jo også den første pagt sin gudstjenesteordning og sin jordiske helligdom. Thi i den var der indrettet et forreste rum, hvori lysestagen og bordet og skuebrødene var; det kaldes ”det hellige”. Og bag det andet forhæng var der et rum, som kaldes ”det allerhelligste.” Deri stod et gyldent røgelsesalter og pagtens ark, på alle sider beslået med guld, og i den var der en guldkrukke med mannaen og Arons stav, den, som havde blomstret, og pagtens tavler. Ovenpå den stod herlighedens keruber, som overskyggede sonedækket.” Hebr. 9, 1-5.

Den gamle pakts helligdom

Den helligdom, som Paulus her hentyder til, var tabernaklet, som Moses på Guds befaling byggede for den Allerhøjeste. ”Du skal indrette mig en helligdom, for at jeg kan bo midt iblandt dem” (2. Mos. 25, 8) – således lød den befaling, Moses fik, mens han var på bjerget hos Gud. Israelitterne var på vandring gennem ørkenen, og tabernaklet blev bygget således, at det kunne flyttes fra sted til sted; dog var det en meget prægtig bygning. Væggene bestod af lodrette brædder, som var overtrukket med et tykt lag guld og fastgjort til fodstykker af sølv. Loftet bestod af en række tæpper, hvoraf det yderste var af skind og det inderste af fint linned, hvori der med stor kunstfærdighed var indvævet keruber. Uden om fandtes forgården, hvor brændofferalteret stod. Selve tabernaklet bestod af to afdelinger, som kaldtes det hellige og det allerhelligste. De var skilt af et kostbart og smukt forhæng eller tæppe. Et lignende tæppe lukkede for indgangen til den første afdeling.

I det hellige stod lysestagen. Den var anbragt mod syd. Dens syv lamper oplyste helligdommen både ved dag og ved nat. Mod nord stod skuebrødsbordet,

og foran det forhæng, som skilte det hellige fra det allerhelligste, stod det gyldne røgelsesalter, hvorfra røgelsesskyen daglig opsteg til Gud sammen med folkets bønner.

I det allerhelligste stod arken, som var en kiste af kostbart træ, overtrukket med guld. I denne lå de to stentavler, hvorpå Gud havde skrevet tibudsloven. Oven på arken var nådestolen, som dannede låget på den hellige kiste. Det var et pragtfuldt stykke arbejde, hvorpå der stod to keruber, en ved hver ende. Både låget og keruberne var af purt guld. I denne afdeling åbenbarede Gud sig i den herlige sky imellem keruberne.

Da jøderne havde bosat sig i Kana`an, afløstes tabernaklet af Salomos tempel. Skønt denne bygning var permanent og målene var større, var den bygget i samme proportioner og udstyret på samme måde. Bortset fra det tidsrum, hvor templet lå i ruiner på Daniels tid, havde helligdommen denne form, til den blev ødelagt af romerne i år 70 e. Kr.

Dette er den eneste jordiske helligdom, som Bibelen omtaler. Paulus siger, at dette var den første pagts helligdom. Men er der ingen helligdom i den nye pagt?

Den nye påkts helligdom

De mennesker, der søgte efter sandheden, gav sig atter til at læse hebræerbrevet, og herved blev de klar over, at Pauli ord, som allerede er citeret, forudsatte, at der også fandtes en helligdom i den nye pagt. Han skrev: ”Nu havde jo også den første pagt sin gudstjenesteordning og sin jordiske helligdom.” anvendelsen af ordet ”også” viser, at Paulus har omtalt denne helligdom tidligere. De slog op til begyndelsen af det foregående kapitel og læste følgende: ”Hovedsagen i det, der her tales om, er imidlertid, at vi har en sådan yppersteepræst, der har taget sæde på højre side af majestætens trone i himlene som tjener ved helligdommen, det sande tabernakel, som Herren selv og ikke et menneske har rejst.” Hebr. 8, 1. 2.

Her skildres den nye pagts helligdom. Den første pagts helligdom var blevet opført af mennesker, for den byggede Moses, men denne helligdom er rejst af Herren selv. I den første helligdom forrettede de jordiske præster deres tjeneste, men i denne helligdom gør Kristus, vor store yppersteepræst, tjeneste ved Guds højre hånd. Den ene helligdom var på jorden, den anden i Himmelen.

Det tabernakel, som Moses opførte, blev bygget efter et forbillede. Herren sagde til ham: ”Du skal indrette boligen og alt dens tilbehør nøje efter det forbillede, jeg vil vise dig.” Og befalingen blev gentaget: ”Se til, at du udfører det efter det forbillede, som vises dig på bjerget.” 2 Mos. 25, 9. 40. Paulus siger også, at det første tabernakel var ”et sindbillede på den nuværende tid, og svarende dertil frembæres der både ublodige og blodige ofre;” endvidere, at det hellige og det allerhelligste var ”afbilleder af den himmelske helligdom,” at præsterne, som frembar offergaverne efter lovens forskrift, gjorde tjeneste ved en helligdom, som var ”et afbillede og en skygge af den himmelske,” og at Kristus ikke gik ”ind i en helligdom, som er gjort med hænder og kun er et billede af den sande, men ind i selve Himmelen for nu at træde frem for Guds åsyn til bedste for os.” Heb. 9, 9. 23; 8, 5; 9, 24.

Den himmelske helligdom, hvor Jesus gør tjeneste for os, er den store oprindelige helligdom, som dannede forbilledet for den helligdom, som Moses

byggede. Gud skænkede de mennesker, der byggede den jordiske helligdom, sin Ånd. Den kunstneriske dygtighed, som blev lagt for dagen under dens opførelse, var et udslag af guddommelig visdom. Væggene lignede massivt guld og kastede lyset fra den syvarmede guldlysestage i alle retninger. Skuebrødsbordet og røgelsesalteret skinnede som af reneste guld. Det prægtige tæppe, som dannede loftet, var forsynet med indvævede engle i violet og rødt purpurgarn og karmoisinrødt garn og forhøjede stedets skønhed. Inden for det andet forhæng var den hellige shekinah, den synlige åbenbarelse af Guds herlighed, og her kunne ingen andre end ypperstepræsten træde frem med livet i behold.

Den uforlignelige herlighed i det jordiske tabernakel var for det menneskelige øje en afspejling af herligheden i det himmelske tempel, hvor Kristus forud er gået ind, for at forrette tjeneste foran Guds trone, til bedste for os. Selv den pragtfuldeste bygning, som mennesker nogen sinde har formået at opføre, kunne kun give et svagt billede af det store og herlige sted, hvor kongernes Konge har sin bolig, og hvor tusinde tusinder tjener ham, titusind titusinder står ham til rede (Dan. 7, 10.) Det tempel, som er fyldt med herligheden fra den evige trone, og hvor seraferne, dets lysende vogtere, tilhyller deres ansigt i tilbedelse. Men menneskene lærte alligevel betydningsfulde sandheder om den himmelske helligdom og den store gerning, som udføres der for menneskets frelse, ved hjælp af den jordiske helligdom og tjenesten her.

De to afdelinger i helligdommen på jorden svarer til de hellige afdelinger i helligdommen i Himmelen. I sit syn af Guds tempel i Himmelen så Johannes "syv fakler brænde foran tronen." Åb. 4, 5. Han så også en engel "med et røgelseskar af guld, og der blev givet ham meget røgelse, for at han skulle lægge den til alle de helliges bønner på guldalteret foran tronen." Åb. 8, 3. Her fik profeten lov at se den første afdeling i den himmelske helligdom. Han så "syv fakler brænde" og "et guldalter," og dette svarede til guldlysestagen og røgelsesalteret i den jordiske helligdom. "Og Guds tempel i Himmelen blev åbnet" endnu en gang (Åb. 11, 19.), og han betragtede det allerhelligste gennem det indre forhæng. Her så han "hans pagts ark," som svarede til den hellige kiste, som Moses lod fremstille til Guds lov.

De, der granskede dette emne, fandt således uigendrivelige beviser på, at der findes en helligdom i Himmelen. Moses byggede den jordiske helligdom efter det forbillede, som blev vist ham. Paulus hævder, at dette forbillede var den sande helligdom, som er i Himmelen. Johannes bevidner, at han så den i Himmelen.

I det himmelske tempel, hvor Gud har sin bolig, er hans trone grundfæstet i retfærdighed og dom. I det allerhelligste findes hans lov, som er retfærdighedens store målestok. Det er denne, hele menneskeheden skal dømmes efter. Arken, som rummer lovens tavler, dækkes af nådestolen, og foran denne frembærer Kristus sit blod på synderens vegne. På denne måde symboliseres foreningen af retfærdighed og nåde i den plan, som er lagt til menneskenes frelse. Kun den alvise Gud kunne skabe denne forening, og intet mindre end hans almagt kunne virkeliggøre den. Det er en forening, som fylder hele Himmelen med forundring og tilbedelse. I den jordiske helligdom symboliserer keruberne, som i ærbødighed betragtede nådestolen, den interesse, som de himmelske hærskarer har for forløsningsværket. Dette er den nådens hemmelighed, som engle attrår at få indblik i – at det kan forenes med Guds retfærdighed, at han retfærdiggør den angrende synder og genopretter forbindelsen med den faldne slægt, og at

Kristus kunne stige ned og løfte utallige skarer op af fordærvelsens afgrund og iføre dem sin egen retfærdigheds pletfri klæder for at lade dem færdes sammen med engle, som aldrig har syndet, og lade dem dvæle i Guds nærhed for evigt.

Jesu tjeneste i den nye pakt

Kristi gerning som menneskets talsmand skildres i Zakarias` smukke profeti om ham, "hvis navn er Zemak." Profeten siger her: "Han skal bygge Herrens helligdom, og han skal vinde højhed og sidde som hersker på sin trone; og han skal være præst ved hans højre side, og der skal være fuld enighed mellem de to." Zak. 6, 12. 13.

"Han skal bygge Herrens helligdom." Kristus er både Guds menigheds grundvold og bygmester i kraft af sit offer og sin midlertjeneste. Apostlen Paulus omtaler ham som "hovedhjørnestenen. I ham sammenføjes hele bygningen og vokser til et helligt tempel i Herren; i ham bliver også I sammen med os opbygget til en Guds bolig i Ånden." Ef. 2, 20 - 22.

"Han skal vinde højhed." Højheden og herligheden tilkommer Kristus, fordi han har forløst den faldne menneskehed. Gennem evighederne vil de forløste synge denne sang: "Ham, som elsker os og har løst os af vore synder med sit blod, ... ham være æren og magten i evighedernes evigheder." Åb. 1, 5. 6.

Han skal "sidde som hersker på sin trone; og han skal være præst ved hans højre side." Han sidder ikke på "sin herligheds trone" nu, for herlighedens rige er endnu ikke begyndt. Først når hans midlertjeneste er afsluttet, vil Gud "give ham Davids, hans faders, trone, ... og der skal ikke være ende på hans kongedømme." Luk. 1, 32. 33. Kristus har taget sæde hos sin Fader på hans trone i sin egenskab af præst. Åb. 3, 21. Den evige Gud, som har livet i sig selv, deler sin trone med ham, som bar "vore sygdomme, tog vore smerter på sig," og som "har været fristet i alle ting ligesom vi, dog uden synd," for at han kan "komme dem til hjælp, som fristes." "Synder nogen, så har vi en talsmand hos Faderen." Es. 53, 4; Hebr. 4, 15; 2, 18; 1 Joh.. 2, 1. På menneskenes vegne træder han frem for Faderen med et gennemstunget og sønderbrudt legeme og et pletfrit levned. De sårede hænder, den gennemstungne side og de kvæstede fødder taler til gunst for det faldne menneske, hvis forløsning blev tilvejebragt for en så usigelig stor pris.

"Og der skal være fuld enighed mellem de to." Faderens kærlighed er i lige så høj grad grundlaget for den fortabte menneskeheds frelse som Sønnens kærlighed. Jesus sagde til sine disciple, før han forlod dem: "Jeg siger jer ikke, at jeg vil gå i forbøn for jer hos Faderen, thi Faderen selv elsker jer." Joh. 16, 26. 27. "Det var Gud, som i Kristus forligte verden med sig selv." 2 Kor. 5, 19. Og i tjenesten i den himmelske helligdom skal der være "fuld enighed mellem de to." "Thi således elskede Gud verden, at han gav sin Søn den enbårne, for at enhver som tror på ham, ikke skal fortabes, men have evigt liv." Joh. 3, 16.

Helligdomsmysteriet løst

Spørgsmålet: Hvad er helligdommen? Besvares tydeligt i skriften. Udtrykket "helligdom" hentyder ifølge Bibelens sprogbrug først til det tabernakel, som Moses byggede. Det var en kopi af den himmelske helligdom. For det andet hentyder det til "det sande tabernakel" i Himmelen, som den jordiske helligdom pegede hen til. Ved Kristi død endte den forbilledlige tjeneste. Det "sande

tabernakel" i Himmelen er den nye pagts helligdom, og da profetien i Dan. 8, 14. går i opfyldelse under den nye pagt, må den helligdom, som der sigtes til her, være den nye pagts helligdom. Da de 2300 dage udløb i 1844, havde der ikke været nogen helligdom på jorden i mange århundreder. Det er derfor hævet over al tvivl, at profetien: "2300 aftener og morgener; så skal helligdommen komme til sin ret igen," sigter til den himmelske helligdom.

Men det vigtigste spørgsmål er endnu ikke besvaret. Hvad er helligdommens renselse? Det fremgår af Det gamle Testamente, at der foregik en sådan renselseshandling i forbindelse med den jordiske helligdom. Men kan der være noget, som skal renses i Himmelen? I hebræerbrevets niende kapitel står der tydeligt, at både den jordiske og den himmelske helligdom skal renses. "Det er næsten sådan, at efter loven bliver alt renset med blod, og der opnås ingen tilgivelse, uden at blod bliver udgydt. Så er det da nødvendigt, at afbillederne af den himmelske helligdom renses på denne måde, men at selve den himmelske helligdom renses ved bedre ofre end disse" (Hebr. 9, 22. 23), nemlig ved Kristi blod.

Både i den forbilledlige og i den virkelige tjeneste må renselsen foregå ved hjælp af blod: i den første med blodet af dyr og i den anden med Kristi blod. Paulus siger, at denne renselse skal foregå ved hjælp af blod, fordi der ikke opnås tilgivelse, uden at blod bliver udgydt. Det, der skal ske, er at der skal tilvejebringes tilgivelse, eller at synden skal fjernes. Men hvordan kunne der forekomme synd i forbindelse med helligdommen i Himmelen eller på jorden? Dette får vi oplysning om ved at betragte den symbolske tjeneste; for de præster som forrettede tjenesten på jorden, tjente ved en helligdom, der var "et afbillede og en skygge af den Himmelske." Hebr. 8, 5.

Tjenesten i den jordiske helligdom faldt i to afsnit; præsterne forrettede til daglig tjeneste i det hellige, men èn gang om året udførte ypperstepræsten en særlig forsoningstjeneste i det allerhelligste for at rense helligdommen. Dag efter dag førte den angrende synder sit offer hen til tabernaklets dør, lagde sin hånd på offerdyrets hoved, bekendte sine synder og overførte dem billedligt til det uskyldige dyr. Derefter blev dyret slagtet. "Uden at blod bliver udgydt," siger apostlen, "opnås der ingen tilgivelse". "Kødets sjæl er i blodet." 3. Mos. 17, 11. Guds overtrådte lov krævede synderens liv. Blodet symboliserede synderens forspildte liv. Offerdyret bar hans skyld, og præsten gik nu ind i helligdommen med dette blod og stænkede det foran forhænget. Bag dette stod arken, som indeholdt den lov, som synderen havde overtrådt. Ved denne ceremoni blev synden billedligt overført til helligdommen ved hjælp af blodet. I visse tilfælde blev blodet ikke bragt ind i det hellige, men i stedet for spiste præsten kødet. Moses havde givet Arons sønner følgende befaling herom: "Han har givet jer det, for at I skal borttage menighedens skyld." 3. Mos. 10, 17. Begge disse ceremonier symboliserede syndens overførelse fra den angrende til helligdommen.

Således foregik tjenesten dag efter dag året igennem. På denne måde blev Israels synder overført til helligdommen, og det blev nødvendigt at udføre en særlig tjeneste for at fjerne dem. Gud befalede, at der skulle skaffes både det hellige og det allerhelligste soning. "Således skal han skaffe helligdommen soning for israelitternes urenhed og deres overtrædelser, alle deres synder, og på samme måde skal han gøre med åbenbaringsteltet, der har sin plads hos dem midt i deres urenhed. "Han skulle også skaffe alteret soning og "rense det

og hellige det for israelitternes urenheder." 3. Mos. 16, 16. 19.

Èn gang om året, på den store forsoningsdag, gik præsten ind i det allerhelligste for at rense helligdommen. Den handling, som blev udført der, dannede afslutningen på årets helligdomstjeneste. På forsoningsdagen førte man to bukke hen til tabernaklets dør og kastede lod om dem, "èt lod for Herren og èt for Azazel." 8. vers. Den buk, som loddet for Herren faldt på, skulle slagtes som et syndoffer for folket. Bagefter skulle præsten tage blodet med inden for forhænget og stænke det på nådestolen. Der skulle også stænkes blod på røgelsesalteret, som stod foran forhænget.

"Aron skal lægge begge sine hænder på hovedet af den levende buk og over den bekende alle israelitternes misgerninger og alle deres overtrædelser, alle deres synder, og lægge dem på bukkens hoved og så sende den ud i ørkenen ved en mand, der holdes rede dertil. Bukken skal da bære alle deres misgerninger til et øde land, og så skal han slippe bukken løs i ørkenen." 21. og 22. vers. Azazels buk kom ikke ind i Israels lejr mere, og den mand som førte den bort, skulle vaske både sig selv og sine klæder med vand, før han kom tilbage.

Hensigten med hele denne ceremoni var at bibringe israelitterne forståelsen af Guds hellighed og hans afsky for synden. De skulle endvidere lære heraf, at de ikke kunne komme i berøring med synden uden at blive besmittet. Det krævedes, at alle skulle ydmyge deres sjæl, så længe denne forsoningshandling stod på, alt arbejde skulle ophøre, og hele Israels menighed skulle benytte hele dagen til alvorlig ydmygelse for Gud, til bøn, faste, og grundig hjerteransagelse.

Rensningen af helligdommen

Den forbilledlige tabernakeltjeneste lærer os betydningsfulde sandheder angående forsoningen. Der blev antaget en stedfortræder i synderens sted, men synden blev ikke udslettet af offerdyrets blod. Der blev tilvejebragt et middel til at overføre den til helligdommen. Ved at ofre blod anerkendte synderen lovens autoritet, erkendte sig skyldig i lovovertrædelse og gav udtryk for, at han ønskede at få tilgivelse ved troen på en kommende forløser. Han var dog stadig ikke fuldstændig løst fra lovens fordømmelse. På forsoningsdagen tog yppersteepræsten et offer fra menigheden, gik ind i det allerhelligste med offerdyrets blod og stænkede det på nådestolen direkte over loven for at opfylde dennes krav. I sin egenskab af mellemmand tog han derpå synderne på sig og bar dem ud af helligdommen. Nu lagde han hænderne på hovedet af bukken for Azazel, bekendte alle disse synder over den og overførte dem på denne måde billedligt fra sig selv til bukken. Denne bar dem derefter bort, og de blev anset for at være fjernet fra folket for stedse.

Således var den tjeneste, som blev udført i den helligdom, som var "et afbillede og en skygge af den Himmelske." Og det der foregik billedligt i den jordiske helligdomstjeneste, foregår i virkeligheden i den himmelske helligdomstjeneste. Efter sin himmelfart begyndte vor Frelser sin gerning som vor yppersteepræst. Paulus siger: "Kristus gik ikke ind i en helligdom, som er gjort med hænder og kun er et billede af den sande, men ind i selve Himmelen for nu at træde frem for Guds åsyn til bedste for os." Hebr. 9, 24.

Den tjeneste, som præsten udførte i årets løb i helligdommens første afdeling, "bag forhænget," symboliserer den tjeneste, som Kristus påbegyndte ved sin himmelfart. I den daglige tjeneste var præstens opgave at frembære syndofferets

blod for Gud og desuden røgelsen, som opsteg sammen med Israels bønner. På samme måde frembar Kristus sit blod for Faderen på synderens vegne. Han bringer ham tillige de bodfærdige troendes bønner sammen med sin egen retfærdigheds kostelige vellugt. Således foregik tjenesten i den første afdeling af den himmelske helligdom.

Kristi disciple fulgte ham derhen ved troen, da han for bort. Det var her, deres forhåbninger var forankret, "og det har vi," siger Paulus, "som et sjælens anker, der både ligger sikkert og fast og når ind bag forhænget, hvor Jesus gik ind som forløber for os, idet han blev ypperstepræst "på Melkisedeks vis evindelig." Han gik "ikke med blod af bukke eller kalve, men med sit eget blod èn gang for alle ind i helligdommen og vandt en evig forløsning." Hebr. 6, 19. 20; 9, 12.

Denne tjeneste foregik i atten hundrede år i helligdommens første afdeling. Kristi blod, som blev frembåret på de angrende troendes vegne, bevirkede, at Faderen tilgav dem og tog imod dem, men deres synder blev stående i bøgerne. Ligesom der i den forbilledlige tjeneste blev skaffet soning ved årets slutning, skal der skaffes soning for at fjerne synden fra helligdommen, inden Kristi gerning for at forløse menneskene er fuldendt. Det er denne tjeneste, der begyndte ved udløbet af de 2300 dage. På dette tidspunkt gik vor ypperstepræst, som profeten Daniel har forudsagt, ind i det allerhelligste for at fuldføre den sidste del af sin højtidelige gerning – helligdommens renselse.

I den gamle pagt blev folket synder ved tro lagt på syndofferet og gennem dets blod billedligt overført til den jordiske helligdom. På samme måde lægges de angrendes synder i den nye pagt på Kristus ved tro og overføres i virkeligheden til den himmelske helligdom. Og ligesom den forbilledlige renselse af den jordiske helligdom foregår ved at de synder, som havde besmittet den, blev fjernet, således foregår den virkelige renselse af den himmelske helligdom ved, at de synder, som er nedskrevet der, fjernes eller udslettes. Men før dette kan ske, må bøgerne gennemgås, for at det kan blive afgjort, hvem der ved anger over synden og tro på Kristus er berettiget til at høste gavn af hans forsoning. Helligdommens renselse indbefatter derfor en undersøgelse – en domshandling. Denne må foregå, før Kristus kommer for at forløse sit folk, for når han kommer, har han sin løn med sig for at gengælde enhver, efter som hans gerning er. Åb. 22, 12.

De mennesker, der fulgte det profetiske ords lys, blev klar over, at Kristus ikke skulle komme til jorden, når de 2300 dage udløb i 1844, men at han skulle gå ind i det allerhelligste i den himmelske helligdom for at afslutte forsoningen forud for sit komme.

De forstod også, at syndofferet pegede hen til Kristus, som skulle ofres, at ypperstepræsten repræsenterede Kristus i hans egenskab af mellemmand, og at Azazels buk var et billede på Satan, som er syndens ophavsmand, og på hvem de oprigtigt angrendes synder til sidst vil blive lagt. Når ypperstepræsten i kraft af syndofferets blod fjernede synderne fra helligdommen, lagde han dem på Azazels buk. Når Kristus i kraft af sit eget blod fjerner sit folks synder fra den himmelske helligdom ved afslutningen af sin midlertjeneste, lægger han dem på Satan, som kommer til at bære den endelige straf ved dommens fuldbyrdelse. Azazels buk blev sendt bort til et ubeboet område og skulle aldrig vende tilbage til Israels menighed mere. På samme måde vil Satan blive fjernet fra Gud og hans folk for evigt og blive tilintetgjort, når synd og syndere bliver udryddet til

sidst.

24. I DET ALLERHELLIGSTE

Emnet helligdommen var den nøgle, som løste mysteriet omkring skuffelsen i 1844. Dette emne gav indblik i et fuldstændigt sandhedssystem. Det var sammenhængende og harmonisk og viste, at Guds hånd havde ledet den store adventbevægelse. Det viste endvidere Guds folk dets pligt på dette tidspunkt ved at kaste lys over dets stilling og dets opgave. Ligesom disciplene blev glade, "fordi de så Herren," efter at de havde tilbragt en frygtelig nat i sjælekval og skuffelse, glædede de mennesker sig, som i tro havde ventet Kristi genkomst. De havde ventet at se ham komme i herlighed for at give sine tjenere deres løn. Da de blev skuffet, tabte de Jesus af syne og råbte ligesom Maria ved graven: "De har taget min Herre bort, og jeg ved ikke, hvor de har lagt ham." Nu så de ham igen. Han var i det allerhelligste som deres medlidende yppersteepræst, der snart skulle komme som deres konge og befrier. Lyset fra helligdommen oplyste både fortiden, nutiden og fremtiden. De vidste, at de var blevet ledet af Guds usvigelige forsyn. Skønt de ikke havde forstået det budskab, som de forkyndte, ligesom tilfældet var med disciplene, var det rigtigt i alle henseender. De havde gjort Guds vilje ved at forkynde det, og deres arbejde i Herren havde ikke været forgæves. Efter at være blevet genfødt "til et levende håb" glædede de sig "med en usigelig og forherliget glæde."

Granskning var nødvendig

Men både profetien i Dan. 8, 14: "2300 aftener og morgener; så skal helligdommen komme til sin ret igen!" og den første engels budskab: "Frygt Gud og giv ham ære; thi nu er hans doms time kommet," havde tilknytning til Kristi tjeneste i det allerhelligste, til den undersøgende retshandling, og ikke til Kristi komme, ved hvilken han skulle forløse sit folk og tilintetgøre de gudløse. Fejlen lå ikke i beregningen af de profetiske tidsperioder, men i den *begivenhed*, som skulle finde sted ved slutningen af de 2300 dage. Det var denne fejltagelse, der var skyld i, at de troende var blevet skuffet, men alt det, som var forudsagt i profetien, og alt det, som de på grundlag af skriften havde ret til at forvente, var indtruffet. Netop på det tidspunkt, da de sørgede over deres fejlslagne forhåbninger, indtraf den begivenhed, som budskabet havde forudsagt – den begivenhed, som skulle indtræffe før Herren kunne komme og belønne sine tjenere.

Kristus var ikke kommet til jorden, som de havde ventet, men til det allerhelligste i Guds tempel i Himmelen, som forbilledet viste. Profeten Daniel skildrer hans komme til den Gamle af dage på dette tidspunkt. "Jeg skuede videre i nattesynerne: Og se, med himmelens skyer kom èn, der så ud som en menneskesøn" - han kom ikke til jorden, men – "hen til den Gamle af dage og førtes frem for ham." Dan. 7, 13.

Profeten Malakias har også forudsagt dette komme: "Til sit tempel kommer i et nu den Herre, I søger, og pagtens engel, som I længes efter; se, han kommer, siger Hærskares Herre." Mal. 3, 1. Herrens komme til sit tempel skete pludselig, og hans folk havde ikke ventet det. De søgte ham ikke dèr. De ventede, at han skulle komme til jorden, "med flammende ild" for at bringe "straf over dem, der

ikke vil vide af Gud at sige, og over dem, som ikke er lydige mod vor Herres Jesu evangelium." 2. Tess. 1, 8.

Men folket var endnu ikke beredt til at møde Herren, der skulle træffes visse forberedelser for dem først. Der skulle skænkes dem lys, for at deres tanker kunne blive ledet hen til Guds tempel i Himmelen, og når de ved tro fulgte deres ypperstepræst til dette sted, hvor han forrettede sin tjeneste, ville de blive klar over, at der ventede dem nye pligter. Der skulle forkyndes endnu et budskab for at advare og undervise menigheden.

Profeten siger: "Hvem kan udholde den dag, han kommer, og hvem kan stå, når han kommer til syne? Han er jo som metalsmelterens ild og tvætterens lud. Han sidder og smelter og renser sølv; han renser Levis sønner, lutrer dem som guld og sølv, så de kan frembære offergave for Herren i retfærdighed." Mal. 3, 2. 3 De mennesker der lever på jorden, når Kristi midlergerning ophører i den himmelske helligdom, skal stå over for en hellig Guds åsyn uden en mellemmand. Deres klæder skal være pletfri, og deres karakter skal være renset med bestænkelsens blod. Ved Guds nåde og deres egne ihærdige bestræbelser skal de sejre i kampen mod det onde. Mens den undersøgende retshandling finder sted i Himmelen og de angergivne troendes synder bliver fjernet fra helligdommen, skal der foregå en speciel renselse og bortfjernelse af synd hos Guds folk på jorden. Dette påpeges tydeligere i de budskaber, der omtales i Åbenbaringens 14. kapitel .

Når denne renselse har fundet sted, er Kristi efterfølgere beredt for hans komme. Hensigten er, at "Judas og Jerusalems offergave må være Herren liflig som i fordums dage, i henrundne år." Mal. 3, 4. Da vil menigheden, som vor Herre vil tage til sig ved sit komme, være herlig, uden plet eller rynke eller andet sådant." Ef. 5, 27. Da vil den bryde frem "som morgenrøden, fager som månen, skær som solen, frygtelig som hære under banner." Højs. 6, 10.

Malakias forudsiger både Herrens komme til sit tempel og hans andet komme, når han fuldbyrder dommen. Med henblik på det sidstnævnte siger Malakias: "Jeg nærmer mig eder til dom og vidner i hast mod troldmændene, ægteskabsbryderne, menederne og dem, som undertrykker daglejerne, enker og faderløse, gør fremmede uret og ikke frygter mig, siger Hærskarers Herre." Mal. 3, 5. Judas henviser til den samme begivenhed med ordene: "Se, Herren kommer med sine hellige titusinder for at holde dom over alle og straffe alle de ugudelige for alle de ugudeligheds gerninger, de har øvet, og for alle de formastelige ord, de har talt imod ham, de ugudelige syndere." Jud. 14. 15. Det her omtalte komme og Herrens komme til sit tempel er to forskellige begivenheder.

Den skildring, som gives i Dan. 8, 14. af Kristi komme til det allerhelligste, som vor ypperstepræst for at rense helligdommen, komme til den Gamle af dage, samt Malakias` forudsigelse af Herrens komme til sit tempel omhandler den samme begivenhed. Denne er tillige symboliseret ved brudgommens komme til brylluppet. Kristus omtaler dette i lignelsen om de ti brudejomfruer i Mattæus evangeliets 25. kapitel.

Brudgommen kommer

I sommeren og efteråret 1844 lød budskabet: "Se, brudgommen er der." På dette tidspunkt dannedes netop de to grupper, som de kloge og de uforstandige jomfruer er et symbol på. Den ene kategori så med glæde frem til Herrens komme,

og de havde med flid beredt sig til at møde ham. Den anden gruppe var påvirket af frygt og handlede efter indskydelse. De havde ladet sig nøje med sandhedens teori, men var blottet for Guds nåde. ”De, som var rede, gik ind i bryllupssalen med” brudgommen, siges der i lignelsen. Brudgommens komme, som omtales her, finder sted før brylluppet. Brylluppet betegner Kristi overtagelse af sit rige. Den hellige stad, det nye Jerusalem, som er hovedstaden i riget og et billede på dette, kaldes ”bruden, Lammets hustru.” Engelen sagde til Johannes: ”Kom, så skal jeg vise dig bruden, Lammets hustru.” Profeten siger videre: ”Og han førte mig i ånden op på et stort og højt bjerg og viste mig den hellige stad, Jerusalem, som kom ned fra Himmelen fra Gud.” Åb. 21, 9. 10. Det fremgår klart og tydeligt heraf, at bruden betegner den hellige stad, og at jomfruerne, som går brudgommen i møde, er et symbol på menigheden. I Åbenbaringens bog siges Guds folk at være gæster ved bryllupsmåltidet. Når de er *gæster*, kan de ikke samtidig være *bruden*. Profeten Daniel siger, at Kristus vil få ”magt og ære og riget” af den Gamle af dage i Himmelen. Han vil få det nye Jerusalem, rigets hovedstad, der er ”rede som en brud, smykket for sin brudgom.” Dan. 7, 14; Åb. 21, 2. Når han har modtaget riget, vil han komme i sin herlighed som kongers Konge og herres Herre, for at forløse sit folk, ”som skal sidde til bords med Abraham og Isak og Jacob” i hans rige (Matt. 8, 11; Luk. 22, 30.) for at deltage i Lammets bryllupsmåltid.

Da råbet: ”Se, brudgommen er der,” lød i sommeren 1844, bevirkede det, at tusinder ventede, at Herren ville komme med det samme. Brudgommen kom også på det fastsatte tidspunkt, men han kom ikke til jorden, som hans folk havde ventet, men til den Gamle af dage i Himmelen – til brylluppet – for at overtage sit rige. ”De, som var rede, gik ind i bryllupssalen med ham, og døren blev lukket.” De skulle ikke personligt være til stede ved brylluppet, for dette finder sted i Himmelen, mens disse er på jorden. Kristi efterfølgere ”venter på, at deres Herre vil *bryde op* fra gæstebudet.” Luk. 12, 36. Men de bør forstå hans gerning og ved troen følge ham, når han træder frem for Guds åsyn. Det er dette, der menes med, at de går ind i bryllupssalen.

I lignelsen var det de mennesker, som tog olie i deres kander tillige med deres lamper, der gik ind i bryllupssalen. De mennesker, der foruden bibelsk kundskab om sandheden var i besiddelse af Guds Ånd og nåde, og som i den bitre skuffelses nat havde ventet tålmodigt og søgt efter klarere lys i Bibelen, så sandheden om helligdommen i Himmelen og den forandring, som indtrådte i Frelserens tjeneste, og fulgte ham ved troen i hans gerning i den himmelske helligdom. Alle de, der på grundlag af skriftens vidnesbyrd antager de samme sandheder og ved tro følger Kristus, når han træder frem for Gud for at afslutte midlertjenesten og derefter modtage riget, siges at gå ind i bryllupssalen.

I lignelsen i Mattæus evangeliets 22. kapitel benyttes det samme billede om brylluppet, og det fremgår tydeligt af denne lignelse, at den undersøgende retshandling finder sted før brylluppet. Før brylluppet går kongen ind for at tage gæsterne i øjesyn og forvisse sig om, at de alle sammen er iført bryllupsklædningen, karakterens pletfrie klædning, som er tvættet og gjort hvide i Lammets blod. Matt. 22, 11; Åb. 7, 14. Det menneske, der mangler bryllupsklædningen, bliver kastet udenfor, men alle de personer, der ved undersøgelsen er iført bryllupsklædningen, bliver antaget af Gud og agtet værdige til at få del i hans rige og sidde på hans trone. Denne bedømmelse

af karakteren, denne undersøgelse af, hvem der er beredt til at komme ind i Guds rige, er den undersøgende retshandling, afslutningen på tjenesten i den himmelske helligdom.

Når undersøgelsen er tilendebragt og alle de mennesker, som i tidens løb har bekendt sig til at være Kristi efterfølgere, har fået deres sag bedømt og afgjort, først da, men heller ikke før, afsluttes nådetiden, og nådens dør bliver lukket. Med denne ene korte meddelelse: "de, som var rede, gik ind i bryllupssalen med ham, og døren blev lukket," føres vi ned til afslutningen af Frelserens tjeneste, til det tidspunkt, da det store værk til menneskets frelse er afsluttet.

Den åbne og den lukkede dør

Som det allerede er blevet påvist, var tjenesten i den jordiske helligdom et billede på tjenesten i den himmelske helligdom. Når ypperstepræsten i den jordiske helligdomstjeneste gik ind i det allerhelligste på den store forsoningsdag, ophørte tjenesten i den første afdeling. Gud havde givet denne befaling: "Intet menneske må komme i åbenbaringsteltet, når han går ind for at skaffe soning i helligdommen, før han går ud igen." 3 Mos. 16, 17. Da derfor Kristus gik ind i det allerhelligste for at afslutte forsoningen, ophørte hans tjeneste i den første afdeling. Da tjenesten i den første afdeling sluttede, tog tjenesten i den anden afdeling sin begyndelse. Når ypperstepræsten i den forbilledlige tjeneste forlod det hellige på den store forsoningsdag, trådte han frem for Guds åsyn for at frembære syndofferets blod på hele det bodfærdige Israels vegne. På samme nåde havde Kristus afsluttet èt afsnit af sin tjeneste som vor mellemmand og skulle nu påbegynde et nyt afsnit af sin tjeneste, men han frembar stadig sit blod for Faderen på synderes vegne.

Dette forstod adventbevægelsens tilhængere ikke i 1844. Da det tidspunkt, hvor de havde ventet Frelseren, var overskredet, blev de ved at tro, at hans komme var nær. De troede, at de stod over for en betydningsfuld krise, og at Kristi tjeneste som menneskets mellemmand var bragt til ophør. Det forekom dem, at der stod i Bibelen, at menneskets prøvetid ville ophøre kort før Herrens virkelige komme i himmelens skyer. Dette syntes at fremgå af de skriftsteder, som henviser til en tid, hvor menneskene vil søge, råbe og banke på nådens dør, uden at den bliver åbnet. Og for dem gjaldt spørgsmålet, om det tidspunkt, da de havde ventet Kristi genkomst, ikke snarere markerede begyndelsen til den periode, som skulle gå umiddelbart forud for hans komme. Da de havde givet advarslen om den forestående dom, mente de, at de havde gjort deres pligt over for verden. Nu havde de ikke længere nogen byrde for synderes frelse, og de gudløses frække og gudsbespottelige hån blev anset for at være et yderligere bevis på, at Guds Ånd havde forladt dem, der havde forkastet hans nåde. Alt dette bestyrkede deres tro på, at nådetiden var afsluttet, eller, som de udtrykte det, at "nådedøren var lukket."

Men da de undersøgte helligdomsspørgsmålet nærmere, fik de klarere lys. De indså, at det var rigtigt af dem at tro, at afslutningen af de 2300 dage i 1844 markerede en stor krise. Men mens det var rigtigt, at den håbets dør, gennem hvilken menneskene i attenhundrede år havde haft adgang til Gud, blev lukket, blev der åbnet en anden dør, og menneskene fik tilbudt forladelse for deres synder takket være Kristi midlertjeneste i det allerhelligste. Èt afsnit af hans tjeneste var ophørt for at blive afløst af et nyt afsnit. Der var stadig en "åben

dør" til den himmelske helligdom, hvor Kristus forrettede tjeneste til gavn for synderen.

Nu forstod man meningen med de ord, som Kristus i Åbenbaringens bog henvendte til menigheden på netop dette tidspunkt: "Dette siger den Hellige, den Sanddru, han, som har "Davids nøgle" og "lukker op, så ingen kan lukke i, og lukker i , så ingen kan lukke op": Jeg kender dine gerninger. Se jeg har stillet dig foran en åben dør, som ingen kan lukke." Åb. 3, 7. 8.

De mennesker, der i tro følger Jesus i det store forsoningsværk, høster gavn af hans midlertjeneste, mens de, der forkaster det lys, som kaster sine stråler ind over denne midlertjeneste, ikke høster gavn deraf. De jøder, som forkastede det lys, der blev givet ved Kristi første komme, og nægtede at tro på ham som verdens frelser, kunne ikke opnå tilgivelse ved hans hjælp. Da Jesus efter sin himmelfart gik ind i den himmelske helligdom med sit eget blod for at lade velsignelserne fra sin midlertjeneste tilflyde sine disciple, blev jøderne ladt tilbage i det totale mørke og fortsatte med at bringe deres nytteløse ofre. Forbilledernes og skyggernes tjeneste var ophørt. Den dør, gennem hvilken menneskene tidligere havde fået adgang til Gud, var ikke længere åben. Jøderne havde nægtet at søge ham på den eneste måde, som han kunne findes på dengang, nemlig gennem tjenesten i den himmelske helligdom. Derfor kunne de ikke komme i forbindelse med Gud. Døren var lukket for dem. De havde intet kendskab til Kristus som det sande offer og den eneste mellemmand hos Gud. Som følge heraf kunne de ikke høste gavn af hans midlertjeneste.

Den stilling, som de vantro jøder befandt sig i, giver et godt billede af tilstanden hos de ligegyldige og vantro blandt de bekendende kristne, som bevidst lukker øjnene for vor barmhjertige ypperstepræsts gerning. Når ypperstepræsten gik ind i det allerhelligste i den forbilledlige tjeneste, skulle hele Israel samles foran helligdommen og med den største alvor ydmyge sig over for Gud. Dette var forudsætningen for, at de kunne få tilgivelse for deres synder og undgå at blive udryddet af menigheden. Hvor meget vigtigere er det ikke, at vi på denne modbilledlige forsoningsdag forstår den gerning, som vor ypperstepræst udfører, og kender de pligter, som påhviler os!

Menneskene kan ikke ustraffet forkaste de advarsler, som Gud i sin nåde sender dem. På Noas tid blev der sendt verden et budskab fra Himmelen, og menneskenes frelse var afhængig af den måde, som de behandlede dette budskab på. Da de forkastede advarslen, blev Guds Ånd fjernet fra den syndige slægt, og de omkom i syndflodens vande. På Abrahams tid ophørte nåden at tale til de ugudelige indbyggere i Sodoma, og med undtagelse af Lot, hans hustru og to døtre blev de alle tilintetgjort af den ild, som faldt ned fra himmelen. Det gik på samme måde på Kristi tid. Guds søn havde sagt til de vantro jøder i den slægt: "Se, jeres hus bliver forladt og overladt til jer selv!" Matt. 23, 38. Med henblik på de sidste dage siger den almægtige Gud om de mennesker, som "ikke tog imod kærlighed til sandheden, så de kunne blive frelst": "Derfor sender Gud over dem en vildførende magt, så de tror løgnen, for at de skal rammes af dommen, alle de, som ikke troede sandheden, men fandt behag i uretfærdigheden." 2. Tess. 2, 10-12. Når de forkaster Guds ords undervisning, tager Gud sin Ånd bort og overlader dem til de vildfarelser, som de elsker.

Men Kristus går stadig i forbøn for menneskene, og de som søger efter lyset, vil få lyset. Selv om de adventtroende ikke forstod dette til at begynde med, blev

de klar over det, da de begyndte at forstå skriften, som klarlægger deres sande stilling.

Da den begivenhed, som var ventet i 1844, ikke indtraf, kom de mennesker, som stadig holdt fast ved adventtroen, ud for svære prøvelser. Den eneste trøst, de havde med hensyn til deres sande stilling, var det lys, som ledte deres tanker hen til den himmelske helligdom. Nogle forkastede den metode, som de havde benyttet til at udregne de profetiske tidsperioder, og sagde, at Helligåndens kraft, som havde ledsaget adventbevægelsen, skyldtes menneskers eller djævelske kræfters indflydelse. En anden kategori hævdede på det bestemteste, at Herren havde ledet dem gennem den erfaring, som de havde haft. Mens disse mennesker ventede og vågede og bad for at lære Guds vilje at kende, blev de klar over, at deres store ypperstepræst havde begyndt en ny tjeneste, og ved at følge ham i tro blev det også givet dem at se afslutningen på menighedens gerning. De fik en klarere forståelse af den første og den anden engels budskab og blev nu sat i stand til at modtage og overbringe verden den tredje engels højtidelige advarsel i Åbenbaringens 14. kapitel.

25. GUDS UFORANDERLIGE LOV

”Og Guds tempel i Himmelen blev åbnet, og hans pagts ark kom til syne i hans tempel.” Åb. 11, 19. Pagtens ark findes i det allerhelligste, helligdommens anden afdeling. I tjenesten i det jordiske tabernakel, der var ”et afbillede og en skygge af den himmelske” helligdom, blev denne afdeling kun åbnet på forsoningsdagen i forbindelse med helligdommens renselse. Derfor henviser udtalelsen om, at Guds tempel blev åbnet i Himmelen, og at hans pagts ark kom til syne, til åbningen af det allerhelligste i den himmelske helligdom, i 1844, da Kristus gik derind for at fuldføre forsoningen. De, der i tro fulgte deres store ypperstepræst, da han gik ind for at forrette tjeneste i det allerhelligste, så hans pagts ark. Da de ved granskning havde skaffet sig kendskab til helligdomsspørgsmålet, forstod de, at Frelseren havde påtaget sig en ny tjeneste, og de så, at han nu gjorde tjeneste foran Guds ark, idet han påberåbte sig sit blod til bedste for syndere.

Guds lov fik en ophøjet plads

Arken i den jordiske helligdom indeholdt de to stentavler, hvorpå Guds lovs forskrifter var skrevet. Arken var kun opbevaringssted for lovens tavler, og disse guddommelige forskrifters tilstedeværelse gav den dens værdi og hellighed. Da guds tempel i Himmelen blev åbnet, kom pagtens ark til syne. Guds lov har sit hellige opbevaringssted i det allerhelligste i helligdommen i Himmelen – den lov, som blev udtalt af Gud selv, mens tordenen rullede ved Sinaj, og skrevet med Guds egen finger på stentavler.

Guds lov i helligdommen i Himmelen er selve originalen, mens de forskrifter, som blev skrevet på stentavlerne og optegnet af Moses i de fem Mosebøger, var en nøjagtig kopi. De som kom til forståelse af dette betydningsfulde emne, fik lov til at se den guddommelige lovs hellige og uforanderlige karakter. De forstod som aldrig før vægten af Frelserens ord: ”Før Himmelen og jorden forgår, skal end ikke det mindste bogstav eller en tøddel af loven forgå.” Matt. 5, 18. Guds lov, som er en åbenbaring af hans vilje, en afskrift af hans karakter, må bestå for evigt som et sanddru vidne. Ikke èt bud er nogen sinde sat ud af kraft, og ikke en tøddel er blevet ændret. Salmisten udtaler: ”Herre, dit ord er evigt, står fast i Himmelen.” ”Man kan lide på alle hans bud; de står i al evighed fast.” Sl. 119, 89; 111, 7. 8.

I selve hjertet af de ti bud findes det fjerde, således som det først blev forkyndt: ”Kom hviledagen i hu, så du holder den hellig! I seks dage skal du arbejde og gøre al din gerning, men den syvende dag skal være hviledag for Herren din Gud; da må du intet arbejde udføre, hverken du selv, din søn eller datter, din træl eller trælkvinde, dit kvæg eller den fremmede inden dine porte. Thi i seks dage gjorde Herren himmelen, jorden og havet med alt, hvad der er i dem, og på den syvende dag hvilede han; derfor har Herren velsignet hviledagen og helliget den.” 2 Mos. 20, 8-11.

Guds Ånd påvirkede dem, der granskede hans ord. De fik den opfattelse, at de i uvidenhed havde overtrådt dette bud ved at tilsidesætte Skaberens hviledag. De begyndte at undersøge årsagerne til, at den første ugedag blev helligholdt i

stedet for den dag, som Gud havde helliget. De kunne i Bibelen ikke finde noget bevis på, at det fjerde bud var blevet sat ud af kraft, eller at sabbaten var blevet ændret. Den velsignelse, som helligede den syvende dag fra begyndelsen, var aldrig blevet trukket tilbage. De havde af ærligt hjerte søgt at lære Guds vilje at kende og rette sig efter den. Da de nu opdagede, at de havde overtrådt hans lov, blev deres hjerter sorgfulde, og de viste deres troskab mod Gud ved at helligholde hans sabbat.

Der blev gjort mange energiske forsøg på at få dem til at vakle i troen. Ingen kunne undgå at se, at hvis den jordiske helligdom var en afbildning af den himmelske, var den lov, som opbevaredes i arken på jorden, en nøjagtig kopi af loven i arken i Himmelen, og at man ikke kunne antage sandheden om den himmelske helligdom uden at anerkende Guds lovs krav og dermed anerkende sabbaten som helligdag ifølge det fjerde bud. Her var årsagen til den bitre og beslutsomme modstand mod den harmoniske forklaring af Bibelen, som åbenbarede Kristi tjeneste i den himmelske helligdom. Mennesker forsøgte at lukke den dør, som Gud havde åbnet, og at åbne den dør, som han havde lukket. Men han, som "lukker op, så ingen kan lukke i, og lukker i, så ingen kan lukke op," har sagt: "Se, jeg har stillet dig foran en åben dør, som ingen kan lukke." Åb. 3, 7. 8. Kristus havde åbnet døren eller tjenesten til det allerhelligste, lyset skinnede ud fra denne åbne dør i helligdommen i Himmelen, og det åbenbaredes, at det fjerde bud var en del af den lov, som opbevaredes her; hvad Gud har oprettet, kan intet menneske tilintetgøre.

Advarselsbudskaberne i åbenbaringen

De, der antog lyset om Kristi midlertjeneste og Guds lovs uforanderlighed, opdagede, at disse sandheder blev beskrevet i Åbenbaringens 14. kapitel. Budskaberne i dette kapitel udgør en trefoldig advarsel (Se noter: ET TREFOLDIGT BUDSKAB.) , som skal berede jordens beboere til Herrens genkomst. Ordene "Nu er hans doms time kommet" hentyder til afslutningen på Kristi tjeneste for at frelse menneskene. De bringer en sandhed, som må forkyndes, indtil Frelserens midlertjeneste er ophørt og vender tilbage til jorden for at tage sit folk til sig. Den dom, som begyndte i 1844, skal fortsætte, indtil alles skæbne er blevet afgjort, både levendes og dødes, og derfor vil vedvare til nådetidens ophør. For at menneskene kan berede sig til at bestå i dommen, befaler budskabet dem at "frygte Gud og give ham ære" og "tilbede ham, som har skabt himmelen og jorden og havet og kildevældene." De, der tror på disse budskaber, beskrives således: "De hellige, der holder fast ved Guds bud og troen på Jesus." Hvis menneskene skal være beredte til dommen, må de adlyde Guds lov. Efter den lov vil deres karakter blive dømt. Apostlen Paulus siger: "Alle, som synder under loven, skal dømmes ved loven - på den dag, da Gud ved Jesus Kristus – vil dømme det, der skjuler sig i menneskene." Og han siger, at "lovens gørere skal retfærdiggøres." Rom. 2, 12-16. Tro er en forudsætning for at holde Guds lov, for "uden tro er det umuligt at have hans velbehag." Og "alt det, som ikke udspringer af tro, er synd." Hebr. 11,6; Rom, 14, 23.

Den første engel befaler menneskene at "frygte Gud og give ham ære" og at tilbede ham som himmelens og jordens skaber. For at kunne dette må de adlyde hans lov. Vismanden siger: "Frygt Gud og hold hans bud! Thi det bør hvert menneske gøre." Præd. 12, 13. Uden lydighed mod Guds bud kan ingen

tilbedelse være Gud velbehagelig. ”Thi dette er kærlighed til Gud, at vi holder hans bud.” ”Den der vender sit øre fra loven, endog hans bøn er en gru.” 1 Joh. 5, 3; Ordsp. 28, 9.

Pligten til at tilbede Gud er baseret på den kendsgerning, at han er Skaberen, og at alle levende væsener skylder ham deres eksistens. Hver gang Bibelen omtaler hans krav på ærefrygt og tilbedelse frem for hedningernes guder, omtaler den samtidig hans skabende kraft. ”Alle folkeslagenes guder er afguder, Herren er himmelens skaber.” Sl. 96, 5. ”Hvem vil I ligne mig med som min ligemand? Siger den Hellige. Løft jeres blik til himmelen og se: Hvem skabte disse?” ”Thi så siger Herren, himmelens skaber, han, som er Gud, som dannede jorden. … Herren er jeg, ellers ingen.” Es. 40, 25. 26; 45, 18. Salmisten siger: ”Kend, at Herren er gud! Han skabte os, vi er hans.” ”Kom lad os bøje os, kaste os ned, knæle for Herren vor skaber!” Sl. 100, 3; 95, 6. Og de hellige væsener, som tilbeder Gud i Himmelen, udtaler disse ord: ”Værdig er du, vor Herre og Gud, til at få æren og prisen og magten; thi du har skabt alle ting.” Åb. 4,11.

Skabelsen og hviledagen

I Åbenbaringens 14. kapitel formanes menneskene til at tilbede Skaberen og profetien åbenbarer en gruppe , der som resultat af det trefoldige budskab holder Guds bud. Et af disse bud peger direkte på Gud som Skaberen. Det fjerde bud siger: ”Den syvende dag skal være hviledag for Herren din Gud…. Thi i seks dage gjorde Herren himmelen, jorden og havet med alt, hvad der er i dem, og på den syvende dag hvilede han: derfor har Herren velsignet hviledagen og helliget den.” 2. Mos 20,10. 11. Angående sabbaten siger Herren yderligere, at den er ”et tegn … at det må kendes, at jeg, Herren, er jeres Gud.” Ez. 20, 20. Og den årsag, som angives er denne: ”Thi i seks dage gjorde Herren himmelen og jorden, men på den syvende dag hvilede han og vederkvægede sig.” 2. Mos. 31, 17.

”Sabbatens betydning som et minde om skabelsen består i, at den stadig fremholder den sande grund til, at Gud fortjener at blive tilbedt,” – fordi han er Skaberen og vi tilhører ham, ”Derfor er sabbaten en del af grundlaget for gudsdyrkelsen; for den lærer os denne store sandhed på den mest overbevisende måde, og det er der intet andet, der gør. Den sande årsag til tilbedelse af Gud, ikke blot på den syvende dag, men al tilbedelse, beror på forskellen mellem Skaberen og hans skabninger. Denne kendsgerning kan aldrig blive forældet og må aldrig glemmes.” – *J. N. Andrews: History og the Sabbath, ch. 27.* For at holde denne sandhed frem for menneskene for evigt indstiftede Gud sabbaten i Eden; og så længe den kendsgerning, at han er vor Skaber, vedbliver med at være årsagen til, at vi tilbeder ham, vil sabbaten bestå som skabelsens tegn og minde. Hvis sabbaten var blevet helligholdt overalt, ville menneskene have rettet deres tanker og kærlige følelser mod Skaberen, og de ville have æret og tilbedt ham, og så ville der aldrig have eksisteret en afgudsdyrker, en gudsfornægter eller en vantro. At helligholde sabbaten er et tegn på loyalitet over for den sande Gud, ham, der ”har skabt himmelen og jorden og havet og kildevældene.” Deraf følger, at det budskab, som befaler menneskene at tilbede Gud og adlyde hans bud, først og fremmest befaler dem at holde det fjerde bud.

Dyret udøver tvang

Som modsætning til dem, der holder Guds bud og tror på Jesus, udpeger

den tredje engel en anden gruppe, mod hvis vildfarelser, der fremsættes en højtidelig og frygtelig advarsel: ”Hvis nogen tilbeder dyret og dets billede og tager dets mærke på sin pande eller på sin hånd, så skal han drikke af Guds harmes vin.” Åb. 14, 9. 10. En korrekt opfattelse af de benyttede symboler er en forudsætning for at kunne forstå dette budskab. Hvad menes der med dyret, dets billede og dets mærke?

Den række af profetier, i hvilke disse symboler findes, begynder med Åbenbaringens 12. kapitel, med dragen, som forsøgte at dræbe Kristus, så snart han var født. Bibelen siger, dragen var Satan (Åb. 12, 9.). Det var ham, som tilskyndede Herodes til at dræbe Frelseren. Men Satans bedste våben i den kamp mod Kristus og hans tilhængere, som blev ført de første århundrede af den kristne æra, var det hedenske romerrige. Dragen er først og fremmest et symbol på Satan, men den er også et symbol på det hedenske romerrige.

I det 13. kapitel (1-10 vers) beskrives et andet dyr, som ”lignede en panter,” og til hvilket dragen gav ”sin kraft og sin trone og stor magt.” Dette symbol forestiller efter de fleste protestanters opfattelse pavedømmet, som arvede den kraft og den trone og den magt, som tidligere havde været i det gamle romerriges besiddelse. Om det panterlignende dyr siges der, ”der blev givet det mund til at tale store ord og bespottelser….Og det åbnede sin mund til bespottelse mod Gud, til at spotte hans navn og hans bolig og dem, som bor i Himmelen. Og der blev givet det at føre krig mod de hellige og sejre over dem; og der blev givet det magt over alle stammer og tungemål og folkeslag.” Denne profeti, som nøje svarer til beskrivelsen af det lille horn i Daniels Bogs 7. kapitel, tager utvivlsomt sigte på pavedømmet.

”Og der blev givet det magt til at virke i to og fyrretyve måneder.” Profeten siger: ”Jeg så, at et af dets hoveder var som såret til døden.” Og han siger også: ”Hvis nogen vil bringe andre i fangenskab, han kommer selv i fangenskab; hvis nogen dræber med sværd, han skal selv dræbes med sværd.” De to og fyrretyve måneder er det samme som ”en tid og to tider og en halv tid,” tre og et halvt år eller de 1260 dage, som omtales i Daniels Bogs 7. kapitel – den tid, i hvilken pavedømmet skulle undertrykke Guds folk. Denne periode indledes som omtalt tidligere med pavedømmets overhøjhed i 538 og endte i 1798. På det tidspunkt blev paven taget til fange af en fransk hær, og pavemagten blev dermed dødeligt såret. Forudsigelsen gik i opfyldelse – ”Hvis nogen vil bringe andre i fangenskab, han kommer selv i fangenskab.”

En ny makt fremstår

På dette punkt indføres et nyt symbol. Profeten siger: ”Jeg så et andet dyr stige op af jorden, og det havde to horn ligesom et lam.” Åb. 13, 11. Både dyrets udseende og den kendsgerning, at det steg op af jorden, viser, at den nation, det symboliserer, er helt forskellig fra dem, der symboliseredes ved de tidligere benyttede symboler. De store riger, som har hersket over verden, blev vist for profeten Daniel som rovdyr, som kom frem, da ”himmelens fire vinde oprørte det store hav.” Dan. 7, 2. I Åbenbaringens 17. kapitel forklarer en engel, at vandene symboliserer ”folk og skarer og folkeslag og tungemål.” Åb. 17, 15. Vindene symboliserer strid. Himmelens fire vinde, som oprører havet, symboliserer de frygtelige kampe og revolutioner, ved hvis hjælp nationerne er kommet til magten.

Det dyr, der havde to horn ligesom et lam, sås "stige op af jorden." Den nation, som symboliseres ved dette dyr, skal altså ikke besejre andre for selv at tage magten, men skal stige frem i et hidtil ubesat territorium, hvor den skal vokse langsomt og fredeligt op. Den kunne altså ikke stige op mellem den gamle verdens tæt befolkede og kæmpende riger, dette urolige hav af "folk og skarer og folkeslag og tungemål." Den måtte søges på den vestlige halvkugle. Hvilken nation i den nye verden var ved at få magt i 1798 og gav løfte om rigdom og styrke og tiltrak sig verdens opmærksomhed? Symbolerne lader os ikke i tvivl. Kun èn nation svarer til profetiens enkeltheder; den peger umiskendeligt på Amerikas forenede Stater. Atter og atter er profetens tanker, ja, selv hans ord ubevidst blevet benyttet af talere og historikere, som har beskrevet denne nations fremgang og vækst. Dyret sås "stige op af jorden," og ifølge de sprogkyndige betyder det ord, som er gengivet som "stige op," ordret at "komme eller vokse op som en plante." Den pågældende nation må, som vi allerede har set, stige op i et hidtil ubesat territorium. En fremragende forfatter, som beskriver De forenede Staters opgang, taler om "deres mystiske fremkomst fra det tomme rum" og siger: "Som et stumt frøkorn voksede vi op til at blive et mægtigt rige." – *G. A. Townsend: The New World Compared with the Old, p. 462.* I 1850 stod der i en europæisk avis, at De forenede Stater var et vidunderligt rige, som "dukkede op" og "i jordens stilhed daglig forøgede sin magt og stolthed." – *The Dublin Nation.* Da Edward Ewerett talte om de pilgrimsfædre, som grundlagde De forenede Stater, sagde han blandt andet: "Søgte de et afsides sted, som var harmløst i dets ubemærkethed og trygt i dets fjernhed, og hvor den lille menighed fra Leyden kunne nyde trosfrihed? Se de mægtige strækninger, over hvilke de i fredelig erobring … har båret korsets bannere!" *(Tale holdt i Plymouth, Massachusetts, den 22 december 1824, s. 11.)*

"Det havde to horn ligesom et lam." Disse to horn tyder på ungdom, uskyldighed og blidhed – egenskaber, som i 1798 var karakteristiske for De forenede Stater. Blandt de kristne landflygtige, som først drog til Amerika for at finde et tilflugtssted og slippe fri for monarkernes undertrykkelse og gejstlighedens intolerance, var der mange, som besluttede at oprette en regering baseret på borgerlig og religiøs frihed. Deres synspunkter fandt udtryk i uafhængighedserklæringen, som giver udtryk for den betydningsfulde sandhed, at "alle mennesker er født lige" og med umistelig ret til "liv, frihed og stræben efter lykke." Forfatningen garanterer folket ret til selvstyre, idet folkevalgte repræsentanter skal vedtage og administrere lovene. Der sikredes også trosfrihed, således at enhver kunne tilbede Gud i overensstemmelse med sin egen samvittighed. Republikanismen og protestantismen blev nationens fundamentale principper. Disse principper er grundlaget for dens magt og velstand. Undertrykte og forkuede fra hele den kristne verden har søgt til dette land med håb og forventning. Millioner har fundet tilflugt der, og De forenede Stater har fundet plads blandt jordens mægtigste nationer.

Men dyret, der havde to horn ligesom et lam, "talte som en drage." "Det udøvede det første dyrs hele magt for dets øjne og får jorden og alle dem, der bor på den, til at tilbede det første dyr, hvis dødshug blev lægt. … Og det opfordrer dem, der bor på jorden, til at lave et billede af dyret, der har sværdhugget, men atter kom til live. Åb. 13, 11-14.

Symbolets horn, der lignede et lams, og dets dragerøst hentyder til den slående

modsætning mellem den symboliserede nations forsikringer og handlinger. Nationens "tale" er de lovgivende og dømmende myndigheders virksomhed. Denne virksomhed fornægter de liberale og fredelige principper, som skulle være regeringens grundvold. Profetien om, at dyret talte "som en drage" og udøvede "det første dyrs hele magt," forudsiger tydeligt, at der vil udvikles en intolerance og forfølgelseslyst, som måler sig med den, der karakteriserede de nationer, som symboliseredes ved dragen og det panterlignende dyr. Udtalelsen om, at dyret med de to horn "får jorden og alle dem, der bor på den, til at tilbede det første dyr," viser, at denne nation vil benytte sin magt til at gennemtvinge en vedtægt, som er en hyldest til pavedømmet.

En sådan handling ville være i direkte modstrid med forfatningens principper, med selve frihedens begreb og med uafhængighedserklæringens højtidelige løfter. Nationens grundlæggere forsøgte klogt at værge sig mod kirkens udøvelse af verdslig magt, som uvægerligt fører til intolerance og forfølgelser. Forfatningen siger udtrykkeligt, at "kongressen ikke kan udstede nogen lov om fastsættelse af nogen religion eller forbyde fri religionsudøvelse," og at "ingen religiøs prøve nogen sinde skal være en forudsætning for at opnå offentligt embede i De forenede Stater." De civile myndigheder kan kun gennemtvinge en religiøs vedtægt ved at gøre betydeligt brud på regler, som skal sikre nationens frihed. Men en sådan handlings inkonsekvens er ikke større end den uoverensstemmelse, der er mellem symbolets horn og dets stemme. Dyret, der har horn som et lam, og som foregiver at være rent, blidt og uskadeligt, taler som en drage.

"Det opfordrer dem, der bor på jorden, til at lave et billede af dyret." Her hentydes klart til en regeringsform, ved hvilken lovgivningsmagten ligger hos folket; et slående bevis på, at De forenede Stater er den nation, der tænkes på i profetien.

Men hvad betyder "et billede af dyret", og hvorledes skal det fremstilles? Billedet fremstilles af dyret med de to horn og er et billede af det første dyr. For at lære hvorledes dyret ser ud, og hvorledes det skal fremstilles, må vi granske selve dyrets, pavedømmets egenskaber.

Da den unge kirke fordærvedes, fordi den afveg fra evangeliets enfoldighed og antog hedenske skikke og ritualer, mistede den Guds Ånd og kraft, og for at beherske folkets samvittighed søgte den, den verdslige magts støtte. Resultatet blev pavedømmet, en kirke, som beherskede statsmagten og benyttede den til at fremme sine egne planer og ikke mindst til at straffe "kætteri". Hvis De forenede Stater skal lave et billede af dyret, må den religiøse magt beherske den civile styrelse i en sådan grad, at kirken kan benytte statens autoritet til at virkeliggøre sine egne planer.

Hver gang kirken har opnået verdslig magt, har den benyttet den til at straffe dem, der ikke troede på dens læresætninger. De protestantiske kirker, som har fulgt romerkirkens eksempel ved at slutte forbund med verdslige magter, har derved røbet et lignende ønske om at indskrænke trosfriheden. Et eksempel på dette finder vi i den engelske statskirkes langvarige forfølgelse af anderledes tænkende. I det sekstende og syttende århundrede blev tusinder af præster, som havde afvigende meninger, tvunget til at forlade deres kirker, og mange – både gejstlige og lægfolk – blev idømt bøder eller fængsel. Adskillige blev først pint og led derpå martyrdøden.

Det var frafald, som fik den unge kirke til at søge statens hjælp, og dette

banede vej for pavedømmet – dyret. Paulus udtalte: ”Først må jo frafaldet komme og lovløshedens menneske, fortabelsens søn, åbenbares.” Frafald inden for kirken skal altså bane vej for dyrets billede.

Bibelen siger, at før Herrens genkomst skal der eksistere en tilstand af religiøst forfald af samme art som det, der prægede de første århundreder. ”*I de sidste dage skal der komme strenge tider. Thi menneskene vil blive egenkærlige, pengekære, pralende, hovmodige, spottelystne, ulydige mod forældre, utaknemmelige, ufromme ukærlige, uforsonlige, sladderagtige, umådeholdne, rå, fjender af det gode, forrædere, fremfusende, opblæste, lystens venner snarere end Guds venner; de har Gudsfrygts skin, men fornægter dens kraft.*” 2. Tim. 3, 1-5 .

”Men Ånden siger med klare ord, at i de sidste tider skal nogle falde fra troen, idet de lytter til forførende ånder og dæmoners lærdomme.” 1 Tim. 4, 1. Satan vil virke ”med al løgnens magt og tegn og undere og med al uretfærdighedens forførelse.” Og alle, som ”ikke tog imod kærlighed til sandheden, så de kunne blive frelst,” skal overlades til en, ”vildførende magt, så de tror løgnen.” 2 Tess. 2, 9- 11. Når denne tilstand af ugudelighed indfinder sig, vil resultaterne blive, som de blev i de første århundreder.

De store afvigelser i opfattelse inden for de protestantiske kirker betragtes af mange som et afgørende bevis på, at der aldrig vil kunne gøres forsøg på at sikre en tvungen ensretning. Men i adskillige protestantiske kirker har der i årevis været en stærk og voksende stemning for en sammenslutning baseret på fælles læresætninger. For at sikre en sådan sammenslutning må drøftelsen af emner, om hvilke alle ikke er enige – uanset disse emners betydning set fra et bibelsk standpunkt – naturligvis opgives.

I 1846 holdt Charles Beecher en prædiken, i hvilken han erklærede, at ”de evangeliske protestantiske trossamfunds” forkyndelse – og det gælder alle gejstlige uanset rang – ”ikke blot bliver til under et vældigt pres af rent menneskelig frygt, men ordets forkyndere lever og ånder og færdes i gennemfordærvede forhold, som ustandselig appellerer til deres naturs lavere sider for at få dem til at neddysse sandheden og bøje knæ for frafaldets magt. Gik det ikke på samme måde i romerriget? Kopierer vi ikke de gamle romere? Og hvad ser vi lige foran os? Et nyt koncil! Et verdenskonvent! Evangelisk sammenslutning og fælles trosbekendelse!” - *Prædiken om ”The Bible a Sufficient Creed” , holdt i Ford Wayne, Indiana, den 22 februar 1846.* Når dette er opnået, vil det ikke vare længe, før man for at sikre fuldstændig ensretning begynder at anvende tvang.

Når de ledende kirker i De forenede Stater forenes om de læresætninger, som de er enige om, og forsøger at formå statsmagten til at gennemtvinge deres forordninger og opretholde deres institutioner, vil det protestantiske Amerika have skabt et billede af det romerske præstevælde, og resultatet vil uvægerligt blive at anderledes tænkende dømmes efter straffeloven.

Dyret med to horn ”får alle, både små og store, rige og fattige, frie og trælle, til at give sig selv et mærke på deres højre hånd eller på deres pande, for at ingen skal kunne købe og sælge uden den, som har mærket: dyrets navn eller dets navns tal.” Åb. 13, 16. 17. Den tredje engel siger advarende: ”Hvis nogen tilbeder dyret og dets billede og tager dets mærke på sin pande eller på sin hånd, så skal han drikke af Guds harmes vin.” Det dyr, som omtales i dette budskab, og som dyret med de to horn tvinger verden til at tilbede, er det første,

panterlignende dyr, som omtales i Åbenbaringens 13. kapitel – pavedømmet. ”Billedet af dyret” symboliserer den form for frafalden protestantisme, som kommer, når de protestantiske kirker søger statens hjælp til at gennemtvinge deres dogmer. Hvad ”dyrets mærke” betyder, skal vi vende tilbage til.

Tyraniets mærke

Efter advarslen mod at tilbede dyret og dets billede siger profetien: ”Her gælder det om udholdenhed for de hellige, der holder fast ved Guds bud og troen på Jesus.” Da de, som holder Guds bud, sættes i modsætning til dem, som tilbeder dyret og dets billede og modtager dets mærke, må den afgørende forskel mellem Guds tilbedere og dyrets tilbedere være, at de førstnævnte holder Guds lov, mens de sidstnævnte overtræder den.

Dyrets og dets billedes særlige kendemærke er overtrædelse af Guds bud. Om det lille horn, pavedømmet, siger Daniel: ”Han skal sætte sig for at ændre tider og lov.” Dan. 7, 25. Og Paulus kaldte den samme magt ”lovløshedens menneske,” som vil ophøje sig over Gud. Den ene profeti supplerer den anden. Kun ved at ændre Guds lov kunne pavedømmet ophøje sig over Gud; enhver, som bevidst holdt den ændrede lov, hyldede derved den magt, som havde indført ændringen. At adlyde pavelige love var et tegn på troskab mod paven i stedet for troskab mod Gud.

Romerkirken har forsøgt at ændre Guds lov. Det andet bud, som forbyder billedtilbedelse, er blevet slettet af loven, og det fjerde bud er blevet ændret i en sådan grad, at den første dag er blevet gjort til hviledag i stedet for den syvende. Men katolikkerne erklærer med hensyn til udeladelsen af det andet bud, at dette er nødvendigt, da det er indbefattet i det første, og at de udtrykker loven nøjagtig, som Gud ønsker den opfattet. Han hentydede til en forsætlig, overlagt ændring: ”Han skal sætte sig for at ændre tider og lov.” Ændringen af det fjerde bud svarer nøjagtigt til profetien. Denne ændring er udelukkende baseret på kirkens autoritet. Her har pavemagten åbenlyst ophøjet sig over Gud.

Mens Guds tilbedere først og fremmest skal kendes på, at de holder det fjerde bud, som er tegnet på Guds skabermagt og vidnesbyrdet om hans ret til at kræve menneskenes ærefrygt og hyldest, skal dyrets tilbedere kendes på, at de forsøger at omstyrte Skaberens minde og ophøje det, som romerkirken har indstiftet. Det var for søndagens skyld, at romerkirken først fremførte sine hovmodige krav; *(Se noter: DE ROMERSKE BISKOPPERS OVERHØJHED)* og dens første forsøg på at udnytte statsmagten bestod i at få denne til at gennemtvinge, at søndagen skulle helligholdes som ”Herrens dag”. Men Bibelen siger, at Herrens dag er den syvende – og ikke den første. Kristus udtalte: ”Så er da Menneskesønnen også herre over sabbaten.” I det fjerde bud hedder det: ”Den syvende dag skal være hviledag for Herren din Gud.” Og gennem profeten Esajas kalder Herren sabbaten ”min helligdag” Mar. 2, 28; Es. 58, 13.

Det hævdes ofte, at Kristus ændrede sabbaten, men dette modbevises af hans egne ord. I bjergprædikenen sagde han: ”Tro ikke, at jeg er kommet for at nedbryde loven eller profeterne; jeg er ikke kommen for at nedbryde men for at fuldkomme. Thi sandelig siger jeg jer: før himmelen og jorden forgår, skal end ikke det mindste bogstav eller en tøddel af loven forgå – før det er sket alt sammen. Derfor: Den, der bryder et af de mindste blandt disse bud og lærer menneskene således, han skal kaldes den mindste i Himmeriget; men den, der

holder dem og lærer andre dem, han skal kaldes stor i Himmeriget." Matt. 5, 17-19.

De fleste indrømmer, at Bibelen ikke autoriserer ændringen af sabbaten. Dette erklæres med rene ord i publikationer, som er udgivet af *"The American Tract Society" og "The American Sunday School Union"*. I et af disse skrifter står der: "Det nye Testamente er fuldstændig tavst på dette punkt, idet det ikke giver noget udtrykkeligt påbud for sabbaten – søndagen, ugens første dag – eller opstiller regler for dens helligholdelse." – *George Elliott: The Abiding Sabbath, p. 184.*

I et andet skrift står der: "Indtil Kristi død blev der ikke gjort nogen ændring af dagen." Og der tilføjes: "Så vidt man kan se af skriftlige vidnesbyrd, gav apostlene ikke noget udtrykkeligt pålæg om, at den syvende dag skulle ophøre med at være sabbat, eller at ugens første dag skulle helligholdes i den syvende dags sted." *A. E. Waffle: The Lord`s Day, pp. 186-188.*

Katolikkerne indrømmer, at det var deres kirke, som ændrede sabbaten, og understreger, at de protestanter, som helligholder søndagen, derved viser en anerkendelse af den katolske kirkes magt. *I The catholic Catechism of Christian Religion besvares et spørgsmål om, hvilken dag der bør helligholdes i overensstemmelse med det fjerde bud, således: "I henhold til den gamle lov var lørdagen helliget; men kirken, som var instrueret af Jesus Kristus og ledet af Guds Ånd, har indført søndagen i stedet for lørdagen; så nu helligholder vi den første og ikke den syvende dag. Søndagen betyder og er nu Herrens dag."*

Som tegn på den katolske kirkes autoritet henviser katolske forfattere til "selve den ændring, hvorved søndagen blev gjort til sabbat, og som protestanterne tillader; … fordi de ved at helligholde søndagen anerkender kirkens berettigelse til at indstifte helligdage, påbyde deres helligholdelse og betegne det som synd at overtræde dem." – *H. Tuberville: An Abridgement of the Christian Doctrine, p. 58.* Kan ændringen af sabbaten så være andet end tegnet, eller mærket, på romerkirkens autoritet – *"dyrets mærke"?*

Samspil med Rom

Romerkirken har ikke opgivet sin fordring på overhøjhed, og når verden og de protestantiske kirker anerkender den sabbat eller helligdag, romerkirken har indført, og forkaster Bibelens sabbat, anerkender de derved denne fordrings berettigelse. De kan henvise til, at traditionernes og kirkefædrenes myndighed støtter denne ændring, men hvis de gør det, glemmer de det princip, som skiller dem fra romerkirken – at, Bibelen og Bibelen alene er protestanternes religion." Katolikken kan se, at protestanterne bedrager sig selv og forsætligt lukker øjnene for sagens kendsgerninger. Når bevægelsen for den tvungne helligholdelse af søndagen får vind i sejlene, vil katolikkerne kunne fryde sig, for så kan de være sikre på, at hele den protestantiske verden snart vil samles om romerkirkens banner.

Katolikkerne erklærer, at "protestanternes helligholdelse af søndagen er en hyldest, som de imod deres vilje viser den katolske kirkes myndighed." – *Mgr. Segur: Plain Talk About the Protestantism of Today, p. 213.* De protestantiske kirkers forsøg på at gennemtvinge søndagslovene er et forsøg på at gennemtvinge tilbedelse af pavedømmet – dyret. De, som forstår det fjerde buds krav, men alligevel beslutter sig til at helligholde den falske helligdag i stedet for den

sande sabbat, hylder dermed den magt, som alene har ansvaret for at påbyde den falske sabbat. Men ved at gennemtvinge en religiøs pligt ved den verdslige statsmagts hjælp danner kirkerne selv et billede af dyret; derfor vil den tvungne helligholdelse af søndagen i De forenede Stater være ensbetydende med en tvungen tilbedelse af dyret og dets billede.

Men tidligere generationers kristne helligholdt søndagen og troede, at de derved helligholdt Bibelens sabbat, og der findes den dag i dag sande kristne i alle trossamfund, også inden for den katolske kirke, som ærligt tror, at søndagen er den sabbat, Gud har udpeget. Gud erkender disse menneskers gode vilje og oprigtighed. Men når søndagens helligholdelse skal gennemtvinges ad lovens vej, og når verden får oplysning om den sande sabbats krav på helligholdelse, vil enhver, som bryder Guds lov for at adlyde en befaling, som kun er baseret på romerkirkens autoritet, derved ophøje pavedømmet over Gud. Et sådant menneske hylder romerkirken og den statsmagt, som gennemtvinger det, som romerkirken har påbudt; det tilbeder dyret og dets billede. De mennesker, som så forkaster den dag, som Gud har kaldt tegnet på sin autoritet, og i stedet helligholder den dag, som romerkirken har udpeget som et symbol på sin overhøjhed, viser derved, at de modtager tegnet på lydighed mod romerkirken – ”dyrets mærke.” Men det er først, når denne sag er blevet tydeligt fremholdt for menneskene og de har valget imellem Guds bud og menneskers bud, at de, der bliver ved med at overtræde Guds lov, tager imod ”Dyrets mærke.”

Den tredje engels budskab indeholder den frygteligste trussel, som nogen sinde er udtalt til dødelige mennesker. Den synd som nedkalder Guds ublandede vrede, må i sandhed være forfærdelig. Menneskene skal ikke holdes i uvidenhed om dette betydningsfulde spørgsmål; advarselen mod denne synd skal bringes til verden, før Guds straffedomme falder, således at alle kan vide, hvorfor de skal straffes, og kan have mulighed for at undgå straffen. Profetien siger, at den første engel skulle bringe sit budskab til ”alle folkeslag og stammer og tungemål og folk.” Den tredje engels advarsel, som udgør en del af det samme trefoldige budskab, skal forkyndes lige så vidt og bredt. Der står i profetien, at det forkyndes med høj røst af en engel, der flyver midt oppe under himmelen; og det skal påkalde hele verdens opmærksomhed.

I denne strid vil hele kristenheden blive opdelt i to store lejre – de, der holder fast ved Guds bud og troen på Jesus, og de, der tilbeder dyret og dets billede og modtager dets mærke. Skønt kirke og stat med forenede kræfter vil forsøge at få ”alle både små og store, rige og fattige, frie og trælle” (Åb. 13, 16) til at modtage ”dyrets mærke,” vil Guds folk ikke modtage det. Profeten fra Patmos så ”dem, som var gået sejrende ud af kampen med dyret og dets billede og dets navns tal, stå ved glarhavet med Guds harper i deres hænder” syngende Moses og Lammets sang. Åb. 15, 2. 3.

26. ET REFORMARBEJDE

Det arbejde for en sabbatsreform, som skal udrettes i de sidste dage, er forudsagt i Esajas` profeti: "Så siger Herren: Tag vare på ret og øv retfærd! Thi min frelses komme er nær, min ret skal snart åbenbares. Salig er den, der gør så, det menneske, som fastholder dette: holder sabbaten hellig og varer sin hånd fra at øve noget ondt." "Og de fremmede, som slutter sig til Herren for at tjene ham og elske hans navn, for at være hans tjenere, alle, som helligholder sabbaten og holder fast ved min pagt, vil jeg bringe til mit hellige bjerg og glæde i mit bedehus." Es. 56, 1. 2. 6. 7.

Tilbage til Ordet

Disse ord henviser til den kristne æra, således som sammenhængen viser: "Når jeg samler Israels bortstødte, samler jeg andre dertil, til dets egen samlede flok." 8. vers. Her forudsiges, at evangeliet skal samle hedningerne. Der udtales en velsignelse over dem, som på det tidspunkt holder sabbaten hellig. Forpligtelsen til at adlyde det fjerde bud vedvarer altså efter Kristi korsfæstelse, opstandelse og himmelfart og indtil det tidspunkt, da hans tjenere forkynder det glade budskab for alle folkeslag.

Gennem den samme profet befaler Herren: "Bind vidnesbyrdet til og sæt segl for læren i mine disciples sind!" Es. 8, 16. Guds lovs segl findes i det fjerde bud. Dette er det eneste af de ti bud, som indeholder både Lovgiverens navn og titel. Det erklærer, at han er himmelens og jordens skaber og derfor frem for nogen anden har krav på ærefrygt og tilbedelse. Bortset fra denne ene forskrift indeholder de ti bud intet, som viser, ved hvis autoritet loven er givet. Da pavedømmet ændrede sabbaten, blev seglet fjernet fra loven. Jesu disciple er kaldede til at bringe det tilbage ved at gengive det fjerde buds sabbat dets retmæssige plads som minde om Skaberen og som tegn på hans autoritet.

Til læren og vidnesbyrdet!" Der findes mængder af modstridende læresætninger og teorier, men Guds lov er den eneste ufejlbarlige rettesnor, som alle meninger, læresætninger og teorier skal prøves ved. Profeten siger: "Dersom de ikke taler i overensstemmelse med dette, er der ingen lys i dem." Es. 8, 20. (norsk overs.)

Atter lyder befalingen: "Råb højt, spar ikke din strube, løft din røst som basunen, forkynd mit folk dets brøde og Jacobs hus dets synder!" Es. 58, 1. Det er ikke den onde verden, men dem, som Herren kalder "mit folk," som skal irettesættes for deres synder. Han siger endvidere: "Mig søger de dag efter dag og ønsker at kende mine veje, som var de et folk der øver retfærd, ej svigter, hvad dets Gud fandt ret." Es. 58, 2. Her hentydes til de mennesker, som tror, at de er retfærdige, og som tilsyneladende har stor interesse i at tjene Gud; men Hjertegranskerens strenge og højtidelige bebrejdelse viser, at de tramper på de guddommelige forskrifter.

Profeten påpeger de forpligtelser, som er blevet svigtet: "Da bygges på ældgamle tomter, du rejser længst faldne mure; da kaldes du "murbrudsbøder," "genskaber af farbare veje." Varer du din fod på sabbaten, så du ej driver handel på min helligdag, kalder du sabbaten en fryd, Herren helligdag ærværdig, ærer den ved ikke at arbejde, holder dig fra handel og unyttig snak, da skal du frydes

over Herren." Es. 58, 12-14.. Også denne profeti tager sigte på vor tid. Bruddet i Guds lov blev skabt, da romerkirken ændrede sabbaten. Men nu er tiden inde til, at den guddommeligt indstiftede sabbat skal genindføres. Bruddet skal bødes, og der skal bygges på ældgamle tomter.

Sabbaten, der blev helliget ved Skaberens hvile og velsignelse, blev helligholdt af den uskyldige Adam i det hellige Eden; den blev også helligholdt af den faldne og angergivne Adam, efter at han var blevet fordrevet fra sit lykkelige hjem. Den blev helligholdt af alle patriarkerne lige fra Abel til den retfærdige Noa, Abraham og Jacob. Da Guds udvalgte folk var trælle i Ægypten, glemte mange Guds lov under den fremherskende afgudsdyrkelse, men da Herren befriede Israel, forkyndte han sin lov i ærefrygtindgydende majestæt for den forsamlede folkemængde, så at de kunne kende hans vilje og for evigt frygte og adlyde ham.

Fra den dag og indtil nu er kendskabet til Guds lov blevet bevaret på jorden, og det fjerde buds sabbat er blevet helligholdt. Skønt det lykkedes "lovløshedens menneske" at trampe Guds hellige dag under fode, fandtes der, selv da hans magt var størst, trofaste sjæle, som skjult på afsides steder viste den ærefrygt. Siden reformationen har der i alle slægtled været nogle, som holdt fast ved sabbatens helligholdelse. Til trods for modstand og forfølgelser er der hele tiden blevet bragt vidnesbyrd om Guds lovs uforanderlighed og om den hellige forpligtelse til at helligholde den sabbat, som blev indstiftet ved skabelsen.

Disse sandheder, som forkyndes i Åbenbaringens 14. kapitel i forbindelse med det "evige evangelium," skal kendetegne Kristi menighed, når han kommer igen. For som et resultat af det trefoldige budskab forkyndes det: "Her gælder det om udholdenhed for de hellige, der holder fast ved Guds bud og troen på Jesus." Dette budskab er det sidste, som skal forkyndes, før Herrens genkomst. Umiddelbart efter dets forkyndelse så profeten Menneskesønnen komme i herlighed for at høste jordens høst.

De, der tog imod lyset om helligdommen og Guds lovs uforanderlighed, fyldtes med fryd og forundring, da de så, hvor smukt og harmonisk Guds sandhedssystem var. De ønskede, at det lys, som de selv var så lykkelige over at have erhvervet, kunne videregives til alle kristne; og de kunne ikke forestille sig andet, end at det måtte blive modtaget med glæde. Men sandheder, som ville adskille dem fra verden, var ikke velkommen hos mange af dem, som kaldte sig Kristi tilhængere. Lydighed mod det fjerde bud krævede et offer, som de fleste veg tilbage for at yde.

Det fjerde bud

Da sabbatens krav blev forkyndt, var der mange, som henholdt sig til verdensbørnenes argumenter. De sagde: "Vi har altid ligesom vore fædre helligholdt søndagen, og mange gode og fromme mennesker, som har helligholdt den, har fået en lykkelig død. Helligholdelse af denne nye sabbat ville bringe os i disharmoni med verden, og vi ville ikke have nogen indflydelse på den. Hvad kan en lille gruppe, som helligholder den syvende dag, håbe på at udrette mod en hel verden, som helligholder søndagen?" Det var ved hjælp af lignende argumenter, at jøderne forsøgte at undskylde deres forkastelse af Kristus. Gud havde taget imod deres fædres offergave, og hvorfor skulle børnene ikke kunne finde frelse på samme måde som fædrene? På Luthers tid hævdede katolikkerne, at mange

sande kristne var døde i den katolske tro og at denne tro derfor var tilstrækkelig til at sikre frelse. Sådanne argumenter er en effektiv hindring for alt religiøst fremskridt.

Mange henviste til, at søndagens helligholdelse i mange århundreder havde været en ubestridelig læresætning og en vidt udbredt kirketradition. Men dette argument kunne ikke stå sig mod den kendsgerning, at sabbaten og dens helligholdelse var endnu ældre og mere udbredt; den var lige så gammel som verden og var stadfæstet af både engle og Gud selv. Da jordens grundvold blev lagt, da morgenstjernerne jublede til hobe, og da gudssønnerne råbte af glæde, blev sabbatens grundsten lagt. Job. 38, 6. 7; 1 Mos. 2, 1-3. Sabbaten fortjener vor ærefrygt; den blev ikke indstiftet af nogen menneskelig autoritet og hviler ikke på menneskelige traditioner; den blev indstiftet af den Gamle af dage og er påbudt i hans evige ord.

Da verdens opmærksomhed blev henledt på sabbatsreformen, var der adskillige populære præster, som forvrængede Guds ord og fortolkede dets vidnesbyrd på den måde, som bedst kunne berolige søgende sjæle. De, som ikke selv granskede Bibelen, slog sig til tåls med at anerkende de slutninger, som stemte overens med deres ønsker. Mange forsøgte at tilintetgøre sandheden ved hjælp af argumenter, spidsfindigheder og henvisninger til kirkefædrenes traditioner og kirkens autoritet. Sandhedens forkyndere måtte gribe til Bibelen for at forsvare det fjerde buds gyldighed. Ydmyge mænd, som kun var bevæbnet med sandhedens ord, modstod de angreb, som blev gjort af lærde mænd, som til deres vrede og overraskelse opdagede, at deres veltalenhed og lærdom var magtesløs over for de enkle, ligefremme ræsonnementer, som fremførtes af mennesker, som var mere velbevandrede i Bibelen end i videnskabernes spidsfindigheder.

Mange, som opdagede, at Bibelen ikke indeholdt noget vidnesbyrd til støtte for deres opfattelse, søgte tilflugt i det samme argument, som var blevet benyttet mod Kristus og hans apostle: ”Hvorfor forstår vore ledere ikke dette sabbatsproblem? Der er kun ganske få, som har jeres opfattelse. Det er umuligt, at I skulle have ret og alle verdens lærde mænd have uret.”

Det eneste, som var nødvendigt for at modbevise sådanne argumenter, var at citere den hellige skrift og henvise til den måde, Herren havde ledet sit folk på ned gennem tiden. Gud arbejder gennem dem, som hører og adlyder hans røst, dem som er villige til, hvis det er påkrævet, at fremføre ubehagelige sandheder, og som ikke frygter at gå i rette med populære synder. Grunden til, at Gud ikke oftere vælger lærde og fremstående mænd til at lede reformbevægelser, er at disse stoler på deres grundsætninger, teorier, og teologiske systemer og ikke føler trang til at blive belært af Gud. Kun de, som har personlig kontakt med Visdommens Kilde, er i stand til at forstå og udlægge Bibelen. Mennesker, som kun har ringe skoleuddannelse, kaldes undertiden til at forkynde sandheden, ikke fordi de er ulærde, men fordi de ikke er for selvbevidste til at lade sig belære af Gud. De undervises i Kristi skole, og deres ydmyghed og lydighed gør dem store. Ved at skænke dem viden om sin sandhed viser Gud dem den ære, i sammenligning med hvilken jordisk ære og menneskelig storhed mister enhver betydning.

Ingen kender dagen og timen

De fleste adventister forkastede sandhederne om helligdommen og Guds lov, og mange fornægtede også deres tro på adventbevægelsen og anlagde et usundt og forvirret syn på de profetier, som henviste til denne bevægelse. Mange begik den fejl gentagne gange at fastsætte et bestemt tidspunkt for Kristi genkomst. Det lys, som nu skinnede på emnet om helligdommen, ville have vist dem, at ingen profetisk periode når helt ned til genkomsten, og at det nøjagtige tidspunkt for denne begivenhed ikke er forudsagt. Men de vendte sig fra lyset og blev ved med at fastsætte tidspunkter for herrens genkomst, og de blev lige så ofte skuffet.

Da tessalonikernes menighed havde fået en fejlagtig opfattelse af Kristi genkomst, pålagde apostlen Paulus dem at prøve deres håb og forventninger omhyggeligt efter Guds ord. Han citerede de profetier, som åbenbarede de begivenheder, som skulle finde sted før Kristi komme, og påviste, at de ikke havde grund til at forvente hans genkomst i deres tid. "Lad ingen vildlede jer på nogen måde!" 2. Tess. 2,3. lyder hans advarende ord. Hvis de nærede forventninger, som ikke stadfæstes af Bibelen, ville de forledes til at følge en fejlagtig kurs; skuffelse ville udsætte dem for de vantros spot, og de ville risikere at tabe modet og fristes til at tvivle på de sandheder, som var en forudsætning for deres frelse. Apostlens formaning til tessalonikerne indeholder et betydningsfuldt budskab til dem, der lever i de sidste dage. Mange adventister har følt, at de ikke kunne være nidkære og flittige i beredelsesarbejdet hvis de ikke kunne sætte deres lid til et ganske bestemt tidspunkt for Herrens komme. Når deres håb atter og atter vækkes for kun at blive skuffet, bliver deres tro så rystet, at det bliver dem næsten umuligt at fatte profetiernes store sandheder.

Forkyndelsen af et bestemt tidspunkt for dommen, som blev givet i det første budskab, var befalet af Gud. Beregningen af de profetiske perioder, på hvilket dette budskab var baseret, og som placerede de 2300 dages slutning i efteråret 1844, er ubestridelig rigtig. Forsøg på at finde nye tidspunkter for de profetiske perioders begyndelse og slutning og de usunde ræsonnementer, som er nødvendige for at holde fast ved disse tidspunkter, leder ikke blot opmærksomheden bort fra sandheden for vor tid, men viser foragt for alle forsøg på at forklare profetierne. Jo oftere der fastsættes et bestemt tidspunkt for genkomsten, og jo videre det forkyndes, des bedre passer det Satan. Når tiden er overskredet, fremkalder han foragt for dem, der har forkyndt den, og derved sætter han den store adventbevægelse i 1843 og 1844 i et dårligt lys. De, som fremturer med denne vildfarelse, vil til sidst fastsætte en alt for fjern dato som tidspunkt for Kristi genkomst. Derved vil de forledes til at føle en falsk tryghed, og mange vil ikke indse bedraget, før det er for sent.

Hvorfor tøver Herren

Det gamle Israels historie har en forbløffende lighed med adventisternes. Gud ledede sit folk i adventbevægelsen, ligesom han ledede Israels børn bort fra Ægypten. I den store skuffelse blev deres tro prøvet på samme måde, som hebræernes tro blev prøvet ved Det røde Hav. Hvis de fortsat havde stolet på den ledende hånd, som havde været med dem før, ville de have fået Guds frelse at se. Hvis alle, som i samdrægtighed havde deltaget i arbejdet i 1844, havde antaget den tredje engels budskab og forkyndt det med Helligåndens kraft, ville Gud have opnået vidundere ved hjælp af deres arbejde. Et vældigt lys ville være blevet udgydt over jorden. Så ville jordens beboere have været advaret for år

tilbage, det sidste arbejde ville have været fuldført, og Kristus ville være kommet for at frelse sit folk.

Det var ikke Guds vilje, at Israel skulle vandre i ørkenen i fyrretyve år; han ønskede at føre dem direkte til Kanaans land og give dem dette land, så de kunne leve som en hellig og lykkelig familie. Men "det var på grund af deres vantro, de ikke kunne gå ind." Hebr. 3, 19. På grund af deres frafald døde de i ørkenen, og Det forjættede Land blev givet til andre. Det var heller ikke Guds vilje, at Kristi genkomst skulle udsættes så længe, at hans folk i så mange år skulle forblive i denne syndens og sorgens verden. Men vantro skilte dem fra Gud. Da de nægtede at udrette det arbejde, han havde pålagt dem, blev andre valgt til at forkynde budskabet. Af medlidenhed med verden udsætter Jesus sin genkomst, således at syndere kan få lejlighed til at høre advarslen og finde tilflugt hos ham, før Guds vrede udgydes.

Sandhedens vægtere

Nu som før vil forkyndelse af en sandhed, som afslører tidernes synder og vildfarelser, vække modstand. "Enhver, som øver ondt, hader lyset og kommer ikke til lyset, for at hans gerninger ikke skal afsløres." Joh. 3, 20. Når mennesker opdager, at Bibelen ikke støtter deres opfattelse, beslutter de sig ofte til alligevel at holde fast ved den, og så begynder de ondskabsfuldt at mistænkeliggøre dem, som forsvarer upopulære sandheder den fremgangsmåde er blevet anvendt i alle tidsaldre. Elias blev beskyldt for at bringe ulykke over Israel, Jeremias for at være forræder og Paulus for at besmitte templet. Og siden er de, som var trofaste over for sandheden, blevet beskyldt for at være oprørske, kætterske eller stridbare. Tusinder, som er vantro vil ikke anerkende det sikre profetiske ord, tror uden tøven på de beskyldninger, som rettes mod dem, som vover at afsløre almindeligt yndede synder. Denne tendens vil blive stærkere og stærkere. Og Bibelen siger med rene ord, at der snart vil komme en tid, hvor statens love vil være i så stor modstrid med Guds lov, at enhver, som vil adlyde alle de guddommelige forskrifter, vil blive anklaget og straffet som forbrydere.

Hvad skal sandhedens budbringer gøre? Bør han sige til sig selv, at sandheden helst ikke skal forkyndes, da den så ofte kun har den virkning at få menneskene til at undvige eller modsætte sig dens krav? Nej, lige så lidt som de tidligere reformatorer er han ikke berettiget til at tilbageholde Guds vidnesbyrd, fordi det vækker modstand. Helliges og martyrers bekendelse af deres tro blev nedskrevet til gavn for kommende slægter. Disse levende eksempler på hellighed og urokkelig retskaffenhed har skænket nyt mod til dem, som nu er kaldet til at være Guds vidner. De modtog nåde og sandhed, ikke blot for sig selv, men for at viden om Gud gennem dem måtte oplyse jorden. Har Gud skænket sine tjenere i dette slægtled lys? I så fald bør de lade det komme verden til gode.

For lange tider siden sagde Herren til en mand, som talte i hans navn: "Men Israels hus vil ikke høre dig, for de vil ikke høre mig." Alligevel sagde han: "Du skal tale mine ord til dem , hvad enten de vil høre eller ej." Ez. 3, 7; 2, 7. Følgende befaling er rettet til den Guds tjener, som lever i vore dage: "Løft din røst som basunen, forkynd mit folk dets brøde og Jakobs hus deres synder!"

Enhver, som har modtaget sandhedens lys, har samme pligt og ansvar som den profet, til hvem Herren sagde: "Men dig menneskesøn, har jeg sat til vægter for Israels hus; hører du et ord af min mund, skal du advare dem fra mig. Når jeg siger til den gudløse: "Du skal visselig dø!" og du ikke taler for at advare ham mod hans vej, så skal den gudløse vel dø for sin misgerning, men hans blod vil jeg kræve af din hånd. Advarer du derimod den gudløse mod hans vej, for at han skal omvende sig fra den, og han ikke omvender sig, så skal han dø for sin misgerning, men du har reddet din sjæl." Ez. 33, 7-9.

Den store vanskelighed både ved at erkende og at forkynde sandheden er, at dette medfører ubehageligheder og mistænkeliggørelse. Dette er det eneste argument mod sandheden, som dens talsmænd aldrig har været i stand til at gendrive. Men dette afskrækker ikke Kristi sande disciple. De afventer ikke, at sandheden vinder popularitet. De ved, hvad der er deres pligt, og de tager villigt korset på sig og siger ligesom apostelen Paulus: "Vor trængsel, der er stakket og let, virker uden mål og måde en evig vægt af herlighed for os." De regner det ligesom en af Guds repræsentanter i gammel tid "for større rigdom end Ægyptens skatte at dele Kristi skændsel." 2 Kor. 4, 17; Hebr. 11, 26.

Uden hensyn til deres bekendelse er det kun dem, som inderst inde er verdens tjenere, der handler mere af strategiske end af principielle grunde, når det drejer sig om religion. Vi bør vælge det rette, fordi det er det rette, og overlade resten til Gud. Verden kan takke mænd med principper, tro og tapperhed for de store reformer. Vor tids reformeringsarbejde må videreføres af mænd af samme støbning.

Herren har udtalt: "Hør mig, I, som kender retfærd, du folk med min lov i dit hjerte, frygt ej menneskers hån, vær ikke ræd for deres spot! Som en klædning skal møl fortære dem, orm fortære dem som uld, men min retfærd varer evigt, min frelse fra slægt til slægt." Es. 51, 7. 8.

27. VÆKKELSER I NYERE TID

Hvor som helst Guds ord er blevet forkyndt med troskab, har der vist sig resultater, som beviste dets guddommelige oprindelse. Guds Ånd fulgte hans tjeneres budskab og gav ordet kraft. Synderes samvittighed vågnede. Det "sande lys, som oplyser hvert menneske," oplyste deres inderste sjæl, og mørkets skjulte ting blev synlige. Deres sind og hjerte blev grebet af en dyb overbevisning om synd, om retfærdighed og om den kommende dom. De fik øjnene op for Jehovas retfærdighed og ængstedes ved tanken om, at de i deres urenhed og skyldighed skulle stå frem for ham, der ransager hjerterne. I fortvivlelse råbte de: "Hvem skal fri mig fra dette dødens legeme?" Da Golgatas kors med dets store offer for menneskenes synder blev åbenbaret, indså de, at kun Kristi fortjenester kunne sone deres overtrædelser; kun dette kunne forsone mennesket med Gud. I tro og ydmyghed satte de deres lid til Guds Lam, som borttager verdens synd. Ved Jesu blod fik de tilgivelse for "de synder, som forhen var begået."

Kendetegn på sand vækkelse

Disse sjæle bar omvendelsens frugter. De troede og blev døbt og begyndte at leve et nyt liv som nye mennesker i Kristus Jesus. Nu fulgte de ikke længere deres fordums lyster, men ved troen på Guds Søn vandrede de i hans fodspor, genspejlede hans karakter og rensede sig selv, ligesom han er ren. Det, som de før hadede, elskede de nu, og det, som de før elskede, hadede de nu. De hovmodige og selvbevidste blev sagtmodige og ydmyge. De forfængelige og stolte blev alvorlige og beskedne. De blasfemiske blev gudfrygtige, de fordrukne blev ædruelige, og de lastefulde blev rene af hjertet. Verdens forfængelighed blev lagt bort. Som kristne søgte de ikke det "udvortes: Hårfletning og påhængte guldsmykker eller forskellig klædedragt, men hjertet, det skjulte menneske, med den uforgængelige prydelse, som en sagtmodig og stille ånd er; dette er meget værd i Guds øjne." 1 Pet. 3, 3. 4.

Vækkelser førte til dyb selvransagelse og ydmyghed. De var karakteriseret ved højtidelige, indtrængende ord til synderen og af dyb medfølelse med de sjæle, som er købt med Kristi blod. Mænd og kvinder bad og kæmpede med Gud for sjæles frelse. Frugten af sådanne vækkelser viste sig i form af sjæle, som ikke veg tilbage fra selvfornægtelse og opofrelse, men som glædede sig over, at de regnedes for værdige til at lide forsmædelse og udstå prøvelser for Kristi skyld. Menneskene så, hvorledes de, som bekendte Jesu navn, forvandledes. Deres medmennesker fik gavn af deres indflydelse. De samlede med Kristus og såede i Ånden for at høste evigt liv.

Om dem kunne det med rette siges, at de "blev bedrøvede og derved ført til omvendelse." "Thi bedrøvelse efter Guds sind virker omvendelse til frelse, som ikke fortrydes; men verdens bedrøvelse virker død. Thi se, just dette, at I blev bedrøvede efter Guds sind, hvor stor en iver har det ikke fremkaldt hos jer, ja, undskyldninger og harme og frygt og længsel og nidkærhed og straf! På enhver måde viste I, at I var rene i den sag." 2 Kor. 7, 8-11.

Dette er resultatet af hvordan Guds Ånd virker. Sand anger må give sig udslag i en reform. Hvis en synder tilbageleverer det, han har fået i pant, afleverer det

han har stjålet, bekender sine synder og elsker Gud og sine medmennesker, kan han være forvisset om, at han har fået fred med Gud. Således var de virkninger, som tidligere blev frembragt i perioder med åndelig vækkelse. Når vi betragter deres resultater, ser vi at de var velsignet af Gud til frelse og opbyggelse af menneskeslægten.

Kendetegn på falsk vækkelse

Men mange vækkelser i moderne tid har været helt forskellige fra de åbenbarelser af guddommelig nåde, som i tidligere tider fulgte Guds tjeneres arbejde. Ganske vist vækkes der udbredt interesse, mange påstår, at de har omvendt sig, og menigheden vokser; men resultaterne er alligevel ikke af en sådan art, at de berettiger en til at tro, at der er foregået en tilsvarende vækst i åndelig henseende. Det lys, som flammer op for en tid, slukkes snart og efterlader et tættere mørke end før. Populære vækkelser er ofte baseret på en appel til fantasien, en ophidselse af følelserne og tilfredsstillelse af lysten til det, der er nyt og overraskende. De, der omvendes på denne måde, nærer intet ønske om at lytte til Bibelens sandheder og føler ingen interesse for profetiernes og apostlenes vidnesbyrd. Hvis en gudstjeneste ikke er sensationel, bryder de sig ikke om den. Et budskab, som appellerer til den kølige fornuft, vækker ingen interesse. Guds ords klare advarsler, som tager direkte sigte på menneskenes evige interesser, gives der ikke agt på.

For enhver, som virkelig er blevet omvendt, er forholdet til Gud og alt, hvad der hører evigheden til, det vigtigste i livet. Men hvor i vor tids populære kirker finder vi den gudhengivne ånd? Medlemmerne giver ikke afkald på deres hovmod og deres kærlighed til verden. Deres omvendelse har ikke gjort dem mere villige end før til at være selvfornægtende, tage korset op og følge den sagtmodige og ydmyge Jesus. Religionen er blevet til spot for vantro og skeptikere, fordi mange, som kalder sig troende, er uvidende om troens principper. Mange menigheder mangler ganske gudfrygtighed og dens kraft. Skovture, menighedsbasarer, fine huse og pynt og stads har forjaget tankerne om Gud. Jord og ejendele og verdslige sysler optager tankerne, og der er ingen tid til at beskæftige sig med de evige interesser.

Falsk efterligning

Til trods for den udbredte mangel på tro og fromhed findes der sande efterfølgere af Kristus i disse menigheder. Før Gud hjemsøger jorden med de sidste straffedomme, vil der blandt Herrens folk foregå en sådan genoplivelse af oprigtig kristendom, som der ikke har eksisteret siden apostlenes dage. Guds Ånd og kraft vil blive udgydt over hans børn. Til den tid vil mange forlade de menigheder, i hvilke kærligheden til verden har fortrængt kærligheden til Gud og hans ord. Både blandt ordets forkyndere og lægfolket vil mange med glæde tage imod de store sandheder, som Gud har ladet forkynde i vor tid for at berede et folk for Herrens genkomst. Sjælefjenden søger at forhindre, at dette sker, og endnu før en sådan bevægelse opstår, vil han forsøge at forhindre den ved selv at skabe en efterligning. I de menigheder, som han får i sin bedrageriske magt, vil han få det til at se ud, som om Guds særlige velsignelse udgydes, og der vil komme noget, som ligner en stor åndelig interesse. Mange vil fryde sig over, at Gud arbejder mirakuløst for dem, skønt det er en anden ånd, som leder værket.

I religiøs forklædning vil Satan forsøge at forøge sin indflydelse på den kristne verden.

I mange af de vækkelser, som har gjort sig gældende i de sidste halvtreds år, har den indflydelse, som vil påvirke fremtidens mere udbredte bevægelser, i større eller mindre grad været mærkbar. De viser sig ved en følelsesmæssig ophidselse og en sammenblanding af sandhed og løgn, som er velegnet til at lede på vildspor. Men ingen behøver at lade sig bedrage. I lyset fra Guds ord er det ikke vanskeligt at afgøre disse bevægelsers natur. Når mennesker ikke vil agte på Bibelens vidnesbyrd, men vender sig bort fra de klare, hjerteransagende sandheder, som kræver selvfornægtelse og forsagelse af verden, kan vi være sikre på, at Gud ikke skænker sin velsignelse. Og efter den regel, som Kristus selv har opstillet: "Af deres frugter skal I kende dem", er det tydeligt, at disse bevægelser ikke er Guds værk.

Det gælder om lydighed

I sit ords sandheder har Gud skænket menneskene en åbenbaring af sig selv, og for alle, som tager imod dem, er det et værn mod Satans bedrag. Det er, fordi disse sandheder ikke er blevet taget til indtægt, at døren er blevet åbnet for de onder, som nu er ved at blive så udbredte i den religiøse verden. Alt for mange mennesker har glemt Guds lovs natur og betydning. En fejlagtig opfattelse af den guddommelige lovs karakter, dens bestandighed og forpligtelsen til at holde den har ført til vildfarelser med hensyn til omvendelse og helliggørelse, og resultatet er blevet en sænkning af den kirkelige norm for fromhed. Her har vi årsagen til, at de moderne vækkelser mangler Guds Ånd og kraft. Inden for de forskellige trossamfund findes der fromme mænd, som erkender og beklager dette forhold. I sin omtale af de farer, som i vore dage truer kristenheden, siger professor Edwards A. Park: "En kilde til fare er, at prædikanterne forsømmer at indskærpe den guddommelige lov fra prædikestolen. I tidligere tider var prædikanten et ekko af samvittighedens røst. … Vore mest berømte prædikanter gav deres ord en vidunderlig kraft, ved at følge Mesterens eksempel og lade lovens forskrifter og trusler være nummer et. De gentog de to store grundsætninger, at loven er en afskrift af den guddommelige fuldkommenhed, og at et menneske, som ikke elsker loven, heller ikke elsker evangeliet; for loven er lige såvel som evangeliet et spejl, som viser Guds sande karakter. Denne fare fører til en anden, nemlig at vi undervurderer syndens ondskab, dens udstrækning og dens hæslighed. Den synd man begår ved at være ulydig mod budet, står i forhold til budets retfærdighed. …

Knyttet til de allerede nævnte farer er faren for at undervurdere guds retfærdighed. De moderne prædikanter er tilbøjelige til at skille den guddommelige retfærdighed fra den guddommelige godhed og reducere godheden til en følelse i stedet for at ophøje den til et princip. Den nye teologiske lære adskiller det, som Gud har sammenføjet. Er den guddommelige lov et gode eller et onde? Den er et gode. Så er retfærdigheden også god; for den er en anordning til lovens fuldbyrdelse. Ved at undervurdere den guddommelige lov og retfærdighed og den menneskelige ulydigheds udstrækning og skændighed kommer menneskene let til at undervurdere den nåde, som har skaffet soning for synderen." Således mister evangeliet sin værdi og betydning for menneskene, og de er snart rede til næsten at tilsidesætte selve Bibelen.

Mange religiøse forkyndere hævder, at Kristus ved sin død ophævede loven, således at menneskene ikke længere behøver at adlyde dens krav. Nogle påstår endda, at loven er et plagsomt åg, og de udmaler den frihed, som evangeliet giver, som en modsætning til lovens trældom.

Men således betragtede profeterne og apostlene ikke Guds hellige lov. David sagde:" Jeg vil vandre i åbent land, for dine befalinger ligger mig på sinde." Sl. 119, 45. Apostlen Jakob, som skrev efter Kristi død, kalder de ti bud " den kongelige lov" og "frihedens fuldkomne lov".. Jak. 2, 8; 1, 25. Og et halvt århundrede efter korsfæstelsen udtalte Åbenbaringens forfatter en velsignelse over dem, "som holder hans bud, for at de kan få ret til livets træ og gennem portene gå ind i staden." Åb. 22, 14. (engelsk overs.)

Påstanden om, at Kristus ved sin død ophævede sin Faders lov, er grundløs. Hvis loven havde kunnet forandres eller tilsidesættes, havde Kristus ikke behøvet at dø for at befri menneskene for syndens straf. Kristi død ophæver ikke loven, men viser tværtimod, at den er uforanderlig. Guds Søn kom for at "løfte loven til højhed og ære." Es. 42, 21. Han sagde: "Tro ikke, jeg er kommen for at nedbryde loven. ...Før himmelen og jorden forgår, skal ikke det mindste bogstav eller en tøddel af loven forgå." Matt. 5, 17. 18. Og om sig selv siger han: "At gøre din vilje, min Gud, er min lyst, og din lov er i mit indre." Sl. 40, 9.

Guds lov er ifølge sin natur uforanderlig. Den er en åbenbaring af Skaberens vilje og karakter. Gud er kærlighed, og hans lov er kærlighed. Dens to hovedprincipper er kærlighed til Gud og kærlighed til menneskene. "Kærlighed er lovens opfyldelse." Rom. 13, 10. Guds karakter er retfærdighed og sandhed, og det samme gælder for hans lovs karakter. Salmisten siger: "Din lov er sandhed." "Alle dine bud er retfærd." Sl. 119, 142. 172. Og apostelen Paulus udtaler: "Altså er loven vel hellig og budet helligt og retfærdigt og godt." Rom. 7, 12. En sådan lov, som er et udtryk for Guds sind og vilje, må være lige så bestandig som ham der har givet den.

Lovens plads i Guds plan

Omvendelse og helliggørelse har til opgave at forsone menneskene med Gud ved at bringe dem i overensstemmelse med Guds lovs principper. Mennesket blev i begyndelsen skabt i Guds billede. Det var i fuldkommen harmoni med Guds natur og lov. Retfærdighedens principper var skrevet i dets hjerte. Men synden fjernede mennesket fra dets Skaber. Nu genspejlede det ikke længere Guds billede. Dets hjerte var i strid med Guds lovs principper. "Kødets attrå er jo fjendskab imod Gud, thi det bøjer sig ikke under Guds lov, og det kan heller ikke gøre det." Rom. 8, 7. Men "således elskede Gud verden, at han gav sin Søn den enbårne," for at mennesket kunne blive forsonet med Gud. På grund af Kristi fortjenester kan mennesket atter komme i harmoni med sin skaber. Dets hjerte må fornys ved guddommelig nåde, og det må have et nyt liv ovenfra. Denne forvandling er den nye fødsel, om hvilken Jesus siger: "Ingen kan se Guds rige, hvis han ikke bliver født på ny."

Det første skridt mod forsoning med Gud er syndsbevisthed. "Synd er lovbrud." 1 Joh. 3, 4. "Ved loven når man nemlig kun at erkende sin synd." Rom. 3, 20. For at kunne erkende sin synd må synderen prøve sin karakter efter Guds store målestok for retfærdighed. Den er et spejl, som gengiver en retfærdig karakters fuldkommenhed og sætter ham i stand til at se sine egne

karakterbrist.

Loven åbenbarer mennesket dets synder, men den giver intet lægemiddel. Den lover den lydige liv, men tilføjer, at lovovertræderens lod er døden. Kun Kristi evangelium kan befri mennesket fra syndens fordømmelse eller besmittelse. Det må føle anger over for Gud, hvis lov er blevet overtrådt, og det må tro på Kristus, dets sonoffer. På den måde opnår det at få tilgivelse for "de synder, som forhen var begået", og får del i Guds natur. Det er et Guds barn, der har modtaget barnekårs ånd, og i den råber det: "Abba, Fader!"

Har det derefter tilladelse til at overtræde Guds lov? Paulus siger: "Sætter vi da loven ud af kraft ved troen? Nej langtfra! Vi stadfæster loven." Vi, som jo er døde fra synden, hvordan kan vi stadig leve i den?" Rom. 3, 31; 6, 2. Og Johannes udtaler: "Thi dette er kærlighed til Gud, at vi holder hans bud; og hans bud er ikke byrdefulde." 1. Joh. 5, 3. Når hjertet genfødes og kommer i harmoni med Guds lov, kommer det også i harmoni med Gud. Når denne mægtige forvandling har fundet sted hos synderen, er han gået fra død til liv, fra synd til hellighed, fra lovovertrædelse og oprør til lydighed og troskab. Det gamle liv i fjendskab mod Gud er forbi, og det nye liv i forsoning, i tro og i kærlighed er begyndt. Så vil "lovens krav. ... opfyldes i os, som ikke vandrer efter kødet, men efter ånden." Rom. 8,4. Og sjælen vil juble: "Hvor jeg dog elsker din lov! Hele dagen grunder jeg på den." Sl. 119, 97.

"Herrens lov er fuldkommen, omvender sjælen. "Sl. 19, 8. Uden loven har menneskene ingen sand opfattelse af Guds renhed og hellighed eller af deres egen skyld og urenhed. De har ingen virkelig syndsbevidsthed og føler ikke trang til at angre. Da de ikke kan se, at de er fortabte, fordi de har overtrådt Guds lov, forstår de ikke deres behov for Kristi sonende blod. Håbet om frelse modtages uden en gennemgribende forandring af hjerte og livsførelse. Der finder mange sådanne overfladiske omvendelser sted, og såre mange, som aldrig er blevet forenet med Kristus, optages i menigheden.

Sand helliggørelse

Forkerte teorier om helliggørelse, som udspringer fra tilsidesættelse eller forkastelse af den guddommelige lov, indtager en fremskudt plads i nutidens religiøse bevægelser. Disse falske teorier har farlige følger, og den kendsgerning, at de hyldes af mange, gør det dobbelt påkrævet, at alle får en klar opfattelse af, hvad skriften lærer os på dette punkt.

Sand helliggørelse er en Bibelsk læresætning. I sit brev til tessalonikerne skriver Paulus: "Thi dette er Guds vilje, at I helliggøres." Og han beder: "Han selv, fredens Gud, hellige jer helt og fuldt!" 1. Tess. 4, 3; 5, 23. Bibelen lærer os tydeligt, hvad helliggørelse er, og hvorledes den opnås. Frelseren bad for sine disciple: "Hellige dem ved sandheden! Dit ord er sandhed." Joh. 17, 17. 19. Og Paulus siger at de troende skal "helliges ved Helligånden". Rom. 15, 16. Hvori består Helligåndens værk? Jesus sagde til sine disciple: "Når han, sandhedens Ånd, kommer, skal han vejlede jer til hele sandheden." Joh. 16, 13. Og Salmisten siger: "Din lov er sandhed." Ved Guds ord og Ånd åbenbares retfærdighedens store principper i Guds lov for menneskene. Og da Guds lov er "hellig, og budet helligt og retfærdigt og godt", en genpart af den guddommelige fuldkommenhed, vil den karakter, som dannes ved lydighed mod denne lov, også blive hellig. Kristus er et fuldendt eksempel på en sådan karakter. Han siger: "Jeg har holdt

min Faders bud." "Jeg gør altid, hvad der er ham velbehageligt." Joh. 15, 10; 8, 29. Kristi efterfølgere skal blive som han. Ved Guds nåde skal de danne en karakter, der er i harmoni med hans hellige lovs principper. Dette er Bibelsk helliggørelse.

Dette kan kun opnås ved tro på Kristus og ved Guds Ånds iboende kraft. Paulus siger til de troende: "Derfor ... skal I også nu ...arbejde på jeres frelse med frygt og bæven; thi Gud er den, som virker i jer både at ville og at virke, for at hans gode vilje kan ske." Fil. 2, 12. 13. Den kristne vil blive fristet til at synde, men han kæmper imod disse fristelser. Her behøver vi Kristi hjælp. Så forenes den menneskelige svaghed med den guddommelige styrke, og vi kan i tro sige: "Men Gud ske tak, som giver os sejren ved vor Herre Jesus Kristus!" 1. Kor. 15, 57.

Skriften viser os tydeligt, at helliggørelsen foregår gradvist. Når synderen omvender sig og får fred med Gud ved det sonende blod, er kristenlivet blot lige begyndt. Nu skal vi søge fremad mod "fuldkommenhed" og nå frem til "det mål af vækst, da vi kan rumme Kristi fylde." Apostlen Paulus siger: "Et gør jeg: idet jeg glemmer, hvad der er bagved, og rækker efter det, der er foran, jager jeg frem mod målet, den sejrspris, som Gud fra det høje kaldte os til i Kristus Jesus." Fil. 3, 13. 14. Og Peter viser os de trin, der fører til bibelsk helliggørelse: "Sæt netop derfor al iver ind på i jeres tro at vise dyd, i dyden indsigt, i indsigten afholdenhed, i afholdenheden udholdenhed, i udholdenheden gudsfrygt, i gudsfrygten broderkærlighed og i broderkærligheden kærlighed til alle. ... Når I gør det, vil I aldrig snuble." 2 Pet. 1, 5-10.

De, der har erfaret bibelsk helliggørelse, vil være ydmyge. De har ligesom Moses set hellighedens frygtindgydende majestæt, og de ser deres egen uværdighed i modsætning til den evige Guds renhed og ophøjede fuldkommenhed.

Profeten Daniel er et eksempel på sand helliggørelse. I hele sit lange liv tjente han sin Herre trofast. Han var "højt elsket" af Gud Dan. 10, 11. Men i stedet for at gøre krav på at være ren og hellig identificerede denne højagtede profet sig med sit folks største syndere, da han bad til Gud for sit folk. "Ikke i tillid til vore retfærdshandlinger fremfører vi vor begæring for dit åsyn, men i tillid til din store barmhjertighed." "Vi syndede og var gudløse!" Han sagde også: "Jeg ... bad og bekendte min og mit folks Israels synd." Og da Guds Søn senere viste sig for ham for at belære ham, sagde Daniel: "Mit ansigt skiftede farve og blev ligblegt, og jeg havde ingen kræfter mere." Dan. 9, 18. 15. 20; 10, 18.

Da Job hørte Herrens stemme fra stormvejret, udbrød han: "Jeg ... angrer i støv og aske!" Job 42, 6. Og da Esajas så Herrens herlighed og hørte seraferne råbe: "Hellig, hellig, hellig er Hærskares Herre," råbte han "Ve mig, det er ude med mig!" Es. 6, 3. 5. Og Paulus, der blev bortrykket indtil den tredje Himmel og hørte ord, som intet menneske har lov til at udtale, omtalte sig selv som "den allerringeste af alle hellige:" 2 Kor. 12, 2-4; Ef. 3, 8. Den højt elskede Johannes, som lænede sig til Jesu bryst og så hans herlighed, faldt som død ned for engelens fødder. Åb. 1, 17.

De mennesker, som vandrer i skyggen af Golgatas kors, ophøjer ikke sig selv og gør ikke krav på at være syndfri. De føler, at det var deres synd, der var skyld i den dødskval, der fik Guds Søns hjerte til at briste, og denne tanke gør dem ydmyge. De, der lever Jesus nærmest, ser klarest menneskehedens skrøbelighed og syndighed, og deres eneste håb er den korsfæstede og opstandne frelsers

fortjeneste.

Misforstået helliggørelse

Den helliggørelse, som nu indtager en fremskudt plads i den religiøse verden, ledsages af selvforherligelse og en ligegyldighed over for Guds lov, som viser, at den er vidt forskellig fra Bibelens religion. Dens talsmænd forkynder, at helliggørelse sker i løbet af et kort øjeblik, i hvilket de, alene ved tro, erhverver fuldkommen hellighed. "Du behøver kun at tro," siger de, "så tilhører velsignelsen dig." Efter deres opfattelse kræves der ikke nogen yderligere indsats fra modtagerens side. Samtidig benægter de Guds lovs autoritet og hævder, at de er fritaget for forpligtelsen til at adlyde budene. Men er det muligt for mennesker at være hellig, i overensstemmelse med Guds vilje og karakter, uden at komme i overensstemmelse med de principper, som er et udtryk for hans natur og vilje, og som viser, hvad der er ham velbehageligt?

Ønsket om en nem religion, som ikke kræver stræben, selvfornægtelse og forsagelse af verdens dårskaber, har gjort læren om tro og tro alene meget populær. Men hvad siger Guds ord? Apostelen Jacob udtaler: "Hvad nytter det, mine brødre! om èn siger, han har tro, når han ikke har gerninger? Kan troen måske frelse ham? ... Men ønsker du, tankeløse menneske, bevis for, at tro uden gerninger er gold? Blev ikke vor fader Abraham retfærdiggjort af gerninger, da han bragte sin søn Isak som offer på alteret? Du ser altså, at troen virkede sammen med hans gerninger, og ved gerningerne nåede troen sin fuldendelse. ... I ser altså, at det er af gerninger, et menneske bliver retfærdiggjort og ikke af tro alene." Jak. 2, 14-24.

Guds ords vidnesbyrd går imod denne bedrageriske læresætning om tro uden gerninger. Det er ikke tro, som kræver Himmelens gunst uden at opfylde de betingelser, på hvilke nåden gives; det er simpelt hen formastelse. For sand tro er baseret på den hellige skrifts løfter og foranstaltninger.

Ingen bør bedrage sig selv ved at tro, at man kan blive hellig, samtidig med at man bevidst overtræder et af Guds bud. Ved at synde bevidst bringer man Helligåndens røst til tavshed og fjerner sin sjæl fra Gud. "Synd er lovbrud," og "enhver, der synder [begår lovbrud], har hverken set ham eller kendt ham." 1 Joh. 3, 6. Skønt Johannes i sine breve dvæler længe ved kærlighedens betydning, tøver han ikke med at afsløre den sande karakter hos dem, der hævder at være helliggjorte, skønt de til stadighed overtræder Guds lov." Den, der siger: "Jeg kender ham," og ikke holder hans bud, han er en løgner, og i ham er sandheden ikke; men den, der holder hans ord, i ham er sandelig Guds kærlighed blevet fuldkommet." 1 Joh. 2, 4. 5. Her er prøven på ethvert menneskes bekendelse. Vi kan ikke betegne noget menneske som helliggjort uden at måle det efter Guds eneste mål for hellighed i Himmelen og på jorden. Hvis mennesker ikke anerkender morallovens betydning, hvis de ringeagter Guds forskrifter, og hvis de overtræder blot det mindste af disse bud og lærer andre at gøre det samme, har Himmelen ingen agtelse for dem, og vi kan vide, at deres påstand er grundløs.

Selve påberåbelsen af syndfrihed er et tydeligt tegn på, at den, der hævder at være syndfri, langtfra er hellig. Den pågældende kan ikke have nogen sand opfattelse af Guds uendelige renhed og hellighed eller af, hvor langt et menneske skal nå for at være i harmoni med Guds karakter. Kun fordi den person, der

fremsætter påstanden, ikke har nogen sand opfattelse af Jesu renhed og ophøjede elskelighed, ej heller af syndens hæslighed og ondskab, betragter han sig selv som hellig. Jo større afstand der er mellem ham selv og Kristus, og jo mere utilstrækkelig hans opfattelse af den guddommelige karakter er, des retfærdigere tager han sig ud i sine egne øjne.

Sund levevis - et moralsk ansvar

Den helliggørelse, som skriften taler om, omfatter hele mennesket – ånd, sjæl og legeme. Paulus bad således for tessalonikerne: "Måtte dog jeres ånd og sjæl og legeme bevares helt og holdent og uden dadel ved vor Herres Jesu Kristi komme!" 1. Tess. 5, 23. Og han skriver til andre troende: "Så formaner jeg jer da, brødre! ved Guds barmhjertighed, til at bringe jeres legemer som et levende, helligt, Gud velbehageligt offer." Rom. 12, 1. På det gamle Israels tid blev ethvert offer til Gud omhyggeligt undersøgt. Hvis der blev fundet mangler ved det dyr, som skulle ofres, blev det kasseret, for Gud havde befalet, at offerdyrene skulle være lydefri." Derfor formanes de kristne til at bringe deres legemer "som et levende, helligt, Gud velbehageligt offer." For at kunne gøre dette må alle deres evner og kræfter bevares i den bedst mulige tilstand. Alt, hvad der svækker den åndelige eller legemlige kraft, gør mennesket uegnet til at tjene sin Skaber. Og mon Gud vil være tilfreds med mindre end det bedste, vi kan give? Kristus sagde: "Du skal elske Herren din Gud af hele dit hjerte." De, der elsker Gud af hele deres hjerte, ønsker at tjene ham bedst muligt, og de forsøger bestandig at bringe alle deres evner og kræfter i harmoni med de love, som vil fremme deres evne til at gøre hans vilje. De giver ikke efter for deres appetit eller lidenskaber, for de ønsker ikke at svække eller besmitte det offer, de bringer deres himmelske Fader.

Peter siger: "Hold jer fra de kødelige lyster, som fører krig imod sjælen." 1. pet. 2, 11. Enhver syndig tilfredsstillelse bidrager til at sløve åndsevnerne og svække den intellektuelle og åndelige opfattelsesevne, således at Guds ord og Ånd kun formår at gøre et overfladisk indtryk på hjertet. Paulus skriver til korinterne: "Lad os rense os fra alt, som besmitter legeme og ånd, og gennemføre hellighed i gudsfrygt." 2. Kor. 7, 1. Og til Åndens frugt – "kærlighed, glæde, fred, langmodighed, mildhed, godhed trofasthed, sagtmodighed" – medregner han "afholdenhed." Gal. 5, 22. 23.

Til trods for disse inspirerede formaninger findes der mange bekendende kristne, som svækker deres evner og kræfter ved at stræbe efter vinding eller følge moden. Mange nedværdiger det menneskelegeme, der blev skabt i Guds billede, ved at frådse, drikke vin eller tage del i forbudte fornøjelser. Og i stedet for at bebrejde disse mennesker opmuntrer kirken dem ofte til at fortsætte, ved at appellere til deres appetit, deres hang til penge eller deres forlystelsessyge, for derved at fylde sit skatkammer, som kærligheden til Kristus ikke magter at holde fyldt, fordi den er for svag. Hvis Jesus trådte ind i vor tids kirker og så de fester og de vanhellige ting, som finder sted der i religionens navn, ville han så ikke uddrive disse mennesker, som vanhelliger helligdommen, ligesom han uddrev vekselererne af templet?

Apostelen Jacob erklærer, at visdommen ovenfra er "først og fremmest ren." Hvis han havde mødt dem, som tager Jesu dyrebare navn på deres læber, der er besmittet af tobak, og hvis ånde og legeme er gennemtrængt af deres hæslige

lugt, og som forurener himmelens luft og tvinger deres medmennesker til at indånde giften – hvis apostlen var kommet i berøring med en vane, der er i så stor modsætning til evangeliets renhed –ville han så ikke have fordømt den som værende "jordisk og sjælelig" og stammende fra "de onde ånder?" Slaver af tobak, som selv erklærer, at de er fuldkommen helliggjort, taler om deres håb om at komme i Himmelen; men Guds ord siger klart og tydeligt, at "intet urent skal nogen sinde komme ind i den." Åb. 21, 27.

"Ved I ikke, at jeres legeme er et tempel for Helligånden, som er i jer, og som I har fra Gud, og at I ikke tilhører jer selv? I er jo købt og prisen betalt; ær derfor Gud i jeres legeme!" 1 Kor. 6, 19. 20. Det menneske, hvis legeme er Helligåndens tempel, lader sig ikke gøre til slave af en skadelig vane. Hans evner og kræfter tilhører Kristus, som har købt ham med sit blod. Alt, hvad han er og ejer, tilhører Herren. Hvorledes kunne han være skyldfri, hvis han bortødslede den kapital, som er betroet ham? Folk, som hævder, at de er kristne, bruger hvert år enorme summer på unyttige og skadelige nydelsesmidler, mens sjæle hungrer efter livets ord. Gud frarøves for tiende og offergaver, mens de på den ødelæggende lystens alter forbruger mere, end de giver for at hjælpe de fattige og støtte evangeliets forkyndelse. Hvis alle de, der påstår, at de er Kristi efterfølgere, var virkelig helliggjorte, ville de ikke bruge deres penge til unyttige og endda skadelige nydelsesmidler, men bringe dem til Herrens skatkammer, og så ville de kristne være et eksempel på afholdenhed, selvfornægtelse og offervilje. Så ville de være verdens lys.

Verden er nydelsessyg. "Kødets lyst og øjnenes lyst og pral med jordisk gods" har taget magten over de fleste. Men Kristi tilhængere har et højere kald. "Drag bort fra dem og skil jer ud, siger Herren, og rør ej noget urent." I lyset fra Guds ord har vi lov til at sige, at en helliggørelse, som ikke bevirker, at der gives fuldstændigt afkald på denne verdens syndige handlinger og nydelser, ikke kan være sand helliggørelse.

Mod større lys

De, der følger befalingen om at drage bort og skille sig ud og ikke røre noget urent, har fået dette løfte af Gud: "Så vil jeg tage imod jer og være jer en Fader, og I skal være mine sønner og døtre, siger Herren den Almægtige." 2 Kor. 6, 17. 18. Det er ethvert kristent menneskes privilegium og pligt at gøre rige erfaringer i de ting, der hører Gud til. "Jeg er verdens lys," sagde Jesus. "Den som følger mig, skal aldrig vandre i mørket, men have livets lys." Joh. 8, 12. "Retfærdiges sti er som strålende lys, der vokser i glans til højlys dag." Ordsp. 4, 18. Hvert skridt i tro og lydighed fører sjælen nærmere til verdens lys, i hvem der "slet intet mørke" er. De klare stråler fra Retfærdighedens Sol skinner på Guds tjenere, og de skal tilbagekaste dette lys. Ligesom stjernerne fortæller os, at der er et stort lys på himmelen, og at de får deres skin fra dette, skal kristne mennesker vise, at der på universets trone sidder en Gud, hvis karakter er lovprisning og efterlignelse værd. Hans Ånds egenskaber og hans karakters renhed og hellighed skal præge hans vidner.

I sit brev til kolossenserne omtaler Paulus de rige velsignelser, som Guds børn får. Han siger: "Derfor har vi … heller ikke holdt op at bede for jer og ønske, at I må blive fyldte af indsigt i Guds vilje med al visdom og åndelig forståelse, så I kan vandre Herren værdigt, i alle måder ham til behag, idet I bærer frugt

og vokser i al god gerning ved erkendelsen af Gud og styrkes med al styrke efter hans herligheds vælde til al udholdenhed og tålmodighed med glæde." Kol. 1, 9-11.

Han skriver et andet sted, at han ønsker, at hans brødre i Efesus må komme til at forstå omfanget af den kristnes privilegium. Han skildrer i det mest magtfulde sprog den vidunderlige kraft og indsigt, som de kan opnå som den Højestes sønner og døtre. De skal "styrkes ved hans Ånd i det indre menneske," så de bliver "rodfæstede og grundfæstede i kærlighed," og således at de "sammen med alle de hellige må kunne fatte, hvor stor bredden og længden og højden og dybden er og kende Kristi kærlighed, som overgår al erkendelse." Men apostelens bøn når privilegiets højdepunkt, da han beder: "Så I kan fyldes med hele Guds fylde." Ef. 3, 16- 19.

Her åbenbares, hvor langt vi kan nå ved tro på vor himmelske faders løfter, når vi opfylder hans krav. Takket være Kristi fortjenester har vi adgang til Almagtens trone. "Han, som jo ikke sparede sin egen Søn, men gav ham hen for os alle, hvor skulle han kunne andet end skænke os alt med ham?" Rom. 8, 32. Faderen gav Sønnen sin Ånd uden mål, og også vi kan få del i dens fylde. Jesus sagde: "Når da I, som er onde, forstår at give jeres børn gode gaver, hvor meget snarere vil så ikke Faderen fra Himmelen give Helligånden til dem, som beder ham!" Luk. 11, 13. "Hvis I beder mig om noget i mit navn, vil jeg gøre det." Joh. 14, 14. "Bed, så skal I få, for at jeres glæde må blive fuldkommen." Joh. 16, 24.

Den største glæde

Den kristnes liv bør være præget af ydmyghed, men det bør ikke være præget af tristhed og selvforringelse. Ethvert menneske bør leve på en sådan måde, at Gud billiger det og velsigner dets liv. Det er ikke vor himmelske Faders vilje at vi stadig skal være under fordømmelse og i mørke. At gå med bøjet hoved og hjertet fuldt af tanker om sig selv er ikke noget tegn på sand ydmyghed. Vi kan gå til Jesus for at blive lutret, og så kan vi stå foran loven uden skam og samvittighedsnag. "Så er der da nu ingen fordømmelse for dem, som er i Kristus Jesus." Rom. 8, 1. Ved Jesus bliver Adams faldne sønner "Guds sønner." "Thi både den, som helliger, og den, som helliges, har alle samme Fader; derfor skammer han sig ikke ved at kalde dem brødre." Hebr. 2, 11. Den kristne bør leve et liv i tro, sejr, og glæde i Gud. "Alt det, som er født af Gud, sejrer over verden; og dette er den sejr, som har sejret over verden: vor tro." 1. Joh. 5, 4. Herrens tjener Nehemias sagde med sandhed: "Herrens *glæde* er jeres styrke." Neh. 8, 10. Og Paulus siger: "Glæd jer altid i Herren; jeg siger igen: glæd jer!" Fil. 4, 4."Vær altid glade, bed uden ophør, og sig tak under alle forhold; thi det er Guds vilje med jer i Kristus Jesus." 1. Tess. 5, 16-18.

Tro og lydighed

Således er frugterne af bibelsk omvendelse og helliggørelse. At disse frugter ses så sjældent, skyldes, at retfærdighedens store principper, som er fremsat i Guds lov, betragtes med så stor ligegyldighed af den kristne verden. Derfor ses der så lidt af Guds Ånds dybe, gennemgribende gerning, som prægede tidligere tiders vækkelser.

Vi forvandles ved beskuelse. Da de hellige forskrifter, i hvilke Gud har

åbenbaret sin karakters fuldkommenhed og hellighed, lades ude af betragtning, og menneskene koncentrerer deres interesse om menneskelige lærdomme og teorier, er det intet under, at det er gået tilbage med den levende gudsfrygt inden for menigheden. Herren siger: ”Mig en kilde med levende vand, har de forladt for at hugge sig cisterner, sprukne cisterner, der ikke kan holde vand.” Jer. 2, 13.

”Salig den mand, som ikke går efter gudløses råd, … men har lyst til Herrens lov, og grunder på hans lov både dag og nat. Han er som et træ, der, plantet ved bække, bærer sin frugt til rette tid, og bladene visner ikke: Alt hvad han gør, får han lykke til.” Sl. 1, 1-3. Først, når Guds lov bliver genindsat i sin retmæssige stilling, kan der blive en genopvækkelse af oprindelig tro og gudsfrygt blandt de mennesker, som bekender sig til at tjene Gud. ”Så siger Herren: ”Stå ved vejene og se efter, spørg efter de gamle stier, hvor vejen er til alt godt, og gå på den; så finder I hvile for jeres sjæle.” Jer. 6, 16.

28. DEN UNDERSØGENDE DOM

Profeten Daniel siger: ”Jeg skuede videre: Med èt blev troner sat frem, en gammel af dage tog sæde; hans klædning var hvid som sne, hans hovedhår rent som uld; hans trone var luende ild, dens hjul var flammende ild. En strøm af ild flød ud og strømmede frem derfra. Tusinde tusinder tjente ham, titusind titusinder stod ham til rede. Derpå sattes retten, og bøgerne lukkedes op.” Dan. 7, 9. 10.

Således tog det sig ud i profetens øjne, da han fik lov at se den store og højtidelige dag, da al jordens Dommer gennemgår menneskenes karakter og levned og ”gengælder enhver hans gerning.” Den gamle af dage er Gud Fader. Salmisten siger: ”Førend bjergene fødtes og jord og jorderig blev til, fra evighed til evighed er du, o Gud.” Sl. 90, 2. Under denne retshandling præsiderer han, der er kilden til alt liv og ophavet til al lov. ”Tusinde tusinder” og ”titusind titusinder” af hellige engle er til stede ved denne høje domstol som tjenere og vidner.

”Og se, med himmelens skyer kom èn, der så ud som en menneskesøn. Han kom hen til den gamle af dage og førtes frem for ham; og magt og ære og herredømme blev givet ham, og alle folk, stammer og tungemål skal tjene ham; hans magt er en evig magt, hans rige kan ikke forgå.” Dan. 7, 13. 14. Denne beskrivelse af Kristi komme er ikke hans genkomst til jorden. Han kommer til den gamle af dage i Himmelen for at modtage magt og ære og herredømme, og dette skænkes ham ved slutningen af hans gerning som mellemmand. Det er dette komme og ikke hans genkomst til jorden, som profetien forudsagde ville finde sted ved slutningen af de 2300 dage i 1844. Ledsaget af himmelske engle drager vor store ypperstepræst ind i det allerhelligste og træder her frem for Gud for at udføre det sidste afsnit af sin tjeneste for menneskene – for at foretage den undersøgende retshandling og gøre soning for alle dem, der viser sig at være berettigede til at høste gavn heraf.

I den forbilledlige tjeneste fik kun de, der var kommet frem for Gud med bekendelse og anger, og hvis synder var blevet overført til helligdommen gennem syndofferets blod, del i tjenesten på forsoningsdagen. Således er det også på den sidste store forsoningsdag og under den undersøgende retshandling. Det er kun de mennesker, der har bekendt sig til at være Guds folk, der får deres sag taget op til bedømmelse. Retssagen imod de gudløse er noget helt for sig, og denne finder sted senere. ”Thi nu er tiden inde, da dommen tager sin begyndelse med Guds hus; men kommer den over os først, hvad skal det så ende med for dem, der er ulydige mod Guds evangelium?” 1 Pet. 4, 17.

Bøgerne bliver åbnet

Domskendelsen vil blive afsagt på grundlag af bøgerne i Himmelen. Her står menneskenes navne og handlinger nedskrevet. Profeten Daniel siger: ”Derpå sattes retten, og bøgerne lukkedes op.” Åbenbaringens forfatter beskriver den samme begivenhed og føjer til: ”Endnu en bog blev åbnet: Livets bog; og de døde blev dømt ud fra det, der stod skrevet i bøgerne, efter deres gerninger.” Åb. 20, 12.

Livets bog indeholder navnene på alle dem, der på et eller andet tidspunkt er begyndt at tjene Gud. Jesus sagde til sine disciple: ”Glæd jer over, at jeres navne er indskrevet i Himlene.” Luk. 10, 20. Paulus omtaler sine trofaste medarbejdere, “hvis navne står i Livets bog.” Fil. 4, 3. Idet Daniel ser frem til ”en trængselstid,” ”som hidtil ikke har haft sin mage,” siger han, at Guds folk vil blive frelst, ”alle der er optegnet i bogen.” Åbenbaringens forfatter siger, at ”kun de, som står skrevet i Lammets bog, som er Livets bog,” kommer ind i Guds stad. Dan. 12, 1; Åb. 21, 27.

Der bliver skrevet ”en bog … for hans [Guds] åsyn, for at de kunne ihukommes, som frygter Herren og slår lid til hans navn.” Mal. 3, 16. De ord, som de har udtalt i tro, og de handlinger, som de har gjort i kærlighed, bliver opført i Himmelen. Nehemias henviser hertil med ordene: ”Kom mig det i hu min Gud, og udslet ikke de kærlighedsgerninger, jeg har gjort mod min Guds hus.” Neh. 13, 14. Alle retfærdige gerninger bliver opskrevet i Guds erindringsbog. Der føres der nøjagtig regnskab med hver eneste fristelse, som er blevet besejret, alt det onde, som er blevet overvundet, og alle de medfølende ord, som er blevet sagt. Alle selvfornægtende handlinger og al den lidelse og sorg, som mennesker har tålt for Kristi skyld, bliver nedskrevet dèr. Salmisten siger: ”Selv har du talt mine suk, i din lædersæk har du gemt mine tårer; de står jo i din bog.” Sl. 56, 9.

Der føres også regnskab med menneskenes synder. ” Thi hver en gerning bringer Gud for retten, når han dømmer alt, hvad der er skjult, være sig godt eller ondt.” ”Menneskene skal gøre regnskab på dommens dag for hvert unyttigt ord, de taler.” Frelseren sagde: ”Thi ud fra dine ord skal du frikendes og ud fra dine ord skal du fordømmes.” Præd. 12, 14; Matt. 12, 36. 37. Menneskenes hemmelige planer og motiver står opført i den ufejlbarlige bog, for Gud ”skal bringe for lyset, hvad der er skjult i mørket, og åbenbare, hvad hjerterne vil.” 1. Kor. 4, 5. ”Se, det står skrevet for mit åsyn, … deres egen og fædrenes brøde, begge med hinanden, siger Herren.” Es. 65, 6. 7.

Hvert eneste menneskes handlinger bliver gennemgået af Gud og indført under betegnelsen troskab eller utroskab. Alle forkerte ord, alle selviske handlinger, alle uopfyldte forpligtelser, alle hemmelige synder og alle snedige forsøg på at føre andre bag lyset bliver med den mest pinlige nøjagtighed indført i Himmelens bøger ud for de respektive navne. De himmelsendte advarsler eller irettesættelser, som menneskene har ladet uænset, forspildte øjeblikke, uudnyttede anledninger, god eller dårlig indflydelse og dennes vidtrækkende følger, bliver alt sammen nedskrevet af den regnskabsførende engel.

Menneskenes karakter og levned vil blive bedømt efter Guds lov under domshandlingen. Den vise mand siger: ”Frygt Gud og hold hans bud! Thi det bør hvert menneske gøre. Thi hver en gerning bringer Gud for retten.” Præd. 12, 13. 14. Apostlen Jakob giver sine brødre denne formaning: ”I skal tale og handle som de, der skal dømmes efter frihedens lov.” Jak. 2, 12.

De, der bliver ” agtet værdige ” under denne domshandling, får del i de retfærdiges opstandelse. Jesus siger: De, som er agtet værdige til at få del i den anden verden og i opstandelsen af de døde, … er jo engles lige, og de er Guds børn, da de er opstandelsens børn.” Luk. 20, 35. 36. Han siger videre: ”Og de skal gå frem: de, som har gjort det gode, for at opstå til liv.” Joh. 5, 29. De retfærdige, som er døde, vil ikke blive oprejst, før den dommerkendelse, der

betegner dem som værdige til at "opstå til livet", er afsagt. De er derfor ikke personligt til stede ved domstolen, når deres livsregnskab bliver gennemgået og deres sag afgjort.

Jesus er deres forsvarer og fører deres sag over for Gud. "Synder nogen, har vi en talsmand hos Faderen, Jesus Kristus, den retfærdige." 1. Joh. 2, 1. "Thi Kristus gik ikke ind i en helligdom, som er gjort med hænder og kun er et billede af den sande, men ind i selve Himmelen for nu at træde frem for Guds åsyn til bedste for os." "Derfor kan han også helt og fuldt frelse dem, som kommer til Gud ved ham, fordi han altid lever, så han kan gå i forbøn for dem." Hebr. 9, 24; 7, 25.

Når bøgerne åbnes under retshandlingen, ser Gud, hvorledes alle mennesker, som har troet på Jesus, har levet. Vor talsmand begynder med dem, der levede på jorden først; derefter gennemgår han regnskabet for alle de følgende generationer og slutter med de levende. Alle navne bliver nævnt, og hvert enkelt menneskes sag bliver nøje behandlet. Nogle navne bliver godkendt, andre forkastet. Hvis der står synder, som ikke er angret og tilgivet, i bogen, bliver navnene på dem, der har begået disse synder, slettet af Livets bog, og de gode handlinger, som er gjort, bliver slettet af erindringsbogen. Herren sagde til Moses: "Den som har syndet imod mig, ham vil jeg udslette af min bog!" 2. Mos. 32, 33. Profeten Ezekiel siger: "når den retfærdige vender sig fra sin retfærdighed og gør uret, .. så skal ingen af de retfærdige gerninger, han har gjort, tilregnes ham." Ez. 18, 24.

Kristus - vor forsvarer

Når mennesker viser dybfølt anger over synden og i tro tilegner sig Kristi blod som deres sonoffer, bliver der skrevet benådet ud for deres navne i Himmelens bøger. Disse mennesker er blevet delagtige i Kristi retfærdighed, deres karakter er i harmoni med Guds lov, og som følge heraf bliver deres synder udslettet, og de selv bliver agtet værdige til evigt liv. Herren siger ved profeten Esajas: "Din misgerning sletter jeg ud, jeg, jeg, for min egen skyld, kommer ej dine synder i hu." Es. 43, 25. Jesus sagde: "Den, der sejrer, skal således iføres hvide klæder, og jeg vil aldrig slette hans navn af Livets bog, og jeg vil vedkende mig hans navn for min Fader og for hans engle." "Derfor, enhver, som kendes ved mig over for menneskene, ham vil også jeg kendes ved over for min Fader, som er i Himlene. Men den som fornægter mig over for menneskene, ham vil også jeg fornægte over for min Fader, som er i Himlene." Åb. 3, 5; Matt. 10, 32. 33. Selv den mest intense spænding, hvormed mennesker, imødeser de afgørelser, der træffes ved jordiske domstole, blegner i sammenligning med den interesse, der lægges for dagen ved den himmelske domstol, når al jordens Dommer gennemgår de navne, som står i Livets bog. Den guddommelige talsmand beder om, at alle de, der har vundet sejr ved troen på hans blod, må få tilgivelse for deres synder, få deres Edenhjem tilbage, blive kronet som hans medarvinger og få del i "det forrige herredømme". Mika 4, 8. Satan gjorde sig ihærdige anstrengelser for at bedrage og friste menneskene for derigennem at krydse Guds plan med menneskets skabelse; men nu beder Kristus om, at den oprindelige plan må blive gennemført, som om mennesket aldrig havde syndet. På sit folks vegne beder han ikke alene om, at de må få tilgivelse og blive retfærdiggjort, men at de må få del i hans herlighed og sidde på hans trone.

Mens Jesus går i forbøn for dem, der har taget imod hans nåde, anklager Satan dem over for Gud som syndere. Den store bedrager har bestræbt sig på at gøre dem mistroiske, svække deres tillid til Gud, skille dem fra hans kærlighed og få dem til at overtræde han lov. Nu henviser han til deres levned, til deres karaktermangler, til den vanære, som de har kastet over Kristus, fordi de ikke lignede ham, og til alle de synder, som han har fristet dem til at begå. Og under henvisning til alt dette hævder han, at de er hans undersåtter.

Jesus undskylder ikke deres synder, men han henviser til deres anger og tro. Han hævder, at de bør have tilgivelse, og løfter sine sårede hænder op for Faderen og de hellige engle og siger: "Jeg kender dem ved navn. Jeg har tegnet dem i mine hænder." "Offer for Gud er en sønderbrudt ånd; et sønderbrudt, sønderknust hjerte agter du ikke ringe, o Gud." Sl. 51, 19. Han siger til sit folks anklager: "Herren true dig, Satan, Herren true dig, han, som udvalgte Jerusalem. Er denne ikke en brand, som er reddet ud af ilden?" Zak. 3, 2. Kristus vil iføre sine trofaste sin egen retfærdighed, så han kan fremstille dem for Faderen som en menighed, der er "herlig, uden plet eller rynke eller andet sådant." Ef. 5, 27. Deres navne står i Livets bog, og der er skrevet om dem: "De skal vandre med mig i hvide klæder, thi de er værdige dertil." Åb. 3, 4.

Når dette er sket, går følgende løfte fra den nye pagt fuldstændig i opfyldelse: "Jeg tilgiver deres brøde og kommer ikke mere deres synd i hu." " I hine dage og til hin tid, lyder det fra Herren, skal man søge efter Israels brøde, og den er der ikke, efter Judas synder, og de findes ikke." Jer. 31, 34; 50, 20. "På hin dag bliver Herrens spire til fryd og ære og landets frugt til stolthed og smykke for de undslupne i Israel. Den, som er levnet i Zion og blevet tilovers i Jerusalem, skal kaldes hellig, enhver, der er indskrevet til livet i Jerusalem." Es. 4, 2. 3.

Når synden bliver udslettet

Den undersøgende retshandling skal afsluttes og syndernes udslettelse være fuldbyrdet inden Herrens genkomst. Da de døde skal dømmes efter det, der står skrevet i bøgerne, kan menneskenes synder umuligt blive udslettet, før den retshandling, hvor deres levned tages op til bedømmelse, har fundet sted. Men apostlen Peter siger tydeligt, at de troendes synder vil blive udslettet, før husvalelsestiderne "kommer fra Herrens åsyn," at "han må sende den Kristus, som var bestemt for jer, nemlig Jesus." Ap. g. 3, 19. 20. Når den undersøgende retshandling slutter, kommer Kristus, og han har sin løn med sig for at gengælde enhver, efter som hans gerning er.

I den forbilledlige tjeneste kom ypperstepræsten ud og velsignede menigheden, når han havde skaffet Israel soning. Kristus kommer også frem, når han har afsluttet sin midlertjeneste, "ikke for at bære synden, men til frelse" (Hebr. 9, 28.), for at velsigne sit ventende folk og skænke dem evigt liv. Ligesom præsten bekendte synderne over Azazels buks hoved, når han fjernede dem fra helligdommen, på samme måde vil Kristus lægge alle disse synder på Satan, som er syndens ophavsmand. Azazels buk, som bar Israels synder, blev sendt bort "til et øde land" (3 Mos. 16, 22.). På samme måde skal Satan, der bærer skylden for alle de synder, han har tilskyndet Guds folk til at begå, bindes til jorden i tusind år. På dette tidspunkt er jorden øde og ubeboet. Til sidst kommer han til at lide syndens fulde straf i den ild, som tilintetgør alle de gudløse. Den store forløsningsplan bliver således fuldbyrdet ved, at synden bliver udslettet til

sidst, og alle de, som har været villige til at forsage synden bliver befriet.

En retfærdig dom

Den undersøgende retshandling og syndens udslettelse begyndte på det tidspunkt, da dommen var fastsat, nemlig ved afslutningen af de 2300 dage i 1844. Alle de, der på et eller andet tidspunkt har bekendt Kristi navn, vil få deres sag taget op til kritisk bedømmelse. Både de levende og de døde skal dømmes "ud fra det, der stod skrevet i bøgerne, efter deres gerninger."

De synder, som ikke er angret og forsaget, vil der ikke blive givet tilgivelse for; de vil ikke blive slettet af bøgerne, men vil være et vidnesbyrd imod synderen på Guds store dag. Uanset om et menneske har begået sine onde handlinger i fuldt dagslys eller i nattens mørke, ligger de blottede og udspændte for hans åsyn, som vi skal stå til regnskab. Guds engle har været vidner til hver eneste synd og har indført den i de fejlfri bøger. Mennesker kan benægte synden og skjule den for far, mor, ægtefælle, børn og medarbejdere, og det er måske kun den skyldige selv, der har den mindste anelse om det forkerte, men det afsløres for de himmelske væsener. Det tætteste nattemørke og forførelseskunstens bedst bevarede hemmelighed kan ikke skjule en eneste tanke for den evige Gud. Herren har et nøjagtigt regnskab over alle falske kassebøger og enhver uærlig handel. Han lader sig ikke føre bag lyset af påtaget fromhed. Han tager ikke fejl i sin bedømmelse af karakteren. Mennesker kan lade sig narre af medmennesker med fordærvede hjerter, men Gud gennemskuer forklædningen og ser, hvad der bor i menneskets indre.

Hvor er det en højtidelig tanke! Hver eneste dag, som går over i evigheden, skrives der rapport i bøgerne i Himmelen. Når ordene først er sagt og handlingerne gjort, kan de aldrig kaldes tilbage. Englene har nedskrevet både godt og ondt. Selv den mægtigste erobrer på jorden kan ikke udslette det, som er nedskrevet efter blot en enkelt dag. Vore handlinger, vore ord, ja, selv vore skjulte motiver øver indflydelse på vor skæbne til frelse eller fortabelse. Selv det, vi har glemt, vil enten retfærdiggøre eller fordømme os.

Karakteren afbilledes med lige så usvigelig nøjagtighed i de himmelske bøger, som ansigtstrækkene overføres til den fotografiske plade. Og dog bekymrer menneskene sig så uendelig lidt om de bøger, som de himmelske væsener får lov at se. Hvor mange af de ord, som daglig siges, og hvor mange af de handlinger, som daglig begås, ville ikke forblive usagte og ugjorte, hvis det slør, som skiller den synlige verden fra den usynlige, kunne trækkes til side og menneskenes børn kunne se en engel nedskrive hvert eneste ord og hver eneste handling, som de skal stå til regnskab for i dommen.

I dommen vil der blive taget stilling til, hvorledes menneskene har benyttet hvert eneste talent. Hvorledes har vi benyttet den kapital, som Himmelen har lånt os? Vil Herren få sit tilbage med renter, når han kommer igen? Har vi benyttet håndens, hjernens og hjertets evner, som er blevet betroet os, til at ære Gud og velsigne verden? Hvorledes har vi benyttet vor tid, vor pen, vor stemme, vore penge og vor indflydelse? Hvad har vi gjort for Kristus i de fattiges, lidendes, forældreløses og enkernes skikkelse? Gud har betroet os sit hellige ord. Hvorledes har vi forvaltet det lys og den sandhed, som er skænket os for at gøre menneskene vise til frelse? Det har ingen værdi blot at bekende sig til at

tro på Kristus. Det er kun den kærlighed, som kommer til udtryk i handling, der bliver regnet for ægte. Men det er ene og alene kærligheden, der gør en handling værdifuld i Himmelens øjne. Alt, hvad der er gjort af kærlighed, godkendes og belønnes af Gud, uanset hvor ubetydeligt det tager sig ud i menneskers øjne.

Menneskenes skjulte egenkærlighed afsløres i Himmelens bøger. Menneskenes uopfyldte forpligtelser over for deres medmennesker er nedskrevet her sammen med deres forsømmelighed over for Frelserens krav. Her kan de se, hvor ofte de gav Satan den tid, de tanker og de kræfter, som tilhørte Kristus. Det er en tragisk rapport, englene aflægger i Himmelen. Fornuftvæsener – mennesker, som bekender sig til at være Kristi efterfølgere – er optaget af at skaffe sig jordiske skatte eller af at nyde verdslige glæder. Penge, tid og kræfter bliver ofret på forfængelighedens og forlystelsernes alter, mens der kun benyttes få øjeblikke til bøn, læsning i Bibelen, til ydmygelse af sjælen og syndsbekendelse.

Vi bør vide hvad der sker

Satan finder på utallige planer for at lægge beslag på vore tanker, så de ikke er optaget af det arbejde, vi burde have mest kendskab til. Ærkeforføreren hader de store sandheder, som leder tankerne hen på sonofferet og den altformående mellemmand. Han ved, at alt afhænger af, at han kan lede menneskenes tanker bort fra Jesus og hans sandhed.

De mennesker, som ønsker at blive delagtige i de velsignelser, som følger med Frelserens midlertjeneste, bør ikke lade noget som helst hindre dem i at opnå den fuldkomne hellighed i gudsfrygt, som det er deres pligt at opnå. Den kostbare tid bør benyttes til alvorligt studium af sandhedens ord under bøn i stedet for at anvendes til forlystelser, til at pleje forfængeligheden eller tjene penge. Guds folk bør have en klar forståelse af helligdommen og den undersøgende retshandling. Alle bør have personligt kendskab til deres store ypperstepræsts stilling og gerning. Hvis de ikke har det, kan de umuligt udvise den tro, som er absolut nødvendig i denne tid, eller udfylde den plads, som Gud ønsker, at de skal udfylde. Hvert eneste menneske har en sjæl at frelse eller miste. Hvert menneske har en sag til behandling ved Guds domstol. Alle skal stilles ansigt til ansigt med den store Dommer. Det er derfor af den største vigtighed, at hvert menneske ofte lader tankerne dvæle ved den højtidelige stund, da retten bliver sat og bøgerne lukket op og da hvert enkelt menneske, ligesom Daniel, skal stå op til sin lod ved dagenes ende.

Alle de mennesker, der har fået kendskab til disse emner, skal aflægge vidnesbyrd om de store sandheder, som Gud har betroet dem. Helligdommen i Himmelen er selve midtpunktet for Kristi tjeneste til bedste for menneskene. Den angår hver eneste sjæl, som lever på jorden. Den giver indblik i forløsningsplanen, fører os ned til selve tidens afslutning og viser os den sejrrige udgang af kampen mellem retfærdigheden og synden. Det er af den største betydning, at alle sætter sig grundigt ind i disse spørgsmål, så de kan svare enhver, der beder dem gøre rede for det håb, som de har.

Kristus går i forbøn for os

Kristi midlergerning for menneskene i den himmelske helligdom har lige så stor betydning for frelsesplanen, som hans død på korset. Ved sin død begyndte han det værk, som han fòr til Himmelen for at fuldende efter sin opstandelse.

Vi må ved tro gå ind bag forhænget, ”hvor Jesus gik ind som forbeder for os.” Hebr. 6, 20. Dèr tilbagekastes lyset fra Golgatas kors, og dèr kan vi få en klarere forståelse af forløsningens hemmeligheder. Menneskets frelse har kostet Himmelen uendelig meget. Det offer, som er bragt, opfyldte Guds overtrådte lovs mest vidtrækkende krav. Jesus har banet vej til Faderens trone; takket være hans midlertjeneste kan alle de, der kommer til ham i tro, få deres oprigtige ønsker forelagt Gud.

”At dølge sin synd fører ikke til held, men bekendes og slippes den, finder man nåde.” Ordsp. 28, 13. Hvis de mennesker som skjuler og undskylder deres synder, kunne se, hvorledes Satan jubler over dem, hvorledes han håner Kristus og de hellige engle på grund af deres vandel, ville de hurtigst muligt bekende deres synder og aflægge dem. Satan bestræber sig på at skaffe sig kontrol over hele sindet ved hjælp af menneskets karaktermangler, og han ved, at det vil lykkes ham, hvis man hæger om disse mangler. Derfor søger han ustandselig at få Kristi efterfølgere til at tro på den skæbnesvangre, bestikkende usandhed, at det er umuligt for dem at sejre. Men Jesus henviser til sine sårede hænder og sit brudte legeme, når han taler deres sag, og han siger til alle, der ønsker at følge ham: ”Min nåde er dig nok.” 2 Kor. 12, 9. ”Tag mit åg på jer og lær af mig, thi jeg er sagtmodig og ydmyg af hjertet; ”så skal I finde hvile for jeres sjæle.” Thi mit åg er gavnligt, og min byrde er let.” Matt. 11, 29. 30. Derfor bør ingen mene, at deres fejl ikke kan rettes. Gud vil give dem tro og nåde til at overvinde dem.

Vi lever på den store forsoningsdag nu. Mens ypperstepræsten skaffede Israel soning i den forbilledlige tjeneste, skulle hele folket ydmyge deres sjæle ved at omvende sig fra synden og ydmyge sig for Herren, for ikke at blive udryddet. På samme måde bør alle, der ønsker, at deres navn skal blive stående i Livets bog, benytte de få dage, som er tilbage af nådetiden, til at ydmyge deres sjæle over for Gud ved at sørge over synden, og angre af hele deres hjerte. Der skal en dybtgående, samvittighedsfuld hjerteransagelse til. Den letsindighed og overfladiskhed, som findes hos så mange bekendende kristne, skal bekæmpes. De mennesker, der virkelig vil undertvinge de onde tilbøjeligheder, som kæmper om overtaget, har en hård kamp foran sig. Hver enkelt må berede sig personligt. Vi frelses ikke gruppevis. Det ene menneskes renhed og gudhengivenhed kan ikke afhjælpe et andet menneskes mangel på disse egenskaber. Skønt alle folkeslag skal fremstilles for Guds domstol, vil han gennemgå hvert enkelt menneskes sag så nøje og grundigt, som om der ikke levede andre på jorden. Hver enkelt skal igennem prøven og være uden plet eller rynke eller noget sådant.

De begivenheder, som er knyttet til forsoningstjenestens afslutning, er meget højtidelige, og der står store interesser på spil. Der afsiges dom i den himmelske helligdom nu. Denne domstol har arbejdet i mange år. Snart – ingen ved hvor snart – vil den gå i gang med at behandle de levendes sag. Vort levned vil blive gennemgået i Guds ærefrygtindgydende nærværelse. Det er mere påkrævet nu end nogen sinde, at hvert eneste menneske giver agt på Frelserens formaning: ”Pas på, vær årvågen! Thi I ved ikke når tiden er der.” Mark. 13, 33. ”Hvis du ikke vågner op, vil jeg komme som en tyv, og du skal ingenlunde vide, i hvilken time jeg kommer over dig.” Åb. 3, 3.

Når den undersøgende retshandling er til ende, er alles skæbne afgjort til liv eller død. Nådetiden afsluttes, ganske kort før Herren kommer på himmelens skyer. Kristus siger i Åbenbaringen med henblik på denne tid: ”Lad den, som

gør uret, blive ved at gøre uret, og lad den urene blive ved at leve i urenhed, og lad den retfærdige blive ved at øve retfærdighed, og lad den hellige blive ved at leve helligt. Se, jeg kommer snart, og jeg har min løn med mig for at gengælde enhver, efter som hans gerning er." Åb. 22, 11. 12.

De retfærdige og de gudløse lever stadig på jorden i deres dødelige tilstand; menneskene er optaget af at plante og bygge, spise og drikke og er fuldstændig uvidende om, at den endelige uigenkaldelige afgørelse er blevet truffet i den himmelske helligdom. Da Noa var gået ind i arken før syndfloden, lukkede Gud Noa inde og de gudløse ude, men i syv dage fortsatte den tids mennesker, som ikke vidste, at deres skæbne var beseglet, med at leve i sorgløshed og forlystelser og med at spotte de advarsler, som var givet om den forestående dom. "Sådan," siger Frelseren, "skal det også gå ved Menneskesønnens komme." Matt. 24, 39. Stille og ubemærket som en tyv ved midnat indtræffer det afgørende øjeblik, som indvarsler, at hvert eneste menneskes skæbne er beseglet, og at der aldrig mere vil blive tilbudt syndige mennesker nåde.

"Våg derfor! ... Lad ham ikke finde jer sovende, når han pludselig kommer!" Mark. 13, 35. 36. De mennesker, der bliver trætte af at våge og retter opmærksomheden imod de ting, som denne verden har at byde på, befinder sig i en farlig stilling. Mens forretningsmanden er optaget af at skaffe sig vinding, mens den forlystelsessyge morer sig, og mens den forfængelige er ved at pynte sig - da udtaler al jordens Dommer måske denne dom: "Du er vejet på vægten og fundet for let." Dan 5, 27.

29. DET ONDES OPRINDELSE

For mange mennesker er syndens oprindelse og årsagen til dens eksistens en stor gåde. De ser syndens værk og den frygtelige sorg og fortvivlelse, den forårsager, og de spørger, hvorledes alt dette kan eksistere, når en Gud, hvis visdom, magt og kærlighed er uendelig, har herredømmet. Her er et problem, som de ikke kan finde nogen løsning på, og i deres utryghed og tvivl bliver de blinde for de sandheder, som er tydeligt åbenbaret i Guds ord, og som er en forudsætning for frelse. Der findes mennesker, som i deres forskning af syndens eksistens forsøger at undersøge det, Gud aldrig har åbenbaret; derfor finder de ingen løsning på deres problemer, og de blandt dem, som er drevet af deres trang til at tvivle og fremkomme med smålig kritik, benytter denne undskyldning til at forkaste Guds ord. Andre mangler en fyldestgørende forståelse af syndens store problem, fordi gammel vane og fejlagtig fortolkning har tilsløret Bibelens lære om Guds karakter, hans styrelse og principperne for hans forhold til synden.

En uløst gåde

Det er umuligt at forklare syndens oprindelse på en sådan måde, at man også giver en forklaring på årsagen til dens eksistens. Men det er muligt at nå til en så dyb forståelse af syndens oprindelse og natur, at man indser Guds retfærdighed og godhed i hele hans behandling af synden. Intet siges tydeligere i den hellige skrift, end at Gud på ingen måde var ansvarlig for syndens opståen; det var ingen vilkårlig tilbagetrækning af den guddommelige nåde og ingen mangel ved den Guddommelige styrelse, som gav anledning til, at der blev gjort oprør mod Gud. Synden trængte sig ind, og ingen kan forklare grunden til dens opdukken. Synden er noget mystisk og uforklarligt; at undskylde den er det samme som at forsvare den. Hvis der kunne findes undskyldninger for den eller årsagen til dens eksistens kunne påvises, ville den ophøre med at være synd. Vor eneste definition af synd er den, som indeholdes i Bibelen. Den er "lovbrud;" den er udslaget af et princip, som fører krig mod den store kærlighedslov, som er den guddommelige styrelses grundlov.

Før synden fik indpas, var der fred og glæde i hele universet. Alt var i fuldstændig harmoni med Skaberens vilje. Kærligheden til Gud var grænseløs, og alle elskede hinanden lige højt. Kristus, Ordet, Guds enbårne Søn, var èt med den evige Fader – èt i natur, karakter og hensigt – det eneste væsen i hele universet, som kendte alle Guds tanker og hensigter. I Kristus skabte Gud alle de himmelske væsener. "I ham skabtes alt i Himlene, ... hvad enten det er tronengle eller herskere eller magter eller myndigheder" (Kol. 1, 16.), og hele Himmelen viste lige så stor lydighed mod Kristus som mod Faderen.

Da kærlighedens lov er grundlaget for Guds styrelse, afhang alle skabningers lykke af, om de var i fuld harmoni med retfærdighedens store principper. Gud ønsker, at alle hans skabninger skal tjene ham i kærlighed – at de skal vise ham en ærefrygt, der udspringer af en forstandig erkendelse af hans karakter. Han bryder sig ikke om tvungen lydighed, og han har givet alle en fri vilje, så vi frivilligt kan tjene ham.

Syndens ophavsmand

Men der fandtes èn som misbrugte denne frihed. Synden udsprang fra ham, som næst efter Kristus var blevet mest æret af Gud, og som stod højest i magt og anseelse blandt Himmelens beboere. Før sit fald var Lucifer den første blandt de skærmende keruber, og han var hellig og ubesmittet. ”Så siger den Herre Herren: Du var indsigtens segl, fuld af visdom og fuldkommen i skønhed. I Eden, Guds have, var du; alle slags ædelsten var din klædning.” ”Du var en salvet, skærmende kerub; jeg gjorde dig dertil; på det hellige gudebjerg var du; du vandrede imellem Guds sønner. Fuldkommen var du i din færd, fra den dag du skabtes, til der fandtes brøde hos dig.” Ez. 28, 12-15.

Lucifer kunne have beholdt Guds yndest og englenes kærlighed og hyldest, og han kunne have benyttet sine ædle evner til at gøre godt mod andre og forherlige sin skaber. Men profeten siger: ”Dit hjerte hovmodede sig over din skønhed, du satte din visdom til på grund af din glans.” 17. vers. Efterhånden fyldtes Lucifer af trang til at ophøje sig selv. ”Fordi du i dit hjerte føler dig som en gud.” ”Du, som sagde i hjertet: ”Jeg stormer Himmelen, rejser min trone deroppe over Guds stjerner, tager sæde på stævnets bjerg i yderste nord, stiger op over skyernes højder, den Højeste lig.” Ez. 28, 6; Es. 14, 13. 14. I stedet for at gøre Gud til genstand for hans skabningers højeste hengivenhed og troskab forsøgte Lucifer at få dem til at tjene og hylde ham. Denne englefyrste misundte Guds Søn den ære, som Faderen viste ham, og higede efter den magt, som kun Kristus kunne udøve.

Hele Himmelen havde frydet sig over at genspejle Skaberens herlighed og prise ham, og mens Gud blev æret på denne måde, var alt fred og glæde. Men nu skæmmede en disharmonisk klang de himmelske harmonier. Ønsket om at ophøje sig selv og lade sig tjene, hvilket var i modstrid med Skaberens plan, vakte tanker om synd hos væsener, for hvem Guds herlighed var det vigtigste af alt. De himmelske rådgivere anråbte Lucifer om at afstå fra sit forsæt. Guds Søn foreviste ham Skaberens storhed, godhed og retfærdighed og hans lovs hellige, uforanderlige natur. Gud selv havde oprettet himmelens orden, og hvis Lucifer forlod den, ville han vanære sin skaber og bringe sig selv i fordærv. Men den advarsel, som blev givet i grænseløs kærlighed og barmhjertighed, vakte kun trods og modstand. Lucifer lod sin skinsyge over for Kristus få overhånd og blev endnu mere beslutsom.

Lucifers ønske om at være den største fandt næring i hans stolthed over sin egen herlighed. Al den ære, som var blevet vist Lucifer, blev ikke betragtet som en gave fra Gud og fremkaldte ingen taknemmelighed mod Skaberen. Han var stolt af sin skønhed og sin ophøjelse og tragtede efter at blive Guds ligemand. Han var elsket og æret af den himmelske engleskare. De udførte med glæde hans befalinger, og han var klogere og herligere end nogen af dem. Men Guds Søn var dog anerkendt som Himmelens Konge, og han havde lige så stor magt og myndighed som Faderen. Kristus deltog i alle Guds rådslagninger, mens Lucifer ikke blev indviet i de guddommelige planer. ”Hvorfor,” spurgte den mægtige engel, ”skal Kristus være den øverste herre? Hvorfor vises der ham større ære end mig?”

Da Lucifer havde forladt sin plads i Guds umiddelbare nærhed, begyndte han at skabe utilfredshed blandt englene. Han var yderst forsigtig og hemmelighedsfuld, og i nogen tid lykkedes det ham at skjule sit sande formål

under en maske af gudsfrygt, men samtidig forsøgte han at skabe utilfredshed med de love, som gjaldt for alle de himmelske væsener, idet han antydede, at de var urimelige og strenge. Han sagde, at englene roligt kunne følge deres egen vilje, da deres natur jo var hellig. Han prøvede at skabe medfølelse med sig selv ved at hævde, at Gud havde behandlet ham uretfærdigt ved at gøre Kristus til genstand for større æresbevisninger. Han påstod at hans ønske om at opnå større magt og ære ikke bundede i trang til at ophøje sig selv, men at han kun forsøgte at skaffe alle Himmelens beboere frihed, således at de kunne opnå en højere form for eksistens.

Gud var tålmodig med Lucifer

I sin store barmhjertighed bar Gud længe over med Lucifer. Han blev ikke straks nedstyrtet fra sin ophøjede stilling, da han begyndte at skabe utilfredshed blandt englene, og heller ikke, da han gav sig til at fremstille sine falske krav for de engle, som var loyale. Han fik lov at blive længe i Himmelen. Han fik gang på gang tilbudt tilgivelse, hvis han blot ville angre og underkaste sig. Disse anstrengelser, som kun en uendelig kærlig og vis Gud ville gøre sig, blev udfoldet for at overbevise ham om hans vildfarelse. Tidligere havde der aldrig eksisteret utilfredshed i Himmelen. I begyndelsen forstod Lucifer ikke selv, hvor hans vej ville føre hen. Han forstod ikke sine egne følelsers sande natur. Men da det blev bevist, at hans utilfredshed var grundløs, erkendte han, at han havde båret sig urigtigt ad, at Guds krav var retfærdige, og at han burde indrømme dette for alle Himmelens beboere. Hvis han havde gjort dette, kunne han have frelst sig selv og mange engle. På dette tidspunkt havde han endnu ikke helt glemt sin troskabspligt mod Gud. Skønt han havde forladt sin plads som skærmende kerub, kunne han være blevet genindsat i denne stilling, hvis han havde været villig til at vende tilbage til Gud, anerkende Skaberens visdom, og hvis han havde været tilfreds med at udfylde den plads, som var blevet ham tildelt i Guds store plan. Men hans stolthed forbød ham at bøje sig for Gud. Han blev ved at forsvare sin handlemåde, påstod, at han ikke behøvede at angre, og gik til sidst direkte mod Gud i den store strid.

Ærkeenglens forræderi

Han brugte hele sin vidunderlige forstand til at øve bedrag og derved sikre sig velvilje hos de engle, som havde været undergivet hans ledelse. Selv den kendsgerning, at Kristus havde advaret og formanet ham, fordrejede han for derved at fremme sine forræderiske planer. Satan havde sagt til dem, hvis kærlighed og tillid til ham var størst, at han var blevet uretfærdigt dømt, at den stilling, han indtog, ikke var agtet, og at hans frihed skulle beskæres. Efter først at have fordrejet Kristi ord begyndte han at bruge udflugter og direkte løgne, idet han beskyldte Guds Søn for at ville ydmyge ham for Himmelens beboere. Han forsøgte også at bagtale de engle, som var loyale over for Gud. Han beskyldte alle dem, som han ikke kunne få helt over på sit parti, for at mangle interesse for det, som var til fordel for de himmelske væsener. Han gav dem, som forblev trofaste mod Gud, skylden for det bedrageriske værk, han selv udførte. Og for at styrke sin beskyldning om, at Gud havde været uretfærdig over for ham, fordrejede han Skaberens ord og gerninger. Hans hele politik gik ud på at forvirre englene ved hjælp af snedige løgne om Guds hensigter. Alt, hvad der var

enkelt og ligetil, hyllede han i mystik, og ved hjælp af lumske forvanskninger vakte han tvivl om Jehovas mest utvetydige udtalelser. Hans høje stilling og hans nære forbindelse med Himmelens Konge gav hans ord større vægt, og det lykkedes ham at få mange til at deltage i hans oprør mod Gud.

Hvorfor tillod Gud synden

I sin visdom tillod Gud Satan at fortsætte sit værk, lige til misfornøjelsen slog ud i åbent oprør. Det var nødvendigt, at hans planer nåede til fuld udfoldelse, så at alle kunne se deres sande natur. Som salvet kerub havde Lucifer indtaget en meget høj stilling, de himmelske væsener elskede ham højt, og hans indflydelse over dem var stor. Gud herskede ikke blot over Himmelens beboere, men også over alle de verdener, han havde skabt, og Satan tænkte, at hvis han kunne få Himmelens engle til at deltage i oprøret, ville han også kunne få de andre verdener til at gøre oprør mod Gud. Han havde snedigt forelagt sine synspunkter og havde brugt løgne og bedrag for at nå sit mål. Hans evne til at føre andre bag lyset var usædvanlig, og han havde opnået en fordel ved at forstille sig. Selv de loyale engle manglede kendskab til hans sande karakter og forstod ikke, hvad hans værk ville føre til.

Satan havde modtaget så store æresbevisninger, og alle hans handlinger var så stærkt indhyllet i mystik, at det var svært at afsløre hans værks karakter for englene. Før synden var fuldt udviklet, ville den ikke synes så ond og afskyelig, som den var. Den havde hidtil ikke eksisteret i Guds univers, og hellige væsener forstod ikke dens natur og ondskab. De kunne ikke forestille sig, hvad der ville ske, hvis den guddommelige lov blev tilsidesat. For at skjule sine hensigter foregav Satan til at begynde med at være tro imod Gud. Han påstod, at han kun søgte at fremme Guds ære, hans herredømmes sikkerhed og alle de himmelske væseners vel. Samtidig med at han indgød englene utilfredshed, lod han snedigt, som om han tværtimod prøvede at udrydde utilfredshed. Når han sagde, at der burde laves forandringer i Guds love og regler, foregav han samtidig, at dette var nødvendigt, hvis harmonien i Himmelen skulle bevares.

Gud kunne kun handle retfærdigt og sandt i sit forhold til synden. Satan kunne bruge midler, som Gud ikke kunne anvende – smiger og bedrag. Han havde søgt at forvanske Guds ord, og han havde løjet over for englene om Guds styrelse, idet han havde hævdet, at det var uretfærdigt af Gud at forlange, at Himmelens beboere skulle følge bestemte love og regler, og at Gud udelukkende krævede sine skabningers underkastelse og lydighed for at ophøje sig selv. Derfor måtte det bevises både for Himmelens beboere og for alle verdenerne, at Guds styrelse var retfærdig og hans lov fuldkommen. Satan havde fået det til at se ud, som om han søgte at fremme universets vel. Tronranerens sande karakter og hans sande hensigter måtte erkendes af alle. Han måtte have tid til at røbe sig igennem sine onde gerninger.

Det var lykkedes Satan at skabe uenighed i Himmelen, men han sagde selv, at denne uoverensstemmelse var et resultat af Guds lov og styrelse. Han erklærede, at alt ondt skyldtes den guddommelige administration, og at det var hans hensigt at forbedre Jehovas love. Derfor var det nødvendigt, at han skulle røbe sine kravs natur og vise resultatet af sine foreslåede forandringer i den himmelske lov. Hans eget værk måtte fordømme ham. Satan havde lige fra begyndelsen påstået, at han ikke gjorde oprør mod Gud. Hele universet måtte

se bedrageren afsløret.

Selv efter at det var blevet besluttet, at Satan ikke længere kunne forblive i Himmelen, tilintetgjorde den alvise Gud ham ikke. Da kun tjeneste i kærlighed er Gud velbehagelig, må hans skabningers lydighed og troskab være baseret på overbevisning om hans retfærdighed og godhed. Himmelens og de andre verdeners beboere, som var ude af stand til at forstå syndens natur og konsekvenser, kunne ikke på dette tidspunkt have set Guds retfærdighed og barmhjertighed, hvis han havde tilintetgjort Satan. Hvis Satan straks var blevet udslettet, ville de have tjent Gud af frygt i stedet for af kærlighed. Bedragerens indflydelse ville ikke være blevet helt tilintetgjort, og oprørsånden ville ikke være helt udryddet. Synden og ondskaben måtte have anledning til at udfolde sig helt. For hele universets fremtidige vels skyld måtte Satans planer modnes, således at hans beskyldninger mod Guds styrelse kunne ses i deres sande lys af alle skabte væsner, så at Guds retfærdighed og barmhjertighed og hans lovs uforanderlighed for evigt ville være hævet over enhver tvivl.

Satans oprør skulle gennem al evighed være hele universet en lære, et evigt vidnesbyrd om syndens natur og frygtelige følger. Satans herredømme og dets virkning på både mennesker og engle skulle vise resultatet af at tilsidesætte Guds myndighed. Den skulle bringe vidnesbyrd om, at alle Guds skabningers velfærd er knyttet til hans styrelses og hans lovs eksistens. Beretningen om dette frygtelige oprørsforsøg skulle være en evig påmindelse til alle hellige fornuftvæsener, en påmindelse, som skulle forhindre dem i at lade sig bedrage med hensyn til lovovertrædelsernes natur og forskåne dem for at synde og lide syndens straf.

I oprør mod Himmelens lov

Lige indtil afslutningen af striden i Himmelen fortsatte den store tronraner med at retfærdiggøre sig. Da det blev meddelt, at han og alle hans tilhængere skulle fordrives fra lyksalighedens bolig, forkyndte oprørslederen overmodigt sin foragt for Skaberens lov. Han gentog sin påstand om, at englene ikke behøvede nogen kontrol, men skulle have lov til at gøre, hvad de ville, da deres egen vilje altid ville lede dem ad den rette vej. Han erklærede, at de guddommelige love uretmæssigt begrænsede englenes frihed, og at det var hans hensigt at få loven afskaffet, således at englene efter at være blevet befriet for dette åg kunne opnå en mere ophøjet og ærefuld position. I fuld samdrægtighed gav Satan og hans medløbere Kristus skylden for deres oprør, idet de erklærede, at de aldrig ville have gjort oprør, hvis han ikke havde rettet bebrejdelser imod dem. Fulde af trods og stædighed forsøgte de forgæves at omstyrte Guds styre, samtidig med at de gudsbespotteligt påstod, at de selv var uskyldige ofre for en undertrykkende magt. Så blev oprøreren og alle hans medsammensvorne endelig forvist fra Himmelen.

Den ånd, som fremkaldte oprøret i Himmelen, ansporer endnu til oprør på jorden. Satan benytter den samme taktik over for mennesker, som han brugte over for englene. Nu hersker hans ånd i ulydighedens børn. Ligesom han, forsøger de at nedbryde Guds lovs forbud og lover menneskene, at de vil opnå frihed ved at overtræde lovens bud. Når nogen bebrejder dem deres syndighed, bliver de hadefulde og trodsige. Når Guds advarende budskaber taler til samvittigheden, forleder Satan menneskene til at forsøge at retfærdiggøre sig

og til at søge andres medfølelse og forståelse, mens de fremturer i deres synd. I stedet for at rette deres fejl harmes de på den, der retter bebrejdelser imod dm, som om vedkommende var den eneste årsag til deres vanskeligheder. Lige fra den retfærdige Abels dage og til vor egen tid har syndere kun følt vrede mod dem, som vover at fordømme synden.

Satan har forledt menneskene til at synde ved at stille Guds karakter i et falsk lys og fremstille ham som streng og tyrannisk – ganske som han gjorde det i Himmelen når dette er lykkedes ham, erklærer han, at Guds uretfærdige forbud er skyld i menneskenes fald, ligesom de var skyld i hans eget oprør.

Men den evige Gud kundgør selv sin karakter: "Herren, Herren, Gud, som er barmhjertig og nådig, langmodig og rig på miskundhed og trofasthed, som bevarer miskundhed mod tusinder, som tilgiver brøde, overtrædelse og synd, men ikke lader den skyldige ustraffet." 2. Mos. 34, 6. 7.

Ved at fordrive Satan fra Himmelen beviste Gud sin retfærdighed og bevarede sin trones ære. Men da mennesket havde syndet ved at lade sig narre af denne frafaldne ånds løgne og bedrag, viste Gud sin kærlighed ved at lade sin enbårne Søn dø for den faldne slægt. Guds karakter åbenbares gennem forsoningen. Korsets uigendrivelige argument beviser for hele universet, at det var ganske uberettiget, at Lucifer gav Guds styre skylden for sin synd.

Golgata afslørede bedrageren

Da frelseren vandrede på jorden, blev den store bedragers karakter afsløret i kampen mellem Kristus og Satan. Den grusomme krig, som Satan førte mod verdens frelser, måtte nødvendigvis tilintetgøre både Himmelens engles og hele universets sympati for ham. Hele universets forundring og harme blev vakt af hans gudsbespottelige krav om, at Kristus skulle tilbede ham, af den himmelråbende dristighed, han viste, da han førte ham op på et højt bjerg og til helligdommens tinde, af den ondskab, som røbede sig, da han opfordrede Kristus til at styrte sig ned fra den svimlende højde, og ved den utrættelige nedrighed, hvormed han jog Kristus fra sted til sted og fik præsterne og folket til at vrage hans kærlighed og til sidst råbe: "Korsfæst ham, korsfæst ham!"

Det var Satan, som var skyld i, at verden forkastede Kristus. Ondskabens fyrste brugte al sin magt og list for at tilintetgøre Jesus, for han så, at frelserens barmhjertighed og kærlighed, hans medfølelse og ømhed, viste verden Guds karakter. Satan bestred ethvert krav, som blev fremført af Guds Søn, og han benyttede menneskene som sine redskaber til at fylde frelserens liv med lidelse og sorg. Den spidsfindighed og falskhed, hvormed han forsøgte at hindre Jesu værk, hans had, som røbedes i ulydighedens børns handlinger, og hans grusomme beskyldninger mod ham, hvis liv var præget af en enestående godhed, udsprang af hans ustyrlige trang til at få hævn. Misundelsens og ondskabens, og hævnlystens indestængte flammer slyngedes på Golgata mod Guds Søn, mens hele Himmelen så til i tavs rædsel.

Da det store offer var blevet bragt, fòr Kristus til Himmelen, hvor han nægtede at tage imod englenes tilbedelse, før han var fremkommet med denne bøn: "Fader! Jeg vil, at hvor jeg er, skal også de, som du har givet mig, være hos mig." Joh. 17, 24. Med usigelig kærlighed og kraft svaredes der fra Faderens trone: "Alle Guds engle skal tilbede ham." Hebr. 1, 6. Jesus var pletfri. Nu var hans ydmygelser forbi og hans offer fuldbragt, og han fik et navn, der står over

alle navne. Nu var Satans skyld afsløret, og der fandtes ingen undskyldning for ham. Han havde røbet sin sande karakter - en løgners og morders karakter. Enhver kunne nu forstå, at han, hvis han havde fået tilladelse til at få magt over Himmelens beboere, ville have benyttet samme metoder, som han benyttede i sit herredømme over de menneskebørn, som han havde i sin magt. Han havde påstået, at overtrædelse af Guds lov ville resultere i frihed og ophøjelse, men nu havde det vist sig, at ulydighed mod Guds lov førte til trældom og nedværdigelse.

Satans løgnagtige beskyldninger mod Gud og hans styrelse sås nu i deres sande lys. Han havde beskyldt Gud for at forlange sine skabningers underkastelse og lydighed blot for at ophøje sig selv, og han havde erklæret, at Skaberen forlangte, at alle andre skulle være selvfornægtende, men at han selv absolut ikke bragte ofre eller var selvfornægtende. Nu kunne alle se, at universets Herre for at frelse en falden og syndig slægt havde bragt det største offer, kærligheden kunne bringe, for "det var Gud, som i Kristus forligte verden med sig selv." 2 Kor. 5, 19. Alle kunne også se, at mens Lucifer af trang til ære og magt havde åbnet døren for synden havde Kristus for at tilintetgøre synden ydmyget sig og var blevet lydig til døden.

Et skuespil for universet

Gud havde vist sin afsky for oprørets principper. Hele Himmelen så hans retfærdighed blive åbenbaret både i fordømmelsen af Satan og i menneskenes frelse. Lucifer havde erklæret, at hvis Guds lov var uforanderlig og straffen for at overtræde den ikke kunne eftergives, måtte enhver, der var ulydig mod loven, for evigt afskæres fra Skaberens gunst. Han havde påstået, at den syndige menneskeslægt ikke kunne frelses og derfor var hans retmæssige bytte. Men Kristi død var et argument til gunst for menneskene, som ikke kunne omstødes. Lovens straf ramte ham, som var lige med Gud, og menneskene kunne frit tage imod Kristi retfærdighed, og ved et liv i anger og ydmyghed kunne de besejre Satans magt på samme måde, som Guds Søn havde besejret ham. Ja, Gud er retfærdig, og han retfærdiggør alle, som tror på Jesus.

Men det var ikke blot for at frelse menneskene, at Kristus kom til jorden for at lide og dø. Han kom også for at "løfte loven til højhed og ære." Ikke blot for at denne verdens beboere skulle betragte loven, som den bør betragtes, men for at alle kloderne i universet skulle indse, at Guds lov er uforanderlig. Hvis lovens krav kunne være tilsidesat, havde Guds Søn ikke behøvet at give sit liv for at sone ulydighed mod loven, Kristi død viser, at Guds lov er uforanderlig. Og det offer, som Faderens og Sønnens uendelige kærlighed fik dem til at bringe for at frelse syndere, beviser for hele universet – hvad intet andet end dette offer kunne have bevist – at retfærdighed og barmhjertighed er hovedprincippet i Guds lov og styrelse.

Når dommen til sidst fuldbyrdes, vil det ses, at der ikke eksisterer nogen årsag til synden. Når hele jordens Dommer spørger Satan: "Hvorfor har du gjort oprør mod mig og berøvet mig nogle af mit riges undersåtter?" vil syndens ophavsmand være ude af stand til at fremføre nogen undskyldning. Alle munde vil være lukkede og alle oprørere stumme.

Golgatas kors, som bevidner, at loven er uforanderlig, forkynder også over for universet, at syndens løn er døden. Frelserens sidste ord, "Det er fuldbragt," fik

dødsklokken til at ringe over Satan. Da var den store strid, som havde varet så længe afgjort, og syndens endelige udslettelse blev en kendsgerning. Guds Søn gik igennem gravens portal, ”for at han ved sin død skulle gøre ham magtesløs, der har dødens vælde, nemlig Djævelen.” Hebr. 2, 14. Lucifers trang til at ophøje sig selv havde fået ham til at sige: ”Jeg … rejser min trone deroppe over Guds stjerner … den Højeste lig.” Men Gud siger: ”Jeg gjorde dig til støv på jorden. … Og borte er du for evigt.” Es. 14, 13. 14; Ez. 28, 18. 19. ”Dagen kommer luende som en ovn, og alle de frække og alle, som øver gudløshed, skal blive som strå, og dagen, som kommer, skal lade dem gå op i luer, siger Hærskarers Herre, så der ikke levnes rod eller gren af dem.” Mal. 4, 1.

Så vil hele universet blive vidne til syndens natur og resultater, og dens endelige tilintetgørelse, som i begyndelsen ville have bragt frygt til englene og vanære over Gud, vil nu godtgøre hans kærlighed og stadfæste hans ære for alle dem, som med glæde gør hans vilje, og som har hans lov i deres hjerter. Så skal synden aldrig vise sig mere. Guds ord siger: ”Ej kommer der to gange nød.” Nah. 1, 9. Guds lov, som Satan har beskyldt for at være trældommens åg, vil blive æret som frihedens lov. Når de skabte væsener har været stillet på prøve, vil de aldrig mere forråde deres troskab mod ham, hvis karakter er blevet dem åbenbaret som grænseløs kærlighed og uendelig visdom.

30. FJENDSKAB MELLEM MENNESKET OG SATAN

”Jeg sætter fjendskab mellem dig og kvinden, mellem din sæd og hendes sæd; den skal knuse dit hoved, og du skal hugge den i hælen!” 1 Mos. 3, 15. Denne dom, som Gud udtalte til Satan efter syndefaldet, var også en profeti, som gjaldt for alle tidsaldre lige til tidernes ende, og som forudsagde den store strid, som alle jordens slægter skulle deltage i.

Gud siger: ”Jeg sætter fjendskab.” Mennesket nærer ikke dette fjendskab af naturen. Da mennesket overtrådte Guds lov, blev dets natur ond, og det var i harmoni og ikke i fjendskab med Satan. Der findes ikke noget naturligt fjendskab mellem det syndige menneske og syndens ophavsmand. De blev begge syndige ved deres frafald. Den frafaldne finder kun hvile, når han opnår sympati og støtte ved at forlede andre til at følge sit eksempel. Derfor slutter faldne engle og onde mennesker sig sammen i et fortvivlet venskab. Hvis Gud ikke havde grebet ind, ville Satan og mennesket have sluttet pagt mod Himmelen, og i stedet for at nære fjendskab mod Satan ville hele menneskeslægten have sluttet sig sammen imod Gud.

Satan fristede mennesket til at synde, ligesom han havde fristet englene til at gøre oprør; hans bevæggrund var, at han ønskede allierede i sin kamp mod Himmelen. Der var ingen uenighed mellem ham og de andre faldne engle med hensyn til deres had til Kristus. Skønt de var uenige på alle andre punkter, var de fuldstændig enige om at ville modsætte sig universets Herskers herredømme. Men da Satan hørte, at der skulle være fjendskab mellem ham og kvinden og mellem hans sæd og hendes sæd, forstod han, at hans forsøg på at fordærve menneskenaturen ville blive modarbejdet – at mennesket på en eller anden måde ville blive sat i stand til at modstå hans magt.

Satans fjendskab til menneskene skyldes, at de takket være Kristus er genstand for Guds kærlighed og barmhjertighed. Han ønsker at omstyrte Guds plan til menneskenes frelse og at vanære Gud ved at vansire og besudle hans værk. Han ønsker at skabe sorg i Himmelen og fylde jorden med jammer og fortvivlelse. Og han påstår, at al denne ondskab er et resultat af, at Gud skabte mennesket.

Det er den nåde, som Kristus indpoder i menneskesjælen, som skaber menneskets fjendskab til Satan. Uden denne omvendende nåde og fornyende kraft ville mennesket forsat være Satans træl, hans tjener, som altid var rede til at udføre hans befalinger. Men det nye princip i sjælen skaber strid, hvor der før havde været fred. Den kraft, som Kristus skænker mennesket, sætter det i stand til at modstå tyrannen og tronraneren. Enhver, som afskyr synden i stedet for at elske den, og som modstår og overvinder de lidenskaber, som har hersket i sjælen, viser virkningen af et princip, som udelukkende er af guddommelig oprindelse.

En kamp på liv og død

Det fjendskab, som findes mellem Kristi ånd og Satans ånd, viste sig på slående vis i den måde, hvorpå verden tog imod Jesus. Jøderne forkastede ikke Kristus, fordi han manglede jordisk rigdom, pragt og fornemhed. De indså, at

han var i besiddelse af en kraft, som langt opvejede manglen på disse ydre fortrin. Men Kristi renhed og hellighed fik de ugudelige til at hade ham. Hans liv i selvfornægtelse og skyldfri offervilje var en stadig bebrejdelse mod dette stolte, sanselige folk. Derfor nærede de fjendskab til Guds Søn. Satan og de faldne engle sluttede forbund med syndige mennesker. Alle frafaldets magter sammensvor sig mod sandhedens Talsmand.

Kristi tilhængere møder det samme fjendskab som deres Herre. Enhver, som indser syndens afskyelige karakter, og som med kraften fra det høje modstår fristelserne, vækker Satans og hans undersåtters vrede. Sandhedens rene principper vil blive hadet og dens forsvarere blive forfulgt, så længe der findes synd og syndere. Kristi disciple og Satans tjenere kan ikke forliges. Korset er ikke ophørt med at vække forargelse. "Sådan skal også alle de, som vil leve et gudfrygtigt liv i Kristus Jesus, blive forfulgt." 2 Tim. 3, 12.

Under Satans ledelse arbejder hans redskaber stadig på at styrke hans magt og oprette hans herredømme for at modarbejde Guds styrelse. Med dette formål for øje forsøger de at bedrage Kristi tilhængere og lokke dem til at svigte deres troskab mod Gud. Ligesom deres anfører forvansker de den hellige skrift for at nå deres mål. Satan forsøgte at gøre Gud til den skyldige, og på samme måde forsøger hans redskaber at tale ondt om Guds folk. Den ånd, som sendte Kristus i døden, får de onde til at udrydde hans disciple. Alt dette er forudsagt i den første profeti: "Jeg sætter fjendskab mellem dig og kvinden, mellem din sæd og hendes sæd." Og dette vil fortsætte til tidernes ende.

Satan kaster alle sine styrker og hele sin magt ind i kampen. Hvorfor møder han ikke større modstand? Hvorfor er Kristi krigsmænd så søvnige og ligegyldige? Fordi de har så lidt virkelig kontakt med Kristus og mangler Kristi Ånd. For dem er synden ikke afskyelig og frastødende, som den var det for deres Herre. De møder den ikke med fast og beslutsom modstand, som Kristus gjorde. De forstår ikke syndens store ondskab og hæslighed, og de er blinde for mørkets fyrstes karakter og magt. Der findes kun lidt had til Satan og hans værk, fordi der er så stor uvidenhed om hans magt og ondskab og om omfanget af hans krig mod Kristus og Kristi menighed. Millioner af mennesker lader sig bedrage på dette punkt. De ved ikke, at deres fjende er en mægtig hærfører, som hersker over faldne engle, og som ved hjælp af omhyggeligt lagte planer og snedige manøvrer fører krig mod Kristus for at forhindre, at sjæle frelses. Folk, der påstår, at de er kristne, ja, selv evangeliets forkyndere omtaler sjældent Satan, bortset fra, at hans navn af og til nævnes i en eller anden prædiken. De hæfter sig ikke ved alle beviserne på hans fortsatte aktivitet og fremgang, de ænser ikke de mange advarsler om hans snedighed, og de synes nærmest at være uvidende om hans eksistens.

Så længe menneskene er uvidende om denne årvågne fjendes planer, er han ustandselig på jagt efter dem. Han blander sig i alle hjemmets anliggender, han er på færde på gaderne i vore byer, i menighederne, under regeringernes møder og i retssalene for at bedrage, forvirre og forføre. Overalt ødelægger han mænds, kvinders og børns sjæle og legemer, skiller ægtefæller og sår had, kappestrid, fjendskab, oprør og mord. Og den kristne verden synes at betragte alt dette, som om det var Gud, der havde fastsat det, og at det nødvendigvis måtte være således.

Udsat for bedrag

Satan forsøger til stadighed at besejre Guds folk ved at nedbryde de skranker, som skiller dem fra verden. De gamle israelitter blev lokket til at synde, da de plejede samkvem med hedningerne, skønt det var forbudt. På lignende vis føres vor tids Israel på vildspor. Denne verdens gud har slået de vantro "med blindhed, så de ikke skuer ind i det lys, der stråler fra evangeliet om Kristi herlighed, han, som er Guds billede," 2 Kor. 4, 4. Enhver, som ikke er Kristi tjener, er Satans tjener. I det ugenfødte hjerte findes der kærlighed til synden og trang til at værne om den og undskylde den. I det genfødte hjerte er der had til synden og beslutsom modstand mod den. Når kristne mennesker vælger ugudelige og vantros selskab, udsætter de sig for fristelser. Satan holder sig i skjul og lægger i hemmelighed sit bedrageriske slør over deres øjne. De kan ikke se, at et sådant selskab er beregnet på at gøre dem fortræd, og de bliver mere og mere forblindede, mens de efterligner verden i karakter, ord og gerninger.

Kirkens efterligning af verdens skikke gør kirken verdslig, men det gør aldrig verden kristen. Nær berøring med synden vil uundgåeligt føre til, at den forekommer mindre frastødende. Det menneske som vælger at omgås Satans tjenere, vil hurtigt holde op med at frygte disses herre. Når vi på pligtens vej kommer ud for prøvelser, således som Daniel kom ved kongens hof, kan vi være sikre på, at Gud vil beskytte os, men hvis vi med overlæg udsætter os for fristelser, vil vi før eller senere falde for dem.

Fristeren benytter sig ofte med størst held af dem, som ingen mistænker for at være i hans tjeneste. Folk, der har begavelse og høj uddannelse, beundres, som om disse kvalifikationer kan erstatte gudsfrygt eller berettige mennesker til Guds velbehag. Begavelse og kultur er gaver fra Gud, men hvis de træder i stedet for fromhed, og i stedet for at føre sjælen nærmere til Gud fører den bort fra ham, bliver de en forbandelse og en snare. Mange tror, at alt, hvad der ligner belevenhed og dannelse, må have forbindelse med Kristus. Dette er en meget stor vildfarelse. Enhver kristen bør ganske vist være beleven og dannet, for disse egenskaber udøver stor indflydelse til gunst for den sande tro, men hvis de ikke er viet til Gud, er også de et våben i ondskabens hånd. Mangt et klogt, kultiveret og belevent menneske, som aldrig ville nedlade sig til det, man forstår vel en umoralsk handling, er kun et redskab i Satans hænder. Et sådant menneskes snigende og bedrageriske indflydelse og eksempel gør det til en fjende af Kristi sag, som er farligere end det uvidende og ukultiverede.

Gennem alvorlig bøn og gudsfrygt erhvervede Salomo en visdom, som vakte verdens forundring og beundring. Men da han vendte sig bort fra sin styrkes kilde og fæstede lid til sig selv, blev han et bytte for fristelse. Så gjorde de vidunderlige evner, som var blevet skænket den viseste af alle konger, ham kun til et mere effektivt redskab for sjælefjenden.

Kamp mod ondskabens åndemagter

Skønt Satan til stadighed forsøger at få de kristne til at glemme det, bør de altid huske, at de "skal kæmpe … ikke mod kød og blod, men mod magterne og myndighederne, mod verdensherskerne i dette mørke, mod ondskabens åndemagter i himmelrummet." Ef. 6, 12. Den inspirerede advarsel lyder gennem århundreder til vor egen tid: "Vær ædru og våg; jeres modstander, Djævelen, går omkring som en brølende løve og søger, hvem han kan opsluge." 1 Pet. 5,

8. ”Ifør jer Guds fulde rustning, så I kan holde stand mod Djævelens snigløb.” Ef. 6, 11.

Lige siden Adams tid har vor store fjende benyttet sin magt til at undertrykke og tilintetgøre. Nu forbereder han sig til sin sidste kamp mod menigheden. Alle, som søger at følge Jesus, vil komme i strid med den ubarmhjertige fjende. Jo mere den kristne ligner det himmelske forbillede, des sikrere kan han være på at blive genstand for Satans angreb. Enhver, som arbejder aktivt for Guds sag og forsøger at afsløre Satans bedrag og forkynder Jesus for menneskene, kan samstemme i Paulus` vidnesbyrd, i hvilket han taler om at tjene Herren med sindets ydmyghed og med mange tårer og prøvelser.

Satan angreb Kristus med sine største og snedigste fristelser, men han gik slagen ud af enhver kamp. Disse kampe blev udkæmpet for vor skyld, og disse sejre muliggjorde vor sejr. Kristus giver styrke til enhver, der beder om hans hjælp. Intet menneske kan uden eget samtykke blive besejret af Satan. Fristeren har ikke magt til at beherske viljen eller tvinge sjælen til at synde. Han kan pine, men han kan ikke besmitte. Han kan forårsage stor smerte, men han kan ikke forurene. Kristus besejrede ham, og dette bør give alle Kristi disciple mod til mandigt at udkæmpe striden mod synden og Satan.

31. ONDE ÅNDERS VÆRK

Forbindelsen mellem den synlige og den usynlige verden, Guds engles tjeneste og de onde ånders virksomhed omtales tydeligt i skriften og er uadskilleligt knyttet til menneskenes liv. Der er en voksende tilbøjelighed til ikke at tro på, at der eksisterer onde ånder, og på samme tid anser mange de hellige engle, "som sendes ud til hjælp for deres skyld, der skal arve frelse" (Hebr. 1, 14.), for at være de afdødes ånder, Bibelen lærer imidlertid ikke blot, at der findes både gode og onde engle, men den indeholder også uomtvistelige beviser på, at disse ikke er afdøde menneskers ånder, som har forladt legemet.

Hvad Bibelen lærer om englene

Der eksisterede engle før menneskets skabelse, for "morgenstjernerne jublede til hobe, og alle gudssønner råbte af glæde," da jordens grundvold blev lagt. Job. 38, 7. Efter syndefaldet blev der sendt engle hen at vogte livets træ, og dette skete, før et eneste menneske endnu var død. Englene står på et højere trin end menneskene, for Salmisten siger, at mennesket blev skabt "lidet ringere end englene." Sl. 8, 5. (engelsk overs.)

Skriften giver oplysning om disse himmelske væseners antal, magt og herlighed, deres forbindelse med Guds herredømme og deres forhold til frelsesværket. "Herren har rejst sin trone i Himmelen, alt er hans kongedømme underlagt." Profeten siger: "i synet hørte jeg røster af mange engle rundt om tronen" i kongernes Konges trongemak står hans engle, som er "vældige i kraft," og som gør, "hvad han byder," "hans tjenere, som fuldbyrder hans vilje." Sl. 103, 19-21; Åb. 5, 11. Profeten Daniel så titusind titusinder og tusind tusinder af himmelske sendebud. Apostlen Paulus siger, at der eksisterer engle "i tusindtal." Dan. 7, 10; Hebr. 12, 22. Disse drager ud som Guds sendebud, "som lynglimt at se til (Ez. 1, 14.) – så blændende er deres herlighed og så hurtig deres flugt. Den engel, der kom til Frelserens grav, så ud "som lynild," og hans klædning var "hvid som sne." Han fik vagtposterne til at skælve af frygt, og de "blev som døde." Matt. 28, 3. 4. Da den stolte assyrer Sankerib spottede og hånede Gud og truede Israel med tilintetgørelse, "gik Herrens engel samme nat ud og ihjelslog i assyrernes lejr 185.000 mand." Han "tilintetgjorde alle krigere, høvedsmænd og hærførere" i Sankeribs hær, så assyrerkongen "med spot og spe måtte vende hjem til sit land." 2 Kong. 19, 35; " Krøn. 32, 21.

Englene bliver udsendt for at være til hjælp og velsignelse for Guds børn. De blev sendt til Abraham for at overbringe ham løfterne om velsignelse, de blev sendt til Sodomas porte for at redde den retfærdige Lot, da byen var dømt til at opbrændes, de blev sendt til Elias, da han var ved at omkomme af træthed og sult i ørkenen, de blev sendt til Elisa for med deres ildvogne og ildheste at omringe den lille by, hvor han var spærret inde af sine fjender, de blev sendt til Daniel, da han bad om guddommelig visdom ved en hedensk konges hof, og da han var prisgivet løverne, de blev sendt til Peter, da han sad i Herodes` fængsel og ventede på døden, de blev sendt til fangerne i Filippi, til Paulus og hans ledsagere, da de befandt sig på havet en stormvejrsnat, til Kornelius for at gøre hans sind modtageligt for evangeliet, til Peter for at sende ham af sted med

frelsens budskab til en ukendt hedning. – På denne måde er hellige engle til alle tider kommet Guds børn til hjælp.

Alle Kristi efterfølgere har en beskyttende engel. Disse himmelske livvagter værner de retfærdige imod den ondes magt. Dette erkendte Satan selv, da han sagde: "Mon det er for intet, Job frygter Gud? Har du ikke omgærdet ham og hans hus og alt hvad han ejer, på alle kanter?" Job. 1, 9.10. Det fremgår af Salmistens ord, hvorledes Gud beskytter sit folk: "Herrens engel slår lejr om dem, der frygter ham, og frier dem." Sl. 34, 8. Frelseren sagde med henblik på dem, der tror på ham: "Se til, at I ikke ringeagter en af disse små; thi jeg siger jer: Deres engle i Himmelen ser altid min himmelske Faders ansigt." Matt. 18, 10. De engle der har til opgave at hjælpe Guds børn, har altid adgang til Gud.

Disse løfter om de himmelske engles uophørlige beskyttelse gælder Guds børn, som er udsat for mørkets fyrstes forførende magt og stadige had, og som kæmper mod alle ondskabens magter. Men denne forsikring er ikke overflødig. Når Gud har lovet sine børn at skænke dem nåde og yde dem beskyttelse, skyldes det, at de må kæmpe mod ondskabens vældige kræfter, som er talrige, hårdnakkede og utrættelige. Og ingen kan føle sig trygge, hvis de er uvidende om eller ligegyldige over for disse kræfters ondskab og magt.

Findes der onde engle?

De onde ånder blev fra begyndelsen skabt syndfri, og på det tidspunkt havde de samme natur, kraft og herlighed som de hellige væsener, der er Guds sendebud nu. Men efter at de er faldet i synd, har de sluttet sig sammen for at vanære Gud og gøre menneskene fortræd. De deltog i Satans oprør og blev udstødt af Himmelen sammen med ham, og lige siden har de stået på hans side i krigen mod Guds styrelse. Skriften giver oplysning om deres sammenslutning og styreform, den måde, de er inddelt på, deres forstand og snuhed og deres onde anslag imod menneskenes fred og lykke.

Det gamle Testamente omtaler lejlighedsvis deres eksistens og virksomhed, men de onde ånder åbenbarede deres magt tydeligst, mens Kristus var på jorden. Kristus var kommet for at gennemføre den plan, der var lagt for at frelse menneskene, men Satan besluttede at hævde sin ret til at beherske verden. Det var lykkedes for ham at indføre afguderiet overalt på jorden undtagen i Palæstina. Kristus slog sig ned i det eneste land, som ikke havde givet sig fuldstændig i fristerens vold, for at lade det himmelske lys skinne på folket. Nu var der to modstridende magter, som gjorde krav på overhøjheden. Jesus udstrakte sine kærlige arme og indbød alle dem, der ønskede det, til at komme til ham og få tilgivelse og fred. Mørkets magter var klar over, at de ikke havde uindskrænket myndighed, og de forstod, at deres herredømmes dage snart ville være talte, hvis Kristi mission lykkedes. Satan rasede som en lænket løve og udøvede trodsigt sin magt over både menneskenes legemer og sjæle.

Det fremgår tydeligt af Det nye Testamente, at mennesker har været besat af onde ånder. De besatte led ikke blot af sygdomme som skyldtes naturlige årsager. Kristus var fuldt ud klar over, hvad han havde med at gøre, og han var sig bevidst, at han stod over for onde ånder og deres værk.

Bibelske eksempler

Skriftens beretning om, hvorledes de besatte fra gerasenernes egn blev

helbredt, er et slående eksempel på de onde ånders antal, magt og ondskab, men tillige om Kristi magt og nåde. De stakkels besatte tålte ingen begrænsning af deres frihed; de vred sig, frådede, rasede og fyldte luften med deres råb; de sårede sig selv og var farlige for alle dem, der kom i nærheden af dem. Det frydede mørkets fyrste at se deres blødende, mishandlede legemer og deres forvirrede sind. En af de onde ånder, som beherskede de besatte, sagde: "Legion er mit navn; thi vi er mange." Mark. 5, 9. I den romerske hær bestod en legion af mellem 3000 og 5000 mand. Satans hær er også inddelt i kompagnier, og det kompagni, som disse onde ånder tilhørte, udgjorde ikke mindre end en legion.

På Jesu befaling fór de onde ånder ud af deres ofre, og da det var sket, satte disse sig stille ved Jesu fødder. Nu var de blevet rolige, forstandige og venlige. Ånderne fik lov til at styrte en svinehjord i søen. For beboerne i gerasenernes egn betød dette tab mere end de velsignelser, som Kristus havde skænket, og de bad den guddommelige læge om at forlade stedet. Dette var netop, hvad Satan havde tilsigtet. Ved at give Jesus skylden for det tab, de havde lidt, kaldte han egoismen og frygten frem i befolkningen og forhindrede, at de kom til at høre hans budskab. Satan beskylder stadig de kristne for at være årsag til tab, ulykker og lidelse i stedet for at placere ansvaret der, hvor det med rette hører hjemme – hos ham selv og hans redskaber.

Men Kristi planer blev ikke gjort til intet. Han tillod, at de onde ånder ødelagde svinehjorden for at straffe de jøder, der opdrættede disse urene dyr for pengenes skyld. Hvis Kristus ikke havde tvunget ånderne tilbage, ville de ikke alene have styrtet svinene i søen, men også vogterne og ejerne. Disse blev kun bevaret, fordi han i sin nåde benyttede sin magt til at redde dem. Men det, der skete ved denne lejlighed, tjente endnu en hensigt. Det gav nemlig disciplene indblik i Satans grusomme magt over både mennesker og dyr. Frelseren ønskede, at hans efterfølgere skulle lære deres fjende at kende, for at de ikke skulle blive forført og besejret af hans anslag. Han ville også give befolkningen på egnen anledning til at se, at han havde magt til at bryde Satans lænker og give hans fanger friheden. Jesus selv drog bort, men de mænd, der så forunderligt var blevet udfriet, blev tilbage for at forkynde den nåde, som deres velgører havde vist dem.

Skriften nævner også andre eksempler af samme art. En syrisk-fønikisk kvindes datter plagedes meget af en ond ånd, som Jesus uddrev ved sit ord. Mark. 7, 26- 30. Den medlidende frelser helbredte også "en besat, som var både blind og stum" (Matt. 12, 22.), en ung mand, som var besat af en ond ånd der gjorde ham stum og tit "kastede ham både i ild og vand for at tage livet af ham" (Mark. 9, 17-27.), og den sindssyge, som var besat af "en uren, ond ånd" (Luk. 4, 33-36.), og som forstyrrede sabbatsfreden i synagogen i Kapernaum. Næsten uden undtagelse talte Kristus til de onde ånder som til fornuftvæsener og befalede dem at fare ud af deres ofre og aldrig plage dem mere. Da de tilbedende i Kapernaum så hans vældige magt, "kom der rædsel over dem alle; og de talte med hverandre og sagde: "Hvad er dog dette for et ord? Han byder jo over de urene ånder med myndighed og kraft, så de farer ud." Luk. 4, 36.

De besatte beskrives i almindelighed på en sådan måde, at man får det indtryk, at de havde store lidelser. Dette er dog ikke altid tilfældet. Der var nogle mennesker, der villigt underkastede sig den sataniske indflydelse for at opnå overnaturlig kraft. Disse havde selvfølgelig ingen kamp med ånderne.

De mennesker, der havde en spådomsånd, hørte til denne kategori. Det gjaldt troldmændene Simon og Elymas og den unge pige, som fulgte efter Paulus og Silas i Filippi.

De som afviser Djævelens eksistens

De onde ånders indflydelse er farligst for de mennesker, der på trods af skriftens direkte og righoldige vidnesbyrd benægter djævelens og hans engles eksistens og virksomhed. Disses muligheder er næsten ubegrænsede, så længe vi er uvidende om deres lumske anslag. Mange går i den tro, at de retter sig efter deres egen visdom, mens de i virkeligheden følger disse væseners forslag. Det er derfor, at Satan lige forud for verdens ende, hvor han vil gøre sin største indsats for at bedrage og ødelægge, er på færde overalt for at få mennesker til at tro, at han ikke eksisterer. Det er hans taktik at skjule både sig selv og den måde, han arbejder på.

Der er intet, den store forfører frygter mere, end at vi skal lære hans anslag at kende. For at kunne skjule sit sande væsen og sine hensigter endnu bedre har han fået menneskene til at forestille sig ham på en sådan måde, at tanken om ham kun vækker latter og foragt. Det passer ham udmærket, når han bliver fremstillet som et latterligt eller afskyeligt, vanskabt væsen, halvt dyr og halvt menneske. Det tiltaler ham, når mennesker, som anser sig for at være oplyste, bruger hans navn for spøg.

Han mestrer forklædningens kunst til fuldkommenhed, og dette er grunden til, at mennesker så ofte spørger: ”Eksisterer der virkelig et sådant væsen?” Det er et vidnesbyrd om de store resultater, han har nået, at store kredse inden for kristenheden hylder teorier, som benægter skriftens tydeligste vidnesbyrd. Det er netop, fordi Satan har så let ved at få kontrol over tankerne hos de mennesker, der ikke er klar over hans indflydelse, at Guds ord indeholder så mange eksempler på hans ondskab og afslører de skjulte kræfter, han råder over, for os. Det er for at hjælpe os at være på vagt over for hans angreb.

Vi ville have al mulig grund til at ængstes over Satans og hans onde engles magt og ondskab, hvis vi ikke kunne søge tilflugt i vor frelsers overlegne styrke. Vi forsyner omhyggeligt vore huse med slåer og låse for at værne vort liv og vor ejendom imod onde mennesker, men vi tænker sjældent på de onde engle, som til stadighed søger at få adgang til os, og som vi ikke kan forsvare os imod i vor egen styrke. Hvis de fik lov til det, kunne de forvirre vort sind, pine og plage vort legeme og tilintetgøre vort liv og vor ejendom. Deres største fornøjelse er at gøre fortræd og ødelægge. De mennesker, som kæmper imod Guds krav og giver efter for Satans fristelser så længe, at Gud giver dem i de onde ånders vold, befinder sig i en frygtelig stilling. På den anden side er de, der følger Kristus, altid trygge i hans varetægt. Disse bliver beskyttet af vældige engle, som udsendes fra Himmelen. Den onde kan ikke trænge forbi den vagt, som Gud har sat omkring sit folk.

32. SATANS SNARER

Den store strid mellem Kristus og Satan, som har varet i næsten seks tusind år, vil snart være forbi, og den onde fordobler sine anstrengelser for at omstyrte Kristi værk for menneskene og fange sjæle i sine snarer. Hans formål er at holde folket i uvidenhed, indtil Frelserens midlertjeneste er ophørt og der ikke længere er noget offer for synd.

Når der ikke gøres beslutsomme forsøg på at modstå hans magt, og når menigheden og verden er præget af ligegyldighed, er Satan ubekymret, for så risikerer han ikke at miste dem, som er underkastet hans vilje. Men når opmærksomheden henledes på det evige, og når sjæle spørger: "Hvad skal jeg gøre for at blive frelst?" er han på pletten og forsøger at stille sin magt op imod Kristi magt og at modarbejde Helligåndens indflydelse.

Farlige fælder

Bibelen fortæller, at ved en bestemt lejlighed, da englene trådte frem for Gud, var Satan iblandt dem – ikke for at bøje sig for Den evige Konge, men for at fremme sine egne onde planer mod de retfærdige. Han har samme mål for øje, når han indfinder sig blandt mennesker, som mødes for at tilbede Gud. Skønt han er usynlig, arbejder han ivrigt på at få herredømme over de tilbedendes sind. Som en dygtig general lægger han sine planer på forhånd. Når han ser Guds sendebud granske bibelen, lægger han mærke til det emne, som skal forkyndes og forklares for folket. Derpå benytter han al sin list og snuhed på at indrette det således, at budskabet ikke vil nå dem, som han bedrager på dette specielle punkt. Den mand, som har mest brug for at høre advarselen, tvinges ind i et forretningsforetagende, som kræver hans tilstedeværelse, eller forhindres på anden måde i at høre det ord, som kunne være blevet en duft af liv til liv.

Eller Satan ser, at Guds tjenere er sorgfulde, fordi verden er hyllet i mørke. Han hører deres indtrængende bønner om guddommelig nåde og kraft til at hæve den ligegyldigheds, letsindigheds og uvirksomheds fortryllelse. Så bruger han sine kunstgreb med fornyet iver. Han frister mennesker til at frådse eller på anden måde tilfredsstille deres lyster, og derved bliver de sløvede, så de ikke kan høre det, som de trænger mest til at høre.

Satan ved nøje, at enhver, som han kan forlede til at forsømme at bede og granske Bibelen, vil blive hans bytte. Derfor finder han på alle mulige kneb for at lægge beslag på opmærksomheden. Der har altid eksisteret en bestemt slags mennesker, som hævder, at de er gudfrygtige, men som i stedet for at vedblive med at søge sandheden gør det til deres religion at søge fejl og mangler hos dem, de ikke er enige med. Sådanne mennesker er nogle af Satans bedste redskaber. De, der retter beskyldninger mod brødrene, er talrige, og de har altid mest travlt, når Gud virker, og hans tjenere viser ham sand hyldest. De giver falske fortolkninger af, hvad der siges og gøres af dem, som elsker og adlyder sandheden. De viger ikke tilbage for at påstå, at Kristi mest oprigtige, nidkære og selvfornægtende tjenere er bedragere eller lader sig bedrage. De elsker at mistænkeliggøre motivet til enhver sand og ædel gerning, at fremkomme med

ondskabsfulde antydninger og at vække mistanke hos de uerfarne. De forsøger på enhver tænkelig måde at få det, som er rent og retfærdigt, til at betragtes som grimt og bedragerisk.

Men ingen behøver at lade sig narre af den slags mennesker. Det er ikke svært at konstatere, hvis børn de er, hvis eksempel de følger, og hvis arbejde de udretter. "Af deres frugter skal I kende dem." Matt. 7, 16. Deres hele færd minder om Satan, den giftige bagvasker, "vore brødres anklager." Åb. 12, 10.

Mange farer vild

Den store bedrager har mange hjælpere, som er rede til at fremstille en hvilken som helst vildfarelse for at fange sjæle i snarer, falske lærdomme, som er tilpassede efter smag og evner hos dem, som Satan ønsker at tilintetgøre. Hans plan er at tilføre menigheden uoprigtige og uomvendte elementer, som vækker tvivl og vantro og er en hæmsko for alle, der ønsker at se Guds værk gå frem og selv være med i fremgangen. Mange, som ikke har nogen virkelig tro på Gud og Guds ord, bøjer sig for visse sandhedsprincipper og anses af den grund for at være kristne; de bliver derved i stand til at forelægge deres vildfarelser som bibelske læresætninger.

Påstanden om, at det er uden betydning, hvad mennesker tror, er et af Satans mest virkningsfulde bedrag. Han ved, at sandheden, når den modtages af en, der elsker den, helliggør sjælen; derfor prøver han ustandselig at sætte falske teorier, fabler og et andet evangelium i stedet for sandheden. Lige fra begyndelsen har Guds tjenere kæmpet mod falske lærere – ikke blot fordi disse var onde mennesker, men fordi de indprentede løgne, som var skæbnesvangre for sjælen. Elias, Jeremias og Paulus satte sig frygtløse op mod dem, som førte mennesker bort fra Guds ord. Den fordomsfrihed, som betragter en korrekt religiøs tro som noget uvæsentligt, fandt ingen genklang hos disse sandhedens hellige forsvarere.

De usikre og fantasifulde fortolkninger af Bibelen og de mange modstridende teorier angående troen, som findes i den kristne verden, er vor store fjendes værk, som skal forvirre sindene, så de bliver ude af stand til at skelne sandheden. Og den uenighed og splid, som hersker mellem kristenhedens forskellige kirker, skyldes i høj grad menneskenes tilbøjelighed til at fordreje den hellige skrift for derved at få den til at støtte en eller anden yndlingsteori. I stedet for omhyggeligt at granske Guds ord med ydmyghed i hjertet for at få kendskab til Guds vilje forsøger mange blot at finde noget mærkeligt og originalt.

For at finde støtte for falske læresætninger eller ukristelig vandel benytter nogle mennesker skriftsteder, som de fjerner fra sammenhængen, idet de måske citerer et halvt skriftsted som et bevis på deres påstands rigtighed, skønt den anden halvdel ville vise, at meningen er den stik modsatte. Med slangens list forskanser de sig bag løsrevne ytringer, som de fortolker på en sådan måde, at det tillader dem at følge deres kødelige lyster. Mange fordrejer med overlæg Guds ord på den måde. Andre, som har en mere livlig fantasi, kaster sig over Bibelens symboler, fortolker dem efter eget ønske og uden at tage hensyn til den kendsgerning, at Bibelen fortolker sig selv, og derefter præsenterer de deres indfald som Bibelens lære.

Når som helst Bibelen granskes, uden at man har fromhed, ydmyghed og lærvillighed i sindet, vil såvel de enkleste som de vanskeligste afsnit blive berøvet

deres sande mening. De katolske ledere vælger de dele af Bibelen, som tjener deres egne formål bedst, fortolker dem efter forgodtbefindende og forkynder derefter resultatet for folk, idet de samtidig nægter dem tilladelse til selv at studere Bibelen og forstå dens hellige sandheder. Hele Bibelen bør gives til folk, ganske som den er. Det ville være bedre slet ikke at få bibelundervisning end at få Bibelens lære så groft forvansket.

Hensigten med Bibelen er, at den skal være vejleder for alle, som ønsker at lære deres Skabers vilje at kende. Gud gav menneskene profetiernes sikre ord. Kristus selv og engle åbenbarede for Daniel og Johannes, hvad der snart skulle ske. Disse betydningsfulde kendsgerninger, som angår vor frelse, blev ikke hyllet i mystik. De blev ikke åbenbaret på en sådan måde, at den ærlige sandhedssøger kunne blive forvirret eller vildledt. Gennem profeten Habakkuk sagde Herren: "Skriv synet op og rist det ind i tavler, at det kan læses let." Hab. 2, 2. Guds ord er tydeligt og klart for enhver, som gransker det under bøn. Enhver ærlig sjæl vil kunne finde sandhedens lys. "Over de retfærdige oprinder lys." Sl. 97, 11. Og ingen menighed kan gå frem i hellighed, hvis dens medlemmer ikke ivrigt søger efter sandheden som efter en skjult skat.

Kravet om fordomsfrihed gør menneskene blinde for deres store modstanders kneb, skønt han hele tiden arbejder på at nå sit mål. Når det lykkes ham at fortrænge Bibelen og erstatte den med menneskelige påfund, tilsidesættes Guds lov, og menighederne kommer under syndens åg, selv om de hævder at være frie.

Vi skønner kun stykkevis

Den videnskabelige forskning er blevet en forbandelse for mange. Gud har tilladt, at en strøm af lys udgydes over verden ved opdagelser inden for videnskab og kunst; men selv de bedste hjerner vil, hvis de i deres forskning ikke ledes af Guds ord, fare vild i deres forsøg på at undersøge forholdet mellem videnskab og åbenbaring.

Menneskenes viden om både materielle og åndelige emner er begrænset og ufuldkommen; derfor er mange ude af stand til at få deres videnskabelige opfattelse til at stemme overens med Bibelens udtalelser. Mange anerkender teorier og forestillinger som videnskabelige kendsgerninger, og de tror, at Guds ord skal prøves efter "den "erkendelse," der med urette kaldes således." 1 Tim. 6, 20. Skaberen og hans værk overgår deres fatteevne, og fordi de ikke kan forklare Bibelens beretninger ved hjælp af naturlovene, betragter de dem som upålidelige. De, som betvivler pålideligheden af beretningerne i Det nye og Det gamle Testamente, går ofte et skridt videre og begynder at tvivle om Guds eksistens og tillægger naturen uendelig magt. Når de har givet slip på deres anker, vil de ikke kunne undgå at lide skibbrud på vantroens klippeskær.

Således forføres mange af Satan og svigter deres tro. Menneskene har forsøgt at være klogere end deres Skaber. Menneskelig filosofi har prøvet at undersøge og forklare mysterier, som selv ikke i evigheden vil blive åbenbaret. Hvis menneskene blot ville forsøge at forstå, hvad Gud har kundgjort om sig selv og sine formål, ville de opnå en sådan forståelse af Jehovas herlighed, magt og majestæt, at de ville erkende deres egen lidenhed og være tilfredse med det, som er blevet åbenbaret for dem selv og deres børn.

Et af Satans mest snedigste bedrag består i, at han får menneskene til stadig

at spekulere og søge at finde en forklaring på det, som Gud ikke har åbenbaret, og som han ikke ønsker, vi skal vide noget om. Det var på den måde, Lucifer mistede sin plads i Himmelen. Han blev utilfreds , fordi Gud ikke betroede ham alle sine hensigter, og han så helt bort fra det, som var åbenbaret om hans eget arbejde i den høje stilling, som var blevet ham tildelt. Ved at indgyde de engle, der stod under hans ledelse den samme utilfredshed forårsagede han deres fald. Nu forsøger han at vække den samme følelse hos mennesker, og at forlede også dem til at overtræde Guds udtrykkelige befalinger.

Populære læresætninger

De, der ikke er villige til at erkende Bibelens tydelige, slående sandheder, søger ustandselig efter tiltalende myter, som kan berolige deres samvittighed. Jo mindre åndelige, selvfornægtende og ydmyge de forkyndte læresætninger er, des større yndest vækker de hos dem, der hører dem. Disse mennesker nedværdiger deres intelligens ved at lade den tjene deres kødelige lyster. De indbilder sig, at de er for kloge til at granske Bibelen med sønderknuste hjerter og alvorlig bøn om guddommelig vejledning, og derfor har de intet værn mod vildfarelser. Satan er rede til at opfylde deres ønsker, og han fylder dem med sine løgne i sandhedens sted. Det var på denne måde, katolicismen fik magt over menneskenes sind; og ved at forkaste sandheden, fordi den indebærer et kors, følger protestanterne deres eksempel. Alle, som tilsidesætter Guds ord fordi de foretrækker at studere skik og brug og, således at de ikke skiller sig ud fra omverdenen, ender med at betragte fordømmelsesværdigt kætteri som sandhed. Enhver tænkelig form for vildfarelse vil blive antaget af dem, som med overlæg forkaster sandheden. Det menneske, som føler afsky ved èn løgn tror uden tøven på en anden. Da Apostlen Paulus talte om dem, som ”ikke tog imod kærlighed til sandheden, så de kunne blive frelst, sagde han: ”Derfor sender Gud over dem en vildførende magt, så de tror løgnen, for at de skal rammes af dommen, alle de, som ikke troede sandheden, men fandt behag i uretfærdigheden.” 2. Tess. 2, 10-12. Når en sådan advarsel er blevet givet os, bør vi være på vagt med hensyn til de læresætninger, vi antager.

Spiritismens forførende lære og falske undere er et af den store bedragers bedste midler til forførelse. Forklædt som en lysets engel lægger han sine snarer, hvor man mindst venter det. Hvis menneskene blot ville granske Guds bog og alvorligt bede om at få forståelse af den, ville de ikke tro på falske lærdomme. Men da de forkaster sandheden, bliver de bedrageriets bytte.

En anden farlig vildfarelse er at tro på den lære, som fornægter Kristi guddommelighed og hævder, at han ikke var til, før han blev født her på jorden. Denne teori antages af mange mennesker, som påstår, at de tror på Bibelen; men den er i direkte modstrid med frelserens tydeligste udtalelser om sit forhold til Faderen, sin guddommelige karakter og sin forudtilværelse. Man kan ikke tro på denne teori uden at forvanske Bibelen på den mest utilladelige måde. Den ikke blot forringer menneskets opfattelse af forsoningsværket, men underminerer troen på, at bibelen er en åbenbaring fra Gud. Dette gør den farlig og tillige vanskeligere at gendrive. Hvis mennesker forkaster Bibelens vidnesbyrd om Kristi guddommelighed, nytter det ikke at diskutere spørgsmålet med dem, for selv de mest slående argumenter vil ikke være i stand til at overbevise dem. ”Et sjæleligt menneske tager ikke imod det, der stammer fra Guds Ånd; thi det er

ham en dårskab, og han kan ikke forstå det, thi det må bedømmes åndeligt." 1 Kor. 2, 14. Den, som gør sig skyldig i denne vildfarelse, kan ikke have en sand opfattelse af Kristi karakter og mission eller af Guds store plan for menneskenes frelse.

Endnu en udbredt og alvorlig fejltagelse består i, at man ikke tror på, at Satan eksisterer som et levende og håndgribeligt væsen – at hans navn kun anvendes i Bibelen som et symbol på menneskenes onde tanker og lyster.

Den lære, som forkyndes fra mange prædikestole, og som går ud på, at Kristi genkomst er hans komme til hvert enkelt menneske i dets dødsøjeblik, er en opfattelse, som er velegnet til at bortlede menneskenes tanker fra hans personlige komme i skyerne. Satan har i årevis sagt: "Se, han er i kamrene!" Matt. 24, 23-26 og mange sjæle er gået fortabt, fordi de lod sig narre af dette bedrag.

Verdslig visdom fortæller også, at det ikke er nødvendigt at bede. Videnskabsmænd påstår, at der ikke findes noget virkeligt svar på bønner, og at dette ville være et mirakel, som stred mod naturlovene, og at mirakler ikke finder sted. De hævder, at universet styres af urokkelige love, og at selv Gud ikke går imod disse love. De fremstiller altså Gud, som om han var bundet af sine egne love – som om guddommelige loves kraft kunne udelukke guddommelig frihed. En sådan lære er i modstrid med Bibelens vidnesbyrd. Gjorde Kristus og apostlene ikke mirakler? Den samme medfølende frelser lever den dag i dag, og han er nu lige så villig til at lytte til oprigtige bønner, som han var, da han vandrede her på jorden Det naturlige samarbejder med det overnaturlige. Det er en del af Guds plan at give os det, som han ikke ville have givet os, hvis vi ikke havde bedt derom i tro.

Tvivler på Bibelens troværdighed

Utallige er de fejlagtige læresætninger og forskruede ideer, som vinder indpas i de forskellige kristne kirker. Det er umuligt at beregne de frygtelige resultater af at fjerne blot èt af Guds ords landemærker. De, der vover at gøre dette, nøjes som regel ikke med at forkaste en enkelt sandhed. De fleste fortsætter med at tilsidesætte det ene efter det andet af sandhedens principper, indtil de bliver aldeles vantro.

Den populære teologis vildfarelser har sået tvivl i mangen en sjæl, som ellers ville have troet på Bibelen. Det er umuligt for ham at anerkende læresætninger, som strider mod hans retfærdighedssans og hans sans for barmhjertighed og velvilje, og da disse læresætninger fremstilles, som om de var Bibelens lære, nægter han at anerkende Guds ord.

Dette er netop, hvad Satan ønsker. Der er intet han hellere vil end nedbryde tilliden til Gud og hans ord. Satan står i spidsen for tvivlernes store hær, og han gør sit yderste for at lokke sjæle til at slutte sig til hans rækker. At tvivle er blevet en modesag. Et stort antal mennesker betragter Guds ord og dets forfatter med mistro, fordi ordet går i rette med synden og fordømmer den. De mennesker, der ikke er villige til at adlyde ordets krav, forsøger at kuldkaste dets autoritet. De læser i Bibelen eller hører dens lære forkyndt fra prædikestolen i den ene hensigt at finde fejl ved skriften eller prædikenen. I et stort antal tilfælde skyldes menneskers vantro, at de har villet unddrage sig deres pligt. Andre indtager et skeptisk standpunkt på grund af stolthed eller magelighed. De er for ugidelige til

at gøre en hæderlig indsats, som kræver anstrengelse og selvfornægtelse. I stedet for kritiserer de Bibelen for at få ry for at være i besiddelse af en fremragende visdom. Der er meget, som menneskets begrænsede forstand ikke kan fatte, hvis ikke den guddommelige visdom skænker den lys. Dette giver skeptikerne et påskud til at kritisere. Der er også mange, der betragter det som en dyd at stå på de skeptiske og vantros side. Men skønt de tilsyneladende er oprigtige, viser det sig, at sådanne menneskers egentlige motiver er selvbevidsthed og stolthed. Mange ynder at finde noget i skriften, som kan bringe andre i forlegenhed. Der er nogle, der af lutter stridslyst begynder at kritisere og argumentere på et forkert grundlag. Disse er ikke klar over, at de derved vikler sig ind i fuglefængerens snare. Men da de nu en gang har givet offentligt udtryk for deres vantro, føler de, at de er nødt til at holde fast ved deres standpunkt. Følgen er, at de stiller sig på de ugudeliges side og lukker sig selv ude fra Paradis.

Tro og tvivl

Gud har i ordet givet tilstrækkelige beviser på, at det er af guddommelig oprindelse. De store sandheder angående vor frelse træder tydeligt frem, og ved Helligåndens hjælp, som er lovet alle dem, der oprigtigt beder derom, kan hvert enkelt menneske selv forstå disse sandheder. Gud har givet menneskene en stærk grundvold at bygge deres tro på.

Menneskenes begrænsede forstand forstår dog ikke til fulde den evige Guds planer og hensigt. Det vil aldrig lykkes os at udgranske Guds væsen. Vi må ikke driste os til at søge at trække det tæppe til side, bag hvilket han skjuler sin majestæt. Apostlen udbryder: ”Hvor uransagelige er ikke hans domme, og hvor usporlige hans veje!” Rom. 11, 33. Vi kan forstå så meget af den måde, han behandler os på, og af de motiver, han handler ud fra, at vi kan se, at der ligger grænseløs kærlighed og nåde forenet med uendelig kraft bagved. Vor Fader i Himmelen forordner alt i visdom og retfærdighed, og vi skal ikke nære utilfredshed eller mistillid, men underkaste os i ærbødighed. Han vil give os så meget indblik i sine planer, som vi har godt af, men derudover bør vi forlade os fuldt ud på den hånd, som er almægtig, og på det hjerte, som strømmer over af kærlighed.

Gud har givet rigelige beviser til støtte for troen, men han vil aldrig fjerne alt det, som mennesker kan benytte som undskyldning for at nære vantro. De mennesker, der søger at finde en knag at hænge deres tvivl på, vil også finde den, og de personer der nægter at gå ind på og adlyde Guds ord, før alle hindringer er skaffet af vejen og der ikke længere er mulighed for tvivl, vil aldrig finde lyset.

At nære mistillid til Gud er naturligt for det uomvendte hjerte, som nærer fjendskab mod ham. Troen, derimod, indgydes af Helligånden og kommer kun til udfoldelse, når man hæger om den. Man kan ikke blive stærk i troen uden en energisk indsats. Vantroen tager til i styrke, når man giver den vækstbetingelser, og hvis menneskene ikke vil lade deres tanker dvæle ved de vidnesbyrd, som Gud har givet for at styrke deres tro, men betvivler og kritiserer alting, vil de opdage, at deres tvivl stadig slår dybere rødder.

Men de, som ikke tror på Guds løfter og hans nåde, vanærer ham, og i stedet for at drage andre til Kristus bevirker deres indflydelse, at disse vender ryggen til Gud. De er træer, som ikke bærer frugt, men som breder deres mørke grene vidt og bredt og derved holder sollyset borte fra andre planter, som visner og dør

i den kolde skygge. Disse menneskers livsværk vil være et uafviseligt vidne imod dem. De sår tvivlens sæd, som altid giver en rig høst.

De, der for alvor ønsker at befries for tvivl, har kun èn udvej. I stedet for at spørge og fritte om det, som de ikke forstår, bør de give agt på det lys, som allerede skinner på dem, og så vil de få mere lys. Hvis de udfører alle de pligter, som de forstår, vil de blive i stand til at forstå og udføre dem, som de nu er i tvivl om.

Satan kan fremstille en så livagtig efterligning af sandheden, at den narrer dem, som er villige til at lade sig bedrage, og ønsker at slippe fri for den selvfornægtelse og de ofre, som sandheden kræver; men det er umuligt for ham at få magt over de mennesker, som, koste hvad det vil, ønsker at kende sandheden. Kristus er sandheden og det "lys, som oplyser hvert menneske." Joh. 1, 9. Sandhedens Ånd er blevet udsendt for at lede menneskene til hele sandheden. Og det er Guds Søn selv, der siger: "Søg, så skal I finde." Matt. 7, 7. "Hvis nogen vil gøre hans vilje, skal han erfare, om læren er fra Gud." Joh. 7, 17.

Fast tillid til Gud

Kristi efterfølgere kender kun lidt til de planer, som Satan og hans undersåtter lægger for at komme dem til livs. Men han, som sidder i Himmelen, vil lede alle disse planer, så de fremmer hans egne dybe formål. Herren lader sit folk være udsat for fristelsernes store prøve – ikke fordi deres sorg og lidelser er ham til behag, men fordi denne proces er en forudsætning for, at de til sidst kan sejre. Han kan ikke værne dem mod fristelserne for sin egen æres skyld, for prøvelsens formål er netop at berede dem til at kunne modstå alle syndens tillokkelser.

Hverken onde mennesker eller djævle kan hæmme Guds værk eller hindre ham i at være hos sit folk, hvis blot disse med angerfulde hjerter vil bekende og afstå fra deres synder og i tro gøre krav på hans løfter. Enhver fristelse og enhver skadelig indflydelse, hvad enten den er åbenbar eller skjult, kan modstås, "ikke ved magt og ikke ved styrke, men ved min Ånd, siger Hærskares Herre." Zak. 4, 6.

"Herrens øjne hviler på retfærdige, og hans øren hører deres bøn … Og hvem er der, som kan volde jer ondt, når I er nidkære for det gode?" 1 Pet. 3, 12. 13. Da Bileam, der lod sig lokke af løftet om stor belønning, drev trolddomskunster mod Israel og ved hjælp af ofre til Herren søgte at nedkalde en forbandelse over hans folk, forbød Guds Ånd det onde, som han længtes efter at udtale, og Bileam blev tvunget til at udbryde: "Hvor kan jeg forbande, når Gud ej forbander, nedkalde vrede, når Herren ej vredes?" "Min sjæl dø de oprigtiges død, og mit endeligt vorde som deres!" Da den ugudelige profet stod ved sit brændoffer, sagde han: "Se, at velsigne er mig givet, så velsigner jeg og tager intet tilbage! Man skuer ej nød i Jacob, ser ej trængsel i Israel; Herren dets Gud er med det, og kongejubel lyder hos det." "Thi mod Jacob hjælper ej galder, trolddom ikke mod Israel. Nu siger man om Jacob og om Israel: "Hvad har Gud gjort?" For tredje gang blev der rejst altre, og Bileam forsøgte atter at forbande. Men fra profetens uvillige læber velsignede Guds Ånd sit udvalgte folk og irettesatte deres fjenders dårskab og ondskab: "Velsignet, hvo dig velsigner, forbandet, hvo dig forbander!" 4 Mos. 23, 8. 10. 20. 21. 23; 24, 9.

På det tidspunkt var israelitterne loyale over for Gud, og så længe de forblev

lydige mod hans lov, kunne ingen magt på jorden eller i helvede besejre dem. Men den forbandelse, som Bileam ikke havde fået lov til at udtale, lykkedes det ham omsider at bringe over Guds folk ved at forlede dem til synd. Da de overtrådte Guds bud, skilte de sig fra ham, og nu fik de tilintetgørelsens magt at føle.

Satan er ganske klar over, at selv den svageste sjæl, som holder fast ved Kristus, er stærkere end alle mørkets magter, og at han, hvis han viste sig åbenlyst, ville være ude af stand til at sejre. Derfor forsøger han at lokke korsets stridsmænd bort fra deres stærke fæstning, mens han ligger i baghold med sine følgesvende, parat til at tilintetgøre enhver, der vover sig ind på hans område. Kun ved ydmygt at sætte vor lid til Gud og adlyde alle hans bud, finder vi sikkerhed.

Uden bøn kan intet menneske føle sig tryg i så meget som en time. Vi bør navnlig bede Gud om visdom til at forstå hans ord. I det åbenbares fristerens bedrag og de metoder, ved hvis hjælp vi med held kan modstå ham. Satan er en mester i at citere Bibelen og give sin egen fortolkning af den. På den måde håber han at kunne forføre os. Vi bør granske Bibelen med ydmygt hjerte og aldrig glemme vor afhængighed af Gud. Mens vi stadig vogter os for Satans snarer, bør vi uden ophør bede i tro: ”Led os ikke i fristelse!”

33. DET FØRSTE STORE BEDRAG

Allerede i menneskets første tid begyndte Satan sine forsøg på at bedrage det. Han, som havde foranstaltet oprør i Himmelen, ønskede at få jordens indbyggere til at deltage på hans side i hans krig mod Gud. Adam og Eva havde været fuldkommen lykkelige, da de adlød Guds lov, og dette var et bevis på, at Satan havde løjet, da han over for de andre engle påstod, at Guds lov var tyrannisk og ikke tjente til hans skabningers vel. Desuden var Satans misundelse blevet vakt, da han så det skønne hjem, som var blevet beredt for det syndfri par. Han besluttede at foranledige deres fald, for at han, når han havde skilt dem fra Gud og fået dem i sin magt, kunne sætte sig i besiddelse af jorden og oprette sit eget rige dèr i modstrid med den Højeste.

I skal ingenlunde dø

Hvis Satan havde vist sig i sin sande skikkelse, ville han straks være blevet afvist, for Adam og Eva var blevet advaret mod denne farlige fjende; men han arbejdede i det skjulte og dulgte sine hensigter for bedre at opnå, hvad han ville. Som sit redskab brugte han slangen, der dengang havde et fortryllende udseende, og så spurgte han Eva: ”Mon Gud virkelig har sagt: I må ikke spise af noget træ i haven?” 1 Mos. 3, 1. Hvis Eva havde undladt at svare fristeren, ville hun have været på den sikre side, men hun vovede at tale med ham og blev et offer for hans list. Den dag i dag besejrer han mange på samme måde. De tvivler og diskuterer om Guds befalinger, og i stedet for at adlyde de guddommelige bud, antager de menneskelige teorier, som blot dækker over Satans påfund.

”Kvinden svarede: ”Vi har lov til at spise af frugten på havens træer; kun af frugten på træet midt i haven, sagde Gud, må I ikke spise, ja, I må ikke røre derved, thi så skal I dø!” Da sagde slangen til kvinden: ”I skal ingenlunde dø, men Gud ved, at når I spiser deraf, åbnes eders øjne, så I bliver som Gud til at kende godt og ondt.” 1 Mos. 3, 2-5. Han erklærede altså, at de ville opnå større visdom og blive i stand til at leve tilværelsen på et højere plan. Eva faldt for fristelsen, og hun forledte også Adam til at synde. De troede på, at slangen talte sandhed, da den sagde, at Gud ikke havde ment, hvad han selv havde sagt. De fik mistillid til deres Skaber og indbildte sig, at han begrænsede deres frihed, og at de ville opnå stor klogskab og ophøjelse ved at overtræde hans lov.

Men hvad fandt Adam efter sin synd, at ordene: ”Den dag, du spiser deraf, skal du visselig dø,” betød? Opdagede han, at disse ord, sådan som Satan havde påstået, betød, at han skulle forfremmes til en meget højere eksistens? I så fald ville der virkelig opnås meget godt ved overtrædelse af loven, og Satan ville have været en menneskehedens velgører. Men Adam opdagede, at dette aldeles ikke var ordenes mening. Gud udtalte, at han som straf for sin synd skulle vende tilbage til den jord, hvoraf han var taget: ”Støv er du, og til støv skal du vende tilbage!” 1 Mos. 3, 19. Satans ord: ”Når I spiser deraf, åbnes eders øjne,” viste sig kun at være sande i denne betydning: Efter at Adam og Eva havde været ulydige mod Gud, åbnedes deres øjne, så de indså deres dårskab. De lærte at kende det onde, og smagte ulydighedens bitre frugt.

Midt i Eden voksede livets træ, hvis frugt gav kraft til evigt liv. Hvis Adam var

forblevet lydig mod Gud, ville han fortsat have fået lov til at spise af dette træ, og så ville han have levet evigt. Men da han havde syndet, måtte han ikke længere spise af livets træ, og han blev dødens bytte. Guds ord: "Støv er du, og til støv skal du vende tilbage," forudsiger livets fuldstændige udslettelse.

Den udødelighed, som var blevet lovet mennesket, hvis det var lydigt, mistedes på grund af ulydighed. Adam kunne ikke efterlade sine efterkommere noget, som han ikke selv ejede, og der ville ikke have været noget håb for den faldne slægt, hvis Gud ikke ved at ofre sin Søn havde givet den mulighed for at opnå udødelighed. "Døden ... trængte igennem til alle mennesker, fordi de alle syndede," men Kristus "bragte liv og uforkrænkelighed for lyset ved det evangelium." ... Rom. 5, 12; 2 Tim. 1, 10. Kun ved Kristus kan vi opnå udødelighed. Jesus sagde: "Den som tror på Sønnen, har evigt liv; den, som ikke lyder Sønnen, skal ikke se livet." Joh. 3, 36. Ethvert menneske kan opnå denne uvurderlige gave ved at opfylde betingelserne. Alle, som "med udholdenhed i god gerning søger herlighed og ære og uforkrænkelighed," skal få "evigt liv." Rom. 2, 7.

Den eneste, som lovede Adam liv trods ulydighed, var den store bedrager. Og Slangens ord til Eva: "I skal ingenlunde dø," var den første prædiken, der nogen sinde er blevet holdt om sjælens udødelighed. Denne udtalelse, som kun var baseret på Satans myndighed, giver genlyd fra kristenhedens prædikestole, og den antages lige så beredvilligt af de fleste mennesker, som den blev antaget af vore første forældre. Guds ord: "Den sjæl, der synder, den skal dø," (Ez. 18, 20.) tillægges betydningen: Den sjæl, der synder, den skal ikke dø, men leve evigt. Man må undres over den ejendommelige forblindelse, som gør menneskene så godtroende over for Satans ord og så skeptiske over for Guds ord.

Hvis mennesket efter syndefaldet forsat havde fået lov til at spise af livets træ, ville det have levet evigt, og derved ville synden være blevet udødeliggjort. Men keruber og et flammesværd spærrede "vejen til livets træ" (1Mos. 3, 24.), og ikke en eneste af Adams æt har fået lov til at passere spærringen og spise af den livgivende frugt. Derfor findes der ingen udødelig synder.

Falsk lære

Men efter syndefaldet befalede Satan sine engle at indgive menneskene tro på deres medfødte udødelighed, og da dette var lykkedes, forledte de dem til også at tro på, at synderne skulle leve i evig elendighed og pine. Nu fremstiller mørkets fyrste og hans håndlangere Gud som en hævngerrig tyran, der selv siger, at han sender alle, som ikke behager ham, til helvede, hvor de for evigt skal mærke hans vrede, og at han, deres Skaber, med tilfredshed ser på deres usigelige lidelser i de evige flammer.

Ærkefjenden tilskriver således menneskets Skaber og velgører sine egne egenskaber. Grusomhed er satanisk. Gud er kærlighed, og alt, hvad han skabte, var rent, helligt og smukt indtil den første oprører bevirkede, at synden fik indpas. Satan selv er den fjende, som frister mennesker til at synde og derefter gør sit bedste for at tilintetgøre dem. Når han er sikker på sit offer, fryder han sig over den ødelæggelse, han har frembragt. Hvis han fik lov, ville han fange hele menneskeheden i sine snarer. Hvis den himmelske magt ikke greb ind, ville ikke en eneste af Adams sønner eller døtre undslippe.

Den dag i dag forsøger Satan at besejre menneskene på samme måde som

vore første forældre ved at rokke ved deres tillid til Skaberen og få dem til at tvivle på Guds styres visdom og Guds lovs retfærdighed. For at retfærdiggøre deres egen ondskab og deres oprør fremstiller Satan og hans hjælpere Gud som et væsen, der er endnu værre end de selv. Den store bedrager forsøger at tilskrive vor himmelske Fader sin egen frygtelige grusomhed for selv at virke som den, der med urette blev bortvist fra Himmelen, fordi han ikke ville underkaste sig en så uretfærdig herre. Han foregøgler menneskene den frihed, som de ville have under hans milde regering, og fremhæver, hvor forskellig den er fra den trældom, som Jehovas strenge love pålægger. På den måde lykkes det ham at forlede sjæle til at svigte Gud.

Vor retfærdighedssans og enhver følelse af kærlighed og medlidenhed må modsætte sig den læresætning, der hævder, at de afdøde syndere pines i ild og svovl i et evigt brændende helvede, og at de på grund af de synder, de begik i deres korte jordeliv, skal pines, så længe Gud lever. Alligevel er denne læresætning blevet forkyndt vidt og bredt, og den indgår stadig i mange kristne trosbekendelser. En højlærd teolog har udtalt: ”Synet af de fordømtes kvaler i helvede vil for evigt forhøje de helliges lykke. Når de ser andre, der er af samme natur som de selv og født under samme forhold, nedstyrtet i en sådan elendighed, mens de selv er blevet udmærkede, vil de rigtig føle, hvor lykkelige de er.” En anden teolog har benyttet disse ord: ”Mens fordømmelsen i evighed fuldbyrdes på vredens børn, vil røgen fra deres pinsel for evigt stige op foran nådens børn, som i stedet for at dele de elendiges lidelser vil synge: Amen, halleluja, lovpriset være Gud!”

Hvor i Bibelen finder vi en sådan lære? Skal de frelste i Himmelen være berøvet al medlidenhed og barmhjertighed og enhver medmenneskelig følelse? Skal de i stedet for have stoikerens ligegyldighed eller vildmandens grusomhed? Nej, nej, således lyder Bibelens lære ikke. De, der giver udtryk for de synspunkter, som forfægtes i ovenstående citater, er muligvis både lærde og ærlige mennesker, men de har ladet sig bedrage af Satans spidsfindigheder. Han har forledt dem til at

Fejlfortolke nogle af Bibelens stærke udtryk og tilføre dem den bitterhed og ondskab, som kendetegner ham, men som absolut ikke kendetegner Skaberen. ”Så sandt jeg lever, lyder det fra den Herre Herren: Jeg har ikke lyst til den gudløses død, men til, at han omvender sig fra sin vej, at han må leve!” Ez. 33, 11.

Hvad ville Gud opnå ved, at vi måtte indrømme, at han fryder sig over synet af evige pinsler, og at han nyder lyden af de skrig og den jammer, som kommer fra de lidende væsener, som han holder fast i helvedes flammer? Kan disse frygtelige lyde være som musik i en kærlig Almægtig Guds øren? Det påstås, at de syndiges evigtvarende elendighed skal vise Guds had til synden som et onde, der tilintetgør universets fred og orden. Hvilken gudsbespottelse! Hvis Guds had til synd er årsagen, hvorfor skulle han da gøre synden evig? For i henhold til disse teologers lære gør den evige pinsel uden håb om nåde de ulykkelige ofre rasende, og de gør deres syndebyrde større og større, når de udøser deres raseri i forbandelser og gudsbespottelser. Guds ære fremmes ikke ved en sådan evigt forsat forøgelse af synden.

Det er umuligt at forestille sig hvor meget ondt vildfarelsen om de evige pinsler har anrettet. Bibelens religion, som er fuld af kærlighed, godhed og

medlidenhed, er derved blevet formørket af overtro og rædsel. Kan vi, når vi tænker på, hvorledes Satan har sværtet Guds karakter til, undre os over, at vor barmhjertige Skaber er frygtet, ja, ligefrem hadet? Det forvrængede syn på Gud, som er blevet forkyndt for verden fra talrige prædikestole, har gjort tusinder, ja, millioner, tvivlende og vantro.

Læren om evige pinsler er en af de falske læresætninger, som er blevet kaldt Babylons utugts harmes vin, som hun har givet alle folkeslagene at drikke af. Åb. 14, 8; 17, 2. Det er ufatteligt, at kristne præster har kunnet antage denne vildfarelse og forkynder den i kirkerne. De fik den fra romerkirken, som også gav dem den falske hviledag. Den er ganske vist blevet forkyndt af gode og beundringsværdige mænd; men de har ikke som vi fået den rette forståelse af dette emne. De kunne kun være ansvarlig for det lys, som skinnede i deres tid, mens vi er ansvarlige for det, som nu skinner. Hvis vi fornægter Guds ord og anerkender falske læresætninger, fordi vore fædre troede på dem, fordømmes vi på samme måde, som Babylon blev fordømt. Så drikker vi af hendes utugts harmes vin.

Bliver alle frelst

Mange, som finder læresætningen om de evige pinsler afskyelig, går til den modsatte yderlighed. De siger, at Bibelen viser, at Gud er kærlig og medfølende, og derfor kan de ikke tro på, at han vil overlade sine skabninger til helvedes evige ild. Men da de går ud fra, at sjælen er udødelig, kan de ikke komme til nogen anden slutning, end at alle til sidst vil blive frelst. Mange har den opfattelse, at Bibelens trusler kun er fremsat for at skræmme menneskene til lydighed, men ikke vil opfyldes bogstaveligt. På den måde kan synderen leve et liv i selvisk behagelighed uden at tage hensyn til Guds bud og forbud – og dog vente til slut at blive frelst. En sådan læresætning, som regner med Guds barmhjertighed, men som overser hans retfærdighed, behager det kødelige hjerte og får de onde til at fremture i deres synd.

For at vise, hvorledes de, der tror på alles frelse, forvansker Bibelen for at få støtte for deres sjælsødelæggende teori, er det kun nødvendigt at citere deres egne udtalelser. Da en irreligiøs ung mand, som var blevet dræbt ved et ulykkestilfælde, blev begravet, talte præsten, som var universalist, over disse ord om David: ”Han havde trøstet sig over Amnons død.” 2 Sam. 13, 39.

”Man har ofte spurgt mig.” sagde præsten, ”hvad der vil ske med dem, der forlader verden i synd, som måske dør i beruselse eller med forbryderens blodpletter på deres klæder eller dør, som denne unge mand døde, uden nogen sinde at have været en bekendende kristen eller oplevet en religiøs erfaring … Vi behøver kun at spørge Bibelen; den giver svar på det store problem. Amnon var en stor synder. Han var uomvendt, og han drak sig beruset, og da han var beruset, blev han dræbt. David var Guds profet, og han må have vidst, om Amnon ville få det godt eller dårligt i den næste verden. Hvad følte han i sit hjerte? ”Kongen begyndte at længes inderligt efter Absalom, thi han havde trøstet sig over Amnons død.”

Og hvad kan vi uddrage af disse ord? Må vi ikke komme til det resultat, at kong David ikke troede på evigtvarende pine? Og her finder vi et overbevisende argument til fordel for den mere tiltalende, men oplyste og mere menneskekærlige hypotese om endelig renhed og fred for alle. Han havde trøstet sig over sin søns

død. Og hvorfor? Fordi han med sit profetiske blik kunne skue ind i fremtiden og se, at denne søn var hævet over alle fristelser, befriet fra syndens åg og lutret og efter at være gjort tilstrækkelig hellig og oplyst indladt blandt de ophøjede og lykkelige ånder. Hans eneste trøst var, at hans søn, som var blevet fjernet fra synd og lidelse, var blevet ført til et sted, hvor Helligåndens blide åndepust ville blive udgydt over hans formørkede sjæl, hvor hans sind ville fyldes med kendskab til Himmelens visdom og udødelige kærlighed og således beredes til med helliggjort natur at nyde sin himmelske arvs hvile og glæde.

Vi bør tro på, at den himmelske frelse ikke afhænger af, hvad vi gør i dette liv, heller ikke af hjertets forvandling her, af vor tro eller vor bekendelse."

Således gentager en kristen præst den løgn, som slangen udtalte: "I skal ingenlunde dø." "Når I spiser deraf, åbnes eders øjne, så I bliver som Gud." Han påstår, at selv de største syndere – morderen, tyven, ægteskabsbryderen – efter døden skal forberedes til at indgå til evig salighed.

Og hvad baserer bibelforvanskeren sine påstande på? På en enkelt sætning, som siger, at David underkastede sig forsynets tilskikkelse. Hans sjæl "begyndte at længes inderligt efter Absalom, thi han havde trøstet sig over Amnons død." Tiden havde mildnet hans sorg, og hans tanker vendte sig fra den døde til den levende søn, som var flygtet, fordi han frygtede den retfærdige straf for sin forbrydelse. Og dette skal være bevis på, at den fordrukne Amnon, som havde begået blodskam, straks efter døden blev ført til salighedens boliger, hvor han skulle lutres og beredes til samvær med syndfri engle! I sandhed en smuk myte, som er velegnet til at behage det kødelige hjerte! Dette er Satans egen læresætning, og den udretter hans arbejde på bedste vis. Kan vi undres over, at ondskaben florerer, når en sådan lære forkyndes?

Denne ene falske lærers fremgangsmåde er typisk for mange. De piller nogle få bibelord ud af sammenhængen, som i mange tilfælde viser, at meningen er det stik modsatte af deres fortolkning. Og sådanne løsrevne sætninger fordrejes og benyttes som bevis for læresætninger, som ikke er baseret på Guds ord. Det såkaldte bevis på, at den fordrukne Amnon er i Himmelen, er kun en påstand, som er i direkte modstrid med Bibelens klare udtalelse om, at ingen drankere skal arve Guds rige. 1. Kor. 6, 10. På den måde forvandler tvivlere, vantro og skeptikere sandheden til løgn. Og tusinder har ladet sig bedrage af deres spidsfindigheder og har ladet sig lulle i søvn i den kødelige trygheds vugge.

Hvis det var sandt, at enhver menneskesjæl efter døden gik lige til Himmelen, kunne vi med rette tragte mere efter døden end efter livet. Mange er af denne tro blevet forledt til at gøre ende på deres tilværelse. Når et menneske er overvældet af bekymringer, rådvildhed og skuffelse, synes det let at bryde livets spinkle tråd og fare bort til den evige verdens salighed.

De ugudeliges skæbne

Gud har i Bibelen givet os uomstødelige vidnesbyrd om, at han vil straffe dem, der overtræder hans lov. De, som søger at indbilde sig, at han er for barmhjertig til at øve retfærdighed mod syndere, behøver blot at betragte Golgatas kors. Guds skyldfri Søns død viser, at "syndens løn er døden", og at enhver overtrædelse af Guds lov får sin retfærdige straf. Den syndfri Kristus blev gjort til synd for menneskets skyld. Han bar lovovertræderens skyld, og Faderen skjulte sit ansigt for ham, indtil hans hjerte brast og hans liv udrandt. Dette offer blev

bragt, for at syndere kunne opnå frelse. Der fandtes ingen anden måde, hvorpå menneskene kunne undgå syndens straf. Enhver sjæl, som nægter at få del i denne soning, frembragt ved så stort et offer, må selv påtage sig skylden og bære straffen for overtrædelse af Guds lov.

Lad os se på, hvad Bibelen ellers lærer os om de ugudelige og ubodfærdige, som universalisten anbringer i Himmelen som hellige, salige engle.

"Den der tørster, vil jeg give af kilden med livets vand uforskyldt." Åb. 21, 6. Dette løfte gives kun til dem, der tørster. Kun de, der føler, at de behøver livets vand og søger det på bekostning af alt andet, skal få lov til at drikke deraf. "Den, som sejrer, skal arve dette, og jeg vil være hans Gud, og han skal være min søn." Åb. 21, 7. Også her er betingelsen angivet. For at arve dette må vi modstå og besejre synden.

Gennem profeten Esajas siger Herren: "Salige de retfærdige dem går det godt; ... ve den gudløse, ham går det ilde; han får, som hans hænder har gjort." Es. 3, 10. 11. ... "Eftersom synderen gør det onde fra første færd," siger den vise mand, "og dog lever længe; men også jeg ved, at det skal gå dem godt som frygter Gud, fordi de frygter for hans åsyn, og at det ikke skal gå de gudløse godt." Præd. 8, 12. 13. Og Paulus siger, at synderen samler sig "vrede til vredens dag, da Guds retfærdige dom skal åbenbares, og han skal " gengælde enhver efter hans gerninger" ... Trængsel og angst over hver menneskesjæl, som øver det onde". Rom. 2, 5. 6. 9.

"Ingen utugtig eller uren eller havesyg – det er det samme som en afgudsdyrker! – har lod og del i Kristi og Guds rige." Ef. 5, 5. "Stræb efter fred med alle og efter hellighed; uden den skal ingen se Herren. " Hebr. 12, 14. "Salige er de, som holder Guds befalinger, for at de kan få adgang til livets træ og gennem portene gå ind i staden. Udenfor er hundene og giftblanderne og de utugtige og morderne og afgudsdyrkerne og enhver, som elsker og øver løgn." Åb. 22, 14. 15.

Gud har givet menneskene en beskrivelse af sin karakter og af den måde, hvorpå han behandler synd. "Herren Gud, som er barmhjertig og nådig langmodig og rig på miskundhed og trofasthed, som bevarer miskundhed mod tusinder, som tilgiver brøde, overtrædelse og synd, men ikke lader den skyldige ustraffet." 2. Mos. 34, 6. 7. "Alle de gudløse sletter han ud." Sl. 145, 20. "Overtræderne udryddes til hobe, de gudløses fremtid går tabt." Sl. 37, 38. Den Himmelske styrelses magt og myndighed vil blive anvendt til at slå oprøret ned, men den straffende retfærdigheds udslag vil være i fuld overensstemmelse med den barmhjertige, langmodige og menneskekærlige Guds karakter.

Villig lydighed bringer lykke

Gud tvinger intet menneskes vilje eller dømmekraft. Han bryder sig ikke om slavisk lydighed. Han ønsker, at hans skabninger skal elske ham, fordi han er værd at elske, og han ønsker, at de skal adlyde ham, fordi de har en forstandig opfattelse af hans visdom, retfærdighed og menneskekærlighed. Enhver, som har den rette opfattelse af disse egenskaber, må elske ham, fordi de drages til ham i beundring for hans egenskaber.

Kærlighedens, barmhjertighedens og venlighedens principper, som Frelseren har forkyndt og vist i hele sin gerning, er et billede af Guds vilje og karakter. Kristus har selv erklæret, at han kun forkyndte det, som han havde fået af Faderen. Det guddommelige styres principper er i fuld harmoni med Frelserens

forskrift: ”Elsk jeres fjender.” Gud straffer de onde, og han gør det til gavn for universet og også til gavn for dem, det går ud over. Han ville gøre dem lykkelige, hvis han havde kunnet gøre dette i overensstemmelse med sit styres love og sin karakters retfærdighed. Han omgiver dem med tegn på sin kærlighed, giver dem kendskab til sin lov og tilbyder dem atter og atter sin nåde; men de foragter hans kærlighed, erklærer hans lov ugyldig og forkaster hans nåde. Skønt de stadig modtager hans gaver, vanærer de giveren, og de hader Gud, fordi de ved, at han afskyr deres synder. Herren bærer længe over med deres fordærvelse, men til sidst kommer den afgørende time, i hvilken deres skæbne skal besegles. Vil han da lænke disse oprørere til sin side? Vil han tvinge dem til lydighed?

De, som har valgt Satan til leder og har underkastet sig hans magt, er ikke beredte til at møde Gud. Hovmod, tøjlesløshed, upålidelighed og grusomhed har sat et uaftvætteligt præg på deres karakter. Kan de få adgang til Himmelen for at leve evigt sammen med dem, som de har foragtet og hadet her på jorden? Sandheden vil aldrig være behagelig for løgneren, sagtmodighed tilfredsstiller ikke selvglæde og hovmod, renhed regnes for intet af den fordærvede, og uselvisk kærlighed har ingen tillokkelse for egoisten. Hvilken glæde kan Himmelen byde dem, som kun går op i jordiske og selviske interesser?

Kan de, hvis liv har været tilbragt i oprør mod Gud, pludselig opløftes til Himmelen og se den ophøjede, hellige og fuldkomne tilstand, som hersker der – hver sjæl opfyldt af kærlighed, hvert ansigt strålende af glæde, vidunderlig musik, som hæver sig til lov og pris af Gud og Lammet, og endeløse strømme af lys, som udstråler fra ham, som sidder på tronen, og skinner på de frelste. Kan de, hvis hjerter er opfyldt af had til Gud, til sandhed og til hellighed, færdes sammen med de salige og deltage i deres lovsange? Kan de tåle synet af Guds og Lammets herlighed? Nej, de fik mange års nådetid, for at de kunne udvikle en karakter, der passede til tilværelsen i Himmelen, men de gjorde aldrig forsøg på at elske renheden, de har aldrig lært Himmelens sprog, og nu er det for sent. Et liv i oprør mod Gud har gjort dem uegnede til at leve i Himmelen. Dens renhed, hellighed og fred ville være dem en lidelse, og Guds herlighed ville være dem en fortærende ild. De ville kun længes efter at flygte fra dette hellige sted. De ville byde tilintetgørelsen velkommen, fordi den ville skjule dem for ham, som døde for at frelse dem. De onde har selv afgjort deres skæbne. De har selv valgt at blive udelukket fra Himmelen, og Guds andel deri er retfærdig og nådig.

Guds barmhjertighed

Ligesom syndflodens vande forkynder den store dags ild Guds kendelse, at de onde er uhelbredelige. De nærer intet ønske om at underkaste sig Guds myndighed. Deres vilje er blevet udøvet i oprør, og når livet er forbi, er det for sent at lade deres tanker gå i modsat retning, at gå fra overtrædelse til lydighed, fra had til kærlighed.

Ved at skåne morderen Kains liv gav Gud verden et eksempel på, hvad der ville ske, hvis synderen fik tilladelse til at leve og fortsætte udøvelsen af sine tøjlesløse laster. Kains lære og eksempel forledte tusinder af hans efterkommere til synd, indtil ”menneskenes ondskab tog til på jorden,” og ”deres hjerters higen og tragten kun var ond dagen lang.” 1 Mos. 6, 5. ”Jorden fordærvedes for Guds øjne, og jorden blev fuld af uret.” 1 Mos. 6, 11.

Af medlidenhed med verden udslettede Gud dens onde indbyggere på

Noas tid. Af nåde tilintetgjorde han Sodomas fordærvede beboere. Ved Satans bedrageriske magt opnår syndens udøvere sympati og beundring, og derfor lokker de til stadighed andre til at gøre oprør. Således var det på Kains og på Noas tid og på Abrahams og Lots tid, og således er det også i vor tid. Af barmhjertighed mod universet vil Gud til sidst tilintetgøre dem, der kaster vrag på hans nåde.

"Syndens løn er døden, men Guds nådegave er evigt liv i Kristus Jesus, vor Herre." Rom. 6, 23. Livet er de retfærdiges arv, men døden er de ondes lod. Moses sagde til israelitterne: "Se, jeg forelægger dig i dag livet og lykken, døden og ulykken!" 5 Mos. 30, 15. Den død, der hentydes til i disse skriftsteder, er ikke den, som Adam blev idømt, for hele menneskeheden lider straf for hans overtrædelse. Det er "den anden død," det evige livs modsætning.

Som følge af Adams synd må alle mennesker dø. Alle uden undtagelse går i graven. Og takket være frelsesplanen skal alle atter forlade deres grave. "Der … skal ske en opstandelse både af retfærdige og uretfærdige." "Ligesom alle dør i Adam, således skal også alle levendegøres i Kristus." Ap. g. 24, 15; 1 Kor. 15, 22. Men der skelnes mellem de to typer, som skal opstå. "Alle de, som er i gravene, skal høre hans røst, og de skal gå frem: de, som har gjort det gode, for at opstå til liv, men de, som har øvet det onde, for at opstå til dom." Joh. 5, 28. 29. De, som er blevet "agtet værdige" til livets opstandelse, er salige og hellige." "Dem har den anden død ingen magt over." Åb. 20, 6. Men de, som ikke ved anger og tro har fået tilgivelse, skal modtage straffen for deres overtrædelser – "syndens løn." De får ikke samme straf, der er forskel i varighed og strenghed, for de dømmes "hver efter sine gerninger," men straffen ender med den anden død. Siden det for Gud er uforeneligt med hans retfærdighed og nåde at frelse den ubodfærdige synder, berøver han ham den eksistens, som hans overtrædelser har forårsaget, og som han har vist sig uværdig til. David siger: "En liden stund, og den gudløse er ikke mere; ser du hen til hans sted, så er han der ikke." Sl. 37, 10. Og Obadias: "De skal … blive, som om de aldrig havde været til." Obad. 16. Vanærede synker de ned i håbløs evig forglemmelse.

Således bliver der gjort ende på synden og al den sorg og elendighed, den har forvoldt. Salmisten siger: "Du … rydded de gudløse ud, deres navn har du slettet for evigt. Fjenden er borte, lagt øde for stedse." Sl. 9, 6. 7. Da Johannes i Åbenbaringen betragter evigheden, hører han alle synge en harmonisk lovsang; alle skabninger i Himmelen og på jorden priser Gud. Åb. 5, 13. Så der findes ingen fortabte sjæle, som i evige pinsler forbander Gud, og ingen stakler i helvede forstyrrer de frelstes sang med deres skrig.

Bag dødens port

Læresætningen om bevidsthed i døden er baseret på den fejlagtige tro på naturlig udødelighed, og denne læresætning er ligesom læresætningen om de evige pinsler i modstrid med Bibelen, den sunde fornuft og enhver menneskelig følelse. Ifølge denne opfattelse ved de frelste i Himmelen besked om alt, hvad der foregår på jorden, ikke mindst om, hvorledes det går de venner, de har efterladt. Men hvorledes kan det være en glæde for de døde at kende de levendes genvordigheder, at se de synder, som deres kære begår, og at se dem lide under alle livets sorger, skuffelser og bekymringer? Hvorledes kan de, som våger over deres jordiske venner, nyde Himmelens salighed? Og hvor rent ud afskyelig er

ikke troen på, at den ubodfærdiges sjæl, så snart det sidste åndepust er draget, overgives til helvedes flammer! Hvilket dyb af rædsel må det ikke blive for dem, der ser deres venner gå uforberedte i graven for at gå ind til en evighed af sorg og pine! Denne forfærdelige tanke har drevet mange til vanvid.

Hvad siger Bibelen om dette spørgsmål? David erklærer, at mennesket er uden bevidsthed i døden. "Hans ånd går bort, han bliver til jord igen, hans råd er bristet samme dag." Sl. 146, 4. Salomo bringer det samme vidnesbyrd: "De levende ved dog, at de skal dø, men de døde ved ingenting. ... Både deres kærlighed og deres had og deres misundelse er for længst borte, og de får ingensinde mere lod og del i noget af det, som sker under solen. ... Der er hverken virke eller tanke eller kundskab eller visdom i Dødsriget, hvor du stævner hen." Præd. 9, 5. 6. 10.

Da Ezekias` bøn blev opfyldt, og der blev lagt femten år til hans liv, priste den taknemmelige konge Gud for hans store nåde. I denne takkebøn forklarer han grunden til sin glæde: "Dødsriget takker dig ikke, dig lover ej døden, på din miskundhed håber ej de, der synker i graven. Men den levende, den levende takker dig som jeg i dag." Es. 38, 18. 19. Mange teologer hævder, at de retfærdige døde er i Himmelen, hvor de er indgået til salighed, og hvor de priser Gud med udødelig røst; men Ezekias kunne ikke finde en sådan herlighed i døden. Hans ord stemmer overens med Salmistens vidnesbyrd: "I døden kommes du ikke i hu, og Dødsriget hvo vil takke dig der? ... De døde priser ej Herren, ingen af dem, der steg ned i det tavse." Sl. 6, 6; 115, 17.

Håbet om opstandelse

På pinsedagen erklærede Peter, at patriarken David er "både død og begravet, og hans grav findes hos os den dag i dag." "Thi David er ikke faret op til Himlene." Ap. g. 2, 29. 34. Den kendsgerning, at David forbliver i sin grav indtil opstandelsen, viser, at de retfærdige ikke optages til Himmelen, når de dør. Kun ved opstandelsen, og fordi Kristus er opstanden, kan David til sidst få sæde ved Guds højre hånd.

Paulus udtalte: "Thi hvis døde ikke opstår, så er Kristus heller ikke opstået. Og hvis Kristus ikke er opstået, så er jeres tro forgæves; så er I endnu stadig i jeres synder; så er altså også de, der er hensovet i Kristus, gået fortabt." 1 Kor. 15, 16-18. Hvis de retfærdige i fire tusind år er gået direkte til Himmelen efter døden, hvorledes kunne Paulus så sige, at hvis der ikke er nogen opstandelse, "er altså også de, der er hensovet i Kristus, gået fortabt?" Så ville en opstandelse være unødvendig.

Martyren Tyndale har om de dødes tilstand udtalt følgende: "Jeg tilstår åbenlyst, at jeg ikke er overbevist om, at de allerede er i den fulde herlighed, som Kristus er i, eller som Guds udvalgte engle er i. Dette er ikke en af mine trosartikler; var dette tilfældet, kan jeg ikke se andet, end at forkyndelsen om kødets opstandelse var et tomt budskab." – *William Tyndale: Preface to New Testament (ed. 1534). Reprinted in British Reformers – Tindal, Firth Barnes, p. 349.*

Det er en uomstridelig kendsgerning, at håbet om evig salighed lige efter døden har ført til, at mange ignorerer Bibelens lære om opstandelsen. Denne tendens blev konstateret af dr. *Adam Clarke, som udtalte: "Læren om opstandelsen synes at være blevet tillagt langt større betydning af de første kristne end af de*

nulevende. Hvorledes kan dette gå til? Apostlene henviste til stadighed til den og formanede Guds tilhængere til flid, lydighed og glæde derigennem. Men deres efterfølgere i vor tid omtaler den kun sjældent! Således prædikede apostlene, og således troede de første kristne; således prædiker vi, og således tror vore tilhørere. Der findes ingen doktrin i evangeliet, hvorpå der lægges større eftertryk, og der findes i den nuværende forkyndelse ikke en doktrin, som behandles med større forsømmelse!" - Commentary on New Testament, Vol. II, general comment on 1 Corinthians 15, par. 3.

Dette har forsat, indtil den herlige sandhed om opstandelsen næsten gik tabt for den kristne verden. En kendt teologisk forfatter, som kommenterer Paulus` ord i 1 Tess. 4, 13-18. siger: "Som en kilde til trøst erstatter læren om de retfærdiges salige udødelighed enhver tvivlsom lære om Herrens genkomst. Når vi dør, henter Herren os. Dette er, hvad vi venter og vogter på. De døde er allerede indgået til herlighed. De venter ikke på, at basunen skal melde deres dom og salighed."

Men da Jesus skulle forlade sine disciple, sagde han intet om, at de snart skulle komme til ham. Han sagde: "Jeg går bort for at gøre en plads rede for jer. Og når jeg er gået bort og har gjort en plads rede for jer, kommer jeg igen og tager jer til mig." Joh. 14, 2 3. Og Paulus fortæller os yderligere, at

"Herren selv skal stige ned fra Himmelen, og der skal lyde en befaling, en overengels røst og Guds basun. Og først skal de døde i Kristus opstå; derefter skal vi, som lever og bliver tilbage, bortrykkes tillige med dem i skyerne for at møde Herren i luften; og så skal vi altid være sammen med Herren". Og han tilføjer: "Så trøst hverandre med disse ord!" 1. Tess. 4, 16 – 18. Hvilken forskel der er mellem disse trøstens ord og de ovenfor citerede ord, som blev udtalt af universalisten. Den sidstnævnte trøstede de efterladte med forsikringen om, at selv om den døde havde været aldrig så syndig, ville han, så snart han havde udåndet, blive modtaget blandt englene. Paulus henviser sine brødre til Herrens fremtidige komme, ved hvilken gravens lænker skal sprænges, og de "døde i Kristus" skal opstå til evigt liv.

Dommens tid

Ingen kan få plads en i Guds rige før vor sag er blevet undersøgt og vor karakter og vore gerninger bedømt af Gud. Alle skal dømmes ud fra det, der står skrevet i bøgerne og belønnes i forhold til deres gerninger. Denne dom finder ikke sted ved døden. Vi bør lægge mærke til Paulus` ord: "Han har fastsat en dag, da han vil dømme jorderig med retfærdighed ved en mand, som han har bestemt dertil, og det har han gjort troværdigt for alle ved at lade ham opstå fra de døde." Ap.g. 17, 31. Her siger apostlen udtrykkeligt, at en bestemt tid, som dengang lå ude i fremtiden, er blevet fastsat for verdens domfældelse.

Judas henviser til den samme tid: "De engle, som ikke varetog deres høje hverv, men forlod deres bolig, har han holdt forvaret med evige lænker i mørket indtil dommen på den store dag." Jud. 6. Og han citerer Enoks ord: "Se Herren kommer med sine hellige titusinder for at holde dom over alle." Jud. 14. 15. Johannes erklærer, at han "så de døde, store og små, stå foran tronen, og bøger blev åbnet. … Og de døde blev dømt ud fra det, der stod skrevet i bøgerne". Åb. 20, 12.

Men hvorfor skulle der behøves en fremtidig dom, hvis de døde allerede

nyder Himmelens salighed eller vrider sig i helvedes flammer? Bibelens lære om disse betydningsfulde spørgsmål er hverken dunkel eller selvmodsigende; den kan forstås af ethvert normalt menneske. Men hvilken oprigtig sjæl kan finde visdom eller retfærdighed i den gængse teori? Skal de retfærdige, når dommeren har undersøgt deres sag, høre de rosende ord: "Vel, du gode og tro tjener; ... gå ind til din Herres glæde" Matt. 25. 21, når de allerede, måske i lange tider, har været hos ham? Kaldes de onde fra helvedes pinsler for at høre jordens Dommer udtale sin dom: "Gå bort fra mig, I forbandede! Til den evige ild?" Hvilken hån! Hvor skammeligt at drage Guds visdom og retfærdighed i tvivl på den måde!

Teorien om sjælens udødelighed er en af de falske læresætninger, som romerkirken har lånt fra hedenskabet og indføjet i den kristne tro. Martin Luther betegnede den som en af de "uhyrlige fabler, som er en del af den romerske mødding af pavelige anordninger." – *E. Petavel. The Problem of Immortality, p. 255.* I sin kommentar til prædikerens ord om, at de døde intet ved, siger reformatoren: "Et nyt eksempel, som viser, at de døde er uden ...følelser. Der er, siger han, ingen pligt, ingen videnskab, ingen kundskab og ingen visdom der. Salomo mente, at de døde sover, og at de slet i intet føler. De døde ligger der og tæller hverken dage eller år, men når de vækkes, skal de føle det, som havde de næppe sovet i èt minut." – *Martin Luther. Exposition of Solomons booke Called Ecclesiastes, p. 152.*

Den hellige skrift indeholder intetsteds nogen udtalelse om, at de retfærdige indgår til deres belønning eller de onde til deres straf, når de dør. Patriarkerne og profeterne har aldrig udtalt noget sådant. Kristus og hans apostle har aldrig så meget som antydet det. Bibelen siger tydeligt, at de døde ikke straks optages til Himmelen. Den siger, at de sover indtil opstandelsen 1. Tess. 4, 14; Job 14, 10- 12. Når "sølvsnoren brister og guldskålen brydes itu," forgår menneskets tanker. Præd. 12, 6. De som går ned i graven, er tavse. De ved intet om, hvad der sker under solen. Job 14, 21. De trætte retfærdige får salig hvile! Hvad enten tiden er kort eller lang, synes den dem kun et øjeblik. De sover, indtil de af Guds basun vækkes op til vidunderlig udødelighed. "Thi basunen skal lyde, og de døde skal opstå uforkrænkelige. ... Men når dette forkrænkelige har iført sig uforkrænkelighed og dette dødelige iført sig udødelighed, da skal det ord opfyldes, som står skrevet: "Døden er opslugt og sejren vundet." 1. Kor. 15, 52- 54. Når de vækkes af deres dybe søvn, genoptager de deres tanker, hvor de slap dem. Deres sidste følelse var dødens smerte, og deres sidste tanke var, at de underkastedes gravens magt. Når de står op af graven, vil deres første glade tanke finde udtryk i sejrsråbet: "Død, hvor er din sejr? Død hvor er din brod?" 1. Kor. 15, 55.

34. KAN VI TALE MED DE DØDE

Sådan som de hellige engles tjeneste fremstilles i skriften, er den en meget trøsterig og dyrebar sandhed for enhver Kristi discipel. Men Bibelens lære er på dette punkt blevet formørket og forvansket ved den populære teologis vildfarelser. Læren om menneskets udødelighed, som oprindelig er et lån fra den hedenske filosofi og under det store frafalds mørke tid er indpodet i den kristne tro, har fortrængt den sandhed, som skriften så tydeligt lærer: "at de døde ved intet," mange er kommet til den tro, at det er de dødes ånder, som er de "ånder i Guds tjeneste, som sendes ud til hjælp for deres skyld, der skal arve frelse" Hebr. 1, 14, og dette på trods af skriftens vidnesbyrd om tilstedeværelsen af himmelske engle og deres forbindelse med menneskets historie, før nogen menneskelig skabning endnu var død!

Et farligt bedrag

Læren om menneskets bevidste tilstand i døden, navnlig den tro, at de dødes ånder vender tilbage for at tjene de levende har beredt vejen for den moderne spiritisme. Hvis de døde får tilstedt adgang til Guds og hellige engles nærværelse og bliver beriget med en viden, der langt overgår den, de før var i besiddelse af, hvorfor skulle de så ikke vende tilbage til jorden for at oplyse og belære de levende? Dersom de dødes ånder, som den almindelige teologi lærer, våger over deres venner på jorden, hvorfor skulle de så ikke have tilladelse til at meddele sig til dem, at advare dem imod det onde eller at trøste dem i deres sorg? Hvor kan nogen der tror på menneskets bevidste tilstand efter døden, forkaste det, de har oplevet som et guddommeligt lys, meddelt dem af herliggjorte ånder? Dette betragtes som noget helligt, men Satan bruger det til fuldførelsen af sine formål. De faldne engle, der adlyder ham, optræder som sendebud fra den åndelige verden. Mens det ondes fyrste foregiver at sætte de levende i forbindelse med de døde, udøver han sin trolddomsagtige påvirkning på deres sind.

Han har magt til at fremstille ligesom et billede af de afdøde venner for mennesker. Ligheden er fuldkommen: de kendte træk ordene og tonefaldet gengives med vidunderlig nøjagtighed. Mange føler sig trøstede ved forsikringen om, at deres kære glæder sig over den himmelske salighed, og uden at ane noget om faren låner de øre til " forførende ånder og dæmoners lærdomme". 1. Tim. 4, 1.

Når de er kommet til at tro, at de døde virkelig vender tilbage for at have forbindelse med dem, får Satan dem, som gik uforberedt i graven til at vise sig. De hævder at være lykkelige i Himmelen og endog at sidde inde med en ophøjet stilling der, og på den måde spredes den vildfarelse viden om, at der ikke gøres nogen forskel på de onde og de retfærdige. De foregivne gæster fra åndeverdenen kommer somme tider med advarende ord og varsler, som viser sig at være rigtige. Når de så har skaffet sig tillid, fremkommer de med lærdomme, som direkte undergraver troen på Bibelen. Med en tilsyneladende dyb interesse for deres jordiske venners velfærd lister de, de farligste vildfarelser ind i deres sind. Den kendsgerning, at de somme tider fortæller noget, der er sandt, og til tider er i stand til at forudsige kommende begivenheder, giver deres meddelelser en

tilsyneladende troværdighed, og deres falske lære modtages af den store mængde lige så beredvilligt og bliver troet lige så ubetinget, som om det var Bibelens helligste sandheder. Guds lov tilsidesættes, nådens Ånd foragtes, og pagtens blod regnes for noget vanhelligt. Ånderne benægter Kristi guddommelighed og regner sig for lige med Skaberen. Således videreführer den store oprører under ny forklædning sin kamp imod Gud, den kamp der begyndte i Himmelen og i næsten seks tusind år er blevet fortsat her på jorden.

Overnaturlige forteelser

Mange forsøger at forklare de spiritistiske manifestationer ved helt at tilskrive dem bedrag eller taskenspillerfærdighed fra mediets side. Men skønt det er sandt, at svindel ofte er givet ud for ægte manifestationer, så har der også været forekomster af udpræget overnaturlig kraft. Den hemmelighedsfulde banken, hvormed den moderne spiritisme begyndte, var ikke resultatet af menneskelige kunstgreb eller snedighed, men var de onde engles direkte værk, hvorved de fremkaldte en af de mest sjælsødelæggende forblindelser. Mange lader sig indfange ved den tro, at spiritismen kun er et rent menneskeligt bedrag, men når de bliver stillet ansigt til ansigt med manifestationer, som de ikke kan undgå at betragte som overnaturlige, lader de sig narre, og de vil komme til at betragte dem som Guds vældige kraft.

Disse mennesker overser skriftens vidnesbyrd om de undere, der frembringes af Satan og hans hjælpere. Det var ved djævelsk hjælp, at Faraos troldmænd var i stand til at eftergøre Guds værk. Paulus vidner om, at der før Kristi genkomst vil fremkomme lignende tilkendegivelser af Satans magt. Forud for Herrens komme vil "Satans kraft, med al løgnens magt og tegn og undere, og med al uretfærdighedens forførelse," blive åbenbaret. 2 Tess. 2, 9. 10. Og apostlen Johannes, der beskriver den undergørende kraft, som vil vise sig i de sidste tider, erklærer: "Det (dyret) gør store tegn, så det endog får ild til at falde fra himmelen ned på jorden for menneskenes øjne. Og det forfører dem, der bor på jorden, ved de tegn, som det fik magt til at gøre." Åb. 13, 13. 14. Det er ikke blot bedrag, der her omtales og forudsiges! Mennesker lader sig narre ved de undere, som Satans medhjælpere har magt til at udføre, og ikke af dem, som de foregiver at gøre.

Spiritismen appellerer til sanserne

Mørkets fyrste, som så længe har viet sit herskersinds hele styrke til bedrageriets kunst, har stor færdighed i at tilpasse sine fristelser for mennesker af alle samfundsklasser og livsstillinger. Over for dannede og forfinede mennesker fremstiller han spiritismen i en mere forfinet og intelligensbetonet skikkelse, og på den måde lykkes det ham at få mange i sit garn. Den visdom, som spiritismen tildeler, beskrives af apostlen Jacob. Den "kommer ikke ovenfra, men er jordisk, sjælelig og stammer fra de onde ånder." Jak. 3, 15. Men dette skjuler imidlertid den store bedrager, når det passer bedst for hans formål at skjule det. Han, som kunne vise sig for Kristus i fristelsens ørken klædt i de himmelske serafers hele stråleglans, han kommer også til mennesker i den mest tiltrækkende skikkelse – som en lysets engel. Han henvender sig til fornuften ved at fremlægge ophøjede emner, han fryder fantasien med henrykkende billeder, han vinder hengivenhed ved sin veltalende fremstilling af kærlighed og barmhjertighed. Han hidser

indbildningskraften til højtflyvende baner og får mennesker til at føle sig så stolte over deres egen klogskab, at de i hjertet kommer til at foragte den Evige. Den mægtige skabning, som kunne føre verdens frelser op på et såre højt bjerg og vise ham alle jordens riger og deres herlighed, vil over for mennesker fremkomme med sine fristelser på en sådan måde, at han kan fordreje tankerne hos alle, der ikke er skærmet af Guds magt.

Satan narrer mennesker i dag, ligesom han narrede Eva i Edens have, ved smiger, ved at optænde begæret efter forbudt viden, ved at vække ærgerrigheden efter selvets ophøjelse. Det var dyrkelsen af disse onde tilbøjeligheder, der forårsagede hans fald, og gennem dem stiler han nu efter at forvolde menneskers tilintetgørelse. "I skal blive som Gud," sagde han, "til at kende godt og ondt." 1 Mos. 3, 5. Spiritismen lærer, "at mennesket er skabt ved udvikling; helt ud i evigheden, hen imod det guddommelige." Og atter: "Enhver må dømme sig selv, og ingen andre." "Dommen må blive retfærdig, fordi det er selvets dom. ... Tronen er i dit eget indre." Som en spiritistisk lærer sagde, da den "spiritistiske samvittighed" vågnede i ham: "Mine medmennesker, alle var vi halvguder, der ikke var faldet." Og en anden erklærer: "Ethvert retfærdigt og fuldkommet væsen er Kristus."

Således har Satan i stedet for den evige Guds retfærdighed og fuldkommenhed – han, som er den eneste, der bør tilbedes, - i stedet for hans lovs fuldkomne retfærdighed, det rette mål for menneskelig stræben, indsat selve menneskets syndige, vildfarende natur som det eneste objekt for tilbedelse, den eneste domsmyndighed eller målestok for karakteren. Dette er nok udvikling, dog ikke opad, men nedad!

Det er en lov, som gælder både for forstandens og åndens væsen, at vi forandres ved beskuelse. Sindet omdannes lidt efter lidt ved de emner, tanken får lov at dvæle ved. Det får en lighed med, hvad der er vant til at elske og ære. Mennesket vil aldrig kunne hæve sig højere end til sit eget mål for renhed, godhed eller sandhed. Hvis det sætter selvet som sit højeste ideal, vil det aldrig kunne nå til noget højere. Det vil snarere komme til at synke dybere og dybere. Kun Guds nåde har magt til at ophøje mennesker. Hvis de bliver overladt til sig selv, vil vejen uundgåeligt komme til at gå nedad.

For de nydelsessyge, de sanselige og dem, der elsker fornøjelser, viser spiritismen sig i en mindre underfundig forklædning end for de mere kultiverede og forstandige. De finder i dens grovere skikkelse det, som stemmer overens med deres tilbøjeligheder. Satan studerer ethvert svaghedstegn i den menneskelige natur, han lægger mærke til de synder, som hver enkelt er tilbøjelig til at begå, og så sørger han for, at det ikke skorter på lejligheder til at tilfredsstille de onde tilbøjeligheder. Han frister mennesker til overdrivelse af det, som i sig selv er tilladeligt, og får dem ved umådeholdenhed til at svække både legemets, sjælens og moralens styrke. Han har ødelagt og ødelægger stadig tusinder ved at gøre dem eftergivende over for lidenskaberne, og derved bliver hele menneskets natur mere råt. For at fuldstændiggøre sit værk forkynder han gennem ånderne, at "sand viden hæver mennesket op over al lov," og at "alt, hvad der er til, er rigtigt," at "Gud fordømmer ingen," og at "alle de synder, man begår, er uskyldige." Når mennesker på denne måde er bragt til at tro, at begær er den højeste lov, at frihed er det samme som tøjlesløshed, og at mennesket kun står til regnskab over for sig selv, - hvem kan så undre sig over, at last og fordærv udfolder sig

alle vegne? Der er mange, som med iver griber efter en lære, der giver dem frihed til at vælge den kødelige naturs tilskyndelser. Selvbeherskelsens tøjler slappes, tankens og sjælens styrke underlægges dyriske tilbøjeligheder, og med fryd indfanger Satan i sit garn tusinder af dem, der foregiver at være Kristi disciple.

Forbudte kontakter

Men ingen behøver at lade sig bedrage af spiritismens løgnagtige påfund. Gud har givet verden tilstrækkeligt lys til at gøre det muligt for dem at opdage fælden. Som det allerede er påvist, er den teori, som danner grundlaget for spiritismen, i strid med skriftens tydeligste fremstillinger. Bibelen erklærer, at de døde intet ved, at deres tanker er gået til grunde. De har ingen andel i noget af det, som sker under solen, og kender intet til de glæder eller sorger, som rammer dem der var dem kærest på jorden.

Endvidere har Gud udtrykkeligt forbudt mennesker at give sig af med det, som de opfatter som forbindelse med de afdødes sjæle. På hebræernes tid var der en kategori af mennesker, der ligesom vore dages spiritister hævdede at stå i forbindelse med de afdøde. Men de "genfærd," som disse gæster fra en anden verden kaldtes, erklæres af Bibelen for at være "djævelens ånder." (Sammenlign 4 Mos. 25, 1-3; Sl. 106, 28; 1 Kor. 10, 20; Åb. 16, 14.) At have samkvem med genfærd blev erklæret for en vederstyggelighed for Herren og var højtideligt forbudt og straffedes med døden. 3 Mos. 19, 31; 20, 27. Men i vore dage omtales trolddom med foragt. Påstanden om, at mennesker kan have samkvem med onde ånder betragtes som en middelalderlig opdigtet historie. Men spiritismen, som tæller hundrede tusinder blandt sine tilhængere, ja, millioner, - som har trængt sig ind i videnskabelige kredse, som har udbredt sig inden for kirker og har fundet nåde for lovgivende forsamlinger, ja, selv ved kongers hoffer, - dette kæmpebedrag er blot en genoplivelse i ny forklædning af de trolddomskunster, som i gamle dage blev fordømt og forbudt.

Selv om der ikke fandtes andet bevis for spiritismens sande natur, så burde det for enhver kristen være tilstrækkeligt, at ånderne ikke gør nogen forskel på retfærdighed og synd, på Kristi ædleste og reneste apostle og Satans mest fordærvede tjenere. Ved at fremstille de usleste mennesker som værende i Himmelen og indtage en høj stilling dèr, siger Satan til verden: "Det er ligegyldigt, hvor onde I er, det er ligegyldigt, om I tror på Gud og Bibelen, eller I tvivler. Lev, som I har lyst til; jeres hjem er i Himmelen!" De spiritistiske lærere erklærer i virkeligheden: "Enhver, som gør ondt, er god i Herrens øjne; i dem har han behag; hvor er ellers dommens Gud?" Mal. 2, 17. Guds ord siger jo: "Ve dem, der kalder ondt for godt og godt for ondt, gør mørke til lys og lys til mørke." Es. 5, 20.

Endvidere modsiger apostlene, således som de fremstilles af disse løgnagtige ånder, hvad de har skrevet ved Helligåndens befaling, mens de var på jorden. De benægter Bibelens guddommelige oprindelse og bortriver således grundlaget for det kristne håb og udslukker det lys, som åbenbarer vejen til Himmelen. Satan vil få verden til at tro, at Bibelen er det rene opspind eller i det mindste kun en bog, der var egnet for menneskeslægten i begyndelsen, men nu er noget, man kan tage let på eller lægge fra sig som forældet, og til at indtage Guds ords plads tilbyder han så de spiritistiske manifestationer!

Her er en metode, som han helt behersker. På denne måde kan han få verden

til at tro, hvad han vil. Den bog, som skal dømme ham og hans tilhængere, skjuler han i mørket, netop der, hvor han vil have den. Verdens frelser gør han til et ganske almindeligt menneske, og ligesom det romerske vagthold, der bevogtede Kristi grav, udspredte det løgnagtige rygte, som præsterne og de ældste lagde dem i munden for at modbevise Jesu opstandelse, sådan prøver de, som tror på spiritistiske manifestationer, at få det til at se ud, som om der ikke skete noget mirakuløst i vor frelsers liv. Når de således har forsøgt at skubbe Jesus i baggrunden, gør de opmærksom på deres egne mirakler og erklærer, at disse langt overgår Kristi gerninger.

Moderne spiritisme

Det er sandt, at spiritismen nu er ved at forandre sin form, og at den ved at tilsløre nogle af sine mest utiltalende træk prøver at optræde i kristen forklædning. Men dens forkyndelse fra talerstol og presse har i mange år lydt offentligt, og heri åbenbares dens sande natur. Dens lære kan hverken benægtes eller skjules.

Tilmed er den i sin nuværende form, så langt fra at være mere værdig til at tåles end tidligere, i virkeligheden mere farlig, fordi bedraget er mere listigt. Mens den tidligere forkastede Kristus og Bibelen, foregiver den nu at godkende dem begge. Men Bibelen fortolkes på en sådan måde, at den behager det ugenfødte hjerte, mens dens alvorlige og livsvigtige sandheder forties. Man lægger vægt på kærligheden som Guds vigtigste egenskab, men den nedværdiges til en vag sentimentalitet, som kun lidet skelner mellem godt og ondt. Guds retfærdighed, hans fordømmelse af synden, hans hellige lovs krav – alt dette lades ude af syne. Mennesker lærer at betragte de ti bud som døde bogstaver. Tiltalende og besnærende fabler fortryller sanserne og får mennesker til at forkaste Bibelen som grundlaget for deres tro. Kristus bliver lige så fuldt og helt fornægtet som nogen sinde; men Satan har i den grad forblindet menneskers øjne, at de ikke opdager bedrageriet.

Der er kun få, der har nogen virkelig forståelse af spiritismens vildledende magt og faren ved at komme under dens indflydelse. Der er mange, som giver sig af med den blot for at tilfredsstille deres nysgerrighed. De har ingen virkelig tiltro til den og ville blive rædselsslagne ved tanken om at overgive sig selv til åndernes herredømme; men de vover sig ind på forbudt grund, og den store ødelægger udøver sin magt over dem mod deres vilje. Hvis de blot en gang lader sig forlede til at lade deres sind beherske af ham, så slipper han dem ikke igen. Ved deres egen kraft er det umuligt for dem at frigøre sig fra den besnærende, lokkende trolddom. Kun Guds kraft, der gives som svar på troens inderlige bøn, kan befri disse indfangede sjæle.

Alle de, der ser igennem fingre med syndige karakteregenskaber eller med vilje kæler for en erkendt synd, hidkalder Satans fristelser. De skiller sig fra Gud og fra hans engles beskyttelse. Når den Onde kommer med sine bedrag, er de forsvarsløse og bliver hans lette bytte. De, der således giver sig ind under hans magt, forstår kun lidt, hvorhen denne vej fører dem. Når fristeren har fået dem i sin magt, vil han benytte dem til at lokke andre ind i ødelæggelse.

Det eneste værn mod bedrag

Profeten Esajas siger: ”Og siger de til jer: ”Søg genfærdene og ånderne, som

hvisker og mumler!" skal et folk ikke søge sin Gud skal, man søge de døde for de levende? Nej! Til Ordet og vidnesbyrdet! Dersom de ikke taler i overensstemmelse med dette ord, så er der ingen lys i dem." Es. 8, 19. 20 (Norsk overs.) Hvis mennesker havde været villige til at tage imod den sandhed, som skriften så tydeligt taler om, med hensyn til menneskets natur og de dødes tilstand, så ville de i spiritismens påfund og åbenbaringer se Satans værk med al dets magt og tegn og falske undere. Men hellere end at opgive den frihed, der er så behagelig for den kødelige tankegang, og give afkald på de synder, som de elsker, vil en mængde mennesker lukke deres øjne til for lyset og vandre lige frem uden at agte på advarsler, mens Satan spinder sine garn om dem og de bliver hans bytte. "Fordi de ikke tog imod kærligheden til sandheden, så de kunne blive frelst," derfor "sender Gud dem en vildførende magt, så de tror løgnen." 2 Tess. 2, 10. 11.

De, der modsætter sig spiritismens lære, angriber ikke blot mennesker, men også Satan og hans engle. De har indledt en strid mod magterne, imod myndighederne, imod verdensherskerne i dette mørke, imod ondskabens åndemagter i det himmelske. Satan vil ikke vige en tomme, hvis ikke han drives tilbage af himmelske sendebud. Guds folk skulle være i stand til at møde ham på samme måde, som vor frelser gjorde det, med disse ord: "Der står skrevet!" Satan kan citere Bibelen lige så godt i dag som på Kristi tid, og han vil fordreje dens lære for at støtte sit blændværk. De, der ønsker at bestå i denne farens stund, må selv kunne forstå skriftens vidnesbyrd.

Mange vil komme til at stå over for djævelske ånder, der giver sig ud for at være elskede venner eller slægtninge og forkynder de allerfarligste kætterier. Disse gæster vil appellere til vor inderligste deltagelse og vil udføre undere for at støtte deres foregivende. Vi må være forberedt på at modstå dem med Bibelens sandheder: at de døde intet ved, og at de, som viser sig på denne måde, er onde ånder.

Vi står lige foran "prøvelsens stund, som skal komme over hele jorderige for at prøve dem, der bor på jorden." Åb. 3, 10. Alle, hvis tro ikke er fast grundfæstet i Guds ord, vil lade sig narre og overvinde. Satan "arbejder med al uretfærdighedens forførelse" på at vinde herredømmet over menneskenes børn, og hans bedrag vil bestandig blive større. Men han kan kun vinde sin sag, hvis mennesker frivilligt giver efter for hans fristelser. De, der alvorligt søger kundskab om sandheden og stræber efter at rense deres sjæle gennem lydighed og på denne måde gør, hvad de kan for at berede sig til kampen, vil i sandhedens Gud finde et sikkert forsvar. "Fordi du har holdt fast ved mit bud om udholdenhed, vil jeg også holde dig fast," lød Frelserens løfte. Åb. 3, 10. Hellere ville han sende enhver engel ud fra Himmelen for at beskytte sit folk, end han ville overlade en eneste sjæl, som stoler på ham, til at blive besejret af Satan. . Profeten Esajas giver et billede af det frygtelige bedrag, der vil ramme de onde, så de tror sig sikre for Guds dom: "Vi sluttede en pagt med døden, Dødsriget gjorde vi aftale med; når den susende svøbe går frem, da når den ej os, thi løgn har vi gjort til vort ly, vi har gemt os i svig." Es. 28, 15. Blandt dem, som beskrives her, findes også de, som i deres stivsindede ubodfærdighed beroliger sig selv med forsikringen om, at der ikke findes nogen straf for synderen, at hele menneskeslægten, ligegyldigt hvor fordærvet den måtte være, skal ophøjes til Himmelen, for at blive Guds engle. Men endnu mere eftertrykkeligt sluttes

en pagt med døden og en overenskomst med helvede af dem, der forkaster de sandheder, som Himmelen har skænket til forsvar for de retfærdige i prøvelsens time, og tager imod det løgnens tilflugtssted, som Satan tilbyder dem i stedet, - spiritismens blændværk.

Denne generations blindhed er ubeskrivelig! Tusinder forkaster Guds ord og anser det ikke for værdigt at tro på, men med den største tillid godtager de Satans bedrag. Tvivlere og spottere fordømmer den sande tro hos dem, der kæmper for profeternes og apostlenes tro, og de morer sig med at latterliggøre skriftens højtidelige forkyndelse om Kristus og frelsesplanen og den gengældelse, der vil ramme dem, der forkaster sandheden. De hykler stor medlidenhed med dem, der er så snæversindede, svage og overtroiske, at de erkender Guds krav og adlyder hans lovbud. De lægger lige så stor sikkerhed for dagen, som om de bogstaveligt havde sluttet pagt med døden og truffet aftale med helvede, - som om de havde rejst en uoverstigelig mur mellem sig selv og Guds gengældelse. Intet kan vække deres frygt. Så helt og fuldt har de overgivet sig til fristeren, så tæt har de forenet sig med ham, og så besjælede er de af hans ånd, at de hverken har kraft eller lyst til at løsrive sig fra hans garn.

Satan har længe haft sine sidste bestræbelser for at bedrage verden under forberedelse. Grunden til hans værk blev lagt ved den forsikring, han gav Eva i Edens have: ”I skal ingenlunde dø!” ”Når I spiser deraf, åbnes jeres øjne, så I bliver som Gud til at kende godt og ondt!” 1. Mos. 3, 4. 5. Lidt efter lidt har han beredt vejen for sit mesterstykke af bedrageri ved udviklingen af spiritismen. Endnu har han ikke opnået den fulde opfyldelse af sine planer, men han vil nå dertil i den sidste rest af tid, der er tilbage. Profeten siger: ”Jeg så … tre urene ånder, som lignede frøer. De er nemlig dæmoners ånder, som gør tegn; og de går ud til kongerne på hele jorderige for at samle dem til krigen på Guds, den Almægtiges, store dag.” Åb. 16, 13. 14. Med undtagelse af dem, der ved Guds kraft bevares gennem troen på hans ord, vil hele verden blive draget ind i denne forblindelse. Mennesker er hastigt ved at blive lullet ind i en skæbnesvanger følelse af tryghed , hvorfra de først bliver vækket op ved udgydelsen af Guds vrede.

Gud Herren siger: ”Jeg gør ret til målesnor, retfærd til blylod; hagl skal slå løgnelyet ned, vand skylle gemmestedet bort. Jeres pagt med døden skal brydes, aftalen med Dødsriget glippe. Når den susende svøbe går frem, skal den slå jer til jorden.” Es. 28, 17. 18.

35. SAMVITTIGHEDENSFRIHEDEN TRUET

Katolicismen betragtes nu af protestanter med langt større velvilje end tidligere. I de lande, hvor katolicismen ikke har fremgang, og hvor katolikkerne for at vinde indflydelse indtager en forsonlig holdning, møder man en tiltagende ligegyldighed med hensyn til de læresætninger, som adskiller reformationens kirker fra pavevældet. Stadig vinder den mening frem, at når alt kommer til alt, er vi ikke så vidt forskellige med hensyn til de livsvigtige punkter, som man engang troede, og at lidt imødekommenhed fra vor side vil føre til bedre forståelse med Rom. Der var en tid, hvor protestanterne lagde stor vægt på den samvittighedsfrihed, som var erhvervet med så store ofre. De lærte deres børn at afsky katolicismen og mente, at det ville være utroskab mod Gud at søge forståelse med Rom. Men hvor er de følelser, der nu får udtryk, vidt forskellige fra dengang!

Katolicismens forsvarere erklærer, at der er blevet talt ondt om den katolske kirke, og den protestantiske verden er tilbøjelig til at give dem ret i dette. Mange hævder, at det er uretfærdigt at bedømme kirken i dag ud fra de afskyeligheder og meningsløsheder, som kendetegnede dens herredømme i uvidenhedens og mørkets århundreder. De undskylder dens frygtelige grusomheder som et udslag af de barbariske tider og erklærer, at nutidens civilisation har forandret dens indstilling.

Krav om ufejlbarlighed

Mon disse mennesker har glemt det krav på ufejlbarlighed, der for otte hundrede år siden blev fremsat af denne hovmodige magt? Så langt fra at give afkald derpå bekræftede man i det nittende århundrede dette krav mere ubetinget end nogen sinde tidligere. Når Rom hævder, at kirken "ald*rig er faret vild,* og at den efter skriftens vidnesbyrd *aldrig vil komme til at fare vild,"* hvordan kan den så frafalde de principper, der i svundne tider har været rettesnoren for dens handlemåde? *(John L. von Mosheim: Institutes of Ecclesiastical History, book 3, century 11, part 2, chapter 2, section 9, note 17) (Se noter: UFEJLBARLIGHEDEN.)*

Pavekirken vil aldrig give afkald på sit krav om ufejlbarlighed. Den mener, at alt, hvad den har gjort for at forfølge dem, der forkaster dens dogmer, var retfærdigt, og mon den ikke ville gentage de samme handlinger, hvis lejlighed skulle tilbyde sig? Hvis de hæmmende bånd, som verdslige regeringer nu pålægger den, skulle blive fjernet og Roms tidligere magt genoprettet, så ville der hurtigt komme en fornyelse af dens tyranni og forfølgelse.

En velkendt forfatter taler således om pavevældets holdning, når det drejer sig om samvittighedsfrihed, og om de farer, der i særlig grad truer De forenede Stater gennem dets politiske succes:

"Der findes mange, der er tilbøjelige til at kalde enhver frygt for romerkirken i De forenede Stater for snæversind og barnagtighed. Den slags mennesker ser intet i romerkirkens natur og holdning, som kan være i modstrid med vor frie forfatning, og ser heller ikke noget ildevarslende i dens stadige vækst. Lad os da allerførst sammenligne nogle af vore fundamentale principper med den katolske

kirkes.

De forenede Staters forfatning tilsikrer *samvittighedsfrihed.* Intet er os kærere eller mere fundamentalt. Pave Pius IX sagde i sin rundskrivelse af 15. august 1854: ”De meningsløse og fejlagtige doktriner eller galskaber til forsvar for samvittighedsfriheden er en højst afskyelig vildfarelse – en pest, som frem for nogen anden må frygtes i et land!” Den samme pave fordømte i sin rundskrivelse af 8. december 1864 ”dem” der forsvarer samvittighedsfrihed og frihed til gudsdyrkelse,” og også ”alle dem, der hævder, at kirken ikke har lov at bruge magt.”

Roms fredelige tone i De forenede Stater betyder ikke nogen sindsforandring. Romerkirken er kun tolerant, når den er magtesløs. Biskop O`Corner siger: ”Religionsfrihed tåles kun så længe, til det modsatte kan gennemføres uden fare for den katolske verden.” – Ærkebiskoppen af St. Louis sagde engang: ”Kætteri og vantro er forbrydelser, og i kristne lande, som for eksempel Italien og Spanien, hvor hele befolkningen er katolikker, og hvor den katolske religion er en væsentlig del af landets lov, straffes de som andre forbrydelser.”

Enhver kardinal, ærkebiskop eller biskop inden for den katolske kirke aflægger en lydighedsed til paven, hvori følgende ord forekommer: ”Kættere, skismatikere og oprørere mod vor ovennævnte herre (paven) eller hans før omtalte efterfølgere vil jeg af bedste evne forfølge og bekæmpe.” – *Josias Strong: Our Country, ch. 5, pars. 1-3.*

Katolicismen vinder tilhængere

Sandt er det, at der findes virkelige kristne inden for den romersk-katolske kirke. Tusinder inden for denne kirke tjener Gud efter deres bedste overbevisning. Man har forment dem adgang til hans ord, og derfor erkender de ikke sandheden. De har aldrig oplevet modsætningen mellem en levende gudstjeneste og en række af tomme skikke og ceremonier. Gud ser med medlidende kærlighed på disse sjæle, som jo er opdraget i en illusorisk og utilfredsstillende tro. Han vil lade stråler af lys trænge ind i det tætte mørke, som de er omgivet af. Han vil åbenbare dem den sandhed, der findes i Jesus, og mange af dem vil engang slutte sig til hans folk.

Men romerkirken er som et samlet hele ikke i bedre overensstemmelse med Kristi evangelium i dag end på noget andet tidspunkt af sin historie. De protestantiske kirker er kommet ind i et dybt mørke – ellers ville de være klar over tidernes tegn. Romerkirken er vidtrækkende i sine planer og sin handlemåde. Den anvender alle påfund for at udvide sin indflydelse og forøge sin magt i forberedelsen af en voldsom og afgørende kamp for at genvinde verdensherredømmet, genindføre forfølgelserne og tilintetgøre alt, hvad protestantismen har udrettet. Katolicismen vinder terræn på alle fronter. Se blot det stigende antal af dens kirker og kapeller i de protestantiske lande. Se, hvor populære dens læreanstalter og seminarier er i Amerika, og i hvor høj grad de beskyttes af protestanterne. Se på det udvidede system af ceremonier i England og de hyppige frafald over til katolikkernes rækker. Alt dette burde vække ængstelse hos alle, der værdsætter evangeliets rene lære.

Der er protestanter, som har indladt sig med og beskyttet den katolske lære. De har sluttet forlig og gjort indrømmelser, som har overrasket selv katolikkerne, og som de ikke fatter. Mennesker lukker øjnene for romerkirkens sande natur og

de farer, man må frygte fra dens herredømme. Folket trænger til at vækkes for at kunne modstå en fremtrængende magt af den borgerlige og religiøse friheds farligste fjende.

Ydre pragt

Mange protestanter mener, at den katolske religion ikke er tillokkende, og dens gudstjeneste består af en kedelig, meningsløs række af ceremonier. Heri tager de fejl! Skønt katolicismen bygger på et bedrag, så er dette hverken groft eller plumpt. Romerkirkens gudstjeneste er af meget betagende virkning. Dens pragtudfoldelse og dens højtidelige ritual fortryller menneskers sanser og får fornuftens og samvittighedens stemme til at tie. Synet virker betagende. Pragtfulde kirker, imponerende processioner, gyldne altre, juvelprydede helgenskrin, udsøgte malerier og vidunderlig skulptur fryder skønhedssansen. Også øret henrives. Musikken er uden sidestykke. Det dybttonende orgels dejlige klang, som blander sig med den flerstemmige sang, mens den bruser gennem de store katedralers høje hvælvinger og søjlegange, kan ikke undlade at betage sindet med højtid og ærefrygt.

Denne ydre herligheds pragt og ceremoni, som kun er en hån mod den syndsbetyngede sjæls længsler, er et vidnesbyrd om indre fordærvelse. Kristi religion har ikke brug for den slags lokkemidler som anbefaling. I det lys, der stråler fra korset, viser den sande kristendom sig så ren og skøn, at ingen ydre prydelse kan forøge dens sande værd. Det er de helliges skønhed, - en ydmyg og stille ånd, - som betyder noget for Gud.

Strålende ydre form behøver ikke at være kendetegnet på rene, ophøjede tanker. Høje begreber om kunst og en forfinet smag møder man tit hos personer, der både er verdslige og sanselige. Satan bruger dem ofte til at få mennesker til at glemme det, som er fornødent for sjælen, til at aflede opmærksomheden fra det fremtidige, evige liv og til at få dem til at vende sig bort fra deres evige hjælper og kun leve for denne verden.

En religion med ydre form virker tiltrækkende på det ugenfødte hjerte. Den katolske gudstjenestes pragt og ceremonier har en forførerisk tryllemagt, som har bedraget mange, og de kommer til at betragte romerkirken som selve Himmerigs port. Kun de, hvis fødder står fast på sandhedens grund, og hvis hjerter er fornyede ved Guds Ånd, har kraft til at modstå dens indflydelse. Tusinder, som ikke af egen erfaring kender Kristus, vil lade sig forføre til at antage gudsfrygts skin uden dens kraft. Det er netop en sådan religion, masserne kræver.

Hvad med skriftemålet?

Kirkens hævdelse af at kunne tildele syndsforladelse får katolikken til at føle sig frit stillet med hensyn til at synde, og forordningen om skriftemål, uden hvilket syndsforladelse ikke gives, virker også med til at give det onde frit løb. Den, som knæler for et faldent menneske og gennem skriftemål åbenbarer sit hjertes hemmelige tanker og fantasier, nedværdiger sig som menneske og forringer enhver af sin sjæls ædle indskydelser. Ved at afsløre sit livs synder for en præst, - et fejlende, syndigt, dødeligt menneske og kun alt for ofte demoraliseret af vin og tøjlesløshed, - forringer man sine karakteregenskaber, og som følge deraf tager man skade på sin sjæl. Tankerne om Gud nedværdiges til et faldent menneskes lighed, thi præsten står som Guds stedfortræder. Dette

nedværdigende skriftemål fra menneske til menneske er den hemmelige kilde, hvorfra der er udsprunget så meget af det onde, som besudler verden og dømmer den til den endelige tilintetgørelse. Alligevel er det for den, der elsker at tage hensyn til sig selv, en mere tiltalende tanke at skrifte for et medmenneske end at lukke sjælen op for Gud. Det er behageligere for den menneskelige natur at gøre bod end at slippe synden. Det er lettere at plage legemet med sækkelærred og nælder og gnavende lænker end at korsfæste de kødelige lyster. Tungt er det åg, som det menneskelige hjerte er villigt til at bære, hellere end at bøje sig under Kristi åg.

Der er en slående lighed mellem romerkirken og det jødiske samfund på Kristi tid. Mens jøderne hemmeligt nedtrampede enhver grundsætning i Guds lov, overholdt de i det ydre strengt dens forskrifter og belæssede den med fordringer og overleveringer, som gjorde lydigheden til en plage og byrde. Ligesom jøderne hævdede at ære loven, sådan hævder katolikkerne at ære korset. De dyrker symbolet på Kristi lidelser, mens de i deres liv fornægter ham, som det er et billede på.

Katolikker anbringer kors over deres kirker, på deres altre og på deres klæder. Overalt ser man korsets tegn. I det ydre æres og ophøjes det alle vegne. Men Kristi lære er begravet under en mængde meningsløse traditioner, falske fortolkninger og strenge krav. Frelserens ord om de hykleriske jøder henvender sig med endnu større kraft til de ledende inden for den romersk-katolske kirke. ”De binder tunge byrder sammen og lægger dem på menneskers skuldre, men selv vil de ikke røre dem med en finger.” Matt. 23, 4. Samvittighedsfulde sjæle bliver holdt i en stadig rædsel, fordi de frygter for at have syndet imod Gud, mens mange af kirkens høje embedsmænd lever i luksus og sanselige glæder.

Tilbedelsen af billeder og relikvier, påkaldelsen af helgener og ophøjelsen af paven er Satans påfund for at drage menneskers sind bort fra Gud og hans Søn. For at gøre deres ødelæggelse fuldkommen forsøger de at vende deres opmærksomhed bort fra ham, hos hvem de alene kan finde frelse. Han vil vise dem hen til enhver ting, der kan sættes i stedet for ham, der har sagt: ”Kom hid til mig, alle I, som er trætte og tyngede af byrder, og jeg vil give jer hvile.” Matt. 11, 28.

En dyster beretning

Satans stadige bestræbelser går ud på at give en falsk fremstilling af Gud, af syndens væsen og af, hvor meget der i virkeligheden står på spil i den store strid. Hans spidsfindigheder forringer den guddommelige lovs forpligtelser og giver mennesker frihed til at synde. Samtidig får han dem til at nære falske forestillinger om Gud, så de snarere betragter ham med frygt og had end med kærlighed. Den grusomhed, som er uadskillelig fra hans egen natur, tillægger han Skaberen. Den giver sig udtryk i religionssystemer og viser sig i forskellige former for gudsdyrkelse. På denne måde forblindes menneskers sjæle, og Satan sikrer sig dem som sine hjælpere i kampen mod Gud. Ved en forvansket opfattelse af de guddommelige egenskaber kom hedningefolk til at tro, at menneskeofre var nødvendige for at sikre sig guddommens gunst, og der er forøvet frygtelige grusomheder under de forskellige former for afgudsdyrkelse.

Den romersk-katolske kirke, som forener hedenskabets og kristendommens former og ligesom hedenskabet forvansker Guds væsen, har taget sin tilflugt

til ikke mindre grusomme og oprørende metoder. I sin tid, hvor romerkirken havde overhøjheden, benyttede man torturinstrumenter for at tvinge mennesker til at godkende dens lære. Bålet ventede dem, der ikke ville bøje sig for dens krav. Der forøvedes myrderier efter en målestok, som aldrig vil blive kendt, før de åbenbares på dommens dag. Kirkens høje embedsmænd udgrundede ved deres herre Satans hjælp måder, hvorved man kunne forårsage de størst mulige pinsler uden dog at gøre ende på offerets liv. I mange tilfælde blev denne djævelske proces gentaget til den yderste grænse, for hvad et menneske kunne udholde, indtil naturen opgav kampen, og den lidende bød døden velkommen som en mild befrier.

En sådan skæbne led romerkirkens modstandere. Til sine tilhængere havde den tugtemidler som piskning, udsultning og legemlig hårdhed under enhver tænkelig, modbydelig form. For at sikre sig Himmelens velbehag krænkede de bodfærdige Guds love. De lærte at sønderrive de bånd, som han har skabt til velsignelse og glæde for menneskets jordiske liv. Kirkegårdene rummer millioner af ofre, som tilbragte deres liv med forgæves bestræbelser for at underkue deres naturlige kærlighed og med at undertrykke enhver tanke eller følelse for deres medskabninger som en synd imod Gud.

Hvis vi ønsker at forstå Satans bestandige grusomhed, der har vist sig gennem hundreder af år, - ikke blandt dem, der aldrig har hørt om Gud, men inden for kristenhedens inderste kerne og til dens yderste grænser – så behøver vi blot at kaste et blik på romerkirkens historie. Gennem dette kæmpesystem af bedrag opnår mørkets fyrste sit formål: at vanære Gud og bringe elendighed over mennesker. Og når vi ser, hvor han har held til at forklæde sig og udføre sit værk ved hjælp af kirkens ledere, forstår vi bedre, hvorfor hans modvilje mod Bibelen er så stor. Dersom denne bog læses, vil Guds nåde og kærlighed åbenbares, og man vil komme til at se, at han ikke lægger nogen af disse tunge byrder på mennesker. Det eneste, han kræver, er et sønderknust hjerte og en ydmyg og lydig ånd.

Kristus giver i sit liv intet eksempel på, mænd og kvinder der skal spærre sig inde i klostre for at blive skikkede til Himmelen. Han har aldrig lært os, at kærlighed og medfølelse bør undertrykkes. Frelserens hjerte strømmede over af kærlighed. Jo mere mennesket nærmer sig den moralske fuldkommenhed, jo stærkere er dets følsomhed, jo skarpere dets opfattelse af synd og jo dybere dets medfølelse med de bedrøvede. Paven hævder at være Kristi stedfortræder, men hvordan kan hans karakter tåle sammenligning med vor frelsers? Har man nogen sinde hørt, at Kristus dømte mennesker til fængsel eller pinebænk, fordi de ikke hyldede ham som Himmelens konge? Hørte man nogen sinde hans røst dømme nogen til døden, fordi de ikke tog imod ham? Dengang beboerne af en samaritansk by viste ham ringeagt blev apostlen Johannes fuld af harme og spurgte: ”Herre! Vil du, at vi skal byde ild fare ned fra Himmelen og fortære dem? [således som Elias gjorde]. ” Jesus så medlidende på sin discipel og svarede, idet han bebrejdede ham hans hårde sind: ”Menneskesønnen er ikke kommet for at ødelægge menneskeliv, men for at frelse dem.” Luk. 9, 54. 56. Hvilken forskel på den ånd, Kristus lagde for dagen, i modsætning til hans foregivne stedfortræders!

Bør protestanterne søge tilbage til Rom?

Nu viser romerkirken den lyse side frem over for verden og dækker sin histories frygtelige grusomheder bag undskyldende forklaringer. Den har iklædt sig kristelig dragt, men den har ikke forandret sig. Ethvert af de principper, som fandtes inden for pavedømmet i fortiden, eksisterer stadig. De læresætninger, som blev opfundet i den mørkeste middelalder, gælder stadig. Lad ingen bedrage sig selv. Det pavevælde, som protestanterne nu er så villige til at ære, er det samme, som beherskede verden på reformationens tid, da Guds mænd trådte frem for med fare for deres liv at afsløre dets uretfærdighed. Det sidder inde med det samme hovmod og de stolte forudsætninger, hvorved det herskede over konger og fyrster og gjorde fordring på at have guddommelige fortrin. Dets ånd er ikke mindre grusom og tyrannisk nu, end dengang det udslettede menneskelig frihed og myrdede den Højestes hellige.

Pavedømmet er netop, hvad profetien erklærede, at det skulle blive: de sidste tiders frafald! 2. Tess. 2, 3. 4. Det hører med til dets politik at spille den rolle, der bedst fremmer dets formål, men under kamæleonens forskelligartede udseende skjuler det ufravigeligt slangens gift. "Et givet løfte behøver ikke at overholdes over for kættere eller personer, der mistænkes for kætteri," erklæres det. (Lenfant. vol. 1, p. 516.) Skal virkelig denne magt, hvis historie i tusinde år er blevet skrevet med de helliges blod, nu erkendes for en del af Kristi kirke?

Ikke uden grund er det i protestantiske lande blevet hævdet, at katolicismen afviger langt mindre fra protestantismen nu end tidligere. Der er sket en forandring, men forandringen stammer ikke fra pavekirken. Katolicismen ligner virkelig meget af den protestantisme, der nu er til - fordi protestantismen har forandret sig så meget siden reformatorernes tid.

Efterhånden som de protestantiske kirker har søgt verdens gunst, er deres øjne blevet forblindede af falsk barmhjertighed. De kan ikke se andet, end at det er rigtigt at tro godt om alt det onde, - og som det uundgåelige resultat vil de til slut komme til at tro ondt om alt det gode. I stedet for at stride for den tro, som èn gang for alle er blevet overgivet de hellige, er de nu så at sige ved at gøre romerkirken undskyldninger for deres ukærlige mening om den og bede om tilgivelse for deres snæversyn.

Der findes mange mennesker, selv blandt dem, der ikke ser med velvilje på romerkirken, som ikke frygter nogen fare trods dens magt og indflydelse. Mange mener, at det åndelige og moralske mørke, der rugede over middelalderen, hjalp med til at udbrede dens dogmer, overtro og undertrykkelse, og at de nye tiders større oplysning, den almindeligt udbredte viden og den voksende frigjorthed med hensyn til religionsanliggender forbyder en tilbagevenden af intolerance og tyranni. Blot tanken om, at en sådan tingenes tilstand skulle kunne bestå i vor oplyste tid, erklæres for latterlig. Det er sandt, at både forstandens, moralens og religionens lys skinner klart over dette slægtled. Fra Guds hellige ords åbnede sider skinner lyset fra Himmelen ud over jorden; men man burde huske på, at jo stærkere lys der gives, jo dybere er mørket hos dem, der forvansker eller forkaster det.

Granskning af Bibelen under bøn ville få protestanterne til at se pavemagtens sande natur og få dem til at afsky og undgå den, men mange føler sig så kloge i deres egen indbildskhed, at de ikke føler nogen trang til at søge Gud, så de kan føres ind i sandheden. Skønt de hovmoder sig af deres oplysning, er de uvidende om både skriften og Guds kraft. De må have noget til at berolige deres

samvittighed, og de søger det, som er mindst åndeligt og ydmygende. Det, de ønsker, er at lære at glemme Gud på en sådan måde, at det ser ud, som om de husker ham. For alle disse egner pavekirken sig godt til at imødekomme deres ønsker. Den er indrettet for to forskellige slags mennesker, som omfatter næsten hele verden: dem, der vil frelses ved deres egen fortjeneste, og dem, der vil frelses i deres synder. Heri ligger hemmeligheden ved dens magt.

Man har set, at en tid med stort åndeligt mørke var gunstigt for pavemagtens fremgang. Nu skal man komme til at se, at en tid med stort åndeligt lys er lige så gunstigt for dens fremgang. I fortiden, hvor mennesker ikke ejede Guds ord og var uden viden om sandheden, var deres øjne tildækkede, og tusinder lod sig indfange uden at se det garn, der var udspændt foran dem. I dette slægtled er der mange, hvis øjne lader sig blænde af menneskelige teoriers glans fra en "erkendelse," der med urette kaldes således. De opdager ikke snaren og går i den så let, som var de blinde. Det var Guds hensigt, at menneskets åndelige evner skulle betragtes som en gave fra Skaberen og anvendes i sandhedens og retfærdighedens tjeneste; men når man dyrker hovmod og ærgerrighed og mennesker ophøjer deres egne teorier over Guds ord, så kan oplysning være til større skade end uvidenhed. Således vil den nuværende tids falske videnskab, som undergraver troen på Bibelen, vise sig at have lige så stort held til at berede vejen for antagelsen af den katolske lære med dens tiltalende skikke, som mangel på kundskab var til at åbne vejen for dets storhed i middelalderen.

I de bevægelser, der nu vokser frem i De forenede Stater for at tilsikre kirkens institutioner og skikke hjælp fra staten, følger protestanterne i katolikkernes fodspor. Ja, endnu mere, idet de er med til at åbne døren for pavevældet, så det i det protestantiske Amerika kan genvinde det herredømme, som det har mistet i den gamle verden. Og hvad der giver denne bevægelse større betydning, er dette, at hovedformålet er den tvungne overholdelse af søndagen, - en skik, der har sin oprindelse i romerkirken, og som denne håndhæver som en del af sin myndighed. Det er romerkirkens ånd, - den ånd, der tillemper sig efter denne verdens skikke og sætter menneskelige traditioner højere end Guds bud – der gennemsyrer de protestantiske kirker og forleder dem til at arbejde på samme måde for søndagens ophøjelse, som pavedømmet har gjort før dem.

Symbolet på romerkirkens magt

Hvis læseren ønsker at forstå, hvilke hjælpemidler der skal anvendes i den nært forestående strid, behøver han kun at efterspore beretningerne om, hvilke midler Rom anvendte i samme hensigt i fordums tid. Hvis han ønsker at vide, hvordan de forenede katolikker og protestanter vil handle med dem, der forkaster deres dogmer, så lad ham se, hvilket sindelag Rom lagde for dagen over for sabbaten og dens forkæmpere.

Kongelige forordninger, almindelige kirkemøder og kirkelige bestemmelser, som blev støttet af verdslig magt, var de trappetrin, ad hvilke den hedenske festdag nåede til sin hædersplads i den kristne verden. Den første offentlige forordning, der påbød overholdelse af søndagen, var den lov, som Konstantin udstedte (år 321, se noter: KONSTANTINS SØNDAGSLOV). Denne forordning krævede, at bymennesker skulle hvile på "solens ærværdige dag," men tillod landmænd at fortsætte deres landbrugsarbejde. Skønt det egentlig var en hedensk vedtægt, blev dette påtvunget af kejseren, efter at han havde bekendt

sig til kristendommen.

Da det kongelige mandat viste sig at være utilstrækkeligt til at erstatte den guddommelige myndighed, hævdede Eusebius, en biskop, der søgte fyrsternes gunst, og som var Konstantins særlige ven og smigrer, at Kristus havde omskiftet sabbaten med søndagen. Der blev ikke fremført et eneste vidnesbyrd fra skriften om denne nye lære. *Eusebius indrømmer dens falskhed og udpeger de egentlige ophavsmænd til forandringen. Han siger: "Alt, hvad det var ens pligt at gøre på sabbaten, har vi overført til Herrens dag." – Robert Cox: Sabbath Laws and Sabbath Duties, p. 538.* Men argumenterne for søndagen – selv om de var så ubegrundede – tjente til at give folk mod til at træde sabbaten i støvet. Enhver, der var ivrig efter verdens ære, antog den folkelige festdag.

Da pavemagten fik fast grund under fødderne, fortsattes arbejdet for søndagens ophøjelse. En tid lang arbejdede agerbrugerne, når de ikke var i kirke, og den syvende dag blev stadig betragtet som sabbat. Men forandringen udviklede sig støt. De, der havde gejstlige embeder, fik forbud mod at afsige dom i nogen borgerlig strid om søndagen. Kort tid efter fik alle, hvilken stilling de end indtog, befaling om at afholde sig fra almindeligt arbejde, under trussel om fængsel, hvis det gjaldt frie borgere, og prygl, hvis det drejede sig om slaver. Senere kom der en forordning om, at rige mennesker skulle straffes med tabet af halvdelen af deres gods, og endelig, at hvis de stadig viste sig genstridige skulle de gøres til slaver. De lavere klasser skulle dømmes til forvisning på livstid.

Man gjorde også brug af mirakler. Det fortaltes foruden andre undere, at en jordbruger, der skulle til at pløje sin mark på en søndag, ville rense ploven med et jern, men jernet hang fast i hans hånd, og i to år hang det fast ved ham, "til meget stor smerte og skam for ham selv!" *Francis West: Historical and Practical Discourse on the Lord`s Day, p. 174.*

Senere gav paven befaling til, at sognepræsten skulle formane overtrædere af søndagen og tilråde dem at gå i kirke og bede deres bønner, for at der ikke skulle ske dem selv eller deres naboer en eller anden stor ulykke. Et gejstligt råd fremførte dette argument, som siden da er blevet anvendt i stor stil, selv af protestanter: at fordi mennesker var blevet ramt af lynet, mens de arbejdede om søndagen, måtte denne være sabbaten. "Det er tydeligt," sagde prælaterne, "i hvor høj grad det har vakt Guds mishag at ringeagte denne dag." Der skete en henvendelse til præster og regeringsmedlemmer, konger og fyrster og alle troende mennesker om "af yderste evne at drage omsorg for, at denne dag atter må æres og for kristenhedens anseelses skyld må blive mere fromt overholdt i den kommende tid." *Thomas Morer: Discourse in Six Dialougues on the Name, Notion, and Observation of the Lord`s Day, p. 271.*

Da kirkemødernes afgørelse viste sig utilstrækkelige bønfaldt man de verdslige myndigheder om at udstede en forordning, som kunne vække rædsel i menneskers hjerte og tvinge dem til at afholde sig fra at arbejde om søndagen. I en synode, der blev afholdt i Rom, blev alle tidligere bestemmelser atter bekræftet med større kraft og højtidelighed. De blev også indlemmet i kirkelovene og indskærpet af de borgerlige myndigheder næsten overalt i kristenheden. *(Se Heylyn: History of the Sabbath, pt. 2, ch. 5, sec. 7.)*

Alligevel voldte skriftens manglende begrundelse for overholdelse af søndagen ikke ringe besvær. Folket tvivlede på deres læreres ret til at tilsidesætte Jehovas direkte befaling: "Den syvende dag skal være hviledag for Herren din Gud," og

i stedet for helligholde solens dag. Til erstatning for bibelske beviser var det nødvendigt at finde på andre udveje. En nidkær forkæmper for søndagen, som ved slutningen af det tolvte århundrede besøgte England, mødte modstand fra trofaste vidner om sandheden, og hans anstrengelser var så frugtesløse, at han en tid rejste bort fra landet og tænkte frem og tilbage for at finde på et middel til at gennemføre sin lære. Da han vendte tilbage, var savnet afhjulpet, og han havde større held med sine senere bestræbelser. Han medbragte en rulle, som blev foregivet at stamme fra Gud selv, og som indeholdt det nødvendige påbud om at helligholde søndagen – tillige med frygtelige trusler for at skræmme de ulydige. Dette dyrebare dokument – et lige så lumpent bedrag som den forordning, det støttede – blev udgivet for at være faldet ned fra Himmelen og at være fundet i Jerusalem, på St. Simeons alter på Golgata. Men i virkeligheden var det pavelige palads i Rom det sted, hvorfra det stammede. Gennem alle tider har svig og forfalskninger for at fremme kirkens magt og rigdom været anset for lovlig af det pavelige præstevælde.

Denne rulle forbød alt arbejde fra den niende time, klokken tre lørdag eftermiddag, indtil solopgang om mandagen, og dens gyldighed blev hævdet at være bekræftet ved mange mirakler. Man fortalte, at mennesker, som arbejdede ud over den fastsatte tid, var blevet ramt af lammelser. En møller, som forsøgte at male sit korn, så, at der i stedet for mel vældede en blodstrøm frem, og møllehjulet stod stille, trods den voldsomme strøm i vandet. En kvinde, som stillede dej ind i ovnen, opdagede, at den var rå, da den blev taget ud, skønt ovnen var meget hed. En anden, som havde dej parat til at sætte i ovnen ved den niende time, men besluttede at sætte den til side til om mandagen, opdagede næste dag, at den var blevet formet til brød og bagt ved guddommelig kraft. En mand, som bagte brød efter den niende time om lørdagen, så, da han næste dag brækkede det over, at der flød blod fra det. Ved den slags meningsløse og overtroiske beretninger forsøgte søndagens forkæmpere at stadfæste dens hellighed. *(Se Roger de Hoveden: Annals, vol. 2, pp. 528-538.)*

I Skotland blev der ligesom i England vundet større agtelse for søndagen ved at forene den med en del af den gamle sabbat. Men der var forskel på, hvor lang tid der burde helligholdes. En forordning fra den skotske konge erklærede, at "lørdagen fra klokken tolv middag bør anses for hellig," og at ingen fra dette tidspunkt indtil mandag morgen havde lov at beskæftige sig med timelige forretninger. – *Morer, pp. 290. 291.*

Men trods alle anstrengelser for at håndhæve søndagens hellighed indrømmede katolikkerne selv offentligt sabbatens guddommelige autoritet og den menneskelige oprindelse af den forordning, som havde erstattet den. I det sekstende århundrede erklærede en pavelig rådsforsamling tydeligt: "Lad alle kristne huske på, at den syvende dag blev helliget af Gud og er blevet antaget og overholdt ikke blot af jøderne, men også af andre, der hævder at dyrke Gud; dog har vi kristne forandret deres sabbat til Herrens dag." *(Samme, pp. 281-282.)* De, der ringeagter Guds lov, var ikke uvidende om, af hvad art deres værk var. De var fuldt vidende om, at de satte sig over Gud.

Kristne sabbatsholdere i Ætiopien

Et slående eksempel på Roms politik over for dem, der er uenige med dem, fik man i den lange og blodige forfølgelse af valdenserne *(Se noter: SABBATEN*

OG VALDESERNE), af hvilke nogle overholdt sabbaten. Andre måtte lide på en lignende måde for deres trofasthed over for det fjerde bud. De ætiopiske kirkers historie er særlig betydningsfuld. Midt i middelalderens mørke havde man mistet de kristne i Centralafrika af syne, og i mange år havde de frihed til at udøve deres tro. Men til sidst hørte Rom om deres eksistens, og kejseren af Ætiopien lod sig snart lokke til at anerkende paven som Kristi stedfortræder.

Der fulgte andre indrømmelser efter. En forordning blev udstedt, som med trusler om den strengeste straf forbød overholdelse af sabbaten. *(Se Michael Geddes: Church History of Ethiopia, pp. 311. 312.)* Men det pavelige tyranni blev snart et så irriterende åg, at ætioperne besluttede at bryde det. Efter en frygtelig kamp blev de romersk-katolske forvist fra deres områder og den gamle tro genoprettet. Kirkerne frydede sig over deres frihed, og de glemte aldrig den lære, de havde fået ved at lade sig bedrage af Roms fanatiske og tyranniske magt. De var tilfredse med at blive inden for deres riges ensomhed, ukendt for den øvrige kristenhed.

De afrikanske kirker overholdt sabbaten, ligesom pavekirken havde gjort det indtil sit fuldkomne frafald. Skønt de helligholdt den syvende dag efter Guds bud, afholdt de sig fra at arbejde om søndagen i overensstemmelse med kirkens skikke. Efter at Rom havde opnået den højeste magt, trådte den Guds sabbat under fode for at ophøje sin egen, men Afrikas kirker, som havde levet skjult i hen ved tusinde år, tog ikke del i dette frafald. Da de kom under Roms herredømme, blev de tvungne til at tilsidesætte den sande og ophøje den falske sabbat, men ikke så snart havde de genvundet deres uafhængighed, før de atter adlød det fjerde bud. *(Se noterneæ DEN ÆTIOPISKE KIRKE OG SABBATEN.)*

Disse beretninger om fortiden afslører tydeligt Roms fjendskab over for den sande sabbat og dens forkæmpere og de midler, den anvender til at ære den forordning, som den selv har skabt. Guds ord lærer, at disse forhold vil gentage sig, når katolikker og protestanter forener sig om at ophøje søndagen.

Pavemagten mod nye højder

Profetien i Åbenbaringens 13. kapitel forkynder, at den magt, der repræsenteres af det dyr, der havde horn som et lam, skal få "jorden og alle dem der bor på den," til at tilbede pavemagten – der her symboliseres ved dyret, " der lignede en panter." Dyret med de to horn skal også opfordre "dem der bor på jorden, til at lave et billede af dyret." Desuden skal det få alle, " både små og store, rige og fattige, frie og trælle," til at modtage "dyrets mærke." Åb. 13, 11-16. Det er blevet vist, at De forenede Stater er den magt, der fremstilles som det dyr, der havde horn som et lam, og at denne profeti vil blive opfyldt, når De forenede Stater vil fremtvinge søndagens helligholdelse, som Rom kræver som den særlige erkendelse af sit overherredømme. Men De forenede Stater vil ikke være ene om denne hyldest til romerkirken. Endnu er Roms indflydelse i de lande, der engang har anerkendt dens herredømme, langtfra tilintetgjort, og profetien forudsiger en genoprettelse af dens magt. "Jeg så, at et af dens hoveder var som såret til døden, men dets dødshug blev lægt. Og hele jorderig fulgte undrende efter dyret." Åb. 13, 3. Tildelingen af det dødelige sår viser hen til pavemagtens fald år 1798. Derefter siger profeten: "Dets dødshug blev lægt. Og hele jorderig fulgte undrende efter dyret." Paulus forkynder tydeligt, at "det lovløse menneske" vil fortsætte sit værk lige til Herrens genkomst. 2. Tess. 2,

3-8. Indtil tidernes ende vil han vedblive med sine bedragerier, og Åbenbaringen erklærer, også med henblik på pavemagten: "Og alle de, der bor på jorden, skal tilbede det, alle de, der ikke fra verdens grundlæggelse har deres navn skrevet i livets bog. " Åb. 13, 8. Både i den gamle og den nye verden vil romerkirken blive hyldet ved den ære, der vises søndagens helligholdelse, som udelukkende hviler på den romerske kirkes autoritet.

Siden midten af det nittende århundrede har amerikanske forskere fremlagt dette vidnesbyrd for verden. Gennem de begivenheder, der nu finder sted, ser man en hastig fremadskridende opfyldelse af forudsigelsen. Hos protestantiske lærere finder man den samme hævdelse af guddommelig bemyndigelse til at holde søndagen hellig og den samme mangel på skriftens bevis for det, som hos de pavelige ledere, der fabrikerede mirakler til at træde i stedet for Guds bud. Denne hævdelse af, at mennesker hjemsøges af Guds dom for at bryde søndagen som hviledag, vil atter gentage sig. Den er allerede ved at blive gjort gældende, og en bevægelse med det formål at tvinge folk til at holde søndagen hellig er hurtigt ved at vinde terræn.

Romerkirken er underfundig i sin snedighed og list. Den kan gætte, hvad der vil ske. Den venter, til dens tid er inde, fordi den ser, at de protestantiske kirker gør knæfald for den ved at antage den falske sabbat, og at de forbereder sig til at tvinge den igennem med de selv samme midler, som den selv anvendte i fordums tid. De, der forkaster sandhedens lys, vil alligevel søge hjælp hos denne, som den påstår, ufejlbarlige magt for at forherlige en forordning, der har sin oprindelse hos den. Det er ikke vanskeligt at forudsige, med hvilken glæde den vil komme protestanterne til hjælp i dette arbejde. Mon nogen bedre end de pavelige ledere forstår, hvordan man skal behandle dem, der er ulydige mod kirken.

Den romersk-katolske kirke danner med alle sine forgreninger over hele verden èn vældig organisation som står under pavestolens kontrol og er beregnet til at tjene dens interesser. I hvert eneste land på kloden belæres dens millioner af tilhængere om at betragte sig selv som pligtige til at vise troskab mod paven. Ligegyldigt hvordan deres nationalitet eller deres regering er, skal de anse kirkens myndighed for hævet over enhver anden. Skønt de har lov til at aflægge ed, der tilsiger staten deres loyalitet, så ligger troskabsløftet til Rom altid bagved – og løser dem fra ethvert tilsagn, der ikke støtter Roms interesser.

Historien er et vidnesbyrd om Roms snedige og vedholdende bestræbelser for at blande sig i nationernes forhold, og når den har vundet fodfæste, fremmer den sine egne formål, selv om det er til ødelæggelse for fyrster og folkeslag. I året 1204 aftvang pave Innocens III kong Peter II af Aragonien følgende bemærkelsesværdige ed: "Jeg, Peter, konge af Aragonien, erklærer og lover altid at være min herre, pave Innocens, hans katolske efterfølgere og romerkirken tro og lydig og med troskab bevare mit rige i lydighed mod ham ved at forsvare den katolske tro og forfølge kætteriets fordærvelse." – *John Dowling: The History of Romanism, B. 5, ch. 6, sec. 55.* Dette stemmer overens med kravene med hensyn til den romerske paves magt, at "han har ret til at afsætte kejsere," og at "han kan løse undersåtter fra deres troskabsed til uretfærdige herskere." – *Mosheim: b. 3, cent. 11, pt. 2, ch. 2, sec. 9, note 17. (Se også noterne.)*

Og lad så ingen glemme, at det er romerkirkens stolthed, at den aldrig forandrer sig. Gregor VII`s og Innocens III`s principper er stadig den romersk-

katolske kirkes principper i dag. Og havde den blot magt til det, ville den bringe dem til udførelse med lige så stor kraft i dag som i de svundne århundreder. Protestanterne aner kun lidt, hvad de gør, når de har til hensigt at søge Roms hjælp i arbejdet for søndagens helligholdelse. Mens de er optaget af at nå deres egne mål, sigter Rom efter at genoprette sin magt og at genvinde sin tabte overhøjhed. Hvis det princip først bliver indført i De forenede Stater, at kirken kan benytte eller kontrollere statens myndighed; hvis overholdelse af religiøse skikke påtvinges af verdslige love; hvis, kort sagt, kirkens og statens myndighed skal have ret til at herske over samvittigheden, - så vil Roms sejr være sikret i dette land.

Guds ord har givet os en advarsel om den lurende fare. Dersom ingen ænser dette, vil den protestantiske verden komme til at lære, hvad der i virkeligheden er Roms planer, men først, når det er for sent at slippe ud af fælden. Ganske stille vokser romerkirkens magt. Dens doktriner udøver deres indflydelse både i retssalene, i kirkerne og i menneskehjerterne. Den tårner sine højloftede og massive bygningsværker op, og i deres hemmelige skjulesteder vil de tidligere forfølgelser gentage sig. I hemmelighed og uden at vække mistanke samler den nye kræfter til at fremme sine egne formål, når tiden er inde, hvor den kan slå til. Alt, hvad den ønsker, er en fordelagtig stilling, og dette har den allerede opnået. Vi skal snart komme til at se og mærke, hvad romerkirken stiler efter. Enhver, der så vil tro og adlyde Guds ord, vil derved pådrage sig vanære og forfølgelse.

36. DEN FORESTÅENDE KAMP

Lige fra begyndelsen af den store strid i Himmelen har Satan haft i sinde at kuldkaste Guds lov. Det var for at opnå dette, at han påbegyndte sit oprør imod Skaberen, og skønt han blev nedstyrtet fra Himmelen, har han forsat den samme kamp på jorden. Det formål, som han så ufravigeligt har stilet imod, er at bedrage mennesker og således få dem til at overtræde Guds lov. Hvad enten dette skal opnås ved helt at forkaste loven eller ved at afvise en af dens befalinger, så vil resultatet til sidst blive det samme. Den, som "snubler på et punkt," har udvist foragt for hele loven, hans indflydelse og eksempel gør fælles sag med overtrædelserne, og han "er blevet skyldig i alle." Jak. 2, 10.

Satan har ved at søge at udbrede foragt for de guddommelige bestemmelser forvansket Bibelens lære, og derved er vildfarelser blevet indflettet i troen hos tusinder, der hævder at tro skriftens ord. Den sidste store kamp mellem sandhed og vildfarelse, er blot det afgørende sammenstød i den langvarige strid med hensyn til Guds lov. Nu er vi ved at begynde på dette slag – et slag mellem menneskers love og Jehovas bud, mellem Bibelens religion og de opdigtede historiers og traditionens religion.

En truende krise

De kræfter, som vil forene sig mod sandhed og retfærdighed i denne kamp, er nu travlt beskæftigede. Guds hellige ord, som er nået til os og er så dyrt betalt med lidelser og blod, agtes kun ringe. Alle har adgang til Bibelen, men der er kun få, der virkelig tager imod den som vejleder for deres liv. Det er vantroen, som i en forfærdende grad råder – ikke blot i verden, men også inden for kirken. Mange er nået dertil, at de fornægter de lærdomme, som er selve den kristne tros grundpiller. Skabelsens store begivenheder, sådan som de fremstilles af de inspirerede skribenter, menneskets fald, forsoningen og Guds lovs evige beståen bliver praktisk talt forkastet, enten helt eller delvis, af mange af dem, der bekender sig som kristne. Der findes tusinder, der roser sig af deres klogskab og frigjorthed, og som betragter det som et svaghedstegn at fæste ubetinget lid til Bibelen. De mener, det er bevis på overlegen begavelse og lærdom at fremkomme med smålig kritik af skriften og at åndeliggøre og bortforklare dens mest betydnings fulde sandheder. Mange præster lærer deres menighed, - og mange professorer og lærere belærer de studerende om – at Guds lov er blevet forandret eller ophævet, og de, der stadig betragter dens krav som gældende og som noget, der skal adlydes bogstaveligt, anses for kun at være værdige til latterliggørelse eller foragt.

Ved at forkaste sandheden forkaster menneskene også dens Skaber. Ved at træde Guds lov i støvet fornægter de lovgiverens myndighed. Det er lige så let at lave sig en afgud af falske lærdomme og teorier som at danne sig en afgud af træ eller sten. Ved at give et falsk billede af Guds væsen får Satan mennesker til at opfatte ham på en forkert måde. For mange mennesker er et filosofisk afgudsbillede ophøjet på Jehovas trone, mens den levende Gud, sådan som han er åbenbaret i sit ord, i Kristus og i skaberværket, kun dyrkes af få. Mange gør naturen til deres gud, samtidig med at de fornægter naturens Gud.

Afgudsdyrkelse forekommer i dag i den kristne verden lige så virkeligt, som den fandt sted i det gamle Israel på Elias` tid, om end under en anden skikkelse. Den Gud, som dyrkes af mange efter sigende kloge mennesker, af filosoffer, digtere, politikere, journalister, - som dyrkes af fine selskabeligt dannede kredse, af mange skoler og universiteter, ja, selv af nogle teologiske institutioner, - er kun lidet bedre end Ba`al, fønikernes solgud.

Loven som ingen kan ændre

Der findes ingen vildfarelse inden for den kristne verden, som mere dristigt sætter sig op mod Himmelens autoritet, ingen, som mere direkte modsætter sig fornuftens stemme, ingen, som er mere ødelæggende i sine virkninger, end den moderne lære, som hastigt vinder terræn: at Guds lov ikke længere er bindende for mennesker. Enhver nation har sine egne love, som kræver respekt og lydighed. Uden dem kunne ingen regering bestå. Kan man så tænke sig den mulighed at himmelens og jordens skaber ikke har nogen lov, efter hvilken han regerer de skabninger, han har dannet? Tænk, om fremragende præster begyndte offentligt at belære om, at de forordninger, hvorefter landet styres, og som beskytter indbyggernes rettigheder, ikke var bindende, - at de begrænsede folkets frihed og derfor ikke burde adlydes. Hvor længe mon den slags mænd ville blive tålt på prædikestolen? Men er det da en alvorligere forbrydelse at ringeagte statens og nationers love end at nedtræde disse guddommelige befalinger, som er grundlaget for enhver regeringsform?

Det ville være en langt mere rimelig ting for nationerne at ophæve deres love og give folk ret til at gøre, hvad de selv havde lyst til, end for universets hersker at ophæve sin lov og overlade verden til sig selv uden en målestok, hvorefter de skyldige kunne dømmes eller de lovlydige kunne få deres ret. Kunne vi tænke os at se resultatet af at tilintetgøre Guds lov? Man har forsøgt eksperimentet. Det var frygtelige begivenheder, der skete i Frankrig, da ateismen blev den udøvende magt. Dengang blev det klarlagt for verden, at hvis man bryder de grænser, som Gud har sat, vil det sige det samme som at vælge den grusomste af alle tyranner til hersker. Når målestokken for retfærdighed tilsidesættes, ligger vejen åben, så det ondes fyrste kan udøve sin magt her på jorden.

Hvor som helst Guds bud forkastes, ophører synden med at se ud som synd – eller retfærdigheden som noget ønskeligt. De, der nægter at underkaste sig Guds herredømme, er fuldstændig uegnede til at regere sig selv. Gennem deres fordærvelige lære er opsætsighedens ånd blevet indpodet i børnenes og ungdommens sjæle, som selvfølgelig helst er fri for andres myndighed, - og resultatet bliver en lovløs, tøjlesløs tilstand i samfundet. Mens de mange gør nar af godtroenheden hos dem, der adlyder Guds krav, tager de med glæde imod Satans blændværk. De giver lysterne frie tøjler og begår de synder, som har nedkaldt dommen over hedningerne.

De, der lærer mennesker at tage let på Guds bud, sår ulydighed og vil komme til at høste ulydighed. Hvis menneskene frigør sig fra de begrænsninger som Guds lov pålægger os, så vil de snart heller ikke tage hensyn til samfundets love. Fordi Gud forbyder uhæderlighed, begærlighed, løgnagtighed og bedrageri, er mennesker rede til at ringeagte hans bestemmelser som en hindring for deres timelige velstand, men resultatet af at tilsidesætte disse forskrifter bliver et helt andet, end det de venter. Dersom loven ikke var bindende, hvem ville så nære

frygt for at overtræde den? Ens ejendom ville ikke mere være sikker. Folk ville med vold sætte sig i besiddelse af deres naboers ejendom, og de stærkeste ville blive de rigeste. Ikke engang livet ville man respektere. Ægteskabsløftet ville ikke mere stå som et helligt bolværk til familiens beskyttelse. Den der havde magt, ville, hvis det passede ham, tage sin næstes hustru med vold. Det femte bud ville blive ophævet sammen med det fjerde. Børn ville ikke vige tilbage for at tage deres forældres liv, hvis de derved kunne opnå opfyldelsen af deres fordærvede hjertes begær. Den civiliserede verden ville blive til en bande af røvere og snigmordere, og fred, hvile og lykke ville være forjaget fra jorden.

Følgen af at forkaste Guds lov

Den lære, at mennesker er fritaget fra lydighed mod Guds lov, har allerede svækket de moralske forpligtelsers styrke og åbnet sluserne for uretfærdigheden her i verden. Lovløshed, udsvævelser og fordærvede forhold strømmer ind over os som en overvældende flodbølge. Satan arbejder også inden for familierne. Hans banner vajer selv i såkaldte kristne hjem. Dèr finder man misundelse, ondsindet mistænksomhed, hykleri, kulde, kappestrid, ufred og svigt af hellig tillid og nydelsessyge. Hele det system af religiøse principper og lærdomme, som skulle danne grundlaget for og rammen om samfundslivet, er blevet ligesom en vaklende bygning, der er lige ved at styrte sammen. De værste forbrydere bliver, når de kastes i fængsel, ofte genstand for opmærksomhed og gaver, som om de havde opnået en misundelsesværdig udmærkelse. Deres levnedsløb og forbrydelser bliver omtalt alle vegne. Pressen offentliggør lastens oprørende enkeltheder og indvier således andre i, hvordan man begår bedragerier, røveri og mord, og Satan fryder sig over det held, der følger hans djævelske planer. Lastens blinde lidenskab, den ligegyldighed, hvorved man betragter menneskeliv, den frygtelige forøgelse af umådeholdenhed og misgerninger af alle arter og grader burde vække alle, der frygter Gud, til at spørge om, hvad der kan gøres for at standse ondskabens flodbølge.

Der findes også fordærvede domstole. De styrende er påvirkede af begærlighed efter vinding og hang til sanselige glæder. På grund af umådehold er evnerne blevet svækket hos mange, så at Satan har dem næsten fuldstændig i sin magt. Jurister ledes på afveje, bestikkes og vildledes. Drukkenskab og udsvævelser, lidenskab, misundelse og uhæderlighed af enhver art findes repræsenteret blandt dem, som varetager lovene. ”Retten trænges tilbage, retfærd står i det fjerne, thi sandhed snubler på gaden, ærlighed har ingen gænge.” Es. 59, 14.

De misgerninger og det åndelige mørke, der herskede under romerkirkens overhøjhed, var det uundgåelige resultat af dens undertrykkelse af skriften, men hvor skal man søge årsagen til den udbredte vantro, forkastelsen af Guds lov og den deraf følgende fordærvelse nu, hvor evangeliets fulde lys skinner i en tidsalder med religionsfrihed? Nu, hvor Satan ikke længere kan beherske verden ved at forholde den skriften, tager han sin tilflugt til andre midler for at opnå det samme resultat. Det tjener hans formål lige så godt at tilintetgøre troen på Bibelen som at tilintetgøre selve Bibelen. Ved at udbrede den anskuelse, at Guds lov ikke er bindende, lykkes det ham i lige så høj grad at få mennesker til at overtræde den, som hvis de havde været ganske uvidende om dens krav. Og nu har han ligesom i svundne tider haft kirkens hjælp til at fremme sine planer. Tidens religiøse organisationer har afslået at lytte til de upopulære sandheder,

der så tydeligt vises os i skriften, og for at bekæmpe dem har de benyttet fortolkninger og indtaget standpunkter, som vidt og bredt har sået tvivlens frø. Ved at klamre sig til den pavelige vildfarelse om sjælens udødelighed og menneskets bevidste tilstand i døden har de forkastet det eneste forsvar imod spiritismens bedrag. Læren om den evige pine har ført mange til at tvivle på Bibelens sandhed, og når det fjerde bud indprentes mennesker, opdager man, at det påbyder helligholdelse af sabbaten, ugens syvende dag. Den eneste måde, hvorpå mange populære lærere kan befri sig for en pligt, som de er uvillige til at rette sig efter, er at erklære, at Guds lov ikke mere har gyldighed. Således forkaster de på samme tid både loven og sabbaten. Efterhånden som arbejdet for sabbatsreformen skrider frem, vil forkastelsen af Guds lov for at undgå det fjerde buds krav blive næsten verdensomspændende. De religiøse lederes lære har åbnet vejen for vantro, for spiritisme og for foragt for Guds hellige lov, og der hviler et tungt ansvar på disse ledere for den synd, der trives inden for den kristne verden.

Lovløsheden øges

Dog fremhæver netop denne slags mennesker, at den overhåndtagende fordærvelse for en stor del skyldes vanhelligelsen af den såkaldte "kristne sabbat," og at en tvungen overholdelse af søndagen som helligdag i høj grad ville forbedre samfundets moral. Denne hævdelse fremkommer særlig i Amerika, hvor læren om den sande sabbat er blevet prædiket viden om. Her forenes afholdsbevægelsen, en af de mest fremtrædende og betydningsfulde af de moralske reformer, ofte med søndagsbevægelsen, og forkæmperne for den sidste giver sig ud for at arbejde for at fremme samfundets højeste interesser, mens de, der nægter at slutte sig sammen med dem, bedømmes som fjender af mådehold og reform. Men den kendsgerning, at en bevægelse, der støtter vildfarelse, forener sig med et arbejde, der i sig selv er godt, er intet argument til gunst for vildfarelsen. Vi kan skjule gift ved at blande den med sund føde, men derved forandrer vi ikke giftens natur. Den bliver tværtimod mere farlig, fordi der er større sandsynlighed for, at man spiser den uden at vide det. Det er et af Satans påfund at forene løgn med netop tilstrækkelig sandhed til at give den sandsynlighedens præg. De, der går i spidsen for søndagsbevægelsen, kan gøre sig til talsmænd for forbedringer, som folk trænger til, og for principper, som stemmer overens med Bibelen, - men så længe der hos dem findes et krav, som er i modstrid med Guds lov, kan hans tjenere ikke gøre fælles sag med dem. Intet kan berettige dem til at tilsidesætte Guds bud for menneskers forskrifter.

Ved hjælp af de to store vildfarelser: sjælens udødelighed og søndagens helligholdelse, vil Satan vildlede menneskene. Mens den første danner grundlaget for spiritismen, skaber den sidste et kontaktled med Rom. Protestanterne i De forenede Stater vil være de første til at række deres hænder over svælget for at gribe spiritismens hånd. De vil også være villige til tværs over afgrunden at knuge romermagtens hænder, - og under indflydelse af denne tredobbelte sammenslutning vil dette land komme til at følge i Roms fodspor ved at træde samvittighedsfriheden i støvet.

Da spiritismen nu mere nøjagtigt efterligner tidens såkaldte kristendom, har den større magt til at narre og besnære. Efter menneskelige tanker bliver selv

Satan omvendt. Han vil vise sig i skikkelse af en lysets engel. Ved spiritismens medvirken vil der blive udført mirakler, syge vil blive helbredt, og der vil blive udført ubestridelige undere. Og da ånderne vil hævde at tro på Bibelen og udvise respekt for kirkens skikke, vil deres værk blive antaget for at være bevis for guddommelig kraft.

Skillelinjen mellem erklærede kristne og gudløse mennesker er næsten ikke til at skelne mere. Kirkens medlemmer elsker det samme, som verden elsker, og er parat til at gøre fælles sag med dem, og Satan har besluttet af forene dem til èt og på den måde styrke sin sag ved at samle dem alle inden for spiritismens rækker. Katolikker, der praler af mirakler som et sikkert kendetegn på den sande kirke, vil hurtigt lade sig bedrage af denne undergørende magt, og protestanter, der har bortkastet sandhedens skjold, vil også lade sig føre bag lyset. Katolikker, protestanter og verdens børn vil på samme måde antage gudsfrygtens skin uden dens kraft, og de vil i denne forening se en stor bevægelse hen imod verdens omvendelse og en bebudelse af det længe ventede tusindårsrige.

Gennem spiritismen optræder Satan som menneskeslægtens velgører, læger menneskers sygdomme og hævder at fremkomme med et nyt og mere ophøjet system for religiøs tro; men samtidig virker han som ødelægger. Hans fristelser fører store mængder ud i tilintetgørelsen. Mangel på mådehold lammer fornuften, og sanselige nydelser, strid og blodsudgydelse følger efter. Satan elsker krig, fordi den vækker sjælens værste lidenskaber og derpå styrter sine ofre, der er tilsølede af ondskab og blod, ud i evigheden. Det gælder for ham om at ophidse folkene til at bekrige hinanden; og på denne måde kan han aflede menneskers tanker fra beredelsen til at kunne bestå på Herrens dag.

Tragedier og naturkatastrofer

Satan benytter sig også af elementerne i sine bestræbelser for at samle sin høst af ubefæstede sjæle i lade. Han kender naturens hemmelige og skjulte kræfter, og han bruger al sin magt til, så vidt som Gud tillader det, at herske over naturkræfterne. Da han fik tilladelse til at hjemsøge Job, blev småkvæg og hornkvæg, tjenere, huse og børn hurtigt ryddet bort, idet den ene ulykke i løbet af et øjeblik fulgte efter den anden. Det er Gud, der skærmer sine skabninger og beskytter dem mod ødelæggerens magt; men den kristne verden har udvist foragt for Jehovas lov, og Herren vil gøre netop det, han har forkyndt, at han ville: Han vil borttage sin velsignelse fra jorden og sin beskyttende omhu fra dem, som sætter sig op mod hans lov og lærer og tvinger andre til at gøre det samme. Satan er herre over alle dem, som ikke på særlig måde er i Guds varetægt. Nogle vil han skænke lykke og held for at fremme sine egne formål, - og over andre vil han bringe ulykke og få mennesker til at tro, at det er Gud, som hjemsøger dem.

Samtidig med, at han for menneskenes børn viser sig som en stor læge, der kan helbrede alle deres sygdomme, vil han sprede sygdom og ulykker, indtil folkerige byer lægges øde. Allerede nu er han i gang med sit arbejde. Ved ulykkestilfælde og katastrofer både på havet og på landjorden, ved store ildebrande, vældige hvirvelstorme og frygtelige haglvejr, ved orkaner, oversvømmelser, cykloner, flodbølger og jordskælv, i alle egne og på tusinde forskellige måder, udøver Satan sin magt. Han bringer ødelæggelse over kornet, der modnes på marken, og hungersnød og elendighed bliver følgen deraf. Han forpester luften, og tusinder

omkommer af sygdom. Disse former for hjemsøgelse vil stadig blive hyppigere og mere ødelæggende. Både mennesker og dyr vil gå til grunde. "Jorden blegner og segner, ... jordens højder sygner hen. Vanhellig blev jorden under dem, som bor der; thi lovene krænkede de, overtrådte budet, brød den evige pagt." Es. 24, 4. 5.

Og derpå vil den store løgner overbevise mennesker om, at disse ulykker skyldes dem, der tjener Gud. Netop de der har fremkaldt Himmelens vrede, vil lægge skylden for alle deres genvordigheder over på dem, hvis lydighed mod Guds bud er en bestandig anklage mod overtræderne. Man vil erklære, at mennesker krænker Gud ved ikke at overholde søndagen som hviledag, at det er denne synd, der har medført ulykker, som ikke vil ophøre før søndagens helligholdelse bliver strengt gennemført, og at de, der hævder det fjerde bud og på denne måde nedbryder ærbødigheden for søndagen, bringer forvirring blandt mennesker og hindrer dem i at genvinde Guds velbehag og timelig lykke. Således gentages den beskyldning, som i gamle dage blev fremført mod Guds tjener – og lige så velbegrundet som da. "Da Akab fik øje på Elias, sagde han til ham: "Er det dig, du, som bringer ulykke over Israel!" Men han svarede: "Det er ikke mig, der har bragt ulykke over Israel, men dig og din faders hus, fordi I har forladt Herren og holder eder til ba`alerne!" 1 Kong. 18, 17. 18. Når folket bliver ophidset til harme ved falske beskyldninger, så vil de over for Guds sendebud benytte en fremgangsmåde, der meget ligner den, som det frafaldne Israel benyttede over for Elias.

Den undergørende magt, som manifesterer sig gennem spiritismen, vil udøve sin indflydelse imod dem, der vælger at adlyde Gud frem for mennesker. De meddelelser, man får fra ånderne, vil erklære, at Gud har sendt dem for at overbevise dem, der forkaster søndagen, om deres vildfarelse, og de hævder, at landets love bør adlydes lige så vel som Guds lov. De vil beklage den store ondskab i verden og støtte de religiøse lederes vidnesbyrd om at den moralske nedgang skyldes vanhelligelsen af søndagen. Det vil fremkalde stor harme imod alle dem, som nægter at erkende rigtigheden af deres vidnesbyrd.

De lovlydige bliver anklaget

Satans taktik under denne sidste kamp imod Guds folk er den samme, som han anvendte ved begyndelsen af den store strid i Himmelen. Han foregav at søge at fremme det guddommelige styres sikkerhed, mens han hemmeligt gjorde sig alle tænkelige anstrengelser for at omstyrte det. Og derpå anklagede han de trofaste engle for netop det værk som han selv bestræbte sig for at fuldføre. Det er den samme bedrageriske politik som har kendetegnet den romersk-katolske kirke. Den har foregivet at handle som Himmelens stedfortræder, mens den søgte at ophøje sig selv over Gud og forandre hans lov. Under romerkirkens herredømme blev de, der led døden for deres troskab mod evangeliet, erklæret for at være forbrydere. De blev anset for at være i forbund med Satan, og ethvert tænkeligt middel blev taget i anvendelse for at dænge dem til med forsmædelse, for at de i andres øjne, ja, selv i deres egne skulle synes at være de laveste forbrydere. Sådan vil det også komme til at gå nu. Mens Satan søger at tilintetgøre dem, der ærer Guds lov, vil han sørge for, at de anklages som lovbrydere og som mennesker, der vanærer Gud og bringer straffedomme over verden.

Gud tvinger aldrig hverken viljen eller samvittigheden, men Satan tager

bestandig sin tilflugt til grusom tvang for at få magten over dem, som han ikke på anden måde kan forføre. Han bestræber sig for ved frygt eller magt at beherske samvittigheden og sikre sig hyldest. For at opnå dette arbejder han ved hjælp af både religiøse og verdslige myndigheder og får dem til at gennemtvinge menneskers love, som trodser Guds lov.

De der ærer Bibelens sabbat, vil blive anklaget som fjender af lov og orden og som nedbrydere af samfundets moralske grænser, som anstiftere af anarki og fordærvelse og for at nedkalde Guds straffedomme over jorden. Deres samvittighedsskrupler vil blive fordømt som stædighed, hårdhed og foragt for autoriteterne. Man vil beskylde dem for at være misfornøjede med regeringen. Præster, som fornægter den guddommelige lovs forpligtelser, vil fra prædikestolen fremhæve pligten til at vise lydighed mod de borgerlige myndigheder som indsatte af Gud. I lovgivende forsamlinger og i retssale vil der blive givet et falsk billede af dem, som overholder budene, og de vil blive dømt. Man vil give deres ord en fejlagtig udtydning og mistyde deres motiver på den værste måde.

Da de protestantiske kirker forkaster skriftens klare begrundelse til forsvar for Guds lov, længes de efter at bringe dem til tavshed, hvis tro de ikke ved Bibelens hjælp kan omstyrte. Skønt de tildækker deres egne øjne for kendsgerningerne, er de nu ved at slå ind på en vej, der vil føre til forfølgelse af dem, der drevet af samvittigheden afslår at gøre det samme, som hele den øvrige kristne verden gør, og anerkende kravet om at holde den pavelige hviledag.

Kirkens og statens høje embedsmænd vil forenes i at bestikke, overtale eller tvinge alle slags mennesker til at ære søndagen. Mangelen på guddommelig myndighed dertil erstattes med tvangsforanstaltninger. Politisk korruption nedbryder kærligheden til retfærdighed og respekten for sandhed, og selv i det frie Amerika giver myndigheder og lovgivere efter for det populære ønske om at fremtvinge søndagens overholdelse for at sikre sig folkets gunst. Samvittighedsfriheden, som har været så dyrekøbt, respekteres ikke. Under den kommende strid vil profetens ord gå i opfyldelse: ”Og dragen vrededes på kvinden og gik bort for at føre krig mod de andre af hendes slægt, dem, der holder Guds bud og bevarer Jesu vidnesbyrd.” Åb. 12, 17.

37. VORT ENESTE SIKRE VÆRN

”Til læren og vidnesbyrdet! Dersom de ikke taler i overensstemmelse med dette, er der ingen lys i dem.” Es. 8,20 (Norsk oversættelse). Guds folk har fået anvist den hellige skrift som deres værn mod falske læreres indflydelse og mørkets ånders bedrageriske magt. Satan benytter ethvert tænkeligt middel til at forhindre menneskene i at få kendskab til Bibelen, for dens utvetydige udtalelser åbenbarer hans bedragerier. Hver gang der sker en vækkelse inden for Guds værk, bliver Satan endnu mere foretagsom, og nu bruger han al sin kraft i den sidste kamp mod Kristus og hans tilhængere. Vi skal snart se hans sidste store bedrag. Antikrist skal åbenlyst gøre sine forunderlige gerninger. Efterligningen vil have så stor lighed med sandheden, at det kun vil være muligt at skelne mellem løgn og sandhed ved hjælp af den hellige skrift. Enhver udtalelse og alle mirakler må prøves ud fra Bibelens vidnesbyrd.

Bibelen og Bibelen alene

De mennesker, der forsøger at adlyde alle Guds bud, vil møde modstand og hån. De kan kun holde ud ved Guds hjælp. For at kunne udholde den prøvelse, som venter dem, må de forstå Guds vilje, som er åbenbaret i hans ord. De kan kun ære ham, hvis deres opfattelse af Guds karakter, styre og hensigter er korrekt, og hvis de handler i overensstemmelse hermed. Kun de, der har styrket deres sind med Bibelens sandheder, vil kunne bestå i den sidste store strid. Enhver sjæl vil blive stillet over for dette alvorlige spørgsmål: Skal jeg hellere adlyde Gud end mennesker? Den afgørende time er ved at være inde. Er vore fødder plantet på Guds uforanderlige ords klippe? Er vi rede til tappert ar forsvare Guds bud og troen på Jesus?

Før sin korsfæstelse forklarede Frelseren sine disciple, at han skulle dø og atter opstå fra graven, og engle var til stede for at indprente hans ord på deres sind og hjerter. Men disciplene forventede en verdslig befrielse fra det romerske åg, og de kunne ikke udholde tanken om at han, i hvem deres forhåbninger var samlet, skulle lide en vanærende død. De glemte de ord, som de trængte til at huske, og da prøvelsens time kom, var de ikke beredte. Jesu død tilintetgjorde deres forhåbninger så fuldstændig, at man skulle tro, at de ikke var blevet advaret. I profetierne åbenbares fremtiden også for os lige så tydeligt, som den blev åbenbaret for disciplene ved Kristi ord. Profetierne beskriver klart de begivenheder, som er knyttet til nådetidens ophør og beredelse til trængselstiden. Men til trods herfor kender tusinder af mennesker lige så lidt til disse betydningsfulde sandheder, som hvis de aldrig var blevet åbenbaret. Satan er på vagt for at udslette alle de indtryk, som ville gøre dem vise til frelse, og når trængselstiden kommer, er disse mennesker ikke beredte.

Når Gud sender menneskene advarsler, der er så betydningsfulde, at de siges at blive forkyndt af hellige engle, som flyver midt oppe under himmelen, forlanger han at ethvert menneske, som er i besiddelse af sund fornuft, skal give agt på budskabet. De frygtelige straffe, som truer alle dem, der tilbeder dyret og dets billede (Åb. 14, 9-11), bør få alle til flittigt at granske profetierne og derved lære, hvad dyrets mærke er, og hvorledes man undgår at tage det på sig.

Men alt for mange mennesker lukker deres øren for sandheden og foretrækker opdigtede historier. Idet apostlen Paulus skuede ned til de sidste dage, sagde han: "Der kommer en tid, da de ikke vil finde sig i den sunde lære." 2 Tim. 4, 3. Den tid er allerede kommet. De fleste mennesker bryder sig ikke om bibelens sandhed, fordi den er i modstrid med det syndige verdslige hjertes begær, og Satan skaffer dem de bedrag, som de elsker.

Men Gud skal her på jorden have et folk, som betragter Bibelen og Bibelen alene som målestok for alle læresætninger og som grundlaget for alle reformer. Hverken lærde mænds meninger, videnskabelige slutninger, trosbekendelser eller bestemmelser fra gejstlige rådsforsamlinger, der er lige så talrige og uenige som de trossamfund, de repræsenterer, eller flertallets røst bør betragtes som bevis for eller imod en religiøs læresætning. Før vi anerkender nogen læresætning eller forskrift, bør vi forlange et "Så siger Herren" til støtte derfor.

Menneskelig autoritet er upålidelig

Satan søger til stadighed at bortlede opmærksomheden fra Gud og at henlede den på mennesker. Han får folk til at betragte biskopper, præster og teologer som deres vejledere i stedet for selv at granske Bibelen og derved lære deres pligt at kende. Nu behøver han kun at udøve kontrol over disse lederes tanker for at kunne påvirke masserne efter forgodtbefindende.

Da Kristus kom og talte livets ord, lyttede det jævne folk til ham med glæde, og mange – også blandt præsterne og de ledende – troede på ham. Men yppersteepræsten og nationens herskere var fast besluttede på at fordømme og forkaste hans lære. Skønt alle deres forsøg på at finde noget at anklage ham for slog fejl, og skønt de ikke kunne undgå at føle hans ords guddommelige kraft og visdom, holdt de fast ved deres fordomme og forkastede de tydeligste beviser på, at han var Messias, for ikke at tvinges til at blive hans disciple. Disse Jesu modstandere var mænd, som folket lige fra barnsben af havde lært at vise ærbødighed, og hvis myndighed de var vant til at underkaste sig. "Hvordan går det til," spurgte de, " at vore rådsherrer og skriftkloge ikke tror på Jesus? Ville disse fromme mennesker ikke tro på ham, hvis han virkelig var Kristus?" Det var på grund af disse læreres indflydelse, at det jødiske folk forkastede deres frelser.

Den ånd, som ledte disse præster og herskere, bor stadig i mange, som foregiver at være gudfrygtige. Disse mennesker nægter at undersøge Bibelens vidnesbyrd om de særlige sandheder, som gælder nutiden, de henviser til, hvor mange, rige og vellidte de er, og ser med foragt på sandhedens forkæmpere, som er fåtallige, fattige og upopulære, og som har en tro, der skiller dem fra verden.

Kristus forudså, at menneskene ikke efter jødernes adspredelse ville ophøre med at tiltage sig en myndighed, som ikke tilkom dem, ligesom de skriftkloge og farisæerne gjorde. Med sit profetiske blik forudså han, at man ville bestræbe sig på at gøre den menneskelige myndighed til herre over samvittigheden – dette, som har været en frygtelig forbandelse for kirken i alle tidsaldre. Hans frygtelig hårde fordømmelse af de skriftkloge og farisæerne og hans formaninger til folket om ikke at følge disse forblindede ledere blev nedskrevet som en formaning til senere slægtled.

Romerkirken giver kun gejstligheden ret til at fortolke Bibelen. Under påberåbelse af, at kun gejstlige er i stand til at forklare Guds ord, forhindres

det menige folk i selv at granske Bibelen. Skønt reformationen skænkede alle mennesker bibelen, forhindrer det selv samme princip, som romerkirken var talsmand for, mange protestanter i selv at studere Bibelen. De oplæres til at tage imod dens lære, således som den fortolkes af kirken, og der findes tusinder, som ikke tør tro på noget, som er i modstrid med deres trosbekendelse eller med deres trossamfunds vedtagne lære, selv om det er tydeligt åbenbaret i den hellige skrift.

Skønt Bibelen er fuld af advarsler mod falske lærere, er mange mennesker villige til på den måde at betro deres sjæle i gejstlighedens varetægt. Der findes i vore dage tusinder af bekendende kristne, som ikke kan give anden forklaring på, hvorfor de tror på visse læresætninger, end at det har de lært af deres religiøse ledere. De kender næppe Frelserens lære, men stoler trygt på præsternes ord. Men er præster ufejlbarlige? Hvorledes kan vi betro vore sjæle til deres ledelse, hvis vi ikke fra Guds ord ved, at de er lysbærere? Mangel på moralsk mod til at forlade verdens banede vej får mange til at gå i lærde mænds fodspor, og på grund af deres modvilje mod selv at foretage undersøgelser kommer de til at sidde uhjælpeligt fast i vildfarelsens lænker. De ser, at sandheden for vor tid er tydeligt åbenbaret i Bibelen, og de føler, at Helligåndens kraft ledsager dens forkyndelse, men alligevel lader de gejstlighedens modstand drive dem bort fra lyset. Skønt de inderst inde føler sig overbevist, tør disse bedragne sjæle ikke tænke anderledes end deres præster, og deres personlige bedømmelse og deres evige interesser ofres af hensyn til andres vantro, hovmod og fordomme.

For at binde sine ofre benytter Satan sig på mange forskellige måder af menneskelig indflydelse. Han får tusinder over på sin side ved at binde dem ved hjælp af den silkesnor, som hedder kærlighed til mennesker, som er fjender af Kristi kors. Uanset om det drejer sig om kærlighed til børn, forældre, ægtefælde eller venner, bliver resultatet det samme. Sandhedens modstandere benytter deres magt til at beherske samvittigheden og de sjæle, som står under deres indflydelse, er ikke tilstrækkeligt tapre eller uafhængige til at følge deres overbevisning om, hvad der er deres pligt.

Uvidenhed er ingen undskyldning

Sandheden og Guds herlighed er uadskillelige. Det er umuligt for os, som har Bibelen inden for rækkevidde, at ære Gud med ukorrekte meninger. Mange påstår, at det er ligegyldigt, hvad et menneske tror, når blot det lever retskaffent. Men livet formes af troen. Hvis lys og sandhed er inden for vor rækkevidde og vi forsømmer lejligheden til at se lyset og høre sandheden, forkaster vi i virkeligheden begge dele. Så vælger vi mørket i stedet for lyset.

”Mangen vej synes manden ret, og så er dens ende dog dødens veje.” Ordsp. 16, 25. Uvidenhed er ikke en undskyldning for vildfarelse eller synd, når der er rig lejlighed til at lære Guds vilje at kende. En mand er på rejse og kommer til et sted, hvor flere veje mødes, og hvor vejskilte angiver, hvor hver enkelt vej fører hen. Hvis han undlader at tage hensyn til skiltene og blot vælger den vej, som han anser for at være den rigtige, vil han sandsynligvis vælge forkert, selv om han er aldrig så oprigtig.

Gud har skænket os sit ord, for at vi skal få kendskab til dets lære og selv sætte os ind i, hvad han kræver af os. Da den lovkyndige spurgte Jesus: ”Hvad skal jeg gøre, for at jeg kan arve evigt liv?” henviste Frelseren ham til skriften,

idet han sagde: ”Hvad står der skrevet i loven, hvordan læser du?” Uvidenhed er ingen undskyldning for hverken ung eller gammel og befrier dem ikke for den straf, man pådrager sig ved at overtræde Guds lov, for de har i deres hånd en tro fremstilling af denne lov, dens principper og dens krav. Det er ikke tilstrækkeligt at have gode hensigter, og det er ikke tilstrækkeligt, at et menneske gør det, som det selv finder rigtigt, eller det, som præsten siger er rigtigt. Dets sjæls frelse står på spil, det bør selv granske Guds ord. Selv om dets overbevisning er aldrig så fast, og selv om det stoler aldrig så meget på, at præsten kender sandheden, må det ikke bygge herpå. Det har et kort, som viser alle vejmærkerne til Himmelen, og det bør ikke gætte sig frem.

Personlig studie nødvendig

Det er ethvert fornuftvæsens første og helligste pligt at lære sandheden at kende ud fra Bibelen og derefter vandre i lyset og opmuntre andre til at gøre det samme. Vi bør hver dag studere Bibelen med flid, veje hver af dens tanker og sammenligne skriftsted med skriftsted. Vi skal med Guds hjælp danne os vor opfattelse, for vi skal selv stå til ansvar over for Gud.

De sandheder, som forkyndes tydeligst i Bibelen, er blevet hyllet i tvivl og mørke af lærde mænd, som under foregivende af stor visdom hævder, at den hellige skrift har en mystisk, hemmelig og åndelig mening, som ikke fremgår af de ord, som er benyttet. Disse mænd er falske lærere. Det var til mænd af denne art, at Jesus sagde: ”I hverken kender skrifterne eller Guds kraft.” Mark. 12, 24. Bibelens udtalelser bør forklares i overensstemmelse med deres ligefremme mening, medmindre der anvendes et symbol eller billede. Kristus har givet dette løfte: ”Hvis nogen vil gøre hans vilje, skal han erfare, om læren er fra Gud.” Joh. 7, 17. Hvis menneskene blot ville tro på Bibelens ord, sådan som det står, og hvis der ikke var falske lærere, som vildledte og forvirrede deres sind, ville der ske noget, som ville gøre englene glade, og som ville føre tusinder og atter tusinder af dem, som nu vandrer i mørke, ind i Kristi fold.

Vi bør bruge alle vore åndsevner, når vi gransker Bibelen, og vi bør anstrenge os til det yderste for – så vidt som det er muligt for dødelige mennesker – at forstå Guds dybder, men samtidig bør vi ikke glemme, at barnets lærvillighed og underdanighed er den rette indstilling for en elev. De vanskeligheder, som bibelstudiet kan indebære, kan aldrig overvindes ved hjælp af de metoder, som man anvender, når man kæmper med filosofiske problemer. Når vi gransker Bibelen, bør vi ikke føle den selvtillid, som så mange føler, når de gransker videnskabelige emner. Vi bør derimod bede og være opfyldt af tillid til Gud og af et oprigtigt ønske om at lære hans vilje at kende. Vi må have et ydmygt og lærvilligt sind for at modtage belæring af den store Jeg Er. Ellers vil onde engle forvirre vore hjerner og forhærde vore hjerter i en sådan grad, at sandheden ikke gør noget indtryk på os.

Mange afsnit af Bibelen, som lærde mænd enten kalder mystiske eller forbigår som ubetydelige, rummer megen trøst og belæring for den, som er blevet undervist i Kristi skole. En af grundene til, at mange teologer ikke har en klarere forståelse af Guds ord, er at de lukker øjnene for sandheder, som de ikke ønsker at efterleve. Forståelse af Bibelens sandheder afhænger mindre af den intelligens, hvormed man læser, end af viljen til at tage ved lære, den oprigtige længsel efter retfærdighed.

Bibelen bør aldrig granskes uden bøn. Kun Helligånden kan få os til at føle betydningen af de sandheder, som er lette at forstå, og forhindre os i at forvanske de sandheder, som er svære at fatte. Det er de himmelske engles opgave at berede vore hjerter til at forstå Guds ord på en sådan måde, at vi betages af dets skønhed, tager ved lære af dets advarsler og opildnes og styrkes af dets løfter. Vi bør gøre Salmistens bøn til vores: "Oplad mine øjne, at jeg må skue de underfulde ting i din lov." Sl. 119, 18. Fristelser synes ofte uimodståelige, fordi den fristede har forsømt at bede og granske Bibelen og derfor ikke er i stand til at huske Guds løfter og møde Satan med Bibelens våben i hånd. Men engle lejrer sig om dem, som er villige til at lade sig belære om det guddommelige, og englene vil i nødens stund få dem til at huske netop de sandheder, som de har brug for.

Jesus gav sine disciple dette løfte: "Talsmanden, Helligånden, som Faderen vil sende i mit navn, han skal lære jer alle ting og minde jer om alt, hvad jeg har sagt jer." Joh. 14, 26. Men sindet må være fyldt med Kristi lære i forvejen, hvis Helligånden skal kunne bringe den i vor erindring i farens stund. David sagde: "Jeg gemmer dit ord i mit hjerte for ikke at synde imod dig." Sl. 119, 11.

Farlig at så tvivl

Enhver, der værdsætter sine evige interesser, bør vogte tvivlens indfaldsveje. Selve sandhedens støttepiller vil blive bestormet. Det er umuligt at holde sig uden for rækkevidde af den moderne vantros spot og spidsfindighed og dens lumske og giftige lære. Satan afpasser sine fristelser efter alle befolkningsgrupper. Han angriber de uoplyste med en vittighed eller en spotsk bemærkning og de oplyste med videnskabelige indvendinger eller filosofiske ræsonnementer, som er beregnet på at vække mistillid til eller foragt for den hellige skrift. Selv uerfarne unge drister sig til at drage kristendommens fundamentale principper i tvivl. Og disse unges vantro, som ganske vist er overfladisk, udøver sin indflydelse. Mange forledes derved til at gøre nar af deres fædres tro og foragte nådens Ånd. Hebr. 10, 29. Mangt et liv, som gav løfte om at være Gud til ære og menneskene til velsignelse, er blevet besmittet af vantroens fordærvede atmosfære. Alle, som stoler på menneskeforstandens pralende afgørelser og indbilder sig at de kan forklare guddommelige mysterier og nå frem til sandheden uden Guds visdoms hjælp, fanges i Satans snarer.

Bibelen som leveregel

Vi lever i verdenshistoriens mest højtidelige periode. Jordens milliardbefolknings skæbne, skal snart afgøres. Vor egen fremtidige velfærd, og også andre sjæles frelse, afhænger af den vej, som vi følger. Vi må lade os lede af sandhedens Ånd. Enhver sand kristen bør spørge: "Herre, hvad ønsker du, at jeg skal gøre?" Vi må ydmyge os for Gud, faste, bede og grunde meget over hans ord, især de dele, som angår dommen. Vi bør nu søge at få dybt og levende kendskab til det, som hører Gud til. Vi har ikke et øjeblik at spilde. Begivenheder af største betydning foregår omkring os. Vi befinder os på Satans forheksede grund. Fald ikke i søvn, I Guds vægtere! Fjenden ligger på lur i nærheden, og han er rede til i det øjeblik, I bliver trætte og døsige, at kaste sig over jer og gøre jer til sit bytte.

Mange lader sig bedrage med hensyn til deres virkelige stilling over for Gud. De glæder sig over de onde gerninger, som de ikke begår, men glemmer at tænke på de gode og ædle gerninger, som Gud kræver af dem, men som de har forsømt at gøre. Det er ikke tilstrækkeligt, at de er træer i Guds have. De må opfylde hans forventninger ved at bære frugt. Han holder dem ansvarlige for, at de undlod at gøre alt det gode, som de kunne have gjort ved hjælp af hans nåde. I Himmelens bøger står der om dem, at de har gjort jorden unyttig. Men selv disse menneskers sag er ikke fuldstændig håbløs. Den langmodige og kærlige Guds hjerte appellerer stadig til dem, som har ringeagtet hans barmhjertighed og nåde. "Det hedder jo: "Vågn op, du, som sover, og stå op fra de døde, og Kristus skal lyse for dig!" Se derfor nøje til hvorledes I vandrer, ... så I udnytter det gunstige øjeblik, thi dagene er onde." Ef. 5, 14-16.

Når den afgørende time kommer, skal de, der har gjort Guds ord til deres leveregel, åbenbares. Om sommeren er der ingen væsentlig forskel på stedsegrønne træer og andre træer, men når vinterstormene kommer, forbliver de stedsegrønne træer uforandrede, mens de andre mister løvet. På samme måde kan den falske kristendomsbekender næppe skelnes fra den sande kristne nu, men om kort tid vil forskellen blive tydelig. Når der kommer modgang, når fanatisme og intolerance florerer, og når forfølgelsen sætter ind, vil de lunkne og hykleriske tabe modet og svigte troen, men de sande kristne vil stå urokkeligt fast, og deres tro vil være stærkere og deres håb lysere end i medgangens dage.

Salmisten siger: "Jeg grunder på dine vidnesbyrd." "Ved dine befalinger fik jeg forstand, så jeg hader al løgnens vej.! Sl. 119, 99. 104.

"Lykkelig den, der har opnået visdom." Ordsp. 3, 13. "Han bliver som et træ, der er plantet ved vand og strækker sine rødder til bækken, ej ængstes, når heden kommer, hvis løv er frodiggrønt, som ej ængstes i tørkens år eller ophører med at bære frugt." Jer. 17, 8.

38. DEN SIDSTE ADVARSEL

”Derefter så jeg en anden engel komme ned fra Himmelen; han havde stor magt, og jorden blev oplyst af hans herlighed. Og han råbte med vældig røst og sagde: ”Faldet, faldet er Babylon, den store, og den er blevet bolig for dæmoner og tilhold for alskens urene ånder og tilhold for alskens urene og afskyede fugle.” ”Og jeg hørte en anden røst sige fra Himmelen: ”Drag ud fra hende, mit folk! For at I ikke skal gøre jer delagtige i hendes synder og rammes af hendes plager.” Åb. 18, 1. 2. 4.

Om at forlade Babylon

Dette skriftsted henviser til et tidspunkt, da det budskab om Babylons fald, som blev bragt af den anden engel i Åbenbaringens 14. kapitel (8. vers) skal gentages med tilføjelse af en omtale af den fordærvelse, som har trængt sig ind i de forskellige organisationer, som tilsammen udgør Babylon, siden dette budskab først blev forkyndt i sommeren 1844. Her beskrives den religiøse verdens forfærdelige tilstand. Hver gang menneskene forkaster sandheden, vil deres sind blive mere formørket og deres hjerter hårdere, indtil de til sidst er forhærdede i vantro. De vil lade hånt om de advarsler, som Gud har givet dem, og de vil fortsætte med at træde på et af de ti bud, indtil de forledes til at forfølge dem, der helligholder det. Kristus tilsidesættes ved den foragt, som vises hans ord og hans folk. Når spiritismens lære anerkendes af kirkerne, fjernes de hæmmende bånd, som har været lagt på det kødelige hjerte, og mennesker vil benytte religionen som en kappe til at dække over de hæsligste synder. Troen på spiritistiske manifestationer åbner døren for forførende ånder og djævles lærdomme, og onde engles indflydelse vil da gøre sig gældende i de forskellige trossamfund.

På det tidspunkt, som skildres i denne profeti, siges der om Babylon: ”Hendes synder har hobet sig op, så de når til Himmelen, og Gud har kommet hendes uretfærdigheder i hu.” Hun har fyldt sit syndebæger, og straffen skal snart ramme hende. Men Gud har stadig et folk i Babylon, og før hans straffedomme falder, skal disse trofaste kaldes ud af Babylon for ikke at blive ”delagtige i hendes synder og rammes af hendes plager.” Derfor opstår den bevægelse, som symboliseres ved den engel, der kommer ned fra Himmelen, oplyser jorden med sin herlighed og med vældig røst forkynder Babylons synder. Sammen med englens budskab høres kaldet: ”Drag ud fra hende mit folk!” Disse budskaber udgør i forbindelse med den tredje engels budskab den sidste advarsel, som gives til jordens beboere.

Omfattende modstand imod Guds lov

En frygtelig skæbne vil ramme verden. Jordens magter vil slutte sig sammen for at bekæmpe Guds bud, og de forlanger, at ”alle, både små og store, rige og fattige, frie og trælle” (Åb. 13, 16.) skal adlyde kirkens skik ved at helligholde den falske hviledag. Alle de, der nægter at adlyde, vil blive dømt efter den borgerlige straffelov, og til sidst erklæres det, at de fortjener at dø. Men Guds lov, som pålægger os at helligholde Skaberens hviledag, kræver lydighed og truer med at

lade vreden ramme enhver, som overtræder dens bud.

Når det således er blevet gjort klart for enhver, hvad sagen drejer sig om, tager alle de, der nedtræder Guds lov for at adlyde en menneskelig forordning, dyrets mærke på sig – det mærke, som er et tegn på, at man hylder den magt, som man har valgt at adlyde i stedet for Gud. Den Himmelske advarsel lyder således: "Hvis nogen tilbeder dyret og dets billede og tager dets mærke på sin pande eller på sin hånd, så skal han drikke af Guds harmes vin, som er skænket ublandet i hans vredes bæger." Åb. 14, 9. 10.

Men ingen vil blive udsat for Guds vrede, før sandheden er blevet ham tydeligt forkyndt og er blevet forkastet af ham. Der findes mange, der aldrig har haft lejlighed til at høre den særlige sandhed, som gælder for vor tid. Forpligtelsen til at adlyde det fjerde bud er aldrig blevet dem forelagt i det rette lys. Han, der læser alles hjerter og vejer alle motiver, vil aldrig lade nogen, som ønsker at lære sandheden at kende, blive bedraget med hensyn til det, der ligger til grund for den store strid. Folk skal ikke tvinges til blindt at følge befalingen. Ethvert menneske skal have tilstrækkelig oplysning til at kunne træffe sit valg efter moden overvejelse.

Sabbaten bliver den store prøvesten, for denne sandhed er den mest omstridte. Når menneskene bliver stillet på den endelige prøve, vil skillelinjen blive trukket mellem dem, der tjener Gud og dem, der ikke tjener ham. At helligholde den falske hviledag i lydighed mod statens love og i ulydighed mod det fjerde bud er et udtryk for, at man viser troskab over for en magt, som er Guds modstander, mens helligholdelse af den sande sabbat i lydighed mod Guds lov er et bevis på troskab mod Skaberen. De, der tager imod tegnet på underkastelse af de menneskelige magter, tager dyrets mærke på sig, mens de andre, som vælger det tegn, der er udtryk for troskab mod den guddommelige autoritet, modtager Guds segl.

Verden sættet på valg

De, der har forkyndt sandhederne i den tredje engels budskab, er blevet anset for ulykkesprofeter. Deres forudsigelser om, at religiøs intolerance atter vil komme til at præge De forenede Stater, og at stat og kirke vil slutte sig sammen for at forfølge dem, der holder Guds bud, er blevet kaldt ubegrundede og urimelige. Det er ofte blevet påstået, at De forenede Stater aldrig vil ophøre med at være trosfrihedens forsvarer. Men efterhånden som der drives mere og mere udbredt propaganda for, at søndagens helligholdelse skal gennemtvinges ved lov, kommer den begivenhed, som kun de færreste har villet tro på, nærmere, og det tredje budskab vil da fremkalde en virkning, som det aldrig ville have kunnet fremkalde før.

Gud har i alle slægtled ladet sine tjenere gå i rette med synden både i verden og inden for kirken, men menneskene ynder kun blide ord og sætter ikke pris på den rene, ubesmykkede sandhed. Adskillige reformatorer besluttede at udvise stor forsigtighed, når de angreb kirkens og landets synder. Ved at leve et rent og kristeligt liv håbede de ved eksemplets magt at kunne føre folket tilbage til Bibelens læresætninger. Men Guds Ånd kom over dem, ligesom den kom over Elias og fik ham til at fordømme en ond konges og et frafaldent folks synder. Disse mænd kunne ikke lade være med at forkynde Bibelens klare ord – læresætninger, som de tidligere havde været ængstelige for at forkynde.

De blev tvunget til nidkært at forkynde sandheden og den fare, som truede menneskesjælene. Uden frygt for følgerne udtalte disse mænd de ord, som Gud gav dem, og folket blev tvunget til at høre på deres advarsler.

Den tredje engels budskab vil blive forkyndt på samme måde. Når den tid kommer, da det skal forkyndes med størst kraft, vil Herren benytte sig af ydmyge redskaber og vejlede de mennesker, som vier sig til at tjene ham. Disse tjenere vil i højere grad blive skikket til deres gerning ved Helligåndens salvelse end ved skoleuddannelse. Troende og gudfrygtige mænd vil føle sig kaldet til med hellig iver at forkynde de ord, som Gud giver dem. De vil afsløre Babylons synder. Alt vil blive afsløret – de frygtelige resultater af at gennemtvinge kirkens forordninger ved de borgerlige myndigheders hjælp, spiritismens fremmarch og romerkirkens hemmelige, men hurtige fremgang. Disse højtidelige advarsler vil gøre et dybt indtryk på menneskene. Tusinder og atter tusinder, som aldrig før har hørt lignende ord, vil lytte opmærksomt. Opfyldt af undren vil de lytte til vidnesbyrdet om, at Babylon er kirken, som er faldet på grund af sine vildfarelser og synder og på grund af sin forkastelse af den sandhed, som blev sendt den fra Himmelen. Menneskene vil opsøge deres tidligere lærere og ivrigt spørge: "Er det, vi har hørt sandt?" Og for at berolige deres frygt og deres vakte samvittighed vil præsterne forkynde fabler og forudsige ting, som er tiltalende. Men da mange nægter at slå sig til tåls med menneskers myndighed og kræver et klart "Så siger Herren," vil de fleste præster, ligesom fortidens farisæere, blive opfyldt af vrede over, at deres myndighed drages i tvivl, og de vil anklage budskabet for at være fra Satan og ophidse masserne, som elsker synden, til at håne og forfølge de mænd, som forkynder det.

Kampen optrappes

Når striden breder sig til nye slagmarker og folks opmærksomhed henledes på Guds nedtrådte lov, vil Satan for alvor komme i aktivitet. Budskabets kraft vil kun gøre vreden endnu større hos dem, der nægter at tro det. Gejstligheden vil gøre sig næsten overmenneskelige anstrengelser for at spærre vejen for lyset, af frygt for at det skal komme til at skinne på deres hjord. De vil bruge alle til rådighed stående midler for at hindre diskussion om disse betydningsfulde emner. Kirken vil til sidst bede de civile myndigheder om hjælp, og på dette punkt vil katolikker og protestanter slutte sig sammen. Når den bevægelse, som går ind for den tvungne helligholdelse af søndagen, bliver dristigere og stiller skærpede krav, vil det blive forlangt, at de, der adlyder Guds bud, skal dømmes efter landets love. De vil blive truet med bøder og fængselsstraffe, og nogle vil få tilbudt høje stillinger eller andre goder, mod at de til gengæld afsværger deres tro. Men de svarer uden vaklen: "Vis os vor vildfarelse ved hjælp af Guds ord!" – det samme svar, som Luther gav under lignende omstændigheder. De, der står anklaget, fremfører et kraftigt forsvar for sandheden, og nogle af deres tilhørere lader sig overbevise af dem og beslutter sig til for fremtiden at adlyde alle Guds bud. På den måde bringes lyset til tusinder, som ellers aldrig ville have fået kendskab til disse sandheder.

Samvittighedsfuld lydighed mod Guds ord vil blive behandlet som oprør. Forblindede af Satan vil forældre behandle deres troende børn med hårdhed og strenghed, og herskaber vil undertrykke de tjenestefolk, som adlyder Guds bud. Kærlighed vil blive forvandlet til had, og børn vil blive gjort arveløse og

fordrevet fra deres hjem. Paulus` ord vil gå i opfyldelse: "Sådan skal også alle de, som vil leve et gudfrygtigt liv i Kristus Jesus, blive forfulgt." 2 Tim. 3, 12. Når sandhedens forkæmpere nægter at helligholde søndagen, vil mange af dem blive kastet i fængsel, mens andre vil blive landsforvist eller behandlet som slaver. Menneskelig set synes alt dette os nu umuligt, men når Guds beroligende Ånd trækkes tilbage fra menneskene og de bliver behersket af Satan, som hader de guddommelige forskrifter, vil der ske besynderlige ting. Hjertet kan være såre grusomt, når det tømmes for gudsfrygt og kærlighed.

Når uvejret nærmer sig, vil mange, som har foregivet at tro på den tredje engels budskab, men som ikke er blevet helliggjort gennem lydighed mod sandheden, svigte sagen og slutte sig til modstanderne. Ved at forene sig med verden og gøre sig delagtige i dens ånd, har de næsten fået verdens opfattelse, og når de stilles på prøve, vælger de den nemmeste udvej og stiller sig på flertallets side. Begavede og veltalende mænd, som tidligere elskede sandheden, bruger nu deres evner til at bedrage og vildlede sjæle, og de bliver deres tidligere brødres værste fjender. Når de, som holder sabbaten, stilles for retten for at gøre rede for deres tro, er disse frafaldne Satans bedste redskaber. De lyver om dem og anklager dem, og ved hjælp af falske vidnesbyrd og insinuationer sætter de dommerne op imod dem.

En tid med trængsel

Under disse forfølgelser vil Herrens tjeneres tro blive prøvet. De har trofast forkyndt advarselen og kun holdt sig til Gud og hans ord. Guds Ånd, som har påvirket deres hjerter, har tvunget dem til at tale. Opfyldt af hellig nidkærhed og drevet af en stærk guddommelig tilskyndelse har de gjort deres pligt uden køligt at beregne følgerne af at forkynde menneskene de ord, Herren har indgivet dem. De har ikke taget hensyn til deres timelige interesser eller søgt at bevare deres gode omdømme og deres liv. Men når en storm af modstand og forsmædelse bryder løs over dem, er der alligevel nogle af dem, som vil fyldes med forfærdelse og udbryde: "Hvis vi havde forudset resultatet af vor forkyndelse, ville vi have tiet." Vanskelighederne tårner sig op omkring dem. Satan hjemsøger dem med utallige fristelser. Det arbejde, de har påtaget sig, synes dem nu uoverkommeligt. De trues med tilintetgørelse. Den begejstring, som tidligere opfyldte dem, er forsvundet; men de kan alligevel ikke give op. De føler deres uendelige hjælpeløshed, og derfor søger de styrke hos den Almægtige. De husker, at de ord, de udtalte, ikke var deres egne, men indgivet dem af ham, som befalede dem at forkynde advarselen. Gud plantede sandheden i deres hjerter, og de kunne ikke undlade at forkynde den.

I tidligere tider har Guds tjenere gennemgået lignende prøvelser. Wiclif, Hus, Luther, Tyndale, Baxter og Wesley krævede, at alle læresætninger skulle prøves ud fra Bibelens ord, og erklærede, at de ville afsværge alt, hvad Bibelen fordømte. Disse mænd blev grusomt forfulgt, men de holdt ikke op med at forkynde sandheden. Forskellige perioder i kirkens historie har været præget af, at der blev forkyndt en ny sandhed, som svarede til Guds folks behov på netop det tidspunkt. Enhver ny sandhed har måttet bane sig vej gennem modstand og had, og de, som fik lyset, blev fristet og prøvet. Når folket er i nød, skænker Gud det en særlig sandhed. Hvem tør vove at nægte at forkynde den? Gud befaler

sine tjenere at forkynde det sidste tilbud om nåde for verden, og de kan ikke forholde sig tavse uden at risikere at miste deres sjæle. Kristi sendebud kan ikke tage hensyn til konsekvenserne. De må gøre deres pligt og overlade resten til Gud.

Når modstanden vokser til hidtil uanede højder, bliver Guds tjenere atter rådvilde, for de synes, at de selv er skyld i den opståede krise. Men deres samvittighed og Guds ord beroliger dem og forsikrer dem, at de har fulgt den rette vej, og skønt deres prøvelser ikke ophører, får de styrke til at bære dem. Striden bliver skærpet, men deres tro og tapperhed vokser med vanskelighederne. Deres vidnesbyrd lyder således: "Vi vover ikke at pille ved Guds ord eller forvanske hans hellige lov ved at kalde èt bud væsentligt og et andet uvæsentligt, selv om vi derved kunne vinde verdens gunst. Den Herre, vi tjener, er i stand til at udfri os. Kristus har besejret de jordiske magter og hvorfor skulle vi frygte en verden, som allerede er besejret?"

Forskellige former for forfølgelse er resultatet af et princip, som vil eksistere, så længe Satan er til og kristendommen har livgivende kraft. Intet menneske kan tjene Gud uden at møde modstand hos mørkets magter. Den mand, som tjener Gud, vil blive angrebet af onde engle, som frygter, at hans indflydelse vil bevirke, at byttet bliver revet ud af deres hænder. Onde mennesker, som opfatter hans eksempel som en irettesættelse, vil forene sig med de onde engle og søge at skille ham fra Gud ved hjælp af lokkende fristelser. Når dette ikke lykkes, gribes der til magt for at tvinge samvittigheden.

Evangeliet skal oplyse jorden

Men så længe Jesus er menneskenes talsmand i Himmelens helligdom, føler både regenter og undersåtter Helligåndens betvingende indflydelse. Den har stadig en vis indflydelse på landets love. Eksisterede disse love ikke, ville forholdene i verden være langt værre, end de er. Mange regenter er Satans villige redskaber, men også Gud har sine redskaber blandt nationens ledende mænd. Fjenden lader sine tjenere foreslå forholdsregler, som vil lægge Guds værk store hindringer i vejen, men de statsmænd, som frygter Gud, påvirkes af hellige engle til at imødegå sådanne forslag med uigendrivelige argumenter. Disse få mænd holder således en flodbølge af ondskab tilbage. Sandhedens fjenders modstand vil blive holdt i skak, således at den tredje engels budskab kan gøre sin virkning. Når den sidste advarsel gives, vil den vække opmærksomhed hos de ledere, som Herren nu bruger som sine redskaber, og nogle af dem vil tage imod den og stå fast ved Guds folks side i trængselstiden.

Den engel, som deltager i forkyndelsen af den tredje engels budskab, skal oplyse hele jorden med sin herlighed. Her forudsiges en stærk og verdensomspændende bevægelse.

Adventbevægelsen i 1840 - 1844 var en herlig åbenbarelse af Guds magt. Den første engels budskab blev bragt til alverdens missionsstationer, og i nogle lande var der en religiøs vækkelse, som var større end nogen vækkelse siden reformationen i det sekstende århundrede. Men den mægtige bevægelse under forkyndelsen af den tredje engels sidste advarsel vil forårsage en endnu større vækkelse.

Der vil blive udrettet en gerning af samme art som den, der fandt sted på pinsedagen. Ligesom "tidligregnen" blev givet ved Helligåndens udgydelse, da

evangeliets forkyndelse begyndte, for at få den kostelige sæd til at spire, vil ” sildigregnen” blive givet ved afslutningen af evangeliets forkyndelse, for at sæden kan modnes. ”Så lad os da kende, jage efter at kende Herren! Som morgenrøden er hans opgang vis. Da kommer han til os som regn, som vårregn, der væder jorden.” Hos. 6, 3. ”Og I , Zions sønner, fryd jer, vær glade i Herren jeres Gud! Thi han giver jer føde til frelse, idet han sender jer regn, tidligregn og sildigregn, som før.” Joel 2, 23. ”Og det skal ske i de sidste dage, siger Gud, at jeg vil udgyde af min Ånd over alt kød.” ”Og det skal ske, at enhver, som påkalder Herrens navn, skal frelses.” Ap. g. 2, 17. 21.

Den store opgave, som evangeliets forkyndelse er, skal ikke fuldføres med en mindre åbenbarelse af Guds kraft, end der markerede forkyndelsens begyndelse. De profetier, som blev opfyldt, da tidligregnen blev udgydt ved evangeliets begyndelse, skal atter opfyldes, ved at sildigregnen udgydes ved dets afslutning. Det er disse ”husvalelsestider,” som apostlen Peter så frem til, da han sagde: ”Fat derfor et andet sind og vend om, så jeres synder må blive udslettede, for at husvalelsestiderne må komme fra Herrens åsyn, og han må sende den Kristus, som var bestemt for jer, nemlig Jesus.” Ap.g. 3, 19.20.

Guds tjenere vil med ansigter, der lyser af hellig iver, haste fra sted til sted for at forkynde budskabet fra Himmelen. Tusinder af stemmer vil forkynde advarslen over hele jorden. Der vil ske mirakler, syge vil blive helbredt, og tegn og undere vil følge de troende. Også Satan vil gøre undergerninger – falske undergerninger – og endog få ild til at falde ned fra himmelen for menneskenes øjne. Åb. 13, 13. På den måde vil jordens beboere blive tvunget til at tage standpunkt. Ved budskabets forkyndelse vil argumenter have en mindre fremtrædende plads end Guds Ånds dybe overbevisning. Argumenterne er jo allerede blevet fremført. Sæden er sået, og nu vil den spire og bære frugt. De skrifter, som er blevet solgt og delt ud af missionsarbejdere, har gjort deres virkning, men alligevel er mange, på hvem de gjorde indtryk, blevet forhindret i helt at forstå sandheden og vise den lydighed. Nu trænger lysets stråler ind overalt, sandheden ses klart og tydeligt, og Guds oprigtige børn overskærer de bånd, der bandt dem. Hensyn til familien eller kirken er nu ude af stand til at holde dem tilbage. Sandheden er kosteligere end alt andet. Til trods for de kræfter, som har sluttet sig sammen imod sandheden, tager et stort antal mennesker parti for Herren.

39. TRÆNGSELSTIDEN

”Til den tid skal Mikael stå frem, den store fyrste, som værner dit folks sønner, og en trængselstid kommer, som hidtil ikke har haft sin mage, så længe der var folkeslag til. Men på den tid skal dit folk frelses, alle, der er optegnet i bogen.” Dan 12, 1.

Når nådetiden ophører

Når forkyndelsen af den tredje engels budskab slutter, lyder nådens kald ikke længere til jordens brødefulde beboere. Guds folk har fuldført deres gerning. De har fået ”sildigregnen,” ”husvalelsestiderne fra Herrens åsyn,” og de er beredte til den trængselstid, der venter dem. Engle haster frem og tilbage i Himmelen. En engel, der vender tilbage fra jorden, meddeler, at hans gerning er fuldført. Verden er for sidste gang blevet stillet på prøve, og alle de, der har vist sig trofaste mod de guddommelige forskrifter, har fået ”den levende Guds segl.” Så holder Jesus op med at gå i forbøn for menneskene i den himmelske helligdom. Han løfter sine hænder og siger med høj røst: ”Det er sket,” og alle englene tager deres kroner af, mens han giver denne højtidelige meddelelse: ”Lad den, som gør uret, blive ved at gøre uret, og lad den urene blive ved at leve i urenhed, og lad den retfærdige blive ved at øve retfærdighed, og lad den hellige blive ved at leve helligt.” Åb. 22, 11. Alles sag er blevet afgjort til liv eller død. Kristus har sonet sit folks synder og udslettet dem. Hans undersåtters antal er opgjort. Nu skal ”riget og herredømmet og storheden, som tilhørte alle rigerne under himmelen,” snart gives til frelsens arvinger, og Jesus skal herske som Kongernes Konge og Herrernes Herre.

Når han forlader helligdommen, dækker mørke jordens beboere. I denne frygtelige stund må de retfærdige leve for den hellige Guds åsyn uden en forsvarer. Den tøjle, som har været lagt på de onde, bliver fjernet, og Satan har de ubodfærdige fuldstændig i sin magt. Guds tålmodighed er til ende. Verden har kastet vrag på hans nåde, foragtet hans kærlighed og trampet på hans lov. De ugudelige har overskredet nådetidens grænser. Guds Ånd, som de gudløse stædigt har nægtet at modtage, er blevet trukket tilbage. Uden den guddommelige nådes skjold er de uden beskyttelse mod Satan, som vil kaste jordens befolkning ud i den sidste store trængsel. Når Guds engle ikke længere holder den menneskelige lidenskabs voldsomme storme i ave, vil alle stridens elementer blive sluppet løs. Hele verden vil blive ramt af en ødelæggelse, der er værre end den, der overgik Jerusalem.

En enkelt engel dræbte alle Ægyptens førstefødte og fyldte landet med sorg. Da David var ulydig mod Gud ved at tælle folket, var det èn engel, der forårsagede den frygtelige ødelæggelse, hvorved hans synd blev straffet. Den samme ødelæggende magt, som de hellige engle betjener sig af, når Gud befaler det, vil blive benyttet af onde engle, når Gud tillader det. Styrkerne er nu parat, og de venter kun på at få Guds tilladelse til at sprede ødelæggelse overalt.

De, der ærer Guds lov, er blevet beskyldt for at nedkalde straffedomme over verden, og de vil blive anset for at være årsagen til de frygtelige naturomvæltninger og den strid og blodsudgydelse, som fylder jorden med elendighed. Det sidste

budskabs kraft har gjort de gudløse rasende. De føler vrede mod alle dem, der har taget imod budskabet, og Satan får hadets og forfølgelsens flammer til at blusse endnu heftigere.

Da Gud uigenkaldeligt trak sig tilbage fra jødefolket, vidste præsterne og det menige folk det ikke. Skønt de var undergivet Satans magt og lod sig drive af de mest forfærdelige og onde lidenskaber, troede de stadig, at de var Guds udvalgte folk. Tempeltjenesten blev opretholdt, der blev bragt ofre på templets besmittede altre, og den guddommelige velsignelse blev daglig nedbedt over det folk, som havde udgydt Guds kære Søns blod og forsøgt at dræbe hans tjenere og apostle. Når helligdommens uigenkaldelige kendelse er afsagt og verdens skæbne afgjort for evigt, vil jordens beboere heller ikke vide det. De forskellige former for gudstjeneste vil blive fortsat af et folk, fra hvem Guds Ånd er blevet endeligt fjernet, og den sataniske energi, hvormed mørkets fyrste vil forsøge at få menneskene til at fuldføre sine onde planer, vil have udseende af at være ivrige efter at tjene Gud.

En fordømt mindretal

Da sabbaten er blevet det store stridsspørgsmål i hele kristenheden og gejstlige og verdslige magter har sluttet sig sammen for at gennemtvinge søndagens helligholdelse, vil et lille mindretals vægring ved at efterkomme det almene krav gøre dem til genstand for almindelig afsky. Det vil blive gjort gældende, at de få, som modsætter sig en kirkelig forordning og en af landets love, ikke burde tåles, og at det er bedre, at de udsættes for lidelser, end at hele nationer styrtes ud i forvirring og lovløshed. Det samme argument blev for nitten hundrede år siden benyttet mod Kristus af folkets rådsherrer. Den snu Kajfas sagde: ”Det er bedre for jer, at èt menneske dør for folket, end at hele folket går til grunde.” Joh. 11, 50. Dette argument vil synes fyldestgørende, og til sidst vil der blive udstedt en lov mod dem, der helligholder det fjerde buds sabbat. Ifølge denne lov har de gjort sig fortjent til den strengeste straf, og den giver folket tilladelse til efter en bestemt tids forløb at slå dem ihjel. Romerkirken i den gamle verden og den frafaldne protestantisme i den nye verden vil anvende en lignende fremgangsmåde over for dem, der overholder alle de guddommelige forskrifter.

Guds folk vil da blive kastet ud i de lidelser og kvaler, som profeten kalder en trængselstid for Jacob. ”Så siger Herren: Vi hørte et udbrud af skræk, af rædsel og ufred … Hvi ser jeg da … alle åsyn blegne? Thi stor er denne dag, den er uden lige, en trængselstid for Jakob, men fra den skal han frelses.” Jer 30, 5-7.

En kamp i angst og smerte

Den kvalfulde nat, da Jakob kæmpede i bøn og bad om at blive udfriet af Esaus hånd (1. Mos. 32, 24-30), symboliserer Guds folks erfaring i trængselstiden. På grund af det bedrageri, Jakob havde begået for at få sin faders velsignelse, som var tiltænkt Esau, var han flygtet for livet, for han frygtede sin broders trusler om at slå ham ihjel. Efter i mange år at have levet i udlændighed besluttede han på Guds befaling at vende tilbage til sit fødeland med sine hustruer og børn og alt sit kvæg. Da han nåede landets grænse, hørte han til sin rædsel, at Esau nærmede sig med en stor hær. Han kom utvivlsomt for at tage hævn.

Jakob og hans ledsagere var ubevæbnede og forsvarsløse og ville sikkert hurtigt blive slået ned. Angstens og frygtens byrde blev forøget med selvbebrejdelsernes tunge vægt, for det var hans egen synd, som havde fremkaldt den fare, han svævede i. Hans eneste håb var, at Gud ville være ham nådig. Hans eneste forsvar måtte blive bøn. Men han gør selv alt, hvad han kan, for at sone uretten mod broderen og undgå den truende fare. På samme måde bør Kristi efterfølgere, når de nærmer sig trængselstiden, gøre alt for at stille sig i det rette lys over for folket, at afvæbne fordomme og afvende den fare, som truer trosfriheden.

Efter at have sendt sin familie bort, for at de ikke skal være vidne til hans fortvivlelse, bliver Jakob alene tilbage for at bede til Gud. Han bekender sin synd, takker Gud for al den nåde, han har vist ham, og henviser ydmygt til den pagt, Gud har sluttet med hans fædre, og til de løfter, Gud har givet ham i det natlige syn i Betel og i landflygtigheden. Den afgørende time i hans liv er kommet. Alt står på spil. I mørket og ensomheden fortsætter han med at bede og ydmyge sig over for Gud. Pludselig bliver der lagt en hånd på hans skulder. Han tror, at det er en fjende, som efterstræber hans liv, og begynder at brydes med ham med fortvivlelsens kraft. Da dagen gryr, benytter den fremmede sin overmenneskelige styrke. Den stærke mand synes lammet ved hans berøring og falder hjælpeløs og grædende den mystiske modstander om halsen. Nu ved Jakob, at han har kæmpet med pagtens engel. Skønt han er blevet halt og lider store smerter, holder han fast ved sit fortsæt. På grund af sin synd har han længe været rådløs, angergiven og bedrøvet. Nu må han have vished for, at den er ham tilgivet. Det ser ud, som om den guddommelige fremmede vil fjerne sig, men Jakob klamrer sig til ham og beder om en velsignelse. Englen siger: ”Slip mig, thi morgenen gryr!” men patriarken udbryder: ”Jeg slipper dig ikke, uden du velsigner mig!” Hvilken tillid og hvilken fasthed og udholdenhed viser ikke dette! Havde Jakobs forlangende været pralende og anmassende, ville han straks være blevet tilintetgjort, men han udviste en tillid, som man kun finder hos den, som tilstår sin svaghed og uværdighed og samtidig stoler på den barmhjertige Gud, som holder sin pagt.

Han ”stred med en engel og sejrede.” Hos. 12, 5. Ved ydmyghed, anger og selvovergivelse sejrede denne syndige, vildfarne mand hos Himmelens Majestæt. Han holdt skælvende fast ved Guds løfter, og den uendelige Kærligheds hjerte kunne ikke vende sig bort fra synderens bøn. Som tegn på hans sejr og som en opmuntring til andre om at følge hans eksempel blev hans navn ændret fra det, som mindede om hans synd, til det, som erindrede om hans sejr. Og den kendsgerning, at Jakob sejrede hos Gud, var et løfte om, at han skulle sejre over mennesker. Han frygtede ikke længere for at møde sin broders vrede, for Herren var hans forsvarer.

Satan havde anklaget Jakob for Guds engle og krævet ret til at tilintetgøre ham på grund af hans synd. Han havde lokket Esau til at marchere ham i møde, og i løbet af den lange nat i hvilken patriarken brødes med Gud, forsøgte Satan at fylde ham med en sådan skyldfølelse, at han ville tabe modet og slippe sit tag i Gud. Jakob blev næsten drevet til fortvivlelse, men han vidste, at han var fortabt, hvis han ikke fik hjælp fra Himmelen. han angrede inderligt sin store synd, og tryglede Gud om barmhjertighed. Han ville ikke opgive sit fortsæt, men holdt fast i englen og bad af sit hjertes dyb, indtil han sejrede.

En "Jakobs kamp" for de trofaste

Ligesom Satan lokkede Esau til at drage imod Jakob, vil han lokke de gudløse til at tilintetgøre Guds folk i trængselstiden. Og ligesom han rettede beskyldninger imod Jakob, vil han rette beskyldninger imod Guds folk. Han regner hele menneskeheden for at være sine undersåtter, men den lille flok, som adlyder Guds bud, vil ikke anerkende hans overherredømme. Hvis han kunne udslette disse mennesker fra jorden, ville hans sejr være fuldkommen. Han ser, at hellige engle vogter dem, og deraf slutter han, at deres synder er blevet tilgivet. Men han ved ikke, at deres sag er blevet afgjort i den himmelske helligdom. Han kender alle de synder, som han har fristet dem til at begå, og disse synder forelægger han for Gud, idet han gør dem langt værre, end de egentlig er, og påstår, at disse mennesker i lige så høj grad som han selv har gjort sig fortjent til Guds vrede. Han erklærer, at Gud retfærdigvis er afskåret fra at tilgive deres synder og samtidig tilintetgøre ham og hans engle. Han hævder, at de er hans bytte, og forlanger dem udleveret, så han kan tilintetgøre dem.

Når Satan beskylder Guds folk for at være syndige, giver Gud ham tilladelse til at prøve dem til det yderste. Deres tillid til Gud og deres tro og udholdenhed vil blive hårdt prøvet. Når de tænker tilbage på fortiden, svinder deres håb, for de ser kun lidt godt i hele deres liv. De kender fuldt ud deres egne svagheder og deres uværdighed. Satan forsøger at forfærde dem med tanken om, at deres sag er håbløs, og at deres besmittelse aldrig vil kunne aftvættes. Han håber at knuse deres tro, så de vil falde for hans fristelser og bryde deres pagt med Gud.

Skønt Guds folk vil være omgivet af fjender, som kun ønsker at tilintetgøre dem, er den angst, de føler, ikke angst for forfølgelse for sandhedens skyld. De frygter, at de endnu ikke har angret alle deres synder, og at de på grund af egne mangler ikke vil være i stand til at lade Frelserens løfte gå i opfyldelse: "Fordi du har holdt fast ved mit bud om udholdenhed, vil jeg også holde dig fast og fri dig ud af den prøvelsens stund, som skal komme over hele jorderige." Åb. 3, 10 Hvis de blot kunne opnå en forsikring om, at de havde fået tilgivelse, ville de ikke vige tilbage for tortur eller døden; men skulle det vise sig, at de var uværdige, og de mistede livet på grund af deres egne karaktermangler, ville Guds hellige navn blive vanæret.

Overalt hører de planer om forræderi og ser oprørere i arbejde, og de nærer et stærkt ønske, en inderlig sjælens længsel efter, at dette store frafald snart må være forbi, og at de ondes ondskab må ophøre. Mens de beder Gud om at standse oprøret, gør de sig bitre bebrejdelser, fordi de ikke selv besidder mere styrke til at modstå og tilbagetvinge denne flodbølge af ondskab. De føler, at hvis de altid havde benyttet alle deres evner i Kristi tjeneste og var gået fremad fra styrke til styrke, ville Satans kræfter ikke have kunnet udrette så meget over for dem.

De ydmyger deres sjæle over for Gud, henviser til, at de har angret deres mange synder, og klynger sig til Frelserens løfte: "Lad ham gribe min styrke, at han kan slutte fred med mig. " Es. 27, 5 (ifølge den engelske Bibel). Deres tro rokkes ikke, selv om deres bønner ikke straks bliver opfyldt. Skønt de lider stor angst, rædsel og mange kvaler, ophører de ikke med deres forbønner. De klamrer sig til Guds styrke, ligesom Jakob klamrede sig til englen, og deres sjæle råber: "Jeg slipper dig ikke, uden du velsigner mig!"

Hvis Jakob ikke i forvejen havde angret den synd, han begik, da han sikrede

sig førstefødselsretten ved bedrag, ville Gud ikke have hørt hans bøn og i nåde skånet hans liv. Og hvis Guds folk i trængselstiden, hvor de pines af angst og kval, kom i tanker om synder, som de ikke havde bekendt, ville de ikke kunne holde ud; så ville fortvivlelse tilintetgøre deres tro, og de ville ikke tillidsfuldt kunne bede Gud om frelse. Men skønt de føler deres store uværdighed, har de ingen utilståede synder at bekende. Deres synder er gået forud til dom og er blevet udslettet, og de kan ikke længer erindre dem.

Satan forleder mange til at tro, at Gud vil overse deres utroskab i livets mindre anliggender, men Herren viser i sin handlemåde med Jakob, at han ikke vil billige eller tåle det onde. Alle de, der forsøger at undskylde eller skjule deres synder, og som tillader, at de bliver stående i Himmelens bøger, utilståede og utilgivne, vil blive besejret af Satan. Jo højere deres embede er, og jo finere en stilling de indtager, des værre er deres synder i Guds øjne, og des sikrere er deres store modstanders sejr. De, der tøver med at berede sig til Herrens dag, vil ikke være i stand til det i trængselstiden eller på noget senere tidspunkt. For dem er der intet håb.

De, der kalder sig kristne, men som går uforberedte ind i den sidste frygtelige strid, vil i deres fortvivlelse tilstå deres synder i ord, der brænder af sorg og anger, mens de gudløse hoverer over deres fortvivlelse. Disse bekendelser er af samme art som Esaus og Judas` bekendelse. De mennesker, der aflægger dem, beklager resultatet af overtrædelsen, men ikke deres skyld. De føler ingen sand anger og ingen afsky for det onde. De tilstår deres synd af frygt for straf, men ligesom fortidens farao ville de fortsætte med at trodse Gud, hvis dommen blev tilbagekaldt.

Jakobs erfaring viser også, at Gud ikke vil forkaste den, der er blevet narret, fristet eller lokket til at synde, men som er vendt tilbage til ham, opfyldt af sand anger. Mens Satan søger at tilintetgøre sådanne mennesker, vil Gud lade sine engle trøste og beskytte dem i farens stund. Satans angreb er beslutsomme og kraftige, og hans bedrag er frygtelige, men Herren fæster sit blik på sit folk, og hans ører hører deres råb. Deres lidelser er store, og det ser næsten ud, som om ovnens flammer skal fortære dem, men Den store Mester vil bringe dem ud som guld prøvet i ilden. Guds kærlighed til sine børn er lige så stor og øm i deres sværeste trængselstid som i medgangens lyseste dage; men det er gavnlig for dem at blive anbragt i ildovnen. Det er nødvendigt, for at deres jordbundethed kan blive fjernet og Kristi billede kan træde fuldkommen klart frem.

En tro som tåler prøven

Den smertelige og kvalfulde tid, som venter os, vil kræve en tro, som kan udholde træthed, udsættelse og sult en tro, som ikke rokkes, selv om den prøves til det yderste. Nådetiden gives, for at alle kan berede sig til trængselstiden. Jacob sejrede, fordi han var udholdende og beslutsom. Hans sejr er et bevis på den kraft, som findes i vedholdende bøn. Alle de, der holder fast ved Guds løfter, sådan som Jacob gjorde, og er lige så oprigtige og udholdende som han, vil sejre, som han sejrede. De, der ikke vil være selvfornægtende, ydmyge sig over for Gud og bede længe og inderligt om hans velsignelse, vil ikke få den. Kun de færreste ved hvad det vil sige at kæmpe med Gud. Kun få har følt sjælen hige mod Gud med en længsel og kraft, som er lige ved at sprænge den. Når bølger af

fortvivlelse, som intet sprog kan beskrive, slår ind over den bedende, er det kun de færreste, der med urokket tro klamrer sig til Guds løfter.

De, der kun øver liden tro nu, løber en meget stor risiko for at falde for Satans bedrag og det dekret, som bliver udstedt for at tvinge samvittigheden. Og selv om de består prøven, vil angsten og fortvivlelsen blive større for dem i trængselstiden, fordi de aldrig har vænnet sig til at sætte deres lid til Gud. Den erfaringsmæssige tro, som de har forsømt at tilegne sig, vil de blive tvunget til at erhverve sig under de vanskeligste forhold.

Det er nu, vi bør lære Gud at kende ved at stole på hans løfter. Engle optegner alle de bønner, som er ærlige og oprigtige. Vi bør hellere give afkald på selviske glæder end forsømme at have samfund med Gud. Hvis vi har hans velbehag, er selv den største fattigdom og den største selvfornægtelse bedre end rigdom, ære bekvemmelighed og venskab uden Guds billigelse. Vi bør give os tid til at bede. Hvis vi tillader vore tanker at være optaget af verdslige interesser, giver Gud os muligvis tid ved at berøve os vore afguder af guld, af huse eller af frugtbar jord.

De unge ville ikke blive forledt til at synde, hvis de, ville afslå at følge andre stier end den, på hvilken de kan bede om Guds velsignelse. Hvis de budbringere, som forkynder den sidste højtidelige advarsel for verden, ville bede om Guds velsignelse – ikke på en kold, ligegyldig og dorsk måde, men inderligt og i tro som Jacob – ville de finde mange steder, hvor de kunne sige: ”Jeg har skuet Gud ansigt til ansigt og har mit liv frelst!” 1 Mos. 32, 30. Himmelen ville anse dem for fyrster, og de ville få magt til at sejre hos Gud og mennesker.

Helhjertet overgivelse til Gud

Den ”trængselstid, … som hidtil ikke har haft sin mage,” vil snart komme over os, og vi vil da behøve en erfaring, som vi endnu ikke er i besiddelse af, og som mange er for dovne til at skaffe sig. Det hænder ofte, at tanken om ubehageligheder er større end selve ubehagelighederne, men dette gælder ikke for den krise, som venter os. Selv den mest levende indbildningskraft kan ikke forestille sig trængslernes omfang. I denne prøvelsens stund skal enhver sjæl stå alene over for Gud. Om ”Noa, Daniel og Job” var i landet, ”så sandt jeg lever, lyder det fra den Herre Herren: De skulle ikke redde søn eller datter; de selv alene skulle redde deres liv ved deres retfærdighed.” Ez. 14, 20.

Mens vor store ypperstepræst endnu gør soning for os, bør vi søge at blive fuldkomne i Kristus. Fristelsens magt var aldrig i stand til at lokke Frelseren til så meget som en syndig tanke. I menneskehjertet finder Satan et punkt, hvor han kan få fodfæste – en syndig attrå, ved hvis hjælp hans fristelser kan udøve deres magt. Men Kristus erklærede om sig selv: ”Verdens fyrste kommer, og i mig er der intet, som hører ham til.” Joh. 14, 30. Hos Guds Søn kunne Satan ikke finde noget, der kunne sætte ham i stand til at sejre over ham. Kristus havde holdt sin Faders bud, og hos ham fandtes der ingen synd, som Satan kunne udnytte til egen fordel. Således må også de være, som skal kunne udholde trængselstiden.

Det er i dette liv, at vi ved tro på Jesu sonende blod skal skille os af med synden. Vor kære frelser opfordrer os til at forene os med ham, forene vor svaghed med hans styrke, vor uvidenhed med hans visdom og vor uværdighed med hans fortjenester. Guds forsyn er den skole i hvilken vi skal lære at erhverve

Jesu sagtmodighed og ydmyghed. Herren viser os altid livets sande mål – ikke den vej, vi selv ville vælge, fordi den synes den bekvemmeste og behageligste. Det påhviler os at samarbejde med de redskaber, Himmelen benytter for at danne vor karakter efter det guddommelige forbillede. Ingen kan forsømme eller opsætte dette arbejde uden at bringe sin sjæl i den største fare.

Det sidste store bedrag

I et syn hørte apostelen Johannes en høj røst i Himmelen sige: "Ve jorden og havet; thi djævelen er kommen ned til jer; hans harme er stor, fordi han ved, hans tid er kort." Åb. 12, 12. De begivenheder, som får den himmelske røst til at fremkomme med dette udbrud, er forfærdelige. Satans harme vokser, når hans tid bliver kortere, og hans bedrageriske og ødelæggende værk vil nå sit højdepunkt i trængselstiden.

Frygtelige syner af overnaturlig art vil snart åbenbares på himmelen som tegn på undergørende dæmoners virksomhed. Dæmoners ånder vil gå ud til jordens konger og til hele verden, for at bedrage dem og tilskynde dem til at forene sig med Satan, i hans sidste kamp mod Himmelens styre. Disse satans redskaber vil bedrage både regenter og undersåtter. Mennesker vil stå frem og foregive, at de er selve Kristus, og de vil gøre krav på den titel og den tilbedelse, som tilkommer verdens frelser. De vil foretage mirakuløse helbredelser og vil påstå, at de har modtaget himmelske åbenbaringer, som er i modstrid med Bibelens vidnesbyrd.

Som højdepunktet i det store bedrageriske drama vil Satan selv udgive sig for Kristus. Kirken har længe foregivet at betragte Frelserens genkomst som sit håbs fuldbyrdelse. Nu vil den store bedrager få det til at se ud, som om Kristus var kommet igen. I forskellige egne af verden vil Satan vise sig for mennesker som et majestætisk og strålende væsen, som ligner den beskrivelse af Guds Søn, som Johannes har givet i Åbenbaringen. Åb. 1, 13-15. Den herlighed, som omgiver ham, overgår alt, hvad menneskeøjne hidtil har set. Et triumferende råb giver genlyd over jorden: "Kristus er kommet! Kristus er kommet!" Folk kaster sig tilbedende i støvet for ham, og han løfter sine hænder og velsigner dem, ligesom Kristus velsignede sine disciple, da han var på jorden. Hans stemme er mild og dæmpet, men vidunderlig melodisk. I en blid og medfølende tone forkynder han nogle af de vidunderlige sandheder, som Frelseren udtalte. Han helbreder folks sygdomme, og derefter siger han – stadig iført Kristi skikkelse – at han har gjort søndagen til sabbat, og at alle bør helligholde den dag, som han har velsignet. Han erklærer, at de, der fortsætter med at helligholde den syvende dag, vanhelliger hans navn ved at nægte at lytte til de engle, som er blevet sendt til dem med lys og sandhed. Dette er det store, næsten uimodståelige bedrag. Ligesom de samaritanere, som havde ladet sig bedrage af troldmanden Simon, lader menneskeheden, fra de mindste til de største, sig bedrage af disse trolddomskunster og råber: Dette er "den Guds kraft, som man kalder den store." Ap. g. 8, 10.

Men Guds folk vil ikke blive bedraget. Den falske Kristus forkynder en lære, som er i modstrid med den hellige skrift. Han velsigner dem, der tilbeder dyret og dets mærke, dem, om hvilke Bibelen siger, at de skal drikke af Guds ublandede harme.

Yderligere får Satan ikke tilladelse til at efterligne Kristi genkomst. Frelseren har på dette punkt advaret sit folk mod at lade sig bedrage og har tydeligt forudsagt, hvorledes hans genkomst skal forme sig. "Thi falske Messias`er og falske profeter skal fremstå og gøre store tegn og undere for, om det er muligt, at føre endog de udvalgte vild. ... Hvis de altså siger til jer: "Se, han er i ørkenen," så gå ikke derud; "se, han er i kamrene," så tro det ikke! Thi ligesom lynet, der kommer fra øst, lyser helt om i vest, sådan skal Menneskesønnens komme være." Matt. 24, 24-27. 31; 25, 31; Åb, 1, 7; 1 Tess. 4, 16. 17. Dette komme er det umuligt at efterligne. Det vil blive kendt overalt, og hele verden vil blive vidne dertil.

Kun de, der flittigt har gransket Bibelen og taget imod kærligheden til sandheden, vil blive værnet mod det frygtelige bedrag, som besejrer verden. Ved hjælp af Bibelens vidnesbyrd vil disse mennesker genkende bedrageren trods hans forklædning. Prøvelsens tid kommer til alle. Når menneskene bliver sigtet i fristelsens sold, skal det vise sig, hvem der er sande kristne. Er Guds folk så fast forankret i Guds ord, at de ikke vil tro på det, de ser med deres egne øjne? Vil de i en sådan krise klamre sig til Bibelen og den alene? Hvis det er Satan muligt, vil han forhindre dem i at berede sig til at stå fast på hin dag. Han vil ordne det således, at vejen spærres for dem, besnære dem med jordiske skatte og lægge en stor og tung byrde på dem, så at deres hjerter optages af dette livs bekymringer og prøvelsens dag kommer over dem som en tyv.

Jaget og forfulgt

Når kristenhedens herskere har vedtaget en lov mod dem, der adlyder guds bud, således at de er uden statens beskyttelse og prisgivet dem, der ønsker at tilintetgøre dem, vil Guds folk flygte fra byerne og landsbyerne og samle sig i grupper i ensomme, fjerntliggende egne. Mange vil søge op i bjergenes fæstninger. Ligesom de kristne i Piemontes dale vil de gøre jordens tinder til deres helligdomme og takke Gud for "klippeborgene." Es. 33, 16. Men mange af alle folkeslag og alle samfundsklasser, høje og lave, rige og fattige, sorte og hvide, vil blive udsat for det mest uretfærdige og grusomme slaveri. Guds elskede børn oplever nogle dystre dage, bundne i lænker, indespærrede bag fængslets tremmer, dømte til døden, nogle tilsyneladende henvist til at dø af sult i mørke afskyelige fangehuller. Intet menneskeligt øre hører deres stønnen, og ingen menneskelig hånd er rede til at yde dem hjælp.

Vil Herren glemme sit folk i denne tunge time? Glemte han den trofaste Noa, da verden blev straffet før syndfloden? Glemte han Lot, da der kom ild ned fra himmelen og fortærede byerne på sletten? Glemte han Josef, da denne i Ægypten var omgivet af afgudsdyrkere? Glemte han Elias, da Jesabels ed truede ham med at komme til at lide Ba`als profeters skæbne? Glemte han Jeremias, da denne sad i en mørk og dyster hule i fangehuset ? Glemte han de tre trofaste mænd i den gloende ovn eller Daniel i løvekulen?

"Dog siger Zion: "Herren har svigtet mig, Herren har glemt mig!" Glemmer en kvinde sit diende barn, en moder, hvad hun bar under hjerte? Ja, selv om de kunne glemme, jeg glemmer ej dig. Se, i mine hænder har jeg tegnet dig." Es. 49, 14-16. Hærskarers Herre har sagt: "Den, som rører eder, rører min øjesten." Zak. 2. 12.

Selv om deres fjender kaster dem i fængsel, kan fængselsmure ikke skille

deres sjæl og Kristus. Han, som kender alle deres svagheder, og som selv har prøvet alle lidelser, står over alle jordiske magter, og engle vil komme til dem i ensomme fængselsceller og bringe dem lys og fred fra Himmelen. Fængslet bliver til et palads, for dèr dvæler de rige i troen, og de mørke mure oplyses af et himmelsk lys som dengang, da Paulus og Silas ved midnatstid bad og sang lovsange i fængslet i Filippi.

De sidste syv plager

Guds straf vil ramme dem, der søger at undertrykke og tilintetgøre hans folk. Hans langmodighed over for de gudløse gør menneskene dristigere i deres overtrædelse, men selv om deres straf udsættes længe, vil den dog falde, og den bliver frygtelig. "Thi som på Perazims bjerg vil Herren stå op, som i Gibeons dal vil han vise sin vrede for at gøre sin gerning – en underlig gerning, og øve sit værk – et sælsomt værk." Es. 28, 21. For vor barmhjertige Gud er det at straffe et sælsomt værk. "Så sandt jeg lever, lyder det fra den Herre Herren: Jeg har ikke lyst til den gudløses død." Ez. 33, 11. Herren er "barmhjertig og nådig, langmodig og rig på miskundhed og trofasthed." Han "tilgiver brøde, overtrædelse og synd," men han "lader ikke den skyldige ustraffet." "Herren er langmodig, hans kraft er stor, Herren lader intet ustraffet." 2 Mos. 34, 6. 7; Nah. 1, 3. I sin retfærdighed vil han med en frygtelig straf hævne, at hans lov er blevet trådt under fode. Man kan danne sig en forestilling om strengheden af den straf, som venter overtræderen, ved at betragte Herrens uvilje mod at fuldbyrde dommen. Det folk, som han længe bærer over med, og som han ikke vil ramme, før dets skyld har nået sin yderste grænse, skal til sidst drikke harmens vin ublandet med barmhjertighed.

Når Kristus ophører med at gå i forbøn for os i den himmelske helligdom, udgydes den ublandede harme, som skal drikkes af dem, der tilbeder dyret og dets billede (Åb. 14, 9. 10.). De plager, som ramte Ægypten, da Gud ville befri Israel, lignede de endnu frygteligere og mere omfattende plager, som vil ramme verden lige før Guds folks befrielse. I sin beskrivelse af disse frygtelige svøber siger Åbenbaringens forfatter: "Da kom der ondartede og slemme bylder på de mennesker, som havde dyrets mærke, og som tilbad dets billede." Havet "blev til blod som af en død; og hvert levende væsen i havet døde," og "floderne og kildevældene … blev til blod." Disse straffe er frygtelige, men Guds retfærdighed er uangribelig. Herrens engel udtaler: "Retfærdig er du, … at du har fældet denne dom; fordi de har udgydt helliges og profeters blod, så har du givet dem blod at drikke; det har de fortjent." Åb. 16, 2-6. Ved at dømme Guds folk til døden har de pådraget sig en lige så stor skyld, som hvis de havde udgydt deres blod med egne hænder. Kristus erklærede sin samtids jøder for skyldige i alle de drab på hellige mænd, som havde fundet sted siden Abels dage; for de var besjælet af den samme ånd og søgte at udrette det samme som disse profeters mordere.

I den følgende plage får solen magt til "at hærge menneskene med ild. Og menneskene blev hærget af den store hede." (Åb. 16, 8. 9.) Profeterne beskriver tilstanden på jorden i denne frygtelige tid således: "Jorden sørger; … markens høst gik tabt; … hvert markens træ tørres hen. Ja, med skam veg glæde fra menneskenes børn." "Sæden skrumper ind i den klumpede jord; lader er nedbrudt. … Hvor kvæget dog stønner! Oksernes hjorde er skræmte, fordi de

ikke har græs … Bækkenes lejer er tørre, og ild har fortæret ørkenens græsning." "Paladsets sangerinder skal jamre på denne dag, så lyder det fra den Herre Herren, dynger af lig er henkastet alle vegne." Joel 1, 10-12. 17-20; Am. 8, 3.

Disse plager rammer ikke hele jorden, for i så fald ville alle jordens beboere omkomme. Alligevel er de den værste svøbe, som nogen sinde har ramt menneskenes børn. Alle de straffedomme, der har ramt menneskene før nådetidens afslutning, har været iblandet barmhjertighed. Kristi sonende blod har værnet synderen mod at få den fulde straf for sin skyld; men ved den sidste domfældelse udøses harmen ublandet med barmhjertighed.

På den dag vil tusinder og atter tusinder ønske sig den guddommelige barmhjertighed, som de så længe har foragtet. "Se, dage skal komme, lyder det fra den Herre Herren, da jeg sender hunger i landet, ikke hunger efter brød, ikke tørst efter vand, men efter at høre Herrens ord. Da vanker de fra hav til hav, flakker fra nord til øst for at søge Herrens ord, men finder det ej." Am. 8, 11. 12.

Gud værner om sit folk

Guds folk vil ikke undgå lidelser, men skønt de forfølges, lider afsavn og sulter, skal de ikke omkomme. Den Gud, som vogtede over Elias, vil ikke glemme et eneste af sine selvopofrende børn. Han, der tæller deres hovedhår, vil tage sig af dem, og han vil mætte dem under hungersnøden. Mens de onde dør af sult og pest, vil engle værne de retfærdige og give dem, hvad de behøver. Til den, der "vandrer i retfærd," er der givet dette løfte: "Han får sit brød, og vand er ham sikret." "Forgæves søger de arme og fattige vand, deres tunge brænder af tørst; jeg, Herren, vil bønhøre dem, dem svigter ej Israels Gud." Es. 33, 15. 16; 41, 17.

"Thi figentræet blomstrer ikke, vinstokken giver intet, olietræets afgrøde svigter, markerne giver ej føde. Fårene svandt af folden, i staldene findes ej okser. Men jeg vil frydes i Herren, juble i min frelses Gud." Hab. 3, 17. 18.

"Herren er den, som bevarer dig, Herren er din skygge ved din højre; solen stikker dig ikke om dagen, og månen ikke om natten. Herren bevarer dig mod alt ondt, han bevarer din sjæl." "Thi han frier dig fra fuglefængerens snare, fra ødelæggende pest; han dækker dig med sine fjedre, under hans vinger finder du ly, hans trofasthed er skjold og værge. Du frygter ej nattens rædsler, ej pilen, der flyver om dagen, ej pesten, der sniger i mørke, ej middagens hærgende sot. Falder end tusind ved din side, ti tusinde ved din højre hånd, til dig når det ikke hen; du ser det kun med dit øje, er kun tilskuer ved de gudløses straf; (thi du, Herre, er min tilflugt) den Højeste tog du til bolig. Der times dig intet ondt, dit telt kommer plage ej nær." Sl. 121, 5-7; 91, 3-10.

Men for menneskeøjne vil det se ud, som om Guds folk snart må besegle deres vidnesbyrd med deres blod, sådan som martyrerne måtte før dem. De begynder selv at frygte, at Herren vil lade dem falde i fjendehånd. Denne tid er fuld af angst, og både dag og nat råber de til Gud om befrielse. De onde jubler og spørger hånligt: "Hvor er nu jeres tro? Hvorfor redder Gud jer ikke ud af vore hænder, hvis I virkelig er hans folk?" Men de ventende husker Jesu død på Golgatas kors, og at yppersteprøsterne og rådsherrerne spottende råbte: "Andre har han frelst, sig selv kan han ikke frelse. Han er jo Israels konge! Lad ham nu stige ned af korset, så vil vi tro på ham." Matt. 27, 42. Ligesom Jacob

kæmper de alle med Gud. Deres ansigter røber deres indre kamp. De er alle blege, men de ophører ikke med deres inderlige bønner.

Hvis mennesker havde guddommelig synsevne, ville de se skarer af engle, som er vældige i kraft, opstillet omkring dem, der har bevaret ordet om udholdenhed i Jesus. Med blid medfølelse har englene iagttaget deres kvaler og hørt deres bønner. De afventer deres leders befaling til at rive dem ud af faren, men de må vente endnu en liden stund. Guds folk må drikke kalken og døbes med dåben. Den udsættelse, som er så smertelig for dem, er det bedste svar på deres bønner. Mens de forsøger at vente tillidsfuldt på, at Herren skal gribe ind, nødes de til at udøve tro og bevare håbet og udholdenheden, hvilket de har gjort i alt for ringe grad i deres religiøse erfaring. Men for de udvalgtes skyld vil deres trængselstid alligevel blive forkortet. "Skulle Gud så ikke skaffe sine udvalgte ret, dem, som råber til ham dag og nat? .... Jeg siger jer: Han skal skaffe dem ret i hast." Luk. 18 7.8. Afslutningen vil komme hurtigere, end menneskene venter. Hveden vil blive samlet og bundet i neg og anbragt i Guds lade, og klinten vil blive bundtet i knipper og kastet i ødelæggelsens ild.

De himmelske engle vedbliver trofast med at stå vagt. Skønt der ved lov er fastsat et tidspunkt, på hvilke de, der holder Guds bud, må dræbes vil deres fjender i visse tilfælde komme loven i forkøbet og forsøge at berøve dem livet før den berammede tid. Men ingen kan komme forbi de mægtige vagtposter, som omringer alle de trofaste sjæle. Nogle angribes på deres flugt fra byer og landsbyer, men de sværd, som løftes mod dem, sønderbrydes og falder til jorden som knækkede strå. Andre forsvares af engle, der optræder i stridsmænds skikkelse.

I alle tidsaldre har Gud benyttet hellige engle til at hjælpe og befri sit folk. Himmelske væsener har grebet aktivt ind i menneskenes anliggender. De har vist sig i klædninger, der skinnede som lyn, og de er kommet i skikkelse af mænd, klædt som vejfarende. Engle har i menneskeskikkelse vist sig for Guds mænd. De har hvilet under egetræerne ved middagstid, som om de var trætte. De har taget imod gæstfrihed i menneskers hjem. De har om natten været førere for vildfarne rejsende. De har med egne hænder tændt ilden på alteret. De har åbnet fængselsdøre og befriet Guds tjenere. Klædt i himmelsk rustning kom de for at rulle stenen bort fra Frelserens grav.

Engle er ofte til stede i menneskeskikkelse, når de retfærdige samles. De besøger også de ondes forsamlinger, som da de drog til Sodoma for at udarbejde en rapport over indbyggernes gerninger, så det kunne afgøres, om de havde overskredet grænsen for Guds langmodighed. Herren er barmhjertig, og af hensyn til de få, som virkelig tjener ham, forhindrer han katastrofer og forlænger freden for mange. De, der synder mod Gud, aner ikke, at de kan takke de få trofaste, som de ynder at latterliggøre og undertrykke, for deres liv. Skønt denne verdens herskere ikke ved det, har engle ofte deltaget i deres rådslagninger og taget ordet. Menneskeøjne har været rettet imod dem, og menneskers ører har hørt deres ord. Menneskelæber har udtalt sig imod deres forslag og gjort nar af deres råd, og menneskehænder har angrebet og mishandlet dem. I rådssalene og retssalene har disse himmelske sendebud vist et dybtgående kendskab til menneskenes historie. De har vist sig bedre egnede til at tale de undertryktes sag end selv de dygtigste og mest veltalende forsvarere. De har kuldkastet planer og forhindret ondskab, som i høj grad ville have sinket Guds værk og voldt hans

folk stor lidelse. I farens og nødens stund slår ”Herrens engel lejr om dem, der frygter ham, og frier dem.” Sl. 34, 8.

Forløsningen stunder til

Opfyldt af længsel venter Guds folk på tegnene på deres konges komme. Når vægteren spørges: ”Hvordan skrider natten?” svarer han uden tøven: ”Morgen kommer, men også nat!” Es. 21, 11. 12. Lyset skinner på skyerne over bjergtoppene. Snart skal hans retfærdighed åbenbares. Retfærdighedens Sol skal snart begynde at skinne. Både morgenen og natten er nær – endeløse dages morgen for de retfærdige, begyndelsen til evig nat for de gudløse.

Mens de kæmpende fortsætter med at bede til Gud, synes det slør, som skiller dem fra det usynlige, næsten at blive trukket til side. Himmelen gløder i den evige dags gry, og som englesang lyder ordene: ”Hold fast ved jeres pagt. Hjælp er på vej.” Kristus, den mægtige sejrherre, rækker en krone af uforgængelig herlighed frem mod sine trætte stridsmænd, og hans stemme når dem fra de åbne porte: ”Se, jeg er med jer. Vær ikke bange. Jeg kender alle jeres sorger. Jeg har båret jeres kvaler. I strider ikke mod ukendte fjender. Jeg har udkæmpet kampen for jer, og i mit navn skal I mere end sejre.”

Vor dyrebare frelser vil sende hjælp, netop når vi mest behøver det. Vejen til Himmelen er helliget af hans fodspor. Enhver torn, som sårer vore fødder, har også såret hans. Ethvert kors, som vi kaldes til at bære, har han allerede båret. Herren tillader strid for derved at berede sjælen til fred. Trængselstiden er en frygtelig prøvelse for Guds folk, men i denne tid bør enhver oprigtig troende se opad, og i tro vil han kunne se løftets bue omgive sig.

”Herrens forløste vender hjem, de drager til Zion med jubel, med evig glæde om issen; fryd og glæde får de, sorg og suk skal fly. Jeg, jeg, er jeres trøster, hvem er da du, at du frygter dødelige, jordiske mennesker, der bliver som græs, at du glemmer Herren, din skaber, … at du altid dagen lang frygter for undertrykkerens vrede. Så snart han vil til at lægge øde, hvor er da undertrykkerens vrede? Snart skal, den fangne i landflygtighed, løses og ikke dø og synke i graven eller mangle brød, så sandt jeg er Herren din Gud, som rører havet, så bølgerne bruser, Han, hvis navn er Hærskarers Herre. Jeg lægger mine ord i din mund og gemmer dig under min hånds skygge.” Es. 51 11 – 16.

”Hør derfor, du arme, drukken, men ikke af vin: Så siger din Herre, Herren, din Gud, der strider for sit folk: Se, jeg tager den berusende kalk fra din hånd, aldrig mere skal du drikke min vredes bæger; og jeg rækker det til dine plagere, dem, som bød dig: ”Bøj dig, så vi kan gå over!” og du gjorde din ryg til gulv, til gade for vandringsmænd.” 21- 23 vers.

Guds blik, der så ned gennem tidsaldrene, var rettet mod den krise, som hans folk skal møde, når jordiske magter stilles op til kamp imod dem. Ligesom, den fangne i Landflygtighed, vil de frygte, at de skal dø af sult eller ved vold. Men den hellige, som lod Det røde Hav dele sig foran Israel, vil vise sin vældige magt og gøre ende på deres fangenskab. ”Den dag, jeg griber ind, skal de tilhøre mig som mit eje, siger Hærskares Herre, og jeg vil handle nænsomt med dem, som en fader handler nænsomt med sin søn, der tjener ham. Mal. 3, 17. Hvis Kristi trofaste vidners blod, blev udgydt på dette tidspunkt, ville det ikke, som tilfældet var med martyrernes blod, være en udsæd, som skulle skaffe Gud høst. Deres troskab ville ikke være et vidnesbyrd, der skulle overbevise andre

om sandheden, for det forhærdede hjerte har kastet barmhjertighedens bølger tilbage, indtil de ikke længere skyller ind over det. Hvis de retfærdige nu blev deres fjenders bytte, ville dette være en triumf for mørkets fyrste. Salmisten siger: ”Han gemmer mig i sin hytte på ulykkens dag, skjuler mig i sit telt.” Sl. 27, 5. Kristus har udtalt: ”Mit folk, gå ind i dit kammer og luk dine døre bag dig; hold dig skjult en liden stund, til vreden er draget over. Thi Herren går ud fra sin bolig for at straffe jordboernes brøde.” Es. 26, 20. 21. Vidunderlig bliver befrielsen af dem, som tålmodigt har ventet på hans genkomst, og hvis navne er skrevet i livets bog.

40. GUDS FOLKS BEFRIELSE

Når de, der ærer Guds lov, unddrages de menneskelige loves beskyttelse, vil der i flere lande samtidig opstå bevægelser, som har til formål at tilintetgøre dem. Når det tidspunkt, som er fastsat i loven, nærmer sig, vil folk sammensværge sig for at udrydde den forhadte sekt. Det vil blive besluttet i løbet af èn nat at slå et afgørende slag, som fuldstændig skal kvæle den røst, som protesterer og irettesætter.

Det store vendepunkt

Guds folk – nogle i fængselsceller og andre skjult på ensomme steder i bjerge og skove – beder stadig om Guds beskyttelse, mens flokke af bevæbnede mænd, som tilskyndes af hærskarer af onde engle, overalt forbereder det dødbringende værk. Nu, i nødens værste time, vil Israels Gud gribe ind og frelse sine udvalgte. Herren har sagt: ”Sang skal der være hos eder som i natten, når højtid går ind, en hjertens glæde som en vandring til fløjte mod Herrens bjerg, mod Israels klippe. Herren lader høre sin højheds røst og viser sin arm, der slår ned med fnysende vrede, ædende lue, skybrud, skyllende regn og hagl.” Es. 30, 29. 30.

Med triumfskrig, hånsord og spotske udbrud skal onde mænd lige til at styrte sig over deres bytte, men i det samme sænker et mørke, der er dybere end nattens mulm, sig over jorden. Derpå dannes der en regnbue, som skinner af herlighed fra Guds trone, tværs over himmelen, og den synes at omkredse enhver af de bedende grupper. De vrede menneskemasser gør pludselig holdt. Deres hånlige råb dør bort. De har glemt dem, der var genstand for deres morderiske raseri. Opfyldt af bange anelser stirrer de på symbolet på Guds pagt og længes efter at finde ly for dets blændende glans.

Guds folk hører en klar og melodisk stemme, som siger: ”Se op!” Og da de løfter blikket mod himmelen, ser de pagtens regnbue. De sorte, truende skyer, som skjulte himmelen, har delt sig, og ligesom Stefanus stirrer de op imod Himmelen og ser Guds herlighed og Menneskesønnen, der sidder på sin trone. Han har guddomsskikkelse, men de ser alligevel hans ydmygelses mærker, og fra hans læber hører de den begæring, som han fremsætter for Faderen og de hellige engle: ”Fader! Jeg vil, at hvor jeg er, skal også de, som du har givet mig, være hos mig.” Joh. 17, 24. Nu høres en anden røst, en melodisk og triumferende stemme, som siger: ”De kommer! De kommer! Hellige, uskadte og ubesmittede. De har holdt fast ved mit ord om udholdenhed, og de skal vandre blandt englene.” Og med blege, skælvende læber opløfter de, der har bevaret troen, et sejrsråb.

Naturkræfterne i aktion

Det er ved midnat, at Gud viser sin magt og befrier sit folk. Solen kommer til syne og skinner i al sin glans. Tegn og undere følger i hurtig rækkefølge. De gudløse ser til i rædsel og undren, mens de retfærdige med højtidelig glæde betragter tegnene på deres befrielse. Alt i naturen synes ændret. Vandløbene standser. Mørke, tunge skyer stiger op og støder mod hinanden. Men midt på den formørkede himmel er der èt skyfrit sted, som lyser med ubeskrivelig

herlighed, og hvorfra Guds røst høres. Den lyder som en brusen af mange vande og siger: ”Det er sket!” Åb. 16, 17.

Stemmen ryster himmelen og jorden. Der kommer et vældigt jordskælv, ”som der ikke har været mage til, siden der kom mennesker på jorden.” Åb. 16, 18. Hele himmelhvælvingen synes at åbne og lukke sig. Herligheden fra Guds trone synes at bryde igennem. Bjergene skælver som siv for vinden, og store klippeblokke kastes til alle sider. Der lyder et brøl som af et kommende uvejr. Havet piskes, så bølgerne rejser sig. Hvirvelstormens hvin lyder som røsten af onde ånder, der er på ødelæggelsestogt. Hele jorden hæver sig og svulmer som havets bølger. Dens overflade sønderbrydes. Dens grundvolde synes at give efter. Bjergkæder synker i grus. Beboede øer forsvinder i havet. De havnebyer, som er blevet lige så syndige som Sodoma, opsluges af de vrede bølger. Babylon, den store stad, er blevet kommet i hu af Gud, og han rækker den ”bægeret med sin vredes harmes vin.” ”Centnertunge” hagl anretter stor ødelæggelse. Åb. 16, 19. 21. Jordens stolteste byer går til grunde. De fyrstelige paladser, på hvilke verdens store har ofret vældige summer for at forherlige sig selv, falder i ruiner for deres øjne. Fængselsmure styrter sammen, og Guds folk, som har været holdt indespærret for deres tros skyld, sættes i frihed.

Grave åbner sig, og ”mange af dem, der sover under mulde,” vågner - ”nogle til evigt liv, andre til skam, til evig afsky.” Dan. 12, 2. Alle de, der er døde i troen på den tredje engels budskab, kommer herliggjorte ud af gravene og hører Guds fredspagt med dem, der har adlydt hans lov. Også de, ”som har gennemstunget ham,” (Åb. 1, 7.) og de, som hånede og spottede Kristus i hans dødskamp, og hans sandheds og hans folks bitreste fjender opstår og skuer ham i hans herlighed og ser den ære, som overgår de trofaste og lydige.

Himmelen er stadig dækket af tætte skyer, men nu og da trænger solen igennem og minder om Jehovas hævnende øje. Kraftige lyn flammer ud fra himmelen og indhyller jorden i flammer. Gennem tordenens frygtelige brølen forkynder mystiske og frygtindgydende stemmer dommen over de gudløse. Det er ikke alle, der forstår ordene, men de forstås klart af de falske lærere. De, der for ganske kort tid siden var så hensynsløse, så pralende, så udfordrende og i deres grusomhed hoverede over Guds lovlydige folk, overvældes nu af forfærdelse og ryster af skræk. Deres nødråb overdøver elementernes rasen. Onde ånder erkender Kristi guddommelighed og skælver for hans magt, mens mennesker bønfalder om nåde og kryber skrækslagne omkring.

Herrens dag

De profeter, som så Herrens dag i hellige syner, har udtalt: ”Jamrer, thi Herrens dag er nær, den kommer som vold fra den Vældige.” Es. 13, 6. ”Gå ind i klippen, skjul dig i støvet for Herrens rædsel, hans højheds herlighed! Sine stolte øjne skal mennesket slå ned, mændenes hovmod skal bøjes, og Herren alene være høj på hin dag. Thi en dag har Hærskares Herre mod alt det høje og knejsende, mod alt ophøjet og stolt.” ”På hin dag skal mennesket slænge sine guder af sølv og guld, som han lavede sig for at tilbede dem, hen til muldvarpe og flagermus for at gå ind i klipperevner og fjeldkløfter for Herrens rædsel, hans højheds herlighed, når han står op for at forfærde jorden.” Es. 2, 10-12. 20. 21.

Gennem en rift i skyerne skinner en stjerne, hvis glans forøges firdobbelt i

kontrast med mørket. Den bringer bud om håb og glæde til de trofaste, men om vrede og strenghed til dem, der har overtrådt Guds lov. De, der har ofret alt for Kristus, er nu i sikkerhed, som var de skjult i Guds hytte. De er blevet sat på prøve, og for verden og for sandhedens foragtere har de vist deres troskab mod ham, der døde for dem. En vidunderlig forandring viser sig hos alle dem, der var loyale, skønt døden truede dem. De er pludselig blevet udfriet af det frygtelige tyranni, som blev udøvet af mennesker, der var blevet forvandlet til dæmoner. Deres ansigter, der før var blege, ængstelige og forpinte, lyser nu af forundring, tro og kærlighed. Deres stemmer løfter sig i jublende sang: "Gud er vor tilflugt og styrke, en hjælp i angster, prøvet til fulde. Derfor frygter vi ikke, om jorden end bølger og bjergene styrter i havenes skød, om end deres vande bruser og syder og bjergene skælver ved deres vælde." Sl. 46, 2-4.

Mens disse ord, der udtrykker deres hellige tillid, stiger op mod Gud, forsvinder skyerne, og den stjernestrøede himmel kommer til syne i strålende kontrast til den mørke og vrede himmelhvælving ved dens sider. Den himmelske stads herlighed strømmer ud gennem de åbne porte. Så viser der sig mod himmelen en hånd, som holder to sammenlagte stentavler. Profeten siger: "Og Himmelen forkynder hans retfærd, at Gud er den, der dømmer." Sl. 50, 6. Denne hellige lov, Guds retfærd, som under torden og ild blev forkyndt fra Sinaj for at tjene som rettesnor for menneskenes liv, åbenbares nu for dem som dommens målestok. Hånden åbner tavlerne, og de ti bud kommer til syne. De ser ud, som var de skrevet med ild, og ordene er så tydelige, at alle kan læse dem. Hukommelsen vågner, overtroens og vildfarelsens mørke forjages fra hvert et sind, og Guds ti bud – korte, omfattende og myndige bud – fremvises for alle jordens beboere.

Det er umuligt at beskrive den rædsel og fortvivlelse, som nu opfylder dem, der har trampet på Guds hellige forskrifter. Gud gav dem sin lov, og de kunne have sammenlignet deres karakter med den og have lært deres mangler at kende, mens der endnu var lejlighed til at angre og forbedre sig; men for at opnå verdens gunst tilsidesatte de loven og lærte andre det samme. De har forsøgt at tvinge Guds folk til at vanhellige hans sabbat. Nu fordømmes de af den lov, de har foragtet. De ser med uhyggelig klarhed, at de ikke har nogen undskyldning. De valgte selv, hvem de ville tjene og tilbede. "Da skal I atter kende forskel på retfærdig og gudløs, på den, som tjener Gud, og den, som ikke tjener ham." Mal. 3, 18.

Guds lovs fjender, fra ordets forkyndere til de laveste, får en ny forståelse af sandhed og pligt. Nu, da det er for sent, indser de, at det fjerde buds sabbat er den levende guds segl. For sent indser de deres falske sabbats sande natur og det svage grundlag, hvorpå de har bygget. De opdager at de har kæmpet imod Gud. Religiøse forkyndere har ført sjæle til fortabelse, skønt de påstod at føre dem til Paradisets porte. Først på den endelige regnskabsdag vil det blive klarlagt, hvor stort et ansvar mænd i hellige embeder har påtaget sig, og hvor frygtelige følger deres troløshed har fået. Kun i evigheden kan vi fuldt ud bedømme tabet af en enkelt sjæl. Forfærdelig bliver dommen over ham til hvem Gud siger: "Gå bort fra mig du onde tjener!"

Guds røst høres fra Himmelen. Han forkynder dagen og timen for Jesu genkomst og sin evige pagt med sit folk. Som vældige tordendrøn lyder hans ord over hele jorden. Guds Israel står lyttende med opadvendte blikke. Deres ansigter oplyses af hans herlighed og stråler, som Moses` ansigt strålede, da han kom

ned fra Sinaj. De gudløse kan ikke udholde at se på dem. Og da velsignelsen udtales over dem, som har æret Gud ved at helligholde hans sabbat, lyder der et mægtigt sejrsråb.

Jesu genkomst

Snart viser der sig i øst en lille, sort sky, som kun er halvt så stor som en mands hånd. Det er denne sky, som omgiver Frelseren, og som på afstand ser ud til at være hyllet i mørke. Guds folk ved, at dette er Menneskesønnens tegn. I højtidelig tavshed stirrer de på skyen, der kommer jorden nærmere og bliver lysere og mere strålende, indtil den er en stor, hvid sky, der forneden gløder som fortærende ild og foroven er omspændt af pagtens regnbue. Jesus kommer som en mægtig erobrer. Han kommer ikke som en "smerternes mand" for at drikke skammens og smertens bitre kalk, men som Himmelens og jordens sejrherre, der skal dømme levende og døde. "Troværdig og sanddru" er han, og "han dømmer og kæmper med retfærdighed." Åb. 19, 11. 14. "Og de himmelske hærskarer" følger ham. En talløs engleskare ledsager ham og synger lovsange med himmelsk melodi. Himmelrummet synes opfyldt af strålende skikkelser – "titusinde titusinder og tusind tusinder." Ingen menneskelig pen kan beskrive dette skue, ingen dødelig kan fatte dets herlighed. "Hans højhed skjuler himmelen, hans herlighed fylder jorden. Under ham er glans som ild." Hab. 3, 3. 4. Da den levende sky kommer nærmere, ser hvert øje Livets fyrste. Ingen tornekrone vansirer nu dette hellige hoved, men herlighedens krone hviler på hans hellige pande. Hans åsyn overstråler middagssolens blændende glans. "Og på sin kappe, på sin lænd, har han et navn skrevet: *"Kongernes Konge og Herrernes Herre."* Åb. 19, 16.

I hans nærhed må "alle åsyn blegne," og de, der har forkastet Guds nåde, fyldes af fortvivlelse. "Ængstede hjerter, rystende knæ ... Og alle ansigter blegner." Jer. 3o, 6; Nah, 2, 11. De retfærdige råber skælvende: "Hvem vil være i stand til at bestå?" Englenes sang forstummer, og der indtræder en højtidelig stilhed. Så høres Jesu røst. Han siger: "Min nåde er eder nok." De retfærdiges ansigter lyser op, deres hjerter svulmer af glæde, og englene stemmer i på ny, denne gang i en højere tone, og synger, idet de nærmer sig jorden.

Hyllet i flammende ild nedstiger Kongernes Konge på skyen. Himmelen rulles sammen som en bogrulle, jorden skælver for ham, og alle bjerge og øer flyttes fra deres plads. "Vor Gud komme og tie ikke! – Foran ham gik fortærende ild, omkring ham rasede storm; han stævned Himmelen deroppe hid og jorden for at dømme sit folk." Sl. 50, 3. 4.

"Og jordens konger og stormændene og hærførerne og de rige og de mægtige og alle trælle og frie skjulte sig i huler og mellem bjerge og klipper, og de sagde til bjergene og klipperne: "Fald over os og skjul os for hans åsyn, som sidder på tronen, og for Lammets vrede! Thi deres vredes store dag er kommet; hvem kan da bestå?" Åb. 6, 15-17.

De spotske ord er forstummet. Læber, der er vant til at lyve, tier af frygt. Våbenlarmen og kamptummelen stilner af, og "hver en støvle, der tramper i striden, og kappen, der søles i blod," skal snart tilintetgøres. (Es. 9, 5.) Der høres kun dæmpet bøn, gråd og klage. Læber, som før spottede, udbryder: "Hans vredes store dag er kommet; hvem kan da bestå?" De gudløse vil hellere begraves under bjergenes stenmasser end møde ham, som de har foragtet og

forkastet.

De kender den stemme, som gennemtrænger de dødes øren. Hvor ofte har den ikke blidt og kaldende opfordret dem til at angre! Hvor ofte har de ikke hørt den i en vens, en broders, en frelsers rørende bønner! Ingen anden kunne være så fordømmende og truende som denne stemme, der så længe har bedt dem: "Vend om, vend om fra eders onde veje! Hvorfor vil I dø?" Ez. 33, 11. De ønsker brændende, at det havde været en fremmed stemme, de hørte! Jesus siger: "Fordi jeg råbte og I stod imod, jeg vinked og ingen ænsed det, men I lod hånt om alt mit råd og tog ikke min revselse til jer ..." Ordsp. 1, 24. 25. Den stemme vækker minder, som de gerne ville udslette – minder om advarsler, som de lod hånt om, tilbud, som de afslog, og løfter, som de foragtede.

Der står de, der spottede Kristus i hans ydmygelse. Med en frygtelig klarhed mindes de den lidende frelsers ord, da han var blevet taget i ed af ypperstepræsten og højtideligt erklærede: "Herefter skal I se Menneskesønnen sidde ved kraftens højre hånd og komme på Himmelens skyer." Matt. 26, 64. Nu ser de ham i hans herlighed, og de skal snart se ham sidde ved kraftens højre hånd.

De, der hånede hans påstand om at være Guds Søn, er nu stumme. Her står den hovmodige Herodes, som lo ad hans kongetitel og befalede de spotske soldater at krone ham. Her er de mænd, som med vanhellige hænder lagde den røde kappe om hans skuldre, satte tornekronen på hans hellige pande og lagde røret, der skulle forestille et scepter, i hans modstandsløse hånd, og som bøjede sig for ham med blasfemisk spot. De mænd, som slog Livets Fyrste og spyttede på ham, vender sig nu bort fra hans gennemborende blik og forsøger at flygte for hans overvældende herlighed. De, der drev naglerne gennem hans hænder og fødder, og den soldat, som gennemborede hans side, betragter med forfærdelse og samvittighedsnag disse mærker.

Med forfærdende tydelighed mindes præster og rådsherrer begivenhederne på Golgata. Gysende af gru husker de, hvorledes de med djævelsk fryd rystede på hovedet og udbrød: "Andre har han frelst, sig selv kan han ikke frelse. Han er jo Israels konge! Lad ham nu stige ned af korset, så vil vi tro på ham. Han har sat sin lid til Gud; lad ham nu udfri ham, hvis han har velbehag i ham." Matt. 27, 42. 43.

De mindes også tydeligt Frelserens lignelse om de vingårdsmænd, som nægtede at give husbonden vingårdens frugter, og som mishandlede hans tjenere og dræbte hans søn. De husker også den dom, som de selv udtalte: "Et ondt endeligt vil han give de onde." I disse utro vingårdsmænds synd og straf ser præsterne og de ældste deres egen synd og deres egen retfærdige straf. Og nu lyder der et smertensskrig. Højere end råbet: "Korsfæst ham! Korsfæst ham!" som gav genlyd i Jerusalems gader, lyder dette frygtelige, fortvivlede skrig: "Han er Guds Søn! Han er den sande Messias!" De prøver at flygte fra Kongernes Konge. Forgæves forsøger de at skjule sig i dybe huler i jorden, som er blevet sønderrevet under elementernes rasen.

De døde opstår

Alle de, der forkaster sandheden, oplever nu og da øjeblikke, i hvilke samvittigheden vågner og de med smerte ser tilbage på et liv, levet i hykleri, mens sjælen forgæves plages af bebrejdelser. Men den anger er for intet at regne i sammenligning med den anger, de føler på denne dag, hvor "det, I frygter,

kommer som uvejr," og "ulykke kommer som storm." Ordsp. 1, 27. De, der ville have tilintetgjort Kristus og hans folk, ser nu den herlighed, som omgiver dem. Midt i deres rædsel hører de, de hellige jublende sige: "Se, her er vor Gud, som vi biede på, og som frelste os." Es. 25, 9.

Mens jorden vakler, lynene glimter og tordenen brager, kalder Guds Søn de sovende hellige frem. Han ser på de retfærdiges grave, og så løfter han sine hænder mod himmelen og råber: !Vågn, vågn, vågn, I, som sover i støvet, og stå op!" Overalt på jorden hører de døde hans stemme, og de, som hører den, skal leve. Og hele jorden giver genlyd, da den vældige menneskehær af alle nationer, stammer, tungemål og folk træder frem. De kommer fra dødens fængsel, iklædt udødelig herlighed, og de råber: "Død, hvor er din sejr? Død, hvor er din brod?" 1 Kor. 15, 55. Og de levende retfærdige og de opstandne hellige forener deres stemmer i et fuldtonende sejrsråb.

Alle de, der forlader gravene, har samme legemsstørrelse, som da de blev begravet. Adam, som står blandt de opstandne, er høj af vækst og har en majestætisk skikkelse. Han er ikke ret meget mindre end Guds Søn. Han er meget forskellig fra senere slægtleds mennesker. Her ser man tydeligt menneskeslægtens store degeneration. Men alle opstår med den evige ungdoms friskhed og kraft. I begyndelsen blev mennesket skabt i Guds billede, ikke blot i karakter, men også i skikkelse og ansigtstræk. Synden forvanskede og næsten udslettede det guddommelige billede, men Kristus kom for at genoprette det, der var gået tabt. Han vil forvandle vort fornedrelseslegeme, så det kommer til at ligne hans herlighedslegeme. Den dødelige forkrænkelige skikkelse, som er blottet for skønhed og engang blev besmittet af synd, bliver smuk, fuldkommen og udødelig. Alle skavanker og defekter efterlades i graven. De frelste, som nu atter får adgang til livets træ i Eden, som gik tabt for så længe siden, vil vokse op til den samme legemshøjde, som mennesket havde i sin oprindelige herlighed. De sidste spor af syndens forbandelse vil blive fjernet, og Kristi trofaste vil, både med hensyn til ånd, sjæl og legeme, atter blive spejlbilleder af deres fuldkomne Herre. Vidunderlige frelse! Vidunderlige frelse, som vi så længe har talt om, som vi så længe har håbet på og med forventning forsøgt at forestille os, men som vi aldrig til fulde har forstået!

De levende retfærdige forvandles "i et nu, i et øjeblik." Ved lyden af Guds stemme blev de herliggjort. Nu bliver de udødeliggjort og bortrykket sammen med de opstandne hellige for at møde Herren i luften. Engle "samler hans udvalgte sammen fra de fire verdenshjørner og fra himlenes yderste grænser." Hellige engle lægger små børn i deres mødres arme. Venner, som for længe siden blev skilt ved døden, forenes atter for aldrig at skilles mere, og med jubelsange drager de sammen op til Guds stad.

På begge sider af skyvognen er der vinger, og under den er der levende hjul. Og mens vognen bevæger sig opad, råber hjulene: "Hellig!" Og mens vingerne bevæger sig, råber de: "Hellig!" Og den ledsagende engleskare råber: "Hellig, hellig, hellig er Herren, Gud den Almægtige!" Og de frelste råber: "Halleluja!" mens vognen kører videre mod det ny Jerusalem.

Ind i den hellige by

Før Frelseren træder ind i Guds stad, giver han sine ledsagere sejrstegnene og pryder dem med symbolerne på deres kongelige værdighed. De prægtige

rækker bliver opstillet i en firkant med deres Konge i midten. Hans skikkelse hæver sig majestætisk over både engle og frelste, og hans ansigt lyser over dem med en fylde af inderlig kærlighed. Hvert eneste blik i hele den talløse hærskare af frelste er fæstet på ham, og hvert eneste øje betragter ham, som engang blev beskrevet således: "Så umenneskelig ussel så han ud, han lignede ej menneskenes børn." Es. 52, 14. På de sejrendes hoved sætter Jesus med sin egen højre hånd herlighedens krone. Hver enkelt får en krone, der bærer hans "nye navn" (Åb. 2, 17) og indskriften "Helliget Herren." De får også sejrspalmen og en skinnende harpe. I det øjeblik den engel, som er dirigent, slår tonen an, bevæger alles hænder sig med kunstnerisk færdighed hen over harpestrengene og frembringer den herligste, og mest fuldtonende og melodiske musik. Alles hjerter bæver af ubeskrivelig fryd, og alle stemmer hæver sig i lovsang til "ham, som elsker os og har løst os fra vore synder med sit blod og gjort os til konger og præster for sin Gud og Fader – ham være æren og magten i evighedernes evigheder." Åb. 1, 5. 6.

Foran den genløste skare ligger den hellige stad. Jesus åbner perleportene vidt op, og alle de, der har holdt fast ved sandheden, går ind i staden. Dèr ser de Guds Paradis, som var Adams hjem, før han syndede. Så siger den stemme, som er skønnere end nogen musik, som har lydt i dødeliges ører: "Jeres strid er endt." "Kom hid, min Faders velsignede! Arv det rige, som har været jer beredt, fra verdens grundvold blev lagt."

Nu opfyldes Frelserens bøn for hans disciple: "Jeg vil, at hvor jeg er, skal også de, som du har givet mig, være hos mig." "Dadelfri for sin herlighed i fryd" (Juda 24) fremstiller Jesus dem, han har løskøbt med sit blod, for Faderen, og han siger: "Her er jeg og de børn, du har givet mig." "Dem, du gav mig, har jeg bevaret." Åh, hvor er den frelsende kærlighed dog vidunderlig! Hvilken herlig stund, når den evige Fader betragter de frelste og ser sit eget billede, efter at syndens vansiring og dens forbandelse er fjernet og mennesket atter er i harmoni med det guddommelige!

Med ubeskrivelig kærlighed byder Jesus sine trofaste gå ind til deres Herres glæde. Frelseren er lykkelig over i herlighedens rige at se de sjæle, som er blevet frelst ved hans død og ydmygelse, og de frelste deler hans glæde, da de blandt de velsignede ser dem, der er blevet vundet til Kristus ved deres bønner, deres arbejde og deres kærlige opofrelse. Idet de samles omkring den store, hvide trone, fyldes deres hjerter af ubeskrivelig fryd, når de ser dem, de har vundet til Kristus, og erfarer, at disse har vundet andre, som igen har vundet andre. Nu er alle bragt ind i fredens havn, hvor de lægger deres kroner for Jesu fødder og priser ham i evighedernes evighed.

Den første og den anden Adam mødes

Idet de bliver budt ind i Guds stad, lyder der et højt og lykkeligt råb gennem luften. Den første og den anden Adam skal snart mødes. Guds Søn står med udstrakte arme for at tage imod vor slægts stamfader – det væsen, som han skabte, som syndede imod sin skaber, og for hvis skyld Frelseren bærer korsfæstelsens mærker på sit legeme. Når Adam ser mærkerne af de frygtelige nagler, lægger han sig ikke ind til sin Herres bryst, men han kaster sig ydmygt for hans fødder og råber: "Værdigt er Lammet, det slagtede!" Frelseren hjælper ham kærligt op og opfordrer ham til endnu engang at betragte det Edenhjem,

fra hvilket han så længe har været udelukket.

Efter at Adam var blevet forvist fra Eden, var hans liv på jorden fuld af sorg. Hvert visnende blad, hvert offerdyr, alt, hvad der skæmmede den skønne natur, og hver plet på menneskets renhed mindede ham på ny om hans synd. Han led de frygteligste samvittighedskvaler, når han så, hvorledes ondskaben tiltog, og når han som svar på sine advarsler måtte høre sig selv bebrejdet, at han var syndens årsag. I næsten tusind år udholdt han tålmodigt og ydmygt straffen for sin overtrædelse. Han angrede oprigtigt sin synd og satte sin lid til den forjættede frelsers fortjenester, og han døde i håbet om opstandelsen. Guds Søn genoprettede, hvad der gik tabt ved menneskets nederlag og fald, og takket være Kristi soning får Adam nu atter det herredømme, han mistede, tilbage.

Ude af sig selv af lykke genser han de træer, som engang var hans glæde – de selv samme træer, hvis frugter han havde plukket i sin uskylds lykkelige dage. Han ser de vinranker, han med egne hænder har værnet om, og de blomster, som han elskede at passe. Han ser, at det er virkelighed, og han forstår, at dette er det genoprettede Eden, som nu er blevet skønnere, end da han blev udvist derfra. Frelseren fører ham hen til livets træ, plukker dets skønne frugt og byder ham spise deraf. Han ser sig om og betragter den store skare af hans slægt, som er blevet frelst og befinder sig i Guds Paradis. Så lægger han sin skinnende krone for Jesu fødder, kaster sig til Frelserens bryst og omfavner ham. Han rører guldharpens strenge, og Himmelens hvælvinger giver genlyd af den jublende sang: ”Værdig, værdig, værdig er Lammet, det slagtede, som atter lever.” Også hans slægtninge istemmer sangen, kaster deres kroner for Frelserens fødder og bøjer sig for ham i tilbedelse.

Deres genforening iagttages af de engle, som græd, da Adam syndede, og som frydede sig, da Jesus efter sin opstandelse for til Himmelen efter at have åbnet graven for enhver, som tror på hans navn. Nu ser de frelsesværket fuldbragt, og også de synger med på lovsangen.

Et udvalgt folk

På glarhavet foran tronen, det glarhav, der ser ud, som var det isprængt med ild – sådan stråler det af Guds herlighed – er samlet alle de, der er ”gået sejrende ud af kampen med dyret og dets billede og dets navns tal.” Med ”Guds harper i deres hænder” står de sammen med Lammet på Zions bjerg, disse hundrede og fire og fyrretyve tusinde, som er blevet løskøbt ud af menneskeslægten. Der høres en lyd som en brusen af mange vande og som en buldren af stærk torden, ”af harpespillere, der spiller på deres harper.” De synger ”en ny sang” foran tronen, en sang, som ikke kan læres af andre end de hundrede og fire og fyrretyve tusind. Det er Moses` og Lammets sang – en sang om befrielse. Kun de hundrede og fire og fyrretyve tusind kan lære denne sang, for det er en sang om deres erfaring – en erfaring, som ingen anden skare nogen sinde har haft. ”Det er dem, som kommer fra den store trængsel.” De er blevet bortrykket fra jorden, fra de levendes tal, og regnes for ”en førstegrøde for Gud og Lammet.” Åb. 15, 2. 3; 14, 1-5. ”Det er dem, som kommer fra den store trængsel.” De har gennemgået en trængselstid, som hidtil ikke har haft sin mage, så længe der var folkeslag til. De har gennemlevet Jacobs kvalfulde trængselstid. De har stået uden forsvarer, da Guds sidste straffedomme blev udøst. Men de er blevet frelst, for de har ”tvættet deres klæder og gjort dem hvide i Lammets blod.” ”I deres

mund blev der ikke fundet løgn; de er dadelfri" over for Gud. "Derfor står de nu foran Guds trone og tjener ham dag og nat i hans tempel; og han, som sidder på tronen, skal opslå sit telt over dem." De har set jorden hærget af hungersnød og pest, de har set solen få magt til at hærge menneskene med ild, og de har selv lidt, sultet og tørstet. Men "de skal ikke sulte mere og ikke tørste mere, ikke heller skal sol eller nogen hede stikke dem. Thi Lammet, som står midt for tronen, skal være deres hyrde og lede dem til kilderne med livets vand; og Gud skal tørre hver tåre af deres øjne."

I alle tidsaldre er Frelserens udvalgte blevet uddannet og tugtet i prøvelsernes skole. De fulgte jordens smalle stier, og de blev lutret i lidelsens ovn. For Jesu skyld udholdt de modstand, had og bagtalelse. De fulgte ham gennem hårde kampe. De var selvfornægtende og led bitre skuffelser. De lærte af erfaring synden at kende i al dens gru, magt, skyld og elendighed, og de betragter den med afsky. En erkendelse af det uendelig store offer, som blev bragt for at udrydde synden, gør dem ydmyge i deres egne øjne og fylder deres hjerter med taknemlighed, som de, der aldrig er faldet, ikke kan gøre sig nogen forestilling om. De elsker meget, fordi de er blevet tilgivet meget. Da de har taget del i Kristi lidelser, er de skikkede til at få del med ham i hans herlighed.

Guds arvinger er kommet fra loftskamre, fattige hytter, fængselsceller, skafotter, bjerge, ørkener, jordhuler og grotter ved havet. De "led nød og trængsel og blev mishandlet" på jorden. Millioner gik vanærede i graven, fordi de hårdnakket nægtede at anerkende Satans bedrag. Ved de jordiske domstole blev de kendt skyldige i de værste forbrydelser. Men nu er Gud "den, der dømmer." Sl. 50, 6. Nu omstødes de domme, der blev afsagt på jorden. "Han.... Gør ende på sit folks skam." Es. 25, 8. "De skal kaldes: det hellige folk, Herrens genløste." Han har besluttet at "give dem.... Højtidspragt for sørgedragt, for sørgeklædning glædens olie, lovsang for modløst sind." Es. 62, 12; 61, 3. De er ikke længere svage, sorgfulde, adspredte og underkuede. Fra nu af skal de altid være hos Herren. De står foran tronen i klædninger, som er kosteligere end de dragter, jordens mægtigste nogen sinde har været iført. De bærer kroner, som er mere pragtfulde end nogen, som har smykket en jordisk konges hoved. Smertens og sorgens dage er for evigt forbi. Himmelens konge har tørret tårerne af alle øjne. Enhver årsag til sorg er blevet fjernet. Mens de svinger med palmegrene, synger de en smuk og melodiøs lovsang. Alle stemmer i, indtil lovsangen hæver sig op mod Himmelens hvælvinger: "Frelsen tilhører vor Gud, som sidder på tronen, og Lammet." Og alle Himmelens beboere svarer i kor: "Amen! Lov og ære og visdom og tak og pris og kraft og styrke tilkommer vor Gud i evighedernes evigheder!" Åb. 7, 10. 12.

Kristi offer - et studie gennem evigheden

I dette liv kan vi kun fatte ganske lidt af det emne, som hedder genløsningen. Med vor begrænsede opfattelsesevne kan vi bestræbe os alvorligt på at forestille os den skam og den herlighed, det liv og den død og den retfærdighed og den barmhjertighed, som mødes i korset; men selvom vi anstrenger os til det yderste, kan vi ikke fatte den fulde betydning deraf. Den frelsende kærligheds længde, bredde, dybde og højde fatter vi kun lidt af. Frelsesplanen vil ikke engang blive forstået helt, når de genløste ser, som de selv ses, og kender som de selv bliver kendt. Men igennem evigheden vil der til stadighed åbenbare sig nye sandheder

for det undrende og taknemlige sind. Skønt jordens sorger, smerter og fristelser er forbi og årsagen fjernet, vil Guds folk stedse have en klar og levende forståelse af, hvad deres frelse har kostet.

Kristi kors vil i al evighed være de frelstes videnskab og sang. I den forherligede Kristus ser de den korsfæstede Kristus. De vil aldrig glemme, at han, hvis magt skabte og opretholdt det vældige rums utallige verdener, Guds elskede Søn, Himmelens Majestæt, Han, som keruber og skinnende serafer tilbad af deres ganske hjerte, ydmygede sig for at løfte det faldne menneske op; at Han bar syndens skyld og skam og oplevede, at Faderen skjulte sit åsyn for ham, indtil en fortabt verdens elendighed knuste hans hjerte og gjorde ende på hans liv på Golgatas kors. Universet vil aldrig ophøre med at undres over, at Han, der skabte alle verdener, Han der råder over alt og alle, lagde sin herlighed fra sig og ydmygede sig af kærlighed til menneskene. Når de frelstes hærskarer ser på deres forløser og ser Faderens evige herlighed lyse på hans åsyn, og når de ser hans trone, som er fra evighed til evighed, og ved, at hans rige aldrig får ende, bryder de ud i jubelsang: "Værdig, er Lammet, det slagtede, som har genløst os til Gud med sit eget dyrebare blod!"

Korsets gåde forklarer alle andre gåder. I det lys, der udgår fra Golgata, bliver de egenskaber hos Gud, som har fyldt os med frygt og hellig rædsel, smukke og tiltrækkende. Barmhjertighed, ømhed og faderlig kærlighed ses at være blandet med hellighed, retfærdighed og magt. Når vi ser hans høje trones majestæt, ser vi hans karakter i al dens skønhed, og som aldrig før forstår vi betydningen af det evige navn: "Vor Fader."

Da vil man forstå, at han, hvis visdom er uendelig, ikke kunne frelse os på anden måde end ved at ofre sin søn. Belønningen for dette offer er den glæde, Gud føler ved at befolke jorden med frelste, hellige, lykkelige og udødelige væsener. Resultatet af Frelserens kamp med mørkets magter er de frelstes glæde, som i al evighed tjener til Guds ære. Og så stor værdi har sjælen, at Faderen er tilfreds med den pris, han har måttet betale, og også Kristus, som ser frugterne af sit grænseløse offer er tilfreds.

41. JORDEN LÆGGES ØDE

”Hendes synder har hobet sig op, så de når til Himmelen, og Gud har kommet hendes uretfærdigheder i hu. … Skænk dobbelt i til hende i det bæger, som hun selv skænkede i. Lige så megen herlighed og overdådighed, som hun levede i, så megen pine og sorg skal I volde hende. Fordi hun siger i sit hjerte: ”Jeg troner her som dronning og sidder ikke enke, og aldrig skal jeg kende til sorg,” – derfor skal hendes plager komme på èn og samme dag: Død og sorg og sult, og hun skal opbrændes med ild. Thi stærk er Herren, vor Gud , som har dømt hende. Og jordens konger, som sammen med hende har bedrevet utugt og levet overdådigt, skal græde og jamre over hende …og sige: ”Ve, ve! Babylon, du store by, du stærke by! Thi på èn time er dommen kommet over dig.” Åb. 18, 5-10.

”Jordens købmænd,” som ”er blevet rige på grund af hendes umådelige yppighed”, ”skal stå langt borte af frygt for hendes pine, grædende og sørgende, og sige: ”Ve, ve! Du store by, som var klædt i fint linned og purpur og skarlagen og skinnende af guld og ædelstene og perler! Thi på èn time er så stor en rigdom lagt øde.” Åb. 18, 11. 15-17.

Disse straffedomme vil ramme Babylon på Guds vredes hjemsøgelses dag. Hun har fyldt sit uretfærdigheds bæger, hendes time er kommet, og hun er moden til tilintetgørelse.

Når nederlaget er et faktum

Når Guds stemme gør ende på hans folks fangenskab, vågner de, der har tabt alt i livets store strid, og det er en frygtelig opvågnen. Så længe nådetiden varede, var de forblindede af Satans bedrag, og de søgte at retfærdiggøre deres syndige levned. De roste sig af deres overlegenhed over de mindre begunstigede, skønt de havde tjent deres rigdomme ved at overtræde Guds lov. De havde forsømt at mætte de sultne og at klæde de nøgne, at handle retfærdigt og at elske barmhjertighed. De havde forsøgt at ophøje sig selv og opnå deres medmenneskers hyldest. Nu er de berøvet alt det, som gjorde dem store, og de er forarmede og forsvarsløse. De ser med forfærdelse, at de afguder, som de foretrak for deres Skaber, bliver tilintetgjort. De har solgt deres sjæle for jordiske rigdomme og fornøjelser, men har ikke søgt at blive rige i Gud. Resultatet er, at deres liv er en fiasko. Deres glæder bliver nu forvandlet til galde og deres skatte til støv. Det, de har tjent i løbet af et helt liv, forsvinder på et øjeblik. De rige begræder, at deres fine huse bliver ødelagt, og at deres guld og sølv forsvinder. Men deres klage bringes til tavshed af frygten for, at de selv skal omkomme sammen med deres afguder.

De gudløse er fulde af fortrydelse – ikke på grund af deres syndige forsømmelse over for Gud og deres medmennesker, men fordi Gud har sejret. De er bedrøvede over, at det er gået, som det er, men de angrer ikke deres ondskab. Hvis de kunne, ville de benytte et hvilket som helst middel for at vinde sejr.

Verdens børn ser den gruppe mennesker, som de har hånet og spottet og ønsket at udslette, gå uskadte gennem pest, storm og jordskælv. Han, som er en fortærende ild over for dem, der overtræder hans lov, er en tryg bolig for sit folk.

Falske hyrder

Den præst, der har ofret sandheden for at vinde menneskenes gunst, indser nu sin læres karakter og indflydelse. Det viser sig nu, at den Alvidendes øjne fulgte ham, når han stod ved pulten, når han gik på gaderne, og når han færdedes sammen med sine medmennesker under forskellige forhold. Hver tanke og følelse, hver skreven linje, hvert udtalt ord og hver handling, som har fået mennesker til at søge ly bag løgnen, har været en udsæd, og nu ser han høsten – de fortabte sjæle omkring ham.

Herren siger: "De læger mit folks datters brøst som den simpleste sag, idet de siger: "Fred! Fred!" skønt der ikke er fred." "Fordi I ved svig volder den retfærdiges hjerte smerte, skønt jeg ikke ville volde ham smerte, og styrker den gudløses hænder, så han ikke omvender sig fra sin onde vej, at jeg kan holde ham i live ..." Jer. 8, 11; Ez. 13, 22.

"Ve hyrderne, der ødelægger og adsplitter de får, jeg græsser ... Derfor ... vil jeg nu tage mig af eder for eders onde gerningers skyld." "Jamrer, I hyrder, og skrig, I hjordens ypperste, vælt jer i støvet! Thi tiden, I skal slagtes, er kommet. ... Hyrderne finder ej tilflugt, ej hjordens ypperste redning." Jer. 23, 1. 2; 25, 34. 35.

Både gejstlige og lægfolk indser, at de ikke har indtaget en korrekt holdning over for Gud. De forstår nu, at de har gjort oprør imod skaberen af alle gode og retfærdige love. De tilsidesatte de guddommelige forskrifter, og dette fik tusinder af kilder til at springe og flyde med ondskab, uenighed, had og synd, indtil jorden blev en stor slagmark, en pøl af fordærv. Således tager situationen sig ud for dem, der har forkastet sandheden og foretrukket løgnen. Ord kan ikke udtrykke den længsel, som de ulydige og troløse nu føler efter det, de for bestandig har mistet – det evige liv. Mennesker, som verden har tilbedt på grund af deres rige evner og veltalenhed, ser nu alt dette i det rette lys. De forstår, hvad de er gået glip af ved at være ulydige, og de kaster sig for fødderne af dem, hvis troskab de har foragtet og hånet, og tilstår, at Gud har elsket dem.

Menneskene indser, at de har ladet sig bedrage. De beskylder hinanden for at være årsag til deres fortabelse, men alle er enige om at rette deres bitreste fordømmelse imod de gejstlige. Troløse præster har forudsagt en lykkelig fremtid, og de har vildledt deres tilhørere til at tilsidesætte Guds lov og forfølge dem, som ville helligholde den. I fortvivlelse tilstår disse lærere nu deres bedrageriske værk. Folk bliver rasende og råber: "Vi er fortabt, og det er jeres skyld!" Og de går løs på de falske hyrder. De, som en gang beundrede dem mest, udslynger de værste forbandelser. De hænder, som en gang kronede dem med laurbær, hæver sig først for at slå dem ned. De sværd, som skulle have dræbt Guds folk, bruges nu til at tilintetgøre dette folks fjender. Overalt er der kamp og blodsudgydelse.

Opgørets time

"Drønet når til jordens ende, thi Herren går i rette med folkene; over alt kød holder han dom, de gudløse giver han til sværdet." Jer. 25, 31. Den store strid har raset i seks tusind år. Guds Søn og hans himmelske sendebud har kæmpet med den ondes magt for at advare, oplyse og frelse menneskenes børn. Nu har alle truffet deres afgørelse. De gudløse har fuldt ud forenet sig med Satan

i hans krig mod Gud. Tiden er nu kommet, da Gud vil hævde sin forkastede lovs autoritet. Nu går han i rette ikke blot med Satan, men med menneskene. ”Herren går i rette med folkene.” ”De gudløse giver han til sværdet.”

Frelsens mærke er blevet sat på alle dem, der ”sukker og jamrer over alle de vederstyggeligheder, som øves.” Nu går dødsenglen frem, den engel, som i Ezekiels syn var symboliseret ved de med stridshamre bevæbnede mænd, som fik denne befaling: ”Oldinge og ynglinge, jomfruer, børn og kvinder skal I hugge ned og udrydde; men ingen af dem, der bærer mærket, må I røre! Begynd ved min helligdom!” Profeten siger: ”Så begyndte de med de ældste, som stod foran templet.” Ez. 9, 1-6. De første, som udryddes, er de mænd, som har foregivet at være folkets vogtere. De falske vægtere falder først. Der vises ingen medlidenhed, og ingen skånes. Mænd, kvinder, jomfruer og børn hugges ned.

”Herren går ud fra sin bolig for at straffe jordboernes brøde; sit blod bringer jorden for lyset og dølger ej mere sine dræbte.” Es. 26, 21. ”Men dette skal være den plage, Herren lader ramme alle de folkeslag, som drager i leding mod Jerusalem: han lader kødet rådne på dem i levende live, øjnene rådner i deres øjenhuler og tungen i deres mund. På hin dag skal en vældig Herrens rædsel opstå iblandt dem, så de griber fat i og løfter hånd mod hverandre.” Zak. 14, 12. 13. I den voldsomme kamp, som skyldes deres egne heftige lidenskaber, og under den frygtelige udgydelse af Guds ublandede harme omkommer jordens gudløse beboere – præster, regenter, undersåtter, rige og fattige, høje og lave. ”Herrens slagne skal på den dag ligge fra jordens ene ende til den anden; der skal ikke holdes klage over dem, og de skal ikke sankes og jordes.” Jer. 25, 33.

Ved Kristi genkomst udslettes de onde fra hele jordens overflade – de fortæres af hans munds ånde og tilintetgøres af hans herligheds lys. Kristus fører sit folk til Guds stad, og jorden bliver folketom. ”Se, Herren gør jorden tom og øde og vender op og ned på dens overflade, han spreder dens beboere.” ”Jorden tømmes og plyndres i bund og grund, thi Herren har talt dette ord.” ”Vanhellig blev jorden under dem, som bor der, thi lovene krænkede de, overtrådte budet, brød den evige pagt. Derfor fortærer forbandelsen jorden, og bøde må de, som bor der. Derfor svides jordens beboere bort.” Es. 24, 1. 3. 5. 6.

Hele jorden ligner nu en ørken. Ruinerne af de byer og landsbyer, som blev ødelagt under jordskælvet, træer, der er rykket op med rode, og forrevne klippestykker, som er blevet slynget op af havet eller revet ud af selve jorden, er spredt over dens overflade, mens store huller markerer de steder, hvor bjergene er blevet rykket op af deres grundvold.

Satan bundet

Nu indtræffer den begivenhed, som symboliseredes ved forsoningsdagens sidste højtidelige handling. Når tjenesten i det allerhelligste var fuldført og Israels synder var blevet fjernet fra helligdommen i kraft af syndofferets blod, blev Azazels buk fremstillet levende for Herren, og i menighedens nærværelse bekendte yppersteepræsten ”alle israelitternes misgerninger og alle deres overtrædelser, alle deres synder” og lagde ”dem på bukkens hoved.” 3 Mos. 16, 21. Når soningen i den himmelske helligdom er fuldbragt, bliver Guds folks synder i Guds, de himmelske engles og den frelste hærskares nærværelse på lignende måde lagt på Satan, som bliver kendt skyldig i alt det onde, som han har fået dem til at begå. Og ligesom Azazels buk blev sendt ud i ørkenen, bliver

Satan forvist til jorden, en ubeboet og øde ørken.

Åbenbaringens forfatter forudsiger Satans forvisning og den kaotiske og øde tilstand, som jorden befinder sig i, og han fortæller, at denne tilstand skal vare i tusind år. Efter at have beskrevet Herrens genkomst og de gudløses tilintetgørelse, fortsætter han: "Og jeg så en engel komme ned fra Himmelen med nøglen til afgrunden og en stor lænke i sin hånd. Og han greb dragen, den gamle slange, det er Djævelen og Satan, og bandt ham for tusinde år og kastede ham i afgrunden og lukkede den over ham og satte segl for, at han ikke mere kunne forføre folkeslagene, før de tusinde år var omme. Så skal han løses en lille tid." Åb. 20, 1-3.

At "afgrunden" er den øde og mørke jord, fremgår af andre skriftsteder. Om jordens tilstand "i begyndelsen" siger Bibelen, at den var "øde og tom, og der var mørke over verdensdybet." 1 Mos. 1, 2. Profetierne lærer os, at jorden – i hvert fald delvis – vil blive bragt tilbage til en lignende tilstand. I sin beskrivelse af Herrens store dag siger Jeremias: "Jeg så på jorden, og se, den var øde og tom, på himmelen, dens lys var borte; bjergene så jeg, og se, de skjalv, og alle højene bævede; jeg så, og se, der var mennesketomt, og alle himmelens fugle var fløjet; jeg så, og se, frugthaven var ørken, alle dens byer lagt øde for Herren." Jer. 4, 23-26.

Her skal Satan og hans onde engle have deres bolig i tusind år. Han får ikke adgang til andre verdener og vil altså være ude af stand til at friste og plage dem, som aldrig har syndet. Det er i denne forstand, at han er bundet; der er ingen tilbage, mod hvem han kan bruge sin magt. Han er fuldstændig afskåret fra at fortsætte dette bedrag og det ødelæggelsesværk, som i så mange århundreder har været hans eneste glæde.

Profeten Esajas, som i et syn så Satans nederlag, siger: "Nej, at du faldt fra Himmelen, du strålende stjerne, du morgenrødens søn! Hvor du er faldet til jorden, du som slog folkeslag ned! Du, som sagde i hjertet: "Jeg stormer Himmelen, rejser min trone deroppe over Guds stjerner … den Højeste lig" – ja, ned i Dødsriget styrtes du, nederst i hulen! Ser man dig, stirrer man på dig med undrende blikke: "Er det ham, som fik jorden til at bæve, riger til at skælve, ham, som gjorde verden til ørken … *ikke gav fangerne fri til at drage mod hjemmet?*" Es. 14, 12-17. (Norsk overs.)

I seks tusind år har Satan fået "jorden til at bæve." Han har gjort "verden til ørken og jævnet byer." Og han har ikke givet "fangerne fri til at drage mod hjemmet." I seks tusind år er Guds folk blevet anbragt i hans fængsel, og han ville have holdt dem fangne for evigt, hvis ikke Kristus havde brudt hans magt og givet fangerne fri.

Selv de gudløse er nu uden for Satans rækkevidde, og alene med sine onde engle kan han betragte virkningen af den forbandelse, som synden har forårsaget. Folkenes konger hviler med ære hver i sit hus [graven], men du er slængt hen uden grav som et ussel foster … I graven samles du ikke med dine fædre, fordi du ødte dit land og dræbte dit folk." Es. 14, 18-20.

En nødvendig domshandling

I tusind år skal Satan vandre omkring på den øde jord og beskue resultaterne af sit oprør mod Guds lov. I denne tid er hans lidelser frygtelige. Siden han faldt, har hans stadige aktivitet forhindret ham i at reflektere; men nu er han berøvet

sin magt og har intet andet at foretage sig end at grunde over den rolle, han har spillet, siden han først gjorde oprør mod Himmelens styre, og med angst og skælven se frem til det frygtelige øjeblik, da han skal lide for alt det onde, han har gjort, og straffes for de synder, som han er ansvarlig for.

For Guds folk betyder Satans fangenskab en glæde og en lettelse. Profeten siger: "På den dag Herren giver dig hvile for din møje og uro og for den hårde trældom, der lagdes på dig, skal du istemme denne spottevise om Babels konge [her symboliserende Satan] : Hvor er dog bødlen stille, tvangshuset tyst! Herren har brudt de gudløses stok, herskerens kæp, som slog i vrede folkeslag, slag i slag, og tvang i harme folk med skånselsløs tvang." Es. 14, 3-6.

I løbet af de tusind år, som hengår mellem den første og den anden opstandelse, får de gudløse deres dom. Apostlen Paulus lader os forstå, at denne dom vil falde efter genkomsten: "Døm derfor ikke noget før tiden, før Herren kommer, han, som skal bringe for lyset, hvad der er skjult i mørket, og åbenbare, hvad hjerterne vil." 1 Kor. 4, 5. Daniel siger, at da den gamle af dage kom, blev "retten ...givet den Højestes hellige." Dan. 7, 22. På dette tidspunkt hersker de retfærdige som konger og præster for Gud. Johannes udtaler i Åbenbaringen: "Jeg så troner, og de satte sig på dem, og der blev givet dem magt til at dømme." "De skal være Guds og Kristi præster og være konger med ham i tusinde år." Åb. 20, 4. 6. På dette tidspunkt skal, som Paulus har forudsagt det, "de hellige ... dømme verden." 1 Kor. 6, 2. Sammen med Kristus skal de dømme de gudløse, sammenligne deres gerninger med lovbogen, Bibelen, og bedømme hver sag efter de gerninger, som er gjort ved legemet. Så udmåles de gudløses straf, og den indføres ved siden af deres navne i dødens bog.

Også Satan og hans onde engle dømmes af Kristus og hans folk. Paulus siger: "Ved I ikke, at vi skal dømme engle?" 1 Kor. 6, 3. Og Judas udtaler: "De engle, som ikke varetog deres høje hverv, men forlod deres bolig, har han holdt forvaret i evige lænker i mørket indtil dommen på den store dag." Juda 6.

Ved slutningen af de tusinde år finder den anden opstandelse sted. Så opstår de gudløse, og de fremstilles for Gud, som fuldbyrder "den alt skrevne dom." Efter at have beskrevet de retfærdiges opstandelse fortsætter Åbenbaringens forfatter: "De andre døde blev ikke levende, før de tusinde år var til ende." Åb. 20, 5. Og Esajas siger om de gudløse: "De slæbes i fængsel som fanger, holdes under lås og lukke *og straffes lang tid efter."* Es. 24, 22.

42. STRIDEN ENDT

Ved slutningen af de tusind år vender Kristus atter tilbage til jorden. Han ledsages af alle de frelste og en skare af engle. Han stiger ned til jorden i frygtindgydende majestæt og befaler de gudløse at opstå, så de kan få deres dom. De træder frem – en vældig skare, talløse som havets sand. Hvor er de dog forskellige fra dem, som opstod ved den første opstandelse! De retfærdige var iklædt udødelig ungdom og skønhed. De gudløse bærer mærker af sygdom og død.

Hvert eneste blik i denne vældige skare er vendt mod Guds Søns herlighed. Som med èn røst udbryder de gudløse: "Velsignet være han, som kommer, i Herrens navn!" Det er ikke kærlighed til Jesus, som får dem til at sige dette. Sandhedens magt tvinger ordene frem fra uvillige læber. Som de onde gik i graven, således kommer de op af den – opfyldt af det samme fjendskab til Kristus og den samme oprørsånd. De får ingen ny nådetid, i hvilken de kan genoprette, hvad de har forspildt. Intet ville opnås derved. De har levet i ulydighed hele livet, og deres hjerter er ikke blevet blødgjort. Hvis de fik tildelt en ny nådetid, ville de benytte den, som de benyttede den første, til at undslå sig Guds krav og anstifte oprør imod ham.

Kristus stiger ned på Oliebjerget, hvorfra han efter sin opstandelse fòr til Himmelen, og hvor engle gentog løftet om hans genkomst. Profeten siger: "Herren min Gud kommer og alle de hellige med ham." "På hin dag står hans fødder på Oliebjerget østen for Jerusalem, og Oliebjerget skal revne midt over … og danne en vældig dal." "Og Herren skal være konge over hele jorden. På hin dag skal Herren være èn og hans navn èt." Zak. 14, 5. 4. 9. Når det ny Jerusalem i sin strålende pragt er kommet ned fra Himmelen, hviler det på det sted, som er blevet lutret og gjort rede til at modtage det, og Kristus går med sit folk og sine engle ind i den hellige stad.

Et desperat angreb

Nu forbereder Satan sig til en sidste frygtelig kamp om overherredømmet. Da ondskabens fyrste var berøvet sin magt og afskåret fra at fortsætte sit bedrageriske værk, var han ulykkelig og nedslået; men når de gudløse døde opstår og han ser, hvor talrige hans tilhængere er, får han nyt håb og beslutter at fortsætte den store strid. Han vil samle alle de fortabte under sit banner og forsøge at fuldføre sine planer ved deres hjælp. De gudløse er Satans fanger. Ved at forkaste Kristus har de stillet sig under oprørslederens herredømme. De er rede til at lytte til hans forslag og adlyde hans befalinger. Han er dog stadig listig nok til ikke at indrømme, at han er Satan. Han hævder, at han er den fyrste, som er verdens retmæssige herre, og at hans arv er blevet ham frataget på ulovlig vis. Han fremstiller sig for sine bedragne undersåtter som en frelser og forsikrer dem, at det er ved hans magt, at de er blevet bragt op af graven, og at han om kort tid vil befri dem fra det grusomme tyranni. Da Kristus ikke er til stede, gør Satan undergerninger for at bevise sine påstande. Han gør de svage stærke og indgyder alle sin egen ånd og energi. Han foreslår at lede dem mod de helliges lejr og tage Guds stad i besiddelse. Med djævelsk fryd påpeger han, at

talløse millioner er opstået fra de døde, og at han som deres anfører let vil kunne indtage staden og tilbageerobre sin trone og sit rige.

I denne vældige skare findes der mange mennesker fra tiden før syndfloden, da menneskene levede længe – mænd af høj vækst og en vældig begavelse, mænd, som lod sig forføre af faldne engle og brugte al deres dygtighed og viden til at ophøje sig selv, mænd, hvis vidunderlige kunstværker fik verden til at forgude deres geni, men hvis grusomhed og onde opfindelser, som besmittede jorden og vansirede Guds billede, fik Herren til at udslette dem fra jorden. Der er konger og generaler, som erobrede riger, modige mænd, som aldrig har tabt et slag, stolte, ærgerrige krigere, som fik nationer til at skælve, når de nærmede sig. De har ikke forandret sig i døden. Når de kommer op af graven, fortsætter deres tanker i de samme baner, som da de blev afbrudt. De drives af det samme ønske om at sejre, som tilskyndede dem, da de faldt.

Satan rådslår med sine engle og derefter med disse konger og erobrere og mægtige mænd. De betragter deres styrker og erklærer, at stadens hær er lille i sammenligning med deres, og at den vil kunne besejres. De planlægger, hvorledes de skal tage det ny Jerusalems skatte og herlighed i besiddelse. Alle giver sig straks til at forberede sig til kampen. Dygtige håndværkere fremstiller våben. Berømte militære ledere opdeler deres krigere i kompagnier og divisioner.

Endelig gives der ordre til fremrykning, og den vældige hær sætter sig i bevægelse – en sådan hær, som jordiske erobrere aldrig har formået at mobilisere, og som er større end alle de hære tilsammen, som har eksisteret på jorden i alle tidsaldre, siden man begyndte at føre krig. Satan, den største af alle krigsherrer, leder fortroppen, og hans engle følger ham i den afgørende kamp. Konger og generaler marcherer i hans rækker, og den vældige hær følger i store kompagnier, som hver har en øverstbefalende. Med militær præcision marcherer de tæt sluttede kolonner frem over jordens brudte og ujævne overflade mod Guds stad. På Jesu befaling lukkes det ny Jerusalems porte, og Satans hære omringer staden og forbereder angrebet.

Kristus modtager hyllest

Nu viser Kristus sig igen for sine fjender. Højt oppe over byen, på en grundvold af skinnende guld, hæver der sig en stor trone. På denne trone sidder Guds Søn, og omkring ham står hans undersåtter. Ord kan ikke beskrive Kristi magt og majestæt, og ingen pen kan skildre den. Den evige Faders herlighed indhyller hans Søn. Hans stråleglans opfylder Guds stad, og skinner ud gennem portene og oplyser jorden.

Nærmest ved tronen står de, som en gang var nidkære i Satans tjeneste, men som blev reddet som en brand ud af ilden og har fulgt deres frelser i dyb og inderlig kærlighed. Derefter følger de, som udviklede en kristelig karakter midt i falskhed og vantro, de, som adlød Guds lov, skønt den kristne verden havde erklæret den ugyldig, og de millioner fra alle tidsaldre, som led martyrdøden for deres tro. Desuden er der "en stor skare, som ingen kan tælle, af alle folkeslag og stammer og folk og tungemål … foran tronen og foran Lammet iførte lange, hvide klæder og med palmegrene i hænderne." Åb. 7, 9. Deres strid er endt, deres sejr vundet. De har fuldført løbet og har fået sejrskransen. Palmegrenen i deres hænder symboliserer deres sejr, og deres hvide klæder symboliserer Kristi uplettede retfærdighed, som nu er deres.

De frelste istemmer en lovsang, som bliver ved at give genlyd under himmelens hvælvinger: ”Frelsen tilhører vor Gud, som sidder på tronen, og Lammet.” Og engle og serafer tager del i hyldesten. Efter at de frelste har set Satans magt og ondskab, har de som aldrig før forstået, at kun Kristi magt kunne gøre dem til sejrvindere. I hele denne lysende skare er der ikke èn som giver sig selv æren for sin frelse, der er ikke èn, som tror, at frelsen er opnået i kraft af egen magt og godhed. Der siges intet om, hvad de har udrettet og lidt, men emnet i hver sang og grundtonen i hver lovsang er, at frelsen tilhører Gud og Lammet.

I nærværelse af alle jordens og Himmelens beboere foregår den endelige kroning af Guds Søn. Og Kongernes Konge, som er tildelt den højeste rang og magt, forkynder nu dommen over dem, der har gjort oprør mod hans styre, og lader retfærdigheden ske fyldest over for dem, der har overtrådt hans lov og underkuet hans folk. Guds profet siger: ”Jeg så en stor, hvid trone og ham, som sad på den; for hans åsyn flyede jorden og himmelen, og der fandtes ikke nogen plads for dem. Og jeg så de døde, store og små, stå foran tronen, og bøger blev åbnet; og endnu en bog blev åbnet: livets bog; og de døde blev dømt ud fra det, der stod skrevet i bøgerne, efter deres gerninger.” Åb. 20, 11. 12.

Bøger bliver åbnet

Så snart bøgerne er blevet åbnet og Jesus ser på de gudløse, husker disse hver eneste synd, som de nogen sinde har begået. De ser nøjagtigt, hvor deres fødder forlod renhedens og hellighedens sti, og de ser, i hvor høj grad hovmod og oprørskhed har fået dem til at overtræde Guds lov. De forføriske fristelser, som de åbnede vejen for ved at hengive sig til synd, de velsignelser, som de misbrugte, Guds budbringere, som de foragtede, de advarsler, som de forkastede, og de bølger af nåde, som blev kastet tilbage af deres hårde, ubodfærdige hjerter – alt ser de så tydeligt, som var det skrevet med ildskrift.

Over tronen kommer korset til syne, og som i et panorama fremstilles Adams fristelse og fald og de efterfølgende etaper af den store plan til menneskeslægtens frelse. Frelserens fødsel i fattigdom, hans barndom i nøjsomhed og lydighed, hans dåb i Jordan, fasten og fristelsen i ørkenen, hans gerning for folket, under hvilken han åbenbarede Himmelens største velsignelser for menneskene, dage, hvor han var travlt optaget af at vise kærlighed og øve barmhjertighed, nætter, som han tilbragte i bøn og vågen i bjergenes ensomhed, den misundelse, den ondskab og det had, som var takken for hans velgerninger, den frygtelige og mystiske sjælekamp i Getsemane, hvor den knusende vægt af hele verdens syndebyrde hvilede på ham, forræderiet og hans udlevering i den blodtørstige skares hænder, de forfærdelige scener, som udspilledes i løbet af denne rædselsnat, den modstandsløse fange, der var blevet forladt af sine kæreste disciple, og som hurtigt blev ført gennem Jerusalems gader, Guds Søn, som under jubel blev fremstillet for Annas, anklaget i ypperstepræstens palads og i Pilatus` domshal, som blev ført frem for den feje og grusomme Herodes, og som blev hånet, krænket, pint og dømt til døden – alt fremstilles klart og levende.

Og nu fremstilles for den svajende mængde de sidste scener – man ser ham tålmodigt bære sine lidelser, idet han slæber sig til Golgata, man ser Himmelens Fyrste, der hænger på korset, de hovmodige præster og den larmende pøbel, som spotter hans dødskval, det overnaturlige mørke, jorden, der skælver, og klipperne, der revner, og de åbne grave, som markerer det øjeblik, da verdens

frelser opgav ånden.

Alt vises nøjagtigt, som det gik til. Satan, hans engle og hans undersåtter formår ikke at bortvende blikket fra billedet af deres eget værk. Enhver mindes den rolle, han spillede. Alle ser de frygtelige synder, de begik – Herodes, som ihjelslog Betlehems uskyldige børn for derved at tilintetgøre Israels konge, den slette Herodias, hvis syndige sjæl er plettet af Johannes Døbers blod, den svage, holdningsløse Pilatus, de spotske soldater og præsterne og rådsherrerne og den rasende pøbel, som råbte: "Hans blod komme over os og vore børn!" De forsøger forgæves at skjule sig for hans åsyns guddommelige majestæt, som stråler med stærkere glans end solen, mens de frelste lægger deres kroner for Frelserens fødder og udbryder: "Han døde for mig!"

Blandt de løskøbte er Kristi apostle, den heltemodige Paulus, den nidkære Peter, den elskede og kærlige Johannes og deres trofaste brødre, og sammen med dem er alle martyrerne. Men midt i alt det afskyelige og vederstyggelige uden for stadens mure er alle de, som forfulgte dem, kastede dem i fængsel og ihjelslog dem. Der er Nero, dette grusomme og lastefulde uhyre, som nu ser glæden og fryden hos dem, som han en gang pinte, og i hvis frygtelige kvaler han fandt satanisk behag. Hans moder er der også for at se resultatet af sit eget værk, se, hvorledes hendes onde karakter, som hun gav i arv til sin søn, og de lidenskaber, som hun opmuntrede og udviklede gennem sin indflydelse og sit eksempel, bar frugt i forbrydelser, som fik verden til at gyse.

Der er pavelige præster og prælater, som påstod, at de var Kristi udsendinge, men som anvendte pinebænk, fangehuller og bål for at beherske hans folks samvittighed. Der er de stolte paver, som ophøjede sig selv over Gud og havde den dristighed at ændre den Almægtiges lov. Disse mænd, som foregav at være kirkens fædre, har et regnskab at aflægge for Gud – et regnskab, som de gerne ville være fritaget for. Først nu, da det er for sent, indser de, at den Alvidende er nidkær for sin lov, og at han ikke lader den skyldige gå fri. De lærer nu, at Kristus identificerer sig med sit lidende folk, og de føler vægten af hans ord: "Hvad I har gjort imod en af mine mindste brødre dèr, har I gjort imod mig." Matt. 25, 40.

Hele den onde verden står anklaget foran Guds domstol, sigtet for højforræderi mod Himmelens regering. De har ingen forsvarer og ingen undskyldning, og de dømmes til evig død.

En slagen fjende

Det står nu alle klart, at syndens løn ikke er fornem uafhængighed og evigt liv, men trældom, ruin og død. De gudløse ser nu, hvad de er gået glip af ved at leve et liv i oprør. De afviste den evige vægt af herlighed, da den blev dem tilbudt, men hvor attråværdig synes den ikke i dette øjeblik. De fortabte sjæle jamrer: "Alt dette kunne jeg have haft, men jeg forkastede det. Hvor har jeg været forblindet! Jeg har givet fred, lykke og ære i bytte for elendighed, vanære og fortvivlelse." Alle forstår, at det er retfærdigt, at de udelukkes fra Himmelen. Ved hele deres livsførelse har de erklæret: "Vi ønsker ikke, at den mand [Jesus] skal være konge over os." Luk. 19, 14.

De gudløse har stirret som fortryllet på Guds Søns kroning. De ser i hans hænder den guddommelige lovs tavler, den lov, som de har foragtet og overtrådt. De ser de frelstes henrykkelse, fryd og tilbedelse, og da lovsangen toner udover

menneskemængderne uden for staden, udbryder alle som med en mund: ”Store og underfulde er dine gerninger, Herre vor Gud, du Almægtige! Retfærdige og sande er dine veje, du folkenes konge!” Åb. 15, 3. Og de kaster sig ned og tilbeder Livets Fyrste. Satan synes lammet, da han ser Kristi herlighed og majestæt. Han, der engang var en skærmende kerub, husker hvorfra han er faldet. Han, der var en skinnende seraf, en ”strålende morgenstjerne,” er nu fuldstændig forandret og fornedret. Han er for evigt udelukket fra det råd, hvoraf han engang var et højt æret medlem. Han ser nu en anden stå ved Faderens side og tilhylle hans herlighed. Han ser en høj, majestætisk engel sætte kronen på Kristi hoved, og han ved, at han selv kunne have haft denne engels ophøjede stilling.

Han husker det hjem, der var hans, da han var ren og uskyldig, og den fred og tilfredshed, der var hans, indtil han dristede sig til at knurre mod Gud og misunde Kristus. Hans beskyldninger, hans oprør, hans bedrag for at opnå englenes medfølelse og støtte, hans stædige vægring ved at forbedre sig, da Gud var villig til at tilgive ham – alt står klart i hans erindring. Han ser tilbage på sit værk blandt menneskene og dets resultater – menneskets fjendskab mod dets næste, den frygtelige tilintetgørelse af liv, rigers opståen og fald, væltede troner, den lange række af kampe, oprør og revolutioner. Han mindes sine uafladelige forsøg på at modarbejde Kristi gerning og fornedre menneskene mere og mere. Han ser, at hans djævelske planer ikke har formået at tilintetgøre dem, der satte deres lid til Jesus. Da Satan betragter sit rige, frugten af sit slid, ser han kun fiasko og ruin. Han har forledt de gudløse til at tro, at Guds stad er et let bytte, men han ved, at dette er usandhed. Under den store strid har han atter og atter lidt nederlag og er blevet tvunget til at trække sig tilbage. Han kender kun alt for godt Den Eviges magt og majestæt.

Det har altid været den store oprørers formål at retfærdiggøre sig og bevise, at Gud har ansvaret for oprøret. Han har benyttet hele sin bemærkelsesværdige forstands kraft for at opnå dette. Han har arbejdet velovervejet og systematisk. Han har opnået vældige resultater, og det er lykkedes ham at få tusinder og atter tusinder til at tro på hans forklaring på årsagen til den store strid, som har raset så længe. I tusinder af år har denne sammensværgelsernes mester udgivet løgn for at være sandhed. Men nu er det øjeblik kommet, da oprøret skal udryddes for stedse og sandheden om Satan åbenbares. I et sidste desperat forsøg på at støde Kristus fra tronen, tilintetgøre hans folk og tage Guds stad i besiddelse er ærkebedrageren blevet totalt afsløret. De, der har sluttet sig til ham, ser, at hans sag er fuldstændig tabt. Kristi tilhængere og de trofaste engle forstår til fulde hans onde anslag mod Guds regering. Alle betragter ham med afsky.

Satan erkender, at hans forsætlige oprør har gjort ham uegnet til at have bolig i Himmelen. Han har vænnet sig til at bruge al sin kraft til at bekrige Gud, og Himmelens renhed, fred og harmoni ville være ham en frygtelig plage. Hans anklager mod Guds barmhjertighed og retfærdighed er nu forstummet. Den forsmædelse, som han har forsøgt at bringe over Jehova, falder nu fuldstændig tilbage på ham selv. Og nu bøjer Satan sig dybt og indrømmer, at dommen over ham er retfærdig. ”Hvem skulle ikke frygte dig, Herre! Og prise dit navn? Thi du alene er hellig; ja, alle folkene skal komme og tilbede for dit åsyn, fordi dine retfærdige domme er blevet åbenbaret.” Åb. 15, 4.

Guds retfærdighed er åbenbaret

Ethvert spørgsmål om sandhed og vildfarelse i den langvarige strid er nu blevet klarlagt. Følgerne af at gøre oprør og frugterne af at tilsidesætte den guddommelige lov er blevet åbenbaret for alle skabte fornuftvæsener. Følgerne af Satans herredømme i modsætning til Guds styre er blevet demonstreret for hele universet. Satans eget værk har fordømt ham. Det er ikke lykkedes ham at sætte en plet på Guds visdom, retfærdighed og godhed. Alle forstår, at alt, hvad Gud har foretaget under den store strid, er gjort med hans folks evige vel for øje og til bedste for alle de verdener, han har skabt. "Dine værker takker dig alle, Herre, og dine fromme lover dig." Sl. 145, 10. Syndens historie vil i al evighed stå som et vidnesbyrd om, at alle Guds skabningers lykke er knyttet til hans lovs eksistens. Nu er alle faser i den store strid blotlagt, og hele universet, både trofaste og oprørere, erklærer som med èn mund: "Retfærdige og sande er dine veje, du folkenes konge!"

Universet har nu fået en klar forståelse af det store offer, som Faderen og Sønnen bragte for menneskenes skyld. Nu er tiden inde til, at Kristus indtager sin retmæssige stilling og ophøjes over alle fyrster og magter og navne. Han udholdt korset uden at ænse skammen for at få den glæde, der ventede ham – at føre mange sønner til herlighed. Og skønt sorgen og skammen var ufattelig stor, er glæden og herligheden dog endnu større. Han betragter de frelste, som er fornyede i hans billede, idet hvert hjerte bærer den guddommeliges fuldkomne præg og hvert ansigt genspejler deres konge. I dem ser han resultatet af sin sjæls kval, og han er tilfreds. Med en stemme, som når ud til alle, både retfærdige og gudløse, siger han: "Se, hvad jeg løskøbte med mit blod! For dem led jeg, og for dem døde jeg, at de måtte være hos mig i evighed." Og en lovsang hæver sig fra den hvidklædte skare, der står omkring tronen: "Værdig er Lammet, det slagtede, til at få kraft og rigdom og visdom og styrke og pris og ære og lov!" Åb. 5, 12.

De ugudeliges skæbne

Selv om Satan har været tvunget til at anerkende Guds retfærdighed og Kristi herredømme, forbliver hans karakter uforandret. Hans oprørskhed bryder atter frem som en flodbølge. Fuld af raseri beslutter han, at han ikke vil give efter i den store strid. Han vil udkæmpe en sidste fortvivlet kamp med Himmelens Konge. Han styrter ind mellem sine undersåtter og forsøger at indgyde dem sit eget raseri og få dem til straks at gå i kamp. Men blandt de talløse millioner, som han har forført til oprør, findes der nu ikke èn, som erkender hans herredømme. Hans magt er brudt. De gudløse hader Gud lige så meget, som Satan hader ham, men de indser, at deres sag er håbløs, og at de intet kan stille op mod Jehova. Deres raseri retter sig mod Satan og mod dem, som har været hans redskaber i bedrageriet, og kaster sig over dem med et djævelsk raseri.

Herren sagde: "Fordi du i dit hjerte føler dig som en gud, se, derfor bringer jeg fremmede over dig, de grummeste folk, og de skal drage deres sværd mod din skønne visdom og vanhellige din glans. De skal styrte dig i graven, og du skal dø de ihjelslagnes død i havets dyb." "Da vanhelligede jeg dig … og tilintetgjorde dig, skærmende kerub, så du ikke blev imellem Guds sønner … Jeg slængte dig til jorden og overgav dig til konger, at de skulle nyde skuet af dig. … Jeg gjorde dig til støv på jorden for alle, som så dig. … Du blev en rædsel, og borte er du

for evigt." Ez. 28, 6-8. 16-19.

Hver en støvle, der tramper i striden, og kappen, der søles i blod, skal brændes og ende som luernes rov." "Thi Herren er vred på alle folkene, harmfuld på al deres hær; han slår dem med band og giver dem hen til at slagtes." "Over gudløse sender han regn af gløder og svovl, et stormvejr er deres tilmålte bæger." Es. 9, 5; 34, 2; Sl. 11, 6. Ild fra Gud falder ned fra Himmelen. Jorden åbnes. De våben, som er skjult i dens dyb, drages frem. Fortærende flammer slår ud af alle de gabende kløfter. Selv bjergene brænder. Den dag, der er luende som en ovn, er kommet. Elementerne kommer i brand og opløses, og jorden og alt menneskeværk skal opbrændes. Mal. 4, 1; 2 Pet. 3, 10. Jordens overflade er èn smeltet masse – en mægtig, sydende ildsø. Det er gudløses doms og undergangs dag – "en hævndag har Herren til rede, Zions værge et gengældsår." Es. 34, 8.

De gudløse får deres straf på jorden. "De skal blive som strå, og dagen, som kommer, skal lade dem gå op i luer, siger Hærskares Herre." Mal. 4, 1. Nogle tilintetgøres på et øjeblik, mens andre lider i mange dage. Alle straffes "efter deres gerninger." De retfærdiges synder er blevet overført til Satan, og han må ikke blot lide for sit eget oprør mod Gud, men for alle de synder, han har forført Guds folk til at begå. Hans straf er langt strengere end den, der rammer dem, han har bedraget. Efter at alle de, som lod sig forføre af ham, er omkommet, lever og lider han stadig. I de lutrende flammer tilintetgøres de gudløse endelig, rod og grene – Satan er roden, hans tilhængere grenene. Lovens fulde straf er blevet fuldbyrdet, retfærdigheden er sket fyldest, og Himmelen og jorden, som har været vidne dertil, erklærer, at Jehova er retfærdig.

Satans ødelæggelsesværk er afsluttet for evigt. I seks tusind år har han bestræbt sig på at gennemtvinge sin vilje, fyldt jorden med jammer og skabt sorg i hele universet. Hele skabningen har sukket og været i veer. Nu er Guds skabninger for evigt befriet for ham og hans fristelser. "Al jorden har fred og ro, bryder ud i jubel!" Es. 14, 7. Og en lovsang og et sejrsråb stiger op fra hele det trofaste univers. "Et kor af en stor skare og som en brusen af mange vande og som en buldren af stærke tordener" høres. De råber: "Halleluja! Thi Herren, vor Gud, den Almægtige, har tiltrådt sit kongedømme." Åb. 19, 6.

Mens jorden er indhyllet i tilintetgørelsens ild, bor de retfærdige trygt i den hellige stad. Den anden død har ingen magt over dem, der havde del i den første opstandelse. Over for de gudløse er Gud en fortærende ild, men for sit folk er han både sol og skjold. Åb. 20, 6; Sl. 84, 12.

"Jeg så en ny himmel og en ny jord; thi den første himmel og den første jord var forsvundet." Åb. 21, 1. Den ild, som fortærer de onde, lutrer jorden. Hvert spor af forbandelsen udslettes. Intet evigt brændende helvede skal minde de frelste om syndens frygtelige resultater.

Kristi sårmærker

Kun èt minde bliver stående: Frelseren vil for evigt bære mærkerne af korsfæstelsen. På hans sårede hoved, i hans side og på hans hænder og fødder findes de eneste spor af det frygtelige værk, som synden har udrettet. Profeten, der så Kristus i hans herlighed, siger: "Fra hans side udgår stråler; dèr er hans vælde i skjul." Hab. 3, 4, Denne gennemstungne side, hvorfra der strømmede det blod, som forsonede menneskene med Gud, fra den udgår Frelserens herlighed; dèr "er hans vælde i skjul." Han er "mægtig til at frelse" på grund

af forløsningens offer; derfor er han også i stand til at lade den retfærdige straf ramme dem, der foragtede Guds barmhjertighed. Og tegnene på hans ydmygelse er hans fornemste ærestegn. I al evighed skal sårene fra Golgata forkynde hans pris og magt.

De frelstes arv

"Men du, o hyrdetårn, Zions datters høj, til dig skal det komme, det forrige herredømme tilfalde dig." Mika 4, 8. Nu er den tid kommet, som de hellige har længtes efter, siden flammesværdet spærrede det første menneskepar vejen til Eden – tiden for hans "ejendomsfolks" forløsning. Ef. 1, 14. Jorden, som oprindelig blev skænket til mennesket, for at den skulle være dets rige, men som det lod falde i Satans hænder, den klode, som så længe har været i den mægtige fjendes vold, er blevet vundet tilbage ved hjælp af den store frelsesplan. Alt, hvad der gik tabt ved synden, er blevet genoprettet. "Thi så siger Herren, … som dannede jorden, frembragte, grundfæstede den, ej skabte den øde, men danned den til at bebos." Es. 45, 18. Guds oprindelige hensigt med at skabe jorden fuldbyrdes, når den gøres til de frelstes evige bolig. "De retfærdige arver landet og skal bo der til evig tid." Sl. 37, 29.

For at den fremtidige arv ikke skulle synes for materiel, har mange lagt en symbolsk betydning i netop de sandheder, som lærer os at betragte den som vort hjem. Kristus forsikrede sine disciple, at han gik bort for at berede boliger for dem i sin Faders hus. De, der tror på, hvad Guds ord lærer, vil ikke være helt uvidende med hensyn til den himmelske bolig. Og dog er det sandt, som der står skrevet: "Hvad intet øje har set og intet øre hørt, og hvad der ikke er opkommet i noget menneskes hjerte, hvad Gud har beredt for dem, der elsker ham." 1Kor. 2, 9. Ord formår ikke at beskrive de retfærdiges belønning. Den vil kun blive kendt af dem, der får den at se. Ingen menneskehjerte kan fatte Guds Paradis` herlighed.

I Bibelen kaldes de frelstes arv "et fædreland." Hebr. 11, 14-16. Der fører den himmelske Hyrde sin hjord til de levende vandkilder. Livets træ bærer frugt hver måned, og træets blade tjener til lægedom for folkene. Der findes evigt flydende strømme, der er klare som krystal, og langs deres bredder vokser der træer, som kaster skygge på de stier, som er beredt for Herrens forløste. Store sletter hæver sig mod smukke højdedrag, og Guds bjerge løfter deres stolte tinder. På disse fredelige sletter, langs disse levende strømme, skal Guds folk, som så længe var pilgrimme og vandringsmænd, finde et hjem.

"Da bor mit folk i fredens hjem, i trygge boliger, sorgfri pauluner." "Der høres ej mer i dit land om uret, om vold og ufærd inden dine grænser; du kalder frelse dine mure og lovsang dine porte." "Da bygger de huse og bor der selv, planter vin og spiser dens frugt; de bygger ej, for at andre kan bo, de planter ej, for at andre kan spise; thi mit folk skal opnå træets alder, mine udvalgte bruge, hvad de virker med hånd." Es. 32, 18; 60, 18; 65, 21. 22.

"Ørken og hede skal fryde sig, ødemark juble og blomstre." "I stedet for tjørnekrat vokser cypresser, i stedet for tidsler myrter." "Og ulven skal gå hos lammet, panteren hvile hos kiddet, … dem driver en lille dreng." "Der gøres ej ondt og voldes ej mèn i hele mit hellige bjergland," siger Herren. Es. 35, 1; 55, 13; 11, 6. 9.

Smerte kan ikke eksistere i den himmelske atmosfære. Der findes ingen

tårer, ingen begravelsesoptog, ingen tegn på sorg. ”Der skal ingen død være mere, ej heller sorg, ej heller skrig; … thi det, som var før, er nu forsvundet.” Ingen indbygger siger: ”Jeg er syg!” Folket dèr har sin synd forladt.” Åb. 21, 4; Es, 33, 24.

Der er det nye Jerusalem, den forherligede nye jords hovedstad, ”en dejlig krone i Herrens hånd, et kongeligt hovedbind i hånden på din Gud.” ”Den funklede som den dyreste ædelsten, som krystalklar jaspis.” ”Folkeslagene skal vandre i dens lys og jordens konger bringe deres herligheder til den.” Herren har sagt: ”Jeg skal juble over Jerusalem og frydes ved mit folk.” ”Nu er Guds bolig hos menneskene, og han skal bo hos dem, og de skal være hans folk, og Gud selv skal være hos dem.” Es. 62, 3; Åb. 21, 11. 24; Es. 65, 19; Åb. 21, 3.

„Der skal ingen nat være“ i Guds stad. Ingen behøver eller ønsker at hvile. At gøre Guds vilje og prise hans navn medfører ingen træthed. Vi skal altid føle morgenens friskhed, og den skal aldrig få ende. ”De trænger ikke til lys fra lampe eller lys fra sol, thi Gud Herren skal lyse over dem.” Åb. 22,5. Solens lys bliver erstattet af et lys, som ikke er ubehageligt blændende, men som alligevel langt overgår vor middagssol i klarhed. Guds og Lammets herlighed fylder hele den hellige stad med aldrig svindende lys. De frelste vandrer i den evige dags solløse herlighed.

”Noget tempel så jeg ikke i staden; thi dens tempel er Herren, Gud den Almægtige, og Lammet.” Åb. 21, 22. Guds folk nyder den forret at have uhindret samvær med Faderen og Sønnen. ”Nu ser vi jo i et spejl, i en gåde.” 1 Kor. 13, 12. Vi ser et spejlbillede af Gud i naturen og i hans handlemåde med menneskene; men da skal vi se ham ansigt til ansigt, uden noget skjulende slør imellem ham og os. Vi skal stå foran ham og se hans åsyns herlighed.

Guds kærligheds triumf

Der skal de frelste kende fuldt ud, ligesom de jo selv er kendt fuldt ud. De kærlige og venlige følelser, som Gud selv har nedlagt i sjælen, vil dèr komme til udtryk på den sandeste og skønneste måde. Det rene samvær med hellige væsener, den harmoniske kontakt med de velsignede engle og med de trofaste fra alle tidsaldre, de, der har tvættet deres klæder og gjort dem hvide i Lammets blod, de hellige bånd, som sammenknytter familien i Himmelen og på jorden – alt dette bidrager til de frelstes lykke.

Der vil udødelige mennesker med evig fryd betragte skabermagtens vidundere og den frelsende kærligheds mysterier. Der vil ikke være nogen grusom og bedragerisk fjende, som frister til at glemme Gud. Alle evner vil blive udviklet og forøget. Tilegnelsen af kundskab vil hverken trætte sindet eller tære på kræfterne. Der vil de mest storslåede foretagender kunne gennemføres, de højeste mål kunne nås og den ædleste stræben belønnes, og der vil stadig være nye højder at nå, nye storværker at beundre, nye sandheder at forstå og nye genstande, som vækker sindets, sjælens og legemets kræfter til dåd. Guds frelste får adgang til at studere alle universets skatte. Uhæmmede af dødelighed flyver de uden at trættes til fjerne verdener – verdener, som blev grebet af sorg ved synet af menneskenes kval - og sang af glæde, hver gang en sjæl blev frelst. Med usigelig fryd går jordens børn ind til den glæde og visdom, som ejes af de væsener, der aldrig har syndet. De bliver delagtige i de skatte af kundskab og indsigt, som er opnået af dem, der gennem tidsaldrene har gransket Guds

hænders værk. Med ufordunklede øjne iagttager de skabningens herlighed – sole og stjerner og systemer, som alle i lovmæssig orden kredser omkring Guds trone. På hver ting, fra den mindste til den største, er Skaberens navn skrevet, og de afspejler alle hans vældige magt.

Efterhånden som evighedens år henrinder, bringer de endnu rigere og herligere åbenbaringer om Gud og Kristus. Med indsigten vokser også kærligheden, ærbødigheden og lykken. Jo mere menneskene lærer om Gud, des større bliver deres beundring for hans karakter. Når Jesus forklarer dem frelsens rigdomme og fortæller dem om de store bedrifter, som blev udført i den store strid med Satan, vil de frelstes hjerter fyldes med endnu større hengivenhed for ham, og med endnu større fryd slår de guldharperne. Og titusinde titusinder og tusinde tusinder af stemmer forener sig i lovsang.

"Og enhver skabning i Himmelen og på jorden og under jorden og på havet, ja alt, hvad i dem er, hørte jeg sige: "Ham, som sidder på tronen, og Lammet være lov og pris og ære og magt i evighedernes evigheder." Åb. 5, 13.

Den store strid er endt. Der findes ikke længere synd og syndere. Hele universet er rent. Harmoni og glæde går som et pulsslag gennem hele det umådelige skaberværk. Fra ham, som skabte alt, udstrømmer der liv og lys og glæde til alle verdener i det uendelige rum. Alt, fra det mindste støvgran til den største verden, både de levende og de livløse ting, erklærer i utilsløret skønhed og fuldkommen fryd, at

GUD ER KÆRLIGHED

NOTER

TITLER. – I en tekst, som udgør en del af den kanoniske lov, erklærer pave Innocens III, at den romerske pave "ikke blot er et menneske, men selve Guds viceregent på jorden," og i en anmærkning, som hører til dette tekststykke, forklares det, at dette forholder sig således, fordi han er Kristi viceregent, og Kristus er "sand Gud og sand menneske." (Se Decretal. Gregor. Pap. IX, lib. 1. de translat. Episc. Tit. 7, c. 3. Corp. Jur. Canon. Ed. Paris, 1612, tom. II., Decretal. Col. 205.) De dokumenter, som udgjorde dekretalerne, blev samlet af Gratian, som var lærer ved universitetet i Bologna omkr. 1140. Pave Gregor IX lod Gratians værk udsende i 1234 i ny og forøget udgave. I de følgende år udkom der fra tid til anden flere dokumenter, deriblandt Extravagantes, som blev føjet til hen imod slutningen af det femtende århundrede. Alle disse blev sammen med Gratians Decretum udgivet som Corpus Juris Canonici i 1582. Pave Pius X autoriserede kodifikationen i den kanoniske ret i 1904, og den kodeks, som blev resultatet heraf, trådte i kraft i 1918. Ang. Titlen "Gud Herren paven" kan henvises til en anmærkning af pave Johannes XXII i Extravagantes, tit. 14, ch. 4. Declaramus. I en udgave af Extravagantes, som udkom i Antwerpen og er dateret 1584, forekommer ordene Dominum Deum nostrum Papam ("Vor Herre Gud Paven") i spalte 153. I en udgave, som udkom i Paris og er dateret 1612, forekommer de i spalte 140. I flere udgaver, som er udkommet efter 1612, er ordet Deum (Gud) udeladt.

UFEJLBARLIGHEDEN:- Ang. Læren om ufejlbarligheden, som blev formuleret på det vatikanske koncil i 1870-71, henvises til Philip Schaff: Creeds of Christendom, vol. II, Dogmatic Decrees of the Vatican Concil, pp. 234-271, hvor ordlyden er gengivet på både latin og engelsk. M. h. t. den romersk- katolske opfattelse af denne lære henvises til Catholic Encyclopedia, vol. VII, art. Infallibility, af Patrick J. Toner, pp. 790 ff., kardinal James Gibbons: Faith of Our Fathers (Baltimore, Md.: John Murphy Co., 110th ed., 1917), chs. 7 og 11. M. h. t. Romersk- katolsk opposition imod læren om pavens ufejlbarlighed henvises til Johann Joseph Ignaz von Döllinger (pseudonym "Janus"): The Pope and the Council (New York: Chas. Scribner`s Sons, 1869), og W. J. Sparrow Simpson: Roman Catholic Opposition to Papal Infallibitily (London: John Murray, 1909). M. h. t. Det ikke-romerske synspunkt henvises til George Salmon: Infallibility of the Church (London: John Murray, rev. ed., 1914).

BILLEDTILBEDELSE. - "Billedtilbedelsen – var en af kristendommens fordærvelige lærdomme, som sneg sig hemmeligt ind i kirken, og næsten uden at man lagde mærke dertil. Dette fordærv kom ikke til udvikling på èn gang som andre vranglærdomme, for så ville der være blevet taget skarpe forholdsregler imod det; til at begynde med optrådte det i uskyldighedens forklædning, og i forbindelse dermed indførtes den ene skik efter den anden så gradvist, at den håndgribelige afgudsdyrkelse havde slået dybe rødder i kirken ikke blot uden at møde effektiv modstand, men næsten uden at man foretog sig noget som helst i den sag. Da man endelig forsøgte at komme ondet til livs, havde det slået så dybe rødder, at det ikke kunne fjernes. – Det må føres tilbage til menneskehjertets tilbøjeligheder for afgudsdyrkelse og til at tilbede skabningen i stedet for Skaberen. Til at begynde med blev statuer og billeder ikke anbragt i kirkerne, for at folk skulle tilbede dem. Hensigten med dem var, at de enten skulle erstatte bøger og belære dem, der ikke kunne læse, eller fremkalde fromme tanker hos andre. Det er tvivlsomt, i hvor stor udstrækning de tjente denne hensigt; men selv om dette måske var tilfældet en tid, blev det ikke ved at være det, og det viste sig, at de billeder og statuer, som blev anbragt i kirkerne, snarere tjente til at formørke end at oplyse de uvidende – det gik tilbage i stedet for fremad med de andagtsøgendes fromhed. Selv om formålet med dem måske har været, at de skulle lede menneskenes tanker hen på Gud, endte det med, at de ledte folk bort fra ham, så de i stedet tilbad det skabte." - J. Mendham: The Seventh General Council, the Second of Nicaea, Introduction, pages 3-6 M. h. t. de forhandlinger, der blev ført, og de afgørelser,

der blev truffet på det andet kirkemøde i Nikæa i år 787, sammenkaldt som det var for at stadfæste billeddyrkelsen, henvises til Baronius: Ecclesiastical Annals, 1612 Antwerp ed., vol. 9, pp. 391-407, J. Mendham: The Seventh General Council, the second of Nicaea, Ed. Stillingfleet: Defence of the Discourse concerning the Idolatry Practiced in the Church of Rome (London 1686), A Select Library of Nicene and Post-Nicene Fathers, second series, New York, 1900, vol. 14, pp. 521-587, C. J. Hefele: History of the Councils of the Church, From the Original Documents, b. 18, ch. 1, secs. 332. 333. ch. 2, secs. 345-352 (T.&T. Clark ed., 1896, vol. 5, pp. 260-304. 342-372).

KONSTANTINS SØNDAGSLOV. – Den lov, som kejser Konstantin udstedte den 7. marts 321 angående en dag, som skulle benyttes til at hvile fra arbejdet, lyder således: "Alle dommere og byboere og håndværkere skal hvile på solens ærværdige dag. Landbefolkningen har dog tilladelse til at dyrke markerne, fordi det ofte er tilfældet, at ingen andre dage er så velegnet til at så korn i furer eller plante vinplanter i grøfter. Den fordel, som det himmelske forsyn giver, bør ikke forspildes i et kort tidsrum." – Joseph cullen Ayer: A Socurce Book for Ancient Church History (New York: Chas. Scribner`s Sons, 1913), period 1, div. 2, ch. 1, sec. 59 g, pp. 284. 285. Den latinske originaltekst findes i Codex Justiniani, lib. 3, tit. 12, leg. 3. Loven står opført på latin og i engelsk oversættelse i Philip Schaff`s History of the Christian church, vol. III, period 3, ch. 7, sec. 75, p. 380, fodnote 1, og i James A. Hessey`s Bampton Lectures, Sunday, lecture 3, par. 1, 3d ed., Murray`s udgave af 1866, p. 58. Emnet kommenteres i det ovennævnte værk af Schaff, i Albert Henry Newman: Manual of Church History, (Philadelphia, American Baptist Publishing Society, udgave fra 1933), revideret udg., vol. I, pp. 305-307, samt i Froom: The Prophetic Faith of Our Fathers (Washington, D: C., 1950), vol. I, pp. 376-381.

PROFETISKE DATA.- Et vigtigt princip i fortolkningen af profetier, som indbefatter tid, er år-dag princippet, ifølge hvilket en profetisk dag svarer til et kalenderår. Israelitterne sendte tolv spejdere ind for at udspejde Kana`ans land, før de selv drog derind. Spejderne var borte i fyrre dage, og da de kom tilbage, blev hebræerne opskræmt over den rapport, de aflagde, og nægtede at drage ind og tage landet i besiddelse. Som følge heraf fældede Herren denne dom: "Som I brugte fyrretyve dage til at undersøge landet, således skal I undgælde for eders misgerninger i fyrretyve år, èt år for hver dag." (4 Mos. 14, 34.) Hos profeten Ezekiel omtales en lignende tidsmæssig beregningsmetode. Judas rige skulle straffes i fyrre år for deres misgerninger. Herren sagde ved profeten: "Og når de er til ende, læg dig så på din højre side og bær Judas hus` misgerning 40 dage; for hvert år giver jeg dig èn dag." (Ez. 4, 6.) Dette år-dag princip spiller en betydningsfuld rolle i fortolkningen af tiden i profetien om de "2300 aftener og morgener" (Dan. 8, 14.) og perioden på de 1260 dage, der omtales henholdsvis som "en tid og to tider og en halv tid" (Dan. 7, 25.) "to og fyrretyve måneder" (Åb. 11, 2; 13, 5.), "et tusinde to hundrede og tresindstyve dage" (Åb. 11, 3; 12, 6.), og "tre og en halv dag" (Åb. 11, 9.).

FORFALSKEDE DOKUMENTER:- Blandt de dokumenter, som i nutiden i almindelighed betragtes som falske, er "Konstantins gave" og "De pseudo-isidoriske Dekretaler" de vigtigste. "Konstantins gave har siden den senere middelalder været den traditionelle betegnelse for et dokument, som påstås at være overdraget til pave Sylvester I af Konstantin den Store. Det optræder for første gang i et parisisk manuskript (Codex lat. 2777), som menes at stamme fra begyndelsen af det niende århundrede. Fra det ellevte århundrede er det blevet benyttet som et kraftigt argument til gunst for de pavelige krav, og af denne grund har der siden det tolvte århundrede stået meget strid om det. Da det gjorde det muligt at betragte pavedømmet som et bindeled mellem det oprindelige og det middelalderlige romerrige og derved skabe et teoretisk grundlag for en videreførelse af romerretten i middelalderen, har det tillige øvet stor indflydelse på den verdslige historie. – New Schaff-Herzog Encyclopedia of Religious Knowledge, vol. III, art. "Donation of Constantine", pp. 484. 485. Den historiske teori, som kommer til udtryk i "Konstantins gave," bliver grundigt behandlet i kardinal Henry E. Mannings: The Temporal Power of the Vicar of Jesus Christ, London, 1862. Argumentationen i dokumentet var skolastisk

præget, og muligheden for, at der kunne være tale om et falsum, blev ikke nævnt, før den kritiske historieforskning tog sin begyndelse i det femtende århundrede. Nikolaus fra Kues var på det tidspunkt en af de første, der drog den slutning, at Konstantin aldrig havde skænket en sådan gave. Lorenzo (Laurentius) Valla fra Italien påviste på en mesterlig måde dokumentets falskhed i 1440. Se Christopher B. Coleman`s Treatise of Lorenzo Valla on the Donation of Constantine (New York, 1927.) Troen på, at "Konstantins gave" og de falske dekretaler var ægte, blev dog holdt i live i endnu hundrede år. Martin Luther godkendte således dekretalerne til at begynde med, men det varede ikke længe, før han sagde til Eck: "Jeg bekæmper disse dekretaler," og til Spalatin: "Han [paven] fordærver og korsfæster i sine dekretaler Kristus, d. v. s. sandheden." Det anses for fastslået, at (1) "Konstantins gave" er et falsum, (2) at værket stammer fra èn person eller èn periode, (3) at bedrageren har benyttet sig af ældre dokumenter, og (4) at forfalskningen har fundet sted i tiden mellem 752 og 778. Katolikkerne opgav at forsvare dokumentets ægthed ved udgivelsen af Baronius` Ecclesiastical Annals i 1592. M. h. t. den bedste tekst henvises til K. Zeumer i Festgabe für Rudolf von Gneist (Berlin 1888). Oversat i Coleman`s Treatise, som er nævnt ovenfor, og i Ernest F. Hendersen: Select Historical Documents of the Middle Ages (New York, 1892,) p. 319, Briefwechcel, Weimar ed., pp. 141 161. Se også New Schaff-Heezog Encyclopdia of Religious Knowledge (1950), vol . III, p. 484, F. Gregorovius: Rome in the Middle Ages, vol. II, p. 329, og J. J. I. Döllinger: Fables Respecting the Popes in the Middle Ages (London, 1871). De "forfalskede skrifter," som der henvises til i teksten, indbefatter også "De pseudo-isidoriske Dekretaler" samt andre forfalskninger. De pseudo-isidoriske Dekretaler er nogle opdigtede breve, som er blevet tilskrevet de første paver fra Clemens (88-97) til Gregor den Store (590-604), og som er blevet optaget i en fra det niende århundrede eksisterende samling, som påstås lavet af Isidore Merca- tor. De er blevet betegnet som "De pseudo-isidoriske Dekretaler" fra den kritiske forsknings begyndelse i det femtende århundrede. Som grundlag for sine forfalskede dokumenter benyttede Pseudo- Isidore en samling ægte kanoniske vedtægter, som kaldtes Hispana Gallica Augustodunensis. Derved mindskedes faren for afsløring, da det var almindeligt at lave samlinger af kanoniske vedtægter ved at føje nyt materiale til det allerede foreliggende. Sammenblandingen af ægte og falske skrifter gav de falske sandsynlighedens præg. Det bestrides nu ikke længere, at de pseudo-isidoriske skrifter er falske. Man har bevist det ud fra det interne vidnesbyrd, ved at undersøge kildematerialet, de metoder, som er anvendt, og ud fra den kendsgerning, at dette materiale var ukendt før 852. Historikerne er enige om, at sandsynligheden taler for, at samlingen er blevet færdig 850 eller 851, da dokumentet citeres første gang i Admonitio i capitularet fra Quierzy i 857. Man kender ikke forfatteren til disse forfalskede skrifter. Det er sandsynligt, at de stammer fra det aggressive nye kirkelige parti, som opstod i Reims i Frankrig i det niende århundrede. Der er enighed om, at biskop Hincmar af Reims benyttede disse dekretaler, da han afsatte Rothad af Soissons, som tog dekretalerne med til Rom i 864 og forelagde dem for pave Nikolaus I. Deres ægthed er blevet bestridt af Nikolaus fra Kues (1401-1464), Charles Dumoulin (1500-1566) og George Cassander (1513-1566). Det uigendrivelige bevis for deres forfalskning blev leveret af David Blondel i 1628. En tidlig udgave findes i Migne Patrolgia Latina CXXX. De ældste og bedste manuskripter findes i P. Hinschius: Decretales Pseudo-Isidorianae et capitula Angilramni (Leipzig, 1863). Se New Schaff-Herzog Encyclopidia of Religious Knowledge (1950), vol. IX, pp. 333-345. Se også H. H. Milman: History of Latin Christianity; including that of the Popes to the Pontificate of Nicholas V (9 vols.), vol. III, J. J. I. Döllinger: The Pope and the Council (1863), K. S. Latourette: A. History of the Expansion of Chistianity (1938), Encyclopedia, vol. V, art. "False Decretals", samt Fournier: Etudes sur les Fausses Dècrètales i Revue d`Historique Ecclèsiastique (Louvian), vol. VII (1906) og vol. VIII (1907).

HILDEBRANDTS DICTATUS (GREGORY VII). – M. h. t. den originale latinske udgave henvises til Baronius: Annales Ecclesiastici, An. 1076, vol. 17, pp. 405. 406. i Pariserudgaven af 1869, og Monumenta Germaniae Historica Selecta, vol. III, p. 17. En engelsk oversættelse findes i Frederic A. Ogg: A Source Book of Medieval History (New

York: American Book Co., 1907), ch. 16, sec. 45, pp. 262-264, samt Oliver J. Thatsher og Edgar H. McNeal: Source Book for Medieval History (New York: Chas. Scribner`s Sons, 1905), sec. III, it. 65, pp. 136-139. "Dictatus" gøres til genstand for behandling i James Bryce: The Holy Roman Empire, rev. Ed., ch. 10, og i James W. Thompson & Edgar N. Johnson: An Introduction to Medieval Europe, 3oo-1500, pp. 377-380.

SKÆRSILDEN: - Dr. Joseph Faa Di Bruno definerer skærsilden således: "Skærsilden er et pinested, som efter dette liv venter de sjæle, - og hvor de for en tid tilbageholdes – som forlader dette liv, efter at deres dødssynder er blevet tilgivet, hvad forårsager besmittelsen og skylden og den evige pine, hvormed de skulle straffes, men som på grund af disse synder endnu har en gæld af timelige straffe at betale. Her tilbageholdes også for en tid de sjæle, som forlader denne verden efter blot at have gjort sig skyldig i tilgivelige synder." – Catholic Belief, p. 196 (ed. 1884; imprimatur ærkebiskoppen af New York). Se også K. R. Hagenbach: Compendium of the History of Doctrines, vol. I, pp. 234-237. 405. 408, vol. II, pp. 135-150. 308. 309. (T. & T. Clark ed.) Chas Elliott: Delineation of Roman Catholicism, b. 2, ch. 12, Catholic Encyclopedia, art. "Purgatory."

AFLADEN: - M. h. t. en detaljeret redegørelse for læren om afladen henvises til M. Creigton: A. History of the Papacy From the Great Schism to the Sack of Rome (London, New York, Bombay, and Calcutta: Longmans, Green and Co., 1911), vol. V, pp. 56-64. 71,Catholic Encyclopedia, art. "Indulgences," vol. VII, pp. 783-789, H. C. Lea: A History of Auricular Confession and Indulgences in the Latin Church (Philadelphia: Lea Brothers and Co., 1896), Thomas M. Lindsay: A History of the Reformation (New York: Chas. Scribner`s Sons, 1917), vol. I, pp. 216-227, A. H. Newman: A Manual of Church History (Philadelphia: The American Baptist Publication Society, 1953), vol. II, pp. 53. 54. 62. L. Von Ranke: History of the Reformation in Germany (2d London ed., 1845, oversat af S. Austin, vol. I, pp. 331. 335-337. 343-346.), Preserved Smith: The Age of the Reformation (New York: Henry Holt and Company, 1920), pp. 23-25. 66. Ang. De praktiske følger af læren om aflad på reformationstiden henvises til et skrift af dr. H. C. Lea med titlen "Indulgence in Spain," udgivet i Papers of the American Society of Church History, vol. I, pp. 129-171. Om værdien af dette historiske strejflys siger dr. Lea i indledningen: "Uden at lade sig forstyrre af den strid, som rasede mellem Luther og dr. Eck og Silvester Prierias vedblev Spanien roligt at følge den gamle og slagne vej og skaffer os derved de ubestridelige officielle dokumenter, som sætter os i stand til at undersøge denne sag i historiens klare lys."

MESSEN. – M. h. t. læren om messen, som den blev formuleret ved Tridentinerkoncilet, henvises til Canons and Decrees of the Council of Trent i Philip Schaff: Creeds of Christendom, vol. II, pp. 126-139. hvor både den latinske og den engelske tekst findes. Se også H. G. Schroeder: Canons and Decrees of the Council of Trent (St. Louis, Missouri, B. Herder, 1941). M. h. t. en redegørelse for messen henvises til Catholic Encyclopedia, vol. V, art. "Eucharist," af Joseph Pohle, p. 572 ff., Nikolaus Gihr: Holy Sacrifice of the Mass, Dogmatically, Liturgically, Ascetically Explained, 12th ed. (St. Louis, Mo.: B. Herder, 1937), Josef Andreas Jungmann: The Mass of the Roman Rite, Its Origins and Development, oversat af Francis A. Brunner (New York: Benziger Bros., 1951.) M. h. t. det ikke-katolske synspunkt henvises til John Calvin: Institutes of the Christian Religion, b. 4, chs. 17 og 18 , Edward Bauverie Pusey: The Doctrine of the Real Presence, as contained in the Fathers (Oxford, England: John H. Parker, 1855.)

VALDENSISKE UDGAVER AF BIBELEN. – M.h. t. nye fund af valdensiske manuskripter henvises til M. Esposito: "Sur quelques manuscripts de I`ancienne littèrature des Vaudois du Piemont" i Revue d`Historique Ecclèsiastique (Louvain,1951), p130 ff., F. Jostes: "Die Waldenserbibeln" i Historishes Jahrbuch, 1894, D. Lortsch: Histoire de la Bible en France (Paris, 1910), ch. 10. Et klassisk værk, som er skrevet af en af de valdensiske "barbs" (navn på valdensiske prædikanter), er Jean Legers Histoire Gènèrale des Èglises Èvangèliques des Vallèes de Piemont (Leydon, 1669), skrevet under de store forfølgelser og indeholdende førstehåndsoplysninger med tegninger. Ang. Litteratur med valdensiske tekster henvises til A. de-Stefano: Civilta Medioevale (1944) og Riformatori ed eretici nel

medioeve (Palermo, 1938), J. D. Bounous: The Waldensian Patois of Pramol (Nashville, 1936) og A. Dondaine: Archivum Fratrum Praedicatorum (1946) Blandt nyere, pålidelige værker om valdensernes historie kan nævnes: E. Comba: History of the Waldenses in Italy (se en senere italiensk udgave, som er udkommet i Torre Pellice i 1934), E. Gebhart: Mystics and Heretics (Boston, 1927), G. Gonnet: Il Valdismo Medioevale, Prolegomeni (Torre Pellice, 1935) og Jalla: Histoire des Vaudois et leurs colonies (Torre Pellice, 1935).

VALDENSERNE OG SABBATEN. – Nogle forfattere har hævdet, at det var almindeligt udbredt skik blandt valdenserne at helligholde sabbaten, ugens syvende dag. Denne opfattelse byggede på kilder, ifølge hvilke valdenserne efter den originale latinske tekst holdt dies dominicus eller Herrens dag (søndag), men i hvilke ordet for "søndag" efter en skik, som går tilbage til reformationstiden, er blevet oversat med "sabbat". Men der findes historiske vidnesbyrd om eksempler på helligholdelse af sabbaten, ugens syvende dag, blandt valdenserne. I en rapport fra en inkvisition, som nogle valdensere fra Mæhren blev ført frem for i midten af det femtende århundrede, siges det, at der blandt valdenserne "ikke er få, som fejrer sabbaten ligesom jøderne." - Johann Joseph Ignaz von Döllinger:Beiträge zur Sektengeschichte des Mittelalters (bidrag til sekternes historie i middelalderen), München, 1890, part 2, p. 661. Der kan ikke være tvivl om, at denne kilde henviser til helligholdelsen af sabbaten, ugens syvende dag.

EDIKTET MOD VALDENSERNE. – En stor del af teksten i den pavelige bulle, som blev udstedt af Innocens VIII i 1487 imod valdenserne (orginalen findes i universitetsbiblioteket i Cambridge), findes i engelsk oversættelse i Dowling`s History of Romanicm,b. 6, ch. 5, sec. 62 (ed. 1871).

AFLADEN. – Se noten til side 44.

WICLIF. – Navnet Wiclif staves på forskellige måder. Se J. Dahmus: The Prosecution of John Wyclyf (New Haven: Yale University Press, 1952), p. 7.M. h. t. den originale tekst i den pavelige bulle, som blev udstedt imod Wiclif, ledsaget af engelsk oversættelse, henvises til J. Dahmus: The Prosecution of John Wyclyf (New Haven: Yale University Press, 1952), pp. 35-49. Endvidere John Fox: Acts and Monuments of the Church (London: Pratt Townsend, 1870), vol. III, pp.4-13.M. h. t. et sammendrag af disse buller, som blev sendt til ærkebiskoppen af Canterbury, kong Edward og rektoren ved Oxford universitet, henvises til Merle D´Aubignè: The History of the Reformation in the Sixteenth Century (London: Blackie and Son, 1885), vol. IV, div. 7, p. 93, August Neander: General History of the Christian Religion and Church (Boston: Crocker and Brester, 1862), vol. V, pp. 146. 147. George Sergeant: History of the Christian Church (Dallas: Frederick Publishing House, 1948), p. 323, Gotthard V. Lechler: John Wycliffe and His Englich Precursors (London: The Religious Tract Society, 1878), pp. 162-164, Philip Schaff: History of the Christian Church (New York: Chas. Scribner`s Sons, 1915), vol. V, part. 2, p.317.

UFEJLBARLIGHEDEN. – Se noten til side 37.

AFLADEN: - Se noten til side 44.

KIRKEMØDET I KONSTANZ. – Et vigtigt kildeskrift til kirkemødet i Konstanz er Ulbrich von Richental: Das Concilium so zu Constanz gehalten ist worden, Augsburg, 1483 (Incun.). Et interessant studium af denne tekst af nyere dato, baseret på "Aulendorf Codex," findes i The Spencer Collection of the New York Public Library, udgivet af Karl Küp, Ulrich von Richental`s Chronicle of the Council of Constance (New York, 1936). Se endvidere H. Finke (ed.) Acta Concilii Constanciensis, vol. I (1896), Hefele: Conciliengeschichte (9 vols.), vol. VI, VII, L. Mirbt: Quel- len zur Geschichte des Papsttums und des Römischen Katholizismus (1934), Milman: History of Latin Christianity, vol. VII, pp. 426-524, Pastor: The History of the Popes (34 vols.), vol. I, p. 194 ff.Af nyere dato er følgende publikationer: K. Zähringer: Das Kardinal Kollegium auf dem Konstanzer Konzil (Münster, 1935), Th. F. Grogau: The Conciliar Theory as it manifested itself at the Council of Constance (Washington, 1949), Fred A. Kremple: Cultural Aspects of the Council of Constance and Basel (Ann Arbor, 1955), John Patrick McGowan: d`Ailly and the Council of Constance (Washington: Catholic University, 1936).

M. h. t. Johan Hus henvises til: John Hus: Letters, 1904, E. J. Kitts: Pope John XXIII

and Master John Hus (London 1910), D. S. Schaff: John Hus (1915), Schwarze: John Hus (1915), samt Matthew Spinka: John Hus and the Czech Reform (1914).

AFLADEN. – Se noten til side 44.

JESUITISMEN. – Der findes en redegørelse for "Jesu Selskabs" oprindelse, principper og formål af ordenens egne medlemmer i et værk, som hedder Concerning Jesuits, redigeret af Rev. John Gerard, S. J. og udgivet i London i 1902 af The Catholic Truth Society. I dette værk siges der, at "grundlaget for hele selskabets organisation er fuldstændig lydighed. St. Ignatius skriver: "Lad enhver gøre sig klart, at de, der lever i lydighed, bør lade sig drive og lede af det guddommelige forsyn gennem deres foresatte, akkurat som om de var et dødt legeme, som lader sig føre hvor som helst og lader sig udsætte for en hvilken som helst behandling, eller som en gammel mands stok, som tjener den, der holder den i hånden, akkurat som denne vil det." Denne absolutte underkastelse forædles af sit motiv og bør, fortsætter … grundlæggeren, være "hurtig, glædelig og udholdende; … den lydige religiøse gør med glæde det, som hans foresatte har betroet ham, til fælles bedste i visheden om, at han derved i sandhed er i overensstemmelse med den guddommelige vilje." - The Comtesse R. de Courson i Concerning Jesuits, p 6.

Se endvidere H. Boehmer: The Jesuits (oversat fra tysk. Philadelphia: Castle Press, 1928), E. Goethein: Ignatius Loyola und die Gegenreformation, (Halle, 1895), T. Campbell: The Jesuits, 1534-1921 (New York, 1922), E. L. Taunton: The History of the Jesuits in England, 1580-1773 (London 1901).

INKVISITIONEN. – M. h. t. det romersk-katolske synspunkt henvises til The Catholic Encyclopedia, vol. VIII, art. "Inkvisition," af Joseph Blötzer, p. 26 ff., samt E. Vacandard: The Inquisition: A. Critical and Historical Study of the Coercive Power of the Church (New York: Longmans, Green, and Company, 1908).

M. h. t. det anglo-katolske synspunkt henvises til Hoffman Nickerson: The Inquisition: A Political and Military Study of Its Etablishment. M. h. t. det ikke-katolske synspunkt henvises til Philip van Limborch: History of the Inquisition, Henry C. Lea: History of the Inquisition in Middle Ages, 3, vols, History of the Inquisition in Spain 4 vols, og The Inquisition in Spanich Dependencies, endelig A. S. Turberville: Medieval Heresy and the Inquisition (London: C. Lockwood and Son, 1920 a mediating view).

ÅRSAGER TIL DEN FRANSKE REVOLUTION.- M. h. t. de vidtrækkende følger af det franske folks forkastelse af Bibelen og Bibelens religion henvises til H. von Sybel: History of the French Revolution, b. 5, ch. 1, pars 3-7, H. T. Buckle: History of Civilization in England, chs. 8, 12 (New York ed., 1895, vol. I, pp. 364-366. 369-371. 437. 540. 541. 550), Blackwood`s Magazine, vol. 34, No. 215 (November, 1833, p. 739), J. G. Lorimer: An Historical Sketch of the Protestant Church in France, ch. 8, pars. 6. 7.

PROFETISKE DATA. – Se noten til side 42.

FORSØG PÅ AT UNDERTRYKKE OG UDRYDDE BIBELEN. – Koncilet i Toulouse, som trådte sammen omtrent på

den tid, da korstoget mod albigenserne fandt sted, bestemte: "Vi

forbyder lægmænd at eje eksemplarer af Det gamle og Det nye testamente. …Vi forbyder dem på det strengeste at have de nævnte bøger på folkets sprog." "Boliger, de fattigste hytter, ja selv underjordiske tilflugtssteder, som tilhører mennesker, som man har bevist er blevet fundet i besiddelse af skriften, skal tilintetgøres fuldstændig. Disse mennesker skal jages i skovene og hulerne, og enhver, der giver dem ly, skal straffes strengt." – Concil, Tolosanum, Pope Gregorius IX, Anno chr. 1229. Decrees 14, 2. Husk, at dette koncil fandt sted samtidig med korstoget imod albigenserne. "Denne pest [Bibelen] havde bredt sig så meget, at nogle mennesker havde udpeget deres egne præster, ja endog evangelister, som forvanskede og ødelagde evangeliets sandhed og lavede nye evangelier til deres eget formål … [de ved at] det er absolut forbudt lægmedlemmer at forkynde og forklare Bibelen." – Acts of Inquisition, Philip van Limborch: History of The Inquisitionen ch. 8. Koncilet i Tarragona, 1234, bestemte: "Ingen skal læse eller uddele Det gamle eller Det nye Testamente på de romanske sprog … ellers … bliver de anklaget for kætteri." På koncilet i Konstanz i 1415 blev Wiclif efter sin død fordømt som " denne pestagtige, usle,

fordømte kætter, som fandt på at udgive en ny oversættelse af skriften på sit modersmål." Denne fordømmelse blev anbefalet af ærkebiskop Arundel af Canterbury. Den romersk-katolske kirkes modstand imod Bibelen er blevet fortsat igennem århundrederne og blev især intensiveret på grund af bibelselskabernes fremgang. Den 8. december udstedte pave Pius IX i sin rundskrivelse Quanta cura en fortegnelse over firs vildfarelser under ti forskellige overskrifter. Under overskrift IV finder vi følgende: "Socialisme, kommunisme, hemmelige selskaber, bibelselskaber ...Denne slags pest skal tilintetgøres med alle midler."

RÆDSELSHERREDØMMET. – Ang. en pålidelig , kort indledning til den franske revolutions historie henvises til L.Gershoy: The French Revolution (1932) , G.Lefevre: The Coming of the French Revolution (Princeton, 1947), og H. von Sybel: History of the French Revolution, 4 vols. (1869) Moniteur Officiel var regeringens blad på revolutionenstiden. Det er et kildeskrift, som indeholder førstehåndsoplysninger og giver en saglig skildring af de beslutninger, der blev taget af myndighederne, det gengiver den fulde ordlyd af dokumenter o. s. v. Dette skrift er blevet genoptrykt. Se også A. Aulard: Christianity and the French Revolution (London, 1927) , i hvilken skildringen føres helt igennem til 1802 – et udmærket værk, W. H. Jervis: The Gallican Church and Revolutionen (London, 1882), et omhyggeligt udarbejdet værk af en anglikaner, men med hældning til katolicismen. M. h. t. forholdet mellem kirken og staten i Frankrig under den franske revolution henvises til Henry H. Walsh: The Concordat of 1801:A study of nationalism in relation to Church and State (New York, 1933), Charles Ledre: L`Eglise de France sous la Revolution (Paris, 1949). Af samtidige studier over revolutionens religiøse betydning kan nævnes G. Chais de Sourcesol: Le Livre des Manifestes (Avignon, 1800), i hvilket værk forfatteren har forsøgt at komme til klarhed over årsagerne til omvæltningerne, deres religiøse betydning o. s. v., James Bicheno: The Signs of the Times (London 1797), W. Linn: Discourses on the Signs of the Times (New York, 1794), James Winthrop: A Systematic Arrangement of Several Scripture Prophecies Relating to Antichrist; With Their Application to the Course of History (Boston, 1795), and Lathrop: The Prophecy of Daniel Relating to the Time of the End (Springfield, Mass., 1811).M. h. t. kirken under revolutionen henvises til W. M. Sloan: The French Revolution and Religious Reform (1901), P. F. La Gorce: Histoire Religeuse de la Revolution (Paris, 1909). M. h. t. forbindelserne med pavedømmet henvises til G. Bourgin: La France et Rome de 1788-1797 (Paris, 1808), baseret på hemmelige dokumentsamlinger i Vatikanet, A. Latreille: L`Èglise Catholique et la Revolution (Paris, 1950), særlig interessant er afsnittet om Pius VI og krisen 1775-1799.M. h. t. protestanterne under revolutionen henvises til Pressensè (ed.): The Reign of Terror (Cincinnati, 1869).

MASSERNE OG DE PRIVILIGEREDE KLASSER. – M. h. t. de sociale forhold i Frankrig forud for revolutionen henvises til H. von Holst: Lowell Lectures on the French Revolution, lecture 1, og Taine: Ancient Regime, samt A. Young: Travels in France.

GENGÆLDELSEN. – Yderligere detaljer om den gengældelse, der blev øvet under den franske revolution, findes i Thos H. Gill: The Papal Drama, b. 10, E. de Pressensè: The Church and the French Revolution, b. 3, ch. 1.

GRUSOMHEDERNE UNDER RÆDSELSHERREDØMMET. – Se M. A. Thiers: History of French Revolution, (New York ed., 1890), oversat af F. Shoberl, vol. 3, pp. 42-44. 62-74. 106, F. A. Mignet: History of the French Revolution, Bohn ed., 1894, ch. 9, par. 1, Sir Archibald Alison: History of Europe, From the Commencement of the French Revolution to the Restoration of the Bourbons, vol. 1, ch. 14 (New York ed., 1872, vol. 1, pp. 293-312.)

BIBELENS SPREDNING. – Ifølge Mr. William Canton fra Det britiske og udenlandske Bibelselskab var stillingen i 1804, at "alle eksisterende bibler i verden, i manuskript eller trykt form, omfattende alle udgaver i alle lande, ikke blev anslået til ret meget over fire millioner ... De forskellige sprog, på hvilke disse fire millioner fandtes, indbefattede sådanne udgåede sprog som Ulfilas Moesogotiske og Bedes angel-saksiske, anslås til omkring halvtreds." –What Is the Bible Society? P. 23 (rev. Ed. 1904). Det amerikanske Bibelselskab rapporterede, at det fra 1816 til 1955 havde fordelt 481.149.365 bibler,

testamenter og dele af testamenter. Hertil kan føjes over 600.000.000 bibler eller bibeldele, som er fordelt af Det britiske og udenlandske Bibelselskab. Alene i 1955 fordelte Det amerikanske Bibelselskab i alt 23.819.733 bibler, testamenter og dele af testamenter over hele verden.

Fremmedmissionen. – Først i nyere tid har man taget den første menigheds missionsbestræbelse op til efterfølgelse. De var praktisk talt helt forsvundet omkring år 1000 og blev efterfulgt af de militærprægede korstog. Under reformationen blev der kun drevet meget lidt fremmedmission med undtagelse af den indsats, som blev øvet af de første jesuitter. Under den reformatoriske vækkelse fremstod der en række missionærer. Den mæhriske kirkes arbejde i det attende århundrede var bemærkelsesværdigt, og englænderne oprettede også nogle missionsselskaber, som skulle virke i kolonierne i Nordamerika. Men fremmedmissionen tager først for alvor et opsving omkring 1800, på "endens tid" (Dan. 12, 4). I 1792 oprettedes Baptisternes Missionsselskab, som sendte Carey til Indien. I 1795 blev Londons Missionsselskab organiseret, og i 1799 dannedes et andet missionsselskab, som i 1812 fik navnet The Church Missionary Society. Kort tid efter blev The Wesleyan Methodist Missionary Society grundlagt. I USA blev The American Board of Commissioners for Foreign Missions oprettet i 1810, og samme år blev Adoniram Judson sendt til Calcutta. Han begyndte at arbejde i Birma året efter. I 1814 blev The American Baptist missionary Union oprettet, og The Presbyterian Board of Foreign Mission blev oprettet i 1837.

"I året 1800 … var det overvejende flertal af kristne efterkommere efter dem, der var blevet vundet før år 1500 … Nu, i det nittende århundrede, oplevede kristendommen en yderligere ekspansion. Den havde ikke fået fodfæste på så mange kontinenter eller større lande første gang som i de foregående tre århundreder. Det ville have været umuligt, for i alle de større landområder på jorden med undtagelse af Australien og blandt alle de mere talstærke folk og i alle områder med en fremskreden civilistion var kristendommen blevet indført før år 1800. Det, der nu skete, var, at den fik nyt fodfæste i egne og blandt folk, som den allerede var kommet i berøring med, en ekspansion af hidtil ukendt udstrækning fra både nyere og ældre baser, og kristendommen vandt indpas i det store flertal af sådanne lande. Øer, folk og stammer, som ikke tidligere var blevet berørt … Kristendommens udbredelse i det nittende århundrede skyldtes først og fremmest en ny udfoldelse af det religiøse liv, hvis kildespring var den kristne impuls … Den kristne impuls havde aldrig før givet stødet til så mange nye bevægelser inden for et tilsvarende tidsrum. Den havde heller ikke før øvet så stor indflydelse på den vesteuropæiske befolkning. Det var denne overstrømmende kraft, der gav stødet til den missionsindsats, som i det nittende århundrede gjorde kristendommens numeriske styrke og indflydelse så stor." – Kenneth Scott Latourette: A History of the Expansion of Christianity, vol. I, The Great Century, A. D. 1800-A D. 1914 (New York: Harper and Bros., 1914), pp. 2-4.

PROFETISKE DATA. – Se noten til side 268.

PROFETISKE DATA. – Ifølge den jødiske beregningsmetode strakte den femte måned (Ab) i det syvende år af Artaxerxes` regeringstid sig fra den 23. juli til den 21. august 457 f. Kr. Kongens dekret trådte i kraft efter Ezras ankomst til Jerusalem dette års efterår. M. h. t. begrundelsen for, at 457 f. Kr. er Artaxerxes` syvende år, henvises til S. H. Horn og L. H.Wood: The Chonology of Ezra 7 (Washington, D. C. : Review and Herald Publishing Association, 1953), A. G. Kraeling: The Brooklyn Museum Aramaic Papyri (New Haven or London 1953), pp. 191-193

Seventh-day Adventist Bible Commentary (Washington, D. C. : Review and Herald Publishing Association, 1954), vol. III, pp. 97-110.

DET OTTOMANSKE RIGES FALD. – Det muhamedanske Tyrkiske angreb på Europa efter Konstantinopels fald i 1453 var lige så alvorligt, som de muhamedanske saraceneres katastrofale angreb på det østromerske rige havde været i de halvandet hundrede år, der fulgte efter Muhameds død. I hele reformationstiden udgjorde Tyrkiet en stadig trussel imod kristendommen i Europa. Reformatorernes skrifter er fulde af fordømmelser af den ottomanske magt. Fra den tid har Tyrkiets fremtidige rolle ligget kristne forfattere meget

på sinde, og personer, som har skrevet kommentarer til profetierne, har haft den mening, at den tyrkiske magt og dens fald var beskrevet på forhånd i skriften. Med henblik på det sidste kapitel, i tilknytning til den profeti, som indbefattede udtrykket "time, dag, måned og år," og som udgør en del af den sjette basun, udarbejdede Josiah Litch en fortolkning til tidsprofetien, ifølge hvilken Tyrkiet ville miste sin uafhængighed i august 1840.Litch`s synspunkt er gengivet in extenso i hans skrift The Probability of the second Coming of Christ About A. D. 1843.(udg. Juni 1838), An Address to the Clergy (udgivet i foråret 1840. En ny udgave, som var forsynet med historiske data til støtte for korrektheden af tidligere beregninger af den profetiske periode, og som strakte sig til det ottomanske riges fald, blev udgivet i 1841.) Endelig kan henvises til en artikel i Signs of the Times and Expositor of Prophecy, 1. august 1840. Se også en artikel i signs of the Times and Expositor of Prophecy, 1. februar 1841, samt J. N. Loughborough: The Great Second advent Movement, pp. 129-132. (1905 ed.). I en bog af Uriah Smith: The Prophecies og Daniel and the Revelation, rev. ed. Fra 1944, behandles den profetiske tidsangivelse i denne profeti på siderne 506-517. Ang. det ottomanske riges tidligere historie og den tyrkiske magts forfald kan henvises til William Miller: The Ottoman Empire and Its Successors, 1801-1927 (Cambridge, England: University Press, 1936), George G. S. L. Eversley: The Turkish Empire From 1288 to 1914 (London: T. Fisher Unwin, Ltd., 2d ed., 1923), Joseph von Hammer-Purgstall: Geschichte des Osmannischen Reiches (Pesth: C. A. Hartleben, 2d ed., 1834-36), 4 vols. Herbert A. Gibbons: Foundation of the Ottoman Empire, 1300-1403 (Oxford, England: University Press, 1916), Arnold J. Toynbee and Kenneth B. Kirkwood: Turkey (London, 1926).

FOLKET NÆGTES ADGANG TIL BIBELEN. – M. h. t. den romersk-katolske kirkes holdning til den hellige skrifts udbredelse på modersmålet blandt lægfolket kan henvises til Catholic Encyclopedia, art. "Bible", endvidere G. P. Fisher: The Reformation,ch. 15, par. 16 (1873 ed., pp. 530-532), kardinal J. Gibbons: The Faith of Our Fathers, ch. 8 (49th ed., 1897, pp. 98-117), J. Dowling: The History of Romanism, b. 7, ch. 2, sec. 14, og b. 9, ch. 9, ch. 3, sec. 24-27 (1871 ed., pp.491-496. 621-625), L. F. Bungener: History of the Council of Trent, 2d Edinburgh ed., 1853, oversat af D. D. Scott, pp. 101-110, G. H. Putnam: Books and Their Makers During the Middle Ages, vol. I, pt. 2, ch. pars. 49, 54-56.

Se endvidere William Muir: The Arrested Reformation (Morgan and Scott, 1912), pp. 37-43, Harold Grimm: The Reformation Era (Macmillan, 1954), p. 285, Index of Prohibited Books (Vatican Polyglot Press, 1930), pp. IX. X, Timothy Hurley: A Commentary on the Present Index Legislation (New York: Benziger Bros., 1908), p. 71, Translation of the Great Encyclical Letters of Leo XIII (New York: Benziger Bros., 1903), p. 413.

HIMMELFARTSKLÆDER. – Historien om at adventisterne lavede klæder, som de skulle benytte, når de skulle stige op og "møde Herren i luften", blev opfundet af folk, som ville kompromittere adventbudskabet. Dette rygte blev udbredt med en sådan nidkærhed, at mange troede på det, men en nærmere undersøgelse har bevist, at historien er falsk. I flere år blev der udlovet en stor belønning til dem, der kunne bevise, at der var forekommet et tilfælde af denne art, men der er aldrig blevet ført bevis herfor. Ingen af de mennesker, der længtes efter Frelserens komme, var så uvidende med hensyn til skriftens lære, at de troede, at det var nødvendigt at anskaffe sig specielle klæder til denne lejlighed. Den eneste klædning, som de hellige behøver, når de skal møde Herren, er Kristi retfærdighed. Se Es. 61, 10; Åb. 19, 8.

Legenden om himmelfartsklæder tilbagevises grundigt i Francis D. Nichol: The Midnight Cry (Washington, D. C: Review and Herald Publishing, Association, 1944, chs. 25-27, og Appendices H, I. og J. Se endvidere LeRoy E. Froom: The Prophetic Faith of Our Fathers (Washington, D. C.: Review and Herald Publishing Association, 1954), vol. IV, pp. 822-826.

DEN PROFETISKE KRONOLOGI. – I et brev, adresseret til William Miller og offentliggjort i The Advent Herald, and Signs of the Times Reporter, Boston, 6. og 13. marts 1844, gjorde dr. George Bush, professor i hebraisk og orientalsk litteratur ved New York City

Universitet, nogle betydningsfulde indrømmelser med hensyn til Millers beregning af de profetiske tidsperioder. Mr. Bush skrev: ”Jeg mener heller ikke, at man kan benægte over for Dem selv eller Deres venner, at De har viet megen tid og opmærksomhed på studiet af den profetiske kronologi og har arbejdet meget for at fastsætte begyndelses- og slutningsdatoerne til dens store perioder. Hvis disse tidsperioder virkelig er givet ved Helligånden i de profetiske bøger, er det utvivlsomt gjort i den hensigt, at de skulle studeres og sandsynligvis forstås til fulde til sidst, og et menneske bør ikke anklages for formastelse eller tåbelighed, fordi han i ærbødighed forsøger at gøre dette ... Når De benytter en dag som det profetiske udtryk for et år, mener jeg, at De finder støtte i den sundeste exegese, ligesom Deres standpunkt underbygges af så ærværdige navne som Mede, Sir I. Newton, biskop Newton, Kirby, Scott, Keith og en hærskare af andre, som for længe siden i det væsentlige har draget samme konklusioner på dette punkt. De er alle sammen enige om, at de vigtigste perioder, som omtales af Daniel og Johannes, virkelig udløber omkring dette tidsafsnit af verdens historie, og det ville være at vise en mærkelig form for logik, hvis man anklagede Dem for at udbrede vranglære, fordi De praktisk talt hylder de samme synspunkter, som indtager en så fremtrædende plads i disse fremragende teologers iagtagelser.” ”De resultater, som De er kommet til inden for dette område af Deres undersøgelser, slår mig ikke så meget ud af kurs, at de berører nogen af de store spørgsmål, som angår sandheden eller pligten.” ”Så vidt jeg forstår, ligger Deres fejltagelse et andet sted end i Deres kronologi.” De har fuldstændig taget fejl af beskaffenheden af de begivenheder, som skal finde sted, når disse tidsperioder er udløbet. Det er først og fremmest heri, at Deres fejl som fortolker består.” Se endvidere LeRoy E. Froom: The Prophetic Faith of Our Fathers (Washington, D. C.: Review and Herald Publishing Association, 1950), vol. chs. 1 og 2.

PROFETISKE DATA. – se noten til side 268.

ET TREFOLDIGT BUDSKAB. - I Åb. 14, 6 og 7 forudsiges forkyndelsen af den første engels budskab. Derefter fortsætter profeten: ”Og endnu en engel, den anden, fulgte efter; han sagde: ”Faldet, faldet er det store Babylon, ... Og endnu en engel, den tredje, fulgte dem.” Det ord, som her er gengivet med fulgte, betyder ”at følges med,” ”at følge èn,” ”gå sammen med ham”. Se Henry George Liddell og Robert Scott: Greek-English Lexicon (Oxford: Clarendon press, 1940), vol. 1, p. 52. Det betyder også “at ledsage”. Se George-Abbott: A Manual Greek Lexicon of the New Testament (Edinburgh: T. & T. Clark, 1950), p. 17. Det er det samme ord, som er benyttet hos Mark. 5, 24: ”Og han gik med ham, og en stor skare fulgte ham, så der var trængsel om ham.” Det benyttes også om de forløste et hundrede og fire og fyrretyve tusind (Åb. 14, 4.), om hvilke der står: ”Det er dem, der følger Lammet, hvor det går.” Begge disse steder er det indlysende, at der skal gives udtryk for denne tanke: ”Følges ad,” ”i selskab med.” Det samme er tilfældet i 1 Kor. 10, 4. hvor vi læser om Israels børn, at ”de drak af en åndelig klippe, som fulgte med.” Her er ordet fulgte med oversat fra det samme græske ord. Heraf forstår vi, at tanken i Åb. 14, 8 og 9 ikke blot er, at den anden og tredje engel fulgte den første med hensyn til tid, men at de fulgtes med ham. De tre budskaber er èt trefoldigt budskab. Når der står, at der er tre, hentydes der til den rækkefølge, de kommer i, men når de er kommet eller fremstået følges de ad.

DE ROMERSKE BISKOPPERS OVERHØJHED. – M. h. t. de vigtigste omstændigheder i forbindelse med de romerske biskoppers tilranelse af overhøjheden henvises til kardinal Robert Francis Bellarmine: Power of the Popes in Temporal Affairs (der findes en engelsk oversættelse i kongresbiblioteket, Waahington,D. C.), kardinal Henry Edward Manning: The Temporal Power of the Vicar of Jesus Christ (London: Burns and Lambert 2d ed., 1862), og kardinal James Gibbons: Faith of Our Fathers (Baltimore, Md,: John Murphy Co., 110th ed., 1917), chs. 5, 9, 10 og 12. Af protestantiske forfattere kan nævnes Trevor Gervase Jalland: The Church and the Papacy (London: Society for Promoting Christian Knowledge, 1944, a Bampton Lecture), og Richard Frederick Litteldale: Petrine Claims (London: Society for Promoting Christian Knowledge, 1899). M. h. t. kilder ang. den petrinske teori i de første århundrede kan henvises til James T. Shotwell og Louise Ropes

Loomis: The See of Peter (New York: Colombia University Press, 1927), M. h. t. det falske dokument "Konstantins gave" henvises til Christopher B. Coleman: The Treatise of Lorenzo Valla on the Donation of Constantine (New York, 1914).

UFEJLBARLIGHEDEN. – Se noten til side 37.

KONSTANTINS SØNDAGSLOV. - Se noten til side 39

SABBATEN OG VALDENSERNE.- Se noten til side 49

DEN ÆTIOPISKE KIRKE OG SABBATEN. – Den koptiske kirke i Ætiopien holdt sabbaten, den syvende dag, indtil for få år siden. Ætioperne har også holdt søndagen, den første dag i ugen, i al den tid, de har været et kristent folk. På disse dage blev der holdt særlige gudstjenester i kirkerne. I det moderne Ætiopien er man dog praktisk talt holdt op med at holde sabbaten, den syvende dag. M. h. t. øjenvidneberetninger om fejring af religiøse dage i Ætiopien henvises til Pero Gomes de Teixeira: The Discovery of Abyssinia in 1520 (oversat til engelsk i London: British Museum, 1938), p. 79, Father Francisco Alvarez: Narrative af the Portuguese Embassy to Abyssinia During the Years 1520-1527 i The Records of the Hakluyt Society (London, 1881), vol. LXIV, pp. 22-49, Michael Russell: Nubia and Abyssinia (heri citeres Father Lobo, katolsk missionær i Ætiopien i 1622), (New York: Harper and Bros, 1837), pp. 226-229, S. Giacomo Baratti: Late Travels Into the Remote Countries of Abyssinia (London: Benjamin Billingsley, 1670), pp. 134-137, Job Ludolphus: A New History for Ethiopia (London: S. Smith, 1682), pp. 234-357, Samuel Gobat: Journal of Three Years` Residence in Abyssinia (New York: ed. Of 1850), pp. 55-58. 83-98. Af andre værker som berører dette emne, kan nævnes Peter Heylin: History of the Sabbath, 2d ed., 1636, vol. II, pp. 198-200, Arthur P. Stanley:

Lectures on the History of the Eastern Church (New York: Chas. Scribner`s Sons, 1882), lecture 1, par. 15, C. F. Rey: Romance of the Portuguese in Abyssinia (London: F. H. and G. Witherley, 1929), pp. 59. 253-297.

HILDEBRANDS DICTATUS. – Se noten til side 44